Adamovics István

1872/73

Terképszámfőiskérk

62, l.

megírva

Adamovics János

kül. Hernád németiben

1856-ban rk.

1876/7. I. vendéglátogató.

6. félév a bpesti mintarajz-

tanodában.

1876/7. II. tandíj nem fi-

zetés miatt törölték

Adamovics János

1873/74 – 1876/77.

Ferképzőmfőiskérk

62. l.

és újabbak, amelyek már naturalizmusra törekszenek. Az egyik palota romjaihoz hatalmas szabad lépcső vezet s ennek legfelső fokán ornamentális szempontból fölöttébb érdekes oszloplábak állanak. Sendshirliből való Hada isten berlini szobra s az istanbuli múzeumban levő kolosszális királyszobor. Tanulságos lelőhelye a hettita művészetnek Tell Halaf, amelyet a német Oppenheim báró tárt fel. Ez a hettiták legrégibb királyi városa volt. Három óriási, állatháton álló bazalt istenszobrot és mintegy 200 lábazati kőlemezt (orthostat) találtak itt, utóbbiakat mythikus ábrázolásokkal. A tell halafi leletek ma Berlinben külön múzeumban vannak elhelyezve, ahol a templompalota restaurált homlokzatát is, amelyhez az említett három kolosszális istenszobor tartozott, igen hatásosan állították fel. A monumentális szobrászat mellett a hettita bronzkisplasztika emlékei is igen érdekesek. Paphlagonia és Phrygia sziklasírjairól nevezetesek. E sírok igen régiek, egyesek a Kr. e. II. évezred végéig vezethetők vissza. Paphlagonia legszebb sírja a háromoszlopos, tympanonos hambarkajai sziklasír, amely határozott hettita befolyást mutat, Phrygiában a híres Midas-sír érdemel említést, amelynek homlokzatát geometrikus szőnyegornamentika borítja el.

Lydia tumulus-sírjairól nevezetes; a sardesi nekropolist Alyattes király sírjának hatalmas tumulusa uralja, amelyet Herodotos az egyiptomi pyramisokkal hasonlított össze. A tumulus belsejében elhelyezett kamrához valóságos dongaboltozattal födött folyosó vezetett.

Művészeti szempontból a lykiai sírhomlokzatok a legfontosabbak. Ezek a faház homlokzatát reprodukálják

Adamns

Adams, John
Quincy

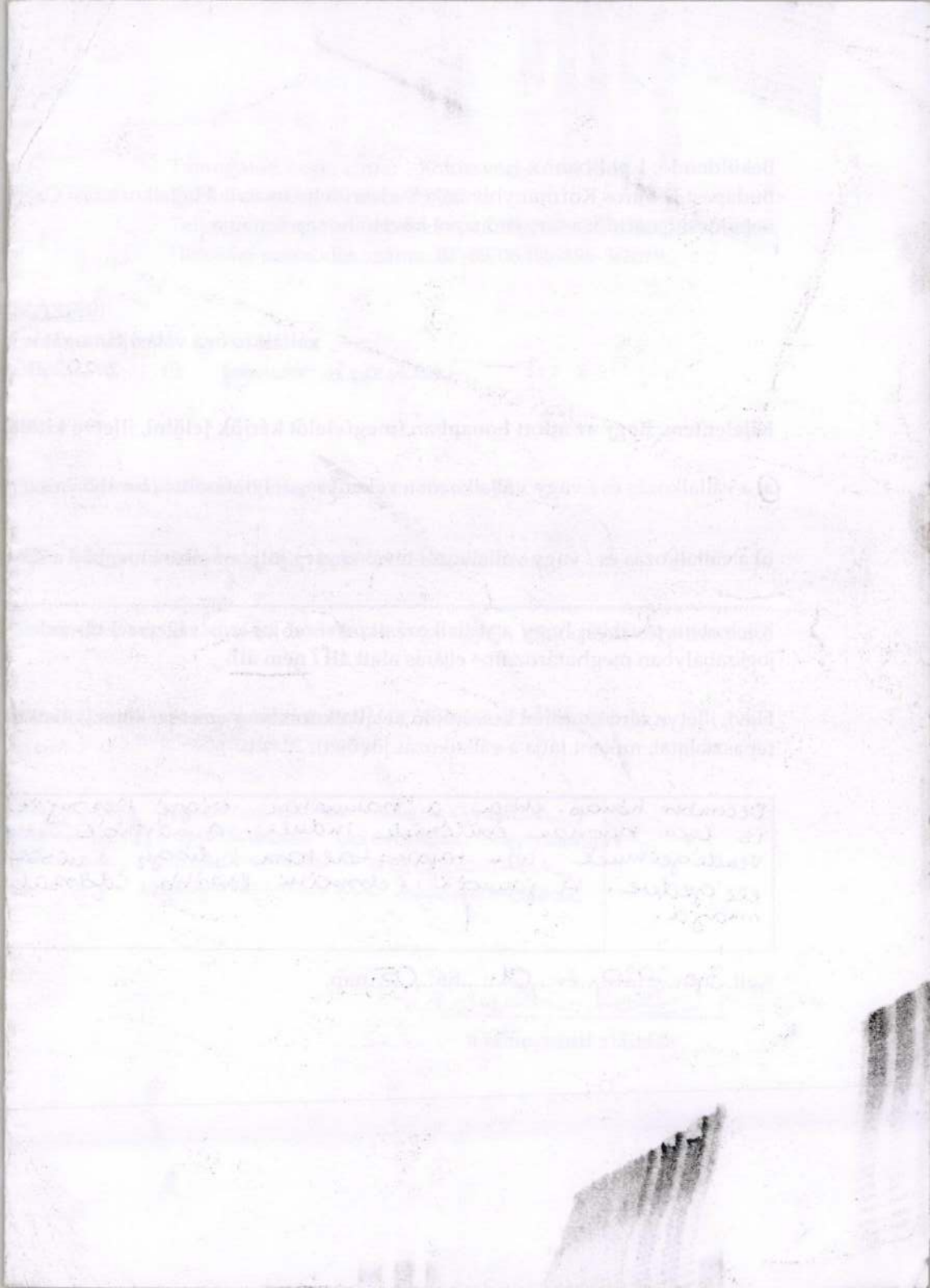

ADORJÁN ATTILA

ADORJÁN ATTILA

kiállítása a Pfister Galériában

2000. november 15. - december 10.

megnyitó:

2000. november 15. 18.00h

PFISTER

GALÉRIA

Galériánk Csernus Tibor, Gyémánt László alkotásokat keres megvásárlásra.

1065 Bp., Révai u. 14., Tel.: 302-2390 • www.uj-gresham-kor.hu

Nyitva: h-p: 10.00h-19.00h, szo-v: 10.00h-14.00h

H.D.K

Adamus Gauczl
tetőfedő

A fertődi kastély tetőfedői munkálatai vett részt, mint az a Soproni Állami Levéltár 1751-52 es összeírásai bizonyítják.

Kalocsa Imre: A fertődi kastély kiálakításának és helyreállításának
Művészet, 1962. október — 3 lap

Adorján Attila

A FIATAL KÉPZŐMŰVÉSZEK STÚDIÓJA EGYESÜLET ÉS A DUNA GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT AZ

"ÚJ STÚDIÓSOK" BEMUTATKOZÓ KIÁLLÍTÁSÁRA

A DUNA GALÉRIÁBA (Budapest XIII., Pannónia u.95.)

1997. JÚNIUS 4-ÉN SZERDÁN 17 ÓRÁRA

ADORJÁN ATTILA
BARANYAI LEVENTE
CSÁSZÁR GÁBOR
FERENCZI RÓBERT
HETESI ATTILA
ILAUSZKY TAMÁS
KISS ÉVA EMESE
LÁNG IMOLA
TOLNAY IMRE

1997. JÚNIUS 11-ÉN SZERDÁN 17 ÓRÁRA

BENCZÚR EMESE
BRAUN ANDRÁS
FOGARASI ANDRÁS
KARCAG ÉVA
KIRKOVITS ANDREA
MENYHÁRT TAMÁS
SZABÓ ESZTER ÁGNES
SZABÓ MÁRTON
DEREK WALKER

1997. JÚNIUS 18-ÁN SZERDÁN 17 ÓRÁRA

BALANYI ZOLTÁN
CSÁSZÁR PÉTER
GÁBOR ENIKŐ
HÁRTÓ PÉTER
HONFFY RÉKA
KONDOR ATTILA
NAGY RÓBERT
OROSZY CSABA
PÁPAI MIKLÓS
SZÁMEL JÁNOS

A KIÁLLÍTÁSOK MINDIG SZERDÁTÓL VASÁRNAPIG NAPONTA 10-17 ÓRÁIG TEKINTHETŐEK MEG, AZ UTOLSÓ KIÁLLÍTÁS 1997. JÚNIUS 22-IG TART NYITVA. HÉTFŐN ÉS KEDDEN ZÁRVA.

DUNA GALÉRIA
MT REKLÁMIRODA

GYÉMÁNT LÁSZLÓ, GÁBOR ENIKŐ
MOLNÁR LÁSZLÓ JÓZSEF, ADORJÁN ATTILA

KIÁLLÍTÁSA
a Pfister Galériában
2001. április 4.- április 29.

megnyitó:
2001. április 4. 18.00h

A kiállítást megnyitja:
Szejfert Judit
művészettörténész

PFISTER
GALÉRIA

Galériánk Csernus Tibor, Gyémánt László
alkotásokat keres megvásárlásra.

1065 Bp., Révay u. 14., Tel.: 302-2390 • www.uj-gresham-kor.hu
Nyitva: h-p: 10.00h-19.00h, szo-v: 10.00h-14.00h

539-re

Adorján Attila • Tavasz • 80x65 cm • 200.000 ft

59-327-(1)

FOTÓ – FESTMÉNY

ADORJÁN ATTILA

kiállítása a Pfister Galériában

2000. november 15. - december 10.

megnyitó:
2000. november 15. 18.00h

PFISTER
GALÉRIA

Galériánk Csernus Tibor, Gyémánt László
alkotásokat keres megvásárlásra.

1065 Bp., Révai u. 14., Tel.: 302-2390 • www.uj-gresham-kor.hu
Nyitva: h-p: 10.00h-19.00h, szo-v: 10.00h-14.00h

ADORJÁN ATTILA

Adamovics Sándor

szobrásznövendék,
részt vett az 1903-as
~~pa~~ képz. Ziák-on V-n.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet

Bp 1957.

115 l.

Adamovits Sándor

nevét a brüsszeli Akadémia magyar hallgatói között említi

Sprenger Mária: A Bruxelles-i Academie magyar kapcsolatai. - Művtört.Ért. 1970. 4.sz. 291-295. l.

Adamovits Sándor szobrász

Szerepelt az 1904-es tudományos vásárhelyi kiállításom egy tanulmányfejen.

Ambrus Tibor: A vásárhelyi művészet múltja

Kartács 1967 XII. 1986 old.

Adamovits Sándor

Nobrány

Szül. 1878

Lásd

Hendrei-Hentiváry

y. l.

azolta. Ennekfogva

Zoltán

_____ urat (úrnőt) a képesitéshez

nába 129. szám alatt

armatárúkereskedés

k Szeged város (község)

nnel kiadjuk.

üzletvezető alkalmazásával gyakorolhatja.

óber hó 21. n.

Dr. Bottka Sándor s. k.

mint elsőfoku iparhatóság.

megjöv. Adamovits Sándor

Hobrán

1904

Szül: Hodmezőrásárhely
1878 november 10.

Apja: Adamovits Dömötör
györgy. helelő néptanító

Tanár: Mátrai Lajos

✓

		8		9		10	
eteknek állásolá- tartalék- a történt lytán fel- lások.		A 7. rovat alatti összegekből a katonai pénztár által megtéríttett összegek		A Vörös Kereszt céljaira átengedett iskolai épületekben felmerült kiadások		A 9. rovat alatti összegekből a Vörös Kereszt által megtéritett összegek	
eg lerótt összegek							
	f	K	f	K	f	K	f

Adamovics Sándor

vásárhelyi szül. ~~[illegible]~~ szobrászmův.
évet óta tartózkodott Brüsszelben és ott az
akad.-án A. S. pályatervé 1-ső díjat nyert.
1911-ben harajott tanulmányút járól.
5 évet töltött Brüsszelben. A szt. pétervári
nemzetközi pályázatra vésnili el II. Sándor cár nagy
szobrát, ~~az a~~ a ref. egyháztól kért, de nem kapott
műtermet, így a kőgyűléstől kért pénzel együtt –

Kiss Bíz., Vasárhelyi művész-
élet 1957

244
239

Adamovits Sándor

nobrán

Esti tanf.

Értimisk 1904/5.

27-l.

LEIPZIG C 2
30 6 36
18-19
I

DEUTSCHES REICH
15

UCKSACHE!

nlékek Országos Bizottsága
kommission zur Erhaltung
Kunstdenkmäler
a Rákos u 16
Budapest Ungarn

VI. Arena-út. 41.

Adamovits Sándor

szobrán

1904.

Éimisk 1930. 81 l.

Adamovics Sándor

Dr Herczeg Ferenc, a res. min. egyik
osztáftanácsosa megbízta A. S.
Kisfia síremlézének elrénítésével.
1911-ben

Kiss Lajos, ~~Vásárhelyi mű~~
Vásárhelyi művészélet
Bp 1987

246

Adamovics S ándor

szobrász MDKØ

s szépmüvészeti

A brüsszeli akadémia elős díját, a nagy aranyérmet nyerte el 3 kompozició jával az utolsó évben. Most hazjött /1911/

Kiss L.: Vásmüv. 244.o.

A szenpétervári nemzetközi pályázatra készíti II. Sándor cár nagy szobrát.

U.o.

D D r. Herczeg Ferenc fiának siremlékére megbizást kap. /1911 jun. 8./

U.o. 246.o.

Adamovits Sándor

szobrász MDK

1904-ben Pesten esti rajzra jár.
1905-ben Brüsszelben folytatja tanulmányait.
Kiss L.: Vás.müv. 137.o.
1906- ban a hmvásárhelyi takarékpénztár
500 koronás ösztöndijat nyeri el.
U.o. 162.o.

Adámovits Sándor

240 K a hódmező-
vásárhelyi gör. kel.
egyházkerülettől.

Értimisk 1904/5

17. Hd.

A damovics Sándor

szobrász MDK

191[0]-ben a brüsszeli akadémián a növendékek közt első dijat nyert.

Kiss L. :Vás.müv. 239.

Adamovics Trinka

festő

Nemzeti Szalon

Adamovics Tinka.

I. Nagykikindai kiállitás.

Nemzeti Szalon

Virágcsokor, olajf.
R. Z. arcképe olajf.
Szőllők, olajf.
Udvarrészlet, olajf.
Udvarrészlet, olajf.

Adamovics Vazul

lásd Arányi Vazul

azonos Adamovits /Adamovics/ Vazullal l.o.

Képzőmüv.Főiskola anyakönyvi adatai

Adamovits Vazul MDK

Plakát, repr.

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Ádamovits Vazul MKM

Tanár, rajz.

Miscsenok 1937 képzőm. Tótok. Alá11.

Adams, John Guincey
(1874-1933)

„Ülő akt" o.v. 126x92 cm
J.l.b.: John Guincey Adams.
Vedett. Kikiáltási ár: 15000 ft.

BÁV 52. Képaukció katalógus Bp. 1980. szeptember

Adams Quincy John

"Női arckép"c. olajfestménye szerepel a tárlaton. Bojtorján: "A tavaszi Kiállitásból" c. kritikájában kérdezi: "Milyen lesz Márkus Emilia negyven éves korában? A művész "sok találékonysággal jelöli meg" A képen minden fehér egy kis füzöld oázison kivül, csak a művésznő arca nem fehér.

A HÉT. Bp. 1898. ápr. 24. IX. évf.
17. sz. 265. lap.

Adámszky Andor megírva

Szül. Budapesten 1884 márc. 4.

Rk. Theologia 4 év.

1920/21 I-II. Elsevier művész

nov. Réti Tivadar

1921/22 — 1923/24.

1923. márc. Ernst. Múzeum

Képzőm. Főisk. növen-

dékeinek kiáll.

2 festamulmány

1923. Magy. Egyetemi és

Főiskolai Haldgatók

Orsz. Szövetségének

kiáll. Nemzeti Szalon

Festifej olaff.

Flekker Antal dr. III. 238.

Adamszky Andor

1920/21 – 1923/24

Felsőzsolcai

62. l.

[illegible] Eszeretes [illegible] 23-án lesz, amikor is a nincsek a rézletes ~~[illegible]~~ Adamszky Andor-talmozó levél szerint leszünk a tuchetok.

0

a P.K. és M.T. cimre Pécs Várom [illegible] ~~a vidé~~ (Rákóczi 15.) cimre.

Kedves Barátom! Adamszky Andor, jezsuita nyug. rajztanár, alábbi rövid életrajzot adta.

Született 1884. márc. 4. én Bpesten. Iskolát Bpesten, Pozsonyban, Kekestehérváron, Kecskeméten és Kalocsán végezte. Itt érettségizett. Festészeti iskolát Berlinben, a Deutsche Kunstschule-t látogatta. Bpesten a mintarajziskolát végezte. Mivel ennek első két évo meg egyezett a rajztanárképzővel, azért akceptálták rajztanárnak. Az egyetemen a számtanból és ábrázológeometriából tanári vizsgát tett. Állásban volt Kalocsán és 1924. év óta Pécsett. Kiállított, mint diák a Nemzeti Szalonban, Pécsett pedig a Képzőművészeti Tarsasággal.. —

Pécs, 1949. aug. 13.

Szívélyes üdvözlettel:
Király János

MDK

Adamski Andor,

Réti István tanár növendéke.

Fejtamulmány.

Az OMKK Föisk. Növ.Munk.kiáll. 1923 márc. 18-25.
Ernst Mus.
Kat. 18.1.

Adamscheck, G.

-rekm.

megírva

Ernst-Muzeumaukcioja

I.

89 l.

Ajánlók:

6048 ATTILA NYOMDA R.-T., Budán

Felajánlott havi összeg :

Havi jövedelem :

Személyi adataim: Vallás :

Név: .....

Születési hely és idő: .....

Családi állapot, gyermekek száma, ebből eltartott: .....

Apa neve és vallása: .....

Anya neve és vallása: .....

Feleség neve és vallása: .....

Feleség esetleges állása és munkaadója: .....

.....

Adamschek G.

vézmetsző

L.

Kendrei-Kentivanyi

4. l.

Adamscheck G.

Arverési Közlöny

1939. jan. 1. rk. n

XI

77. sz.

...zolvány.

...y Zoltán

... szegedi Zrinyi-utca

...kos, magyar állampolgár,

...városban (községben), 1879. évben,

... a 10. sz. a.

...rmatárú kereskedés

...

...rvénycikkben megállapitott feltételeit saját

Adamschek G.

1769.

l.

Va Hö Ernstgrüst

83. l.

~~Obszidiantárgy~~ IX · 107

Adamschek G.

Viselet. T. 2014.

Nemes testőrség.

A teljes diszben ábrázolt testőr jobbkezében kivont kardot tart, balját pedig csipőjére támasztotta. Felirata:

alól balra: G. Borewsky ex Wi.
jobbra: G. Adamscheck s.
fölül balra: 50.

Szines rm., mér. a rl. 28: 10.5 cm.

Adamschek G

Adamscheck G.

Életkép. T. 7077.

A szoba közepén lévő asztalnál ülő nemesnek, ki balkezében pipát tart a balról látható leány pálinkát öntött poharába. Felirata:

fölül balra: No..
alól balra: G. Borowesky Ex.
jobbra: G. Adamscheck fez.

Szines rm., mér. a rl. 17.1: 13 cm.

Szn. 96-901.
251-901-48.

Adamscheck G.

rézm. és rajzoló

A kávéházban. ?
Rézm. a XVIII. n. végéről.
Fenti nüve

Repr.

Magymüvelödtört
IV. 342, 645. l.

? Magyar ruhás férfi
és kiszolgáló nőt
ábrázol

42 III. 16 21
Ta 62

MAGYAR BANK
BUDAPEST
VILMOS CSÁSZÁR ÚT
32.
ÉS KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ADAMSCHEK, G.

Legyező. II. Lipót családja körében, Bécs v. Pozsony, 1790 - 91.3. 44

Új Művészet

P. Adamszky festő. MDK.

~~V. ö. Bizse Tárlos~~

Fájképek.

Dunántúli Képszava, 1945. okt. 28. I. évf.

„Megnyílt a pedagógusok képzőművészeti kiállítása". 6. l.

P. Adamszky ~~Bizse János festő.~~ MDK.

Dunantúli Népszava, 1945. I. évf. okt 21.
„Képzőművészeti Kiállítás nyílik meg vasárnap".
C. l.

Adamszky Andor
Férfifej, fertm.

Magyar egyetemi és főisk. hallg. orsz. szövetségének kiáll. 1923. 8 l.

Adámszky

könyvnádász

l. Budán XIX

sz elsőf.

Kertésznyomtatott

236. l.

A numizmatika diszkrét bája

KÖNYV

A numizmatika nem tartozik azon szakterületek közé, amelyeket a könyvkiadók elkényeztetnek szakmai kiadványokkal. Az utóbbi évek legrészletesebb kiadványa jelent meg nemrég Magyar érme katalógus 1892–2008 címmel. Adamovszky István, a kötet szerzője a címében jelzett időszak fém fizetőeszközeit – korona, pengő és forint – mutatja be szakmai alapossággal, felvonultatja az utánvereteket, a próbavereteket és az emlékérméket, foglalkozik a forgalmi emlékérmékkel és a forgalmi sorokat is feldolgozza. Néhány esetben pedig hamisítványokat is bemutat kötetében a szerző.

Adamovszky munkájában bemutató jelleggel ismerteti a pénzverdék látogató érméit is, s külön jelentősége, hogy „tartalmazza a korábbi feldolgozásokban nem szereplő próbavereteket, utánvereteket, tervezeteket és emlékpénzeket is, másrészt még részletesebben, még több illusztrációval mutatja be a legújabb kori pénzrendszereket az igényes gyűjtőnek és bárkinek, aki szakemberként vagy érdeklődőként kíváncsi az elmúlt bő száz esztendő fémpénzeire" – ahogy Torbágyi Melinda, a Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának vezetője, a Magyar Numizmatikai Társulat főtitkára írja a kötet előszavában.

Adamovszky igényes munkájában a gyűjtőknek kedvez azzal is, hogy kötetében tájékoztató jelleggel közli a bemutatott pénzek különböző árveréseken elért árait is forintban és euróban.

S mint minden ilyen jellegű munka – katalógus – magában hordozza a további bővítés lehetőségét is. SZPA

Adamovszky István: Magyar érme katalógus 1892–2008
Adamo-Ker Bt.
300 oldal, 5000 forint

M. Hírlap 2008. április 17. 12. old

milliárdról 56 milliárdra [illegible]

Varga Lászlóné, az adóhatóság elnökhelyettese elmondta, a veszteséget kimutató egyéni vállalkozók száma egyharmadával csökkent a minimum adóalap bevezetésének hatására. Amíg 2006-ban 105 ezer vállalkozó volt veszteséges, tavaly már csak 75 ezer. A bevallott veszteség 71,2 milliárd forintról 53,3 milliárd forintra mérséklődött. Az elnökhelyettes szerint a pozitív változások mind a jogszabályi rendelkezéseknek, mind a nagyobb nyilvánosságnak köszönhetőek.

Szikora János az adóhatóság idei céljai között kiemelt helyen említette az elektronikus ügyintézés kiszélesítését, legyen szó akár a bevallásokról vagy az árverésekről. Bakonyi Ágnes, az adóhatóság szóvivője elmondta, hogy „az új kommunikáció célja egy modernebb, fiatalosabb és hitelesebb adóhatóság megteremtése". A több feladat ellátásához azonban több szakember szükséges. Az adóhatóság szinte folyamatosan toboroz munkatársakat. Szikora János kérdésre válaszolva elmondta, hogy a hatóságtól sokan nyugdíjba mentek, és őket is pótolniuk kell. ■

FOTÓ: HORVÁTH PÉTER GYULA

Adamszky József

mühertész

l. O

Gulyás Magyarország

I. k. 124. h.

Két cikket ír

Nográdbercelen

működött 1910-ben

Adamsberg Projekt

Konstruktion

1.

Lageplan Maßgebend

1 : 500 v.

Adany Ferenc nobrán

Nagyberény, r.k. tenylom, vörösmár-
vány főoltár Hirschlerrel együtt.

1816

Genth. Mücml. 1959 I. 210

Adámy Margit

textiles

1922

Élmunk 1930. 81. l.

Adams Quincy Tobin

Hó

562. sz. Márkus Emilia. John Adams Quincy-től, olajfestmény.
Dr. Párdány Oszkár.

Adams, John Quincy

l.

Höllrigl József

Iparmüvészeti Múzeum.
A 100 éves Nemzeti
Szinház emlékkiállítása. Bpest, 1937.
lap.a XVIII. tábla.

osztrák arc; genre- és táj-
képfestő szül. Wien 1874
dec. 21

Thieme-Becker: I. k.
74. l.

Ha influenzája van, gondoskodjék arról is, hogy gyomra és belei a természetes »Ferenc József« keserűvíz használata által gyakran és alaposan kitisztíttassanak. Kérdezze meg orvosát.

Megfejtették a csuklyás-összeesküvők okmányainak titkos írását

Párizs, november 29.

A rendőrség Dieppeben folytatja a nyomozást a titkos fegyverraktárak után. Hétfőn a város különböző részein a rendőrök *lőszert foglaltak le.* A párizsi rendőrség *megtalálta azt a íráskulcsot,* amelynek segítségével megfejtették a Tenger- és Folyamhajózási Jelzalogbank Provence uccai székházában lefoglalt *titkos írásokat.* A megfejtett okmányok további adatokkal szolgáltak a leleplezett csuklyás összeesküvés tagjaira vonatkozólag. Az összeesküvés miatt *26 egyén van letartóztatásban. Négy egyént rendőri őrizet alatt tartanak, ötöt pedig köröznek.*

IMPREGNÁLT?...

NEM!... IMPREGN-OL-ÁLT!

»N. 125« az új NEUMANN M.-féle tiszta gyapjú felsőkabát »impregn-OL«-álva van... Az »impregn-OL«-álás teljesen új szerű vegyi eljárás, melyről öt év alatt ép úgy fognak beszélni, mint az Anilin feltalálásáról!

Az »impregn-OL«-álás nem változtat a gyapjúszál eredeti tulajdonságán. Az impregn-OL-ált kabát nem »vízmentes«, az »N. 125« lepergeti a vizet, mint a higanygolyót!

Amellett az impregn-OL-álás nem változtat az új kabát szövetén semmit; sem színét, sem fogását, sem tartósságát, sem szagát, sem a levegő áthatását illetően. Aki az »N. 125« kabátot viseli, élvezi annak óriási előnyét, minden hátrány nélkül.

»N. 125 A VIZET LEPERGETŐ KABÁT« ára 125 pengő. Törvényesen védett. Kizárólag csak NEUMANN M.-nél Budapest, IV., Múzeum körút 1.

Chautemps és Delbos Londonban

Megkezdődtek a francia-angol tárgyalások Európa sürgető kérdéseinek megoldásáról

London, november 29.

(A Pesti Napló londoni szerkesztőségének telefónjelentése.)

Chautemps francia miniszterelnök és *Delbos* külügyminiszter vasárnap röviddel éjfél után érkezett a londoni Victoria-pályaudvarra, ahol *Vansittart* helyettes államtitkár fogadta a francia államférfiakat és kíséretüket.

Neville *Chamberlain* és *Eden* tárgyalása a francia államférfiakkal ottani idő szerint *ma délelőtt 11 órakor kezdődött* az angol miniszterelnökségen. A megbeszéléseken francia részről a miniszteren kívül résztvesz *Leger*, a francia külügyminisztérium állandó államtitkára és *Massigli*, a külügyminisztérium politikai osztályának főnöke, valamint *Corbin* londoni francia nagykövet is. Angol részről Sir Robert *Vansittart*, az angol külügyminisztérium állandó államtitkárát is bevonták a megbeszélésekbe.

A megbeszélések, amelyeket a világsajtó történelmi fordulópontnak nevez, *délelőtt 11 órától körülbelül esti 7 óráig tartottak*, rövid ebédszünet megszakításával. Mivel Chamberlain és Halifax nem igen bírják a francia nyelvet, viszont Chautemps és Delbos csak törve beszélnek angolul, két *tolmácsot* is be kellett vonni a tanácskozásba. Az egyiket a francia nagykövetség szolgáltatta, a másikat az angol Foreign Office.

Halifax beszámolója

A tanácskozás tulajdonképpen két részre oszlott. Az első, rövidebb részben *lord Halifax részletesen, teljes egészében, minden mozzanatot ecsetelve beszámolt berlini útjáról, tapasztalatairól, benyomásairól.* Igy a francia kormány tagjai első kézből teljesen kimerítő képet kaptak arról, hogy lord Halifax milyen fogadtatásban részesült Berlinben és milyen benyomásokat szerzett Hitlerrel és a német birodalom többi vezérével folytatott tárgyalásai során.

Teljes angol-francia egyetértés

Angol hivatalos részről úgy informáltak bennünket, hogy a francia kormány tagjai teljes mértékben megértették lord Halifax útjának célját és meggyőződést szereztek arról, hogy *elhatárolt célkitűzését lord Halifax útjával elérte.* Egyáltalában a Foreign Office-ban szerzett információink az angol és a francia kormányférfiak *teljes egyetértéséről* számol be. Nem emlékezünk rá, hogy valaha is az utóbbi évek során ilyen nyomatékosan emelték volna ki illetékes helyen *az angol-francia egyetértés teljességét* és ilyen nyomatékosan hangsúlyozták volna *a tárgyalás sikerét,* mint ahogy az hétfő este történt, a nagyfontosságú konferencia befejezése után. Szóról szóra a következő információt kaptuk errevonatkozóan: *»A tanácskozás résztvevői teljes mértékben meg voltak elégedve a tanácskozás lefolyásával és véleményük szerint a mai francia-angol megbeszélés egyike volt a legsikeresebbeknek, amelyeket valaha is tartottak. Minden kérdésben teljes egyetértést állapítottak meg a két kormány felfogása között.«*

A gyarmati kérdés nem kezelhető kiszakított problémaként

Ez a hangsúlyozott nyilatkozat annál többet mond, mert a tanácskozás második részében valóban úgyszólván *a világpolitika összes nagy problémáit bevonták a megbeszélésbe.* Igy elsősorban *a gyarmati kérdést* beszélték meg, s mint ahogy az illetékes hely mondja: minden vonatkozásában. Természetesen ebben a világtörténelmi jelentőségű kérdésben *döntés nem történhetett a hétfői tanácskozás során,* azt senki nem is várta, ellenben a francia és az angol államférfiak összeegyeztették álláspontjukat. Mindkét kormány teljesen egyetért abban, — és ez a részletkérdéseknél lényegesebb, — hogy *a gyarmati kérdés nem kezelhető kiszakított problémaként, csak egy általános megbékülés keretébe foglalható bele.* Illetékes hely nyilatkozata szerint ebben a kérdésben még sok további lépésnek kell történnie, míg konkrétabb tanácskozásokra kerülhet sor.

Közép-Európa sorsa

Rendkívül érdekes Magyarország szempontjából, az illetékes nyilatkozat szerint is, hogy a *középeurópai kérdés* bő helyet kapott a nagyfontosságú konferencia tárgysorozatában. A középeurópai kérdés nem csak Halifax berlini benyomásai alapján vált aktuálissá az angol és francia kormány vezetői számára, hanem *Delbos* soronkövetkező középeurópai útja miatt is, amelynek folyamán Varsót, Prágát, Bukarestet és Belgrádot látogatja majd meg. A mai tanácskozáson részletes vita tárgyává tették az egyes középeurópai államok helyzetét. Az illetékes nyilatkozat elzárkózik a megbeszélés részletezése elől, ellenben leszögezi, hogy természetesen *a béke megóvása* mindkét kormány legfontosabb célja Közép-Európában is. Az angol felfogás nem tér el lényegesen — információnk szerint — a francia állásponttól, amely természetesen elutasít magától minden erőszakos megoldást, de jónak tartaná azt, ha *Csehszlovákia — magától — a kisebbségeknek az eddiginél sokkal igazságosabb és a békeszerződések elgondolásainak megfelelőbb kezelésével egyengethetné a Németországgal való békésebb és harmonikusabb viszony útjait.* Feltételezhető, hogy Delbos francia külügyminiszter prágai látogatása során ilyenfajta tanácsokat ad majd a csehszlovák kormány tagjainak.

A távol-keleti helyzet rendkívül aggasztó

Helyet kapott a hétfői konferencián a távolkeleti kérdés is, amely a nyugodtan megítélt európai helyzetnél, amelyben mind a francia, mind az angol kormány bizonyos enyhülést tapasztal, pillanatnyilag *sokkal nagyobb gondot okoz* a nagy nyugati demokráciák államférfiainak. A hivatalos információ szerint is megállapították a konferencián, hogy *a távolkeleti helyzet rendkívül aggasztó* és mindkét kormányt a legnagyobb elővigyázatosságra és tartós résenállásra készteti, mert a távolkeleti konfliktusban hatalmas érdekek forognak kockán, amelyeknek megvédését sem Franciaország, sem Anglia nem mulasztja majd el.

Negyedik pontként *a spanyol helyzetet* tárgyalták meg és megállapították, hogy a benemavatkozás politikája a legteljesebb mértékben bevált és nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy az európai béke lehetőségei ma kétségtelenül optimisztikusabban ítélhetők meg, mint a nemzetközi konfliktussal fenyegető spanyol polgárháború első hónapjaiban. Mint mindebből látható, már az első napi tanácskozás oly széles skálára volt hangolva, hogy felölelte a világpolitika legégetőbb és a világbéke szempontjából leginkább megbeszélésre és megoldásra szoruló kerdéseit.

„Európa kocsija a Párizs—London és Róma—Berlin tengelyen"

A keddi tanácskozások inkább már csak *egyes részletekre* vonatkoznak majd és időt engednek arra is, hogy sor kerüljön az angol-francia barátságot kihangsúlyozó *nagy reprezentatív fogadtatásra,* amelyet a király rendez London francia vendégeinek tiszteletére. Mind a hivatalos nyilatkozat hangjából, mind a tanácskozáson résztvevő államférfiak szemmellátható megelégedéséből megállapítható, hogy Franciaország és Anglia között — ha esetleg voltak is bizonyos nézeteltérések — *a hétfői eszmecsere teljes egységet teremtett* és továbbra is biztosította a két ország külpolitikai vonalvezetésének egységes irányát.

Természetesen ez az irányzat csakis — és jobban, mint valaha — az *európai békét* szolgálhatja és a más államokhoz való *közeledés* érdekében áll. Igen találóan fejezi ki a tárgyalások célját a *Star-nak,* London egy nagy baloldali estilapjának mai vezércikke, amely szembeszáll azzal a felfogással, hogy a berlin—római tengelynek ellentétben kellene állania a London—Párizs-tengellyel. A Star szerint: ha van egy Róma—Berlin-tengely, miért ne lehetne egy párizs—londoni tengely is és *a két tengelyen együtt haladhatna Európa kocsija a béke és a megbékülés felé.*

Ráskay László

— **Ludendorff beteg.** *Münchenből* jelentik: Mint magánforrásból közlik, *Ludendorff* tábornok hosszabb idő óta komoly beteg. A tábornok hólyagbántalmakban szenved. Tekintettel magas korára. — most van 73-ik életévében — környezetében aggódnak életéért.

Színészeti kiállítás

*

Kíváncsi lettem a százéves Nemzeti Színház emlékkiállítására, melyet holnap nyit meg az Iparművészeti Múzeum nagycsarnokában a vallás- és közoktatási miniszter. Maga a színház csak rendkívül mérsékelten érdekel; de a kiállítás nagyon foglalkoztatta az elmémet, — mint minden olyan dolog, amit majdnem lehetetlen volt megcsinálni. Mikor először hallottam róla, — alig néhány héttel ezelőtt — nevettem rajta: mit lehet kiállítani? Ócska színlapokat és arcképeket? A már kész kiállításon tényleg vannak színlapok, sőt nagy számban arcképek is; de a kiállított kilencszázhatvannégy (!) tárgy között van nagyon sok egyéb is, — művelődésünk utolsó száz évének oly sok érdekes tárgyi és személyi emléke tárul elénk, hogy aki megnézi ezt a kiállítást, becsületes meggyőződéssel csak azt gondolhatja magában: »Bizony, ezt kár lett volna elmulasztani!«

Ócska színlapok... Hát igen, azok is vannak itt. De mennyit tudnak ezek beszélni! Például, nyolc évvel a Nemzeti Színház megnyitása előtt még az *Arany Hattyú* fogadóban játszottak a színészek és egyik színlapjuk ezt a furcsa című színdarabot hirdeti: *Kakambukiforn-horgyeminomen herceg lakodalma...«* Már megvolt a *Bánk bán* és még amazt a darabot játszották... De a furcsa nevü hercegnek már-már a sarkába lépett a *Szökött katona* és harminc egynéhány év mulva már kész volt *Az ember tragédiája*. Magyarország nagyon konzervatív ország; itt csak két dolog fejlődött rendkívül gyorsan: a színház és a sajtó. A Nemzeti Színház emlékkiállításán alig hisz az ember a szemének, a fejlődés egymásutáni fokozatai oly gyorsan követik egymást; gyakran az volt az érzésem, hogy »itt valami hiányzik«, — de nem felejtettek ki semmit — nem egy évet, de talán egy hónapot sem hagytak ki, sőt mintha túlságosan vigyáztak volna a fejlődés folyamatosságának feltüntetésére.

Engem mi érdekelt a kiállításon legjobban? Természetesen a nők... De nem kell mingyárt rosszat gondolni... nagyrészük már a mult században meghalt.

Ezen a kiállításon alkalmam volt találkozni például Déryné Széppataki Róza asszonysággal, akinek Naplója nélkül a mult század elejének színészetéről nagyon keveset tudnánk. Nagyon érdekelt engem ez az őszinte asszonyság, aki azonban nem várta meg, amíg én megszülettem, hanem már két évvel előbb meghalt. Végre is, joga volt hozzá, hiszen már nyolcvanéves volt... Tudtam róla, hogy nem volt éppen démon, de többen szerették, mint önt, nyájas olvasó és engem együttvéve. Amint itt a kiállításon látom, bizony nem volt nagyon szép. Kicsiny nő, nagy orral, de rengeteg sokat beszélő arccal; és őrülten be volt fűzve, a míderében nem halcsont, hanem acéllémiák lehettek, melyek szobrászi tökéletességre emelték bájait.

Még jobban érdekelt Schodelné, a Nyáry Pál szerelme... Nagy művésznő; szép asszony, akiben férfilélek lakott. Igazgató, intendáns — félt tőle, mert több esze volt, mint az egész színháznak. Most itt, a kiállításon, mindenki belenézhet az arcába, de a lelkébe csak az lát bele, aki élete tragédiáját ismeri. Nyolcvankét évvel ezelőtt temették, de emlékéből sokkal több él, mint amennyit a színikritikák megőriztek.

Azután itt van Lonovicsné, Hollósy Kornélia, kit nemcsak Magyarország ünnepelt... Kérem, én mindig vallottam, hogy minden nő szép, mert minden nőben van valami szépség, egyikben több, a másikban kevesebb. De ebben a hitemben majdnem megingatott Hollósy Kornélia képe. Micsoda nagy művésznek kellett lennie, ha mégis tüneményes sikerei voltak!

A mai művészek és művésznők közül Márkus Emilia képe emelkedik ki, dominálóan. John Adams Quincy festette... A festőművészet egész történetében aligha van tíz portré, melyet mellé lehetne állítani. Negyed óráig ácsorogtam előtte, s hogy ez mit jelent, azt csak azok fogják fel, akik tudják, hogy idő tekintetében rettentően fösvény vagyok. Azt mondják, hogy a női szépség mulandó... No, nem egészen: John Adams Quinczy a Márkus Emilia csodás szépségét megmentette, konzerválta, néhány évszázadra.

A kosztümök között is vannak nagyon érdekes darabok; legszenzációsabb az a »pongyola«, melyet Bulyovszkyné Szilágyi Lilla 1871-ben viselt a »Kaméliás hölgy«-ben. A hölgyek nézzék meg és csodálják meg: annyi »anyag« és annyi kézimunka és csipke van benne, hogy ma hatvanhat pongyolát előállítanának belőle. Nem szedtem ugyan szét ezt a pongyolát, de azt hiszem, harminchárom darabból áll: jónéhány szoknya (a felső alatt, gyanítom, »turnür« is van), jó néhány »réklí« vagy mellény, kendő, miegymás... Bizonyosan minden résznek külön neve volt, melyet rég elfelejtettek már a divatszalonokban is.

Az egész kiállítás általában sok, már régen elfelejtett dolgot visszahozott az emlékezetünkbe. De az oly bizonytalan jövőből is mutat valamit: itt vannak Pogány Móric pályadíjnyertes tervei, — az új Nemzeti Színház, ahogy azt az építőművész elképzelte a háború előtt. Ebből a szép álomból vajjon lesz-e valaha valóság?

Mindenesetre hálás vagyok Höllrigl József úrnak és munkatársainak, kik ezt a rengeteg anyagot bámulatosan rövid idő alatt összehordták s tudományosan rendszerezve, igen ízlésesen csoportosítva elénk állították. Ezen a kiállításon mindenki kellemesen és hasznosan tölthet el egy órát s akit a színészet nagyon érdekel, sokkal többet is.

Akiknek foglalkozása minden erejük megfeszítését követeli, igyanak hetenként legalább egyszer, reggel felkeléskor egy pohár természetes **»Ferenc József«** keserűvizet, mert ez szabályozza a bélműködést, előmozdítja a gyomoremésztést, fokozza az anyagcserét, élénkíti a vérkeringést az egész szervezetben és ezáltal új életerőt teremt. Kérdezze meg orvosát.

Az Országos Orvosi Kamara határozatai az orvosi munkáról

(Saját tudósítónktól.) Az Országos Orvosi Kamara választmánya szombaton este tartott ülésén foglalkozott az ingyenrendelések kérdésével és határozatban kimondta, hogy *a Budapesti Orvosi Kamara álláspontját egyhangúlag helyesli.*

Ilyen előzmények után ült össze vasárnap reggel rendkívüli közgyűlésre a Budapesti Orvosi Kamara. A tanácskozást *Bakay* Lajos egyetemi tanár nyitotta meg, majd megkezdték a *Sarudy* Ottó főorvos által benyujtott álletménytervezet tárgyalását, amely szerint *az összes magánkórházak és szanatóriumok orvosainak díjazás jár.* A vitában felszólalt *Emődi* Aladár, a Teleia főorvosa, *Lobmayer* Géza, a Poliklinika igazgató-főorvosa, továbbá *Rosenák* Miksa, *Benedek* János, *Born* József és *Fleischer* Elemér.

A hozzászólások után a közgyűlés *egyhangúlag elfogadta a választmány három pontba foglalt javaslatát,* amelyszerint 1. olyan intézetekben, amelyeknél az orvosok helyhez kötött tevékenységet fejtenek ki, az orvosi munkát magángyakorlatnak kell tekinteni és *1938 január 1-től kezdve az orvosok csak akkor végezhetik ezt a tevékenységet, ha az intézet a Budapesti Orvosi Kamarával keretszerződést kötött;* 2. a Budapesti Orvosi Kamara felhatalmazza az elnökséget és a választmányt, hogy az intézményekkel bonyolítsa le a keretszerződésekre vonatkozó tárgyalásokat, 3. a megkötendő szerződések alapjául a *Sarudy* Ottó és *Benedek* János-féle javaslat szolgál.

Ezután *Gyertyámossy* János főtitkár ismertette a Biztosítási Intézeti Orvosok Egyesületének beadványát, amely szerint a *jövőben az úgynevezett népbiztosításokkal kapcsolatos munka díjazását a szövetségnek a Budapesti Orvosi Kamarával megkötendő kollektív megállapodása szabályozza.*

TÖBB MINT SZÁZ ÍRÓ ÉS KÖLTŐ

verseit, cikkeit, novelláit, illusztrációk és szoborképek seregét közli az új Hármaskönyv.

Mutató a munkatársak névsoráról:

Ady, Herczeg Ferenc, Molnár Ferenc, Babits Mihály, Móricz Zsigmond, Beck O. Fülöp, Csók István, Heltai Jenő, Kisfaludy-Stróbl Zsigmond, Márffy Ödön, Márai Sándor, Szép Ernő, Csorba Géza, Szőnyi István, Kemény Simon, Illyés Gyula, Földi Mihály, Szabó Lőrinc, Medgyessy Ferenc, Tersánszky J. Jenő, Tamási Áron, Laczkó Géza, Szitnyai Zoltán, Szentgyörgyi István, Kmetty János, Nyirő József, Hunyady Sándor, Szomory Dezső, Lakatos László, Bálint György, Körmendy Ferenc, Karinthy Frigyes, Pap Károly, Stella Adorján, Sárközi György, Szirmai Rezső, Kárpáti Aurél, Fodor József, Török Sophie, Vilt Tibor, Molnár C. Pál, Nagy Lajos, Pálmai Jenő, Gelléri Andor Endre, Kassák Lajos, Molter Károly, Sidló Ferenc, Pekáry István, D. Kocsis László, Jékely Zoltán, Mécs László, Inyesmester, Kodolányi János, József Attila, Beczássy Judit, Medveczky Jenő, Herman Lipót, Lányi Imre, Aprily Lajos, Pásztor Árpád, Nadányi Zoltán, Nagy Zoltán, Byssz Róbert, Tábor János, Tóth Árpád, Juhász Gyula, Kosztolányi Dezső

A LEGTISZTÁBB IRODALOM
A LEGNEMESEBB MŰVÉSZET

M.D.K.

Adamy Mátyás ötvösmester

1773-ban Iglón mű-
ködött

S. Mihalik: Versucheeiner Zentralisieunrg des ungarischen Punzierungswesens im 18.Jahrhundert.
Acta Historiae Artium, 1961. Tom.VII. Fasc.3-4.
301. old. 12. jegz.

magirva

Adamy Math.

ötvös

1773. Igló

Kap magyarorszötvösök 14. l.

Csomakőrös h. n. IX. 97.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 340-726

V. Ádász Katalin
grafikái

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

M983 AUG 13

1021

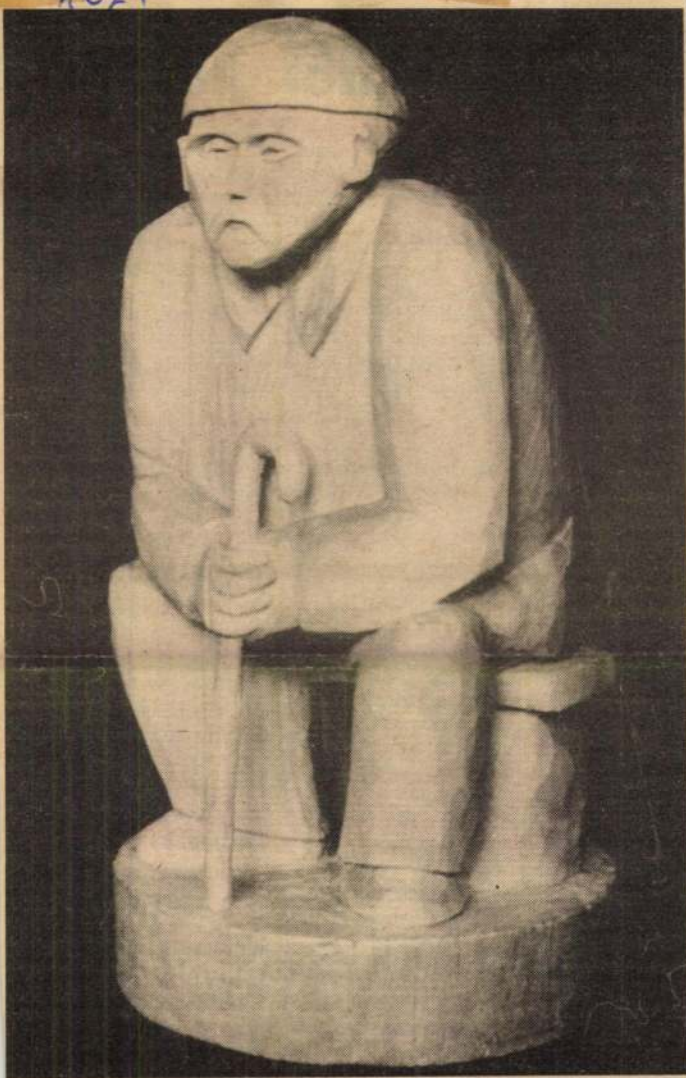

V. Ádász Katalin: Öregember

A kor

Időszakos kiá
ben a Magyar
zeum kupolatermében állítot-
ák ki a koronázási jelvé-
nyek tőszomszédságában a
koronázási palástot. Vasár-
naponként tekinthető meg,
de sajnos meglehetősen
rossz állapotban van, s a
tény, a megvilágítás csak to-
vább ronthat a felbecsülhe-
etlen értéket jelentő kel-
mén.

Története a többi koronázási jelvénnyel együtt krimiszerűen izgalmas. Csak emlékeztetünk rá: 1978. január 6-án került haza az Amerikai Egyesült Államokból. 1981 szeptemberében nemzetközi tudományos konferencia foglalkozott Budapesten a koronával, a koronázási jelvényekkel és állapotukkal. A koronázási palást állagának vizsgálatára már előzetesen felkértek egy nemzetközi szaktekintélyt, a berni Abbeg-alapítvány textilrestaurálási műhelyének vezetőjét. Azért esett rá a választás, mert az elmúlt évtizedekben a palásthoz korban közel álló textíliákat restaurált, például egyházi ruhákat.

A nagyszabású és igen körültekintő munka 1983 januárjában kezdődött. Textilrestaurátorok, művészettörténészek vizsgálták, elmezték közel fél éven át a koronázási palástot. Erről a nagyméretű és hihetetlenül érdekes összmunkáról alkothatunk képet, ha megtekintjük a kiállítást, amely részletesen és aprólékosan bemutatja a teljes dokumentációs anyagot is.

Mindenekelőtt 44 mezőre osztották a kelmét, amely imponáló méretű; átmérője 2,78 méter, félkörsugara 1,35 méter. Minden kockáról fekete-fehér és színes fotó és színes állapotrajz készült. Behatóan tanulmányozták a hímzések szövetszerkezetét, gondosan elvégezték a szálak, rostok színezékvizsgálatát. Egy mezőjét még külön ki is emelték, és speciális mikroszkóp segítségével rögzítették a szálak állapotát. Rajzon is érzékeltetik, miként mutatott a kelme eredeti formájában.

A palást eredetileg miseruhának készült, harang alakban szabták, s közepén kör, vagy négyzet alakú kivágás szolgált a fej bebújtatására. Minden bizonnyal 1031 körül hímezték, s István király és Gizella királyné ajándékaként került Székesfehérvárra. Itt koronázták és

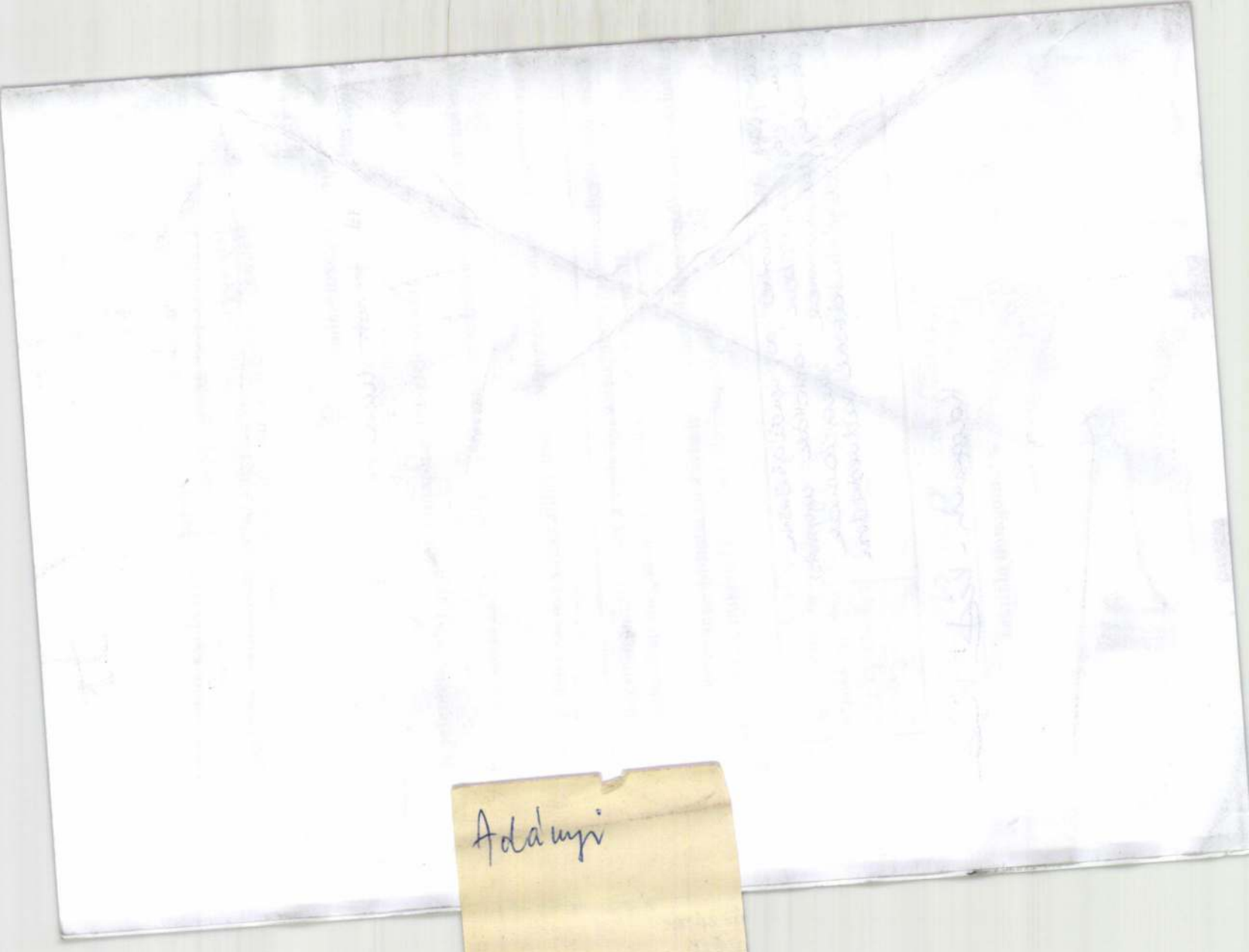
Addupi

ószám:
ntéző:
y:

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Adányi István
DÉLMAGYARORSZÁG

1965 AUG 29

1021

ADÁNYI ISTVÁN RAJZA — APÁM

az országban az elsők
zött fejezte be az aratást.
z eddigi cséplési eredmé-
yek pedig azt mutatják,
gy *a holdankénti termés-*
lagok elérik, sőt a legtöbb
övetkezetben meghaladják
betervezett mennyiségeket.
Jogos büszkeség töltheti
a szövetkezeti gazdákat
zért, mert jó munkájuk,
orgalmuk eredményeként
megye már teljesítette és
inden valószínűség szerint
amarosan túl is teljesíti
enyérgabona felvásárlási
rvét. A szövetkezetek tör-
netében első eset, hogy
yen mennyiségű kenyérga-
onával járultak hozzá az
szág ellátásához. Igen je-
ntős szerepe volt kenyér-
bona felvásárlási tervük
jesítésében a makói vá-
i és járási termelőszövet-
zeteinek.

A nagyüzem előnyeit, a
zös gazdálkodás erejét, az
típusú szövetkezeti gaz-
öntudatát, az ország el-
sáért érzett felelősségét
rözi, hogy más cikkekből
példamutatóan teljesítette
megye felvásárlási tervét.
ott sertésből, vágómarhá-
baromfiból, tojásból és
ől a félévi tervteljesítés
ttesen meghaladja a 117

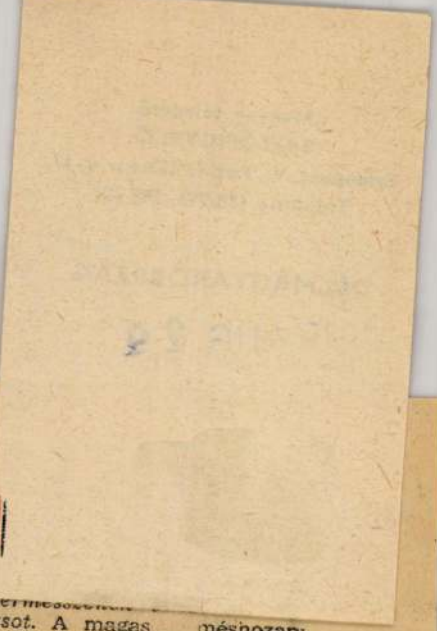

zsot. A magas méshozam
érdekében a talajt gondosan
készítsék elő, jó minőségű
csávázott vetőmagot hasz-
náljanak és a vetési határ-
időket tartsák be.

Ennek feltétele a jól szer-
vezett betakarításon kívül a
talajmunkák meggyorsítása.

Jelenleg a talajmunkák az
elmúlt évhez viszonyítva lé-
nyeges lemaradást mutat-
nak. Különösen *a vetőszán-*
tás üteme nem kielégítő.
Sok helyen még a kombajn-
szalma lehúzásával is elma-
radtak. E munkák meggyor-
sítása most igen fontos fel-
adat.

Ha a tsz-ek és gépjavító
állomások a rendelkezésük-
re álló mintegy 2700 trak-
torral, a munkagépekkel,
szállítóeszközökkel jól gaz-
dálkodnak, ha szervezik és
biztosítják a gépek kettős,
illetve nyújtott műszakban
való kihasználását akkor a

MDK.

Adamkó Lászlóné

Halálhire

Szocialista Müvészetért 1966 febr.

megvéd

Adányi István

festő Szeged

laid

Szeged ö. ni tárl. 1943

felv

1944. febr

Adamschek

tószám:
intéző:
gy:

Adamsky

MDK

Adányi Isrván, Szeged

Csikós, paszt.

Szegedi Képzőmüv. Egyes. Hungária szálló 1943. okt. 4 l.

. 000
. 000
. 000
ológiából 000
. 000
. 000
. 000
e Lidiához 000
ollis inertia 000
. 000
dél 000
ryörüségeit 000
lis 000

MDK

Adányi István , Szeged

Vihar előtt, of.

Tanulmányfej, "

Szegedi Képzőmüv. Egyes. Hungária szálló 1943. okt. 4 l.

Philodémos: A görög anthologiából
Meleagros: A megtérő hajnalhoz..
" Nyil a fehér szekfü . . .
Markos Argentarios: A görög antho
Catullus: Lesbiához . . . . . .
" Lesbiához . . . . . .
" Lesbiáról . . . . . .
Cornelius Gallus: Szerelmes vers
Horatius, Equintus H. Flaccus: M
Tibullus, Albius: Megbánás . . .
Ovidius, Publius O. Naso: Nyári
Propertius, Sextus: Elmondja gyö
Martialis, Marcus Valerius: Phyll

Ára: 30 fillér.

Adaskówy. Janos

kartogr. 1810.

l.

Eperjesy 1929

111. l.

74/97: 810

uplom (ának) belsejében, nem messze a szentelt víz-
ány (a szekre borulva imádkozik), jobbra (a
arsamoly előtti) pedig
don ülő férfi; ki kezeit összefonva ~~[illegible]~~ és fejét (eso
„végzi imáját. Az oszlopokon innen ~~[illegible]~~
bestét látjuk, melyet két angyal tart. A leány
rék, piros nyakkendő), sötétkék szokmya
ka körül csavart nagykendő; az ősz szakállú
tét kabát és szadrág. Puha kalapja mellette fek-
Skutezky D. Venezia."

nowra, méretei 82:123. cm.
ktob 8-án
~~ben~~ az 55291/96 sz. tud. alapján.

1.

339/96 382/96
t 1897. február 2-án (80/97) és az elszámolás
25-én a 13050 sz. leirattal (123/97).
4-én a 76633 sz. leirat alapján a péter-
kiállításra engedtetett át (579/99.), ~~[illegible]~~
l, hanem visszaakezett 1899. XI. 21-én (616/99)

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 327-743, 340-726

V. Ádász Katalin,
Szobrász

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 AUG 13

1021

V. Ádász Katalin: Életfa

Mohácsi Regős Ferenc rajzai

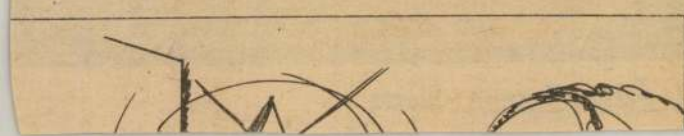

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 387-749, 340-726

V. Ádász Katalin, szobrász

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1983 AUG 13.

1021

V. Ádász Katalin:
Anyaság

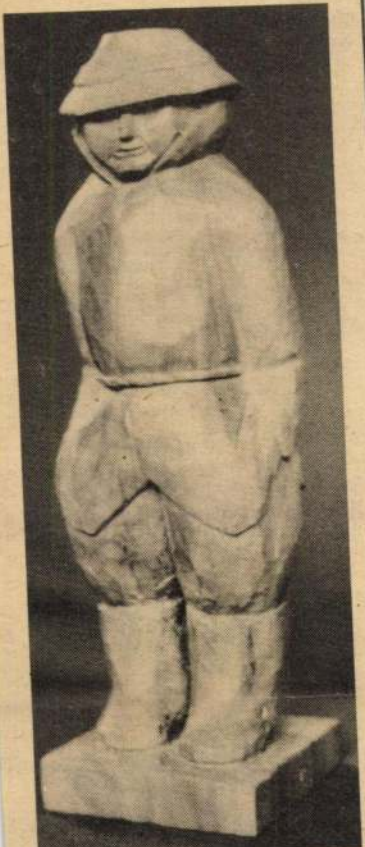

Legényke

VILÁG

ulság

gtonban nem é

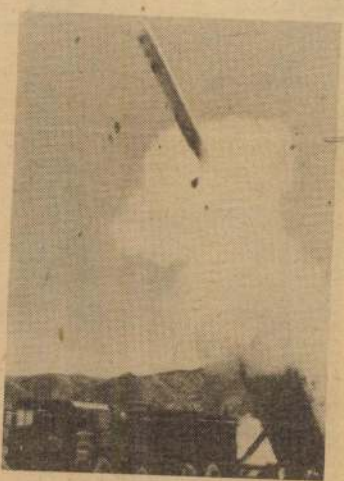

Az Európába szánt „cirkáló rakéta" (robotrepülőgép) nem olcsó játékszer

fajtával, s ezáltal legalább rövid időre biztosítsa magának az „első csapás" lehetőségét és vele az erőpolitika alapját. Az amerikai fegyverkezési politikának ez a jellegzetessége akkor sem változott, amikor a mennyiségi és minőségi fejlődés következtében világossá vált, hogy az atomkorszakban az „első csapás" elindítóját is a teljes pusztulás fenyegeti.

A fegyverkezési lépcső tehát világosan beszél. A Szovjetunió soha nem kezdeményezett új fegyverrendszert, hanem minden esetben csakis az amerikai kihívásra, a fölény megszerzésére irányuló kísérletre válaszolt. De

atószám:
yintéző:
rgy:

~~Aul Edith~~

magyarra

Ade Matild

irod

z

Skexlib.

Siklóssy László i Az
ex-libris Magyarországon
A Gyűjtő 1913. 6-8. sz

Istvánffy Gyula VII. 148.

Ade, Matilde

wód

Thieme-Becker

I. 79. l.

(Lyka)

Ade Matild

festő

vród

z

Schne Juh Fejér vm

284. l.

Schneider Miklós és
dr. Juhász Viktor
Fejér vármegye.
Magyar városok és
vármegyek monogra-
fiái. Bp. 1937

5 December

Ade Matild

l.

Neinrethöri

humoristikus

Kiall a Königes

Kálman

Szalonjaban

1910: 10. 1.

Óbébai lelet. VII. 16, 17. 19

Ade Matild, festőnő; szül. 1877-ben Sárbogárdon (Fejér megye). Tanulmányait Münchenben végezte s főleg illusztrálással foglalkozik. A Nemzeti Szalon grafikai kiállításain többször szerepelt. Állandó tartózkodási helye München.

A Gyűjtő. 1913. 6—8. sz. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 147. l.

Ade Matild

nemet

l.

Könyves Kálmán

34. kiáll. 1910.

(a külföldi csoportban)

Neuvrettkösi humoristikus kiállítása Könyves Kálmán halonjaban. 1910.

A bika és a légy
A hazianszag mint pictorina, Egy régi mese
Otthon.

Gallan, 160 1/4 alak

Habados 158 1/4 alak

Jakab A. 141 1/4 fej

Ohmann B. 1.

(Fadrusz:)

Mágás

Ade Matild

l.

Szent György Cch

XII. aukc. 228. sz

1912 ok. Ex-libris

T.c.

"Europa"film,könyv és lapterjesztö
r.t.

Budapest
V.Rothermere u.12.
III.2.

Adl, Mathilde
Jenő

22. A FABLE FOR CRITICS. Boston, 1859. Er.vkts 6.-

23. A'FÁRSÁNGOT KÖVETŐ NYAVALYÁKRÓL. Ford.: SZOBOSZLAI JÓSEF. Béts, 1800. Fve 20.-

24. AFRIKANISCHE MäRCHEN. Hsg von CARL MEINHOF. JEna, 1917. Er.durvavászonkötésben 3.-

25. AGENDA. Az az: Az Anyaszentegyházbéli szolgálat szerént való cselekedet. Melly szedegettetett b.e. Melotai István Agendájából és ki-bocsáttatott az erdélyi Szent Generális költségével. Kolozsvár, 1680. 18 levél /20 helyett: a végén 2 levél hiányzik/ SZABÓ K.RMK.I.1243. 40.-

26. AGENDA, az az Egyháziszolgálat-béli okos isteni tisztelet módja. Készitett vala KIS GERGELY. Közönségessé tett SZERENTSI NAGY ISTVÁN. Győr, Streibig József. 1788.Fbőrkts 16.-

27. D'AGOULT, MARIE, Meine Freundschaft mit Franz Liszt. Ein Roman der Liebe. Dresden, 1930. —, Memoiren. Dresden,1928. 3 kötet, er.vktsek 6.-

28. AGYAGAS MOLNÁR SÁMUEL, A megtért moór. Históriai dráma négy felvonásban. S.Patak, 1826. Ppkts 20.-

29. A GYÜJTŐ. Müvészeti folyóirat. Szerk.: SIKLÓSSY LÁSZLÓ. 1912. I.évf. 4r., bord. félbőrkötésben 12.-

30. A HOLNAP. Uj versei. Második könyv. Budapest, 1909. Fve,er. boritékban 20.-

31. A HOLNAP. Uj versei. Második könyv. Budapest. 1909.Fve.

1. ABANI, CARL, Kriegsbilderbuch eines Unbefangenen. Leipzig, Wien, Teschen. 1871. 12r., fve 2.-

2. ABBA, GIUSEPPE CESARE, Von Quarto zum Volturno. Tagebuchblätter. Berlin, 1901. /Aus Garibaldis Feldzug im Jahre 1860./ Fve 2.-

3. ABHANDLUNG VON DEN PANTOMIMEN, Historisch und critisch ausgeführt. Hamburg, 1749. Fve. Cimlapján rézm. vignettával 3.-

4. ABRAHAM A S.CLARA, Geistlicher Kramer-Laden voller Apostolischen Wahrheiten... Th.III. Würtzburg, 1719. K.4r., egykoru pergamentkötésben. Egy rézmetszetü cimképpel, mely Abraham a S.Clarat ábrázolja prédikáció közben 45.-

5. --, Auserlesene Werke zur belehrenden Erheiterung für Alt und Jung. Wien u.Leipzig, 1846. 2 kötet, fbőrktsek 12.-

6. --, Werke. In Auslese. Mit Anmerkungen versehen von HANS STRIGL. Wien, 1904-7. 6 kötet, fvktsek 20.-

7. ACHT, ANTON, Der moderne französische Syndikalismus. Jena, 1911. Bord. félbőrkts 3.

8. ADDAMS, JANE, Democracy and social ethics. New York, 1902. Er.fbőrkts 4.-

9. ADE, MATHILDE, Kriegslitteratur. Eredeti rézkarc a müvész sajátkezü aláirásával 2.-

10. ADORJÁN ANDOR, A rokokó század. Bpest, 1914. Bord.fbőrkts 2.-

11. ADY ENDRE, Az Illés szekerén. Bpest, 1909. Frkts. I.KIADÁS:

Árverési Csarnok
33. Könyvaukció
1943.

Ade Matild

1906. graf.

Könyvjegyek.

Loy Goldschmidt l. Sattler Eligius.

ADE *Matild*, festő, szül. Sárbogárd 1877. Münchenben tanult s azután u. o. telepedett le. Illusztrációi révén lett ismertté.

Eg I. 10. l.

1433. Olasz.

Jupiter

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

hajat, baju

czos. A m

Don

Vétet

L191

M

~~Do~~

udvar

409.

Ade Matild, festö, stul

1877. Särbegärdon. Mun-
chemben tanult ~~i ott is~~
s arvutair ott telepedett le.

Illusträciös revén
lett ismertte.

Török követség Bécs alatt:

A előtérben, a domb k
követség. Elől három turbáno
nak lova ágaskodik. Utánok
veret és egyiköknek a szürkével,
akadt. Jobbról, a háttérfelől előre
Közeledik, melynek felvonulását
A egyik a földön ül és fur
törében ülővel beszélget,
Közelőkben kutya ugatja meg a tör
látható balra a Károly-templo

Olajfestés, fára, méretei 30:4

Adel

M.D.K.

ADEL IGNÁC pesző

„Vitam et sanguinem" szépi a pestméus 1778.

Saras: XVIII. sg. 206 l.

megírva

Adel, Ign.

Mária Terézia:

A pozsonyi országgyűlésen.

Menyezetes trónuson áll, kissé balra fordult és kezeiben fiát tartja. Körülötte az országgyűlés tagjai vannak kivont kardokkal. A karok s rendek körül csak egy térdel. A kép alatt „Mich. Denis" aláírással nyolcz soros német vers olvasható, melynek kezdete: „Ein mächtiges Volk" s befejezése: „Die wogigten Schneiden empor." Jelzése a jobb sarokban: „Ign: Adel fec. 1778."

Tusrajz, méretei a vonalkeretnek 14·8 : 9·8 cm.

9768.

Sz. N. 282/98

252 – 98 – 4.

Adel

festō 1778

Vitam et sangui-

l. nem jelenet

Lázár Béla dr

Fadrusz János élete

és univerzete. Bp.

1923. 74. l.

✓

ERI FERENC
CTERI FERENC
YVÉDEK
V., PIARISTA-U. 4.
ON: 1-885-41.

R Ajánlott
Bp. 4
Budapest 4
1600 /c

Tekintetes

Műemlékek Országos Bizott-ságához,

Budapest,

XI.Rákos utca 10.sz.

ajánlott.

Adelbadinger, Bastell

bártfai ayztalos-mester, neve emlétve mint adi a löcsei, bártfai, eperjesi, Tisyzeteni ayztalos céh megbizottainal és mestereinel gyűlésén részt-vett (1654 jun 30.) (Levoča, Okresny archív. XII./98/5)

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

408. old.

Adelmann Károly M.D.K.

kaposvári asztalos

a kaposvári rk. plébániatemplom szészékje és mellékoltárok, ajtók. 1885-

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 178.1.

Adelmann

[illegible] Adem (Ádám)

Molers Adem aus

Helczdorff.

barcasági; 1526 ban

nepszámtálás

l.

16. l.

Quellen zur Gesch. der Stadt

~~D~~ Kronstadt.

Rechnungen. ~~aus dem~~

~~Archiv der Stadt~~

~~Kronstadt~~. II. B.

Kronstadt 1889.

Esztergom.

A középtérben az oszlopok
léljük, mely előtt a teret ép
járókelők élénkitik. A háttérb
hid vezet.

Szines kny., mér. 25.2:

57-94-44.

Ádám Zoltán test8

acb

KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA / CONTEMPORARY ART GALLERY

Ádám Zoltán

M.33., M.65., M.51., M.27., M.82.

GALAXISOK

F.O.A.R.

acb

KORTÁRS MŰVÉSZETI GALÉRIA / CONTEMPORARY ART GALLERY

KÉSZPÉNZZEL
BÉRMENTESÍTVE
BUDAPEST 62
1376

Ádám Zoltán / M.33., M.65., M.51., M.27., M.82.

GALAXISOK

F.O.A.R.

megnyitó vernissage

[2004. május 6., 19.00 - 21.00]

Megnyitja / Speech by: Várnagy Tibor

nyitva / on view: 2004. május 7- június 11.
kedd-péntek / Tuesday - Friday.....14.00 - 18.00,
valamint előzetes bejelentkezéssel /
or by appointment

Hornyik Sándor
MTA Művészettörténeti Kutatóintézete
Úri u. 49.
Budapest
H-1014

>>> Budapest, VI. ker., Király u. 76. • T: (1) 413 7608 • www.acbgaleria.hu • acbinfo@acbgaleria.hu

>>>>>>>>>>>> Támogatók és partnerek / Supporters and partners:

IRÓKÉZ
PAPÍR-IRÓSZER NYOMTATVÁNY
FRUTTA
Timp Kft.

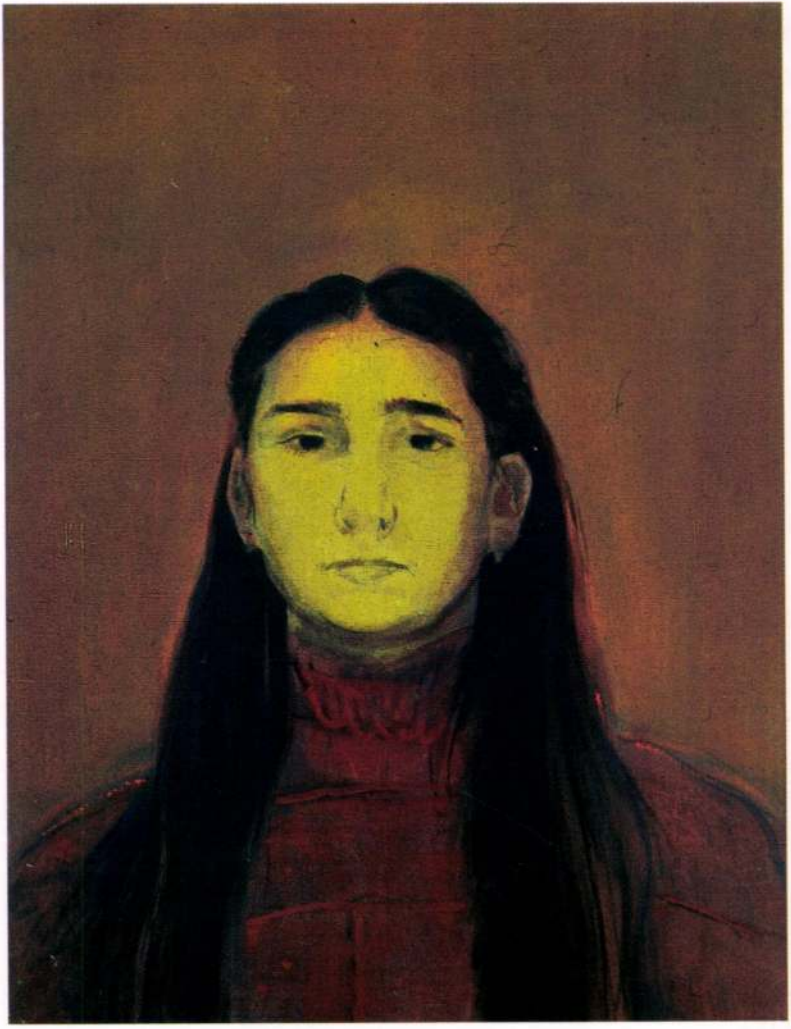

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Ádám Zoltán (1959–)
Éva 2002
v. o. 80×105

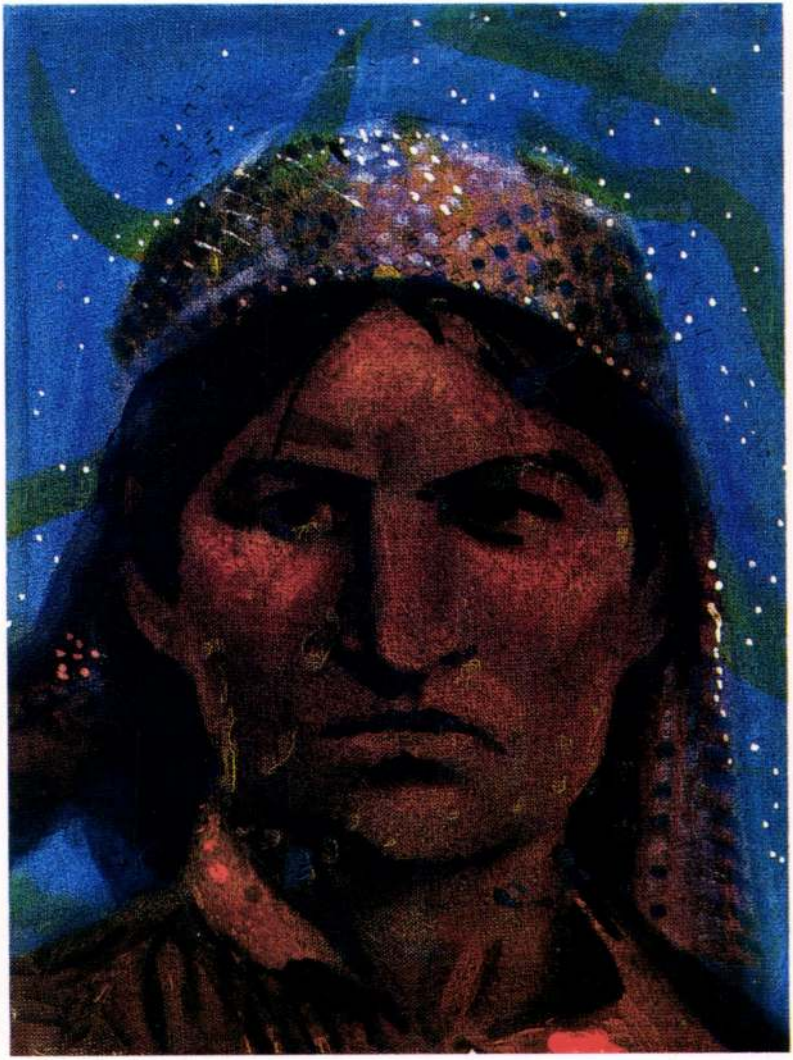

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Ádám Zoltán (1959–)
Cigány asszony 2002
v. o. 30×40

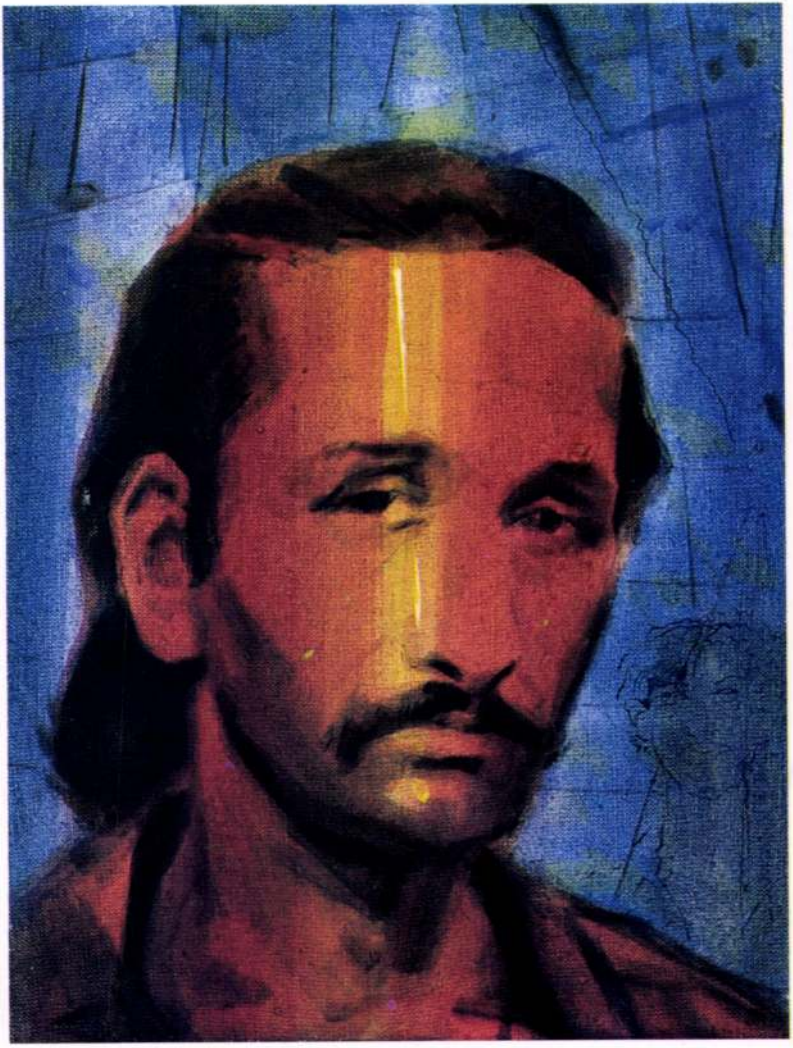

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Ádám Zoltán (1959–)
Cigány férfi 2002
v. o. 30×40

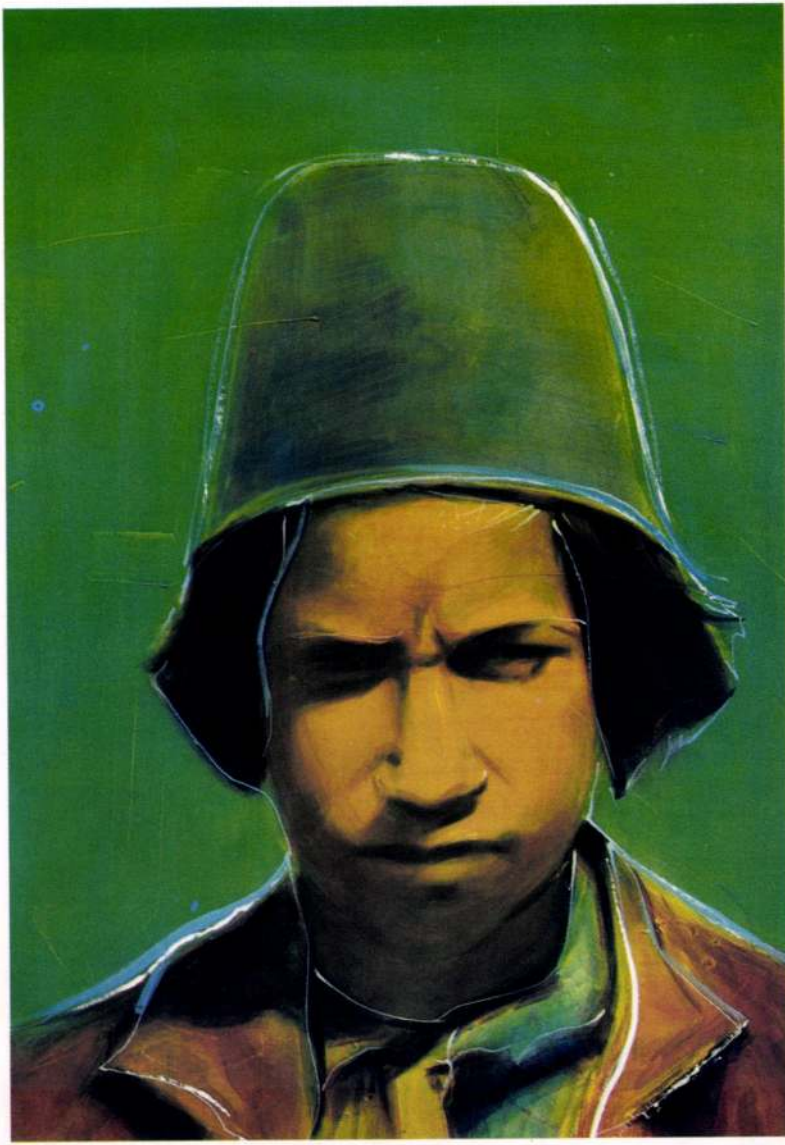

Ádám Zoltán (1959–)
Cigány fiú 2002
v. o. 100×130

MOZGÓ VILÁG 1051 BP. NÁDOR U. 26.

Ásztai Csaba

STŐHR LÓRÁNT: **Film**

Hagyd a remekműveket másra!

Szerencsés flótások ezek a dán filmrendezők! Van nekik egy fékezhetetlen agyvelejű Lars von Trierjük, aki a mozi százéves szülinapjára gründolt nekik egy mozgalmat, a Dogmát, ami a periférikusnak számító filmgyártó országot néhány év alatt a nemzetközi filmvilág centrumába emelte. Az olcsó filmkészítés szabálygyűjteménye a kortárs európai mozi helyzetére érzékenyen rátapintó reklámfogásnak bizonyult, ami olyan egészen közepes filmeknek tudott a Berlini Filmfesztiválon díjesőt varázsolni, mint a *Mifune utolsó dala* vagy az *Olasz nyelvleckék kezdőknek*. A dán filmek mára már a Dogma mankója nélkül is képesek eljutni rangos fesztiválokra, ahol egyre-másra aratják sikereiket, aminek megvan az a további szerencsés következménye az északi ország rendezőire nézvést, hogy hovatovább „új dán filmről" beszél a kritika a francia újhullám vagy a hetvenes évekbeli „új német film" mintájára. Gondolom, ez az egyre nagyobb ismertség és elismertség adta az ötletet a Budapest Film munkatársainak is ahhoz, hogy a Művész moziban filmhetet rendezzenek a skandináv ország elmúlt egy-két évének terméséből, aminek teltházas vetítései fényesen igazolták a dán film népszerűségét a hazai művészfilmes közönség körében.

A kis ország sikerei által kiváltott féltékenységet csillapítandó gyorsan előrebocsátom, hogy a színvonalas és reprezentatív válogatásból ítélve Lars von Trier mellett nincs igazán eredeti tehetség a jó árfolyamon jegyzett dán rendezők között. A bemutatott filmek nem árulkodtak olyan kísérletező szellemű rendezőkről, formanyelvi újítókról, mint amilyen nálunk Mundruczó Kornél, Hajdu Szabolcs, Fliegauf Benedek, Pálfi György a nemrégiben elindult filmes generáció tagjai közül. Míg azonban az egymástól tökéletesen eltérő utakat kereső magyar rendezőknek külön-külön kell megmérettetniük az éppen felkapott országok, régiók alkotásaival szemben, a dán filmek egymáshoz igencsak hasonló témája, hangneme, stílusa, induljanak akár a Dogma védjegye alatt, akár annak ellenében, garantálja felismerhetőségüket a nemzetközi filmpiac szereplői és a nagyközönség számára. Ha nem is bukkant fel a vetítéseken jelentős műalkotás, azt viszont el kell ismerni, hogy nem voltak köztük sem unalmas darabok, sem nagy mellényúlások, minden általam látott film egyenletesen magas színvonalon készült el, ami azért csöppet sem kis dolog. Hol van ma Magyarországon öt-hat ügyes kezű rendező, aki az eredetiségre fittyet hányva egyszerűen és élvezetesen tudna mindennapi történeteket mesélni a közönségnek? A fiatalok közt Török Ferenc ígérkezik ezen a téren hatalmas tehetségnek, de igencsak hiányoznak mellőle a többiek, akik egyedül a történet elemi erejével volnának képesek a székébe szegezni a nézőt. A puritanizmus Dogmája által felszabadított dánok bezzeg nem szégyenlősek hétköznapi családi drámákat vászonra vinni, méghozzá a Ken Loach és Mike Leigh nevével fémjelzett brit kisrealizmus melodramatikus lejtésű, csípősen szellemes humorral megspékelt hangfekvésében. (A két berlini Arany Medvédíjas, Søren Kragh-Jacobsen és Lone Scherfig Skóciában, nemzetközi koprodukcióban forgatta győzelmét követő művét, a *Skagerrak*ot és a *Wilbur öngyilkos akar lenni*t, amelyek már kifejezetten brit film benyomását keltik.) A magánéleti konfliktusokat nagyszerű színészi játékkal, rendkívül érzelmesen, ugyanakkor ragyogóan szellemesen kibontó alkotások potenciális nézőtábora nem korlátozódik sem az artmozik szűk közönségére, sem a harminc alatti fiatalokra, amit mi sem példáz jobban, mint az *Olasz nyelvleckék* kilencszázezres dániai nézőszáma. A kiválasztott filmeken világosan látszik, hogy rendezőik pontosan ismerik a modern filmművészetet, élnek is a témáival, formai megoldásaival (az *Örök szerelem* egyenesen Cassavettes *Egy hatás alatt álló nő*jének újraforgatása), ám mindezt úgy teszik, hogy a kor szellemének megfelelően elsősorban a nézőre vannak tekintettel, és inkább feláldozzák a szikár következetességet az olajozottan működő dramaturgia oltárán.

A modern filmművészettel folytatott párbeszéd tökéletesen áll arra a filmhéttel egy időben forgalmazni kezdett alkotásra, ami kissé más hangfekvésben szólalt meg és több teremtőerőt árult el rendezőjéről, mint társai. Christoffer Boe *Rekonstrukció*ja az elbeszélés lebontásával, a tér és időviszonyok, az oksági kapcsolatok elbizonytalanításával olyan filmtörténeti klasszikust idézett meg, mint a *Tavaly Marienbadban*, ám a Resnais–Robbe-Grillet páros jéghideg formanyelvi bravúrjával szemben Boe ellenállhatatlanul szenvedélyes filmet alkotott. Akár hajlandók (és képesek) vagyunk követni a gyönyörű feleségére féltékeny író elméjéből kipattanó történet váratlan ugrásait, akár nem, a semmiből született romantikus szerelem igézete, a két homlokegyenest ellenkező női szerepet eljátszó Maria Bonnevie szépsége és kifinomultsága, a két nő közt ingadozó fényképész (Nikolaj Lie Kaas) férfias lendülete, az alulvilágított, raszteres képek felhevült poézise átlendít minket a narráció problémáin. Tökéletesen igaza van a nézőt előre figyelmeztető író narrátornak: csak egy film, ami mégis fáj. Mint egy beteljesületlen szerelem, mint egy váratlan szakítás, fáj és éget. És ezt a szenvedélyt, ezt a kínt az intellektus körmönfont játékai sem csillapíthatják. Boe emberi tudása ennyiben biztosan nagyobb, mint a kizárólag a rációra hagyatkozó, modernista Resnais-é – még akkor is, ha a *Rekonstrukció* nem a *Marienbad* hidegfényű gyémántja. Boe és a dán filmesek köszönik, a remekműveket inkább másokra hagyják.

(Dán filmhét; Christoffer Boe: Rekonstrukció)

SZEIFERT JUDIT: **Tárlat**

Semmi (a) kép(p)en

Könnyű a dolga azoknak a művészeknek, akik a valóság szegmenseit igyekeznek megjeleníteni – többé-kevésbé ábrázoló jellegű képeken, akár organikus formákkal vagy esetleg absztrakt alakzatokkal. Ezzel megkönnyítik a mi helyzetünket, azaz a nézők dolgát is a képek értelmezését és befogadását illetően.

Ásztai Csaba nem tartozik ezek közé a festők közé. Képeinek témája csupa talány, asszociációs feladványok sorát teszik ki most látható festményei is. Lírai finomságú, ködszerű felületei felhőfoszlányokhoz hasonlóan rajzolnak különböző alakzatokat, s így ezek a képek felhő-festmények is lehetnének. Ez azonban leegyszerűsítené a problémát, ami elé az alkotó saját magát és bennünket, nézőket állít. Valóban lehetn(én)ek a képtémák a felhők is, amelyek megmozgatják a szemlélő fantáziáját, s ki-ki azt láthat az általuk határolt foltokba, amit akar. Ilyen értelemben lehetnének ezek a művek pszichológiai tesztek (mint a Rorschach által kitalált és alkalmazott módszer). Vagy felidézhetik a Leonardo festészeti írásaiban olvasható gondolatokat is: „Láttam már felhőket és foltokat a falon, amelyek szép elképzeléseket keltettek bennem különböző dolgokról, és bár e foltokban egyetlen részecske sem látszott tisztán, mégsem hiányzott belőlük a mozgás vagy más gesztusok tökéletessége." Bár mindkét, előbb említett képzettársítás indokolt, mégis ezeken túlmutat a valódi festői szándék.

Ásztai Csaba számára ugyanis nem a formai játék, sokkal inkább a felhőszerű, azaz a szinte megfoghatatlan és megjeleníthetetlen anyag festői eszközökkel való megragadása a fontos, úgy is mondhatnánk, ez jelenti festészete esszenciáját. A ködszerűen gomolygó felületeken, a pára-vetületeken túl, a levegő, az aura, a sötétség, a hiány megjelenítése foglalkoztatja, s ezáltal az anyagtalan és a transzparencia válik képeinek főszereplőjévé.

Módszerei és a végeredmény látszólag ellentétben állnak egymással. A hártyaszerű festői faktúrákat ugyanis több, egymásra rakódó festékréteg halmozásával éri el. A könnyednek ható, lebegő kompozíciókat gondos és aprólékos munka eredményezi, a monokrómnak ható felületeket pedig számos szín keverékéből alkotja meg.

Színhasználatát nem minden esetben a pasztelles árnyalatok jellemzik. A fényt sokszor a sötét színek által jeleníti meg – vannak sötétbarnából felderengő okkeres foltok, illetve a mélykékek változataival megfestett, éjsötét felületek.

Ásztai Csaba képei azt az aprócska, hajszálvékony hasadékot mutatják meg, amely a kezdet és a vég, a fenn és a lenn, a kint és a bent, az igen és a nem vagy a semmi és a végtelen között húzódik, és ellentétes előjelűvé változtatja a közös tőről fakadó, alapvetően azonos kategóriákat. S talán ehhez kell a felülről szemlélés képessége, hogy kívülről, illetve mindig más és más nézőpontból tudjuk megfigyelni a jelenségeket, környezetünket vagy önmagunkat.

Így nagyobb összefüggések tárulhatnak fel előttünk, ahogy Ásztai Csaba képein a mikroszkopikus elemekből felépített rendszerekből az egyszemélyes és az egyetemes univerzum titkai is kiolvashatók. A derengő elfedés tulajdonképpen a megmutatás, a feltárás és a kitárulkozás festői eszköze.

A képeket nézve egy időre mi magunk is fölé emelkedhetünk, és sokszor ugyancsak sűrű pára-fátyolon át, de fölülről láthatunk rá a dolgokra.

Akár a távolodó utazó, „ki gépen száll fölébe".

(Ásztai Csaba kiállítása március 22-ig látható az Aegon Galériában.)

KOLTAI TAMÁS: **Színház**

Amíg a kávé megfő

Szakács László, Sganarelle alakítója rágyújtani készül egy presszóasztalkánál. Molière *Don Juan*ja a dohányzás élvezetéről szóló monológgal kezdődik. Szakács ujjai között forgatja a cigarettát, ültében kifordul a közönség felé, ízlelgeti a szavakat. Föláll, a színpad közepén folytatja. Nekünk referál, partnerének szerepe (Elvira szolgája) ki van húzva. Elmulasztja a rágyújtást, eszébe jut valami, kikapja a szájából a cigarettát, hogy gyorsan elmondhassa. Áttér gazdája minősítésére. Végigkutatja a zsebeit gyufa után. Belemelegszik, a saját szavába vág. Megtalálja a gyufát, meggyújtja, de a körmére ég. Túl sok a mondanivalója, hónapok, talán évek fölgyülemlett panasza bukik ki belőle, szárazon füstölög. Nem gyújt rá – közben megérkezik a gazdája, akkor már nem is tudna –, csak majd az előadás legvégén, amikor Don Juan örökre eltűnt, ő meg a kifizetetlen bérét siratja. Addigra a legelején látott presszóslány is megérkezik a kávéval. A keretes történet – Bagó Bertalan rendezésében – tulajdonképp egy rágyújtásnyi-kávérendelésnyi idő alatt játszódik le Zalaegerszegen.

Bagó ezzel két dolgot old meg. A sűrítést és az előadás korához való viszonyt. Mind a kettő problémát szokott okozni. Molière színművében a cselekmény időtartama két nap, de ebben benne foglaltatik a donjuanizmus teljes erkölcsi-filozófiai spektruma. Ahogy ma divatosan mondják: a világdráma. Másrészt a színház kiköveteli – éppen az előbbi kettősségből következően –, hogy a rendező a mai gondolkodás szintjén kezelje a konfliktust, de őrizze meg a mitologikus Don Juan-drámának és a központi figurának mint archetípusnak az eredeti valőrjét is. Hogyan lehet ennek a két igénynek egyszerre megfelelni? Vajmi nehezen. Vagy a klasszicizáló unalom vagy a primitív anakronizmus dominál. Bagó izgalmas kísérletet tesz az optimális megoldásra: a tér-idő keret mint jelzés szigorúan a mához köt, a közrefogott „drámatest" pedig a köznapian életszerű és a szinte barokkos, ritualizált játék között egyensúlyoz.

Persze, nem lenne érdemes belekezdeni, ha nem volna Don Juan. De van. Ilyés Róbert erős személyiség, kevés hasonlót látni színpadon. Súlya van. Jelenléte sűrű. Valaki. Bejön, megáll, nem csinál semmit – és megrendítően, nyomasztóan hat. Átjárhatatlan. Mellette Sganarelle, az izgő-mozgó, levegőt kaszáló, kisujját eltartva gesztikuláló, derekát megdöntve járkáló emberke talán mulatságos lenne, ha nem volna annyira kedélytelen. Szakács Sganarelle-jében nincs se csöppnyi kedv, se plebejus kedély, se szemtelen humor. Ahogy Ilyés Don Juanjában sincs sárm, behízelgő elegancia vagy hódító svung. Drabális jelenség. Nagydarab, ormótlan ember (eszembe jutott róla Volkov, Efrosz Don Juanja), van benne valami félelmetes. Választékosan öltözik, Vereckei Rita hátul hasított, földig érő fekete kabátot, fekete pantallót, fekete lakk bokacipőt, fekete mellényt adott rá, utóbbiból derék alatt kilóg a fehér ing (az egész előadás fekete-fehérben van tartva), de ez nem a megszokott könnyed világfi. Még meg se szólal, csak áll lecövekelve, mozdíthatatlanul, és már megcsúfolja azokat a Don Juanokat, akik megszakadnak, hogy Don Juanoknak látszódjanak. Nőcsábász hivatásáról szóló szónoklata csupa ellenjáték. Az édesség, gyönyörűség és kellemesség szavait megvető hangsúllyal, szinte vicsorogva szűri át a fogain. Életélvezete merő agresszió. Érzéki zsenialitása cinizmus. Van egy hideglelős gesztusa mindjárt az elején: Elvira (Tánczos Adrienne) láttán széles meglepetést színlelve széttárja a karját, amit a nő félreért, az ölelésbe rohanna, de kénytelen megalázottan elviharzani a hirtelen lelohadó karok mellett.

Ilyés Don Juanja nem siet gátlástalanul összemocskolni a világot, csak egy helyben ül, és a világ van olyan udvarias, hogy odajön hozzá demonstrálni magát. Mari (Pap Lujza) szavakban ellenáll, miközben körberiszálja magát, és az ölébe dörgölőzik. Bernadette-tel (Meisitz Fáni) gyöngéd fölszólításra szép, lassú leszbikus kettőst rögtönöznek, Frici (Szegezdi Róbert) komótosan strandnyugágyba telepszik a tengerparton, és gazdával-szolgával együtt végigkukkolja, mint aki befizetett rá. Sganarelle, akinek orvosi álruhája (farsangi orral kiegészítve) papi talárhoz hasonlít, mintha velencei maskarádén volnánk, kerekes kórházi ágyon gurítja be Don Juant. Az ő álruhája ágyékkötő; nincs is rajta más. A hitről szóló dialóg ebben a némileg blaszfém, krisztusi-papi beállításban zajlik le. Egy lenyűgözően behemót, majdnem meztelen „anti-Krisztus" próbálja káromkodásra késztetni a bambanyelven makogó, ösztövér Koldust, akit „fordítani" kell (Derecskei Zsolt nagyon jó!), de kaján fordulatként a végére szépen kitisztul a szava. A finomkodóan ellenséges Don Carlos (Gábor László) nem tudja palástolni hevületét, amikor a fizikális monstrum megnedvesített kézzel saját ágyékkötője alá markol. Az etikettből affektáló Don Alonso (Zalányi Gyula) csak néz, mint a moziban. Vasárnap úr (Kiss Ernő) hülyére van véve egy keleti kényúr lakosztályában, lakbér helyett elviszi a széket és a párnát. Don Luis, a képmutató papa (Farkas Ignác) tolószékből prédikál, aztán fürgén fölugrik belőle. Csupa demonstráció. Don Juan gazember, de mit mondjunk a világról?

Aki ebből azt gondolná, hogy az előadás okít vagy magyarázkodik, alaposan téved. Ha valami uralomra jut benne, az az érzéki pompa és a vizualitás. A látvány és a tér iránt páratlan tehetségű Vereckei Rita részint statikus, részint mozgó elemekből imitál fekete márvány hatású, reneszánsz (barokkba hajló) architektúrát, a háttérben galériával, amelyen vonóstrió és szoprán hang szolgáltatja az élő zenét. A világos háttér gyönyörű világítási effektekre ad lehetőséget, a szereplők olykor (például a lányok száz évvel ezelőtti strandjelenetet idéző leszbikus kettősében) árnyékfigurákká válnak. A stílusidézetek kiváló ízlésről tanúskodnak. A temetőkertben a (láthatatlan) szobor láttán fölbillen a világ, lidércnyomásosan megemelkedik a háttér, és a külön erre az alkalomra világos, bő nadrágot öltött temetői vendégek ferdén föllebegnek a levegőben: fekete „jokulátorok" tartják őket. Később ugyanez a három, lámpással settenkedő „láthatatlan" alak fogja össze és röpíti szét rudakon a páncélozott testrészekből álló „szobor" fekete semmiből előgomolygó darabjait (mozgás: Atlasz Gábor). Mindezt Horváth Károly fantasztikusan jó, barokk utánzat vonós-vokális zenéje festi alá. A zene mindvégig egyenértékű stilizáló tényező, megemeli, ritualizálja a játékot, becsempészi Molière-be a „téma" (kizárólag szellemi értelemben vett) mozarti diabolikusságát.

A színészek megértek arra, hogy társulatnak neveztessenek (ma alig van ilyen). A Marit játszó Pap Lujza érdes, csípős és közhelymentes. Szegezdi Róbert mint Frici a natúrburs zsánerfigurától távoli érzékeny, meditatív fiatalember. Tánczos Adrienne Elvirája dadogó, őrült, félmeztelenre vedlett ronccsá válik a végére. Még a szobalány-inas páros, Horváth Nóra és Trinfuj Mihály is kap egy „fentebb stíl" lehetőséget. Ilyés Don Juanja torz szörnyetegségében lenyűgöz, Szakács (aki hajlamos a nehézkességre és az egysíkúságra) kontrasztfiguraként megáll mellette. Megszánjuk Sganarelle-t, a görcsös kisembert, akinek az egész tortúrából a cigaretta és a presszókávé maradt. Meg a fekete szárnyas, barokk tumultusból keletkezett tollpihe, mely leszáll az összes résztvevő segédletével eltávolított címszereplő hűlt helyére.

Bagó jó rendező, ez egy jó előadás.

(Molière: Don Juan – Zalaegerszeg)

FÁY MIKLÓS: **Televízió**

Bortalanság

Azon, ha szabad, most nem háborodok föl, hogy mennyit fizettek ki ezért az európai csatlakozást magyarázó rajzfilmsorozatért. Mint annyian, én is azt gondolom, hogy a közpénzek arra valók, hogy elherdálják, és lehetetlen, hogy egyszer majd értelmes dologra fordítják az összegeket, és el is kell számolni velük. Maradjunk csak magánál a műnél, attól is agyvérzést lehet kapni.

Egyrészt azért, mert nincs is. Kitört valami botrányocska, hogy előbb kezdték el rajzolni, minthogy a pályázat eredményhirdetése meglett volna, aztán kitört egy plágiumbotrányocska is. A kettőnek elegendőnek kellene lennie ahhoz, hogy legalább egyszer látni akarja az ember az eredményt. De a rajzfilmet betették vasárnap késő estére, valószínűleg azért, hogy jól el legyen dugva, és ne törjön ki a harmadik botrányocska is.

A *Szerencsi, fel!*-nek két alapvető tulajdonsága van: ronda és hülye. Szinte hihetetlen, hogy ezeket a jellegtelen és csúf figurákat úgy kellett volna mástól ellopni, annyira nincsenek az alakok rajzzal jellemezve, annyira nem vonzó a film képi világa. Ha az ember arra gondol, hogy volt már az ilyen fejtágító-jellegű rajzfilmeknek elődje is, a *Magyarázom a mechanizmust* és társai, és hogy azt a rajzfilmsorozatot hány gyerek nézte végig anélkül, hogy egy mukkot is értett volna belőle, csupán azért, mert dr. Agy figurája annyira jól sikerült, érzékelhető a változás. Ezen a filmen nincs mit nézni. Ami azt illeti, hallgatni sincs sok.

Dióhéjban a legutóbbi epizód története és tanulsága. Nagyon sok szőlő termett, és hiába préselik a hegy levét, csak fuldokolnak a jóban. Közben kiderül, hogy Franciaországban is a folyókba öntik a bort. Bikaháton megérkezik Európa, és miután egyetlen mondattal lebeszéli a családot a borpárlat készítéséről is, azt javasolja, hogy állítsanak elő ipari alkoholt a mustból. Szerencsére rögtön ezután jobb ötlete is támad a bikaszarvat fújdogáló asszonyságnak, és azt mondja: irtsák ki inkább a szőlőt, és akkor pénzt kapnak az Uniótól. A beütő gazdagságot és jólétet jelzi, hogy a család mögött mintegy varázsütésre megjelenik egy nagyméretű autó is.

Nem mintha nagyon foglalkoztatna, de azért megkérdem, hogy vajon normális az, aki ezzel a történettel képzeli vonzóvá tenni az egyesült Európát? Normálisak azok az állami szervek, akik egy ilyen forgatókönyvet kifizetnek? Tegyük tönkre mindazt, amink van, és Európa a keblére ölel bennünket? Komolyan azt képzelik, hogy ezt a maszlagot bárki beveszi? Nem lesz más dolgunk, mint sóval bevetni a szántóföldeket meg kénsavval locsolgatni a szőlőket, és rögtön eljön a Kánaán? Mi jöhet még? Lehet, hogy a következő részben az útonállást fogják követendő életstílusként beállítani? Vagy az agyalágyult rajzfilmek készítését állami megrendelésre? Hiszen nekik is bejött.

(Szerencsi, fel! – mtv)

drMÁRIÁS: **magyar ugar**

Istenünk, a dísztárcsa

Van Isten? Vagy isten? Vagy vannak? S kinek a nevét viseli? S kihez áll közelebb? Melyik pártra szavaz? Ki lobbizik nála, s kinek a keretét bővíti? Kitől von el, s az elvonás-e, vagy inkább megtakarítási kényszer következménye a társadalmi és gazdasági egyensúly helyreállítása céljából?

Az Isten halott, mondotta Nietzsche, aztán lehet vásárolni, s ott újabb istenekre találni a fényes dísztárcsa, a dominókártya, a zsírégető tabletták, a kerti törpék és a bólogató kutyák között. Régen, amikor még nem volt áruház, az ember a dísztárcsa helyett a fához imádkozott, vagy a földhöz, vagy az állatai védelmezőjéhez, most meg a főnökéhez, a televízió-csatornájához és a csatornázási díjat kiszabó istenséghez, hogy mérséklődjön a rossz, a fizetnivaló, s nőjön a jó, azaz a megtakarítás.

Így már át is kerültünk a mai mítoszok világába, a matematika istenségének átfogó rendszerébe. Az isten akkor uralkodik, ha pozitív a mérleg, az ördög meg akkor, ha negatív, valamint ez a képlet variálható a végtelenségig, beleértve az emberi álmok fillérekben kimutatható értékkoefficiensét, amit akár a fák, akár a dísztárcsa, akár az istenségek imádata esetében egy nevezővel lehet kifejezni. És ez nem más, mint az a picike ráció, amelyet a kényelem, a félelem és az önzés irányítanak, az embernek, mint icipici, jól konstruált játéknak a pislogó tudata, amely olykor őt icike-picikét előrelendíti, éppen csak annyira, hogy bele ne rohadjon saját tespedtségébe.

De miben higgyen az, aki se az istenben, se a boltban nem hisz? Mondjuk a húsban. Abban a romlandó állagú matériában, amelyből még holmi élvezet kifacsarható, mielőtt a teremtő az elhasznált testet sztornózza. A mélyvörös hús, az örök mítoszok mítosza, a kézzel fogható és örökre megfejthetetlen múló valódiságunk, mely frissességét oly könnyedén és kegyetlenül veszíti.

Szigeti Tamás húst fest. Nyers emberhúst, akár hentesboltban látnánk viszont saját vagy párunk combját, lapockáját, dagadóját. De ezek a képek nem elítélők s nem méltatók. Azt mutatják, ami van, s amerre tartunk. Bele a húsba, magunk mögött hagyva minden mítoszt, „Ki nem szarja le a dísztárcsát, a fát, a meséket, húst adjatok még!", mielőtt kilök az életből a halál, akár Hitchcock színészét a toronyból.

De nem lennének ezek a képek értékesek, ha csak a hús lenne rajtuk. Mert ha jobban megnézzük, ott van a hús felett valami finom aura, idegrajz, aranypor, amely befedi, értelmet és szépséget ad a nyers húsnak, az arcnak, a kéznek, a szemnek, egy olyan réteg által, amelynek jelentését nem ismeri sem a festő, sem a néző, mégis érzi, tudja, hogy ott van, ott kell lennie. Hogy az idő, amely szinte láthatatlanul pereg az arc, a kéz, a hús felett, megnemesíti, bölccsé teszi, megnyugtatja azt, s a nyers, állati hús, az önmagába zárt fájdalmas lüktetésű megnyugszik, s kisimul, nemes lesz.

Az istenek visszaállítására, újrahasznosítására vagy eltávolítására egy átfogóan szabályozó kormánytervet kellene kialakítani, amely rászorultsági alapon támogatná a szeretethiányban szenvedőket árkompenzációval, egyedi támogatással és átképzéssel. Ha ez nem történik meg időben, a kormánynak számolnia kell azzal, hogy hamarosan a társadalom döntő többsége nem vár majd tétlenül tovább, s az utcára vonulva fogja követelni jogait, az őt megillető hiánycikket, a szeretetet. Értesüléseink szerint már most készülnek öngyilkos merénylők és jól megszervezett társadalmi csoportok Parlament előtti skandálásra, akik követeléseik kikényszerítéséig nem fogják elhagyni a Kossuth teret, mindaddig, míg valamennyien elég szeretetben nem részesülnek.

A szeretet meg majd „meghatározásra kerül" egy főre eső dísztárcsákban, karácsonyfákban, plüssmacikban, miegyébben a „juttatás" és a „kompenzáció" besorolások alatt, amíg a készlet tart.

(Szigeti Tamás: Kétszer született dolgok c. kiállítása a K. Petrys Házban)

GRECSÓ KRISZTIÁN: **Városkép**

Báli szezon

Vásároltam végre egy vidám, virágos nyakkendőt a báli szezonra. Hosszas mérlegelés után választottam ki egy exkluzív darabot, világoskék szaftban úszkálnak a jázminok. Akárki meglássa, én Szép Ernő után választok nyakkendőt, egy fagyos szerda este ugyanis, nem sokkal a farsang előtt, szemléletformáló bölcsességére akadtam a *Jázminok illatá*ban. Azon kaptam magam, hogy bár sohasem volt emlékönyvem, rutinosan kimásolom. Megírta Szép Ernő, hogyan kell viselnünk magunkat, a szenvedést, de én itt rögtön nem adom tovább, tessék csak végigolvasni ezt a tanulságos báli zsánerképet, az utolsó sorok közt okosan elrejtem majd – jó tanárom így tanította nekem a dramaturgiát.

A farsang vidéken komoly dolog, műgonddal kell nyakkendőt választani, a hagyományos bálba régi vendégek járnak, az ülésrend is évről évre azonosan alakul, a tavalyi bálozók összeverődnek, a farsangi cimborák csurig vannak kedvességgel, jó szándékkal, nem lehet elkeseríteni őket, hogy megjelenésemen nem látszik az elmúlt év keserve, öröme, tanulsága. A mulatság rögzített, biztos pont, amihez mérhetem magam: szellemileg, lelkileg mennyit gyarapodtam. Idén, mikor egy föltűnően jó karban lévő, divatos idős bálozón akadt meg a tekintetem, mindjárt Hunyady Sándorra gondoltam. Z. gróf tanulságos esete jutott eszembe a *Nehéz étel* című novellából, és bölcsen elmosolyodtam, lám, ennek az üdeségnek, ruganyos mozgásnak is biztosan megvan az ára – mennyivel jobb vadul szeretni, inni és dohányozni, mint egészséges öregnek lenni.

Párommal a Tisza-parti Feketevárros zeneiskolájának báljába jelentkezünk be évről évre. Az ebédlő sétányától nem messze a Körös siet a Tiszába, ha pompás a hangulat, elviszi az erős zajt a víz, körben az egész város néma, tél végén még üres az Európa-kemping, csak a reménykedő tolvajok feszegetik a rácsot az üdülők ablakáról. Idén a sötétkék angolszövet öltönyömet öltöttem magamra, drága, kényes darab, de megéri az árát, mert az angolszövet zakó slankít, elnyeli, átalakítja a pocakot, ami fontos, a tavalyi bálozó cimborákat nem keseríthetem el, hogy már megint híztam. Ellenkezőleg, idén a fogyás látszatát szerettem volna kelteni. Az angolszövetnek egyetlen hátulütője van, kidörzsöli a combot, mint a homokos fürdőnadrág, ha reggelig ropja benne a bálozó, a herezacskó mellett belül, alattomosan, egyszer csak ég a bőr, pedig az előző lépésnél még nem égett. Boxer alsónadrág javallott tehát a lendületes bálokba, kár kockára tenni a mulatozást.

A vidéki bálokban ott folytatódik a beszélgetés, ahol tavaly véget ért, a kortárs irodalmi élet, bár mit sem változott, anekdotáimban évről évre tartogat meglepetést, és farsangi cimboráim ezt érdeklődve hallgatják. Vidéken az írónak tekintélye van, előbb hoz neki a pincér röviditalt, mint a brókernek, előbb, mint az ügyvédnek, csak az iskolaigazgatónak hoz elébb, de az iskolaigazgató ezt bocsánatkérő pillantásokkal igyekszik ellensúlyozni, és tüstént az író legutóbb publikált remek novellájáról kezd el diskurálni. Az író ilyenkor ellágyul, hamar a belső zsebében rejtőző laposüvegért nyúl, inkább ebből, barátom, súgja az igazgatónak, kóser körte. A pincér előzékenyen félrenéz, mert mint mondottam, vidéken az írónak még van respektje. Ha véletlenül az író többet iszik a kelleténél, és leszaggatja cifra kedvében a dekorációt, a közönség helyeslően mosolyog, hiszen azért vagyunk itt, művész úr, hogy mulassunk.

A világoskék szaftban úszó jázminos nyakkendőm remekül ment az angolszövet öltönyömhöz, meg is fordult a fejemben, hogy idén nem elég egy mulatság, Tótvárosban is látogassunk el a sajtóbálba, mégiscsak Balázs Pali a sztárvendég. Aztán sikerült magamban legyőzni a hiúságot. Csak a televízióban néztem meg egy szép báli eseményt, a soproni művelődési házban szépségversenyt rendeztek, tűznyelő volt és latintánc, egyrészes fürdőruhában, magas sarkú cipellőben tipegtek kongaszóra a lányok, tititá balra, jobbra, olyan ügyesen, szinte én is topogtam a fotelban ülve. Később sajnos kicsit meghumtam, és már csak arra riadtam föl, hogy megválasztották az idei szépségkirálynőt – éppen dalol. Idén is az az alacsony termetű, mosolygós férfi nyert, aki tavaly.

muzsika

A márciusi szám tartalmából

Kocsis Zoltán, Eötvös Péter és a *Budapest Music Center* díjai Cannes-ban, a 2004-es Midemen; „Egy porszem csupán" – portré *Sólyom-Nagy Sándor* operaénekesről; Tallián Tibor: *Titkos házasságok – a házasság titkai.* A kékszakállú herceg várának első magyar nyelvű bemutatója a pozsonyi Szlovák Nemzeti Színházban; *Pécs, Miskolc és Debrecen szimfonikus zenekarainak budapesti fellépései;* Hanglemez-recenziók – Bozó Péter: Nincs még veszve Magyarország; Péteri Lóránt: Klarinét és metaklarinét

Áder István

Gulyás; Csikós c. műve (ennek)

szerepel a csornai tep. műv.

táslatban

hedve Imola: Egy fes Fő-

művész felfedezése

Kisalföld 1971 VI. 27

ÁDER Lajos beim. ötvös

emlékére 1884.

Egyháztörténeti Szemle 2002/1.

150.

Adina Paula MNK

"A jelenlegi /romániai/ Állami Tárlaton" feltüntek az ő alkotásai is.

A MNK Képzőművészeti Szövetsége plenáris ülésének munkálatai.
Romániai Magyar Szó. Bukarest. 1952.MÁJ.22. 2.lap.

ADILOV KABUL

1996 III. 26

A festő, aki témát és nevet változtat

„Napjainkban a műalkotások hamisítását inkább szélhámosságnak lehetne nevezni"

POÓR ZOLTÁN

Budapest, Debrecen (HBN) – Manapság szinte mindent hamisítanak. Nem csak a fizetőeszközöket, hanem bundát, órát és festményt is. Franciaországban hamisítás miatt a 18. században élve égették meg az embert. Angliában a tettet államellenes bűncselekménynek tekintették. Manapság, nálunk más a helyzet...

Az üzbég fővárosból, Taskentből származik Adilov Kabul festőművész, aki 1987-ben telepedett le Debrecenben. Ma Budapesten él és dolgozik. Műtermében kerestük fel, mivel – véleménye szerint – a képeit hamisítják.

– Az ön alkotásai nem csak köz-, hanem magángyűjteményekben is megtalálhatók, szinte mindegyik földrészen. Miért gondolja, hogy a festményeit hamisítják?

– A közelmúltban találkoztam egy hajdú-bihari festővel, aki sörözgetés közben azt mondta: nehéz az én képeimet másolni. Erre azt kérdeztem – kissé viccesen –, mi okozza a nehézséget? Azt válaszolta, ő úgy tudja – másoktól –, hogy ott nehéz, ahol vastagon festek. Mit csinálnak ezekkel a képekkel? – kérdeztem, mire a válasz az volt, hogy próbálják eladni... Ezt követően érdeklődtem másoktól is, akik megerősítették a hírt, miszerint valóban hamisítják a képeimet. Az is feltűnt, hogy több képkereskedő régóta nem keresett meg, ami egy kicsit furcsa volt.

– Az „informátor" mondott nevet, hogy ki másolja a képeket?

– Nem volt hajlandó elárulni.

– Mit tervez a jövőben?

– Eddig tájképeket festettem, de most úgy érzem, témát kell változtatnom. Nem csak komolyabb, hanem figuratív képeket szeretnék alkotni. Valamikor egy festőnek több neve is volt, szeretnék én is nevet változtatni. A korábbi Adilov helyett Csigataj lenne a választott művésznevem. Ez a név a szülővárosom óvárosára emlékeztet.

Már az ókorban is

– Várható-e, hogy ismét kiállít Debrecenben?

– Március végén Londonban, a Ross Galleryben lesz kiállításom, viszont Debrecenben már az új képeimmel és az új nevemmel szeretnék rendezni egy kiállítást, talán áprilisban.

– Mióta hamisítanak? – kérdeztem Sz. Kürti Katalintól, a Déri Múzeum művészettörténészétől.

– Már az ókortól előfordulnak hamisítások, de csak a reneszánsz idejében kerültek elő az antik kincsek, amikor is általánossá lett ezek másolása. A múlt század végétől különösen jelentős a hamisítás. Főleg az anyagi érdekek dominálnak, hisz egy nagy művésznek tulajdonított képért sokat lehet kapni a piacon. Nincs olyan nap, hogy a Magyar Nemzeti Galéria műtárgy-meghatározó osztályára ne érkezne panasz, bejelentés különféle valódi vagy hamis alkotásokról.

– Tudna említeni néhány példát?

– Évtizedek óta imádják Rippl-Rónait hamisítani. Több évtizedes raktári gyakorlat szükséges, valamint sok Rippl-Rónait kell ismerni ahhoz, hogy a szakértő nyilatkozni tudjon egy-egy kép eredetiségéről. Mindenkit óvok attól, hogy olyan helyen vegyen Rippl-Rónait, ahol nem garantált a kép eredetisége. Debreceni példaként jegyzem meg, hogy Holló Lászlót főként halála óta hamisítják iszonyatos mennyiségben. Nem tudom, mi célja van valakinek azzal, hogy kortársat hamisítson: ez óriási csalás és visszaélés. Ha valaki vállalkozik arra, hogy jó hamisítványt csináljon, biztosan tisztában van bizonyos mesterségbeli dolgokkal.

Adilov Kabul munka közben Fotó: Poór Zoltán

– Kik merészkednek egy-egy nagy művész képeiről hamisítást készíteni? Tökéletes az ecsetkezelésük vagy a színlátásuk?

– Létezik pancser hamisítás, amikor egy jó ízlésű vevő észreveszi, hogy valami nem stimmel, s nem is kívánja megvenni a képet. Nem tökéletes a szerkesztésmódjában, a színkezelésében, az ecsetvonásában, de valamit megragad, s azt gyenge módon ábrázolja. Sajnos egészen jó másolatok is előfordulnak. De egy amatőr „művész" ilyet ne csináljon! Vagy pedig legyen benne annyi becsület és felelősség, hogy írja rá: copie, vagy másolta ez és ez.

– A Déri Múzeum tulajdonában vannak másolatok?

– Déri Frigyes is (aki kitűnő ízlésű ember volt s meg tudta fizetni a szakértőket) vásárolt néhány hamisítványt. Nem eredeti a két Mednyánszky-pasztellkép, valamint a Munkácsy-önarckép... Tudomásunk szerint a Déri Múzeumban kiállított tárgyak között nincs hamisítvány.

Rendőrségi ügy még nem volt

– Mint festő, hogyan ítéli meg a hamisítást? – kérdeztük Fátyol Zoltán festőművészt, a Művészek és Műpártolók Debreceni Egyesületének titkárát.

– Ha valaki bűvöletébe esik egy művész stílusának, akkor elkezdi másolni, imitálni, de ezzel nincs semmi probléma. Akkor van baj, ha annak a nevét is odaírja, akitől másolja ezeket a képeket, s ezt pénzzé teszi. Például Rubens tanítványok seregével vette körbe magát. Őket arra „használta", hogy vagy aláfestettek neki, vagy teljesen be is fejezték a képet. A mester az utolsó ecsetvonásokat odatette a képre, vagy azt mondta: ez olyan, mintha én csináltam volna és aláírta, ezáltal gesztust gyakorolt a tanítványának. Napjainkban a képhamisítást inkább szélhámosságnak lehetne nevezni. A napjainkban történő képhamisításokból rendőrségi ügy még nem volt. Pedig közszájon forog, hogy ismerős stílusjegyeket lehet felfedezni egyes hamisítványokon. Ez ellen fel kellene lépni, elsősorban a piac védelmében. De sajnos annyira összekuszálódott a műtárgypiac, hogy hiába mondok neveket, ettől még nem lesz rend... Itt szinte maffiaszerűen mennek az ügyek – főleg a giccsek, a félgiccsek, vagy a művészi giccsek stílusterületén. Ez országos probléma.

Csak galériás képeket!

– Az ön képei között lehet látni Adilov Kabul-festményeket. Ezek valódiak? – kérdeztük egy debreceni galéria tulajdonosát.

– Kabul nagyon ritka eset, mert kortárs festőművészt nemigen szoktak hamisítani. Többek között ezért vagyok régi vásárlója, illetve viszonteladója. Rajta kívül csaknem húsz festővel vagyok kapcsolatban. Zömmel azért járok a műtermekbe vásárolni, mert ha elhozom a festőművésztől a képet, amelyhez a nevét adta, akkor a felelősséget is vállalja. Viszont ha vannak tanítványai, vagy hamisítói, akkor az már rá tartozik... Lehet látni utcán vagy a vásárokon is képárusokat, de csak olyantól szabad vásárolni, aki igazolni tudja a képek eredetét és eredetiségét.

– A vásárlók milyen képeket keresnek szívesebben?

– Inkább tájképet, az áll legközelebb az emberekhez, csendéletet kevésbé, aktot már régóta nem keresnek. Sőt sok festő meg van döbbenve, amikor az emberek nem a művészek sajátos kifejezőeszközeit akarják megvenni, hanem a minél szebben és harmonikusabban kidolgozott képeket.

INNEN-ONNAN

A NAP EMBERISMERETE

A nap emberismeretének különösen nagy hasznát vehetjük késő este, amint épp' hazafelé ballagunk a munkából a sötét utcán, hullafáradtan a hosszú nap után. Ám amikor meglátjuk a velünk szemben somfordáló tagbaszakadt fickót, rögtön tudjuk, mi a dolgunk. A bűnügyi szakemberek – azok között is az áldozatok lélektanával foglalkozók – régóta állítják, hogy az áldozat nem véletlenül válik azzá. Szerintük vannak emberek, akik szinte vonzzák a bajt, minden áldott nap kirabolják őket, amikor pedig nem, akkor csak azért úsznak meg a bajt, mert előzőleg már ellopták a pénztárcájukat a közértben. A tudósok ezért azt tanácsolják, hogy viselkedjünk magabiztosan, tekintetünket szegezzük határozottan magunk elé és húzzuk ki magunkat, hogy a testtartásunkkal is sugározzuk a biztonságérzetünket. Ha így teszünk, akkor a bűnözők vagy nem mernek belénk kötni, vagy tán még észre se vesznek minket. Szóval, a határozottság! Most aztán roppant határozottak leszünk, nehogy belénk kössön ez a rossz arcú pasas. Ahogy tanácsolták, kihúzzuk magunkat, és amikor mellé érünk, jól fejbe verjük a táskánkkal, megrugdossuk, majd kipakoljuk a zsebeit. Tényleg igazuk volt a kutatóknak! Ez a pacák olyan határozatlanul viselkedett... **(há)**

Debrecen: Harmincöt éve alapították a Kölcsey művelődési központ társastánclubját. Ebből tartottak jubileumi műsort szombaton a Bartók Teremben. Az est egyik fénypontja volt: a gyer

Fo

Bagoly a fazékban

London (MTI) – Philip Hall, a brit ornitológia jeles tudósa szinte forrónyomon indult a messzi Nigéria egyik őserdei faluja felé, amikor híre érkezett: a helyiek a világ legritkább madarának számító fajta, a rőt halászbagoly egyik példányára leltek. A szárnyasból a szakma mindössze harminc egyedet ismer az egész világon, érthető volt tehát, hogy Hall professzor szinte a hetedik mennyországban érezte magát. Egy pillanat műve volt, hogy eufóriája sokkszerű elborzadásba csapjon át, amikor megérkezvén a faluba, a közösségi elöljáró közölte vele: „finom volt". A kijelentés természetesen a felbecsülhetetlen értékű madárra vonatkozott, amelyből a hisztéria határára sodródott agg ornitológus már csak egy koponyát, egy sárgás lábat, valamint néhány tollat és csontot láthatott egy főzőüst mélyén.

TV-MŰSOR

DVTV, *kábeles adás:* 6.30–7.30 Napszemle (ism.). 10.00 HirdeTv. *Sugárzott adás:* 15.00 Képújság. 18.20 HirdeTv. 18.30 Közérzet. Témája: Utcai fórum az Újkertben. Vendégeink a stúdióban a lakótelep önkormányzati képviselői. Változatlanul az önvédelmi fegyverek iránt a legnagyobb az érdeklődés – fegyverismertető tanfolyam a Kölcsey Ferenc Művelődési Központban. Balettbemutató a Kölcsey kamaraszínházban. Vendégünk Szakály György, Kossuth-díjas érdemes művész. Sport: EHF-kupamérkőzés Debrecenben. Tudósítás a DVSC-Symphonia–Isztocsnyik Rosztov találkozóról. 19.00 Napszemle. 19.35 Lórukk. 20.00 Napszemle. 20.15 Ellopták Jupiter fenekét. Francia vígjáték. 21.55 Napszemle. 22.10 HirdeTv. 22.20 Képújság. *Ügyeleti telefonszám: 06 (60) 302-940.*

TV–1.: 5.40 Gazdatévé. 6.00–9.00 Nap-kelte. 9.00 Tízórai. 9.10 Cheers. XXVI/12. Kém vagy nem kém? 9.35–12.00 Tízórai. Benne: 9.50 Játék. 10.00 Pénzkérdés. 10.45 Játék. 10.50 Hírek. 11.00 Walt Disney bemutatja (ism.). 12.00 Déli harangszó. 12.05 Üzlet délidőben. 12.25 Telepakk. 12.55 Barangolás a növényvilágban. Valószínűtlen feladatok (ism.). 13.25 Mesterművek. Angol képzőművészeti film (ism.). 13.35 Román nyelvű magazin (ism.). 14.00 Szlovák nyelvű magazin (ism.). 14.25 Hírek. 14.35 Műkorcsolyázó-vb. Gálaműsor. 15.20 Repeta. Matek. 16.00 Hírek. 16.05 Szexfilm. Dr. Czeizel Endre sorozata, 12/1. A szex három forradalma. 16.30 Vidéki Anglia. Lymington februárban. 17.00–17.25 Kapcsolj be! Benne: 17.00 Mozivarázs. 17.15 Oscar Junior. Augusto professzor álma. Szlovén film. 17.30 Ombudsnó. 18.00 „Engedjétek hozzám!..." 18.10 Csellengők. 18.15 Üzlet. 18.30 Mindent vagy semmit! 18.55 Esti mese. 19.15 Klipmix. 19.30 Híradó. 20.05 MC. Magyarok cselekedetei. 20.15 X-akták. Német váltók. 21.05 Vers mindenkinek. 21.10 Panoráma. 21.45 August Strindberg – Életjáték. VI/6. Hazatérés. 22.45 Szó van róla. 23.35 Híradó 3. 23.45 BBC-híradó

TV–2.: 14.00 Parlamenti napló. 15.00 Közvetítés a parlament üléséről. 17.05 100 éves a mozi. Az

RÁDIÓMŰSOR

CITY és UNIVERSUM a 92,3 MHz-en és kábelhálózaton a 100,8 MHz-en: 0.00 Egy éj az Universumban. Zenés műsor. 5.30 Napló-lapszemle. 6.50 Útinform. 7.35 Ügyeleti hírek. 8.00 Délelőtti sáv, benne: játékok, érdekességek, nyeremények. 8.30 Kultúrkétperc. 8.50 Évfordulónaptár. 10.15 Jegyzet. 10.30 Lakossági hirdetések. 11.50 Gazdasági hírek. 12.00 Slow-motion. 13.00 Koktél. 15.35 Útinform. 16.35 Útinform. 17.30 Napló-lapszemle. 17.35 Ügyeleti hírek. 18.00–19.00 Eurochart top 20 (ism.). 18.10 Sportösszefoglaló. 19.30 A Hajdú-bihari Nap szenzációja. 19.45 Esti mese. 20.00 Élő, telefonos kívánságműsor. 21.00 Stúdióbeszélgetések. 22.00–24.00 Nagy zenei utazás. *Telefon: 430-530.*

CÍVIS, a Magyar Rádió zenés magazinműsora a 103,5 MHz-en: 16.00–19.00 Születésnapi sorsolás – Útinform – A nap slágere – Kártya-játék. – A nap érdekessége – Játék a szavakkal. Lapelőzetes. Szerkesztő-műsorvezető: Tornyi Ferenc. *Telefonszám: 419-650.*

HAJDÚSÁGI FM 72,4 MHz-n, kábelhálózaton 101,5 MHz-n (6.00–24.00 óráig): 6.00–8.00 Vidám ébresztő. Magazinműsor. Hírek, útinform, riportok, kulturális ajánló. 8.00–14.00 Vidám hírek, főzési tippek, kulturális hírek, magazinműsorok, innen-onnan, játékok. 14.00–17.00 Zenei hírek. Ajánlóműsor, játék, nosztalgia- és magyar zenei összeállítás. 17.00–18.00 Sportmagazin, lapszemle, vidám hírek. 18.00–20.00 Kívánságműsor. 20.00–23.00 Lemezújdonságok, interjúk, jogi vagy orvosi tanácsadás. 23.00–24.00 Műsorzáró. „Esti zenék" – kívánságműsor éjszakai baglyoknak. *Telefon: 06 (60) 358-533).*

KELETI FŐCSATORNA a 98,9 MHz-en: 9.00 Hétinditó áhítat. 9.00 Zenés, információs délelőtt. 13.00 Gazdasági magazin. 13.10 Countryféléra. 13.30 A Deutsche Welle rádió műsora. 14.00 Szeresd a hétfőt! Zenés, játékos délután. *Telefon: 372-089.*

MR DEBRECENI STÚDIÓJA a 103,5 MHz-en:

tok. 16.00–17.00 Slágerlista.
gazin. Telefonos játék, bes
se. 20.00–22.00 Élő telefon
24.00–6.00 Éjszaka – éberen
éjszakája. *Telefon: 06 (54)*

KOSSUTH, *középhullámon*
krónika. 4.40 Határok nélk
8.10 Műsorszemle. 8.30 Szor
tól óránként: hírek. 9.05–10.5
Slágermúzeum. 11.40 Tar Sá
bíborszegélyű ég! 12.00 Dél
nyer ma? 12.40 Törvénykön
kai figyelő. 13.05 Vendég a
lok az evangélikus énekesk
lási műsor. 14.05 Klasszik
14.35 Beszélni nehéz! 14.45
14.55 Első közlés. 15.05 Tu
15.55 Biztonsági öv. 16.00
16.10 Mindennapi gazdaság
rendőrséghez. 16.25 Próbas
18.00 Esti krónika. 18.30 Rá
lág. 19.30 Jó éjszakát, gyere
– folyóirat. 20.05 Kallós Z
Határok nélkül. 21.05 Kator
Parlamenti folyosó. 22.00
22.30 K-vonal (ism.). 23.0
URH: 6.55–9.00 Körzeti info
15.00 Közvetítés az Orsz
18.30–20.30 Nemzetiségi mű
Az Amerika Hangja
23.00–23.30 A BBC késő es

PETŐFI: 4.30 Hírek. 4.33 Ha
Hírek. 6.03 Reggeli csúcs. 7.
Petőfi délelőtt. Sok hűhó –
óránként hírek. 11.47 Apr
ről. 12.00 Nótakalendárium
13.03 Manapság... 13.15 H
14.00 A rádió kívánságműs
foglaló. 17.05 Petőfi délután
nes csapatával. 19.03 Kobak.
20.00 Rockújság. 21.03 Mana
Béla angyalai. 22.00 Zenek
23.03 Sporthíradó. 23.10 En
szaka.

BARTÓK: 6.00–8.59 Muzsil
dium. 10.00 órától minden

Adler

Ikta
Ügy
Tár

ADLER Adolf 78
?
IA Képz. Főisk. Kvár, festő
(Izraelben él.)

Banner Erdély

Giovanni da Trau detto il Dalma
Roma, XV, pp.262-291

Filippo Scolari, "Esercito e Na

1934/ Le fortificazioni di Buda e Pes
dell Istituto di Architettura M
/con L.A. Maggiororotti/

L'origine della Famiglia Zriny,
IX,16, pp.128-140, anche in est

Antonio Veranzio da Sebenico ri
17, pp.264-292, anche in estr.

Tranquilli Andronici Dalmatae T
illustrissimo et magnifico Ludo
18, pp.418-468, anche in estr.

Hunyadi János itáliai tartózkod
Muzeum",XXXIX,pp.261-272, anche

Le stimmate della B.Margherita
LI, pp.297-312, anche in estr.

Fasti ungheresi nella Roma del

E.Várady, La letteratura italia
chiginnasio", Bologna, e "Corvi

1935/ Az utolsó Zrìnyi, "Hadtörténelm

Gi[illegible], estr. in

[illegible] Garzon

[illegible]
pe[illegible]

Adler Ägid (Aquila)

nyomdász nyomatta Armbrust Kristóf:
„Gonoz ozzonyembernek stb" című művét
Bécsben 1550-1551 között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1361

Adler Ägid (Aquila)

nyomdász nyomatta Literátus Péter:
„Hungarische Pente-Tafel" cimű művét
Bécsben 1549-1551. között.

Borsa Gedeon, Hervay Ferenc stb.: Régi
magyarországi nyomtatványok 1473-1600.
Budapest, 1971

1371

ADLER, Aloys, pozsonyi ávtalonegéd

A. A., Tischlergesell, 3 napos fia meghalt (1816, 1871)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

ALOYS A D L E R , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 425.- Herr ALOYS A D L E R
Felvétel ideje: 1834. 20. feb.
Hová vették fel: Fünfkirchen, /Pécs/. 162.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

ALOYS A D L E R , textilfestőmes

ADLER, Aloys — pozsonyi asztalos-segéd

A.A., Tischlergesell,
fia megh. — 1816, 187 l.

Pr.Z.

Adler festő, XIX. sz. k.

Remény, 1851. márc. III. fűz.
133 – 135 o.

a pesti műkiállítás 1851.

megirva

Adler szegedi festő

l.

Reizner

szeged tört.

II. k. 22. l.

Megnézésre!

24090 Községi

Adler András

MDK

Megemlítve azon festők között, akik kulturviszonyainkra nem voltak kedvező hatással.

Mirowi Lyskovszky Emő: A magyar képzőművészet története. Sp. 1906.

72.l.

MDK

Adler András, festöm.

az 1830-as pvekben virágfestö volt Pozsonyban. Pozsonyi születésü botanikus és gyógyszerész, aki utóbb Egerben telepedett le.

Ltab. IV. 33-34.l.

MDK

Adler András (arckép-festő)

(A pesti festőiskola kialakulása kapcsán említve.)

Dr. Feleky Géza: A művelődéstörténeti múzeum problémája és a Fővárosi Múzeum.
Városi Szemle, Bp. 1914. 81. l.

ADLER András Jenő

M.D.K.

1552

Művért. Bíró Béla: A reformkor művészetének társadalmi háttere 85. l.

megirta

Adler András

festő

l

Szana 1890

10. l

javitását emeljük ki.

Két jelentős felvidéki m
Országo Bizottsága ellenőrzése és
költségén, hanem magánosok áldozat
apátsági templom helyreállitását S
szirozta s e munkálatok során a ng
sejét árpádkori épitészet jellegze
belsejében pedig a modern egyházmü
sai nyertek elhelyezést.

A beregszentmiklósi Rákó
részvénytársaság vállalta magára,
magyar kormány, de a közületek, ma
a Felvidék müvészeti emlékeinek me

Az erdélyi területeken s
zott a Müemlékek Országos Bizottsá
ru, különösen a nyersanyagellátásb
az aktiv müemlékvédelmi munkát. En
aranyosmeggyesi várkastély helyreá
delyfedés elkészitése 1944-ben csa
Kolozsvárott Mátyás király szülőhá
patricius ház eredeti alakja bontak
restaurálás hamis meze alól. A Sze
lévő kápolnát helyreállitottuk és

Adler András

festő

1782–1850 K

Lt.ab IV. 148

Hadsereg.

A jobbra fordulva ábrázo
elővezetett legényt hallgatja
Felirata:

Kaiserthum
OESTERREIC
Estandart Schmidt

Szines kny., mér.

140-91-9

Adler András

cród

Thieme-Becker

I. 84. l. (Lyka)

„Magyar Nemzet
tel. kiadóhivatala.

Budapest

Visegrádi utca 36

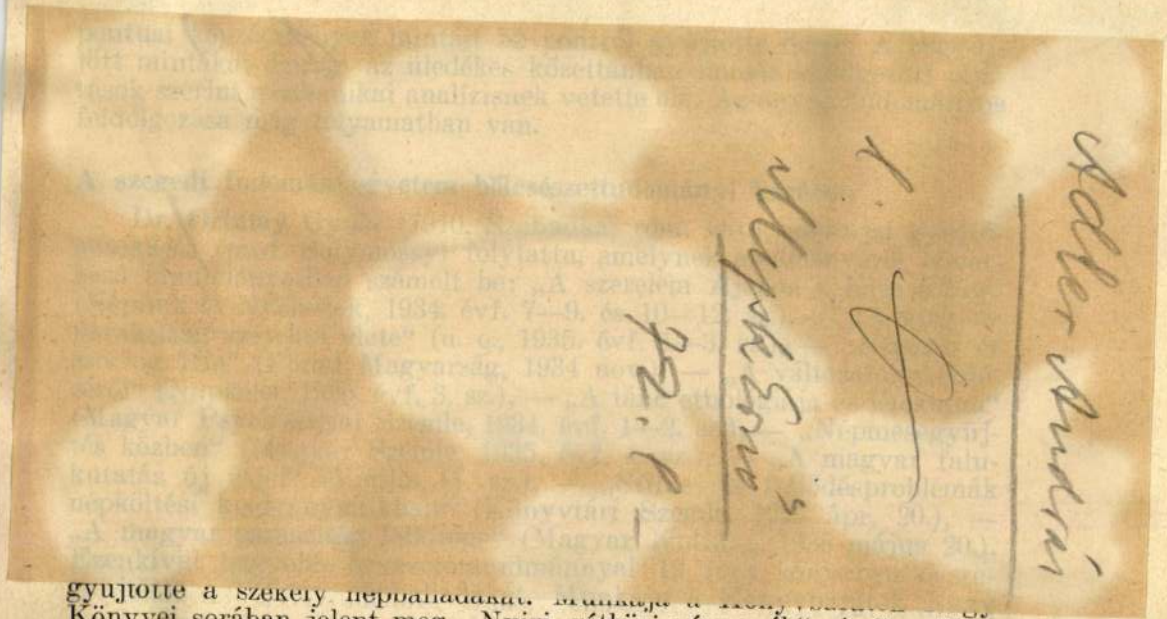

gyűjtötte a székely népballadákat. Munkája a [illegible]
Könyvei sorában jelent meg. „Nyiri, rétközi népmesék" című gyűjte-

nyai: „A vidéki irodalom kérdése“ (Magyar Szemle, 1934 szeptember), — „Kis János Journal-terve a XVIII. század végén“ (Könyvtári Szemle, 1934 nov. 5.), — „A Vasárnapi Újság és a modern magyar irodalom“ (u. o., 1935 ápr. 5), — „Dunavölgyi irodalomtörténet“ (Budapesti Hírlap, 1934, karácsony), — „A magábazárkózott költő“ (Erdélyi Helikon, 1935 febr.), — „Egy magyar dilettáns arcképéhez (Az első magyar önképzőkör megteremtője)“ (Magyarságtudomány, 1935 júl. 1). Ezenkívül elkészült hét irodalomtörténeti dolgozata, amelyek a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiumának kiadásában kerülnek közlésre és az újabb Ady-irodalomról szóló összefoglalása a Magyar Szemle számára. Számos könyvismertetést, kritikát írt és a rádióban több előadást tartott.

A debreceni tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Kiss Ernő László (1906, Budapest, ref.), díjtalan tanársegéd az egyetemi francia intézetben (prof. Hankiss), folytatta francia irodalomtörténeti kutatásait. Főképen André Gideről szóló monografiáján dolgozott. Ennek egyes részleteit önálló dolgozatokként nyomdába is adta, így „Gide et Nietsche“ című francianyelvű tanulmányát a Debreceni Református Tanárképző-intézet emlékkönyve, „Egy-

Adler Angela

Nemzeti Szalon

Nemzeti Szalon

A d l e r A n g e l a.

1912. Magy. Képzőmüvésznők Egyesületének IV. rendes kiállitása.

Szürke nap, olajf.
Halászbárka a kikötőben, olajf.
Dolomitok, olajf.

M.D.K.
M.D.K.

ÁDLER József festő

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

Adler Árpád

1915. ápr.-máj. kiáll. Nemzeti Kalon

Rákosszentmihályi részlet, olaff. 90.—

megírva

Mezőkövesd h. n. V. 180.

MDK

Adler D.

Pozsonyi üvegtő-verseny egy. eml.plakettje,
ezüst

Árv. Közl. 1941. márc. 2.rksz. 43 l.

Adleff Rudolf

beszterce építésén 1872/73-ban gróf Zichy Domonkos volt rozsnyói majd veszprémi püspök költségén tervette és építette a majori gör. kath. templomot.

Bíró Vencel: Gróf Zichy Domonkos Erdélyben. Erdélyi Múzeum 1942. 344. l.

Alighanem ő tervezte a kisilvai gör. kath. templomot is, mely ugyancsak Zichy költségén 1873-76-ban épült

u.o. 345. l.

KATONA SÁNDOR

férfinak is. A háború utáni Magyarország egész politikája attól függ, hogy a jövőben a magyar kincstár kancellárjai arra hivatott kis Lloyd Georgeok lesznek-e, avagy pedig csak Teleszky Jánosok.

mondani, hogy a vagyonadót hadikölcsönben csak az hzetheti, akinek készpénzvagyona nincs. Ez egyúttal azt is maga után vonná, hogy az állami adósságok, amelyeknek a bankjegyek is részét képezik, jelentékeny mértékben csökkennének.

A háborús gazdasági rendnek egyik legkárosabb következménye az, hogy mikor a nemzeti vagyon a háború folytán lényegesen csökkent, amikor az állam sok milliárd erejéig eladósodott, a társadalomnak egy kis rétege indokolatlan nagy nyereségre tett szert. A hadinyereség úgy keletkezett, hogy egyrészt a hadvezetőség igen magas áron szerezte be a hadsereg szükségleteit, másrészt pedig az árak emelkedése folytán a magánfogyasztás is sok ezer milliós adót fizetett a termelőknek és mindazoknak, akik a különböző cikkeket forgalomba hozták. Ez a gazdagodás nem reális, mert nem új értékek termelése folytán állott elő, hanem az tisztán egy konjunktúrák alapján keletkezett gazdagodást jelent, egyrészt az eladósodott állam, másrészt pedig a polgárok elszegényedett rétegeinek a rovására. A hadinyereségadó a háborús jövedelmet csak igen egyenlőtlenül és csekély mértékben érte utol. Az állam nagymérvű eladósodásának nagyrészbeni egyenértéke a hadinyereség összege, természetes dolog tehát, hogy az államadósságok csökkentésénél elsősorban ezeket a nyereségeket kell igénybe venni.

A vagyonadó nem szorítkozhatnék csak a háborúban szerzett vagyonra,

MDK

Adler Artur

16. lapon közölt tervben részes

Groh István és tanirványai. Magyar diszitőművésze
II.rész. Bp. é.n. 35 l.

1021

Áder István fafaragó

(Riport a 3. oldalon.)

(Nagy Éva felv.)

1964 NOV 2 6.

KISALFÖLD

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

...l a színház, h...

amit a szerző groteszknek szánt. Célzatosan Majakovszkij nevét említettem, ugyanis az idegenkedés indítéka nem világnézet jellegű. Szerencsére a földrajzi szemléletet valóban reális értékelés váltotta fel. Ezeknél a daraboknál nem a mondanivaló okoz gondot, hanem a stílus. Lehet, hogy a közönség egy része félreértheti, a mi szempontunkból roszszabb értelmét hámozná ki egy-egy darabnak, de ilyen tapasztalatot bárhol lehet szerezni. Viszont érdemes Togliatti jaltai levelére emlékezni és emlékeztetni, a szocialista művészet feladatának tartja minden új kezdeményezés, minden reform továbbvitelét.

— Ami pedig a közönség éretlenségét illeti — már most is van egy olyan rétege, amely igényli, érti az új formájú alkotásokat.

— A közönség ilyen megoszlását követi-e a színházak konstrukcióbeli változása?

— A differenciáltságnak magva már van. A Thália Színház lényegében az új stílus, helyesebben a hagyományos, — ha úgy tetszik a népszínház — és az intellektuális sikeres szintézise

Nyilván Bre... lesz mindenki maskint játszani, mint Csikyt.

— Tehát ismét a drámaíráshoz kanyarodtunk vissza. Megtermi-e a magyar drámairodalom az új színház darabjait? Egyáltalán hol a helye a magyar drámának? Pillanatnyilag két egymásnak ellentmondó vélemény ismeretes. Az egyik szerint a magyar dráma az utóbbi években kezd kibontakozni (mellesleg lebecsüli a polgári és az azt megelőző alkotásokat), a másik szerint gyengék a színpadi alkotások, elsősorban színpadtechnikai fogyatékosságaik miatt.

— Mennyiségileg nincs mérhető fejlődés, rendkívüli teljesítményt sem találhatunk. Változott a tartalmában. A polgári vígjáték helyébe — amelynek számos erényét el kell ismernünk — társadalmi dráma, lényeges kérdéseket érintő dráma jellemzi drámairodalmunkat. Közöttük számos, sikeres alkotást lelhetünk. A felszabadulás huszadik évfordulójára készülő színházak kerestek megfelelő darabot, és volt miből választani. Illyés Gyula Ozorai példájá-t, Fáklyaláng-ját, Sándor Kálmán

Adleff

TÖRTÉNETI
CIÓS KÖZPONT
ózsa György ut 41.

Adler David

Adler Dávid, szül. 1809 Dasterdahelyen, megh. 1882 Pozsonyban,

Középisk. tanulmányait a pozs. evang. lyceumon végezte, azután a bécsi „Akademie d. bild. Künste" ösztöndíjas növendéke lett. Tulajdonképen kisplasztikus volt és csak körülb. 40 éves korában adta magát a vésnöknek. Minden anyagban dolgozott: bükkfa, drágakő, fém, acél stb.

Ismertebb munkái:

1) cca 25 × 20 cm nagyságú bükkfa relief, „Andreas Hofer osküje az Isel hegyén", tulajdonképen az innsbrucki Hofkirche oltár-reliefjének modellje.
2) elefántcsont: a Keresztre feszített Jézussal
3) saját portrait-ja bükkfából (Dürer), cca 15 c/m magas
4) saját portraitja, relief, véletlen onyx-kövön, gyűrűbe foglalva, oval, cca 15 × 12 m/m
5) Carolus Keiller parochus-emlékérem (tulajdonképen mélybe vésett acélbélyeg)
6) Palugyay József emlékérem (acélstanca)

és még sok más emlékérem, melyekről azonban közelebbi adatok hiányoznak.

Adler Dávid

zobrázt

zul. Szerdahely 1816. ízv.

1882
1809
73

1847
1809
38

1847
1816
+ 29

Láid

Fleischer Béis 27.1.

1838
22
1816

T. 2408.

sziklán van a bástyákkal és köröndök-
ért hegyek képezik, az előtért szelő
nek csoportot. Felirata fölül:

fluss.

7.2 : 8.6 cm.
ge Beschreibg. Königreich Ungarns Frakfurt
184. 1686.

Adler David

nobrist

vod

z

Lyka K.:

Magyar Minőrend.

1800 - 1850.

Bp. 1929. 219. l.

✓

Adler David

Bildhauer

Geb. in Szerdahely · 1816.

22 J. alt.

1838-39.

Bècsi akadèmia
Ujhàzy

1816
6
6
8
32

Kilian, W. II. 213

Adler David

pozsonyi érem véső

több mint az alábbi
muzeumban.

Kat Bratislavy

281. l.

Adler David

éremvéső

szül. 1809. Dunaszerdahely, megh. 1882. Pozsony. A pozsonyi ev. lyceumban végezte a középiskolát azután ösztöndíjjal tanult fa bécsi képzőm. akadémián. A. tulajdképen kisplasztikus volt s csak 40 éves korában kezdett az érem művészettel foglalkozni s fémbe, fába, drágakőbe egyaránt dolgozott. Ismeretes tőle egy, Hofer András esküjét ábrázoló faretief, egy elefántcsontfeszület Jézus alakjával, saját 15 magas famellszobra, saját oval alakú onix portréja (15 x 12 cm) stb.

Érmei: Heidler Károly plébános emlékérme 1889. (tehát készítette 7 évvel a halála ~~után~~!) Ennek az érem-fordítás.

nek egy változata és Palu-
gyay József emlékérme.
Több nincs-

Hu Pr magyérem. 117. l.

Ezt az én lexikonomban meg
van, de két helyen az 5-ik
alatt.
1.) Adler, forgóbrány
2.) Adler D. alatt.

A kettő egyesítendő s
a Heiller érem ügye
tisztázandó.

MDK

Ádler Dávid

évvégi isk. pályázaton belső építészeti szakon dicsérő okl. kapott

ÉIMT Éimisk. 1914-15. 83-84 l.

Ádler Dezső

MDK

Az Iparmüv.Társulat iparmüvészeti targyakra kiirt pályázatán megvasarolta palyamuvét.

Müvészet,1914, 92 l.

MDK

Adler Dezső

az iparmüvészeti tárgyak terveire kiirt pályázaton pályamunkáját megvásárolták

Eldőlt pályázatok. Magyar Iparmüvészet 1914. 59.l.

A d l e r D e z s ő iparmüvész

O.M.Iparmüvészeti Társulat
iparmüvészeti pályázatán
vásárlás

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
92.
"Kitüntetések"

MDK

Adler Dezső, iparművészeti tárgyak terve

Tervpályázatok eredménye. Építőipar 52 sz.
1913. dec. 28. 568 l.

Adler David

V. éves Nahoklevelet és Népesítő oklevelet jeles eredm. kapott

Éimisk 1915/16. 43. l.

...döttségének fogadása.

...nyezetes trónuson áll v. Ferdinánd

..., melyen e szavak olvashatók: „Press-

..., Nationalgarde." s jobbra a küldött-

...ez félkört. A trónnal szemben lévő aj-

...ép be, kik körül az egyik iratteker-

... Feliratai a kép alatt:

...tion an Sr Majestät den Kaiser

...dinand I.

...en März 1848."

...bei F. Werner Mariahilf No 128 in Wien."

...tei 30.2 : 24.5 c/m.

...3 No 1882.

Ádler Dávid

azonos Ada Dezsővel?

Szállodai női reggelző
terem részlete.

Repr.

Kimisk 1915/16. 56. l.

Szállodai reggelző terem
részlete.

u.o. 57. l.

Egy családi ház,
kertmegoldása. Szig-
nálva: Ada Dezső.

Alul a hiv. szöveg
Adler Dávid Tévés
munkája.

u.o. 59. l. 60. l.

Ádler David

Belső építészeti szak.

Dicsérő oklevél.

Éimisk 1914-15

83. l.

Paczka Ferenc

Műv. VII. i.

Ádler Dávid

Autorterverő

1911–15.

Ennisk 1930. 81. l.

Ádler Dávid

200 K államsegély

Éimisk 1915/16. 42. l.

✓

Ada Dersö

épitész

lâid Ádler David

alatt is -

T. 5223.

áros kapujához jobbról a Dunán
on kivül pedig a tereket já-
külvárosok vannak és a hát-
fölül:

WIEN AD ORT:

dete: 1. Die Wien. és befeje-

: 14.8 cm.

Ádler Dávid

Tervezés tört. stílusok-
ban, 10 K-ás kis
aranydíj

Évinisk 1915/16.

44 l.

Családi házak
tervezéséből
20 kás nagyaranydíj

M. O

Adler David

Sekrestye Tarwe
Repr.
Éimisk 1916/17.
47. l.
Mozgóképszínház
alapraja
u. o. 50, 51. l.

Ádler Dávid

butorterverő
belső építészeti nak
1911 – 1915

Született Budapest, 1897. III. 17

Tanár: Benczur Béla
Mátrai Lajos
Muhits ~~Lajos~~ Sándor
Gyrakus Sándor

✓

épitő iparmuvész

Adler Dávid, (V. éves hallgató) terve.
Zrinszky József: Györgyi Dénes a pedagógus.

„Kertrészlet". Adler Dávid V. éves hallgató terve.
/repr./

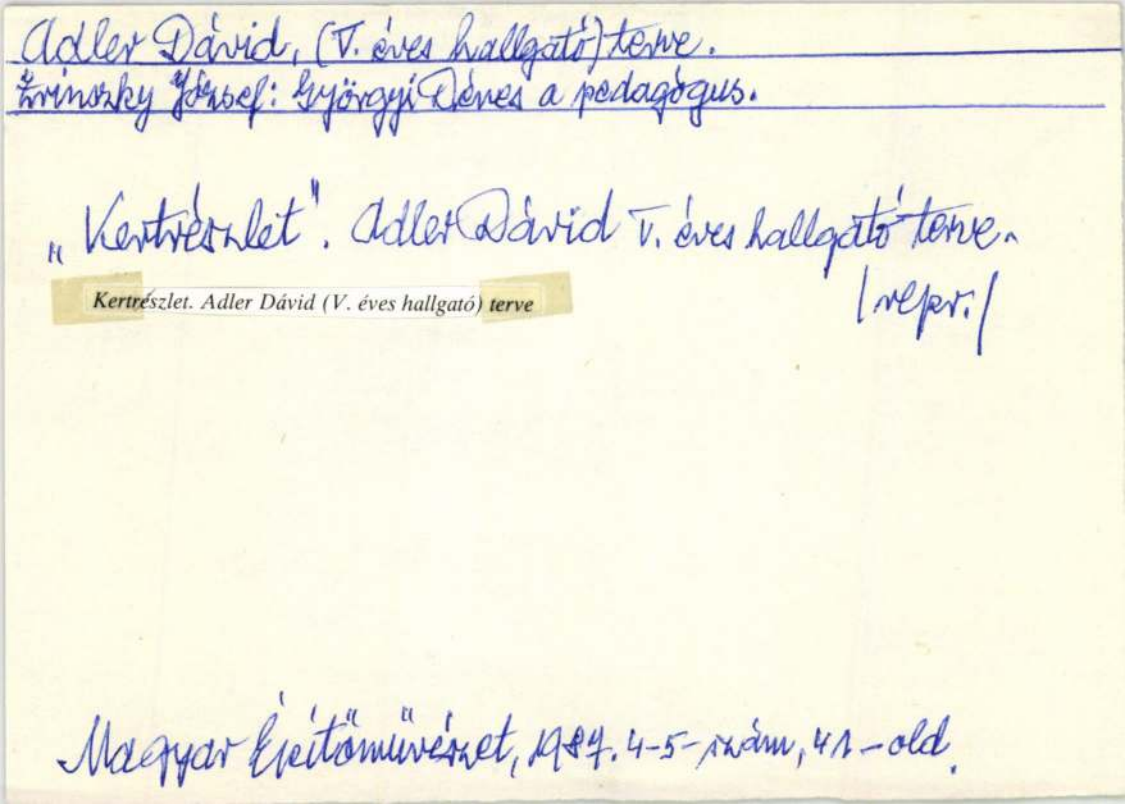

Kertrészlet. Adler Dávid (V. éves hallgató) terve

Magyar Építőművészet, 1987. 4-5-szám, 41-old.

Adler

"Arcképében, mint mindig, most is jó rajzot találni, de miért fél annyira: mélyen, erősebben , több árnyékkal festeni?- kérdezi a "Január-februári kiállitás" c. kritika a "Művészet" c. rovatban.

Családi Lapok, Pest. 1854. I. félév.
3. sz. 137-139. lap

ADLER EDE,vésnök

Pozsonyi müvész.Az érem Körmöcbányán készült: 59.-1899.-Pozsonyi helyi iparkiállitás Frigyes főherceg védnöksége alatt.Plakett 55+55 mm.Véste Adler Ede Pozsony. 66.old.-/66+66 mm./sic!/,arany,ezüst és bronz. 51.old./.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,Bpest.1952.és/N.K.XLVIII-XLIX.évf.1949-1950./

ADLER EDE,vésnök,1855-1920

Ismeretes a pozsonyi Adler vésnök is,akinek két pozsonyi vonatkozásu sportérme ismert. 74.old. 14.jegyz

GARAM JENŐ: Sportérmeink a XIX.század második felében 73.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LXII-LXIII.évf. 1963-64.
Akad.Kiadó. 1964

ADLER EDE,vésnök

Körmöcbányán készült érme:
84.-1906.-Pozsonyi ág.h.ev.liceum alapitásának 300-ik évfordulójára.Tervezte Györik Márton liceumi tanár. Véste Adler Ede Pozsony. 39 mm. 67.old.-/39 mm.ezüst és és bronz. 52,old./.

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,Bpest,1952 és/N.K.XLVIII-XLIX.évf.1949-1950./

ADLER EDE, vénök

Adler D., éremvéső Pozsonyban. Győrik Márton lyceumi tanár terve alapján 1906-ban készítette a pozsonyi ág. ev. lyceum jubiláris emlékérmét. Tőle való Heiller Károly volt pozsonyi székesegyházi plébános és kanonok vert érme, továbbá azok az érmek, amelyeket a pozsonyi középiskolák tornaversenyein osztogatnak.

Gohl Ödön: Magyar iskolák érmei. *Numizmatikai Közlöny.* 1909. 91, 92. l. — *U. az:* Magyar egyházi emlékérmek. *Numizmatikai Közlöny.* 1911. 89. l. — *U. o.* 1907. 15. l.

Adler Ede

Palugyay József emlékérme

1889
1853
18 34

Dante emlékplakett vert bronz

Adler Emil MDK

/V. Nagykorona utca 15./

Magánépitési engedélyek Budapesten

Vállalkozók Közlönye 1907. máj. 15. 5.o.

Adler Ede

A. Dávid fia, stül. Pozsony 1855 aug. 16, megh. u.o. 1920 dec. 28. Bécsben és Pozsonyban atyja mühelyében dolgozott, „sich besonders in Flachgravüren auszeichnend."

~~Atür~~ Érmei: A pozsonyi ev. lyceum 300 ~~[illegible]~~ éves jubileumára készült érem 1606–1906, a pozsonyi középiskolák tornaverseny érme 1902–1908, a Pozsonyi Ügető Verseny Egyesület érme 1912, a pozsonyi helyi iparkiállítás érme 1899, az utóbbi Fizjes főherceg arcképével.

A legutóbbi érem Reverzén: Vésnöki Mühelye / ötvenéves fennállásának / emlékeül / 1900 január havában

ADLER D.

Amiből kitűnik, hogy ilyen nevű cég létezett, mely Adler Dávid nevét 20 évvel a halála után is használta.

Hu Pronagyérem 117. l.

Érkezett 1905 nov. 28.

1056/1905 sz. (Bpest, 1905 nov. 27.)

Dvorák Ede, épít. szakmegbizott jelentése a váczi múz. építésügyében. (e. i 514/1905)

M.D.K.

ADLER Elias murationum magister

Pozsony, Városlja 3 adat

1952

Művért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828- ban. 135.l.

(Adler Ernő)

Jestő

1928 — 1933

Iparm. Isk. Évk.

1930-34. 45. l.

Adler Ernő

festő

1928–29

Ernst 1930. 81. l

MDK

Adler, pozsonyi fafaragó

Pogány Ö.G.: M.szobrászat a 19-ik sz. első felében. Bp.1939.

M.D.K.

Adler

Rajz "Osztrák piktorok "dolgoznak" Kecskeméten" cimmel.

Iván Ede. A kecskeméti müvésztelep.
Szinházi Élet. Bp. 1918. juli 28.- aug. 4.
VII. évf. 30. sz. 19. l.

MDK

Adler

A Pesti Műegylet 1841-ben a redoute-épületében rendezett kiállitásán szerepelt.

Ujházy Ferenc: Föv.művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922.márc.16. 377.l.

MDK

Adler, festő

Képzőmüv. Szemle, 1879. 12. sz. 151 l.

EA.....ltsz. Gyűjtés he

éltető dajkáját,
ban igen elfáradott

hallok mostan az ajtómon
ka, bizonnyal nem tudom
n, gyere be urad parancsolatára
ógám, lásdd meg sietséggel
akon, nyisd meg bátor szivvel!
s/
a jöttél, moféle ember vagy?

Adler Ernö

ötvös

1903 – 4.

Éinisk 81. l.

Adler Ernő

éremvező

Dante emlékplakett.

Ivod

Cs-érem 64. l.

Adler Ernő

szobrász

MIEFHOE.művésztársasága gyüjteményes kiállitása - OMIKE kulturotthonának helyiségében - szoborral szerepel.

Magyar Hirlap
1933.I.29

Adler Ernő
építész
rod
Fleischmagyárem. 118. l.

Szül. Pozsony 1888 aug. 24. Jelenleg is Pozsonyban működik. A bpesti iparművészeti iskolában, Beiben és oltyán művészileg tanult, s kezdetben különösen különösen különösen

1905. február 11.

Felterjesztés: a gömörvármegyei múzeum-egyesület alapszabályai és [illegible]-megyei szabályrendelet jóváhagyása ajánltatik (777/1907.)

Adler Ernő

1909. karácsonyi kiáll. Pozsonyi képzőművészeti ~~[illegible]~~ Egyesület.

Richard Wagner plakett

Beethoven plakett.

Wenckheim Fülöpné. Bronz.

n. Kézelmesen hátradőlt és

s ~~[illegible]~~ hátához támaszkodik.

két keze ölében nyugszik; a ballal

fejét kissé felemelve ~~jobbra~~

lt az ülőhely támlájá~~[illegible]~~ csip-

az ábrázolt háta mögött, a

oldalán, lent a jobbsarokban,

ti-s. és Tsa Brozsoborontöde.

08

szólásmondás : a pusztai táj épúgy kész, époly »tele van«, mint minden jellegzetes tájkép. Csak költőre, művészre volt szükség, hogy kifejeződjék a táj »teljessége« és hiánytalan jellegzetessége. Magyarországi születésű s magyarul is tudó német költő, Lenau sejtette meg először a világgal a puszta romantikus hangulatát, s Liszt, a magyar zeneszerző és író segített ezt elterjeszteni a zene mindenkihez hozzáférő nyelvén. Mind a kettő a cigányok rejtelmes népét állította a pusztakép közepébe, mint Victor Hugo Esmeraldát a Notre-Dame székesegyház elé. Ezt a képet még sűrű exotikum fátyolozta ; ez még nem a valóság szépsége volt, hanem a titokzatosságé. Petőfi teljesíti ki azt a folyamatot, amely csaknem száz évig alakul : fölfedezi az igazi síkság (nem a puszta, mert hiszen ez a síkságnak csak kis része!), a nagy magyar Alföld természeti és hangulati szépségét s beleállítja az igazi magyart, akinek semmi más köze nincs a cigányhoz, mint az, hogy muzsikáltat vele magának. Ez a három művész, de külö-

Adler Ernő (Ede Fia) szül 1888 aug. 28. Pozsonyban. Részint a bpesti iparműv. iskolán, részint Bécsben és atyja műtermében végezte tanulmányait. Eleinte sokat trébelt fémben; ismertebbek a Zita Királyné részére készített „Kulcstartója" a Habsburg-parmai egyesített címerrel, ugyanannak papírvágó kés és még más iparműv. tárgy, melyek a darmstadti „Kunst" ü. Dekoration ban reprodukálva vannak.

Továbbá: Dante jubileumi emlékplakett, mintázva és redukálva, oblongum, font leferdített sarkokkal

1) Bratislavai börze-~~érem~~ plakett 45×75 m/m 1923
2) " " - érem ∅ 55 m/m, 1925
3) " " " " " " 1926
4) Késmárki kiállítási plakett 1926
5) Automobilklub plakett
6) Kassai kiállít. érem 55 m/m ∅
7) Bratislavai börze " 1927
8) " Tennisverseny-érem 50 m/m ∅
9) Komáromi kiállít érem 45 m/m
10) és még sok más,

Továbbá grafikai munkák, ü. dvözlő okiratok stb.

Adler Ede
éremvéső

Adler Ede (fentifia) szül. ~~[illegible]~~ 1855 aug 16. Pozsonyban, megh. 1920 dec. 28., Pozsonyban a pozs. áll. reálisk. után atyjánál és Décsben dolgozott; különösen acélstancákat és ugyanezett laposvésésket (Flachgravuren) amelyben igen nagy tökélyre vitte.

Ismertebb munkai

1) Pozsonyi Középisk. tornaversenye
2) Evang. Lyceum 300 éves fennállása (avers az épület, revers a trójai ló legendája)
3) Pozs. ügetőverseny egylet ovális alakú plakettje.
4) Pozsonyi helyi iparkiállítás Frigyes főherczeg portrájával, rhombuss-alakú, lekerekített sarkokkal
5) Vésnöki műhelyének 50 éves fennállása emlékül, oblongum alakú plakett, Frigyes főh. mellképével

Adler David
1809–1882.

krónika, röplap, metszet beszél ezekről a harcokról s hozza divatba a sokat szenvedő, de drága áron sok dicsőséget szerző magyar vitézeket! A végvári élet keserűségét és nélkülözéseit sok férfi ismeri meg ebben a korban, de magyar költő látja meg ennek a vitézi életnek esztétikai oldalát : a »veszélyes élet« szépségét. »Vitézek, mi lehet e széles föld felett szebb dolog a végeknél?« — kiált föl a renaissance egyik legnagyobb európai lirikusa, Balassa Bálint és lelkendező sorokban emlegeti föl a vágtató paripákat, a bátorság csodáit, a tavaszi mező vonzását, a cselvetéseket s a vakmerőséget, — azt, hogy minden pillanat fontos és — talán még sincs semmi se fontos a kalandra kényszerített vitéz életében. A hadi életet sem nézi a magyar a mások szemével, tucatember módjára : egyéni lírát visz bele s művészien színezi. A kuruc költők is ezt a hagyományt folytatják személyes érzéstől, könnyes humortól átitatott dalaikban.

Mivel pedig a huszár s általában a magyar katona szélesebb

Adler D. Ede

porsonyi nobrasz

l. Arv. Csarn. 97.

aukció Eal.

van Goyen.

n. † Haagában 1656 április 30-án.

nnen, egy férfi heveredett le,
ıy beszélget. Közülök az előbbi
t és jobb kezét beblébe dugta ;
és karján kosarat visz, kezeit
fiu hallgatja. Az egyik karjait
ipel. A másik csak részben lát-
el anyja mögött áll. Jobbról, az
ednek kosarakkal. A háttérben,
nek és látnak dolgaik után.
érben középütt a mester jel-

N 1635.

7·5 cm. — Lelt. sz. 1259. —
7-én a 63490 sz. leirattal Fr.
6).— Elszámoltatott 1897 február
ást elfogadta az 1897 márczius
23–97).

ó adatok:
1901, 1904: X. 1259. *Jan van*

úzeumban. 1906 : IX. 341. *Jan*
ő parasztok. — 1906, 1910: IX.
s.

III
70 (1259).
614 (186).

70

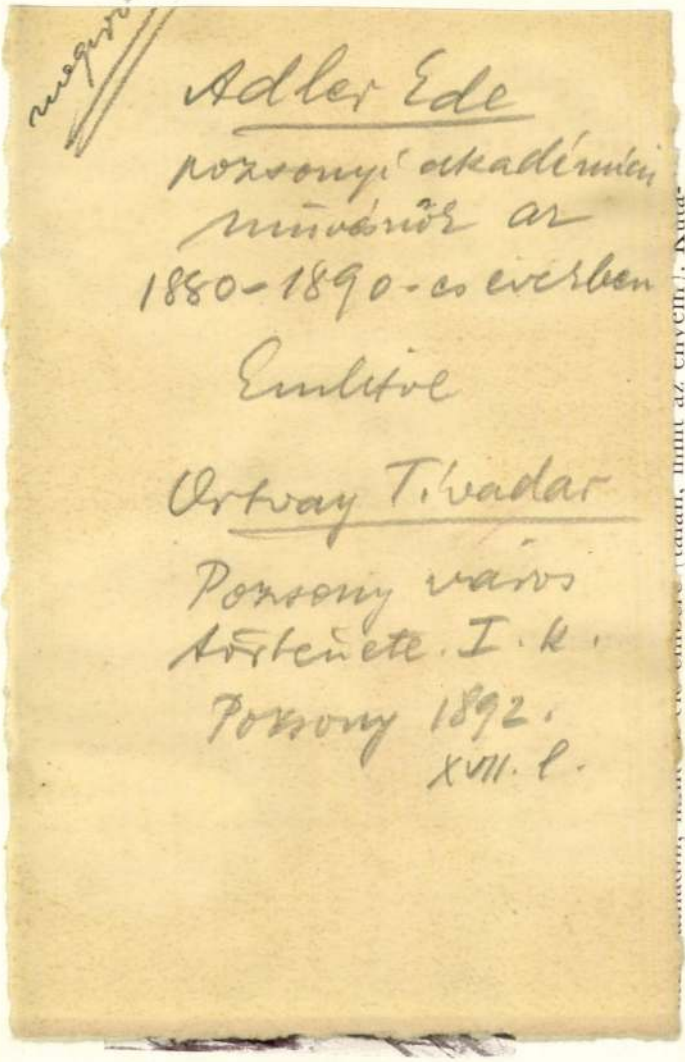

megirve

Adler Ede

pozsonyi akadémiai
művésnők az
1880-1890-es evekben

Emlitve

Ortvay Tivadar

Pozsony város
törtenete. I. k.
Pozsony 1892.
XVII. l.

tom az okát, vajjon mi az, amitől a festék szinné, a szin életté

alakul. Mulatok a színek rakoncátlanságán, a sok véletlenen és meglepetésen, amit a színek játszanak, amint egy új színfolt életre hív a szomszédjában egy másik foltot, vagy amint éppen elhervasztja annak életét.

El nem fojtható kíváncsisággal szeretnék nemcsak az ösztöneimmel, hanem hideg ésszel is mindent tudni, amiről a piktúrában szó van, holott pontosan tudom, hogy ezzel a lehetetlent akarom.

És szeretném, ha minden érzésemet, véleményemet és vágyamat igen egyszerűen tudnám a nézővel nemcsak közölni, hanem bennök fel is ébreszteni. Vagyis : ha mindenkit meg tudnék győzni arról, hogy csak egy igazság van, és az az én igazságom. Igen, a művész és én is, ilyen sokat akarunk.

Halápy János.

Bogyoszlói ő is

1021

Áder István faragó „népi iparművész"

Egy évtized óta a műértők, hivatalos szervek újságírók és művészetkedvelők búcsújáróhelye a faragóiról híres Bogyoszló.

Csakhogy Kiss Ernő központi fekvésű portájáról kijövet kevesen indulnak el a falu vége felé. A többség nem is hallott arról, hogy kétszáz méterrel odább ismét élményben gazdag órát tölthetne.

Már a találkozás is: Erős, egészséges alakja fölénk magasodik, míg szerény mosollyal, tiszta szívvel nyújtott hatalmas tenyerében elvész a kezünk. Ránk villan nagy, derűs szeme. Ő az: Áder István faragó „népi iparművész".

Önvallomásából:

„Mivel második gyerek vagyok, nékem kellett részt vállalnom a kilenctagú család eltartásában. Sok mindent megpróbáltam. Voltam gulyásgyerek, arató-cséplő és idénymunkás. Már fiatalon vonzott a famunka. Ezért választottam az akkori lehetőségekhez mérten a bognárszakmát. A fa szépségének szeretete, görcsök, gyökerek formái megragadták képzeletemet."

„Nyilvánosság előtt először az 1939—40—41-es budapesti nemzetközi vásárokon állíthattam ki. Főleg történelmi jellegű dombormű-vekkel próbálkoztam. Ügyemet egy volt tanítóm intézte. Visi Lajos akinek azóta is hálával tartozom".

S az életútja?... Első kiállításakor 20 éves volt. Ám a háború, a megélhetés gondjai, új fészek rakása s a földművelés egykori robotja nem hagytak időt művészkedésre. Újabb 20 évnek kellett eltelnie, amíg vésőt foghatott. De nem a bognárszakmában. Hanem a titkolt, fájó vágyódások megvalósítására.

Útkeresés

1959-ben majd egy egész évi munkásságának legjobb termését vitte Budapestre a Népi Iparművészeti Tanács elé. Nem csalódott. Felvették a Népművészek Szövetkezetébe, s folyamatos megrendelést biztosítottak számára.

Kereste önmagát fotózásban, rajzolásban, festésben. Faóriásai olyan monumentálisak, hullámzó víztarajai annyira sodróak, mintha csak saját lefogott, férfias erőit engedné szabadjára. „Igazinak" mégis a zene s a faragás maradt.

Hamarosan rájött, hogy a domborműnek csak egy nézete van: kötött a méret, a forma s a történelmi viselet. Technikai tudását ezután csupán dobozok, kürtök dombormű-vein gyümölcsöztette. Ő azonban többet akart. Kilépett az alkalmazott művész köréből. Élményei faluja tipikus alakjai s a faragóművészet alkalmazási lehetőségei gyönyörködtető szobrokban keltek életre. Kivitelezésük aprólékos, de ez szükségszerű az ilyen 15—22 centiméteres figuráknál. Arcuk kifejező, s a legszebb rábaközi típus képviselői. Érzelmet, egyéniséget sugárzók, anatómiailag helytállók.

Szobrai:

Gulyás-a testtartásban, erejében, kalapja hetykeségében, gatyája száz ráncában, vállra vetett bundájában a pásztorszabadság büszkesége feszül... Sok éve már, de mindig ezt a típust kell a HISZÖV számára faragnia.

Van *furulyázó pásztora*. Fatörzsnek dőlve kutyájával együtt méláz, pihen. A törzsbe csavarható égővel esztétikus, praktikus asztali lámpa.

Az erő szobra, a munka hőse, a *„Zsákolója"*-ja. Gabonászsákra tapadó tekintetével, markoló, izmos karjával a termést féltő paraszt markáns képviselője.

Szobrai kiegyensúlyozott nyugalmából, mitikus erejéből néha a csöndes humor is kicsendül. *„Pityókos"*-a mintha mondaná: „Ittam valamennyit. Na és?" Gondolkozni érdemes azon a szellemi és technikai fölényen, ahogy megalkotta a bortól rogyadozó, ember szobrát. Kár, hogy alkotásai nem mozognak szélesebb skálán.

Egyénisége

Nem titán, nem különc. Nem csinál művészi irányt, csak művészetet, amely az őszinte, természetes lélek megnyilatkozásaiból születik. Tehetségét bár érzi, mélységes egyszerűséggel viseli. Ez pedig Bogyoszlón Kiss Ernő „mester" szomszédságában legnagyobb emberi és művészi erény..

Áder István: PITYÓKOS

H. Bakó L.

KISALFÖLD
Győr
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 41
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1970 FEB - 1

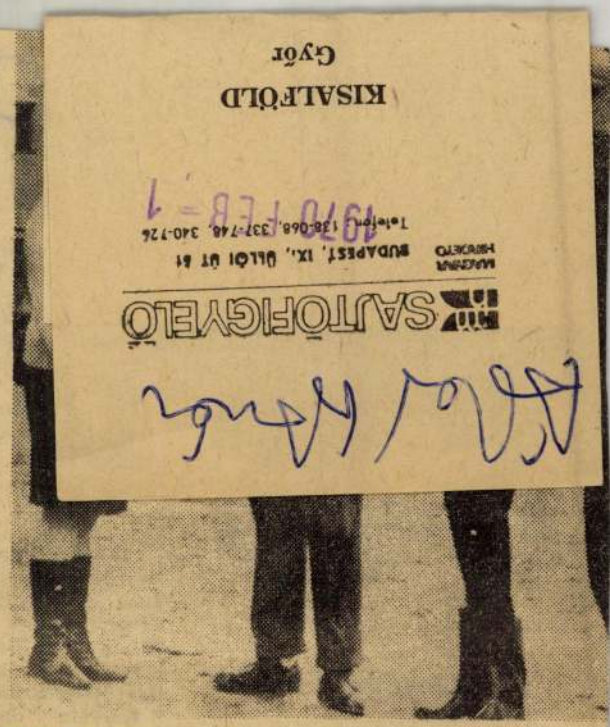

Karl Kamischke, a legidősebb munkás a hammeri á gazdaságban — ma már nyugdíjas —, az üzem történe néhány érdekes epizódját eleveníti fel.

művesszövetkezet áruellátási egységét. Megkezdte munkáját a posta. A közigazgatásilag a szomszédos kisbajcsi körjegyzőséghez tartozó település — a tanácsok megalakulásával — *1950-ben önálló tanácsú község lett.*

Bő termést ígért a határ *1954 nyarán aratásra készült a község.* A Duna vízszintje napról napra, óráról órára emelkedett, július 15-én délelőtt 10 óra 43 perckor *Ásványrárónál átszakadt a töltés.* Három nap múlva Nagybajcsot is elérte az áradat. A rohamosan emelkedő és pusztító víz *három méter magasan tetőzött. A 264 lakóházból 94 romhalmazzá vált,* a többi súlyosan megrongálódott.

A családokat Nagybaráton és Nyúlon helyezték biztonságba. Az állatállományt a víztől védett helyekre szállították. *A szovjet hadsereg katonái, a magyar katonák és az üzemek dolgozói vállalták a legnehezebb feladatokat.* Megmentették az emberek életét, az ingóságot. Amint elvonult az áradat, *megmozdult az egész ország.* A hajléktalanná vált családok segítésére önkéntes építőbrigádok érkeztek az ország különböző részeiből. Néphadseregünk katonái *Oroz Flórián családjának házát építették újjá elsőként a Szigetközben.* Az összefogás ereje lehetővé tette, hogy még 1954-ben minden károsult család visszatelepülhetett otthonába.

Beszédes számok az újjáépítéséről: *a romba dőlt 94 lakóház újjáépítéséhez az állam 2,7 millió forint kamatmentes kölcsönnel járult hozzá,* és térítésmentesen bizto-

Az 1955-ben épült út és autóbuszjárat szorosabb kapcsolatot teremtett Győrrel. Az ősi foglalkozásokat már csak a nagyapák folytatják, unokáik győri üzemekben keresik megélhetésüket.

Továbbtanulók

A dolgozók iskolájában huszonöten végezték el az általános iskola nyolc osztályát. *Szűknek bizonyult az 1906-ban épült, két tantermes régi iskola is.* Állami segítséggel 1955-ben — 150 000 forint költséggel — két tantermes, nevelőlakásos új iskola épült. A felszabadulás előtt két nevelő működött a faluban. *1963-tól nyolc nevelő szakrendszerű oktatásban részesíti a község 140 tanulóját.* Az évenként végző 16—20 nyolcadik osztályos mind továbbtanulásra jelentkezik. Érdeklődési körük kezdetben kimondottan az ipar volt, *ma a mezőgazdasági pályák is vonzzák.* A 150 személyt befogadó művelődési otthon 1960-ban 500 000 forint költséggel épült. Ehhez *20 000 forint értékű társadalmi munkával a község lakói is hozzájárultak.* Berendezését 20 000 forint értékben a győri járási tanács adta. A fiatalok művelődési igényét filmek, a színjátszó csoportok előadásai elégítik ki. Községi könyvtár létesült, az ifjúság és az idősebbek rendszeresen olvasnak. (A könyvtárban 1765 könyv van, az olvasók száma 415 fő.) *1965-ben lett Nagybajcs „olvasó község".* Jelenleg 105 tv van, minden családnak rádiója, és valamilyen

nulók és a dunai kagylónálászat életkörülményeikre kedvezően hatott.

A kagylószedő brigádok által összegyűjtött nyersanyag Nagybajcson gombüzem létrehozását tette lehetővé, *munkaalkalom lett a nők számára.* A melléktermékként jelentkező, fehérjedús kagylótest sem veszett kárba. A helyi termelőszövetkezet és a háztáji gazdaságok *növendékállatainak szolgált fontos tápul.*

A kereskedelem újabb igényei arra ösztönözték a halász tsz gombüzemét, hogy a hagyományos nyersanyag helyett a keresett műanyagot dolgozza fel gombnak, illetve dísztárgyakká. *Új épületben és berendezésekkel több dolgozó beállításával a termelő munka 1969. január elsején kezdődött.*

Bővült a szövetkezeti kereskedelem köre. Az áruértékesítésen kívül *felvásárlási és szolgáltatási tevékenységet is kifejt.* Az igényeknek megfelelően cukrászda, vendéglátóegység és vegyesbolt működik, amely az 1969-ben önkiszolgáló, *abc-jellegű kisáruházzá bővült.*

Összefogással épült

A fiatalok részére *1964-ben klubhelyiség létesült,* lehetőség nyílt a könyvtár elhelyezésére és bővítésére is. A klub 35 000 forintba került, *15 000 forint volt ebben a KISZ helyi szervezetének társadalmi munkája.* A sportköri tagok összefogásával *új labdarúgópálya épült,* a társadalmi

kor a Vörös Hadsereg alig 80 kilométerre innen Hitlert és bűntársait kiverte barlangjukból.

Azokban az órákban *August Kamischke* alig tudta felfogni, hogy ő és a hozzá hasonlók a hammeri gazdaság urai lettek, pedig Kamischke évtizedekig volt munkás ezen az állami birtokon. Azok, akik meg akarták értetni vele az új helyzetet, álmodozóknak tűntek számára. A háború utáni első évek az ő nézeteit látszot-

„A népi tulajdonba gazdaság üzemi vezető olyan időközökben vált egymást, mint ahogya költöző madarak vo nak... Egyik sem állta a hézségeket. Voltak emb a faluban, akik ujjal m gattak ránk, és gúny mondogatták: nem jöhe abból semmi, ha mezőga sági munkások maguk al nak birtokot vezetni." 1952. évi mérleg ráad még igazolta is vélemén

Adler Jakab

soproni vésnök az 1893-
és 'Kőszegi hadgyakorlatok
alkalmából, amelyen I.
Ferenc József, Király,
II. Vilmos német császár
és Albert szász király is
jelen voltak, három ezust
ermet vésett, mindegyiket
egy-egy példányban, hogy
azokat a három uralko-
dónak felajánlja. Az I.
Ferenc József-ek, ~~a II. Vil-~~
~~mos [illegible]~~ került
~~ezen~~ magyar, II. Vilmosnak és
a szász
Királynak került ezen ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ német szövegyel.

Numizm. Közl.
1914. 117. l.
(G. – n.: Ismeretlen emlék-
ernek.)

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
116 1914 szám
Érk.: 914 év febr. hó 18. n.

Adler Jákab

érem véső

szül. 1845. Dunaszerdahelyen.

† 1917. állítólag nyolcvanéves korában, (ha ez ágaz, 1837. kellett születnie)

1889. már Sopronban él.

1904. ki állítási érmet csinált.

Csatkörl

1889
1845/44

Adler Jakab
éremvérő

~~és mégsok más.~~

Adler Jakab (Adler Ede unoka öcse) szül. 1845 Dª Szerdahyen, megh. 1917 Sopronban) különösen lapos vésésekkel

foglalkozott. Ritka präcisitással dolgozott. Ismerjebb: Soproni kamarai kerül. ip arkiállitás.

Huszár-Prokopius

oktatásügyi minisztertől.
Póstafiók 118.

tsága tek. Elnökségének,

Budapest, IX. Hőgyes Endre-u. 10.

Adler Jakab

ivid

HuPr magyérem 117. l.

szül. Dunaszerdahely 1845, megh. Sopron 1917.

Müvei: a soproni kamarai kerület iparkiállításának érme 1904,

Több nincs.

1906. XII. 18.

A városi Tanácsnak Szabadka: elismerés a felsőbb muz. és kiktárnak városi kezelésbe átvételéért. A gyűjtemények rendezésére direktivák (768/1906)

Adler Erzsébet, könyvtárnok

X. 156. – J., művéső

F X. 140. – Rácz József dr., min. tanácsos VI. 310.

Adler J., akad. – művéső

Sopron önelyje pecsétjes ajandékozta a Soproni muzeumnak

F Muzeum és Könyvt. Értesítő

Adler Jakab

Művéső Sopronban

Sopron vármegyei
gazd. egyesület (1901)
érme fentitől.

Kiváló művéső volt
Meghalt Sopronban
1917 ben.

(Lauringer Ernő, Numizm. Közl. 1918. 32. l.)

~~Aradi ötvösiparigyak próbabélyegei.~~

~~VIII. 27~~

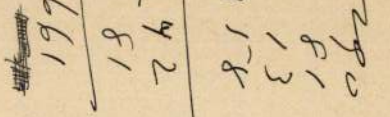

Adler Jakab

vésnok

Sopron

Lauringer Ernő = † 1917

Kőszeg város emlékérmei -

Vasi hemle

1938. 216. l.

a Királyoknak (2 ízer)

készített 3 emlékérem

a Kőszegi hadgyakorlatok

alkalmából

lásd

Numizm. Kösl

1914. 117. l.

(Ismeretlen emlékérmek)

1903 jan.	9.		Küldvényért
"	30.	.	Kamatszám egyenleg
"	30.		Átutalásért
"	30.		Átutalásért

megírva

Adler Jakab

soproni éremvéső

Sopron vármegyei gazdasági egyesület érme. 1901. Figuralis dinitenél.

Lauringer Ernő

Sopron város emlékérmei. Numizm. Körl. 1918. 31, 32 l.

Iparkiállítás jutalomérme. 1904. fentitél u. o. 32. l.

vegjes

d. 83

1 kōt. 8°

Texte explicatif

de l'Atlas de l'Archéologie du Nord,

publié par la Société Royale des Antiquaires du Nord

(Extraits des Mémoires des Antiquaires du Nord)

Adler és Maluszer M.D.K.

Lipesti építészek

terve az egyik harmadik díjat nyerte el a triesti zsidótemplomra kiírt pályázaton. (Az első díjat nem adták ki.)

Vállalkozók Lapja, Bp. 1904. XXV. évf.

jul. 6. sz. 3. old.

megirva

Adler Ferenc

bécsi aranyműves

l.

Bedy Vince dr.: A
győri székesegyház tört.
Győr 1936. 53,54. l.

Zalka János püspök
egy aranykelyhét készítette
bizonyos zománcmedaillo-
nok és drágakövek cserélik.
Zalka János püspök vezére
1887-ben készítette egy
csipkésdiszű, ekkövekkel és
gyöngyökkel díszített ezüst
szentségtartót
Mindkét tárgy a győri
székesegyház kincstárában

Kepie repr. 47 l. Emlékkönyv. Zalka Ev. János
püspöki széke elfoglalásának 25 evf. alkalmabt
Bp. 1892.

ADLER FERENC, kalaposmester

Győrött az atyamesterek általában a jómódu, több legénnyel dolgozó iparosok közül kerültek ki.-1848-ban Pl. Adler Ferenc kalaposmester négy legényt foglalkoztatott. 287.old

BALÁZS PÉTER: A céhrendszer problémái Győrött a XIX. század első felében 279. old.

ARRABONA, A Győri Xantus János Muzeum É vkönyve, 17. Győr. 1975.

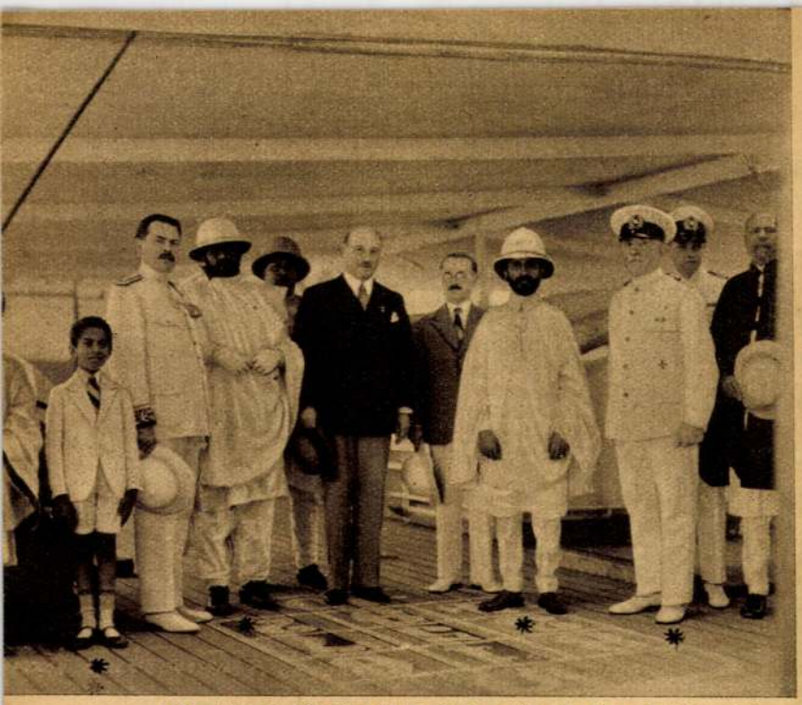

A Resolute fedélzetén. Hailé Szelasszié császár, a hajó kapitánya, a császár nagybátyja és Makommen herceg, a császár másodszülött fia.

Dzsibuti

Szueztól délre néhány napi hajóut után a Vörös-tenger hirtelen elszükül. A *Bab el Mandeb* keskeny szorosán át érünk a *Tandzsurei öblön* tul Dzsibutiba. Világjáró gőzösünk, a *Resolute* merészen kiemelkedő, tompavörös szinü sziklák között haladt át a *„Könnyek Kapuján."* Balra Ázsia, jobbra Afrika sziklás partjait látni a fedélzetről. Két világrész határvonalán *megy* a hajó. Van ebben valami furcsa, ünnepélyes izgalom!

Elszórt agyagházak között ütemes, ringó lépésben tevekaravánok vonultak a homokos partok mentén. Itt-ott a sivatag homokjában, fehérturbános arabok imádkozó alakjai tüntek fel, a közeli *Mekka* felé fordulva dicsőitették prófétájukat.

Kikötöttünk *Dzsibutiban.*

A jelentéktelen *Dzsibuti* eleinte a francia hajók széntelepe volt csupán. A 19-ik század végén, amikor a gyarmatositók flottákkal erősitették meg széntelepeiket és védett szénállomásokat létesitettek, a francia tengerpart birtoka, Dzsibuti, magához ragadta a szomszédos tengertől elzárt *Abesszinia* nyerstermékeinek egész kivitelét. Kávét, viaszt, elefántagyarat, állatbőrt stb.-t szállitottak jelentékeny tételekben a francia hajók. A francia Dzsibuti az Abesszíniával 1890 után kötött határszerződésével komoly vetélytársa lett a Vörös-tenger tulsó, arábiai partján fekvő angol *Adennek.* Az elzárt Abesszíniát a világ számára, a kereskedelem számára ma is *Dzsibuti* jelenti.

Az egyetlen, 782 km. hosszu abesszíniai vasutvonal Dzsibutiból indul az ország fővárosába, *Addisz Abébába.* Ez az egyetlen vonal visz Abesszinia belsejébe. A vonat kétszer hetenként indul és csak nappal közlekedik. Éjszaka a megerősitett állomásokon vesztegel a vonat. Nyilt pályán könnyen megtámadhatná a primitiv vonatot a portyázó csőcselék és a vadállatok raja. Az első osztály kizárólag európai utasai az állomáshelyek görög szállodáiban szállnak meg. A görögök, az örmények, hinduk a második osztály fülkéiben töltik az éjszakát. A legérdekesebb, legszinesebb a harmadik osztály képe. Valóságos zsibvásár!

Mahagóni-bőrü, tömpeorru abesszinek ülnek az ablak mellett és kilógatják pipaszárvékonyságu, meztelen lábaikat az ablakokból. Felül a podgyásztartóban zsibongó néger gyerekek vigyorognak, huncutkodnak, amig elnyomja őket az álom. Az arabok a perronra teritett imaszőnyegjeiken gubbasztanak.

A vonat érkezése nagy esemény Abesszinia városaiban. Az élelmes benszülöttek ellepik a vasutállomást és portékáikat, faragott képeket, elefántcsontfigurákat, szines háziszőtteseket, kaktuszfügét, vagdalt cukornádat, oroszlánsörényt, tigriskarmokat, krokodilbőrt és szines korállkagylókat árulnak az érkezőknek.

Az érdekes ország lakói az északi tropikus Aolla (Melegország) vagy a mérsékelt *Vojna Déga* bortermő vidéken, vagy a 2500 méternél magasabb *Déga* fensikon, mindig cipő nélkül járnak. Abesszinia valóban a mezitlábasok országa. Vannak köztük tevehajcsárok, ültetvényesek, keres-

Szálloda Dzsibutiban. Az európaiak találkozóhelye ez a keleti „kényelemmel" berendezett szálló.

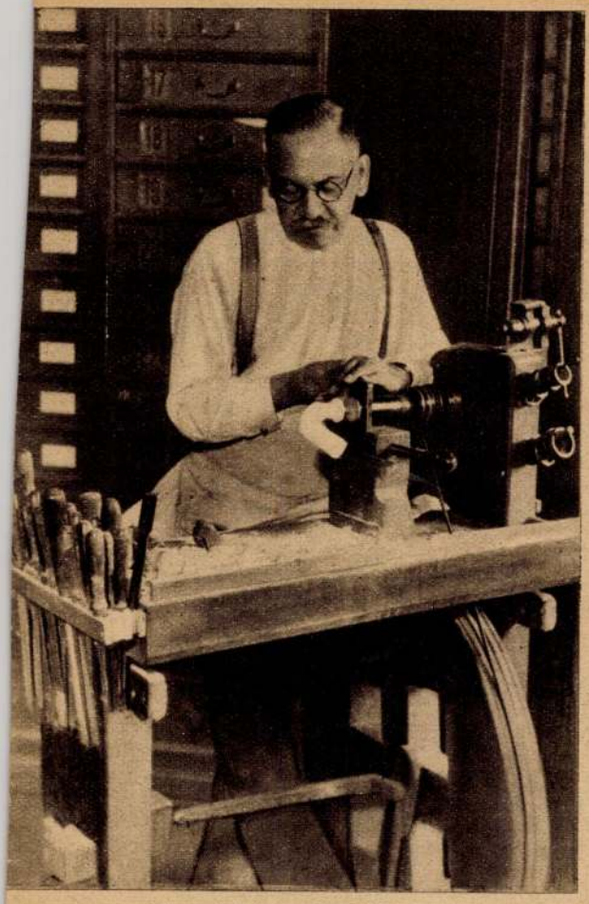

Az utolsó pesti tajtékmetsző mester az esztergapadnál

200 éves a híres pesti tajtékpipa

Jubileumi esztendőnek indult ez az ezerkilencszázharmincötös esztendő, száz, ötven és huszonöt éves fordulókon cikkeztek a lapok, költők, művészek, városok neve fényleti fel ujra sok idő után, de ebben a jubileumi áradatban a tajtékpipáról valahogyan elfeledkeztek. Kétszázesztendős Pesten a tajtékpipa s a ház, amelyben most mathuzsálemi napjaira meghuzódott, maga is több mint két évszázada áll a Deák-téren. Itt van boltja az egyetlen és utolsó hires tajtékpipametsző cégnek.

Amikor benyitunk, éppen egy délceg öregur áll a dióbarna öreg pult előtt és féltő kézzel csomagolja ki kincsét selyempapir rengetegéből. Nagyszerü, hatalmas tajtékpipa kerül napvilágra, bástyát mutat s oldalán köröskörül vadul csatáznak a törökök. Éppen a derekán törött ketté.

— Kisunokám ellökte, lehullott a földre és igy történt a baj, — mondja szomoruan. — Legkedvesebb pipám volt, csináljanak vele valamit.

A mester kézbe veszi gyengéden a kis müremeket, aztán vigasztalólag bólint, hogy csapokkal összeerősiti, megorvosolja. Az öregur boldogan elmegy, a mester forgatja a beteg pipát ujjai között.

— Tetszik látni, ebből élünk, hogy néhol az unoka leejti az öreg kedves tajtékpipáját s aztán elhozzák ide megreperálni. Uj tajtékpipát, bármilyen szép is, nemigen vásárol ma senki. Az emberek rohannak ide-oda és ehhez a lótásfutáshoz a cigaretta illik. Szivni egy kicsit, aztán eldobni, majd rágyujtani a másikra. A pipakorszak elmult, cigarettlikorszakot élünk.

Kicsit elgondolkozik.

— Komoly ember a régi időben nem is nagyon szivott cigarettát. A fiatalok azok modernizáltak, de az öregek megmaradtak a hét pipánál. Ugyanis a komoly pipázó legalább hét pipát tart, hogy naponta cserélhesse. Persze vettek nálam néha több tucat pipát is. Az arisztokrata urak, a Pálffy grófok, Bánffyék, Eszterházyék több mint száz pipát tartottak gyüjteményükben. És minden pipa kérem, külön kézi munka volt. Telve faragott lovakkal, szarvasokkal. Volt olyan, amin erdő lombosodott tajtékból kifaragva s alatta meg kuruc katonák fujták a trombitát.

Meg is mutat néhány ilyen százesztendős régi tajtékpipát. Persze, ma már ritkaság az ilyesmi, inkább csak a cég régi, meg az 1896-os jubileumkor nyomatott árjegyzékében lapozgat. Itt legalább rajzban meg vannak örökitve a hires, nagyszerü pipák.

— Jókai nagyságos ur volt az utolsó nagy pipázó, — mondja elmerengve. — Csaknem minden héten bejött ide és igy szólt: — No, Adler ur, van-e valami uj alkotása? — Ismerte ugy a tajtékpipapipametszést, mint jómagam. Ide állt kérem az esztergapad mellé és nézte, hogy lesz formája a kőnek. Ma már — legyint — nem akad ember, aki ilyen szivvel érdeklődne a pipa iránt.

A falon tányérnagyságu aranyozott érmék. Párisban, Londonban, Konstantinápolyban szerezte mesterének ezeket a kitüntetéseket a pesti tajtékpipa. És a pesti — nargilé.

— Nargilét is csináltunk. Most is tudok néhánnyal szolgálni. Ritkábban fogy még mint a tajtékpipa is, de azért minden évben eladunk néhány darabot belőle. Van kétszemélyes, négyszemélyes és kiállja a versenyt a török nargiléval. Alul kis viztartó van, a füst azon keresztül jön ki a szopókához, olyan hüsen és hidegen, hogy a legnagyobb élvezet szivni. Remek dolog ez, kár, hogy nem divatos. Mikszáth Kálmán ur igen szerette.

Mikszáth Kálmán ur, Jókai Mór ur, Deák Ferenc ur, Eötvös József báró ur, az egész régi Magyarország ide járt pipáért, ebbe a hüs, vastagfalu régi boltba, ahol még ma is őrzik a számlák és az elsárgult levelek emléküket.

— Azért ma is vannak néhányan, — teszi hozzá vigasztalódva. — Csortos szinmüvész ur sokszor ellátogat ide, mindig a legszebb, legfinomabb darabokat kéri. Bárczy István volt polgármester urnak szintén van pipagyüjteménye. Aztán idősebb tábornok urak jönnek, meg nyugdijas kuriai birók, csupa olyan idősebb okos ember, akik nem szoknak rá sohasem a cigarettára.

Kezébe vesz egy világossárga kövü pipát és mint a szentséget emeli magasra.

— Pedig ha tudnák, mennyivel nagyobb élvezet pipázni, mint cigarettázni, akkor rögtön megváltozna a véleményük. Ez a kő, kérem különlegesen van kikészitve, hogy a dohánynak igazi izét, zamatját teljesen megőrizze. Kétszáz esztendővel ezelőtt egy bécsi csizmakészitő találta fel véletlenül a tajtékpipa zsirozását s azóta állandóan tökéletesitettük, kérem.

— Ön is pipázik?

— Én?

Csaknem megsértődik a kérdésre.

— Hát hogyne pipáznék, kéremszépen. Vizet prédikálni és bort inni, nem becsületes dolog. Már talán a világra is ugy jöttem, hogy pipa volt a számban.

Megenyhül és szemében igen nagy szerettel simogatja végig a nagykerekü, lábbalhajtott esztergát. Mellette, az ablakmélyedésben függő polcon, száz és száz különböző formáju furó, véső és faragó szerszám.

Pihennek, nemigen kerül már többé szükség rájuk. Ugyanolyan csendben hallgatják az utcán csilingelő villamosokat, mint öreg mesterük, aki egyáltalán nem kiváncsi erre a cigarettlis, modern világra.

S ha az ajtó nyilik, önkéntelenül is a kis tányérra nyul, ahol egy csomó kétkrajcáros fekszik az öreg bolt öreg koldusai számára.

Magyar „nargilé". Félévi munkával készült a nyolcvanas években

Óriási Toldy-tajtékpipa, harci jelenetekkel diszitve. Mellette rendes nagyságu kis tajtékpipa

Adler Fülöpsifia

pipametszö

mill. nagyerein

l Közlezrkiáll

1428 l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Adler Fülöpésfia

tajtékpiparnetsző

Bp.

l.

Erzsébetkiállt

XVI. cs. 19. l.

BUDAPEST
1934 JUN. 12-16
Sa

Adler Fülöp-
trajtérpipa Eérsitő
l. Pest.
Arv. Csarnok 103.
aukc. Kat. 2711.4

SODRONYZOMÁNCOS KEHELY

(Prága, St. Veit-dóm kincstára)

Korai, magyar.

Gerevich T.: A régi m. művezzet európai helyzete. Bp. 1924, 13 l.

MDK

Adler Fülöp obudai ötvös 36.1.

Árverési Közlöny 1937. febr.1. 1.rk.sz. 11.lap.
Karácsonyi - aukció

megérve

Adler Fülöp

ötvös

Nem a nemesfémtárgyak, hanem a *vegyesek* csoportjában bukkant elő egy ezüsttárgy, hogy az ötvösségtörténet szempontjából érdekes adalékot szolgáltasson. Ez egy szép magyar tajtékpipa ezüstverete *Adler Fülöp* névbetűjével és olyan *óbudai* bélyegváltozattal, aminőt *Kőszeghy* kitünő ötvöskönyve sem ismer. A hitelesítő bélyeg közepén csupán a finomságjelző 13-as látható, fölötte és alatta a kétfelé osztott évszám: 1841. Adlernek különlegessége volt az akkor nagyon kedvelt tajtékpipák kupakjainak és vereteinek készítése. 1828-tól kezdve volt az óbudai céhbe beírva s vagy maga, vagy családjának valamelyik tagja pipametszéssel is foglalkozott. Az itt szóbanforgó pipát, amelyen vadászó magyar úr alakja látható, a jelzés szerint nem ő, hanem egy *M.* névbetűjű mester készítette.

Postatakarékpenztár
Arveresi Csarnokának XCIII.
aukciója Arveresi Közlöny
1940. 1. sk. 17.
12. l.

nyelvtan
és olvasókönyv

Egy vagy két kötetben kapható

Ára: P **11.60**

STÁDIUM SAJTÓVÁLLALAT
könyvkiadó osztálya,
Budapest, VI., Rózsa-u. 111.

Adler Fülöp

(Philippus)

Ötv

l.

Kőmagyotoj, 374. sz.

Kőszegfy Elemér

Magyarország ötvösjegyek.

Bp. 1936. 64. l.

SZERKESZTI:

TRENCSÉNY KAROLY,

TITKÁR.

XXVI. ÉVFOLYAM. I. FÜZET.

ZOMBOR.
SITTERMANN NÁNDOR ÉS FIA KÖNYV- ÉS KŐNYOMDÁJÁBÓL
1910

Adler Fülöp

ötvös

1828 Óbuda

Kapmagyarorszi ötvösök 32 l.

Kapossy János:

Magyarországi ötvösök a XVIII-XIX. században

Bp. 1934. 32.

934. Kovács Mihály

Sz. Tisza-Abád-Szalókon
augusztus 3-án.

~~934.~~ Tárkányi Béla a művésszel.

Közülök
(a piros bársony támlásszék
fordulva van ábrázolva, a mint j
fán nyugtatja. Mellette Kovács M
távaI és ecsettel. Az előbbinek
bajusza és szakálla leberetvált,
tős lánczon feszületet visel. Az
na, bajusza és szakálla sötétszőr
ujjai hasitottak. A szék mellett
A háttérben balról egy mutató jo
~~állított~~ pánczél tünik szemünkbe.

Papiros, mér. 40.6: 27.6
Vétetett Micskó Józsefné

Elszámoltatott 1903: VI.

Az elszámolást elfogadt
az 1903: X. 15-iki 18308 (710-90

Goya V. 3.

374

Philippus Adler, e. 1828. (Műve szerint 1825-ben is működik. — *Nachweislich schon 1825 tätig.)*

Nr. 363 *a—b)* Tajtékpipák kupakjai. — *Beschläge von Meerschaumpfeiffen.*

a) Mus. Nat. Transsilv., Kolozsvár — *Klausenburg*; *b)* † Görgey János, Toporc.

375 Nr. 365 ~~+ 369~~ Ugyanaz — *Derselbe*

a) Tajtékpipa verete. — *Beschlag einer Meerschaumpfeiffe.*

Mus. Nat. Transsilv., Kolozsvár — *Klausenburg.*

Nr. 365? ~~+ 369~~ *b)* Keresztelőérem filigránműves foglalata. — *Fassung einer Patenmedaille. Filigranarbeit.*

Museum, Nagyvárad — *Grosswardein.*

Nr. 366 *c)* Tóramutató. — *Thorazeiger.*

Zsidó Múzeum, Óbuda — *Jüd. Museum, Alt-Ofen.* Expos. 1935: 37.

Nr. 367 *d)* Keresztelőérem filigr. foglalata. — *Patenmed. in Filigranfassung.*

Mus. Nat. Hung. (Numism.)

Nr. 367 ~~+ 369~~ *e)* Filigránművű kosárka. — *Körbchen in Filigranarbeit.*

Mus. Nat. Hung.

Nr. 367 ~~+ 369~~ *f)* Tajtékpipa verete. — *Beschlag einer Meerschaumpfeiffe.*

Museum, Pozsony — *Pressburg.*

// — Beschauzeichen

Adler Fülöp — Óbuda

Óbudai mester, 1825-ben már működött.

Művei:

97

88

Tajtékpipakupak
1825
1936-ban a Kolozsvári Múzeum birtokában

88

Tajtékpipakupak
Egykor Görgey János toporci gyűjteményében. Lappang

98

91

Tajtékpipaveret
1833
Kolozsvári Múzeum

93

Tajtékpipaveret
1838
Pozsonyi Múzeum

93

Keresztelőérem
1833
Nagyváradi Múzeum

92

Tóramutató
1836
Orsz. Zsidó M.

93

Kettősfedelű kosárka
1838
Iparm. M.

93

Keresztelőérem
1838
Iparm. M.

Irodalom:
Kapossy 1934.; Kőszeghy; Expos. 1935: 37. p.

Pest-Buda 1977

93 		1838
94 „A“	„A”	1823-tól ellenőrző betűket is használtak 1823
95 „B“	„B”	1833—1838-ig

ÓBUDAI ÖTVÖSMESTEREK, MESTERJEGYEK

A. B. mester — Óbuda

Műve:

 85	Filigrános ékszerdoboz 1820 Iparm. M.

Irodalom:
Almássy Aukció VIII.

A. D. mester — Óbuda

Kimutatható: 1838-ban.

Művei:

 96	 93	Filigránművű gombok 1838 Egykor Csekei Varju Elemérné tulajdona. Bp. Lappang
	 93	Filigrános láda 1838 Egykor Wieland Györgyné tulajdona. Bp. Lappang

Irodalom:
Kőszeghy.

Adler Géza
épitész

Szül. Verebely 1875.
Oklevelet nyert 1898.

Névjegyzmüegyetem 3.b.

MTK

Adler György /Georg/ 1913-1942

"Divat a celofilter" 1930.
"Frutti". 1935-38.
"Albus szappan" 1935.
"Esti Kurir - A testet öltött szenzáció" 1936.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960. 22.1.

Adler György (Georg), grafikus 7 Dk

Sajátos stílusa a magyar plakátművészet fejlődésére máig is erősen hat.

Muraközi-Kovács Endre: A Magyar Plakáttörténeti Kiállítás 8-l

Népszabadság, Bp. 1960. nov. 29.

R. P. K.

GEORG

Adler

Lása Adler György

Vidos Soltán: A magyar. Plakát-
történeti kiállításról
Magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 59. l

MDK

Georg /Adler György/, 1913-1942.

Divat a celofilter

Frutti

Albus szappan

Esti Kurir - A testet öltött szenzáció

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Georg /Adler György/, 1913-1942.

Albus szappan

Frutti - Stühmer

Modiano

Senator

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

NDK

Georg /Adler György/, 1913-1942.

Sidol fény és ablaktisztitószer

Tungsram rádió

Esik a hó

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

Georg /Adler György/, ✱ 1913-42.

Esik a hó, Zizi de jó

Zizi

Itamil - Stühmer

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Mücs. 1960.

MDK

GEORG
lásd

Adler György /Georg/ 1913-1942

"Divat a celofilter" 1930.
"Frutti". 1935-38.
"Albus szappan" 1935.
"Esti Kurir - A testet öltött szenzáció" 1936.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.
22.1.

Adler György /GEORG/ MDK

Repr:

"Frutti" 1935-38

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

42. kép.

M. D. U.

ADLER György

(Georg)

„Esti Kurir"

„Albus"

Vidos Zoltán: A magyar „Plakát-
történeti kiállításról
magyar Építőművészet 1961. 1. sz. 59. l.

Adler György

Butaterverő

1926

Éimisk 1930. 81. l.

ADLER György gróf (1913-1942)

RÚL 1. 103.

Sekrestyében:

1. Négy szobor derékig Máriát, Jézust ábrázolja XVIII. sz.

2. Kehely, aranyozott ezüst, hatkaréjos vert hozzáillesztett bányászjelvényes czímer 1574-ből. Nódusán csúcsíves ízlésű hat fülkéjében a Madon apró alakja, nódusa alatt későbbi domborművű ala

3. Kehely, aranyozott ezüst kerek talpán vert művi Beszterczebányai bélyeg M mesterjellel.

4. Czopfstílű kehely, aranyozott ezüst 1836-ból.

5. Úrmutató, aranyozott ezüst; vert művű talpár kerubfejek s karéjosan foglalt érczdarabok, s filigrán díszítés s akvarellképecskéket magu áldrágaköves tokok. 67 cm m. Jegye nincs, de M műve lehet.

megérva

Adler Henrik

tajtékpipa kisztő

d.

Köslezrkiall

198. l.

Fenti Adler Fülöp

fia.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Adler (Odler) Imre M.D.K.

keramikus

Habán keramikus, a habánok cápik öse; mük. Dejthén 1689-től. Járt Hollandiában, esetleg Kinában is.

Krisztinkovich Béla: Nobilis Amphorarius Magister. Mův. tört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 s. 134, 135, 137

Adler (Odler) Imre M.D.K.

keramikus

1689-ben Dejthén köt hánasságot.
Műveinek nagyrészét az Iparmův. Mag.
őrzi.

Krisztinkovich B.: Nobilis Amplorarius
Magister. Műv. Lőrt. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz.
139

M DK

Adler István,
/Adler fazekas család/.

a XIX.sz.-ban működött Felső-Magyarországon.

Kat.Bratislavy. 299.l.

Adler Jakab
+1917

Éremvéső. Sopronban müködütt. 1889k.

Steiner Rezső rajza után a soproni iparkiállitás emlékérmét ő készitette el 1904-ben

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962.Sopron 17 l.

MDK

Adler János,
szül.1692-ben Dejtén.

az Adler [redacted] fazekas család tagja.

Kat. Bratislvy . 299.1.

ADLER, Johann, pozsonyi kőfaragonegéd

J. A. Steinmetz-Lehrling, † 18 éves korában, Pozsony 1824 november 19, tüdőbajban. (1824, II. Kötet, 587 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

Adler János virágfestő /sz.1787/

Pozsonyban müködött

Századok. 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

Pozsony

Adler János virágfestő /sz.1787/

Pozsonyban müködött

Századok. 1874. 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművészek

ADLER JÁNOS, textilfestőmester

1819.-Sok vidéki mestert, kik hosszabb ideje a pozsonyi céhben voltak, a budaiak maguknak igényeltek, mert a Helytartó Tanács 1813-ban nem határozta meg pontosan a budai cég területét.-E mesterek egyike volt:
Adler János, Szegedről. 130.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

JOHANN A D L E R , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.- 270.- Herr Johann A D L E R
Felvétel ideje: 1810. 14. Oct.
Hová vették fel: Szegedin, /Szeged/. 159.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

DR. SINGER LEO: UTOLSÓ TALÁLKOZÁSOM BEÖTHY ZSOLTTAL.

Emlékének szentelve.

Amult év szeptemberének első napjaiban Karlsbadba indulóban ültem fel Budapesten a Nyugati pályaudvaron a reggel 8-kor induló gyorsvonatba. Egyedül voltam az egész fülkében és már kényelmesen elhelyezkedtem, mikor Beöthy Zsolt szállott be és ment a közvetlen fülkém mellett levő I. oztályú fülkébe. Utána egy hordár hozta böröndjét. Mikor megláttam, köszöntöttem, ő rögtön rámismert és a legszívélyesebben üdvözölt. Segítségére voltam az elhelyezkedésben és kért, maradjak még nála — egy kis visszaemlékezésre. Most, hogy örökre elnémultak ajkai, hadd örökítem meg szavait — örök megemlékezésül!

— Önt még fiatal embernek tudom, barátom, — mondá — és már ennyire megőszült.

— Az utóbbi évek, — felelém, — nem egy érző ember haját és szakállát föstötték fehérre, méltóságos uram.

Rám nézett jóságos szemével és megértő melegséggel mondá:

— Igaza van, barátom, különösen önöknek nagy a szenvedésük, mert önökre kétszeresen sújtott az idő. De beszéljen ön magáról, élte folyásáról. Én megöregedtem és betege lettem a nagy fájdalomnak. Nehezemre esik a beszéd, beszéljen ön.

Elmondtam neki nagyjában életem futását, amióta keze alól és utóbb Budapestről szeme elől elkerültem.

— Az utóbbi időkről mondjon el mindent, mi őszítette meg?

— Az idők, méltóságos uram, a közös fájdalom és népem szenvedése.

— Volt önnek is bántódása?

— Nekem, hála a Mindenhatónak, személyes sérelmem nem volt. Egy kicsiny községben lakom, hol a józan becsületes magyar népet nem vitte tulzásba az izgatás. De személyes sérelme volt azért minden zsidónak, kit megbizhatatlannak mond maga az állam, azért mert zsidó.

— Azzal ne törődjenek, az megváltozik, ma ez a divat, csak atrocitásokban ne volna részük, mert ezt a kárt, ezt a szégyent jóvá tenni nem lehet.

— Jól esik ezt a szót hallanom, méltóságos uram, — de az én érzésem az, hogy atrocitások azért vannak, mert ez az uralkodó politika. Nem divat, hanem hatalmi elhelyezkedés.

— Mond valamit, barátom, de ez a berendezkedés érdek és most az érdek a divat, ez a forradalmak lelke, — mely az egyéni és társadalmi érdeket fölébe helyezte a haza és a közjó érdekének. De ez divat, ennek el kell mulnia.

— A gyülölet, melyet szítanak, méltóságos uram, és annak intézményes megerősítése, félek, még azután is forr a lelkekben, — ha a haza érdeke a rendszert megbuktatta.

— Még azt sem hiszem el nekik, hogy ők igazán gyülölik a zsidót. Ha a kommunizmus után két-három napig dühöng a bosszú, a gyülölet, — elismerem annak. Most évek után a gyülöletet nem a gyülölet éleszti, hanem a csunya érdek. A gyülölet, a bosszú már rég kitombolta dühét, — most a hatalom megtartásának érdeke dühöng.

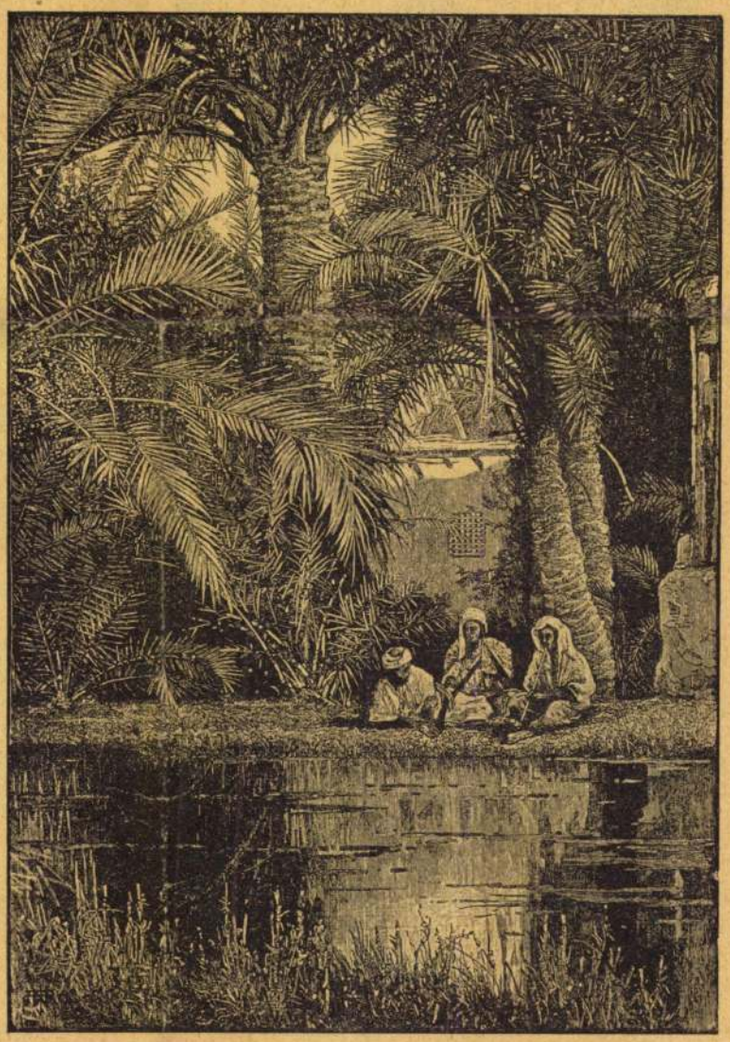

A Mózes-forrás a Szinaj félszigeten. (Régi metszet után.)
Die Moses$_q$uelle. *Source de Moïse.*

— Lehet, méltóságos uram, de én még két-három napra sem tartottam volna jogosultnak a bosszú dühét. Rajtam ne álljon senki bosszút a mások vétkeért.

— Ez már messzire vinne és nehezemre esik az egyfolytában való beszéd. Csak azt mondom, hogy önök és különösen önök, zsidó papok elmulasztották a kellő pillanatban való tiltakozást és egységes állásfoglalást, amikor és amivel megmenthettek volna mindent.

Ez volt Beöthy Zsolt véleménye az uralkodó zsidókérdésről. Nem akartam vitába szállani, nem akartam beszédjével fárasztani, távozni akartam:

— Nem, nem, azért csak beszéljen, mondjon magáról valamit, min dolgozik.

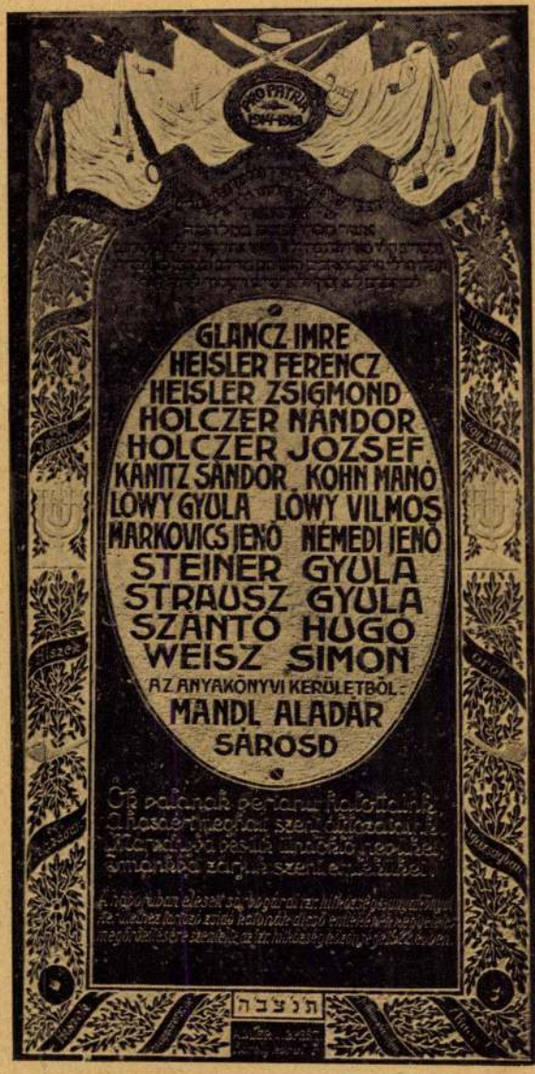

A sárbogárdi elesett zsidó hősök emléktáblája. (Adler J. tervezete.)
Gedenktafel der gefallenen jüdischen Helden von Sárbogárd.
Plaque à la mémoire des héros juifs de Sárbogárd tombés dans la guerre.

— Méltóságos uram, felelém, készséggel állok szolgálatára. De engedje meg, hogy az előbbi tárgyat egy megjegyzéssel fejezzem be. Nem éreztük magunkat bünösebbnek, mint a magyar társadalom többi része, ezért nem éreztük a szükségét és szükségességét a különös tiltakozásnak. Különösen nem mi, zsidó papok, akik politikával sosem foglalkoztunk, — mint a többi felekezet papjai. Az én városom plébánosa volt a nemzeti tanács elnöke, én meg még a hűségesküt sem tettem le a nemzeti tanácsnak. Mi dolgozunk a mi szük szobánk négy falai közt és csak akkor érezzük az idők futását, ha a hátunkon száguld keresztül szöges szekerével.

— Hát min dolgozik most?

— Egyéb zsidó tárgyú munkáim közben most adom ki az Asmodájt.

El kellett mondanom tárgyát, alapeszméjét, célját, és szavaim megkapták figyelmét. Bár emlékezett egyes részeire a Mult és Jövő 1912. évfolyamából, a közvetlen szó és néhány részlet, melyet felolvastam, kihívták az ő elismerését is.

— Hát magyar irodalommal most nem foglalkozik? Látja, nem feledtem el az ön tanulmányait Petőfiről és Magyariról, — ezeket ki kell adnia.

Beszélgetésünk során még előadtam terveimet, beszélgettünk a zsidó szellemről, a zsidó felfogásról, melyet épen az ő Michelangelo és Rafael Mózeséről tartott előadása kapcsán akartam érzékeltetni, hogy mindkét művész a maga egyénisége és művészete szempontja szerint örökítette meg Mózes alakját, de egyiknek Mózese sem zsidó, nem az a Mózes, aminek a zsidó néplélek tartja. Mózes nem „terribilissimo principe" a legrettenetesebb fejedelem, és nem a Rafael szép férfia.

Mózes a vezérünk, a biránk, mert tanítómesterünk, nemcsak az isteni sugallatú törvényhozó, hanem az a zsidóságával, népével érző vezér, aki a Farao udvarából kiment naponta szétnézni a rabszolgaságban sínylődő testvérei közé. Mózes az igazság és szeretet tanítómestere.

A beszélgetés közben a vonat Szobra ért, hol Beöthy Zsolt kiszállott.

— Fiam birtokára megyek pihenni, mert beteg vagyok. Ugyan édes pap uram, imádkozzék maga is azért, hogy ne idegenbe menjek máskor a fiam birtokára, hanem hogy otthon legyek ott is.

A vámvizsgálat még megakasztotta az öreg beteg urat és még izgatottabbá tette a lelkét.

— Ó, hogy nékem meg kellett mindezt érnem, — szólt bucsuzva. — Isten áldja!

A CSODA.

Hogy mily csodát láttam szerelem tengerébe'?
A legnagyobb csoda: kimeneküItem élve . . .

Manuello.

Mult és Jövő
1922. május

megrova

Adler János

Földvárról, Hul. 1807.

1.

Lásd

Fleischer Béis 27. l.

1826
1.9
1807

T. 3749.

emelkedő sziklán van a vár, melyet
ek; az előtérben a patak tulsó
, házak képeznek csoportot, mig
egymást; a háttérben pedig he-
ebegő mondatszalagon, mely fölött

OCK

cm.

64.

megirva

Adler József

pécsi festő

1820–1830-as

évek

l.

Kardos Emília:

A pécsi német

sajtó és szinészet

története.

Bp. ~~1925~~. 1932

46. l.

Czéhorabályok, fejérmegyei

X. 148.

magyarra

Adler József

ötvös

1828 Óbuda

Hapmagyarornátvösök 32 l.

932. Ism

A XIX.

Éder György színigazg

Mellig látható, kissé b
szemöldöke barna, szeme
leberetvált. Csokorra kötö
álló gallérja kilátszik, mellé
kabátja zsinóros.

Vászon, méretei 44 : 33·5
40 K. — Éder Pál ajándéka 1
Múzeum könyvtárától 1903 ár
tetett 1904 január 30-án (19

Kifüggesztésére vonatko
retlen festő: Éder Károly Jó
búvár.

Adler József

ötv

l.

Kőmagyötvj. 378. sz

A

BÁCS-BODROG VÁRMEGYEI

TÖRTÉNELMI TÁRSULAT

ÉVKÖNYVE

378		Jos. A **Josephus Adler,** e. 1828.	
	Nr. 365	Tajtékpipa verete. — *Beschlag einer Meerschaumpfeife.* Petróczy Lajos, Grancs-Petróc.	
379	Nr. 367 ~~o + 369~~	AD *a)* Filigránművű gombok. — *Knöpfe in Filigranarbeit.* Csekei Varjú Elemérné, Bp.	
	Nr. 367	*b)* Filigránművű ládika. — *Kästchen in Filigranarbeit.* Wieland Györgyné Wieland Andrea bárónő, Bp.	
380	Nr. 365 ~~x + 369~~	DW Tajtékpipa verete. — *Beschlag einer Meerschaumpfeife.* Donáth Sándor, Bp.	

megvíve Adler József

Hul. 1864 máj. 30. Ungvárt

Itr. 6 gimn.

művésznövendék

1883/84 I. előkészítő osztály

1883/84 II " "

Adler József

Hul. Ungvart 1864 máj 30.

1884/85 I. előkészítő osztály

1884/85 II " "

az I. szakosztályosok közé is be van írva.

1885/86 I. előkészítő osztály

1885/86 II. vendéglát.

megrova

Adler József

Hul. Adán 1888 aug. 30

Hr. Balló Ede osztályan 1911/12

I. elsőosztálybeli rendk. mű-
nevestnovendék. 3 polg.

1911/12. II. ~~mai~~ elsőosztálybeli
(Hul. 1888. nov. 30.) Balló
Ede, Bosmay István, Pilch Dezső

1912/13. I. másodosztálybeli Balló-
nál és Bory Jenőnél.

1912/13. II. másodosz. n. o.
(Hul. 1888. okt. 30.)

1913/14. I. harmadosz. n. o.
(Hul. 1888. nov. 30.)

1913/14. II. harmadosz. n. o.
(Hul. 1888. okt. 30).

Vespasianus V. 250.

Adler József

Szül. Adán 1888 nov. 30.

1914/15. I. negyedévben művészi növendéke Ballá Edének.

1917/18. II. Ballá Edének.

(szül. 1888 okt. 30.)

Maros-Torda vármegye

VI. 224

~~Adler József~~

1911/12–1914/15 I,
1917/18

Terképzőmfőiskérk

62. l

ADLER JÓZSEF, textilfestőmester

1819.-Sok vidéki mestert,kik hosszabb ideje a pozsonyi céhben voltak,a budaiak maguknak igényelték,mert a Helytartó Tanács 1813-ban nem határozta meg pontosan a budai céh területét.-E mesterek egyike volt:
Adler József,Pécsről. 130.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A Textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Adler József — Óbuda

Említik 1828-ban.

Művei:

99

91

Tajtékpipaveret
1833
1936-ban Petróczy Lajos tulajdonában. Lappang

93

Ékszertartó ládika
1838
Bp. Tört. M.

Irodalom:
Kapossy 1934.; Kőszeghy.

Pest-Buda 1977

ADLER, Joseph, cseh üvegesmester

J.A., Glasmachermeister aus Böhmen, a pozsonyi Gróf Saurau – féle üveggyárban fehér üveget kezd gyártani. (1803, 571–572 l)

—

Preßburger Zeitung
(Genthen)

ÁDLER József festő

M.D.K.

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp., 1954. 331.l.

MDK

Adler Jenö,

Herpka Károly által vezetett ötvös-szakosztályon jeleskedik.

Hamvay Ödön: Az iparmüvészeti iskola jubileuma. Müvészi Ipar. r.1905.nov.15. I.évf. 3.sz. 36. l.

ADLER Károly építész

Losonc, gyalogpáp. laktanya, 1879

Szönyi 1996 48.

r alvajda fia 504
504

9, 264, 319, 406

n 525

vm

ADLER Károly építész

1896, Tűzérlaktanya
Rudolf. lovasnági laktanya

Dobrossy István: Miskolc írásban
és képekben 3. Miskolc, 1996
149-152. ill

Adler Gusztáv

Kisplasztikus
1897 - 1901

Éimisk 1930 8 i l

való zimütef
megmagyarosi-
tetta neret!

Adler Károly

1021

1969 OKT 24

Péntek, 1969. október 24.

A városban egyetlen

Az öreg fürdő

A házaknak is megvan a történetük: különösen megvan egy csaknem évszázados fürdőnek.

.. stílusában a török fürdőkre emlékeztető épületet 1892—93-ban építették az Avas ölén, a város szívében. Adler Károly, a város akkori főmérnöke tervezte, és mindjárt hozzá is tehetjük, hogy jól. Állta az időt, a tengernyi vizet, a forró gőzt. Mint épület — noha könnyeznek a falai — kibírna még egy emberöltőt.

Szemtanút is találtam, aki felett ugyanúgy eljárt az idő, mint a fürdőn: együtt vele. Csillag Gyula, az üzem vezetője (egykoron fürdőmesternek hívták) már szüleivel együtt itt lakott. Az apja nyomdokán haladó ősz mester ma a legavatottabb tanú.

Belépő: 1 P 20 f. — 3 Ft 70 f.

A város egyetlen tisztasági fürdője a Szabadság gőzfürdő. Akkor 300 személyre épült, ma átlagosan 600—650 ember látogatja, de van, hogy 1000-nél is több. Ma avult, kissé rozoga minden, de aligha lehetne nélkülözni.

Míg Csillag Gyulával beszélgetünk, jól öltözött férfiak, öregek, fiatalok mennek el mellettünk: úgy szokták mondani, ma „fiús nap" van a fürdőben. Sok a nyugdíjas. Ők a törzstagok. Nekik leginkább gyógyszerként kell a gőzfürdő. A bánya, a kohó, több évtized munkája kikezdte a hörgőket, és a száraz, vagy a jó kamillás gőz, nagyon jót tesz nekik.

Nem kérdeztem az üzemvezetőt, ő mégis megjegyezte:

— Igaz, öreg ez a fürdő, a városhoz már szebb, jobb, nagyobb illenék. Viszont az is igaz, hogy valamikor 1 pengő 20 fillér volt ide a belépő, s ma 3 forint 70 fillér. Akkor 80—85 ember volt itt naponta, s talán kár is mondanom, hogy valamennyinek volt otthon fürdőszobája is.

Érdekes és furcsa párosítás, mégis igaz. Az egykori úri fürdőt kinőttük. Amint értesültem, talonba is kerül nemsokára.

Öreg fürdő nem vén fürdő

Még múzeumnak sem tartjuk alkalmasnak. Tudjuk, a tanácsnak sok más gondja-dolga is van, és azt is tudjuk, hogy az új fürdőt is betervezte. Lám, azért az öreg fürdő nem vén fürdő. Mindig alakítottak rajta. Azelőtt is, most is. Három éve új kutat fúrtak a Tanácsház téren. A kútból 46 fokos termálvíz tört fel. Percenként ezer liter vizet ad, és különösen gazdag a szénsavtartalma. Azelőtt napi 100 mázsa szén fogyott, ma csak utánmelegítik a vizet, s így elég 25 mázsa tüzelő. És a szolgáltatás is kitűnő: 37-en dolgoznak a fürdőben. Jó részük szakember. Mesterként, szakavatott mozdulatokkal masszíroznak, pedikűröznek. Egyébként sokoldalúak: kabinoznak is, a fürdőben, a gőzben ügyelnek a vendégekre, s akinek szüksége van rá, jó tanáccsal is szívesen szolgálnak, mert gőzfürdőt használni csak szakszerűen lehet, és úgy érdemes.

Az üzem vezetője arról panaszkodik, hogy kiöregednek a fürdőmesterei. Különösen a férfiaknál nehéz az utánpótlás. A kezdő fizetés 1000 forint. Ám ez később jó befektetés.

Helyet a törzsvendégeknek

Reggel 6 óra, és a törzsvendégek már mind ott állnak, sorban. Beszélgetnek, politizálnak. Mint egy nagy család, olyan reggelenként a fürdő csarnoka. Megnyílik a pénztár és özönlik az embersereg, terjeng a víz, a gőz egészséges illata. Fiatalok, idősebbek prüszkölnek a zuhany alatt, majd elnyúlnak a medencékben, s tovább folytatódik a csendes beszélgetés, pihenés. Az öreg fürdőben évtizedek óta, körforgásban, naponta így megy ez.

Régi épület a város közepén, de a miskolciak szeretik. Minden évben belülről újra öltöztetik, festik, tatarozzák, rendbehozzák a medencéket, kádakat, falakat: évi 200 ezerért. Lényegében megtalálható itt minden: 100 kabin van, és jó a szekrényes öltöző-vetkőző is. Évek óta itt székel a fodrász. Viszont kevés a kádfürdő. Aki iszappakolást szeretne, megtalálja. Az uszoda is kellemes, ám az iskolák, a sportolók hidegebb időben igyekeznek kiszorítani a város felnőtt lakóit, ez viszont nem éppen jó dolog. Az érdekeket valahogy össze kellene egyeztetni, míg új fürdő nem lesz.

Fontos hír: Miskolc komplex városfejlesztési tervében új, modern, szép, tágas gőz-kádfürdő és fedett uszoda építése szerepel.

Csengeri Ervin

NAPI POST

Visszaváltják — nem váltják?

Azt szeretném tudni, jelent-e meg az utóbbi időben olyan rendelet, amely szerint a 0,45 literes sörösüveget nem váltják vissza az üzletekben. Én ugyanis hiába kértem ennek visszavételére a Miskolci Földművesszövetkezet 12. számú boltjának vezetőjét. Azt mondta, hogy neki ne „mágyarázzak", nem veszi vissza, vigyem oda, ahol vettem. Arra, hogy „de én itt vásároltam", már nem is válaszolt.

Szlavisóczki István
Miskolc, II.,
Mosolygó A. u. 1.

*

A Miskolci Fmsz kereskedelmi osztályvezetője, Nyitrai István a következőket válaszolja: „Minden olyan üveget, amelynek vásárlásakor a vevő betétet fizet, köteles a bolt visszaváltani, bárhol is vásárolták azt. Ezt a boltvezetőnek tudnia kell. A kellemetlen incidensért elnézést kérünk a levélírótól."

Felháborító viselkedés

kényszerít, hogy ... jam szó nélkül a ... ket. Tudomásom nincs olyan rendelkezés, hogy valaki csak fél-, vagy egy kiló húst vásárolhat. Amíg a készlet tart, köteles mindenkit, igénye szerint kiszolgálni.

Özv. Balla Sándorné,
Miskolc, Huba u. 31.

*

A bejelentésre felhívjuk a Miskolci Földművesszövetkezet vezetőségének figyelmét! Kérjük, vizsgálják meg levélírónk panaszát, és az eredményről, intézkedésükről tájékoztassák szerkesztőségünket.

Sürgősen tegyék rendbe a járdát!

Miskolcon, a Hámán Kató telepen is megtörtént már a földgázra való átállás, ami után egy munkagép nagyjából felszedte a földet. Sajnos, nemcsak azt, hanem a járdát is. Ígéretet kaptunk, hogy hamarosan rendbehozzák, de ennek már van két hónapja is, és intézkedés nem történt. Az összetört, felborított betonlapokon nem le-

Lengyel Zoltán
Miskolc,
Kolozsvári u. 6.

A diósgyőri piacon is árusítsák...

Karácsonykor és október végén, halottak napja előtt, a Béke téri piacon árusítanak fenyőgallyakat. Ilyenkor, a nagy tumultusban nem egyszer előfordul, hogy „élelmes" emberek ezt kihasználva, hol pénztárcától, hol más értéktárgytól „szabadítják" meg a vásárlókat. Nekünk, diósgyőrieknek külön problémát jelent az is, hogy be kell utazni Miskolcra, s innen villamoson, vagy autóbuszon kell kicipelni a fenyőfa-gallyakat. Arra szeretnénk kérni az illetékeseket, hogy a diósgyőri, újdiósgyőri csarnokokban is árusítsanak fenyőgallyat. Megkímélnének bennünket az utazás fáradalmaitól és a költségektől.

Sok diósgyőri lakos nevében

P. I.

Gumigyümölcs

Nem fán, vagy bokron terem, gumiból van — mégis gyümölcsnek számít. Igaz, nem a piacokon, hanem a Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézetben, ahol a gyümölcsválogató gépek próbáit kezdték meg a szakemberek. Ezek a berendezések gyorsan válogatják ki nagyság szerint az almát, a barackot stb. A szakemberek azonban megfigyelték, hogy egyes típusok megsebzik a gyümölcs felületét, ami minőségromlással, értékcsökkenéssel járhat. Fejtörést okozott azonban, hogy a gépek milyen mértékben sértik meg az ép árut és a berendezés melyik egysége ludas a zúzódásban.

Ezért kerültek az igazi almák közé a gumigyümölcsök, amelyek pontosan akkorák, mint a fáról lekerülő termés, csakhogy vizet tartalmaznak. A labdácskák az almákkal együtt indulnak útnak a válogató gépsoron. A rajtuk levő szerepen át — ha a labda felületét ütődés éri — kiszivárog a víz olyan mennyiségben, amekkora zúzódást szenved az osztályozásra került áru. A válogatógép utolsó munkahelyén a gumigyümölcsöket elkülönítik és megmérik súlyukat. Ebből kiderül, mennyi vizet vesztettek útközben, végeredményben következtetni lehet rá, hogy a gép miképp viselkedett a gyümölcsökkel szemben. A nagyobb ütődések esetén felderítik, hol a hiba forrása, és ennek megfelelően változtatnak a konstrukción.

SZAKMAGYARORSZÁG
Miskolc
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPTERJESZTŐ
BUDAPEST, IX., Üllői út 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Adler Károly, festő

M.D.K.

meghalt Pozsonyban 1843-ban
26 éves korában, tüdőbajban.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1963. XII. évf. 1. sz. 21. old.

Mdk.

Adler Károly városi mérnök

1885-ből származó térképén, melyet ő szerkesztett Miskolc északi és déli kerülete-kre oszlik. 35. kép.

ifj. Horváth Béla, Miskolc

1962

98. l., 100. l.

M.D.K.

Adler Károly (miskolci)
városi főmérnök

második díjat nyert a
dévai városházára kiírt
pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1900. XXI. évf.
aug. 1. sz. 6. old.

ADLER, Karl, festő Pozsonyban

Carl A. Maler † 26 éves korában, Pozsony, 1843 április 29. (1843, 223.l)

Preßburger Zeitung
(Jenthon)

M.D.K.

Adler Károly, városi főmérnök x)

tervei alapján épül fel a miskolci ref. gimnázium és tornacsarnok, 132.311 frt. 75 kr. költségelőirányzattal

x) Helyesbítés a máj. 27. sz. 2. old.!
„A terveket Mende Ágoston, jeles. lep drezdai építész készítette – Adler csak a művezetéssel bízatott meg."

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896. XVI. évf.

máj. 15. sz. 2 old.

Adler Károly, M.D.K.

városi főmérnök
készítette a kisrolcon
épitendő közkórház
terveit.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1895. XVI.évf.
okt. 8. sz. 2.old.

ÁDLER Károly épített

DOBROSSY István: A miskolci Arany Korona Szálloda története 1783-1987. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 27 (1991) 56 - 65. ill.

Miskolc, Korona (Avas) Szálló

ép.ált.

Ádler Károly ép. 1893

-C=			229-	
CH_3	154,25	-15	230	rózsa
	150,10	35-36	263	akác
	122,13	7	196,5	fûsze-res
	164,2	-	252	szegfû

M.D.K.

Adler Károly, városi főmérnök

terveci alapján Borsod vármege körönsége 245.000 frt költséggel kórházat épittet Miskolcon.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

dec. 21. sz. 6. old.

ADLER KÁROLY, városi főmérnök

---..

Hochmann Ignác fakereskedő csődje Miskolcon 1889-ben. Leltarkönyv szerinti fennálló követelése 624 személyt érint. Miskolci és környéki iparosok, kereskedők főleg. Miskolcon Tartozik Hochmannak 53.99.Frt-tal. 351.old

DOBROSSY ISTVÁN: Kereskedelmi kapcsolatok és hitelviszonyok Miskolcon a 19.sz.végén 335.old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

ADLER KÁROLY mérnök

IGLÓI Gyula: Dokumentumok Miskolc 19. századi városrendezésé
nek történetéhez. = Herman Ottó Muzeum Közleményei, 26. (1989
68 -71.p.

est, 1989

alógusszám /kat.sz./ az
en megrendezett kiállitás

ADLER Károly építén

- Bársony-ház 1895
- vanszerdeié
- megyei tanház, 1896

Dobrossy István: Miskolc vásban és tejekben 3. Miskolc, 1996 157–160. és ill
166, 237–239,

megírva

Adler Károly

fecskö

szul. Szentgyörgy (Pozsony m.) 1797.

lásd

Fleischer Bécs 27. l.

1819
22
1797

T. 2407.

emelkdő sziklán van a vár, melyet
k; az előtérben a patak tulsó
házak képeznek csoportot, mig
egymást; a háttérben pedig he-
egő mondatszalagon, mely fölött

k.

olvasható.

cm.

1-183.

Adler Karol

megirva

lásd

Variósi mérnök
Miskolcon

Sze Misk V. 398

527

nem válaszolt 528 nem

530 Gett

felszólítandó

felszól. Hottaus

1913. IX. 16.

nem válaszolt
erre sem

..... nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

yezem:

.....

...gy helyettesének
...ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Adine

ltószám:
rintéző:
gy:

MDK

Adler fazekas család:

Adler Kristóf, Kátlói származásu

Pozsony vm. 1689 körül
Dejtén / Dechticiach. /

Kat. Bratislvy . 299.1.

AD LER Károly épitész

felvidéki épületeiről ld.

Stefan Slachta: Magyar épitészek munkássága Szlovákiában 1871-1918. = Pavilon, 2/3.sz. 1990 51 - 55. p. ill.

Fügedi Erik

MÁTYÁS KIRÁLY JÖVED

1. Mátyás király jövedelmével száz évvel eze
Dezső foglalkozott behatóan.[1] Tanulmányának tá
első fejezetében az udvartartás gazdasági alapját viz
áttekintő, kimerítő forrás nem állt rendelkezésé
alapoznia vizsgálatát, amelyeket egyrészt a pápai r
a velencei diplomaták jelentéseiből vett át Mario
rendelkezésre álló, igen töredékes, másutt fennma
delmeket évi rendes és rendkívüliekre osztotta, az
forintra" tette.[2] Az utóbbiak főképpen a meghód
ről befolyó összegekből álltak, ezeket Csánki ne

Ádler Károly (Aradi Károly) épitész

1893-ban ép.

DOBROSSY István: A miskolci Arany Korona Szálloda története 1783-1987. = A Miskolci Herman Ottó Muzeum Közleményei, 27 (1991) 56 - 65. ill.

Molekulasúly M(g/mol)	Olvadáspont (°C)	Forráspont (°C)	Illat
116,16	-43,3	120,6	ananász
164,2	-	252	szegfû
132,16	-8	250-252	fahéj

ADLER LAJOS, térképész, /1867 körül/

Ulbrich Könyve II. részében Burgenlandi és környező álla
mok községi térképei, legtöbb 1770 után. Sok az eredeti
szinezett kataszteri térkép, a III. katonai felmérés
1:28.800-as méterarányához igazodnak. A térképek szer-
zői legnagyobbrészt magyarok, igy Adler Lajos is. 289.o

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich: Allgemeine Biblio-
graphie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Adler Lázár

festő

1884.

Éremtár 1930

81.1

MDK

Adler Magda

T.Sz.G: A 18. Tavaszi Szalon. Ujság, 1943. jun. 23.
6. l.

MDK

Adler Magda: Park Zebegényben. olf.
Domboldal, olf.

OMIKE Téli kiáll.A Budai Izr.Nőegylet helyiségeiben.1944.febr.21-márc.19.

MDK

Adler Magda

Kislány,

M. Abonyi A: Fiatal képzőm. kiáll. Népszava, 1945. máj. 31. 6.o.

MDK

Adler Magda, festőm.

Szőlődomb.	Olf.
Kislány.	"
Zebegényi táj.	Akv.
Domboldal.	"

OMZsMuz. -OMIKE képzőm.csop.V.kiáll.
1943.szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Adler Magda, festöm.

Park Zebegényben. Olf.
Domboldal. "

Budai Izr.Nöegyl.hely.-ben: OMIKE képzöm.csop. téli
1944.febr.21-márc.19. Kat. kiáll.

MDK

Ádler Magda

Stoppoló nő, vf.

Festő - szobrászképző kiáll. 1942.

3.1.

MDK

Adler Magda

Profil, vizf.
Profil, vizf.
Stoppoló, vizf.

MIEFHOE kiáll. 1943.

MDK

Adler Magda

Szolnoki táj, olajf.
Dunapart, olajf.
Tanulmány, olajf.
Öreg néni, olajf.
Leányfej, vizf.

MIEFHOE kiáll. 1943.

MDK

Adler Magda

Festő és szobrásznőv. kiáll. Pesti Hirlap, 1942. szept. 19. 7 l.

Adler Magda

l. festo

Orsz. Magy. Izr

Közm. Egyesület.

1944 febr.-márc.

kiáll.

Ebből a katalo-

gusból egy

pld tovább

megy az

anyagban

mellékelve

Adler Magda

festő

Gallé Tibor festő-

iskolájában tanult.

a részt vett az iskola

1942 évi kiállításán

Ujság 1942. szept. 9.

(Festőiskolai növen-

dékek kiállí-

tása.)

ADLER Magda Jerto

OMILE 1909-1944 527
549

Adorján Magda, festöm. MDK

a "Duisburger Generalanzeiger" mümellékletében képét reprodukálja.

Barátságos kritikájában müvészetét meleg szavakkal méltatja.

r.m.: A KUT németországi kiállitása.

KUT.1927.II.évf.1.sz. 16.1.

MDK

Adorján Magda, festöm.

A Duisburger Zeitung-on kivül egy másik kritika
XX liceérőm említi jellemző,erőteljes munkáját.

r.m.: A MUT németországi kiállitása.
MUT.1927.II.évf.1.sz. 16.1.

MDK

Adler Márton,
/Adler fazekas család/

a XIX.sz.-ban működött Felső-Magyarországon.

Kat.Bratislavy. 299.1.

MDK

Adler Mihály,

Modorban dolgozott, megh. 1856-ban.
/Adler fazekas család tagja/.

Kat. Bratislavy . 293.2.

Adler Mihály

Ø Hobrán

1899 - 1901

Éimisk 1930. 81. l.

MICHAEL ADLER, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név:.-83.- Michael Adler
Flvétel id je: 1785. 12. Sept.
Hová vették fel: Oedenburg,/Sopron/. 156.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

Adler Miklós

V. c.

tanári nk

Ferk pzomfoiskèvk

1933-34. 47. l.

V

Adler Miklós

l.

Ferkepzomfoisk vk

1933-34. 61. l.

Az
tályát l
végeztél
magasal
vagy ma
végzett
nek biz
elégsége
vel —

ségben részesülhetnek. A díjkedvezmény fokozatai: 1.) évi 102 P, 2.) 90 P, 3.) 72 P, 4.) 54 P, 5.) 36 P, 6.) 18 P és teljes mentesség. A megállapított tan- és fenntartási díjat hat egyenlő részletben, legkésőbb október, november, január, március, április és május hó 5-ig kell postai befizetőlap útján befizetni.

A tanuló beiratáskor tartozik szállását az igazgatóságnál bejelenteni. Megfelelő szállásról az iskola készséggel gondoskodik. Lakásváltozás csak az igazgató engedélyével eszközölhető. Vasúton való bejárásra csak oly tanuló kaphat engedélyt, akinek magaviseleti osztályzata legalább jó, de az is csak abban az esetben, ha az otthonról való távollét nem haladja meg a 9—9½ órát. E rendelkezés alól csakis a kir. Főigazgatóság engedélyezhet kivételt.

A javítóvizsgálatot a helybelieknek augusztus 31-én, a vidékieknek szeptember 1-én tartjuk. Azok a tanulók, akiknek javítóvizsgálatot kell tenniök, tartoznak vizsgázási szándékukat augusztus 25-ig írásban vagy szóban az igazgatónál bejelenteni és az említett napon 8 órakor vizsgálatra jelentkezni.

Veni Sancte és az iskolai év ünnepélyes megnyitása szeptember 3-án lesz, a rendes tanítás szeptember 4-én reggel 8 órakor kezdődik.

Figyelmeztetjük a tanulóifjúságot, hogy tankönyvbeszerzéseinél a tankönyvek kiadásaira és engedélyezési számaira jól ügyeljen, mert régibb

Adler Miklós

1929/30 — 1932/33

Felsőkereskedelmi iskola

62. l.

megírva

Adler Miklós

festő

Debrecen, Piac u.

61 -

MKSz 1947

ADLER MIKLÓS / Egri grafikus

Egri műemlékek fametrot

Vidéken élő képzőművészek kiállitása. 2. Bp., 1955.
/Kat./

17

Adler Miklós

Magyar Hirdető.
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
1965 OKT 20.

MAGYAR NEMZET

— **Adler Miklós** festőművész, a debreceni gimnázium és az egri pedagógiai főiskola volt tanára ötvenöt éves korában Tel-Avivban elhunyt.

— **HALÁLOZAS. Laubner József,** a Magyar Nemzeti Bank nyugdíjas főfelügyelője 1965. október 18-án Budapesten elhunyt. Búcsúztatása okt. 22-én fél 2 órakor a Farkasréti temető halottasházából. Hamvait a debreceni köztemetőben helyezzük örök nyugalomra. Gyászoló család.

×

Gázművek visszautasította, a Kéménysepről Vállalat nem engedélyezte. A felszerelés feltételeit a HKI a mai napig nem biztosította.

Az elmondottakból kitűnik,

MDK

Adler Miklós (grafikus)

„... Adler Miklóst is elvesztettük."
(Debrecen, a II. világháború után.)
(utalás fametszeteire) Néhány évig
Félegyházi Jászlóval szabadiskolát
vezetett.
Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti
életéből.
Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 202. l.

Adler Miklós fametsző

Az Ajtósi Dürrer Cék kiállítását rendező művéből a piarista gimnázium (Debrecen) rajztermében (1940-ben.).

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 202. l.

HDK

Adler Miklós fametsző

Bemutatkozó kiállításán olajfestmények, tempera, szén- és krétarajzok szerepeltek. Tárgyai: debreceni erdőrészletek; • mátrafüredi, bántihunyadi élményei. Szerepel egy fametszete is.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.

Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 200. l.

Adler Miklós xylografus.

Nem sokkal később (1932. telén) változatos anyaggal mutatkozott be (Debrecenben). (Ő mint a későbbi xylografus, említve.) Ekkor már birtokosa a Nemes Marcell jutalomdíjnak.

Tóth Ervin: Debrecen képzőművészeti életéből.
Alföld, Debrecen 1961. 3. sz. 200. l.

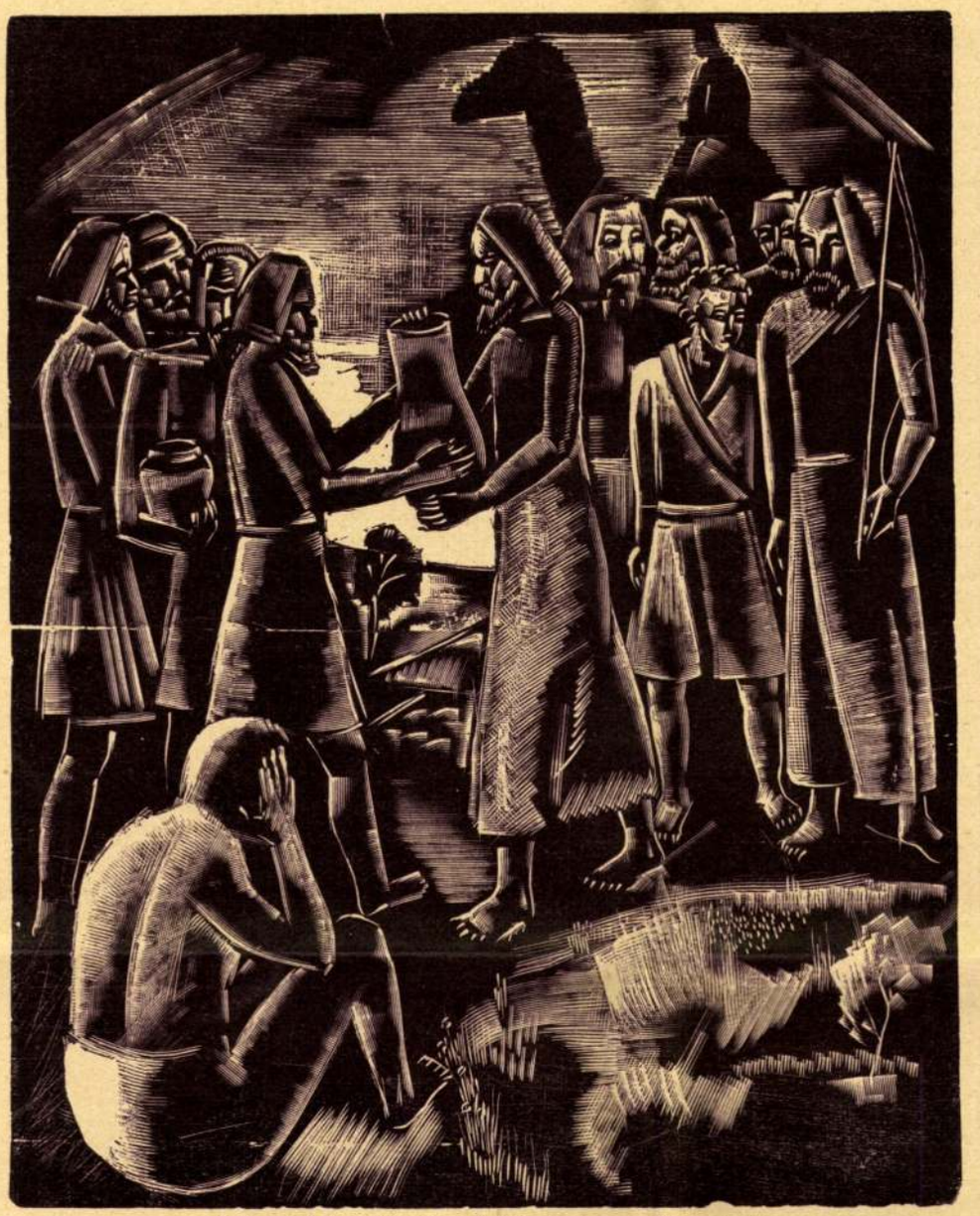

Adler Miklós: Józsefet eladják testvérei. (Fametszet)

ÁGOSTON ERNŐ: A PERSELY

Zsinagóga homályában
Derűs arccal és illemes
Köszönéssel gyüjtögetett,
Csipegetett, szedegetett
Móric bácsi, a perselyes.

Reggel, este megcsörgette
Perselyét vén csontkezében;
Boldog volt a hívők között,
Alamizsnát gyüjt hevében
Móric bácsi, a perselyes.

Minden lelket becézgetett
Áldástosztó igéretben
S mikor senki meg nem látta,
Pénzt tett belé illő csendben
Móric bácsi, a perselyes.

Újak jöttek s lemaradtak,
Helyükre beálltak mások,
Évekre évek szaladtak
S ellepték kegyetlen ráncok
Móric bácsit, a perselyest.

Zsinagóga homályában
Szomorú hír szava döbbent:
Mindenki csak őt kereste,
Várta, leste s nem jött többet
Móric bácsi, a perselyes . . .

Zord ágyában, párna alatt
Találtak egy pénzes könyvet:
Ráhagyta a szegényekre,
Kiknek ő már nem gyüjt többet,
Móric bácsi, a perselyes . . .

BIBLIAI METSZETEK

„JÓZSEF". ADLER MIKLÓS BIBLIAI TÁRGYÚ FAMETSZETSOROZATA. Debrecen, a vidéki magyar zsidóságnak e jelentős kultúrcentruma, eddig inkább neves zsidó írókkal, tudósokkal dicsekedhetett, akik többnyire a debreceni zsidó gimnázium szellemi fókusza köré csoportosultak. Örömmel regisztrálhatjuk, hogy a kulturális centrumnak van már zsidó képzőművésze is. A debreceni zsidó gimnáziumban működött ugyan az országos hírű grafikus, Vadász Endre is, de az ő képzőművészeti munkássága nem kifejezetten zsidó irányú. *Adler* Miklós, a gimnázium fiatal rajztanára, akinek már egy régebbi, a „Jóna" próféta történetét illusztráló grafikai alkotása is elismerést szerzett a zsidó művészet iránt érdeklődő körökben, most még kiforrottabb, érettebb művészettel alkotta meg a „József" c. fametszetsorozatát, amely a biblia hősének életéből vetít elénk nevezetesebb mozzanatokat nyolc képben. Ezek az illusztrációk a mondanivaló lényegét megragadó tömörségükben, szigorú kompozíciójukban és technikájuk nyugodt biztonságában igaz örömet jelentenek a zsidó művészet barátainak: akár azoknak, akiknek a lelkében József bibliai alakja él eleven valóságként, akár azoknak, akik Thomas Mann monumentális emberábrázolásában szeretik és ismerik jobban Józsefet. A nagy regényíró ihletése itt-ott a fametszeteken is szerencsésen sugárzik, noha ezek mindig a szentírás egy-egy verséhez kapcsolódnak. A kitünően kiállított kvartalakú füzethez *Kardos* László, szintén a gimnázium tanára, a neves műbíráló írt költői lendületű előszót. A „József" c. fametszet-füzet megjelenése nemes célt szolgál. A kiadvány teljes jövedelmét a debreceni zsidó gimnázium még hiányzó rajztermének (s a rajzteremhez kapcsolt ipari műhelyteremnek — ahol *a gimnázium növendékei ipari képzést is kapnak a jövő tanévtől kezdve)* felépítésére fordítja a fiatal művésztanár. A füzet, amelynek egyes képeit a „Mult és Jövő" e száma közli, 10 pengőért megrendelhető a debreceni zsidó gimnázium útján. *Dr. Weiss Pál debreceni főrabbi.*

Mult és Jövő 1938. 82.

STERN MAGDA: A ZSIDÓ MESE

A mesében az ember játékos kedve és heves szabadságvágya nyilatkozik, mellyel áttörve a valóság és az emberi tehetetlenség korlátait, egy kedveszerint való világban időzik. A népek meséikben korlátlan hatalommal megteremtenek egy saját képükre alkotott, saját ethnikumuk törvényei szerint ideális világot. Amilyen harsogóan egyedülálló színt képvisel a zsidó lelkiség, a zsidó ethnikum a népek koszorújában, *olyan speciális, példátlan a zsidó mese a mesék világában.*

A zsidó mese elütő jellegének ősforrása *az az ösztön, mely az egyetlen, érzékelhetetlen, tehát történetnélküli Istent találtatta meg a zsidósággal.* A pogány népek érzékelhető isteneiknek alakban és kalandban gazdag, egyéni élettörténetük van, *a pogány mythos* e mozgalmas történeteinek csak újjá kellett születniök, csak ki kellett pattantani e mesemagvakat a mythos kereteiből, hogy megszülessék az európai mesevilág. *A csodák, amelyek itt szerepelnek, még a régi mythos csodái, az emberi jellegű hősök az emberi tehetetlenség korlátait törik át, mint ahogyan a pogány istenek is hibából és erényből alkotott emberek, s nem másmilyenségük, csak hatalmuk emeli őket istenekké.* Ebből a hatalomból bűvös szerek útján halandóknak is juttathatnak. Az így született csodának, hogy a valószínűség látszatát megőrizze, ki kell vetítenie önmagát valahova, utólérhetetlenül messzire, az Olympuson, vagy akár az Óperenciás-tengeren túlra. *Ebben az irreális messzeségben nem kötik az alkotó kedvet a valóság, az élet törvényei, ezt a világot ki-ki berendezheti a maga és mások mulatságára:* így születik a spontán, szórakoztató mese, egy ősi, primitív ösztön kielégítője. Ezzel szemben *a zsidó mese ellentétes körülmények között születik és fejlődik. A láthatatlan Isten egyetlen és nincsen élettörténete.* Innen nem meríthet a mesélő kedv sem alakban, sem kalandban gazdag történést, de csoda általa is történik, hiszen a láthatatlan Istennek csoda minden megnyilvánulása. Ez a megnyilvánulás csak az emberen keresztül lehet láthatóvá. *A zsidó mese hőse nem a vitézlő ember, hanem a szent, azaz az ember, akin keresztül az isteni erő megnyilvánul.* A csoda a hős lelkéből sugárzó isteni erő, ezt a csodát nem kell és nem lehet irreális messzeségbe kivetíteni, *színhelye a lélek és az élet.* Az európai csoda áttöri az életet, a zsidó mese az életet csodálja, akár azért, mert ez az élet szent és erkölcsi méreteiben rendkívüli, akár, mert a szétszóródásban az élet, a fentmaradás is csoda és ennek és újabb fenntartó csodák reményének érzelmi ereje szétfeszíti az amúgy is gyér történet kereteit, az egyszerű történés végtelen szimbólummá mélyül, melynek minden sora a fájdalomnak, reménységnek s az élet csodálatának duzzadó érzelmiségétől súlyos.

Az olyan mese, melynek nem a spontán történés a hangsúlyos eleme; amelyben a hős fogalma összeesik a szenttel, mert kiválósága oly kevéssé fizikai és annyira erkölcsi erejében rejlik; melynek *történési síkja nem az irreális messzeség, hanem a lélek és az élet* s amelynek érzékeltető eszköze a szimbólum: *öntudatlan és tudatosan csak erkölcsi mese lehet.*

A zsidó mesének ez a mindenekelőtt erkölcsi jellege igen súlyos feladat elé állítja az írót, ha a speciális jelleg megőrzése mellett akarja kielégíteni a gyermek mesehallgató kedvét, mely elsősorban kalandvágy. A vékony történést meg kellene duzzasztania, csonka mesetesteket fejjel, lábbal, vagy végtagokat egész testtel kellene kiegészítenie a maga teremtő erejéből, a szimbólika halvány, kevéssé erőteljes alakjaiból kiválasztani, érzékletesen megformálni és állandó, jellegzetes hőssé dagasztani egy-egy alakot. Gyér, szétszórt mesemotívumokat kellene összegyüjteni és állandósításukkal, következetes és sorozatos felhasználásukkal a speciális jelleget tudatosítani, meleg, művésziesen egyszerű stílusban feloldani, kifejteni, meghatározni azt, ami addig csak sejttető szimbólika volt.

Mindez szinte megoldhatatlanul nehéz, igazi hivatottságot igénylő feladat, melynek megoldásáról a dilettánsnak, bármilyen hivogató is a gazdag mesekincs, alázattal le kell mondania.

DAL AZ ÉMEKRŐL

RUBÉNI HENRIK MAGYAR SZÖVEGÉVEL

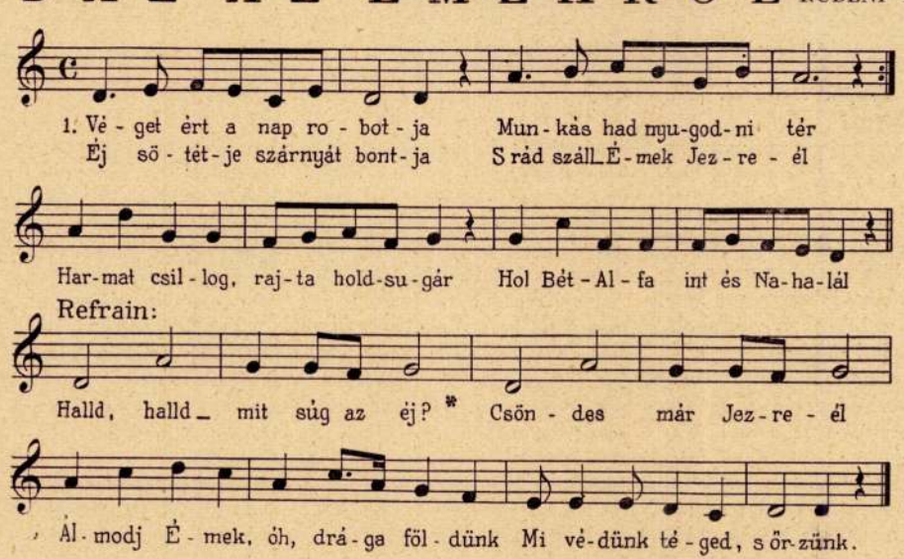

Zúg a kalász-tenger árja,
Pásztordalt ringat a szél,
Rét, mező, hazám határa:
Im' ez — Émek Jezreél
Áldott földed, áldott ez a táj,
Hol Bét-Alfa int és Nahalál.

Véget ért a nap robotja
Munkáshad nyugodni tér,
Harmat csillog, rajta holdsugár,
Hol Bét-Alfa int és Nahalál.

*Halld, halld — mit súg az éj?**
Csöndes már Jezreél,
Álmodj Émek, ó, drága földünk,
Mi védünk téged, s őrzünk.

Halld, halld — mit súg az éj?
Csöndes már Jezreél
Álmodj Émek, óh, drága földünk
Mi védünk téged, s őrzünk.

* Az ősi héber világban a virrasztó őrök váltották egymással e kérdést. *Rubéni* Henrik az oly népszerűvé vált héber dal szövegét az eredeti ritmusnak megfelelően ültette át, úgy hogy preciz zenei alkalmazásában énekelhető. *Szerk.*

GONDOLATOK PROF. DANTE LATTES IRÁSAIBÓL

Az az eszme, hogy Isten mindig jelen van és hat a Mindenségben is, hogy az igazság uralkodik az emberélet eseményeiben, megadta Izraelnek annak lehetőségét, hogy egészen más szemszögből ítélje meg a történelem jelenségeit és saját magában keresse azoknak a bajoknak okát, amelyek történelme folyamán érték.

A zsidóság felismert igazságait elsősorban saját magán próbálta ki és erkölcsi világrendjének fogalma szerint élve, annak helyességét saját sorsán bizonyította be.

Azt a felelősséget, amelyet régi és modern népek másokra hárítanak a katasztrófák idején, Izrael mindig önmagában akarta megtalálni.

Ez az igazság és ez a próféták tanítása, Izrael eszméinek és történeti látásának erkölcse és becsülete, erejének nagysága, ellenállásának titka — a zsidó felfogás szerint.

Aki szenved, az hibás. Még akkor is, ha erkölcse magasabbrendű elnyomóinak erkölcsénél. És ez a meggyőződés a valóságban azt jelenti, hogy ösztönei magasabb erkölcsre hivatottak. Azt jelenti, hogy tőle többet várnak és lelke a magasságok felé nem ismer határt.

Valami hallatlan hit a jóban, az igazságban, az erények győzelmében, az erkölcsnek varázsos történeti erejében: ezek azok a szempontok, amelyek formálják a zsidóság ítéletét a történelem eseményei és jelenségei fölött és amelyek a Biblia prófétáinak éppen úgy, mint a midrás mestereinek arra szolgáltak, hogy megfejtsék Izrael nagy tragédiáinak titkát.

Ab hó 9-ének szomorúsága fölött messziről felénk ragyog a reménynek és a vigasztalásnak hajnalcsillaga. De a beteljesülés ember-kéz munkájától függ. A mi akaratunktól és jóságunktól.

A vallás a cselekvés etikája és nem az elveké... A vallást élni kell, Isten csak cselekvésében érti meg az embert.

Izrael Istennek népe, amikor hűséges eszméihez és kötelességeihez. Kiválasztottságát az élet minden pillanatában újra és újra meg kell szerezni.

A Tóra az etikai gondolat megtestesülése, az erkölcs megvalósulása.

A zsidóság nem veti meg az „innenső" világot. A Rossz nem abban, hanem bennünk van.

Megvetve a világot, nem múljuk felül a világot.

Az élet cselekvés és nem lemondás.

A zsidóság hisz az emberek eljövendő egységében, a Jó cselekvéséhez, vagyis: hisz a messianizmusban.

A zsidóság Messiása nem megváltani jön az embereket egy általunk el nem követett eredendő bűntől, vagy olyan bűnöktől, amelyektől saját erejükkel és Isten kegyelmével bármikor megszabadulhatnak, hanem jön megszüntetni az emberiség szenvedését és ünnepelni az emberek erkölcsi felemelkedésének teljesülését.

Adler Miklós: József elbeszéli álmait testvéreinek. (Fametszet)

DR. HERSCHKOVITS FÁBIÁN: DANTE LATTES JUBILEUMA

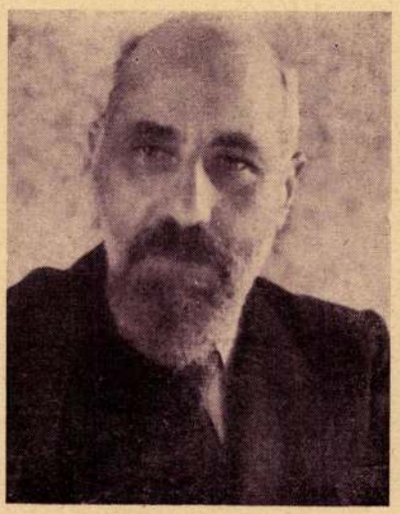

Prof. Dante Lattes (Róma)

Az is lehetne a címe: Az olasz zsidóság történetének utóbbi negyven éve. De sem egyik, sem másik nem érezteti a valóságot. Az életet, a teremtést nem lehet címek közé zárni. Dante Lattes a szerkesztő, az író, a fordító, a tudós, a Mester, az álmodozó, a harcos ... ezek mind-mind csak részleges megnyilatkozásai egy egészen kivételes egyéniségnek, aki túlemelkedik az országhatárokon és belenyúlt a történelembe és aki elindított egy nemzedéket azon az úton, amelynek célpontját akkor még csak ő maga látta. „Derék ember — mondották róla a kortársak a pálya kezdetén, — csak bolond szegény." Igen! Dante Lattes, — aki fiatalon, alig 23 éves korában odaajándékozta életét a zsidó újjászületés gondolatának, — bolond volt azok szemében, akik nem tudnak álmodni, hinni, küzdeni és áldozni, csak — összeadni és kivonni. Bolond azok szemében, akik alantas önérdekből, vagy beteges őrületből megtagadták a zsidó nép létét és gyáva, menekülő alázattal rázták le magukról a négyezeréves zsidó múlt királyi palástját, hogy szánalmas félszegséggel takargassák magukat a felvilágosodás, jogegyenlőség, emancipáció és más hasonló frázisok feléjük dobott rongyaiba. És ez a bolond Dante Lattes ma — ideálizmussal átküzdött, múlhatatlan eredményekben gazdag négy évtized után — eszményképe, Mestere az ifjúságnak. Persze nem azoknak a pörge kalapos, éjszakákat átbálozó, zsidó ideálokon cinikusan röhögő, gyökértelen, szélsőségekbe és kitérésekbe támolygó izraelita jámpecoknak, hanem annak a *zsidó* ifjúságnak, amelynek szíve-lelke megreszket a zsidó sors tragédiájára, amelynek életét a zsidó Nép és zsidó Föld újjászületésének akarása tölti meg tartalommal és amelynek számára a szinájhegyi kinyilatkoztatás nem a nevetségbe fúló hittanórák kopott legendája, hanem a mindennapok életének tartalma és megvalósulása ...

Kedves szokás járja Livornóban, — amelynek közelében, Pitigliániában született Lattes professzor, — hogy a bármicvótól, a 13-ik életévtől számítódik a jubileum. Dante Lattes a livornói rabbiképzőben nyerte el rabbi diplomáját. Ma 63 éves és ötvenéves jubileumát ünnepeli az Olasz Birodalom határain is messze túl a zsidóság.

A Triesztben megjelenő Corriere Israelitico-ban látnak napvilágot első írásai. Ezek az írások egyik napról a másikra nagykorúsítják az addig gyerekcipőben járó, kezdetlegességgel küzdő olasz zsidó ujságírást. Az addig színtelen és súlytalan hang és negatív zsidó irány Dante Lattes megjelenésével átváltozik tűzzé, pozitív irányú harcos lendületté. Harc a zsidó tömegek nemtörődömsége, a hivatalos zsidó felfogás és a kívülről jövő támadások, rágalmak ellen. Harc a zsidó ifjúság új neveléséért, a zsidó jövőért, az igazságért. Az ember el sem hinné, hogy azoknak a szent tűzzel és páratlan felkészültséggel megírt cikkeknek kétségbeesetten felrázó és a becstelen ellenséget elsöprő, kíméletlen vadsága a valószínűtlenül halkszavú, filozófikus nyugalmú Lattes lelkéből tört elő. A Corriere Israelitico és a Margulies által alapított nagyszerű Settimena Israelitica 1915-ben fuzionál és megindul a ma is Lattes szerkesztésében megjelenő *„Israel."* 1925-ben a hetenként megjelenő Israel kibővül havi folyóiratával az ugyancsak Lattes szerkesztésében megjelenő Rassegnával, amelynek szépirodalmi és tudományos cikkei új színt és lendületet visznek bele az olasz zsidóság kulturális életébe. Lattes nagyszerű cikkei külföldi zsidó lapok (Die Welt, Haolam, stb. stb.) hasábjain is küzdenek a zsidó nép újjászületéséért és jogaiért. Külön fejezetét jelentik az olasz zsidóság kulturális életének Lattes művei. Ezek között *„Il Sionismo"* a cionizmus történetét és eszméit ismerteti. *„L'epologie dell' Elvieismo"* és a most megjelent *„Nel Solco della Bibliae"* c. műveiben Lattes, a nagy zsidó gondolkodó beszél a zsidóság lényegéről és eszméiről. Az olasz irodalom értékelési körébe tartozik a modern héber és zsidó irodalom alkotásainak bőségesen gazdag olasz fordítása. Ezekre az iroda lomtörténeti értékű, congeniális fordításokra, amelyek részben önálló kötetekben, részben a Ressagnában, meg az „Israel"-ben láttak napvilágot, csak a héber irodalomnak olyan nagyszerű tudósa és a toscanai tisztaságú olasz nyelvnek olyan kivételes művésze lehetett csak képes, mint amilyen Dante Lattes. — *A római Istituto Trientale-nek modern héber nyelv professzora. A római Orsz. Rabbiképző Intézetben a héber nyelv és irodalmat, a zsidó filozófiát és homiletikát tanítja.* Aztán beszédei, konferenciái és személyének, meg élete útjának varázsa nevelnek egy szebb jövő számára.

Dante Lattes filozófiája, gondolatai, tettei, írásai mind-mind felolvadnak a zsidóság iránt érzett végtelen szerelmében. Ennek a szerelemnek minden drága, ami kapcsolatban van a zsidó múlttal, a zsidó lélekkel és eszmékkel, a zsidó jövővel. Ez a szerelem féltően és erélyesen küzd a túlzók ellen, de ragyogó tisztán látja az értékeket is. Ez a szerelem látja a chalucok vallástalansága mellett azoknak hősi, önfeláldozó építőmunkáját is, de nem kerüli el figyelmét a felekezeti alapon álló anticionisták szemérmetlen vallástalansága sem. És ebben a szerelemben Dante Lattes egy új nemzedéket nevelt. Ez az olasz zsidó ifjúság az Erec gondolatán keresztül mind jobban és jobban viszi bele mindennapi életének gyakorlatába a Tóra tanításait. És ennek az ifjúságnak életfelfogása, példája program az egész zsidó ifjúság részére; hirdetve, hogy az Erec útját a Tóra tanításaitól nem szabad, mert nem lehet szétválasztani. Mulasztás lenne nem említeni Lattest, az Erec gondolatának és a kongresszusok fáradhatatlan, lelkes vezérférfiát, finom diplomatáját. De mégis, ennek a fáradhatatlanul tevékeny, sokoldalúan működő férfiúnak igazi terrénuma a — dolgozószoba. Achad-Háám-szerű egyéniség. Fegyvere a toll. Harcmezeje a tiszta, fehér papír. És eszével-szívével vívja ideális és gyötrelmes harcait.

Akinek alkalma volt már néhány órát tölteni Dante Lattes dolgozószobájában, meghitten beszélgetve az ősz mesterrel, az megérti: Egy félhomályba boruló dolgozószoba íróasztalától is nagyon messzire lehet látni tiszta fogalmakkal és tiszta szívvel. És ebben a széttágult horizontban egészen közelnek, kézzelfoghatónak érződnek a nagy messzeségek ... a messzi Kelet ... a Karmel ... a Sáron völgye ... a mezők kalásza ... a nép élete ... és az a felszabadulás is, amely után kétezer év óta vágyódnak a zsidó nép imái és küzdenek önfeláldozással a zsidó nép nagyjai. És ezek között: Dante Lattes.

ADLER MIKLÓS, festő

A debreceni Ady Társaság Képzőművészeti Osztályának huszonkét éves működése alatt összesen tizennégy tag ja volt. Ezek egyike az újonnan felvett Adler Miklós festőművész volt. 761.old

SZ. KÜPTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képző-művészei 751. oldm

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

ADLER MIKLÓS, festo

A Műpártolók Egyesülete és az adysok közti multbéli összeütközések lassan elmosódtak és az 1947-es huszéves jubileumi ünnepség keretében rendezett kiallitason mar mint az Ady Tarsasag tagja allit ki Bors László,Adler, Menyhart József ,s meghivottként a debreceniek jó része 760.old. 31.jegyz

SZ. KÜRTI KATALIN: A Debreceni Ady Társaság képzőművészei 751. old.

A Debreceni Déri Muzeum Évkönyve, 1974.

Debrecen, 1975.

Adler Miklós, festő

L: Télegyházi László

Adler Miklós: A mesterséget tudni kell! 46-47.

Alföld, Debrecen, 1977: máj XXVIII/5.

Ádler Miklós

Az 1947-és húszéves jubileumi ünnepség keretében rendezett kiállításon már mint az Ady Társaság tagja vett részt.

Sz. Kürti Katalin: A debreceni Ady Társaság képzőművészei.

Alföld 1974/1 62 old.

M.D.K.

Adler Miklós, grafikus

Könyvalakban cionista szellemben ~~gar~~ grafikai alkotásai. József cimü 8 lap. A bibliai Ruth könyve 10 fametszettel. 1938-ban. 1942-ben Bialiknak a talmudista c. elbeszélő költeménye 12 külön lapon famatszeteivel. Előbbi 500 ez 250 számozott példányban. 352.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944 között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen 1966. Alföldi Nyomda. Debrecen.

Adler Miklós

1948. kiállítása Debrecenben mesterségbeli tudásáról tanúskodik.

/szerk. Bőgel József/

A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 57.l.

Adler Miklós

Debrecenben szabadiskolát vezetett
Telegyházi Lászlóval
Gáborjáni Szabó Kálmán példája nyo-
mán fába véste műveit ~~is~~
Debrecenben Vadán Endre örökébe
lépett.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debr. 82.l.

Adler Miklós

festő Debrecen

Vöröshadsereg u. 16

A debrecen szabadkerveszt

1947. febr. kiáll. Prészt

vett.

Felszólítva életrajz

beküldésre; Fenti kiállitásnak tárgymutatója

nem volt

a Siess, Adj, Segits

akció keretében

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

339. (1925. szám)

Érk. 1925 év nov. hó 20. n.

Felkérjük a tek
járáson magát képviseltetni

A t. Bizottság
épitészt, dr. Lux Kálmán épi
leg meghivtuk.

Budapest, 1925.

Ádler Miklós

352. Ádler Miklós . . . . . A szódásüveg
353. Ádler Miklós . . . . . A rézedény

cs 3 alakrap Tanár: Baranski vrf.
Képröm. fölisk. kiáll.
1937

Adler Miklós

Képzőm. főisk. kiáll.
1937

3 alakrajz
tanár: Réti J.

43

Baloldali körfolyosó.

MÉRTANI TÁRGYAK

Tanár: Horn Antal.

IPARMŰVÉSZET

Tanár: Meyer Antal.

Adler Miklós

debreceni festő

az alábbi társaság képzőművészeti oszlalja 1945-ben választotta tagjává. Figurális studiomokat fest.

Kónya József:

Az Ady-társaság képzőművészei. Vándortúr (Debrecen) 1947. nov.–6. szám 91. l.

Budapest székesfőváros polgármestere

FŐVÁROSI NÉPMŰVELÉSI KÖZPONT
IV., SZÉP-UTCA 5. TELEFONSZÁM: 387-129

.....szám

19.....

BUDAPEST 947-OKT.20-N 4 Cs.F.e.

Dr Pálinkás László tanár,

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díjátalányozva

Bp.
IX., Högyes E.-u.
M. C. B.

Központi boritékok II. számú mintája — 30.389. — 84907

MDK

Ádler Miklós, Eger, Heves megye

János bácsim. olaj

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20 - dec.4-ig.Ernst Múzeum.7.1.

MDK

Adler Miklós, Eger, Heves m.

Reggel falun	fametszet
Eger	"

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20 - dec.4-ig.Ernst Múzeum. 12.1.

MDK

Adler Miklós

"Reggel falun" /Fametszet/ Repr.

A vidéken élő képzőművészek kiállitása.
1954.nov.20. - dec.4-ig.Ernst Múzeum.

MDK

Adler Miklós festő

Egy tál, egy alma. Tiszántuli Néplap, 1948.dec.12.

MDK

Adler Miklós

Szabad Művészet 1948.4.sz. 159.l.

MDK

Adler Miklós

Szabadszervezeti közlemények. Szabad Művészet
1949. 48. l.

Adler Miklós.

„Úttörő lány" c. ~~a~~ képe a heves megyei képzőművészek kiállításán szerepelt (kulítve.)

Heves megyei Népújság, 1952. Okt. 12.

MDK

Adler Miklós, Eger

Egri müemlékek, fam.

Vidéken élő képzőművészek kiáll.II. N.Sval.

1955. 17. 1.

Adler Miklós

1940. az Ajtósi Dürer Céh a piarista gimn-ban grafikáiból - fametszetek kiállitást rendez.

A képzőművészetek Debrecenben/szerk Bőgel József/ 1961. Debrecen 71.1

Adler Miklós

1946 jún. 22-30. „Debreceni Napok" keretében kollektív kiállításon szerepelt.

A képzőművészet Debrecenben
szerk. /Bögel József/ 1961. Debr. 58. l.

Adler Miklós

xylografus
Nemes Marcell díjat kapott.
Debreceni erdőt, mátrafüredi, bánffy-
hunyadi emlékeit festi. Olaj, tempera,
szén, krétarajzok.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 70.l.

Adler Miklós

festőművész

MIKFHOE.művésztársasága gyüjteményes kiállitása-
OMIKE kulturotthonának helyiségében - képével sze-
repel.

Magyar Hirlap
1933.I.29.

Adler Miklós

Festőművész -

Magyar Hírlap

1933 I, 25

— Az Omike művészei. Az Üllői-uton a magyar izraelita ifjakból alakult *„Miefhoe“ művésztársaság* műtárlata nyilt meg az „OMIKE“ palotájában. Hét festő, három szobrász és három épitész műveit látjuk itt. Önkéntelenül eszünkbe jut *Ábel Pann*, a jeruzsálemi zsidóság világhirü mestere, akinek gyönyörü művészálmait, biblikus gyüjteményét itt Budapesten is kétizben élvezhettük. Az Üllői-uti fiatalok még nem jutottak ennyire. De tehetséges fiatal erőket látunk köztük. Mint illusztrátor *Adler Miklós* tünik fel Jónás próféta könyvéhez készült fametszeteivel és jó rajzaival, *Ungár-Ámos Imre* finom hatásu aquarelleket és rajzokat állit ki, mint festő érdekes ötleteket (itt is inkább fekete-fehérben) fest meg, az „Idegenbe vágyók“, a „Fanatikusok“, a „Készülődés messze“ még gondolatban többet mondanak, mint az ecset nyelvén. *Tauber Vilmos* is a fekete-fehér piktura hive, de kompozicióban tömörebb, egyik legjobb vászna az „Ebédakció“ felvonuló munkástömegével (rajzban friss s a szürke kihagyások mozgalmasabbá teszik), a „Barátom“, a „Manci“, a „Kékruhás leány“ jó dolgok. *Szin Györgynek* a nevéhez méltóan igen szines, szép dekorativ hatásu temperái vannak („Női fej“, — „Temetés“), *Kun Sándortól* finomabb balatoni hangulatokat látunk, *Stark Ernőtől* jó tabáni rézkarcokat, *Péter Imre* a nehéz ólmos szinekkel nem tud érvényesülni, *Anna Margitot* a groteszkségek érdeklik („Csunya lány“, — „Nő madárral“). *Izsák Márton* és *Deutsch István* igazán szép női és férfi szoborképmásokkal mutatkozik be. *Gerő Gyulától* erőteljes férfiarcmást és jó plaketteket látunk. *Barna János* és *Spitzer Elemér* mint belső-épitészek, *Schorr Tibor* mint ötvös-művész vesznek részt a kiállitáson. *(k. k. l.)*

6 f
3 n
3 ep.

Kiadás után

— Pallas nyomda, Budapest.

Adler Miklós

Résztvesz a Képzőművének Szaknezvezete debreceni csoportjának kiállításban 1946 ban

A Képzőművészetek Debrecenben.
1961

58 oldal

Fénykép

Magyar Foto: KJ 41123/5 Hegedűsné

Adler Miklós: János bácsim

Olaj

1954. XI. 23.

Neg. van

MDK

Adler Miklós (grafikus)

Rövid ideig Debrecenben működött. Említve: József és Tudd, hogy honnan jöttél c. metszetsorozatai.

Tóth Ervin: Fejezetek a debreceni grafika ügyéből eltűnődéseiből. Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 118. l.

MDK

Adler Miklós (képzőművész)

(futólag említve.)

Tóth Ervin: Fejezetek a debreceni grafika újabb évtizedeiből.
Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 121. l.

MDK.

Adler Miklós grafikus, Eger,

"Egri müemlékek" /fametszet/

Vidéken élő képzőművészek kiállitása
Nemzeti Szalon, 1955. 17.1.

Adler Miklós MDK

Reggel falun, fam. repr.

Vidéken élő képzőművv. kiáll. Ernst Múz.
1954. nov. 30 l.

MDK

Adler Miklós, Eger

Reggel falun, fam.

Eger, fam.

Vidéken élő képzőm. kiáll. Ernst Muz.1954.nov.

12 l.

MDK

Ádler Miklós,Eger

János bácsim, of.

Vidéken élő képzőmüv.kiáll. Ernst Muz. 1954.nov.

7 l.

Adler Miklós

a.a.: Fiatalok. Ujság, 1933. jan. 29.

Adler Miklós, Piac-u.61.

Akt-tanulmány, olaj
Fiufej, "
Katika, paszt.
F.Á. kisasszony arcképe, paszt.
Bánatos leány, paszt.
Csndélet, olaj
Illusztráció Kohelet prófétához, fametszet

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete debreceni csoportjának kiáll. 1946. jun. Déri Muz.

Adler Miklós festő

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 1. sz. 48. o. Szabadszervezeti körlemények (Debreceni csoport)

Adler Miklós festő

Szabad Művészet 1949

III. évf. 9-10. sz. 431. o.

Hirek.

MDK

Adler Miklós

1948-ban kiállítása volt Debrecenben.

Kádár Zoltán: Debrecen művészi fejlődése a felszabadulás után.
Alföld, Debrecen, 1955 tavaszán, VI. évf. 1-2. sz. 48. l.

Adler Miklós fametsző

Debreceni kiállításokon
nekepel az 1930-as években.
Nemes hazcéli jutalomdíjat
kapott. 1940-ben fametszeteiből
kiállítást rendezett az Ajtósi
Dürer Céh a piarista gimná-
zium ban

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

Fooldal

Adler Miklós

IV. éves

Kitünő tanulmányi dö-
pnenetelést dicsert 1933

Ferkőpzomfoiskevk 21 l

~~Ajaki ásatás VIII. 203. — O. T. népkor.~~

~~X. 172. —~~

ADLER MIKLÓS festő (1909-1965)

RÚL 1. 102-104

Tóthpelsőcz Róm kath. pléb. templom

Egyhajós románkori templom. Szentélyében egy
szakasszal s félköríves félkupolás apsissal; a b
alakú bordái, gumós megfordított piramis alal
gyámköveken nyugosznak. A hajót a XVI
czikkelyes dongabolttal újból boltozták. Nyugat
sarkaival vaskos pilléreken nyugszik, ezeken vállI
keresztbolt. A torony kapuja románkori, háron
kiugró negyedpillérrel tagolt, félköríves mezővel o

+ Toronyban két emeleten kettős románkori ab
újabb ablakok, de a románkoriak nyoma is megma

Sekrestyében:

ÁDLER MIKLÓS

2000. IV. 26.

A Túlélők Haggadája

Magyar művész lappangó alkotása jelent meg Amerikában

Saul Touster, a Brandeis Egyetem jogászprofesszora pár éve nyugdíjba ment és elköltözött házából. A csomagolás közben apja iratai között egy meglepő könyvet talált. 1946-ban adta ki Münchenben az amerikai megszálló hadsereg parancsnoksága. A jogász felismerte, hogy az apjának dedikált könyv egy pészachi Haggada, amelyet a koncentrációs táborok túlélői számára készítettek. Touster elhatározta: kiadja a könyvet. A döntésre a könyv illusztrációjául szolgáló fametszetek indították.

„Megdöbbentő volt a hét fametszet – nyilatkozta a professzor. – A holokausztot interpretálta a művész, aki – éreztem – maga is túlélő volt. A fametszetek a haláltáborokat ábrázolták. A könyv díszítései is a vészkorszak történetét beszélték el."

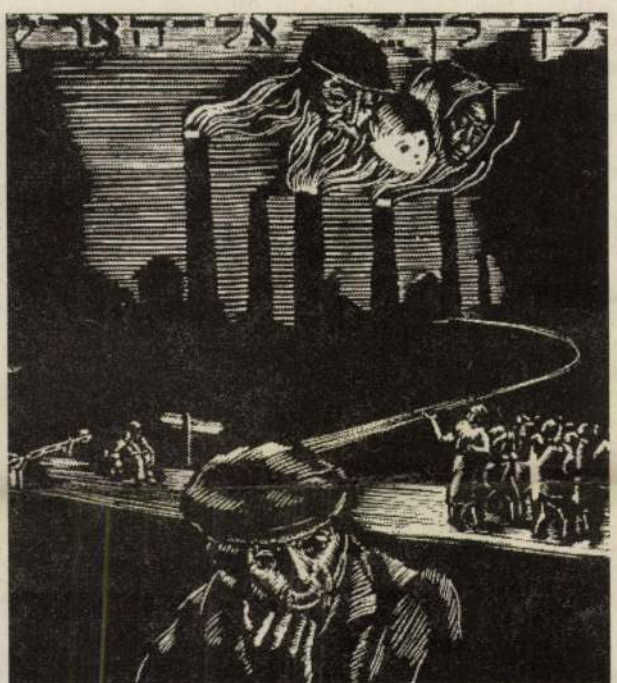

Ádler Miklós egyik fametszete

A Haggada a zsidók Egyiptomból való szabadulásának bibliai elbeszélése. A zsidó pászkaünnep első estéjén, „széderkor" a többnyire képekkel illusztrált, dramatizált történetet olvassák a családok a könyvecskéből. A könyv angol nyelvű előszavából kiderült, hogy a müncheni Deutsches Theater éttermében tartották a szédert, amelyen a lágerek túlélői, a megszálló hatóságok, a hadsereg és az Egyesült Nemzetek képviselői vettek részt. Az ajánlás leírta azt, amit a lágerekből szabadultak túléltek: a kínokat, a kényszermunkát, leírta a gázkamrákat, a krematóriumot. „Hitler rabszolgái voltunk Németországban" – állt a könyvben az ószövetségi „Fáraó rabszolgái voltunk Egyiptomban" szövegre utalva.

Toustert, aki elbeszélése szerint roszszul ért héberül, jiddisül pedig egyáltalában nem ért, a fametszetek ragadták meg. Nyomozni kezdett, meg akarta tudni, kik alkották a Haggadát. A szöveg és a szövegdíszek alkotója a litvániai Josef Dov Sheinson volt. A fametszetek szerzője Ben Benjamin névvel jegyezte magát. Nyilvánvaló lett, hogy ez álnév. A professzor elhatározta, hogy nyersfordítások alapján lefordítja, kiadatja újra a könyvet. Megtalálta Sheinson özvegyét, s megtudta: maga a szöveg szerzője sem tudta, ki volt a művész. Kiderült, a fametszeteket a „Bricha" juttatta el Münchenbe. A háború után ez a földalatti cionista szervezet csempészte Nyugatra a zsidókat a kelet-európai országokból. „Két és fél évig kutattam az igazi művészt. Volt néhány rossz találatom és zsákutcám a keresésben. Kalandos és egyben kínos is volt ez a keresés. Végül a jeruzsálemi Jad Vasem egyik kutatójának támadt jó ötlete. Azt mondta, elküldi a fametszeteket egy műkereskedőhöz, aki Haggadákra is szakosodott, hátha ő képes azonosítani a művészt. És eztán kaptam egy üzenetet: a műkereskedő azt gondolja, megtalálta az alkotót, egy magyar művészt."

Az izraeli műkereskedőtől Touster hamarosan kapott az általa ismert sorozatból egy fametszetet, amelyet A. M. betűkkel szignáltak. Az 1946-os Haggada illusztrátora Ádler Miklós volt. A hét fametszet egy eredetileg tizenhat fametszetből álló album része volt. A megdöbbentő műveket halálélményei alapján hazatérte után készíthette Debrecenben. Ádler ezt a szöveget csatolta metszeteihez: „Tudom, hogy eszközeim szerények, és a stílusom régimódi. De mégis úgy érzem, nekem is el kell beszélnem azt, ami ezeken az oldalakon áll. Ó, meggyilkolt fivéreim és nővéreim, akik megszenteltétek az Örökkévaló nevét! Amíg élek, gyászollak titeket." (A szűkös adatok szerint Ádler Hajdúsámsonban született 1909-ben. Képzőművészeti Főiskolát végzett, a debreceni zsidógimnáziumban volt rajztanár. A háború után az egri pedagógiai főiskolán tanított, majd Izraelbe vándorolt. 1965-ben halt meg.)

A professzor újsághirdetéseket adott fel, úgy próbált adatokat szerezni Ádlerről. Végül találkozott a művész Londonban élő nőtestvérével. Amit megismerhetett Ádler Miklósról, tőle tudja. Többek között azt is, hogy a lágerből hazatérőben a művész a csehországi Terezínben volt egy ideig. Ugyanakkor, ugyanott volt későbbi szerzőtársa, a Haggada szövegírója is. Nem ismerték egymást.

A magyar művész valószínűleg soha nem tudta meg, hogy alkotásai a túlélők szabadulásának történetét illusztrálták. Sheinson választotta ki a képeket. Úgy találta, hogy a rettenetről „első kézből" beszámoló művek összhangban vannak azzal a kétségbeeséssel, amelyet le akart írni. A vészkorszakban elmaradt a szabadulás csodája.

A Túlélők Haggadája először tavaly jelent meg az amerikai zsidó történeti társaság kiadásában 500 példányban. Touster költői fordítást készített a szövegből, és további verseket csatolt a kötethez. Az idei pászkaünnepre újra kiadta a JPS kiadó.

Washington, 2000. április

Miklós Gábor

ÁDLER MIKLÓS

Vigyázz, ha csábít a hirdető!

A magyar lányok ki vannak szolgáltatva a nőkereskedőknek

„Hostesslányokat keresünk hostessirodába. Korrekt feltételek, jó csapat."

– Halló, jó napot kívánok – mondom a telefonba –, érdekelne a hirdetés.

Fiatal, határozott női hang a vonal túlsó végén.

– Aha, de ez nem szexmentes munka, tudod, ugye?

– Bevallom, én azt hittem, hogy irodában kell ücsörögni, és megfelelő feladatokra várni...

– Ez stimmel. Iroda is van, feladat is kerül. És időnként ücsörögni is kell.

– ...mert a hosztesz szóról azt olvastam az idegen szavak szótárában, hogy „idegenvezető nő, kiállításon, rendezvényen, múzeumban a vendégeket vagy csoportjukat kísérő, tájékoztató hölgy", sőt a társas közlekedési eszközön, főleg repülőgépen az utasok kényelméről gondoskodó női alkalmazott.

– Ez stimmel. Vannak „utasaink", és gondoskodni kell a kényelmükről. Ezért leszel alkalmazásban.

– Mit kéne csinálnom?

– Most viccelsz? Szórakozol velem, aranyom? Úriembereket kellene fogadnod. Érdekel vagy nem?!

Hol volt, hol nem volt, egy átlagos fiatal magyar lány elhatározta, hogy elindul világot látni, és sok pénzt fog keresni. Fellapozta az egyik hirdetési újságot, és kikereste a külföldi bébiszitteri, pincérnői, táncosnői állásajánlatokat. A kiválasztott munka tisztességesnek tűnt, jó fizetést ígértek, nagy örömmel vágott neki az utazásnak. Ám amikor megérkezett, a munkaadói elvették az útlevelét, megverték, éheztették, bezárták, megzsarolták azzal, hogy ki kell fizetnie minden költséget, majd prostitúcióra kényszerítették. Sokat szenvedett, de egy óvatlan pillanatban szerencsére sikerült megszöknie. A rendőrség segítségét kérte, és hamarosan le is fülelték fogva tartóit.

Itt a vége, fuss el véle. Ezt az igaz mesét a Nemzetközi Migrációs Szervezet (IOM) tájékoztatójában olvastam. Az IOM adatai szerint a világon minden percben a nőkereskedelem áldozatává válik valaki. Azaz évente nem kevesebb mint félmillió nőt adnak el világszerte. Közülük minden második áldozat a kelet-közép-európai országokból származik. A téma szakértői szerint az emberkereske-

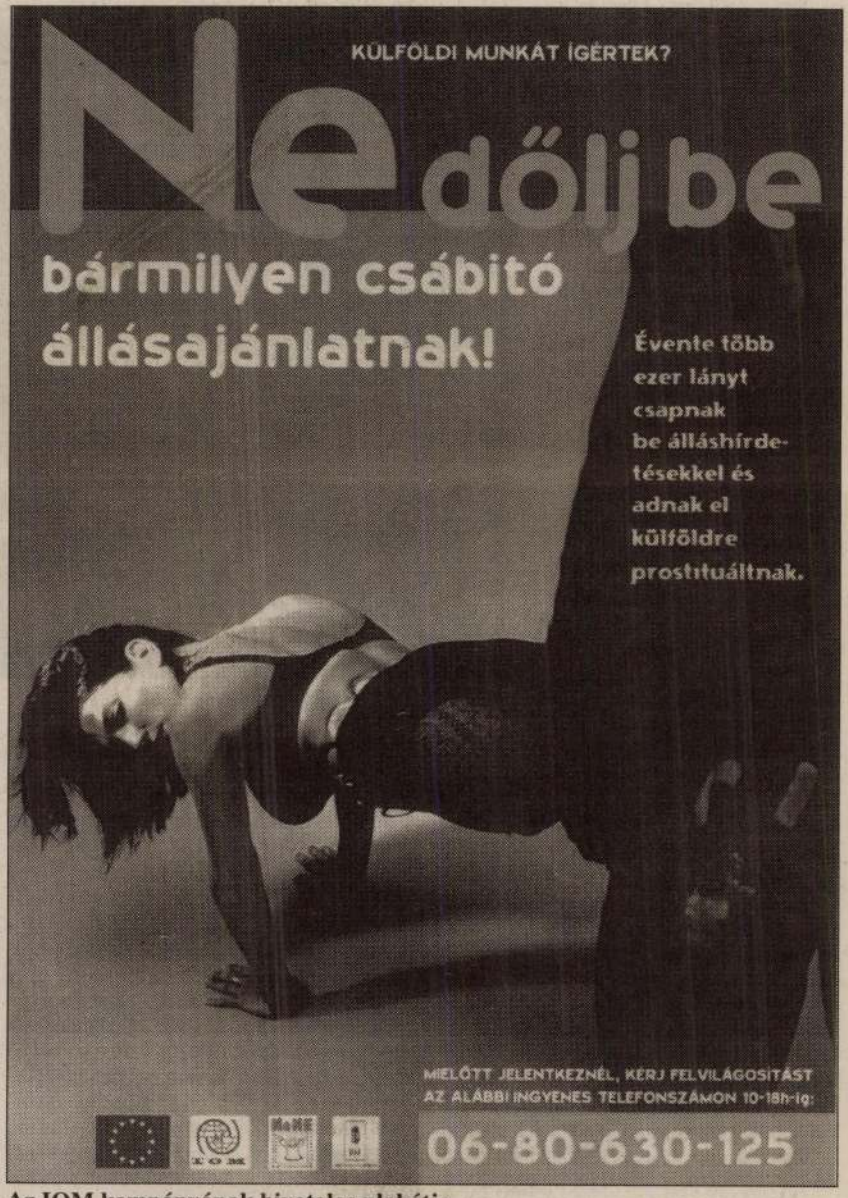

Az IOM kampányának hivatalos plakátja

– Ez egy belvárosi lakás, a munka meg erotikus. Neved, címed, telefonszámod van? Majd visszahívunk, és elmegyünk érted.

Az IOM megbízásából egy kutatócsoport nemrég felmérte, hogy a magyar lá-

Ezt megerősítették a tanáraik is. A megkérdezett állami gyermekotthoni nevelők mind azt mondták: több lányt is ismernek személyesen, akiket külföldre prostituáltként vittek ki dolgozni. A javítóintézeti nevelők 67 százaléka szintén több általuk

ADLER MÓR

Új Művészet

1996/ápr.

27.0.

Adler Mór

Schimon Ferdinánd festőművészt ábrázoló rajza, a magy. művészképmások kiállitásán a Szépmüv. Múz.-ban.

Ujság, 931. V.6.

Adler Mór MDM

Venus és Amor

Műcsarnok 1877.nov.8.

Ádler Mór MDK

Csendélet

Politzer Mór

Csendélet

Műcsarnok 1937 Magyar Biedermeier Kiáll.

Adler Mot

Geandéfet

Politser Mot

Geandéfet

MDK

Adler Mór

Felvinczi Takács Z.: Szüle Péter. Bpest. 1923.

Ádler Mór MDK

Maradvány, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

MDK

Adler Mór

Ülő férfi akt

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec. 25. 1.

Adler Mór

Lyka: Téli tárlat 1900-1. 42.1. kép

Adler Mór

"Remekül megrajzolt csendéletét" kiemeli Csillag Máté: "A Nemzeti Szalon téli tárlata" c. kritikájában, mely a kiállitáson szereplő müvészek alkotásairól szól.

Képes Családi Lapok, Bp. 19ol. dec. 22.
XXIII. évf. 51. sz. 815. lap

Adler Mór

Az évvégi november és december hónapokban nyitvatartó kiállitásról számol be a lapban Apafi: "Az állandó tárlat" cimmel. Két müvészről, Adler Mór és Klimkovics Ferenc müvészetét kiemelve még annyit emlit meg, hogy "Pestről arcképeket állitottak ki."

DÉLIBÁB, Bp. 1853. dec. 18.
XXV. sz. 786. lap.

Ádler Mór.

Régiségkereskedő

olaj, 68 × 56 cm, 6000 Ft

30. Művészeti Répankció, 1973.

ÁDLER MÓR

Régiségkereskedő

OV. 61×56

30. Művészeti Képaukció
1973.

Ádler Mór
1826 - 1904

Mózes halála (Kupelwieser után)

Olaj, vászon 55 x 43

Jelezve lent jobbra Gemalt von M. Adler
nach Kupelwieser 1856

Kikiáltási ár 8000 Ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Adler Mór III.

1826 – 1902

4. Ésa a bürasáblak
kört, olaff. 45 x 35

Almásy-Telleki X. 1942

A képet nem láttány
de nem tartom
az Obudai Adler
Univének.
Minthogy biztosan
nem tudom Adler
III. univei köze
tem vehettem le.

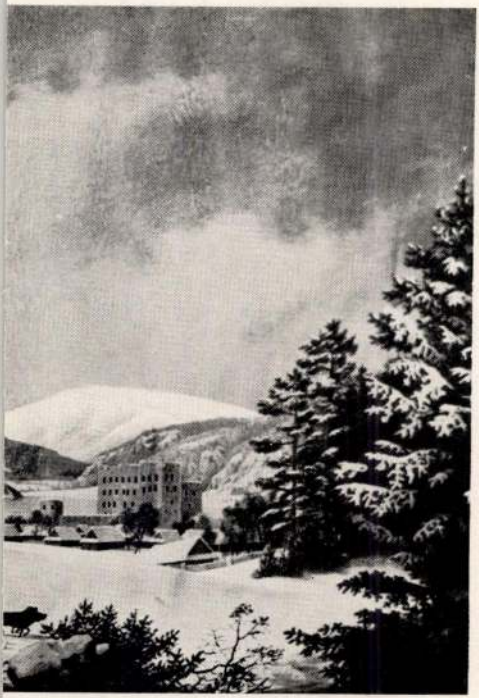

Téli táj.

M.D.K.

Adler Móricz

"Egy elhunyt festőművészről" cimmel a lap megemlékezik a müvészről.
Hetvenkét éves volt, "A Nemzeti Muzeumban br. Eötvös József arczképe és egy pompása megfestett gypsrelief-kép őrzi Adler Móricz emlékét." -irja a lap.
A müvész tanulmányait Pesten, Bécsben, Münchenben, Párisban végezte. 1848-ban hazajött, s "tehetségét kizárólagosan arczképnek és csendéletnek szentelte.

Magyar Salon, Bp. 1902. nov. hó, XXXVIII. kötet
200-201. lap

MDK

Adler Mór

Tört. Képcs. műtárgyainak lajstroma. Bp. 1907.
133, 181, 193 l.

Páris. Adler Mór

Magyar Müvészet 1925.497-523.o.
Berzeviczy A.: Az ötvenes évek képző-
müvészete.

Egyetlen látega — Adler Mór

festményéről

Fővárosi Lapok 1866. XI. 8. 1078.

Hír

Adler Mór festőművész

Fővárosi Lapok 1866. XI. 8. 1048.

Hír a Képz. Társulat tosszolásáról

Adler festö

Atheneum. 1874. VI. 953.

A d l e r M o r festő

Három festményének illusztrációja

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
422-424.
"Adler Mor"

Mütargy-sorsolások

Adler Mór : Memento mori
c.festményét a Pesti Müegylet
kisorsolja/1852/
- Nyertes Saint Genois grof -

M Ú V É S Z E T
I.évf. 1902.
422-424.
"Adler Mór"

München

Akadémia
/Adler Mór, 1845/

MŰVÉSZET
I.évf. 1902.
422-424.
"Adler Mór"

Adler Mor festő

MŰVÉSZET
II.évf. 1903.
74.
"Müvásár"

Franciaország

Adler Mór tanulmányutja

M Ű V É S Z E T
I. évf. 1902.
422-424.
"Adler Mór"

B u d a p e s t

Adler Mór születéshelye/1826,
Óbuda/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
422-424.
"Adler Mór"

B é c s

Akadémia
/növendéke:Adler Mór/

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
422-424.
"Adler Mór"

Gyüjtők

Ádler Mór festő

M Ú V É S Z E T
II.évf. 1903.
74.
"Müvásár"

A d l e r M ó r festő

- arcképe -

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
422-424.
"Adler Mor"

A d l e r M ó r festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
422-424.
- Arcképpel és 3 illusztrációval -

MDK

Adler Mór

Eötvös József báró iró, olaj

Tört. Képes lajstr. 1907. 133 l.

MDK.

Ádler Sór

1863. „Földomhormű utánzat" c művét a KT kiállítása elfogadja.

MDK-A-I.-1/79.

Adler Móricz

A lap nekrológot közöl a művészről, munkáiról, a Nemzeti Muzeumban szereplő müveiről "Egy elhunyt festőművész" cimmel.
Kiemeli br. Eötvös József-ról festett arcképét, valamint csendélet képei derüs szinü frisseségét.

Otthon, Bp. 1902. november hó
68-69. lap

Adler Mór

F.XIX.2.

1826-1902.

Weinenberg-féle rajzkola.

1842 Bécs gsellhofer, Kupelwieser és Ender voltak tanárai.

Arcipfestéből és pakológiku tipek tartás számára-

tartja fem magát.

München - Zimmerman és Schnorr v. Carolsfeld

voltak tanárai.

1846 Paris - Vernet és Delaroche ombályán tanul.

1848 Pest.

50-e évek - ak és csendéletképek.

/Szentiványi. 5-6.o./

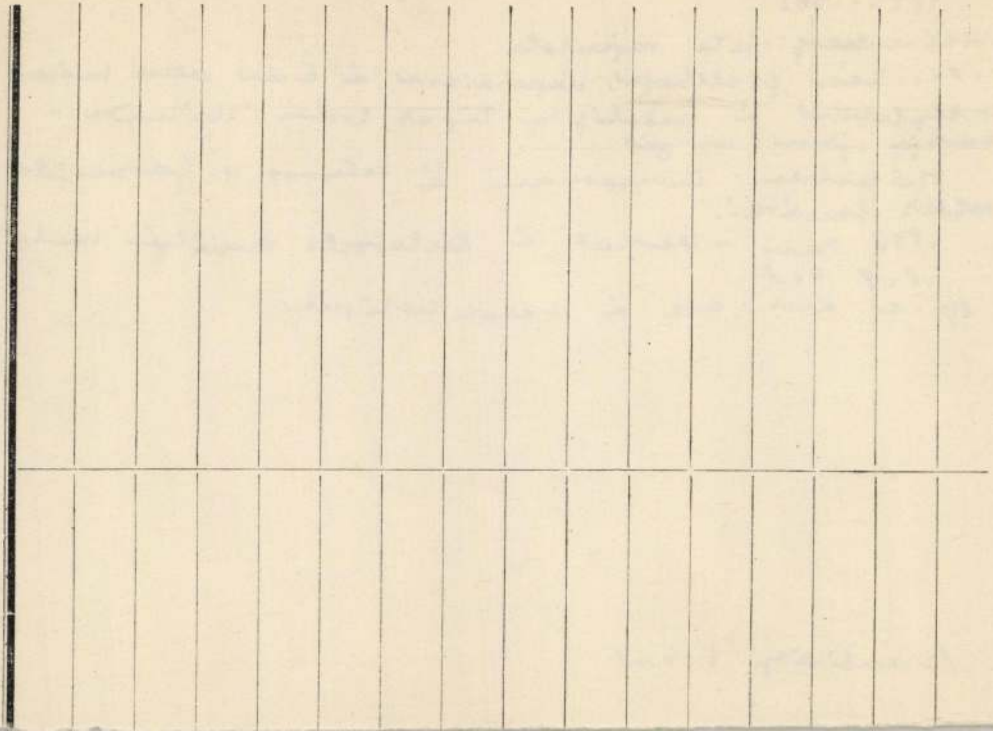

MDK

Adler Mór,id.1826-1902

Séta a buzatáblák között. Fa
Jel.:Adler M.

gr.Almásy-Teleki éva müv.int./v.Ernst Muz./
IX.Müvészeti aukció. 1942.máj.lo. kiáll
máj 18.aukc. Kat.l.l.

MDK

Adler Mór, festö

XIX sz. Cigánycalád. Or.
Jelezve.

Ernst Muzeum aukciói. 52.sz. -II. rész.
1935.nov. - Képek. Kat. 3.1.

MDK

Adler Mór, sz. Ó-Buda 1826. máj. 24.

Szentiványi Gy. jegyzete.

MDK

Adler Már

Magyar kiállitó müv. névsora. Mücsarnok 1899. 22.sz.
346-348 l.

MDK

Adler Mór

Csendélet, repr. festm.

Árv. Közl.,1938. dec. 8 rk.sz. 88 aukc.

V.Tábla

2811

360

55. Adler Mór: I

(Ó Budán 1826. május 24-én. Főtevékenységét minit arcképfestő fejtette ki.)

Eötvös József 6. ~~arcképe~~ apoteozisa

A márványtalapzatra helyezett tojásdad alakú kép, a melyet gyászfátyolos babér- és rózsagaly vesz körül, Eötvös Józsefet szembe nézve s mellig ábrázolja. Hátrafésült hosszú haja, bajusza s álla körüli szakálla összevegyült; szemöldöke fekete s szeme sárga. Öltözete: csokorra kötött nyakkendő, kivágott mellény és zsinóros atilla. A kép előtt két rózsa és nefelejts, meg tintába mártott lud toll van, a melyre nemzeti szinű szalag borúl. A talapzat elején repülő pillangó és saját farkába harapó kigyótól körülvett égő szövétnek köti le figyelmünket. Felirata:

B. EÖTVÖS JÓZSEF
szül. szept. 3... február 2.
1813 1871.

s jelzése balra felfelé haladó sorban: „Adler Mór fecit 1872."

Vászon, méretei 42:35·3 c/m.
Vetet. 1890. Ara 200 frt.
M. képt. 524.
Ly. sz. 360.
II: 55.

337.

II: 90.

Adler Mór MDK

B. Eötvös József arcképe

Mücsarnok 1877. dec. 16.

Adler Mór

MDK

Eötvös arcképe

Műcsarnok 1877.nov.8.

MDK

Adler Mór, festöm.

Br. Eötvös József arczképe. Olf.

OMKT ált.rend. Brassói Képkiáll. 1890.máj. Kat. 17.1.

MDK

Adler Mór, festőm.

n. Br. Eötvös József arczképe. Olf.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 1890. ápr.
Kat. 13.1.

2811

55. Adler Mór.

(Sz. Ó-Budán 1826. május 24-én. Főtevékenységét, mint arczképfestő fejtette ki.)

Eötvös József b. ~~*arczképe.*~~ apotheozisa

A márvány talapzatra helyezett, tojásdad alakú ~~kép~~ és, ~~a melyet~~ gyászfátyolos babér- rózsagalyvesz körülvett kép Eötvös Józsefet szembe nézve és mellig ábrázolja. Hátrafésült hosszú haja, bajusza és álla körüli szakálla őszbevegyült, szemöldöke fekete, szeme sárga. Öltözete: csokorra kötött nyakkendő, kivágott mellény és zsinóros atilla. A kép előtt két rózsa és nefelejts, meg tintába mártott ludtoll van, a melyre nemzeti szinű szalag borul. A talapzat elején repülő pillangó és saját farkába harapó kigyótól körülvett égő szövétnek köti le figyelmünket. Felirata:

B. EÖTVÖS JÓZSEF
szül. szept. 3. 1813. *február 2. 1871.*

s jelzése balra felfelé haladó sorban: »*Adler Mór fecit 1872.*«

Vászon, méretei 42 : 35·3 cm.

1891: II. 90. — 1892: II. 90. — 1893: II. 166. — 1894: II. 53. — 1895: II. 53. — 1896: II. 55. — 1897: II. 55. — 1898: II. 55.

~~Vétetett a belépti díjakból 1891-ben. — Magy. Képt. 524. — Ltsza 360.~~

— 1900: II. 55. — 1901: II. 55. — 1903: II. 55. — 1904: II. 55. — 1905: II. 55.

— Magy. Képtár 524. — Uj lelt. sz. 360. — 1905. átv. jegyz. 169. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban 1819. és a leltárban 2811. — Vétetett 1890-ben a beléptidijakból 200 frton (400 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

241

Vét. 1890.

Mk. 524
Ujl. 360.
169

MDK

Adler Mór

báró Eötvös József arcképe

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889.

5 l.

magyar

(II.)

Adler Mór szul. 1857

1877/8. I. elő készületi ontály szul. Bajton (Hont m.) 1857 dec. 27. izr. Alyja Ábraham kereskedő Érsekujvárott 4 gimn. 1877-ben rajztanítói képesítést nyert.

Adler II. Mór!

Miskolcz VI. 226.

Adler Mór MDK

Schimon F. arcképe, önrajz

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór

Saját arcképe, önrajz

Horschelt T. arcképe, önrajz

Micsaunok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Adler Mór MDK

Ülő férfi akt

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállítás

Adler Mór MDK

Női arckép,

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
I. sorozat

MDK

Adler Mór

Ülő férfi akt,

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

M. D. K

ADLER Mór festő
1802-1860

Óbudai festő

Bolyai János Bécsben részült portré-
járól másolatot részít, ezt le-
vásolta Lenzdorf Károly vasz-
ló művész

Rafly Péter: Bolyai János dédunoká-
jának. -

Magyar Nemzet 1961. máj. 17. s. l.

MDK

Adler Mór, Óbuda

1844. Gundel II. dij.

Bécsi Képzőm. Akad. magyar ösztöndijasainak néve.
Fleischer, Bécs. 101.1.

M.D.K.

Ádler Móric

"Beregi Oszkár ükanyja, aki 118 éves korában halt meg. A rajz Ádler Móric akadémiai festőnek, Széchenyi portrétistájának müve."- irja a lap a közölt repr. mellett.

Szinházi Élet. Bp. 1929. okt. 6-12. XIX. évf. 41. sz. 67. lap.

MDK

Adler Mór

Női arckép, olajf.

KMTárs, 1900/1. téli kiáll.kat.53.l.

Adler Mór

"A mükiállitásról" c. közölt beszámoló dicsérettel szól a müvésznek a tárlaton szereplő képeiről.

Családi Lapok, Pest. 1852. évf. II. félév. 3. sz. 139-141. lap.

MEDK

Ádler Mór

Csendélet

Politzer Mór

M. Biedermeier kiáll.képes tárgymutató, 1937.nov.

Műcs. 29 l.

EA .....ltsz. Gyűjtés h

MNK

Ádler Mór

Csendélet

M. Biedermeier kiáll.képes tárgymutató, 1937.nov.

Műcs. 29 l.

EA .....ltsz. Gyűjtés

MDK

Adler Mór /1826-1902/

Csendélet, of.

Árverési Közl. 1939. 4.rk.sz. 91. sz.

15 l.

Adler Mór MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór

Szeress és megszabaditlak, olf.

Micsamok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór

Csendélet, olf.

Millenarnok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór MDK

Gyerek arckép, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Adler Mór arckép- és csendéletfestő

Adler Mór (Óbuda, 1826. máj. 24.— Bp., 1902. okt. 12.): I.M.
arckép- és csendéletfestő. 1848-tól szerepelt Bp.-en kiállításokon. Eötvös József ábrázoló képe az MNG tulajdona.

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Ádler Mór

Csendélet, festm.

M. Biedermeier kiáll. Műcs. 1937, nov.
29 l.

1. Gerard David: Krisztus keresztel

2. Rubens: Levétel a keresztről

Van Eyck: Isten Báránya Szüze

Eduard Munch: Tájkép

O. Kokoschka: Csónakok a Dunanán

Adler Mór
Kettős arckép, olaj

Reformkor művészete. Főv.Képt. XXXVI. kiáll.
1948. jul. 9 l.

Adler Mór, 1826-1902
Kettős férfiképmás, ceruza

Mü- és Régiségkereskedelmi Váll. IX. Mü-
vészeti aukció. Bp. 1948. 7 1.

Adler Mór, Óbuda

Gundel-díj.

1844. 2. díj.

Bécsi képzőm. akad. magyar ösztönd. névsora.
Fleischer Béca. fol. 1.

MDK

Adler Mór

Kettős arckép, of.

Reformkor művészete. Főv.Képt.36.kiáll. 1948.jul.
9. 1.

CSENDÉLET

ADLER MÓR (Óbuda, 1826 – Budapest, 1902)

Jómódú pesti polgárcsalád sarja. G. Weissenberg pesti rajziskolájába járt, ahol Beck Vilmos volt a tanulótársa. Szülői támogatással ment a bécsi Akadémiára, ahol Kupelwieser, Ender és Gsellhoffer keze alatt tanult. Egy évet töltött Münchenben, Schnorr, Schlothauser és M. Zimmermann oktatta. Ezután Párizsba ment tovább képezni magát. Újabb tanárai Delaroche, Horace Vernet és Drolling volt. Arcképfestéssel Párizsban kezdett foglalkozni. 1848-ban Pesten telepedett le, ahol késő aggkoráig egyenletes felfogásban, töretlen munkabírással dolgozott. Főleg portré- és csendéletfestéssel foglalkozott, melyek vonzó szépségét a végletekig kifinomult technika, az érzékeny karakterábrázolás adja.

Irod: A. M. önéletrajza. MNG Adattár.

416. Báró Eötvös József arcképe csendéleti elrendezésben allegórikus jelentéssel, 1872 *108.*

o., v., 42x35,3 cm
Jelezve b.: Adler Mór fest. 1872
MNG ltsz. 2811

Adler nem az újítók, hanem a hagyomány őrzői közül való, aki elevenen tartja egy letűnő világ ideáljait. Nosztalgikus művészete Chardin bensőségességével, érzelemgazdagságával rokonítható.

1871-ben a magyar művészettársadalom nagy megrendüléssel fogadta Eötvös József halálát, és többen megfestették arcképét. Adler nem egyszerű portrét festett, hanem Eötvös apotheózisát, s ehhez a történeti csendélet műfaját aktualizálta. Nem százados tárgyakat, hanem egy talán fél évvel korábban készült portrét helyez el a festményen ovális arany keretben. A század kedvelt játéka: kép a képben – itt mélyebb értelmet nyer. Közli, hogy egy halott emléke. A szimbólumoktól körülvett arcmás egy kis márványpolcra támasztva áll. Eötvös írói munkásságát a tintába márott lúdtoll jelképezi, melyre nemzeti színű szalag borul, jelezve a nemzet gyászát. A kép köré dicsőséges babérág, és fájdalmas rózsatövisek vannak fonva. A töviseket lehelletnyi gyászfátyol vonja be. A kép előtt két rózsabimbó, és az örök emlékezet jelképe, virágzó nefelejcsek láthatók. A talapzaton égő fáklya, melyre az örökkévalóság jele, a saját farkába harapó kígyó tekeredik. A virágok felé Adler sokszor alkalmazott kedves motívuma, egy színes pillangó repül. Maga a portré a már őszbecsavarodott politikust ábrázolja. Arcán tragikus mélabú, megtörtség. A fej élesen elválik a háttértől, a test körvonala gondosan beledolgozva. Az árnyékok csak sejthetőek. A kép galéria-tónusa maga alá rendeli a lokális színeket, de ugyanakkor nagyon elegáns koloritot biztosít. Az ecsetkezelés gyöngéd, mégis nagyvonalú. Adler stílusát valami finom romantikus realizmusnak foghatjuk fel, mely az akadémikus keretek között is érvényesül.

A képet már 1890-ben megvásárolta a Szépművészeti Múzeum. Két példányban

Művészet Magyarországon 1830–1870
MTA MKCS – MNG Bp. 1981.

készült el, ma az egyik példány a Magyar Nemzeti Galériában, a másik a Történelmi Képcsarnokban van.

Irod: A.M. Önéletrajza MNG Adattár 8/1920; Lyka MM; Lyka Romantika; Magyar Salon Bp. 1902 XXXVIII nov. 200–201; Nekrológ, Magyar művészeti almanach, 1904. 181; Donatello (Dömötör István) A.M. M 1902. 422–424.

Sz.G.

BORSOS JÓZSEF (Életrajzát lásd Kat. 169)

417. Csendélet, 1850 *46.*

o., v., 71x57,5 cm
Jelezve j.l.: Borsos 850
Pécs, JPM – Dr. Tompa Kálmán gyűjteséből.

Az iparművészeti tárgyakból felépített csendélet Borsos legsajátosabb csendélet típusa volt. E háromszögbe komponált képen, melyen a háromszög felső csúcsában az elefántcsontkupa fedelén szárnyas kis Ámor áll, az iparművészeti tárgyak mellett gyümölcscsendélet is szerepel. Feltűnik Borsos kedvelt szőlőlevél-inda motívuma is.

Irod: Molnár 1971; Molnár Zsuzsa: Kéziratos hagyaték MTA–MKCs–C–I–77/499/2.
Kiáll: 1965, Veszprém Bakonyi Múzeum Dr. Tompa K. képzőművészeti gyűjteménye Rend. Péter M. Kat. 8.sz. Repr.; 1968 Pécs Tudomány és Technika Háza Dr. Tompa Kálmán gyűjteménye, rendezte Romváry F., Kat. nincs; 1968 Pécs, JPM Dr. Tompa Kálmán gyűjteménye, rendezte Romváry F. Kat. nincs; 1968 Siklós vár, Dr. Tompa Kálmán gyűjteménye, rendezte Hárs É. és Romváry F. katalógussal, repr. táblán. É.n.

M.Zs.

PECZ HENRIK (Pest, 1818 – Pest, 1868)

Arcképeket (Arany János 1858 Kazinczy Ferenc), csendéleteket és genre képeket festett.

1835-ben Münchenből Velencébe utazott, ott a Képzőművészeti Akadémiára járt. A bécsi Akadémián 1838-tól tanult. 1855-ben már ismert festő Pesten. 1863-ban megírta a Képzőművészeti Társulat megalakulásának történetét.

Irod: MTA MKCS Lyka hagyaték.

418. Zöldségeskosár nyúllal, 1853 *71.*

o., v., 44,5x55 cm
Jelezve b.l.: Pecz 1853
Mgt.

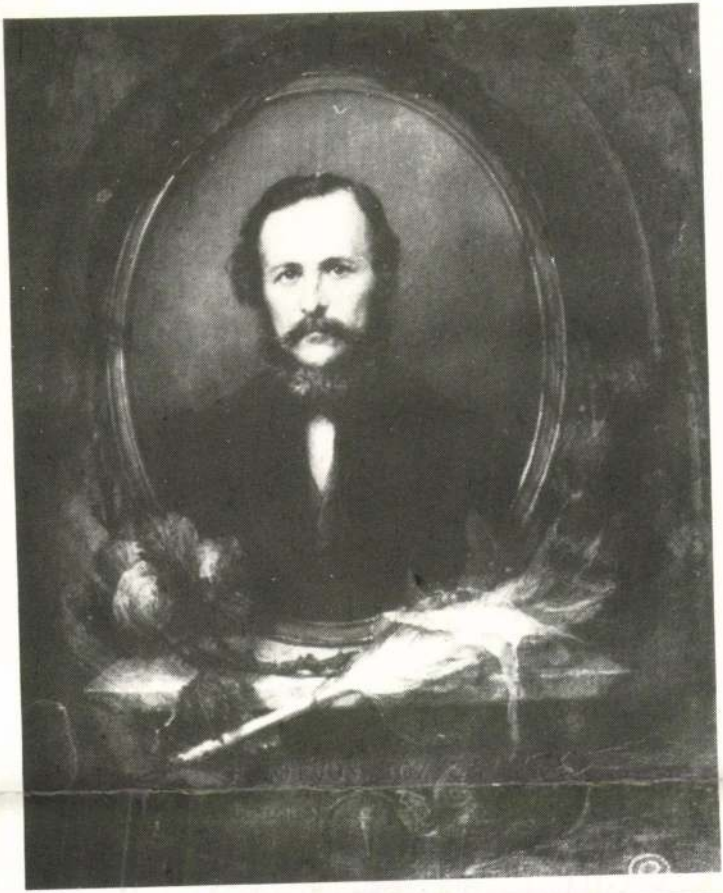

Szép Ilonka.

irta: Vörösmarty Mihály.

A vadász ül hosszú, méla lesben,
Vár felajzott nyílra gyors vadat,
S minél fölebb és mindig fényesebben
A serény nap dél felé mutat;
Hasztalan vár; Vértes belsejében
Nyugszik a vad hús forrás tövében.

—

A vadász még lesben áll sokáig,

Adler Mór I.

Gyermekarckép, repr.

Művészet, (Szabó-féle)
1900. 9. szám

sek Visegrád tájan ud-
vozlik udvözlik az uralkodot
és nejét hozó gőzhajót. Ez
a kép utóbb a királyne hagya-
tékából
az Erzsébet
emlékmu-
zeumba
került s
Budapest
~~[illegible]~~ 1945.
cir ostroma
alkalmá-
val a ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
pusztult
el.

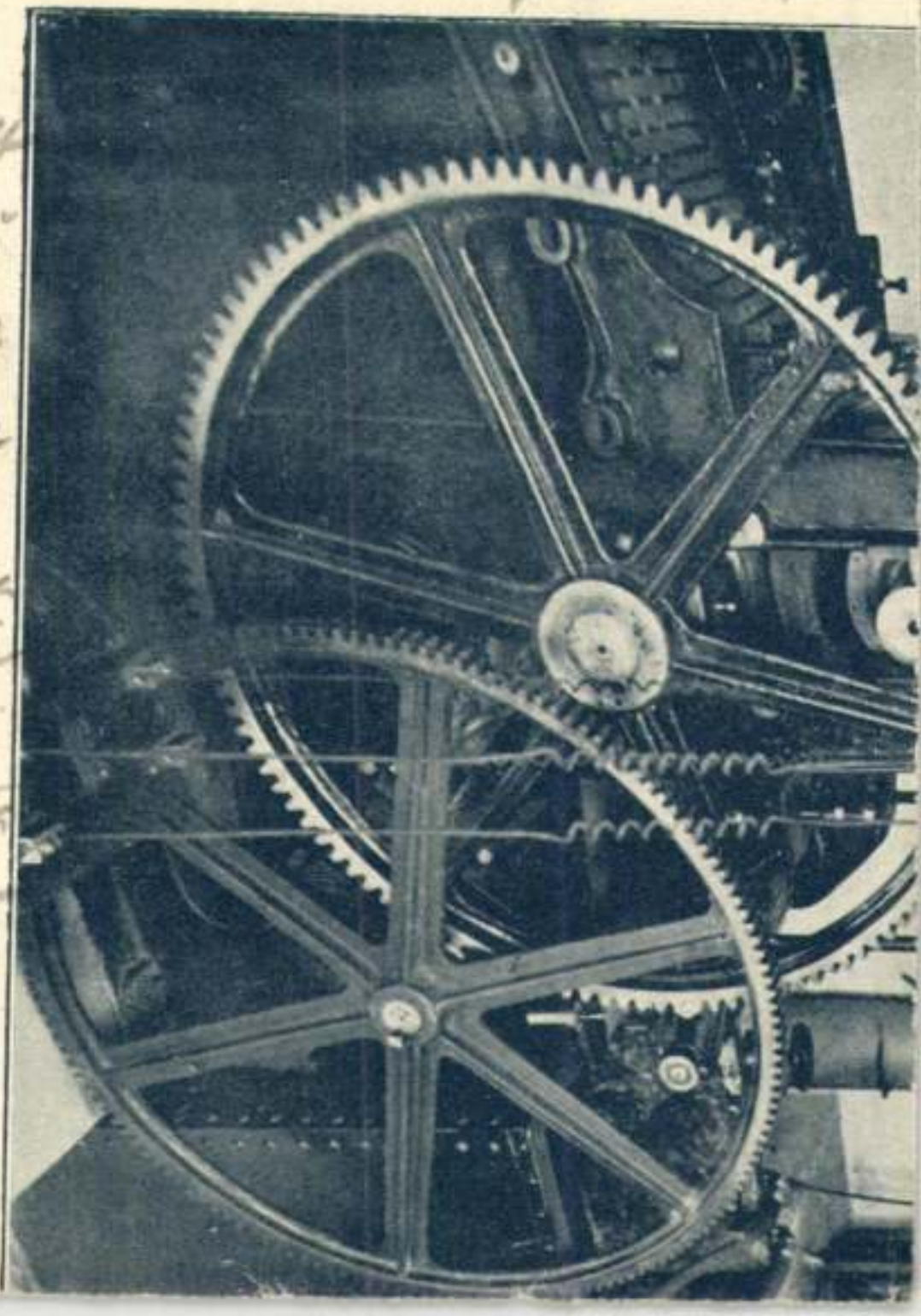

V. kép. Mosóhelyiség a nagy

I.

33. Adler Móricz. Olajfestmény. Földmi-
vesek Visegrád táján üdvözlik
az Őfelségeiket hozó gőzhajót.

1857, a Királynénak

Sza Erzs Museum 25. l.

1857.

A magyar művészektől
~~[illegible]~~ Erzsébet királynénak
~~1857~~, ~~[illegible]~~ a királyi pár
első magyarországi körútja
alkalmából felajánlott
festmények között ~~[illegible]~~ volt
A. nak egy olajfestménye
is, mely azt a jelenetet abra-
zolta, amint a földmíve-

Adler Mór

* *Adler Mór*, e régi tehetséges, de visszavonultan élő arcképfestő ujabban ismét szép számu megrendeléseket kapott

Lipótvárosi mütermében több megkezdett képe van s ezek találó hasonlatosság s szorgalmas kivitel által válnak ki. Adler Mór nem tartozik a sokat emlegetett, divatba hozott müvészek közé; szerény festő, s azt a helyet, melyre szoritkozni akar, igen jól tölti be s a kritika is elismeréssel tartozik neki.

Képzőmüvészeti Szemle

1879 - 151. l.

(Durch a mütermekből

GLOBUS

NYOMDAI MŰINTÉZET RT

BUDAPEST
VI, ARADI UCCA
8. SZÁM

TELEFONOK: IRODÁK:
10-0-42, 10-0-43, 10-0-44.

Adler Mór I

honnan vette ezt?

-2233.

2232. Adler Mór:

Sz. Ó-Budán 1826 oktober 1-jén + Ambachban 1886 julius 21-én

2232. Mózes.

Csaknem derékig látható, kissé balra ~~tekint~~ fordult, jobbkezét áldásra emelte, baljában pedig kettős táblát tart a tizparancsolat héber szövegével. Feje sugárkévéket szór, szemöldöke és szeme barna, göndör haja vállaira omlik, bajusza és körszakálla öszbevegyült. Bő ujjú köntöse piros. A háttérben az égbolt felhőzött.

Vászon, mér. 47 : 38 cm.
Adler Mór hagyománya 1902: VII. 4-éről (821/902)
Átvétetett 1902: XII. 29-én (890/902)

Szépen Mór

904: IV. 30.

Hagy. Adler M.

ADLER I. *Mór*, festő, szül. Óbuda 1826 maj. 24., megh. Bpest 1902 okt. 12. Bécsben, Münchenben, Párizsban tanult, 1848-tól fogva pedig Bpesten festett képmásokat és csendéleteket, gondos simasággal. Művei közül br. Eötvös József arcképe, Csendélet és Mózes c. olajfestményei a bpesti Szépművészeti Múzeum, Almássy Pál arcképe a M. Tört. Képesarnok tulajdonában vannak.

Eg I. 10. 1.

Alessandro Va

1416 ~~8.~~ Padovanc

A mester sz. Paduában 15

Artemisia.

derekig ábrázolt Artemisi

Az asztalnál ülő

derékig látható ~~látható~~ arccal

~~arccal~~ ~~látható~~ ~~arccal~~

kozsókos, abaposztós, bárányбőrsüveges nép a szobor előtt. Szava nincs, mintha templomba került volna; összebújnak egymáshoz közel, úgy csodálják az igazságost és ösztönszerűleg leveszi mindenki a süvegét.

— Tudja-e kigyelmed, ki ez? — kérdeztem egyiktől.

Jóképű, erősszemű öreg ember volt, Bánffy-Hunyad vidékéről.

— Hogyne tudnám, — felelt s kissé zokon is esett a kérdésem.

— Hát ki?

— Hát a király.

— A király!?...

— Az a', a régi, a Mátyás király.

Utóbb még annyit mondott csak:

— Behozom má' karácsonyra a gyerekeket is, hagy lássák azok is.

Persze nincs az a magyar város, a melyik ne irigyelné egy kicsit ezt a szobrot Kolozsvártól. Ne tagadjuk, irigyeljük bizony mi is, itt Pesten... De azért nagyon jó helyt van az ott!

Talán csak szentimentális romantika az bennem: azt hiszem, nem is találnánk az országban sehol másutt olyan hozzáillő környezetet.

Úgy hozzáillik, olyan szerencsésen egészíti ki az egész város, a vidék. Mögötte a régi templom, a mihez hozzásejtjük a kissé távolabb eső szülőházat... még messzebb, a háttérben a szelidhajlású kolozsvári hegyek... És körül, a modernségében is bizonyos nobilis régi zamatot megőrző nagy tér... a historiai emlékek... a lelke annak a jó magyar kolozsvári világnak!

És egyébként is, nagyon jó helyt van az a szobor ott, oly közel a legexponáltabb magyar határhoz, a hol.... De ez már politikai magyarázgatásba vinne.

Mi pedig csak egy levélkével akarunk itt hozzájárulni ahhoz a babérkoszorúhoz, a melyet Fadrusz Jánosnak kötött a magyar nemzet, e remek alkotásért.

Boldog az a művész, a kire ennyi mondanivaló kifejezését bizza egy egész nemzet s örvendjen a nemzet, hogy vannak olyan művészei, a kik ennyinek a kifejezésére úgy képesek, mint Fadrusz János.

MALONYAY DEZSŐ

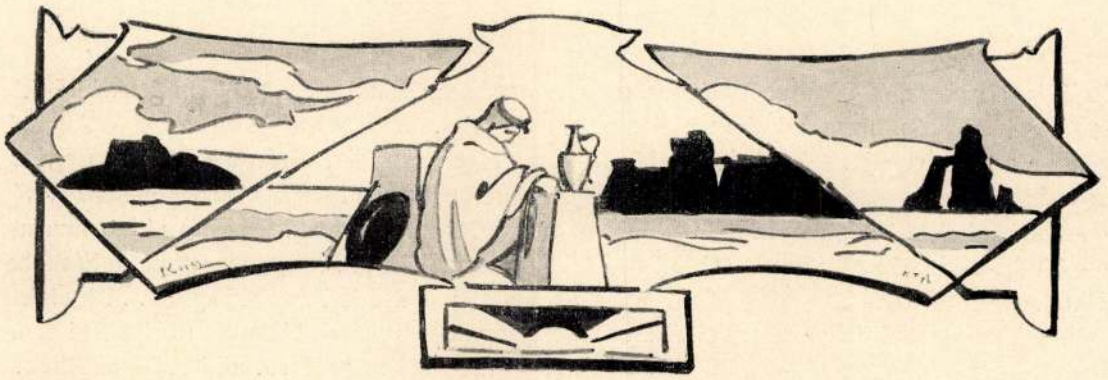

ADLER MÓR

Hosszú, csöndes munkálkodás után örök pihenőre tért Adler Mór, a magyar festők nesztora. 1826—1902: ez a két dátum jelzi élete folyása elejét és végét. E hetvenhat esztendő közül 58-at töltött a festészet szolgálatában.

Magyar festő volt, a mi ma szép és dicső dolog, de mi volt az életének négy decenniumán át? Az elismerés és taps, a mely ma fölhangzik a művészi munka nyomán, mely buzdít, lelkesít, s erejének teljes kifejtésére ingerli a talentumokat, hol maradt akkor? Hol volt, a ki szive melegével magához ölelje a művészt, s finom lelkével magához váltsa a művészkéz munkáját? A művészt ma szeretik, becsülik, érdeklődnek iránta s veszekednek fölötte. S akkor? Akkor a ki élt, s megvolt a mersze hozzá, hogy művész legyen, — egymagában élt nagy Magyarországban. S ez: az egyedülállás, élni elhagyottan: mindig keserves, különösen művésznek, a ki sikerből él.

Az öreg Adler, ha még élne, sokat mesélhetne erről a nehéz multról. Ő ott állt a bölcső előtt, s látta az új magyar művészet születését. Jó maga is pásztor volt s imádattal járult az újszülött elé. Látta, hogy a kis meztelen újszülött miként fázott, éhezett s élt hosszú éveken át nélkülözésben. S ugyancsak látta, hogy a meztelenséget mint váltotta fel díszes ruha, mint sokasodtak meg körülötte a hivők, a jólelkű gondozók. Csenevész kis fa volt a magyar művészet, rövid életűnek látszó. Ma már nagy árnyékvető, dús lombozatos fa. S míg a kis csenevészfa ekkorára megnőtt, ezt az érdekes, szinte regénybe illő fejlődési processust végigélte Adler. Az úttörés, a küzdés, a szikes talajnak megmunkálásában maga is részt vett. S bizonyára nagy, igen nagy volt az öröme, mikor látta, hogy virágosodik a talaj, melyen azelőtt csak tövises boganc termett. Mióta ő vette először kezébe az ecsetet, a magyar művészetben különböző irányok s izlések ütköztek össze. Generációk tüntek föl szeme előtt. Jöttek a fiatalok, s ő örült a fiataloknak, mert ez mind a magyar művészet felszökkenését mutatta.

Született 1826 május 24-én Ó-Budán. Szülei

ARCKÉP
ADLER MÓR FESTMÉNYE

CSENDÉLET
ADLER MÓR FESTMÉNYE

gondos nevelésben részesitették s az elemi iskola után a pesti gimnáziumba küldték. A rajzoláshoz való hajlam, a pingálás szeretete már első gyermekéveiben megnyilatkozott. Korán feltünt az akkor jóhirű Weiszenberg-féle rajziskolában. Bár szülei ellenezték, semmi áron nem akart más pályára lépni, csak a művészire. A mi szülei ellenzését és aggodalmát illeti, ezt könnyű megérteni. Ebben az időben a magyar festő a legkockázatosabb egzisztencia volt. Az iró még megjárta. Már volt irodalmi tekintély, volt olvasó publikum. Főleg politikai szempont játszott közre, s emelte az irodalom súlyát. Az irók egyúttal jelezték a követendő magyar politika útját, s vizióikban, álmaikban előre megsejtették a jövőt. De a festő, a szobrász, az épitész? Ki törődött vajjon velük, s ki vette őket művész számba?

A szobrászok kőfaragó munkát végeztek, a festők meg a fénykép-masina munkáját helyettesitették. Ez éppen csak azt biztositotta számukra, hogy éhen nem haltak.

Az igazi tehetségeken azonban nem fogott a szülői ijedelem és ellenkezés. Adlernek sikerült legyőznie az aggodalmakat, szülői engedtek, s nagynehezen felküldték a bécsi akadémiára, 1842-ben. Bécsben Gsellhofer, Kupelwieser és Ender voltak tanárai. Három évig maradt itt, s a második évben az alakrajzból megnyerte a Gundel-féle díjat. Otthonról csak nagyon csekély havi pénzt kapott, nem mintha nem telt volna, hanem mert a fiatal festő szerényen, aszkéta módjára csakis festészetének akart élni s nem féltette magát a sors ridegségeitől. Kevés pénzzel, de a művészetért rajongó szeretettel folytatta szorgalmasan tanulmányait s közbe kapott is olykor olcsó megrendelést valamely arcképre. De különösen patologiai képeivel keresett bőven, ezeket dr. Jacobovics, a bécsi közkórház egyik orvosa számára készitette.

Ezzel a munkával kényelmes megélhetést biztosithatott volna magának, de Adler, mihelyt tehette, Münchenbe sietett az akadémiára, a hol csaknem egy éven át Zimmermann és Schnorr von Carolsfeld útmutatása mellett dolgozott.

1846-ban már Párisban van, a hol szorgalmasan tanul az akadémián Horace Vernet és Paul Delaroche osztályában, majd Drolling tanár magániskolájában. Rövid négy hónap alatt elnyeri a műterem-dijat s egész sor arckép-megrendelést kap, a mi mindjobban meg-

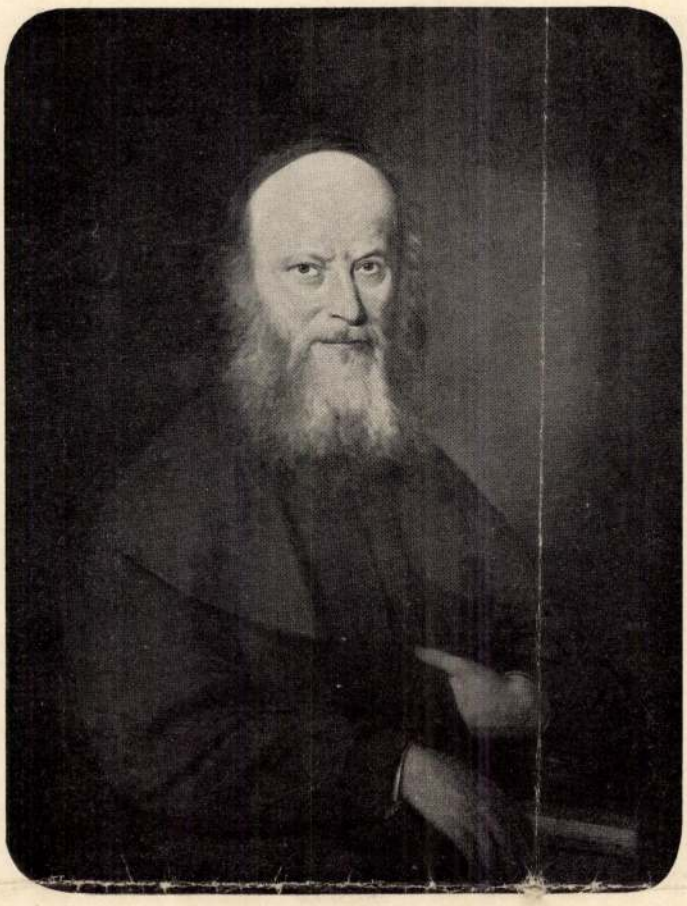

ARCKÉP
ADLER MÓR FESTMÉNYE

erősíti helyzetét s szép jövővel biztatja. Egy magyar barátja tanácsára azonban nehéz szívvel otthagyja Párist és 1848 júniusában hazajön szülővárosába. Pesten az 1851-ben megnyilt kiállításon tünt fel „Toilette-csendélet" című képével, a mely Bécsbe került, Galvani lovag tulajdonába.

Azóta itthon élt s nagyobbára arcképet és csendéletet festett, közbe-közbe tanulmányútra indulva Olasz-, Német-, Franciaországba. A közönség figyelme korán ráterelődött. 1852-ben kiállította „Memento mori" című festményét, a mely az eredendő bűnnek a megváltás által történt megszünését allegorizálja. Ez feltünést keltett s a műegylet megvásárolta. Sorsolás útján gróf Saint-Genois tulajdonába került, Bécsbe. Egy harmadik művét, báró Eötvös József apotheózisát, a Nemzeti Múzeum vette meg, a hol az ma is látható. Az utóbbi időben, a midőn a magyar művészek gárdája megizmosodott, szerényen visszavonult és béla-utcai lakásán dolgozgatott, de műveit ritkán állitotta ki.

Az 1896-iki millenniáris kiállításon kilenc festett és rajzolt művel vett részt, — azóta csak egyszer jelent meg a Műcsarnokban: édes anyja arcképét állitotta ki, a melyet mi is reprodukálunk. Ez a nagy szeretettel megfestett, intim kép helyes fogalmat ad Adler Mór szelid, magába mélyedt művészetéről. Rajongással szerette a festést, neki az lelki szükségesség volt, azzal töltötte el élete napjait. Hagyatékában egy sor képet láttunk, csendéletet és arcképet: valamennyi a legnagyobb gondossággal van kidolgozva, majdnem azt mondhatnók, hogy az utolsó pórusig. A természet minden csöpp rejtelmét kifürkészni s a vászonra rögziteni: ez lelkesitette. S bámulatos szorgalommal tanulmányozta a legszerényebb csendéletet is: a festés öröme fölemelte őt a tárgy esetleges prózája fölé. El lehet mondani róla, hogy igazán csak a maga gyönyörűségére festett. Szerette képeit az apa szivével; a mi nagyon tetszett neki s vevője akadt, azt később nem egyszer visszavásárolta.

S mindenekfelett szorgalmas munkása volt ennek a kitartó, bátor, idealista gárdának, a mely nálunk respektust szerzett a festészetnek. Ő is azok közül való volt, a kik az úttörés nehéz munkájára sorakoztak. A régi gárda őszhajú tagjai lassankint elhulltak melőle. Új emberek, fiatal festők töltötték be a helyüket. Negyven-ötven év pergett le, új irányok támadtak, meg is szüntek s jöttek még újabbak. Adler Mór azonban fáradhatatlanul festegetett tovább kis lakásán, nagy szorgalommal, nagy lelkesedéssel és hittel s mindenekfelett nagy gyönyörűséggel. Ha a fiatalság művészete el is tért az övétől: szeretet övezte az öreg urat mindhalálig. Így halt meg, fiatal szívvel, hetvenhat esztendős korában.

DONATELLO

A csalogány csak sírt, dalolt,
Nem bírtam ellenállni,
Ajkam a kő-ajkhoz tapadt
S ekkor — csodák csodái! —

Megmozdult, lihegett a szfinksz
A márvány élni kezdett
S bősz lánggal itta föl a kéjt,
Mi csókjaimba rezgett.

Majdnem a lelkem szítta ki!
Aztán — véremre vágyva —
Keresztül font és karmait
Meleg husomba vágta.

Édes vérhullás! gyilkos üdv!
Mily kínok! milyen kéj ez!
Míg áldott csókja boldogít,
Vad körme összevérez.

»Oh szép szfinksz — sírt a csalogány, —
Szerelem! mit jelentsen,
Hogy mindíg pokolkín lobog
Mennyei kéjeidben?

Oh szép szfinksz! ezt a bús talányt
Old meg, az ég nevére!
Én gondolkozom rajta már
Egynehány ezer éve . . . .«

A legujabb divathóbort Párisban a *kutyák szabója*. Egy spekuláló úr, a ki ismeri az ugató négylábúak iránti általános rajongását, a Palays Royalban ateliert nyitott, a melyben a kutyákat ellátják a szükséges és divatos toilettel. Kapható ott minden szezonnak megfelelő toilette selyemből, posztóból és prémből, sőt egy külön tolmács is van alkalmazva, a ki ért a négylábúak nyelvén. Az *english spoken here* felirat helyett a kirakatban ez olvasható: Itt *kutyaul értenek és éreznek*. Bejön egy á la 1896 öltözött ficsúr és bemutatja kutyáját e szavakkal:

— Dubarry kisasszony, az én ölebem. Az idei farsangon először vezetem be a nagyvilágba. Kérek számára egy egészen megfelelő staffirungot.

Előszólítják a tolmácsot. Magas szőke úr, a kinek haja á la chien van homlokára fésülve és feltünően hasonlit a dán dogghoz. Meghajtja magát és rámordul az ebre:

— Vau! vau!

A dogg nyájasan mosolyog és oda-dörzsöli orrát a tolmács kabátjához. Erre megnyilatkozik az orákulum:

— A nagyságos kisasszony kivágott selyemruhát óhajt, lakkos cipőt, egy tucat harisnyát és féltucat zsebkendőt.

Áhitatos csend. A megrendelést beírják az üzleti könyvbe, a ficsúr fizet és boldogan távozik.

Jön egy másik, a ki kövér mopszlit vezet járszalagon. A mint belépnek, az eb panaszkodó hangon vinyog és a tolmács kifelenti:

— A nagyságos asszony nincs megelégedve toalettejével. Azt mondja, hogy ráncokat vet a bluz.

Általános megrökönyödés. Az üzlettulajdonos szigorú arcot vág és lehordja személyzetét. A toalettet nyomban kicserélik. Hogy pedig a jövőben ilyesmi többé elő ne fordulhasson, Ribaud úr az üzlet tulajdonosa, három csinos kutyadelnőt alkalmazott — probirmamzelnek.

A király művásárlásai. Régen a a királyok megtették azt is, hogy megbízott által házasodtak. Most még a képeket is maguk vásárolják meg és ritka kivétel például az, a mi ezúttal történt a műcsarnokban. Ő felsége még nem is látta a téli képkiállítást és az elmult héten már is megvették számára az ott kiállított munkák közül azokat, a melyek izlése szerint valók. Ha nem ismernők a kegyes és jó szándékot, ha nem tudnók, hogy királyunk mennyire el van foglalva: megaláztatásnak néznők a magyar művészeknek ily módon való pártolását. Hajh, elmultak a gyönyörű idők, a mikor egy-egy uralkodó, némelyik pápa nedvesen, az állványról vitette el a képet. A király most nem sok képet vett, a nagyok közül csak kettőt: az Ipolyét és a Jendrassikét. Az utóbbi bájos munkáját az *Uj Idők* jövő számában reprodukáljuk.

Magyar művészek Menzel Adolfnak. Mult számaink egyikében méltattuk *Menzel* Adolfot, a kitünő német festőt, a kit 80-dik születése napján egész Németország ünnepelt. Most módunkban van annak az üdvözlő föl iratnak a reprodukcióját adni, a melylyel a magyar művészek járultak német kollégájuk ünnepléséhez. A fölirat kicsinyített másolata alábbi képünkön látható.

A vadászó király. Nem igen gyakran, legalább is nem olyan gyakran, mint szeretnők, üdvözölhetjük Magyarországon a koronás királyt, de az bizonyos, hogy a mikor közöttünk van, ő felsége jól érzi magát. Talán megérzi az alattvaló-szívek szerető dobogását olyankor, a mikor közel van hozzájuk, annyi bizonyos, hogy a maga szavai szerint mindig a legkedvesebb emlékekkel távozik innen. A büszke Visegrád vára, mely gyakran látja ő felségét, királyi széke Buda, és Gödöllő, neki és családjának legkedvesebb tartózkodási helye, de főleg Gödöllő a tanui annak, hogy mennyire szeret közöttünk lenni, ha kettős államának

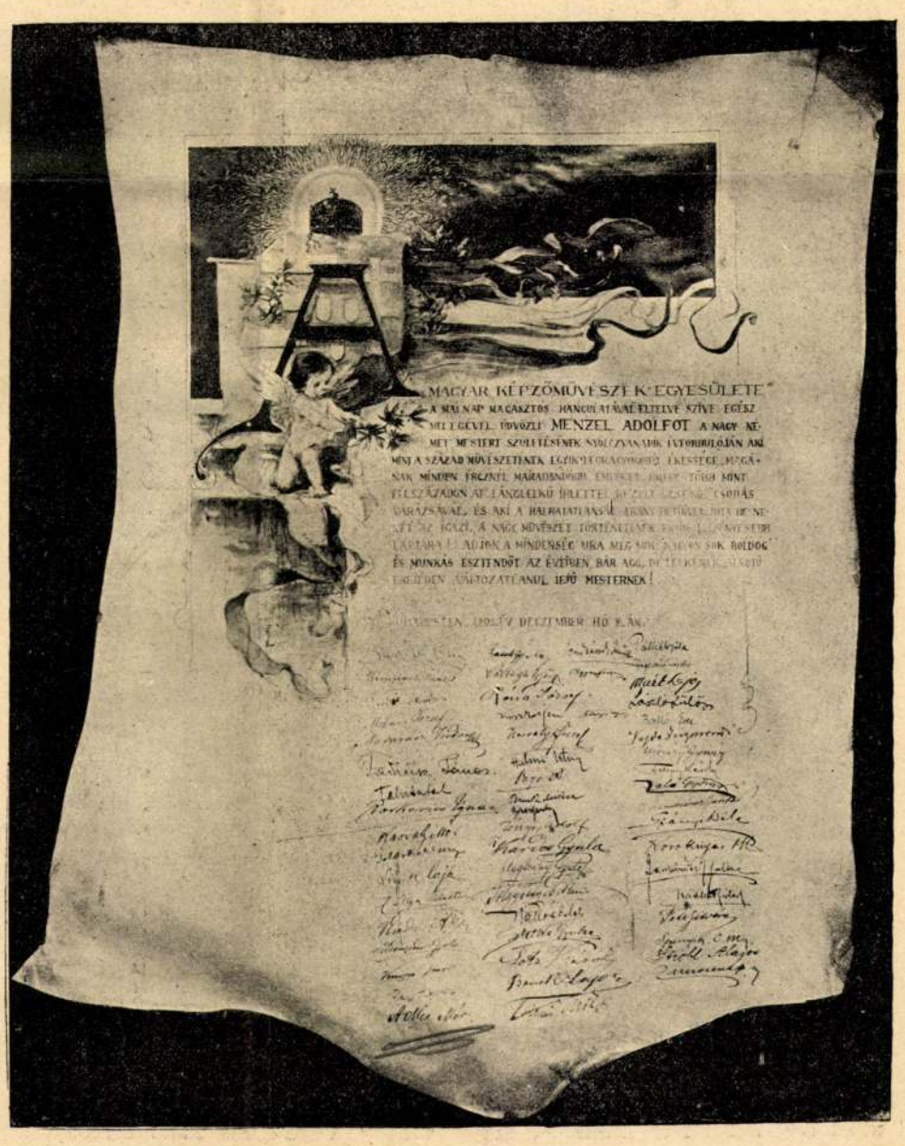

Uj Idők 1896. II. 1.

egyéb gondjai el nem vonják innen. A gödöllői kényelmes kastély, a gyönyörű árnyékos park és a vadakban dús közeli vidék sok-sok kapocscsal köti ide a királyt, a ki szenvedélyes vadász lévén, különösen az utóbbit méltányolja teljes mértékben. Nincs szél, nincs eső, nincs hózivatar, a mely visszatartsa a királyt, ha puskájával a vállán vadászni indult, mint mindenben, ebben is egész ember ő, apró mellékkörülmények nem befolyásolják elhatározását és akaratát. És aztán, ha a vadászat eredménynyel járt, nincs boldogabb a királynál; valóságos győzelmi örömmel szemléli az áldozatok hulláit és mutogatja vadásztársaságának, a kik között leggyakrabban ott vannak a képünkön látható alakok: *Lipót* bajor herceg, *Alberti* gróf, *Lichtenstein* herceg, *Kerzl* dr., udvari orvos, *Ludwig* Gyula, a magyar államvasutak elnökigazgatója, *Kallina* főerdőmester, *Petera* fővadászmester és mások. Most októberben is — a mikor képeink készültek — ez a társaság volt a király vendége azon a nagy napon, a melyen ő felsége a 175 kilogrammos vadkant lelőtte. Akkor a királyné és Gizella kir. hercegnő is Gödöllőn időztek. Mikor az elejtett vadat kiterítették a kastély udvarán, a király lement a felséges asszonynyal és *Gizella* kir. hercegnővel az udvarra és ott elmondta, hogy miként lőtte le a hatalmas állatot. A mikor pedig *Petera* fővadász jelentette a vadkan súlyát, nevetve szólt ő felsége:

— *Csak 175 kilogramm? Tehát még most sem értem el a vőmet, mert ő 183 kilogrammos vaddisznót lőtt!*

Más alkalommal egy hajtóvadászaton valaki a kiséretből lelőtt egy vadpulykát. Mikor a király meglátta a kiterített szárnyast, így szólt a védekező vadászhoz:

— *No hiszen nem baj. De fogadjon el tőlem egy tanácsot. A ki találomra lő, könnyen talál — bakot vad helyett.*

Egyszer rendes reggeli sétájában a vadászlegényei közé tévedt a király. Ezek ijedten kapták le fejükről prémes sapkájukat, a mire ő felsége így nyugtatta meg őket.

— *Ugyan tegyék fel a sapkát, hideg van. Nem szeretném, ha miattam megbetegednének.*

Szóval: a király otthon érzi magát Gödöllőn; ruganyosságát visszanyeri megfiatalodik, a mint az arcképünkön — a király legujabb arcképén — látható is: a ki ilyen állásban áll a fotográfus gépe elé, az nem öreg ember.

A gödöllői vadászképeket Erdélyi fényképész készítette *Ripka* Ferenc monografiájához, melynek címe *Gödöllő, a királyi család otthona*. Az érdekes könyv néhány hó mulva fog megjelenni.

A nehéz lecke. Az Iluska már a harmadik elemi osztályba jár és nagyon okos kis lány. Tud már olvasni magyarul és németül, kis- és nagybetüket, írást és nyomtatást, s nem akad meg akkor sem, a mikor a nagy bibliát, a melynek ó-testamentumi betűi olyan igen-igen furcsák, eléje teszik, hogy olvassa. Hanem a szegény nagyanyó, a ki néha vasárnaponkint be-bejön a tanyáról meglátogatni a kis unokáját, már igen régen járt iskolába, ha ugyan járt valaha. A kis Iluska legalább kételkedik ebben és igen-igen lenézi a nagymamáját, a miért olyan tudatlan.

— De ugyan édes nagyanyó, hát próbáld meg — mondja biztatóan és ujjával böködi a betüket.

A nagyanyó próbálja, de igen nehezen megy.

— Ká . . e . . zé . . . kez . . . dé . . e . . té . . kezdet . . bé . . e . . en . . kezdetben. Jaj nagymama. téged ott fogna a tanítónéni papirgaluskára, meg tintalevesre . . .

— Nehéz lecke ez már nekem, kis unokám — mormogja a nagymama. miközben szeretettel öleli magához a kis csetrest.

Ezt a jelenetet illusztrálta a *Tornyai* művészi ecsetje.

Csinos! A kis Lizett, a szobalány, beszabadult az atelierbe. A nagyságos úr, és a nagyságos asszony elmentek és Lizettre bízták, hogy az atelierben egy kis rendet csináljon. Most tíz óra, — gondolja magában Lizett, — a nagyságáék kettő előtt nem jönnek haza! Addig hát ő egy kis művészi szemlét kezd meg. Műértően fölkuporodik a taburettre, s a söprüre támaszkodva nézegeti a nagyságos úr megkezdett képét. Végre csettint az ajkával és megelégedésének ad kifejezést:

— Csinos! — mondja nagylelkűen.

— Csinos! — mondanák vissza a Lizett piros ajkára, és fitos orrára néző képek, ha beszélni tudnának. És az *Uj Idők* olvasói is ugyan ezt fogják mondani:

— Csinos! — ha megnézik a *Neogrády* Antal pompás képét.

Regény, lányoknak.

A *Leányálmok* álmodója, Sz. Nogál Janka regényt irt a lányoknak. Az új munkának címe *Pipiske*, tartalmáról csak annyit tudok mondani, hogy oly kedves, üde és beszédes, mint egy tizennégy éves leány. És okos, roppant okos, mint egy fiatal Beville hercegnő. Jóakarattal mosolyog a szép szamárságokon és a morálja fölöttébb kellemes. A Pipiske első ilynemü munka e nemben magyar nyelven, olvasóknak nagy gyönyörűsége, irodalomtörténetnek sok dolga lesz vele.

A mi engem illet — író ember rossz olvasó — a lányoknak irt regénynél jobban érdekel a lány regénye. A Nogáll Janka regénye, a melynél eseményeiben nincs valami egyszerűbb, tiszteletreméltóbb. Születik kis városban, férjhez megy kis városban, Budapestre költözik, a hol egyszerü hű családanya és elegáns fiatal asszony. A

Szabóné-Nogáll Janka.

történetei, a könyvei pedig azt a hatást teszik, hogy egy élettapasztalatokban gazdag, forró vérü, de bölcs férfi irta azokat. Rajta kívül még csak egy ilyen csudát tudok az egész irodalomban: Matilda Seraot. Csakhogy az olasz írónőnek volt alkalma férfias tapasztalatokat tenni, de a mi magyar asszonyunk csaknem elégtelen megfigyeléseit kipótolja egy határtalan intuició. Szinte félek tőle, úgy lát mindent — csukott szemmel. Vannak ilyen nők, csakhogy nem az irodalom, hanem a betegség terén, a kik tudnak — tudatlanul. Elolvassák a bezárt levelet, megmondják, hogy a távolban ki mit csinál. Békésben ismertem egy parasztleányt, a ki hipnotikus álmában operaáriákat énekelt. Hol tanulta, hol hallotta, Gyomán nem tudta megmondani se a plébános, se az esperes.

Nogáll Jankánál jobb pszikológust a mai magyar írók között nem ismerek. Értsenek meg, nem az asszonyok közé állítom, hanem a férfiakkal egy sorba, mindnyájunk fölé. Mit ér a mi józan kieszelésünk és pápaszemes megfigyelésünk az ő álomlátásaihoz képest. Csupa bátorság és ott, hol mi csak keringetjük a tárgyat, a fiatal nők jellemzésénél, ő úgy viseli magát, mintha toalettasztalnál ülne, kihúzza a fiókokat, megfogja a konkrét tárgyakat. Mi káprázó szemmel néznők, nézzük a a piros szalagot. Ő kihúzza, csokrot köt belőle és mosolyog. Mindig bájosan, mindig könnyedén, de talán sohasem szatira nélkül. A Leányálmok és a Derü Sz. Nogáll Janka, két novellás-kötete ezért nem egyedül gyönyörű munkák, hanem nagyértékü tanulmányok is. Olyan értékesek és finomak, hogy féltettem az írójukat: várnia kell a nagy közönség szeretetére, igazi dicsőségét csak egy haladottabb irodalom adhatja meg neki. Hálistennek, nem így történt, a mi asszonyunk munkáit élvezik, őt magát ünnepelni kezdik. Még egy regény, az első nagy regény és — ezennel megjóslom — kez-

Adler Móric

1826 – 1902

Lták. I. 107, 117, 120.

II. 63, 66, 123, 132

III. 58.

IV. 26, 33, 40

IV. 148.

Nétszedni, mi vo-
natkozik Adler
Andrássa?

iszter Ur !

ásatások eredménye nem annyira
s. Eltérően az esztergomitól,nem
volt várható, összefüggő épület-
t, hanem alaprajzi megállapitásokat
sok, rendkivül érdekes és értékes,
Az ásatások tudományos és nemzeti,
nagy.
legéhez képest kell a megőrzés és
ani, amire nézve bátor vagyok tisz-
st tenni.
ek természetesen a leggondosabb s
mbe vételével konzerválandók. A
eg akként rendezendő, hogy az erede-
, s hogy az alapfalak egésze méltó
yerjen.Általában az egész környék

Adler Mór

~~0~~

l.

magnezia

Lykanemzromantika

210. l.

Svábhegy	80			
Sztlörinc	120			
Ujpest	300			
Mária V.telep	13			
Pesterszebet	230			
Összesen:	1920			

Budapest, 1942. ..... III ..... 31 hó .....én.

[illegible]

Adler Móric Pesten I.

1853. máj. kiáll. Müegplet.
Archép, olajf. — Virág, olajf.
35 ft.
1853. nov. – dec. kiáll.: Archép, olajf.
1854. jan. – febr. kiáll.: Archép, olajf.
1854. febr. – márc. kiáll.: Archép, olajf.
1854. okt. – nov. kiáll.: Az ösz, olajf.,
500 ft.
1856. febr. – márc. kiáll.: Archép, olajf.
1862. jul. – aug. kiáll.: 2 drb arc-
kép, olajf.

Link István és társa, bécsi régiségkereskedő –
ezég V. 12.

Adler Mór I.

1852-ben Memento mori c. képét
90 frtért megvette a Műegylet.
PM Évk 1853ra 46 l.

Erdély népművészete VII. 203

Adler Mária I.

Pesten
1857. pesti kiáll.
Arckép. olajf.
Csendélet, olajf.
Egy párisi női
modell arcképe.
viz.

L. 1857.

Szépművészeti falai bizottsága (olasz)

V. 50.

Adler Mór

elismerő okl.

mult. kiáll

Közlezrkiáll

1268. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Adler Mór

l. 110.

Arv. Csarnok Tanke. Eat.

Csendélet.

Soós : Szerencs

Adler Mór I.

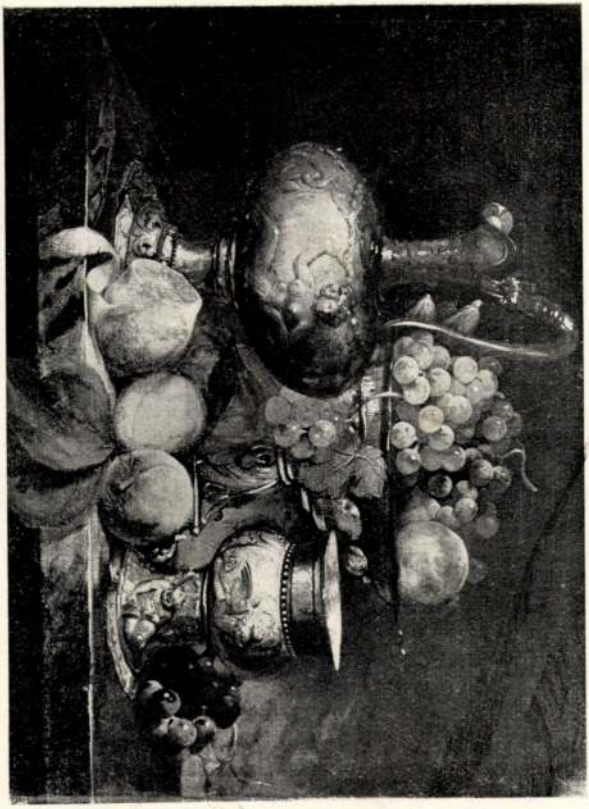

1. *Adler Mór:* Csendélet.

88. aukt
Leppel

V

Árverési Közlöny
1938. 8-rk. sz.

VI

420. *Rippl-Rónai József:* Öregasszony.

Adler Mór I.

1826-1892

Biederm. Kiáll. 1937

X. terem.

Önarckép, olaj

XII terem

388. ÁDLER MÓR: Csendélet.
389. ÁDLER MÓR: Politzer Mór. Jdr. M. Adler 854.

393. ÁDLER MÓR: Csendélet.

M.F.I.
MAGYAR FILM IRODA
CZVEK GYULA
Telefon 45-5-10 BUDAPEST, VIII, SÁNDOR-UTCA 7 Pikári csekk: 35710

Műterem és laboratórium. Műtermi, műszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyítások. Diapozitívek. Filmdiapozitívek. Amatőrmunkák kidolgozása

Felveszünk mindennemű megrendelést néma- és hangosfilmfelvételek, címfeliratok, reklám-, Trick-filmek és laboratóriumi munkák készítésére

M/317

N y u

P 20.- azaz H

mely összeget a Müe

F/498 sz. számlánk

köszönettel felvett

Adler Mór

Festő

Almásy-Teleki XII. 1943

4. Ifju hölgy Ecpmása
olaff. fa 45×35 cm

Magyar Arcképfestők

I. kiállítása

Nemzeti Salon

1930. okt.

Fővárosi képt.

Adler Mór

Árverési Csarnok aukció Kat.

32. sz. 1926 ápr.

33 – 41. nem nsepel

Dönyeczendélet of

Nós akt. of

Vasárnap **5** Kath. Jézus sz. n. Prot. Simon	Izr. 10. Jer. o. bőjt
Hétfő **6** Kath. Vízkereszt Prot. Vízkereszt	
Kedd **7** Kath. Lucián vt. Prot. Attila	Ógörög Nagykarácsony
Szerda **8** Kath. Szörény Prot. Szörény	Ógörög Istenszülő M.
Csütörtök **9** Kath. Julián vt. Prot. Marcel	Ógörög István tődiak.
Péntek **10** Kath. Vilmos pk. Prot. Melánia	
Szombat **11** Kath. Higin p. vt. Prot. Ágota	Izr. 16. S. Vajekhi

Adler Mór

Mu is Regnigher-
vallalat. I mun-
anke 1946. febr.

Ibolya irendölet
olaff.

21 x 15

no. 1946 okt.

~~2 noi kepin. of~~
~~1 ferfi kepin. of~~
Noi kepin 73 x 88 of.
Harás pár kepe
1 ferfi és egy noi
kepin of.
20 x 26 cm

VASÁRNAP

31

Kat. Loyolai Ignác
Prot. Oszkár
Új-g. Eudócia

Hold: első negyed

HÉTFŐ

1

Kat. Sz. Péter
Prot. Vasas Péter
Új-g. Sz. ker. ünn.

VIII. HÓ AUGUSZTUS

KEDD

2

Kat. Alfonz pk.
Prot. Lehel
Újó-g. István et.

SZERDA

3

Adler Moritz I.

XIX. század.

1. Fiú aranylánccal

litográfia

46×35

Ernst Muzeum aukció

41. tétel

Anthony Fitzherbert

Adler Mór

Ülő férfi akt,
grafika

O.M. Kun Tars
Akt kiállt.
1925–26.

Adler Mór

festő

erről

Művészeti Lex

Adler Mór I.

1.

Előkelő hölgy arcképe,
jelz.: Adler Mór 1866
79×63 cm.

Képírók Képcsarnok
által régi mesterek
műveiből rendezett
kiállítás és aukció.
Nov. 1918.

Nem. Muz.

…en, de szembe nézve van ábrázolva.

…ra fordul. Jobbkezében diszkard…

…rkolata látszik. Haja, szemöldöke,
szeme kék. Aranyrojtos nyakkendője és
…tt mentéje prémes, derekát …zsi-

piros

cm.
…ándéka 190…: XII. 24-én.
…től 1902: I. 7-én kelt 4045 sz. áti-

hagyatékából.

…encz 1902: II. 13. (178/902 ny. h.)

882

Adlar Mór

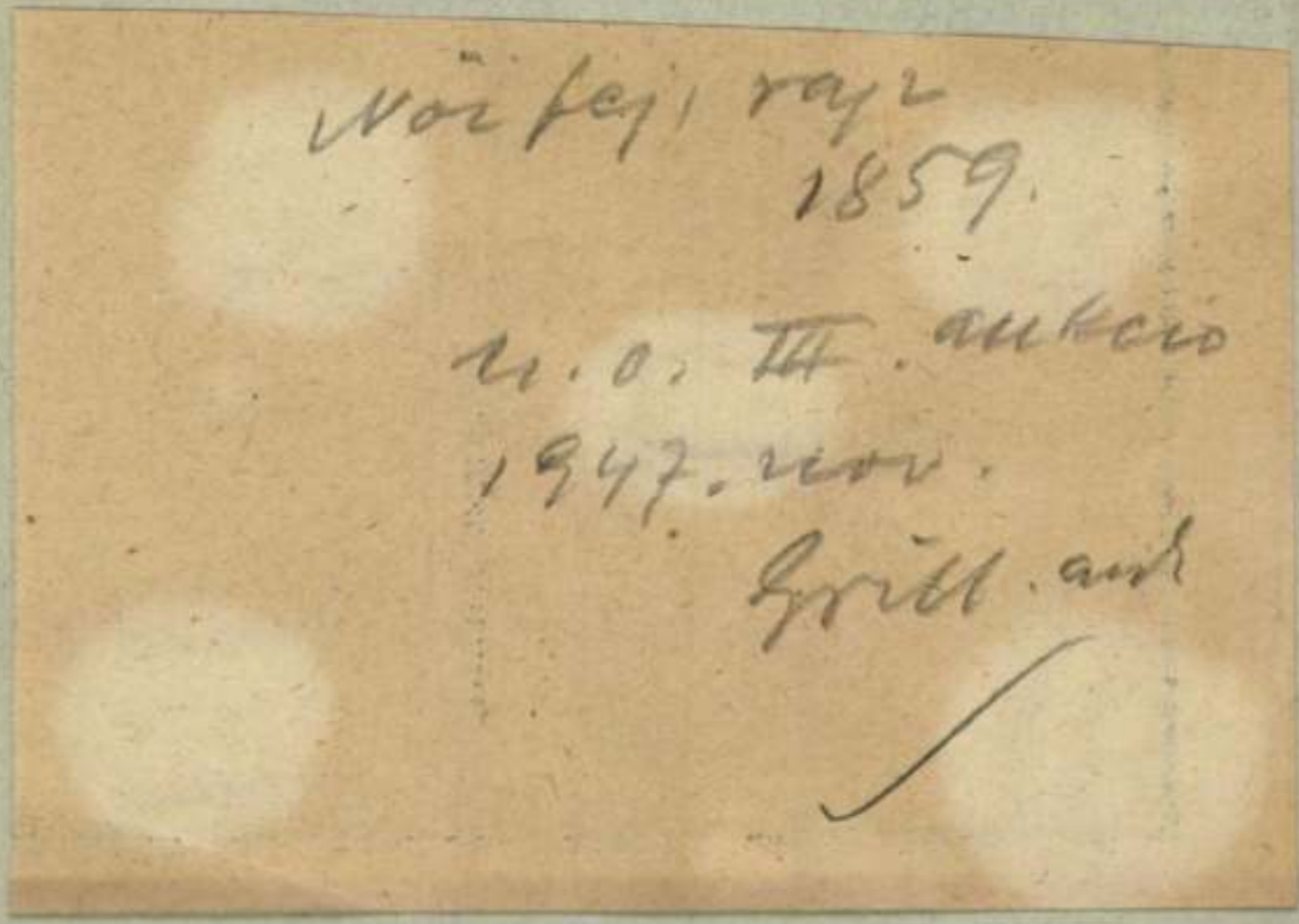

STEINER MIKSA

„FAVORIT“ CUKORKAGYÁRA

CUKORKÁK ÉS CSOKOLÁDÉÁRUK GYÁRTÁSA

BUDAPEST, III., VÖRÖSVÁRI UCCA 1. SZ.

TELEFON: 624—76.

Telef.

Budapest, 193 1. II 25

Szállitó-levél

T. Schulcz Sándor *úrnak*

Pécsi út 104.

Doboz	Kg.	Carton	Az áru megnevezése	Ár	Pengő	fill.	
1	25		Csokoládé	152	3	80	✓
					—	17	✓
					3	97	✓

Adler Mór I.

Pollitzer Mór képmása
1854 69×56.
Pásztor Illésné tulaj.
Bp.

Fml.

BUDAPEST, IX., HOGYES ENDRE-U. 10.

.....szám

Lux Kálmán
úrnak
Jelinek

.....

264

Adler Mór

Farkas Károly mint Hunyadi László, olajf., Nagy Ignácz tulajdona. (U. o. 1852.) — Az ősz, olajf. (U. o. 1854. 500 frt.) — Eötvös József báró arczképe (1872), a Tört. Képcsarnok tulajdona, Budapest. — Almássy Pál, a képviselőház volt alelnökének arczképe, a Tört. Képcsarnok tulajdona, Budapest. — Csendélet, a Szépművészeti Múzeum tulajdona, Budapest. — Csendélet, olajf. (Műcsarnok, 1894. 500 frt.) — Szeress és megszabadítlak, olajf. (Műcsarnok, 1896). — Gyermek arczkép, olajf. (U. o.) — Maradvány, olajf., 430 frt. (U. o. 1897). — A művész anyjának arczképe, olajf. (U. o. 1900—1901. téli kiáll.)

Pesti Műcsarnok

Csakis az áru átvételénél emelt felszólamlások vehetők figyelembe.
Reklamationen werden nur bei Übernahme der Ware berücksichtigt.

Pengő	f	Pengő	f	Egységár P	f	a 7763

Adler Mór

1826-1902.

Almásy-Teleki XIII. 1944

1. Grünöles-esendélet,

olaff. 1850.

Adler Mór

Kettős férfi
képmás, cenzu-
rapt. 1848.
Mű és Régiség-
kereskedő. Vállalat
IX. aukció
Bp. 1948.

Sz. 43879

Budapest, 1927 jánius 27

VI., Vilmos császár-út 45. Nagymező-u. sarok.

nla.

yi Gyula úrnak

Budapest

II Horthy Miklós u 104.

Tisztelettel

Adler Mór

Kettős archep.
of. 1848.

Fővarosi kapt.
ki all. XXXVI.
A reformkor
szinvonala
Bp. 1948

FILLÉR 2 1926

Rendelő száma ..... Folyó szám

1	db	DZ 2 accumul
1		Tungsram bárnin
1	"	" "
1	"	" "
1	"	" "
		-10%
		2%
		Fricteudó

NYOMDA, TEL.: 131-64

Adler Móric

Fiatal lány feje
ceruza és kréta
1843

Grill aukció IV.
1948. ápr.

Egyébb művei

REICH MIKLÓS

MOSSÁGI CIKKEK RAKTÁRA ÉS MŰSZAKI IRODÁJA

AGER ELECTROTECHNISCHER ARTIKEL UND TECHNISCHES BUREAU

ZÁMLA: A M. K. POSTATAKARÉKPÉNZTÁRNÁL
ÉS A MAGYAR LESZÁMITOLÓ- ÉS PÉNZVÁLTÓBANK
BERLINI-TÉRI FIÓKJÁNÁL.
ONTO BEI DER KÖN. UNG. POSTSPARKASSA NR.
IND BEI DER FILIALE BERLINI-TÉR DER UNG.
ESCOMPTE UND WECHSELBANK.

EFON INTERURBAN AUT. 144-72, 272-67.

Szár

Nagyágo

Dr Szentiván

Küldök becses számlájára és veszélyére

2233. Adler Mór: I.

Csendélet.

A [illegible] elhelyezett tálczán, amely mellett jobbról, egy gyöngysort ábrázoló lánczon, két kulcs köti le figyelmünket, különféle szőlőfajokat, két szem szilvát, [illegible] körtét és egy fél diót. A [illegible] párkányán egy [illegible] egész diót, két szőlőszem [illegible] két kinyilt és két bimbó-rózsa köti le figyelmünket. [illegible] pedig czukorszelencze, disztál, feldult füles kancsó és hosszú nyaku serleg képez csoportot köztük különféle virágokkal.

Vászon, méretei 64: 62 cm.
Adler Mór hagyománya 1902: VII. 4-éről (821/902.)
Átvétetett 1902: XII. 29-én. (890/902.)

Adler. Mór I.

Schimon Ferdinand
Kollach
archeje. Cenzurarajz
1845 bot.

Stefan Mur. graf.
gruß

T. Horschelt archeje
1846. u. ott.

Siklóssy László dr. TV. 153.

Adler, Mór I.

1846 München Kerti-
tett fest tanulmany
cerrazaja
Kep. Mur. graf

Gyüst

1848. A muvész önarckepe
rajz.

kepin graf gyüst

Seenger Erwin IV. 153

Adler Mór I.

/1179.

Gróf Barkóczy János.

Mellig látható és balrafordultan van ábrázolvá. Haja és szakálla göndör, bajusza hegyesre pödrött, álla pedig kiberetvált. Öltözete: atilla, nyakkendő, és prémes mente. Balról az arczczal szemközt a bal fül vázlata van. Jelzése

alól jobbra: Adler M. 1853.

Tört képes

Czrajz, mér. a papirosnak 23.4:18.1 cm.

Szn. 134-908
914-908-1

Almásy Pál, a
képviselőház volt
elnöke. † 1882.
Tört. képes

Adler Mór

festő és nebrán

Szőlőtaposó amorettek, domborum, horganylemez
15 x 12 cm

Almaszedő amorettek miniatür 14.7 x 12 cm

Kettős arckép, olajf. (1848?)
48.5 x 59.5

Virágcsendélet, olajf. papiron
14.5 x 20.5 cm

Föv. Képt. leltára

1948.

kei az *Aditják*, akik tehát származásuknál fogva a szabadság vagy Aditi nevének még teológiaibb értelmezése szerint a végtelenség vagy az örökkévalóság gyermekei: az istenek, akik közül *Varuna* és *Mitra* a legnagyobbak. A későbbi hitben Aditi a megváltás istennője, az Aditják pedig a nap, hold és a bolygók megszemélyesítői, az egész föld égi védelmezői és kormányzói, az erkölcs és a tisztesség őrei és a bűnök megtorlói. SZIMONIDESZ L.

Aditio hereditatis (lat.), a római jogban az örökség megszerzéséhez szükséges egyoldalú jogügylet. Eleinte ünnepélyesen, ú. n. cretio formájában, később formátlan nyilatkozattal történt. Az örökséget elfogadó külön nyilatkozat a mi jogunkban nem szükséges, az örökös törvény erejénél fogva örökli az örökséget.

Aditon (gör.: *adyton)*, a. m. «ahova nem szabad behatolni». Ez volt neve az ó görög templomokban annak a belső helyiségnek, amelyben az istenség képmása állott s melyet a rómaiak cellának neveztek. KALLÓS E.

Adj., az adjectivum szó rövidítése.

Adja, másképen Kreds, a nyam-nyam (zabáló) szudáni négerekkel ethnikailag és nyelvileg rokon törzs Középafrikában.

Adjag, a maláji vadkutya neve.

Adjectio (lat., ejtsd: *àdjekció)*, a. m. hozzátevés, hozzáadás. Árverés esetében a már megtett vételi ajánlatra ráigérés. Pactum adjectum: a szerződés mellett létesített mellékmegállapodás.

Adjectivum (ejtsd: *àdjektívum)*, latin nyelvtani műszó, a. m. melléknév.

Adjektiv festőanyagok, azok a festőanyagok, melyek közvetlen festésre nem használhatók, hanem előzetesen a festendő fonál pácokkal kezelendő.

Adjoint (ejtsd: *àdzsoẽ)*, a francia községben a maire (polgármester) segéde, akit a községi tanács tagjai közül választ. Számuk — a község lakosságához képest — legföljebb tizenkettő lehet. *Adjoint* általában valamely hivatali állás vagy tisztség helyettese. SZÖLLŐSY A.

Adjudicatio (lat., ejtsd: *àdjudikáció)*, a. m. odaítélés, a bíróságnak olyan határozata, amellyel valamely dolog feletti jogot létesít vagy annak más személyre átszállását mondja ki. A római jogban a tulajdonközösség megszüntetésének rendes módja a természetben felosztott dolog egyes részeinek az egyes volt tulajdonostársak javára szóló odaítélése. Adjudicationak mondják a tulajdonjognak árverés esetében a legtöbbet igérőre átszállását is, ami a leütéssel következik be. — A nemzetközi jogban adjudicatio valamely vitás területnek döntőbíróság útján valamely államhoz csatolása. NIZSALOVSZKY E.

Adjumentum, gyakoribb többese: *adjumenta* (lat.), a. m. segédeszközök.

Adjunctio (lat., ejtsd: *àdjunkció)*, a. m. hozzákapcsolás. Az accessióval rokon kifejezés.

Adjunktus (lat.), hivatalbeli segéderő, *Német-* és *Svédországban* fiatalabb középiskolai tanár, *Ausztriában* fiatalabb hivatalnok, *Magyarországon* az egyetemi s műegyetemi tanár *első segédje*, rangban több, mint a tanársegéd, a fizetésben szintén, de a szolgálati viszonya egyébként ugyanaz, mint a tanársegédé. WESZELY Ö.

Ad justificandum (lat.), a. m. igazolás végett.

Adjusztálás (újlat.), a. m. rendbehozás, előkészítés; preciziós műszerek szabályozása; katonaságnál a kincstári ruhának testhezállóvá tétele; ügyiratok felszerelése a szükséges mellékletekkel; pénzverésnél az érmelapkák súlyának hitelesítése.

Adjutáns, *segédtiszt;* katonai parancsnokok mellett irodai és egyéb segédszolgálatokat végző tiszt, aki egyúttal az adjutanturá-nak, a segédtiszti irodának a vezetője. Feladata a parancsok és jelentések megfogalmazása és az azok továbbításáról való gondoskodás. Lásd: *Segédtiszt, Vezérkari tiszt, Parancsőrtiszt, Hadsegéd.* BREIT J.

Adjutum (lat.: segély), a köztisztviselőknek adott szokásos évi segítség. 1883 előtt az állam a vármegyék háztartásához adjutummal járult, hogy közigazgatási költségeiket könnyebben fedezhessék.

Adjuvans (lat.), a gyógyászatban az olyan szerek megjelölése, amelyeket a gyógyszerben a főszerhez (basis) azért adnak hozzá, hogy annak hatását elősegítsék és fokozzák. Hatásuk rendszerint ugyanolyan irányú, mint a főszeré, néha azonban olyan szereket kombinálnák, amelyek egészen különböző hatást fejtenek ki ugyan, de végeredményben ugyanazt a célt szolgálják. HIRSCHFELD E.

Adlatus (lat.), magas állású egyének és katonák mellé azok helyettesítésére rendelt magasabbrangú főtisztviselők, illetőleg tábornokok.

Adler (csehül: *Orlice)*, Csehszlovákiában az Elbe baloldali mellékfolyója. A Wilde és Stille Adler egyesüléséből keletkezik, Königgrätz mellett torkollik.

Adler *Adelina*, operaénekesnő, szül. 1892 szept. 28-án Budapesten. A Zeneakadémia növendéke, Maleczkyné, majd Münchenben Bianchi Bianka tanítványa volt. 1912-ben a budapesti Népopera, 1915-ben az Operaház, majd a Városi Színház tagja lett. 1921-ben

Genfbe szerződött, ahol az *Aquila* művésznevet vette fel. Alaposan képzett drámai szoprán nagy szerepkörrel, koloratúr és drámai szerepekben egyaránt kiváló. GOMBOSI O.

Adler *Alfred*, osztrák idegorvos, szül. 1870 febr. 7-én Bécsben. Freud Sigmund tanítványa, az individuális pszichológia megalapítója. Főbb munkái: *Studien über die Minderwertigkeit von Organen. 1907. Über den Nervösen Charakter. 1912.* REUTER C.

Adler *Emanuel*, osztrák jogtudós és szociológus, szül. 1873 szept. 29-én a morvaországi Rossnitzban. Egyetemi tanár Bécsben, nyugalmazott miniszteri osztálytanácsos. Irt tudományos műveket az osztrák kézművesipar helyzetéről, a szabadalmi jogról és összehasonlító tanulmányt az osztrák és német jogról.

Adler *Friedrich*, német építész és szakíró, szül. 1827 okt. 15-én Berlinben, megh. u. o. 1908 szept. 15-én. A berlini építészeti akadémia tanára volt. Jelentősebb alkotásai: a román stilusú Krisztus- és Tamás-templomok Berlinben, a Megváltó-templom Jeruzsálemban, a wittenbergi vártemplom helyreállítása. Részt vett az olimpiai ásatásokban. Irodalmi műveiben az ó- és középkori építészettel foglalkozik. Nevezetesebbek: *Mittelalterliche Backsteinbauwerke des preussischen Staates, 1859—1898*; *Das Mausoleum zu Halikarnass 1900.*

Adler *Friedrich Wolfgang*, szocialista iró és politikus, a II. Internacionale titkára, szül. 1879 júl. 9-én, Adler Viktor fia. Svájcban tanult s később a felső matematika és fizika magántanára volt Zürichben. Ausztriába hazatérve, részt vett a szocialista mozgalomban és egyik szerkesztője lett a *Kampf* című folyóiratnak. A háború alatt szélsőbaloldali pacifista álláspontjával szembekerült a szociáldemokratapárt vezetőivel. 1916 okt. 19-én a Meissl és Schaden-étteremben agyonlőtte gróf Stürgkh Karl osztrák miniszterelnököt. Igy akart tiltakozni az abszolutisztikus kormányzat ellen. A kivételes háborús törvényszék halálra ítélte, amit 18 évi börtönre változtattak, 1918-ban kegyelmet kapott. Egyik megalapítója a kétésfeles Internacionale néven ismert szocialista alakulásnak. Ennek a II. Internacionaleval történt egyesülése után titkára lett a II. (londoni) Internacionalenak. Főbb munkái: *Die Erneuerung der Internationale, Aufsätze der Kriegszeit. 1918; Ernst Machs Überwindung des mechanischen Materialismus 1918.* Magyarul is megjelent: *Bolsevizmus vagy szociáldemokrácia.* GERGELY GY.

Adler *Georg*, szociálpolitikus, szül. 1863 máj. 28-án Posenben, megh. 1908 jún. 11-én Berlinben. A kieli egyetem rendkívüli tanára volt. Kodifikátora a kötelező munkásbiztosításról szóló első német törvénynek. Sok szociálpolitikai tudományos munkát irt. Főműve: *Die Grundlagen der Karl Marxschen Kritik der bestehenden Volkswirtschaft. 1887; Geschichte des Sozialismus und Kommunismus. 1900.*

Adler *Guido*, zenetudós és zeneiró, szül. 1855 nov. 1-én Eibenschützben. Előbb (1885) a prágai egyetemen, majd (1898-tól) a bécsi egyetemen adott elő. Megalapítója a *Vierteljahrsschrift für Musikwissenschaft* c. folyóiratnak. Művei: *Denkmäler der Tonkunst in Österreich; Studien zur Musikwissenschaft; Richard Wagner. 1904*; *Der Stil in der Musik. 1911*; *Handbuch der Musikgeschichte 1924; Methode der Musikgeschichte 1919.* SIKLÓS A.

Adler *György*, magyar származású zongorapedagógus, szül. 1863 nov. 22-én. Atyja *Adler Vince* tanította, utána a frankfurti Raff Joachim-féle konzervatóriumban a híres Roth Bertrand, majd maga Raff, utóbb Bülow Hans. Maga is a Raff-konzervatórium tanára lett. KERESZTY I.

Ádler *Illés*, rabbi, szül. 1868-ban Zentán, megh. 1924-ben. Budapesten. 1891-ben lett Kiskunfélegyházán rabbi, majd Óbudán, végül a pesti izraelita hitközség Rombach-uccai zsinagógájában lett főrabbi. A világháború alatt tábori lelkész volt őrnagyi rangfokozatban.

Adler *Jules* francia festő, szül. 1865-ben Luxeuilben. Realisztikus képeinek tárgyát gyakran erős szociális célzattal, az ucca, a munkások életéből meríti.

Adler *Max*, osztrák egyetemi tanár és Marx-kutató, szül. 1873 jan. 15-én Bécsben. Jogot tanult, de már egyetemi hallgató korában foglalkozott szociológiai tanulmányokkal. Irodalmi munkásságában összhangot igyekezett teremteni Kanti filozófiája és a marxismus között. 1904-ben Hilferdinggel együtt kiadta a Marx-tanulmányokat, amelyekben éles harcot folytatott a Bernstein-féle revizionizmus ellen. Tevékeny részt vett a munkásoktatásban. 1918-ban képviselővé választották, ebben az évben lett a bécsi egyetemen a szociológiának és a szocializmus történetének tanára. Számos munkát írt a marxizmussal és a munkáskérdéssel kapcsolatban. Művei közül *Marx a gondolkodó* magyarul is megjelent. GERGELY GY.

Adler *Mór*, festő, szül. 1826 máj. 24-én Óbudán, megh. 1902 okt. 12-én Budapesten. Tanulmányait Bécsben, majd Párisban végezte, ahol Delarochenak volt tanítványa. Budapesten 1852-ben tűnt fel Memento mori c. képével. Gondosan megmunkált tetszetős festményei

Gutenberg Lex. I. k.

közül néhányat a budapesti Szépműv. Múzeum és Tört. Arcképcsarnok őriz. ÉBER L.

Ádler Mór I.

arcképe

Gross Bélától

a Tört. Képcs.

Mária halála.

153. H. Schülein és B. Leitbloni.

Adler Mór

igazgatója. — Adler Móricz, akadémiai festő, 76 éves korában Budapesten; temetésén a Képzőművészeti Társulat és Nemzeti Szalon testületileg vett részt. — Mohn Lajos, a budapesti belváros egykori tekintélyes kereskedője, 72 éves korában. — Derrade Moroda Gyula író és hírlapíró Pozsonyban. Német nyelven írt hazafias szellemben. — Birmann

Vas. Ujs 1902

694. 1

István dr.
magántanár
úrnak.

Helyben.

VIII. Tisza Kálmán
tér 7.

Adler Mór

1826 - 1902.

vid

Ujv M Zs L

g. l.

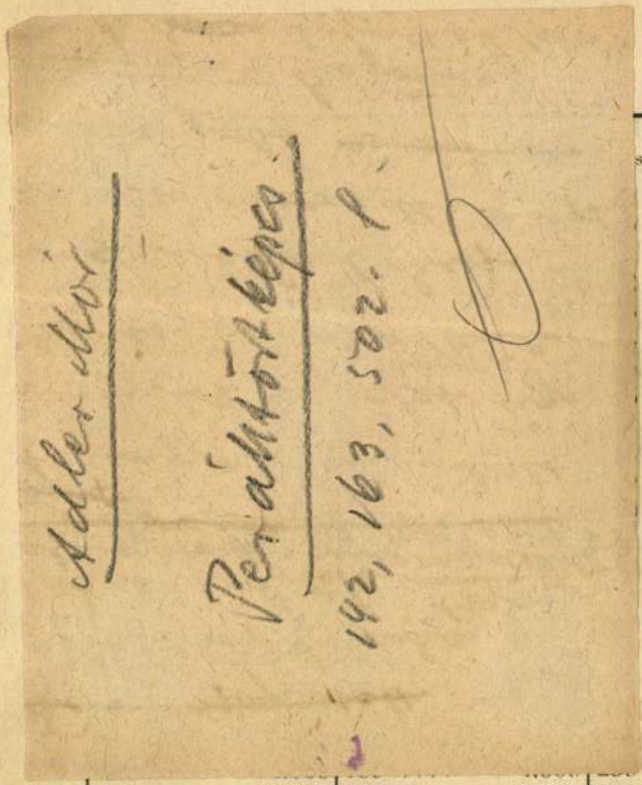

Kat. sz.	K	Kat. sz.	K
....	5.000	261a ...	10.000
....	5.000	262	18.000
....	3.000	263	7.500
....	7.500	264	5.000
....	7.500	265	18.000
....	17.000	266	40.000
....	5.000	267	20.000
....	5.000	268	12.500
....	1.000	269	10.000
....	25.000	270	10.000
....	12.500	271	10.000
....	12.500	272	18.000
....	6.000	273	18.000
....	58.000	274	8.500
....	1.000	275	30.000
....	1.300	276	60.000
....	1.000	277	75.000
....	12.500	278	25.000
....	2.500	279	25.000
....	5.000	280	65.000
....	25.000	280a	8.000
141 .... 30.000	190 .... 10.000	240 .... 25.000	281 .... 75.000
142 .... 15.000	191 .... 7.500	241 .... 25.000	281a 500

MAGYAR NEMZETI RENESZÁNSZ TÁRSASÁG

BUDAPEST

AZ 1923. JANUÁR 15, 16, 17, 18, 19, 20 ÉS 22-ÉN TARTANDÓ

IV. MŰVÉSZETI AUKCIÓN

ELADÁSRA KERÜLŐ MŰTÁRGYAK

KIKIÁLTÁSI ÁRAI

(AUSRUFUNGSPREISE)

A kikiáltási árak magyar koronákban értendők.

Kat. sz.	K	Kat. sz.	K	Kat. sz.	K	Kat. sz.	K
1	4.000	31	25.000	61	28.000	87	50.000
2	4.000	32	7.000	62	50.000	88	25.000
3	4.000	33	5.000	63	20.000	89	40.000
4	13.000	34	30.000	64	12.000	90	50.000

Adler Mór I.

1866. nov. ki áll
kapcsm. tárulat
A remete

Nefelejts. 1866.
540. l. (-k-r
Műtárlati remete.)

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Adler Mór I.

ind

Krück I. 8. l.

Lenz h. n. II. 72

1904. XI. 3.

Nyitra.

Sanatorium-egyesület emlékkönyve (795/1904.)

Adler Mór

Különfelek
mind meg-
vannak
megvezni

l -

LykaMagymúI300-50

~~108~~, ~~119~~, 121, 207,
~~219~~. 255, 263, ~~316~~
~~401~~, ~~409~~, ~~416~~ l.

Lyka K.: Magyar
művészet. 1860-1850.
Bp. 1929.

Vasárnap **17** Rogate	Budapesti Nemzetközi Vásár	Protestáns: Paskál Görög: Andronik Izraelita: Ijar 25.
Hétfő **18** Venanc	Budapesti Nemzetközi Vásár	Protestáns: Erik Görög: Péter Izraelita: Ijar 26.
Kedd **19** Cölesztin		Protestáns: Ivó Görög: Patrik Izraelita: Ijar 27.
Szerda **20**		Protestáns: Bernát Görög: Talalé

Adler Moric I.

wód

Thieme – Becker

I. 85–86. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Adler Mór

l.

Szana 1890

104. l.

~~RÉM~~

Adler Mór I.

wód
z
Szabómagyfest.

154. l.

mocsárnyi
lakos
duo

Adler Mór

l.

Kelp. 18. l.

Szolnok-dobokamegyei Ethnographiai és
Tört. Társulat dési Könyvtárának
műtárgyai 1914-ben IX. 52.

Adler Mór I

festo

vrad

Kart. Ung. 121. l.

Romania IV. 222, 223.

Adler Mór

festo

wód

Haeufler 1854

I. 152. l

Herkules a sárkánnyal
Színes viasz, üveglemezen, 25 × 20, ill. 22 × 28 cm.

Diana (200. kép)

Saturnus

Najád
Viasszobrok, 30, 37 és 29 cm.
Hardy műveit Simor prímás vásárolta 1874-ben. Goethe: Aus einer Reise am Rhein. Sämtliche Werke, 25. kötet, Stuttgart, é. n. 190—191. l. — Maszlaghy Ferenc: Hardy viaszdomborművei az esztergomi érseki képtárban. Új Magyar Sion, VII., 1876., 528—541. l. — Esztergom, III., 1876., 26. szám. — Az esztergomi érseki képtár... Vas. Újs., 1876., 412. l. — Maszlaghy Ferenc: Újabb adatok Hardy Bernát Gáspár életéhez. Új Magyar Sion, VII., 1876., 853—857. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — —ó: Az esztergomi Hercegprímási képtár. Magyar Korona, III., 1879., 16. szám. — Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 522. l. — Körösy László: Esztergom. Esztergom 1887., 245. l. — Maszlaghy II., 129—142. l. — Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet, Bp., 1906., 288. l. — Esztergom vármegye... Bp., é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság 1916., júl. 12., 5. l. — Thieme-Becker XVI. kötet 36—37. l. — Gerevich PA, 250. l. — Lepold—Lippay, 58. l. és XVI. tábla.

HAGBOLT, JAKOB

Adler Mór

festö

vül. Óbuda 1826.

lásd

Fleischer Béis 27 l.

T. 1039.

Zrinyi Péter medaillonképével diszi-
63 október 16-iki küzdelmét szemlél-
erinwar közt a MUHR FLUS derekán
on mellképe fölül látható, fogadja
okat, kiket menekülésre kényszerit.

id wahaffter Bericht,
elche den 16 Octobr 1663. Herr Graff
auch den 17. Novemb.
erin, ꝛc. wider die Türckischen und
mlich erhalten haben.

e: Zufinden bey Paulus Fürsten, Kunst-

. 17.9 : 30.5 cm.

Adler Mór I

Itzer Eori,
Önarckép, repr.

Vas. Ujs. 1913. 368 l.

Farkas Zoltán: Magyar biedermeier művészeti kiállítás az Ernst-Muzeumban.

Önarcképpel.

Ádler Mór I.

48
26
22

Erdő

Ernst Mur. Králl. X.
Magyar biedermeier-
művészet. Bp. 1913.
25. l.

Ihm Kori arcképe 1.850 K.

Ernst Lajos – Lázár Béla
Magyar biedermeier-
művészet.
Bp. 1913. 25. l.

FESTŐK

Adler Mór

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 513. l.

Berzeviczy Albert

A Ötvenes évek
képzőművészete

1908.

esben 1831 április 12-én
rilis 5-én.

nyé, aki
fejét jobbra fordította és le-
a merült volna el. Homlokába
t kontybatüzötten viseli. Jel-
MEUNIER és A. VERBEYST BRUXELLES.

a 48.0 cm.
r 23-iki 7868 sz. leirat alapján
ettetett 1908: XII. 26-án (1933-908).
20-án (309-909).

-159

305

672

Adler Mór III

archéfestő

Ujpesten 1900 körül
(az 1890-es évektben és

Takács Zoltán felvinci =

Szule Péter. Bpest. 1923.
6. l.

Adler *Friedrich*, német építész, *1827. †1908. Ernst Curtius-szal (l. o.) együtt nagyjelentőségű ásatásokat végezett Olympiában.

Adler *Friedrich Wolfgang*, osztrák szociáldemokrata vezér, A. *Viktor* fia, *1879. A zürichi egyetemen a fizika magántanára volt, majd Ausztriában a munkáspárt titkára s havi folyóiratának, a *Kampf*-nak szerkesztője. 1916-ban agyonlőtte gróf *Stürgkh* osztrák miniszterelnököt, halálra ítélték, de büntetését 18 évi súlyos börtönre változtatták. Az 1918. forradalomban kiszabadult s mint a szocialista II. munkásinternacionale főtitkára dolgozott.

Adler *Guido*, osztrák zenetörténetíró. *1855. 1898—1927-ig a bécsi egyetemen a zenetudomány tanára. Az ú. n. stíluskritikai irány (l. o.) vezére. Szerkesztette a *Denkmäler der Tonkunst* c. sorozatot és a zene történetének egyik legjobb összefoglalását, a *Handbuch der Musikgeschichte* c. művet.

Adler *György*, zeneszerző, *1789. †1867. 1839—1867-ig a koronazó Mátyás-templom karigazgatója. Termékeny zeneszerző. Leánya: *Adél*, Erkel Ferenc felesége volt. Fia: A. *Vince* zongoraművész (l. o.)

Adler *Illés*, *1868. †1924. 1896-tól haláláig mint rabbi Budapesten működött. Országos hírű hitszónok volt.

Adler *Imre* (Odler), egyike a XVII. sz.-i habán agyagiparosoknak, akik fehér ónmázas edényeiken magyaros és színes stilizált virágdíszt alkalmaztak.

Adler *Jules*, francia festő, *1865. Egyideig népszerű volt a szegény munkásnép életéből vett képei révén.

Adler *Max*, osztrák szociológus, *Bécs 1873. A szociológia tanára a bécsi egyetemen. Különösen a marxizmus bölcseleti vonatkozásaival foglalkozott.

Adler *Mór*, festő, *1826. †1902. Csendéleteket, arcképeket festett a táblabíró-világ stílusában.

Adler *Mór*, festő, *1860. Táj- és életképeket festett.

Adler *Simon*, gyógypedagógus. *1861. †1929. A Wechselmann-féle vakok intézetének igazgatója volt. Számos értekezést írt a vak és siketnéma gyermekek oktatásáról. (*A vak siketnémák tanítása*, 1911.)

Adler *Viktor*, osztrák szociáldemokrata vezér, lapszerkesztő. *1852. †1918. Befolyásos politikus volt, az osztrák szocialista pártok egyesítésére törekedett. Megalapítója és főszerkesztője volt a bécsi *Arbeiterzeitung*-nak (1893). 1907-ben osztrák birodalmi gyűlési képviselővé választották. A világháború végén az új osztrák köztársaságban külügyi államtitkár lett.

Adler *Vince*, zongoraművész, zeneszerző. *1826. †1871. A. *György* (l. o.) fia, Erkel-tanítvány. Bécsben, Párizsban, Genfben élt.

Adlerbeth *Gudmund Jöran báró*, svéd költő és államférfi, *1751. †1818. Egyik első tagja volt a svéd kir. akadémiának (1786). Jeles műfordító és az ó-germán irodalom alapos ismerője.

Adler-Kreutz *Carl*, svéd tábornok, *Finnországban 1757 †1815. Résztvett Finnország védelmében az oroszok elleni háborúban és többízben megverte az oroszokat. A IV. Gusztáv Adolf svéd kir. ellen kitört felkelésben, mint a mozgalom vezére, letartóztatta a királyt és lemondásra kényszerítette. (1808).

Adlersfeld *Eufemia* von, szül. *Ballestrem* grófno. *1854. †1907. Könnyű, szórakoztató regényei és elbeszélései nagy példányszámban forognak ma is közkézen. Néhány műve magyar nyelven is megjelent: *A farkas árnyéka*, *Kata grófnő*.

Adlersparre *Georg*, svéd tábornok, államférfi, történetíró. *1760. †1835. Közreműködött 1808-ban IV. Gusztáv Adolf megbuktatásában és XIII. Károly trónraemelésében. Kilenc kötetből álló svéd történelmi okmánytárt adott ki.

Adlgasser *Anton Cajetan*, német zeneszerző, orgonaművész, *1728. †1777. Mozarttal és Mich. Haydnnal megzenésített egy iskoladrámát.

Ad libitum (latin), tetszés szerint; a zenében a ritmikai és előadásbeli kötetlenséget, szabadságot jelzi, főleg a virtuóz kadenciákban (l. o.).

Adliswil, svájci község Zürich kantonban, Horgen kerületben. Gyapot- és selyemszövés. (1930) 5322 lak.

Adluma, a mákfélék családjának füstikefélék alcsaládjába tartozó nemzetsége. Egyetlen faja, *A. fungosa*, É.-Amerikának az Atlanti-Óceán felé eső részén él.

Ad majorem Dei gloriam (latin), teljes szövege: *Omnia A.*, a. m. mindent Isten dicsőségének növelésére. Loyolai Szt. Ignác jelmondata, így rövidítik: O. A. M. D. G.

Ad manus proprias (latin), a. m. saját kezébe.

Ad Mediam, római ókori helység neve, a mai Mehadia helyén, Orsovától (Tierna) kb. 25 km-re. Erődített táborában állandó helyőrség tanyázott. Latin neve („középen") arra mutat, hogy a római foglalás előtt lakatlan hely volt és csak stratégiai szempontból szerveztek állomáshelyet és erődöt a rómaiak e ponton.

Admete, a Herakles 12 munkájáról szóló mondában Hera istenasszony papnőjének a neve. Az ő számára kell Heraklesnek az amazon-királynő övét megszereznie.

Admetos, 1. A thessaliai Pherai uralkodója volt. Életéért neje, Alkestis áldozta fel magát. 2. Molossosi király. Az Athénből menekülő Themistoklesnek, bár ellensége volt, menedéket nyújtott. 3. Nagy Sándor hadvezére. Tyros ostrománál esett el.

Administrateur délégué [—sztratőr delegé], fr. kifejezés: a részvénytársaságnak olyan igazgatósági tagja, aki az igazgatóságtól megbízást és felhatalmazást kapott valamely ügylet megkötésére, vagy üzletág vezetésére.

Adminisztráció (latin), általánosságban igazgatás, magánügyeknek, egyesületi ügyeknek, vállalatok ügyvitelének intézése. A mai nyelvszokásban elsősorban a közügyeknek az intézését, a közhivatalok ellátását, azaz a közigazgatást értik alatta, de használják a szót a közhivatali szervezet megjelölésére is. Az A. feladata az üzemeknél, hogy a munkát rendszeresen irányítsa s szabályszerű elvégzését ellenőrizze. Jónak akkor nevezhető, ha az ügykörébe tartozó feladatokat idejében és kifogástalanul végzi el. Ujságüzemekben a kiadóhivatalt nevezik A.-nak.

Adminisztratív államtitkár (közigazgatási államtitkár), az az államtitkár, aki a minisztérium állandó hivatali személyzetéhez tartozik, annak legmagasabb rangú tagja és így a minisztériumi ügyintézés szakavatott vezetője. Az A. állása, szemben az ú. n. politikai államtitkár állásával, nem politikai és bizalmi jellegű állás és független a miniszterek változásától.

Adminisztrátor, egyházjogi értelemben az egyházmegyének a pápa által kirendelt ideiglenes kormányzója (A. apostolicus), ha a törvényes püspököt betegség, fogság, politikai nehézségek, stb. akadályozzák joghatósága kifejtésében. Tr. óta pl. a nagyváradi egyházmegye hazai részét A. apostolicus kormányozza.

Adminisztrátori rendszer. Apponyi György alkancellár az 1843—47. években az ellenzéki vármegyéket meg akarta törni s arra kényszeríteni, hogy konzervatív követeket küldjenek az országgyülésbe. Ezért a hatalmat ki akarta venni a megyei alispánok kezéből s a vezetést teljesen a megyében lakó főispánokra bízta. Azok mellé a főispánok mellé, akik az erőszakosságra nem voltak kaphatók, v. akik erre alkalmatlanok voltak és nem akartak megyéjükben lakni, helyetteseket, ú. n. *adminisztrátorokat* küldött, magas fizetéssel és megfelelő végrehajtó hatalommal. Az 52 megye közül 32-ben adminisztrátor működött. Az A.-rel a kormány nem ért célt. Az adminisztrátorok erőszakoskodása következtében országos felzúdulás támadt, a liberális ellenzék és a vele szövetséges konzervatív elemek meghiúsították Apponyi terveit s az 1847—48. országgyülésen az ellenzék került többségbe.

Admirális, tengerésztiszt, a 3. tábornoki fokozatban, l. *Tengernagy*.

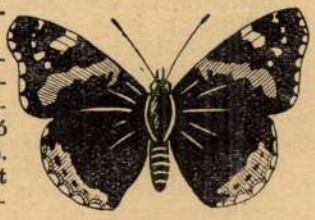

Admirális-pillangó.

Admirális pillangó, *Pyramei (Vanessa) atalanta*, a *Nymphalinae* alcsaládba tartozó nappali lepke. Szárnya sötét bársonyos barna, fehéren foltozott és élénkpirosan csíkozott. Hernyója csalánon él.

Admiralitás, tengernagyi hivatal, a legfelsőbb tengerészeti hatóság, amely az egész tengerészeti szolgálatot vízen és szárazon irányítja. Több külföldi államban külön tengernagyi bíróság ítélkezik tengerészeti ügyekben. Magyarországon a budapesti büntető bíróságok illetékesek.

Admiralitás-szigetek (Admiralty Islands), a Bismarck-szigetekhez tartozó szigetcsoport Oceániában, Új-Guineától ÉK.-re. 2600 km². 1914-ig Németországhoz tartoztak, ma közigazgatásilag a Mariana-csoporthoz vannak csatolva és Japán mandátuma alá tartoznak. A fősziget, Manus, hegyes, a többiek kicsiny korallszigetek. Kb. 13.000 főnyi lakosságuk pápua-maláji keverék, gyöngyhalászok és kókusztermelők.

Admisszárius (latin), olyan fedező mén, apamén, amely a ménesben, mint törzsmén fedez.

Admisszió, a gőzgép hengerébe bevezetett ú. n. friss-gőz. A.-nyomás a gőzkazánból a vezérlőmű (tolattyú, szelep, csap) csatornáin keresztül vezetett gőz nyomása a henger belsejében; e nyomás a csővezetékekben szenvedett nyomás-esés (áramlási veszteségek) miatt mindig kisebb a kazán-nyomásnál.

Admodiatio (latin), közmunka kiadása vállalkozónak. Más értelemben birtok haszonbérbe adása a felszerelés tulajdonba adásával együtt.

Admonitio (latin), megintés, régi jogi kifejezés. Az ősi nemesi jószágok elidegenítését megelőzőleg a birtokos tartozott az atyafiakat az elidegenítendő jószággal megkínálni s őket meginteni, hogy, ha akarják, a jószágot minden más vevő (hitelező) előtt megvásárolhatják. Ezt a megkínálást s megintést nevezték A.-nak, később *praemonitio*nak. A. jelentette azt a törvényszéki cselekményt is, midőn valaki a majdani alperest, mielőtt a pert ellene megindította volna, a bíróság közbenjöttével elégtételadásra szólította fel, hogy így a per megindításához a jogosultságot megszerezze. L. még *Megintés*.

Admonitiones canonicae (lat.), v. *monitiones canonicae*, a katolikus egyházi büntetőeljárásban a fenyíték *(censura)* kiszabását megelőző törvényszéki megintés.

Admont, stájer falu az Enns völgyében, gyönyörű fekvésű üdülőhely (1934) 1660 lak. Bencés apátságát 1074-ben alapították, gazdag könyvtárának freskóit Bartholomäus Altomonte festette.

Admonti kódex, Szt. István király törvényeinek legrégibb fennmaradt szövege. Nyolc levélből álló XII. sz.-i hártya-kézirat, valószínűleg hazánkban készült. Törvénykezések, törvényrendeletek és azok végrehajtási módozatai vannak benne. Az admonti (Ausztria) Szt. Benedek-rendi kolostor egy kódexében maradt fenn. 1846-ban fedezte fel Wilhelm *Wattenbach*. 1934-ben a magyar állam 20,000 P-ért megvásárolta a Magyar Nemzeti Múzeum részére s az Országos Széchényi-könyvtárban helyeztette el. Fakszi-

megisterre Adler Mór (III.)

szül. Ungvart 1860 apr. 5.

Itr. 7 gim. Ungvar.

1885/86 I. I. szakoszlály

1885/86 II. vendéglát.

1886/87 I. fest. ont.

1887/88 I. vendéglát.

Adler III. Mór !!

Hajdusámson TV. 120.

Adler Mór III

A. 2. *Mór*, festő, szül. Ungvár 1860 ápr. 5. 1885—88. a bpesti mintarajziskolában s azután alighanem Bécsben tanult. Naturalista táj- és genreképeket festett.

Eg I. 10. l.

A. Varotari

1425 ~~[illegible]~~ ~~13.~~ Padovan

A mester m. Paduaban 1590-

A szent család.

A térdig látható ~~[illegible]~~ tartja a gyermek Jézust

Fátkarolva, megáldja, kinek vállát ~~[illegible]~~ A

zeit keblén keresztbe tette. A

keresztelő szt. János helyezkedett ~~[illegible]~~. A

baljával Jézus balkezét f

palást, rózsa színű magas

nos meztelen; ~~[illegible]~~ a fiatal

ruhát visel, ~~[illegible]~~ hajába gyo

zetének ~~[illegible]~~

kövek ~~[illegible]~~ képezi

Vászon

A Nemzet Mu

Adler Mór III

1884/85–1885/86,
1887/88 I.

Ferképzőmfőiskévk

62. l.

Adler Mór III.
festő
szül. 1860

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

212. ADLER MÓR: Csendélet I. (olajf.) Ára 125 kor.
213. „ „ „ II. „ „ 125 „

Adler Mór III

Nemzeti Szalon

Adler Mór.

1900. Tavaszi tárlat.

Csendélet I. olaj
Csendélet, II. "

Nemzeti Szalon

1901. Téli kiáll.

Csendélet, olaj

„Ádler M." III.

Signaturával 1900-(-1910-) az évekből 2 tájképet és egy genreképet láttam. Münchenben tanult az 1890-es evekben. Okvetlenül magyar, bár kizelebbit nem tudok róla. Adler-Mórral nem azonos

1926 XII. 28

Fibula-óriás bronsból, wzsavölgyi

VI. 126.

1021

Adler Mór festménye

1983.IX.21.Kossuth 8.27 Gné

Van-e hiteles Bolyai képünk?

- Szerkesztő műsorvezető Lukácsi Béla.

- 15 éve történt, hogy egy magyar fiatalember otthagyta a katonai pályát és szükebb hazájában maradva munkához látott. Ennek a munkának az eredménye az a körülbelül 14 ezer oldalnyi kézirat, amely részben mind a mai napig feldolgozatlan. Ezt a fiatalembert azóta a világon valaha élt tíz legnagyobb matematikus között tartják számon, de ennek ellenére élete, egyénisége és munkássága ma is a legszélsőségesebb véleményekre ragadtatja még az oly szakavatott kutatókat is. Egész élete titokzatosnak, rejtélyesnek, sőt sokak számára egyszerűen érthetetlennek tűnik. De bárhogyan is van, ezekután szinte meg sem lepődik az ember azon, hogy nem maradt meg róla hiteles fizikai kép, azaz nem tudjuk hogyan nézhetett ki, legfeljebb közvetett utalásokból. Vagy talán mégis van róla képünk. Az utóbbi időben a magyar sajtóban fellángolt a vita arról, hogy van-e hiteles Bolyai János képünk, mert hiszen róla van szó. A vita középpontjában rajta kívül Adler Mórnak egy fiatalembert ábrázoló képe, festménye áll. Nos erről a kérdésről rendezett vitát még áprilisban a TIT budapesti szervezete a Bolyai János Matematikai Társulat és a Természet Világa Szerkesztősége a Kossuth Klubban. A népes hallgatóság előtt lezajlott vitában több tudományág képviselői is résztvettek, mi a vitának az érdekesebb pillanatait tudjuk visszaidézni, természetesen rövidített formában. A vita megnyitó beszédében Császár Ákos akadémikus először Bolyai János matematikai tevékenységéről beszélt.

- A magyar matematika történetének egyedülálló, kiemelkedő alkotása, de nyugodtan mondhatjuk a XIX.századi egyetemes matematika történetnek is egyiklegfényesebb eredményei között tarthatjuk számon. Éppen ezért a tudománytörténészeket épp ugy, mint azt hiszem a legszélesebb közvéleményt is élénken foglalkoztatja az a kérdés, hogy tudunk-e Bolyai Jánosról hiteles arcképpel szolgálni. Nagyon hosszu ideig ugy tudta a tudománytörténet, hogy ilyen hiteles Bolyai János arcképünk nincs, az 50-es években, mintegy 30 évvel ezelőtt a Bolyai János Matematikai Társulat birtokába jutott ajándékozás képpen egy festmény, az a festmény, amely kiállitva látható és amelyről akkor az ajándékozó azt állitotta, hogy Bolyai Jánost ábrázolja. Nem tudok pontos adatokkal szolgálni, hogy kik és milyen szakértők, de akkor megvizsgálták az arcképet és egyöntetü vélemény az volt, hogy nem hiteles, nem Bolyai Jánost ábrázolja, sőt konkrét kombinációk is merültek fel arra nézve, hogy kit ábrázol. A legujabb időkben merült fel egy ujabb elmélet, amely szerint Bolyai Jánosról fiatalkorá-

ban készült egy arckép és ez a festmény esetleg lehet ennek az arcképnek a másolata. Toró Tibor temesvári professzor volt az, aki ezt a feltevést nagyon korrekt formában megfogalmazta, és annak a szükségességét vetette fel, hogy szakértők a kérdést vizsgálják meg. Felkérem Nagy Dénest, aki a kérdés előzményeit részletesebben és sokkal hivatottabban, mint azt én tettem az előbb egész nagy vonásokban ismertetni fogja. Tessék.

- Én most arra vállalkozom, hogy néhány Bolyai dokumentumot összefoglalnék magáról a kép történetéről. Kezdjük talán az első dokumentummal, Bolyai Farkas levele Bolyai Jánoshoz amelyik 1821 szeptember 1o-én iródott. Ott ebédeltünk a vízesésnél, a kőasztalon. Kitettem a te bécsi képedet is, hogy hárman legyünk. Azt ishozzáteszem, hogy Bolyai Farkas ezidőtájt sok más levélben is utalt erre a bizonyos bécsi képre, sőt menjünk tovább és nézzünk most egy merőben más dokumentumot. Bolyai önéletrajzi kéziratiból. A kézirat nem datált, Bolyai János itt igy ir. Egyuttal ez alkalommal éppen nem hiuságból, nem is örök emlékezetre, megtartásra, mert még egész katonai hadnagyi teljes parádéban levett mellképemet is bizonyos atyámtóli méltatlanság és arra következett méltatlankodás, indignáció következtében össze szaggattam, annyiranem vágytam az afféle mások által vadásztatni szokott külső halhatatlanságra, minden effélét semminek nézvén. Hozzáteszem, hogy e bizonyos kép szétvágását más dokumentumok is említik, álljon itt Bolyai János fél-testvérének, tehát Bolyai Farkas második házasságából születetett Bolyai Gergelynek egy rövid levélrészlete, amit Szabó Sámuelnek, a kollégium tanárának irt Bolyáról 1867 április 2o-án. Jánosnak a képe nincs meg, pedig mint főhadnagy nagyba olajba le volt véve táncparádéban, hanem az öreggel egykor veszekedve haragjában kardjával a rámából oly szépen kikanyaritotta, hogy csak rámája maradt. Más képem aztán nincs, ami a célra szükségeltetnék. Tehát eddig beszéltünk egy Bolyai Farkas által Bolyai Jánosnak irt levélről, ahol egy bécsi képről van szó. Egy olyan bécsi képről nyilván, amelyet a Bécsben tanuló Bolyai János küldhetett haza a családnak. Bizonyos, hogyekkor alhadnagy sem volt még, pláne nem hadnagy, vagy főhadnagy, tehát ugy tünik, hogy ez a két kép különböző kell legyen. Ez az a gondolat, amelyik Toró Tibor érvelésének is egyik jelentős pontja. Menjünk továbbés nézzünk meg egy további dokumentumot, nevezetesen Steckl Pál Bolyai Farkas és Bolyai János Geometriai vizsgálatai cimü könyvének első részében 1914-ben szerepel a most idézett tétel. Azt az ifjukori arcképet, amelyről az 58.oldal, 25 sorában történik említés, tehát pont ez a bizonyos bécsi kép, amit kitettek,

ámint Poncz nekem elbeszélte János egyik alkalommal, mikor apjával civakodott, dührohamában maga pusztitotta el. Jánosnak egy porcelánra festett miniatür arcképe az ő fia, Dénes birtokában volt, de ennek gyermekei, akik játszottak vele fölismerhetetlenné tették. Innen van az, hogy Bolyai Jánosról nincsen arcképünk.

- Nagy Dénes után Morvai György Bolyai kutató kért szót. Elmondta, hogy ő 1938-ban találkozott először Ádler Mór festményével, és bár széleskörü kutatásokat folytatott feleségével, nem sikerült kideriteni, hogy ki festethette ezt a képet. Elmondta még, hogy a Bolyai család egyik leszármazója szerint, Végh Attila szerint egy Bolyai Dénesnek, János fiának a felesége, amikor Dévára költöztek sok más értékes dokumentummal együtt két Jánosról készült képet is a vonaton hagyott, amelyek természetesen elkallódtak. Morvai György egyébként több, a családról készült fényképet adott át Kiszely István antropológusnak, hogy a tudomány módszereivel vessék össze azt Ádler Mór festményével. Kiszely István egyébként a következőketmondta.

- Szembetünő, hogy Bolyai János, Bolyai Farkastól testi jellegeket nem hozott. Antropológia azt megállapitani nem tudja, hogy ez a kép valóban Bolyai Jánost ábrázolja-e. Azt viszont megtudja állapitani, hogyha az apából nem hozott semmit és van egy kép, amelyik biztos és hiteles képe Bolyai János édesanyjának, hogy Bolyai János a testi jellegeit édesanyjától hozta-e. Ez az Ádler Mór féle kép, amit Bolyai Jánosnak tulajdonitanak, vagy vitatkoznak rajt, hogy hiteles-e, egy olyan egyént ábrázol, amely azokat a vonásokat őrzi, amely Bolyai János édesanyjáé voltak. Hogy hogy nézett ki Bolyai János azt nem tudom, de valahonnét a testi jegyeit hozni kellett és ha nem róla festették, tehát ez nem az a bizonyos harmadik lappangó kép, vagy egy esetleges nem ismert gyerekkori kép, de történetesen egy olyan kép, amit valaki mondhatta, hogy a Bolyai János ugy nézett ki, mint az édesanyja, akkor ez a tétel igaz, mert a két kép teljesen azonos embert ábrázol, sőt ugyan olyan életkoru két egyént és ugyan olyan beállitásban, hogy a jbbb füle nagyobb mértékben, a bal kevésbé, majd én ezt közreadom, tehát embertanilag elképzelhető egy olyan feltételezés, hogy ezt a képet utólag esetleg az édesanyjáról alapján festették meg Jánosról, én azt hiszem, hogy nem egészen meggyözők az érveim, de ha ezt a három képet összehasonlitják, szóval olyan egyedi jellegzetesség van a két képen, egy ilyen jobboldali felső szájzug elhuzás, egy felső szemöldöknek egy oldalt való kiállása, ami nem korabeli modorosság a képeken. Mert a család többi tagjairól is meg

vannak a fényképek. Mi annyit tudunk mondani, ha nem Bolyai Jánosról készült a kép, de egy olyan kép, amely Bolyai János vonásait őrzi.

- A mintegy 2 és félórás beszélgetést a közönség hozzászólásai fejezték be. Köztük igen sok és hasznos mondhatni dokumentum értékü megjegyzés hangzott el, még akkor is, ha időnként a vita hevében megfeledkezve az eredeti vitakérdésről, a résztvevők áttértek arra a területre, hogy vajon rózhetett-e ugy ki Bolyai János, mint az Adler Mór festette fiatalember. Minden esetre ugy lehetne valahogy összegezni a vita végeredményét, hogy semmilyen bizonyiték sincs arra, hogy az a bizonyos festmény Bolyai Jánost ábrázolná, sőt a bizonyitékok inkább az ellenkezőjét látszanak igazolni. De amint azt a vita során többen is és zárszavában pedig Császár Ákos is nyomatékkal mondotta, a Bolyai kutatásnak sokkal fontosabb területei is vannak. Nevezetesen az, hogy van-e hiteles szellemi arcképünk a nagy matematikusról. A vita után éppen ezt a kérdést tettem fel Nagy Ferenc Bolyai kutatónak.

- Attól függ, hogykit kérdez meg, olyan választ fog kapni. A Bolyai kutatók egy szükebb körének van egy valamilyen Bolyai képe, amelyik megközeliti a hitelest, ez is csak meg-

közeliti. Egy szélesebb körben ismert, mint tudós. Egy még szélesebb körben elképesztő tévhitek vannak Bolyai Jánosról forgalomba. Az, hogy nincs hiteles fizikai képe, hát erről nem mi tehetünk, mert ezt az utódok nem hagyták ránk örökül. De hogy nincs hiteles szellemi arcképe ma még benne a köztudatban, hát ezért mi is felelősséget kell vállaljunk és viseljünk.

- Egyes hirek szerint több ezerre, vagy talán tizezerre is tehető azoknak a dokumentumoknak a száma, amelyeket még kutató nem látott, vagy nem kellőképpen dolgozott föl.

- Először azzal kellene kezdeni, hogy mit alkotott a tértanban és hogyjutott el hozzá. Erről levelezése volt, gazdag információkban gazdag levelezése, a testvére megsemmisitette. A tulajdon testvére elégette a leveleket, mert voltak benne olyan családi vonatkozások is, amit ő nem akart, hogy fönnmaradjon nekünk. De ezen tulmenően még mindig mintegy 14 ezer oldalnyi kéziratos hagyaték az, ami rendelkezésünkre áll. Ezt először halála után akatonák nézték meg, mert ő katonatiszt volt és igy hadititkot sejtettek benne. Most ez követően nem magyar és polgári matematikai szakemberek kezdték el alaposabban tanulmányozni azokat és nagyon tiszteletreméltó módon ők értették meg először Bolyai jelentőségét, mint matematikusét.

- De miért váratott magára ilyen sokáig az, hogy egyáltalán megemlitsék ezt, hogy ilyen nagyszámu dokumentum van még, ami feldolgozatlan és mért nem kezdtek hozzá szorgalmasan és azonnal ennek a dokumentum halmaznak a feldolgozásához, hiszen ha Bolyai Jánost bármilyen későn is fedeztük itt föl Magyarországon, mégis csak a legnagyobb tudósunk.

- Igen és még annál is nagyobb tudósunk. És ebben rejlik a magyarázata, mert amig az ő matematikai felfedezéseit nézzük, annak nincs közvetlen társadalmi etikai konzekvenciája, addig egy polgári német matematika történész is kiváló eredményeket mutathat föl. Ahol azonban arra is választ kell adni, hogy őneki milyen volt a társadalmi felfogása, milyenek voltak a filozófiai gondolatai az ő világnézeti alapja milyen volt, itt már nyilván nem matematikai szakkérdésről van szó, és itt ha valaki polgári alapállásu ezek a korlátok nyilván előjönnek.

- Ez a hagyaték akkor az ő világnézeti hagyatéka, esetleg valamifajta erkölcs rendszer, amit ránk hagyott és amiről eddig nem tudtunk.

- Ő egyetlen müvet hagyott ránk örökül. Ennek a cime a Tan.

Ez a fő müve. Rengeteg tan van, széptan, igaztan, jótan, nőcstan, de ez mind tan. A tan az a gyüjtő átfogó fogalom, és ez is volt a fő müve cime. Rögtön a dolgok közepébe vágva. Bolyai világnézeti alakját tekintve, mint Kaltaszi professzor is leirta, hangsulyozta, eljutott a materialista dialektikáig. Tehát, ha valaki eljut, akkor a Bolyai vita nemcsak Bolyai vita, világnézeti vita. Ugyanigy az etikájában eljutott a köztulajdonosi etikáig, ez megint magyarázatát adja annak, hogy például Szili Kálmán, aki ugye a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára volt a mult században, mért mondta azt Bolyai János életmüvének a második feléről, hogy nézetei a fennálló világrendtől teljesen eltérőekké váltak és mint elzüllött zseni halt meg, Ezt találhatjuk a Réyai Lexikonban és ez mind magyarázatát adja annak, hogy a felszabadulásig szó se lehetett a politikai tartalma miatt a kézirat kiadásáról. Ezt egyébként Benkő Samu például a Bolyai hagyaték neves kutatója már 1960-ban irásban rögzitette.

- Na most, hogyha alaposan végignézi valaki ezt a hagyatékot, akkor kiderül-e abból az, hogy végülis az alapmunka, az alapmü megoldásában Bolyait mennyire segitették filozófiai meggondolások, tehát ő azt irja nem biztos, hogy szó szer int tudom idézni valahol ugye, hogy a semmiből egy uj világot terentetten, ez az uj világ ez egy uj világkép is lehet és a világkép alkotáshoz a nagy természettudósok általában a filozófia segitségét, vagy legalább is a filozófiai gondolkodás rendszerét is igénybevették.

- Ahhoz, hogy erre válaszolni tudjunk nem is kell ismerni a teljes Bolyai hagyatékot, mert maga az Appendix a tértan az is választ ad erre. De még tovább menve nem is kell feltételezésekbe bocsátkozzunk, ugyanis maga Bolyai János azt mondotta, hogy nagy öröm számára és nagyon fontos az életében, hogy nem Gauss volt a nagy matematikus az ő nevelője, hanem az apja, mert ő csepegtette bele a filozófia iránti lelkesedést. Bolyai Farkasról most csak megemlitőleg legalább annyit, hogy német földön végzett egyetemet és alapos filozófiai müveltséggel is rendelkezett. Továbbá Köteles Sámuel személyében megint csak Bolyai János olyan filozófiai inditó tőkét kapott, amelyik őt segitette a problémák eligazodásában. Végül ő maga többször is hangsulyozta, és a Bolyai kutatás aztán az ő nyomán egyértelmüen mondja, hogy csak a közismert Appendixnél maradjunk, az épp olyan nagy filozófiai, mint matematikai mü. Nem a megszokott filozófiai kifejezésekkel van irva, és nem a megszokott nyelven, de az filozófiai szempontból is rendkivül fontos mü. A meghökkentő éppen az azonban, hogy a ma-

tematikájának már igen tiszteletreméltó terjedelmes irodalma van, ugyanakkor a filozófiája még kifejtésre vár.

- A matematikájának, a geometriájának félelmetes következményei voltak, vagy lehettek és voltak is, de áll-e ez a filozófiájára, filozófiai rendszerére is.

- Bolyai filozófiai nézetei szintén beláthatatlan következményekkel birnak. Ismerni kell azt a hagyományt, azt a szakmai és nemzeti hagyományt, amit ő folytatott. Egyrészt természetesen meg kell említeni, hogy a klasszikus német filozófiához apján keresztül, Bolyai Farkason keresztül közvetlen összeköttetése volt. De ugyan ilyen fontos hangsulyozni azt is, hogy ő egy olyan fejlődési vonalnak a folytatója, amely az Apáczai Csere Jánostól, Pápai Pálig és egészen a Kötles Sámuelig közvetlenül kapcsolódik az ő hagyományaihoz. Na most ilyen szempontból fontos azt elmondani, hogy több mint 150 évvel ezelőtt irta Hegel, a maga logikáját és enciklopédiáját, de több mint 150 évvel Hegel előtt irta Apáczai Csere János a Magyar Logikácskát és a Magyar Enciklopédiát. És Apáczai Csere János még tovább utal bennünket, hogy ne Baconnál keressük a mi folozófiai előzményeinket, hanem Petrus Ramus dialektikájánál és ezen keresztül közvetlenül az ókori legfejlettebb és leghaladóbb materialista, dialektikus filozófiánál, ugyanis az erdélyi szellemi életben az epicureus és egyáltalában az ókori materialista filozófia elevenen benne élt. Filozófiai körökben ugye elterjedt álláspont, amit Lukács György fogalmazott meg, de hát nem ő találta ki, hogy lényegében korábban nem volt igazán nagy filozófusunk, még olyan sem, amelyik másodrangúként megállta volna a helyét határainkon kivül. A valóságban viszont azt hiszem nem tulzás, ha azt mondjuk, hogy Bolyai János személyében egy olyan filozófusunk is volt, aki mint elsőrendü is megállja a helyét határainkon tulmenően is. Amiről szól az Appendix, a tér tudományáról, Marx ifjukori doktori disszertációja a természet filozófia, nevezetesen a demokrétoszi és epikurószi természet filozófia különbségéről szól és ott az egész epikuroszi természet filozófia központi gondolata az elhájlás az egyenes vonaltól. Ez egy Bolyai kutató számára nagyon világos beszéd, mi az, hogy görbült, elhajlás az egyenes vonaltól és itt látszik az a nagy megoldásra és tisztázásra váró kérdés, hogy hogy is viszonyul akkor most már egymáshoz a marxi dialektika és Bolyai dialektikája.

- Talán megbocsájtják a szerkesztőnek, hogy ő sem mentes a Bolyai kép ügyében az érzelmektől. Én örültem annak, hogy

nemigazolódott be Adler Mór festményéről, hogy az Bolyai Jánost ábrázolja. Hiszen ezen egy olyan jelentéktelen figura látható, akinek a tekintetében egy kicsi sincs az új világotteremtő tehetségből, a különleges szellemi erőből. Mentségemrelegyen mondva, hogy mások is közelitettek már érzelmi oldalról Bolyai Jánoshoz, mint például Mandich György és Emberes Zsuzsanna temesvári költők, akik szintén jelen voltak a vitaesten és akik 1979-ben jelentették meg a Bolyai János jegyzeteiből cimü munkájukat.

- Az ötletet az adta, hogy fölszólitott az Igaz Szó Szerkesztősége, hogy én irjak egy verset, Bolyai Jánosról. Valószinüleg a magyar nyelvterületen én lévén az egyedüli matematikus költő. Természetesnek vélte a Szerkesztőség, hogy Jánosról emlékverset kell irnom. Nos nekem ez nem sikerült, többszöri kisérletezésre sem, miyel feleségem az én első számu birálom, fölolvastam a kisérleteimet és mindegyik megbukott ezen a vizsgán. Erre én nagyon megdühödtem és kijelentettem neki, hogyha te annyira érted, hogy miért nem jó ez, meg ez, meg ez, meg ez a vers, hát irjál te. Erre ő földühödött azt mondja na nézd igy kell és leült és ott ültében megirta az egyik verset, amely első vers volt ebből a később megszületett kötetből.

- Ezek a versek valós dokumentum töredékekre épülnek. Azt hitelesen dolgozza bele egy-egy versbe, vagy pedig csak a tartalmát, csak a mondanivalóját és igy tulajdonképpen egy teljesen önálló mü született.

- Hát valahol a határterületen mozog ez a kötet. Szerepelnek benne pontos idézetek is, ezeknek a jegyzéke a kötet végén föltüntettük. Sőt a parafrezált töredékeket is, tehát amelyek némi megfogalmazásbeli változást szenvedtek. Hát ezeknek a száma körülbelül 1/3 sor. A Bolyai dokumentumok alapos ismeretében megpróbáltuk rekonstruálni azt, hogy hogyan gondolkodott volna Bolyai, ha ő verset irt volna.

- Hogyan lehet ketten verset irni, vagy egy kötetet összehozni, mi volt a munkamegosztás kettejük között.

- Hát én voltam, aki a tényeket ismerte, Zsuzsa a tényekből annyit ismert meg, amennyit a vita közben megtudott. Kiderült, hogy végsősoron az egész Bolyai kérdés, szemlélet felismerésének a kérdése. Több verset irtunk és barátainkat felszólitva azt a játékot játszottuk, hogy találják ki, hogy ki irta az egyes verseket. Mert eleinte ugy indultunk neki, hogy külön irtuk a verseket. Kiderült, hogy nem sikerült megkülönböztetniök, sőt többen tippeltek arra, hogy én irtam azt,

amelyiket ő irta és igy tovább. Akkor mi megfogadtuk, hogy soha senkinek nem áruljuk el, hogy melyik verset ki irta, ahol én matematikusi voltommal valahol a hideg logika utját igyekeztem érvényesiteni, felesógem pedig éppen ezzel ellenkezőleg a másik szempontot igyekezett megvalósitani, az érzelmit. Nos ennek a kettőnek az ütközéséből nem jöhetett létre más csak egy párbeszéd, egy dialektika. Nos ez a párbeszéd és dialektika az, amelyik valamiképpen ugy érezzük, hogy a Bolyai kérdésnek a lényegéhez tartozik. A Bolyai egy önmagával vitázó ember volt, ezért tartották sokan őrültnek. Pedig csupán arról van szó, hogy az átlagosnál jóval önmagában jobban kétkedő ember volt, aki ugyanakkor tudta azt, hogy a kétkedések tagadása végén valami pozitiv dolog születhet.

- Annyit hadd kérdezzek meg, hogy melyik a legkedvesebb rész, töredék ebben a kötetben.

- Hát az egyik kedvesebb a Geometriák.

- Vers.

- Van-e hiteles Bolyai képünk. Szerkesztette és a müsort vezette Lukácsi Béla.

Adler Mór

Szabó Gyula: A XIX. sz. Gutenberg Mon
Bp. 1985, 223 (194-es kép)

MDK

Adler Mór, 1826-1902.

Csendélet, of.

" "

1938.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

15 l.

MDK

Almásy-Teleki I. aukc. 1939. szept.

1.

MDK

Adler Mór, 1826-1902.

Csendélet, of.

Árv. Közl. 4.rk.sz. szept, 91.sz. 1939 15 l.

MDK

Adler Mór, 1826-1902.
Csendélet, olaj

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.

15 l.

MDK

Adler Mór festő

„Gendélet" - Vánon

Debrecen város nyilv. képtárának tárgymutatója

D. 1919. 6. kap

MDK

Adler Mór

Csendélet, festm.

Politzer Mór, "

M. Biedermeier kiáll. Mücs. 1937, nov. 29 l.

megírva

Adler Móric

ötvös Pest

1860-as évek

Lvod

Horváth Szentpéteri

252. l.

Budapest.

Az INSEL S. ANDRE-ről fe
Pestet gyalogosok támadják mászó
közelében pedig a török naszádok
és a háttérben az ostromló keres
szanak. A hajóhid felé a két gyu
on. Felirata:

WAHRE CONTERFACTVR DER STA
CHRISTEN BELEGERT WORDEN A

fölül középütt: 30.
a keretbe foglalt magyarázó szö
és befejezése M. Der Christen L

Rm., mér. a vk. 1

69-92-4

Ádler Mór festő

kezeprel a „magyar biedermeier"
c: kiállításon a húzarnak ban

Pesti Napló 1937 XI. 30

Ádler Mór

Szerepel a magyar biedermeier kiállításon a hűcharnokban

Pesti Napló 1937 XI 28

MDK

Adler Pál,
/Adler fazekas család/

a XIX.sz.-ban működött Felső-Magyarországon.

Kat.Bratislavy. 299.l.

MDK

Adler Pál, graf.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Adler Pál

wül. Dunaverdahely

1912. marc. 7.

1934-35. az iparm.

isk. tanult.

betegsége miatt Eimarad

anyakönyvi adatok

1949. júl. 1-

Abel Sándor, festő.1931.a budapesti Árverési Csarnokban Hóviharban c.kisméretü pasztellje került aukció alá.

Árverési Közlöny.1931.4.rk.sz.

MDK

Adler Rafael,
/ Adler fazekas család/.

Modorban működik.

Kat. Bratislavy. 299.1.

Adler, Tera.

Jaschik Almos tanítványa

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat palotájában mjelik meg Jaschik Almos tanár növendékeinek kiállítása, melyen órumművészeti tervei szerepelnek.

Magyarság, 1927. ápr. 24

Liebe Tante.

MDK

Adler Teréz

Jaschik Almos növendéke, munkajaval szerepelt az áruművészeti kiallitason.

(e.a.): Áruművészeti kiallitas.

Ujság, 1927.ápr.24.

MDK

Adler Teréz

Jascik Álmos tanitványa.Kiállitáson vett részt az Ipmüv.Társ.helyiségében,melyet Jaschik rendezett.

Képzőmüvészet.

Ujság 1927,ápr.24. 17 l.

MDK

Adler Teréz

Jascik Almos tanitványa.Kiállitason vett részt az Ipmüv.Társ.helyiségében,melyet Jaschik rendezett.

Képzőmüvészet.

Ujság 1927,apr.24. 17 l.

MDK

Adler Wolf: Önarckép pasztell

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben. 1944. febr. 21–márc. 19.

MDK

Adler Wolf, festöm.

Önarckép. Pasztell.

Budai Izr.Nőegyl.hely.-ben: OMIKE képzőm.csop. téli
1944.febr.21-márc.19. Kat. kiáll.

ADLER Wolf fels

OMIKE 1909-1944 549

Adlmann

Adlitzer

Adlmann Gusztáv

mintagyűjteménye

1889/90 – 1892/93

O. M. Képzőművészeti Főiskola

1932/33 62. l.

tatás

állami / áll. s. közs. polgári és felső népiskola,

Tételszám	A károsodás bekövetkezésének időpontja			Az állan (épületben, felszerelés károsodás rész
	év	hó	nap	

Adlmann Gusztáv

festő

Művészi Ipar

1891. 218. l

8. Tommaso Bakócz. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
9. Leopoldo Kollonich. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
10. Il vescovo Giorgio Draskovich al Concilio di Trento. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
11. Stefano Sellschevich. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
12. Sant'Emerico. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
13. Santo Stefano. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
14. Il Beato Agostino. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
15. San Ladislao riceve in dono la corona illirica. Bologna, Collegio Ung.-illir.
16. L'Ultima Cena. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
17. Ritratto di un convittore ungherese del secolo XVII. Bologna, Collegio Ungaro-illirico.
18. La Vergine consegna il Bambino Gesù a Santa Francesca romana. Bologna, San Michele in Bosco.
19. Sibilla. Bologna, Oratorio di Santa Maria del Soccorso.
20. La nascita della Vergine. Bologna, Oratorio di Santa Maria del Soccorso.

Adelmann Lipót*

festő

d. Művészi Ipar

1891. 217. l.

* elist nev

Gyrostár.

ugyanez évben 3147 £ 14 s 9 d-re rugott; a finsbury-i könyvtárak pénztárába e czimen ugyancsak 1907-ben 2108 £ 4 s 4 d-t folyt be stb. Az adójövedelemhez járulnak még a kiadványok (katalogusok) eladásából s a büntetésekből befolyó igen tekintélyes összegek s az esetleges adományok. Katalogusok eladásából Westminsterben 188 £ 70 9 d, Chelseaben 49 £ 18 s 9 d, Hammersmithben 34 £ 5 s 0 d, Finsburyben 5 £ 15 s 4 d; büntetéspénzekből Chelseaben 73 £ 12 s 9 d, Hammersmith-ben 165 £ 15 s 8 d, Finsburyben 76 £ 10 s 6 d folyt be az 1907/3 üzletévben.

Habár a londoni városi közkönyvtárak, mint e néhány példából is látjuk, elég bőséges anyagi eszközökkel rendelkeznek, igen gyakoriak a nagyobb pénzbeli adományok és alapítványok is.

A Brixtonban épült Lambethi központi könyvtár építkezési költségeihez például Tate Henrik, a ki világhirű modern képtárával is megajándékozta nemzetét, 16,640 £-tal, a *South Lambeth Road*on épült fiókkönyvtár építkezéséhez pedig 9000 £-tal járult; *Carnegie* András, a ki eleinte csupán szülőföldje, Skótország könyvtárait támogatta a brit szigete-

Adelmann Gustáv

festő

l. Művészi Ipar

1892. 220 l.

(A m. kir. orsz. mintarajziskola és rajztanárkapzi tártaskörjeinek (kiállítása)

Adelmann sokat állitott ki, különösen vizf. melyek délmagyarországi város szból sikerültek. Állattanul. manyokat is állitott ki

7 [illegible] nem vettek [illegible] [illegible] [illegible]

718.

I
333.

718. Frans Luycx.

Sz. Antwerpenben 1604-ben. † Prágában 1652 után.

Ősz férfi képe.

Derékig látható, kissé balra fordul, de szembe néz. Vállaira omló dús haja, szemöldöke, szeme és kis bajusza őszbe vegyült, álla beretvált, szeme pedig kék. Ingének lehajtott gallérja széles és kabátja hasított ujjú.

Vászon, méretei 91 : 74 cm. — Mündler: VIII. 26.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1812: XI. 1. *Fr. Leux:* Das Bildniss einer Mannsperson in schwarzer altholländischer Kleidung. — 1815: IX. 14. *Fr. Leux:* Das Bildniss einer Mannsperson in schwarzer altholländischer Kleidung. — 1835: XIV. 4. *R. Leux:* Porträt eines Geistlichen. — 1844: IV. 11. *R. Leux:* Bildniss eines Geistlichen. — 1865, 1866, 1867, 1869: VIII. 26. *R. Leux:* Lelkész arczképe.

Adlmann Gusztáv

Művészi Ipar

1894. 64–66. l

70. l. 1, 2 tábla

a 101. lap mellett

Hazai Bank
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Vaterländische Bank
ACTIENGESELLSCHAFT

Banque de la Patrie
SOCIÉTÉ ANONYME

Sürgönyeim: HAZAIBANK.
Telegramm-Adresse:

Telefon számok / Nummern
61—01, 61—02, 61—03, 61—04, 61—21, 61—22
Interurban telefon B—41.

Nagys.

kamat és költ
külön sz

Folyó hó ..... kelt
értesiteni, hogy a kamat és költs
10.6
követelése után 1924 ápr. 10
illetékek és költségek levonása ú
nek fejében b. számláját
26.650 ko
elismertük.

H. B. (Levelezés) 180. sz. 1924. II. 3 000 Hauptmann, Bpest

megírva

Adlmann Gusztáv

1878/9. I. esti tanfolyam.
Szül. Budapesten 1862 júl.
10. Rk. A városi rajztanodában Dittmann tanárnál tanult. Előzetesen 3 zöreák.
Litografus Neumann Henrik könyvnyomdászmál.

1878/9. II. esti tanf.
1879/80. I. esti tanf.

Mus. Kr. Ors. Tanácsa

VI. 158.

Adlmann Gusztáv

Szül. Budapesten 1862. Rk.
3 reál - tanult könyvnélkül
1889/90 I. vendégl.
1889/90 II " —
1890/91 I-II " "
1891/92 " "
1892/93 I " "
1892/93 II " "
1893/94 I ferk. oklev
1893/94 II " "

Lovagrend, római V. 264.

Adlmann Gusztár

1889/90 – 1892/93

Fertépzőmfőiskérk

62. l.

583

Admonti Kódex

Szent István törvényeit tartalmazza (OSzK cenrac 433) – minimumal festett iniciálék

Magyar kódexek Bp. 1965. 17. o.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Adlitzer Márton MDK

Országház u. 4.
C.F. monogramm tanusága szerint 1758-ban Förderer Gáspár épitette földszintesre.
1783-ban Adlitzer Márton bővitette, ugyanő épitette 1810 körül egyemeletesre.
1920-ban özvegye a földszinten sütőkemencét épittetett.
1824-től Rauschmann József hires Budai órásmester tulajdona.

ZakariÁs G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 35.l.
repr.: 52. kép.

Adnan Mechmed

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
1968 OKT 11
GANZ-MÁVAG

Adoba Béla

1021

Ganz—MÁVAG

KOVÁCSOK

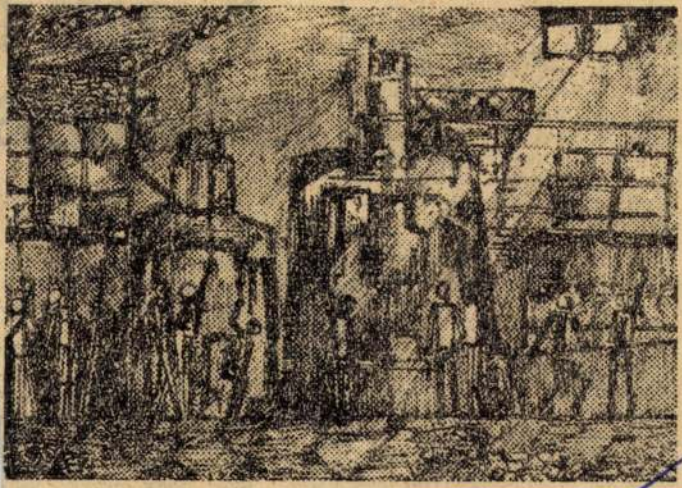

Adoba Béla tollrajza

Ganz—MÁVAG

— ANYAG

sszeg
seket
táro-
llító-
disz-
ásik,
en
t
g.
enti,
zzel
gbe-
ha
cso-
nkí-
yel-

egy vagont valahol, aztán ha nincs ott a művezető, leülnek ahelyett, hogy telefonálnának és további utasításokat kérnének. Változtatni kell még egyes emberek gondolkodásmódján is, mert megszokták a hengerelt anyagok kirakásának korábbi rendjét és ez nemegyszer még ma is köti őket.

— Ha megkapjuk azt a segítséget, amire létszámvonatkozásban számítunk, ha rendeződik a munkaszüneti napok, s ezzel együtt a folyamatos műszakok kérdése, ha az anyagátvétel a raktárosztály, a meó és a szállítási osztály között az összhang még teljesebb lesz, úgy meggyorsul majd az anyag útja. Az, hogy október 1-én, 2-án és 3-án 35 vagon hengerelt anyagot raktunk szakraktárakba, egyben

AZ ÚJ VEZETŐSÉG ÚT

Nagyobb ö munkamegos

A múlt héten tartotta vezetőség újjáválasztó taggyűlését a *hídgyári 69-es pártalapszervezet*. Tagjai a gyáregység különböző osztályain dolgoznak, sokan közülök vezető beosztásban.

A IX. pártkongresszus irányelveihez igazodva, döntő jelentőségű volt ennek a alapszervezetnek a számár is az új gazdasági mechanizmus bevezetésének előkészítése. Kár, hogy ennek kap csán kevés szó esett a beszá molóban az alapszerveze kommunistáinak szervező, irá

Adnan Mechmed

1917

Limnik 1930. 81. l.

ÁDOK ISTVÁN, épitész

Szegeden dolgozott a mult század második felében .
Klasszicista és eklektizáló stilusban. 263.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A Móra Ferenc Mureum Evkönyve. 1964-65.1.Szeged,1966

ÁDOK ISTVÁN,épitész

Szegeden Tóth Dömötör háza,Felsőv.Timár utca 950.sz.
/"Ádok István épitész",SZÁL.14489.1874.sz.terv/.
Indirekt/romanti áló/eklektika. 262.old

TÖRÖK LÁSZLÓ: A szegedi eklektika 227.old

A Móra Ferenc Mureum Évkányve. 1964-65.1.Szeged,1966

Adolph

TÖRTÉNETI
IÓS KÖZPONT
zsa György ut 41.

J.F. Adolph jelzéssel

„Páduccal" o.v. 51 x 68,5

J.l.j.: J.F. Adolph 1760

(Restaurált)

FOTO

Vételár: 15000 Ft

MÁV 41. képeskönyv Budapest 1976 december

M. D. K.

ADOLPH, Stephanus festő

Erdélyi festő a 18. sz. közepén.

Petrus Klausenburger 1759.

Susanna Klausenburger. 1759.

Porumbenthal'sches Haus. Hermannstadt. 1901.

1. e.

megvan

Adolph István

festő

Lásd

Kendrei – Kentiványi

G. l.

Minta-nyomtatvány iskolai használatra. **73. sz.**

RECHNUNG

Für Herr-n .....

Adolph Stephanus

M. Csaki: Einheimische Künstler (Stephanus Adolph) Korrespondenzblatt des Vereins für siebenb. Landeskunde XXII. 36. f.

GLI AMICI UNGHERESI DELL'ISTITUTO
DI STUDI ROMANI

invita la S. V. Illma

alla solenne commemorazione del

BIMILLENARIO AUGUSTEO

che avrà luogo mercoledì 10 novembre 1937
alle ore 18

nella sala situata in VIII., Baross-u. 13, pp.

PROGRAMMA:

1. Saluto del Presidente.
2. Il simbolismo della pace augustea sulla corazza della statua di Augusto di Primaporta. Conferenza del Prof. univ. ANDREA ALFÖLDI.

Tiberio Gerevich
presidente.

Adolph István

XVIII. sz.

életrajzában

javítandók a

következők

lásd

Korrespondenzblatt

1899. 36. l.

javítva

„ Judicio Abed =

helyett

„ Judicis Abed."

janvier (873).

1.–8. ll.

Adoni

MÜVÉSZETT
DOKUMENTÁC
Budapest, XIV. Dó

MDK

A/ádóni Adoni Ferenc

asztalos

Adoni Ferenc, Asztalos János és Péter gyulai asztalosok 1732-ben készitették a Vásárhelyi öregtemplom székeit és két karzatát.

Kiss L.: Vás.müv. 17.o.

Adorayi

Megírva

Adonyi Asztalos Ferenc

nemzeretfestő

Lisa

=

Szendrei - Szentiványi

6. l.

Minta-nyomtatvány iskolai használatra.

A kocsi — Wagen

száma és sorozata [1]) *Nummer und Serie [1])*	tulajdonos pálya jele [1]) *Eigentums-Merkmal [1])*	raksúlya (kg) *Ladegewicht(kg)* rakterülete (m^2) *Ladefläche (m^2)*

Fuvarlevélszám *Frachtbrief Nr.*			
Rovatlapszám *Karte Nr.*			

[1]) Ha az árút a feladásnál a feladó rakta be, ez által töltendő ki.
[1]) *Einzutragen vom Absender, wenn derselbe das Gut bei der Aufgabe verladen hat.*

(A fuvaro

(Für den Fra

Cím: _____
An

in

(Lakás)
(Wohnung)

Rendeltet
Bestimmung

Rendeltetési
Bestimmung

Az esetleg ki
szállítási utir
Etwa beantr
Beförderung

Alkalmazar
díjszabáso
Anzuwendend
[2]) Akkor tölte
[2]) *Anzugeben,*

Cím vagy jel és szám *Adresse oder Zeichen und Nummer*	Darabszám *Anzahl*	A csomagolás neme *Art der Verpackung*	

megjova

Adonyi Asztalos János

menyeresfestő.

Lásd Biharpüspöki

1720.

Szendrei Szentiványi

6. l.

	f		

ített súly gramm undetes Kilogramm	Díjszabási osztály *Tarif-klasse*	Díjtétel 100 kg *Frachtsatz für 100 kg*	Az átvevőtől beszedendő *Vom Empfänger zu erheben*			

Adonyi Asztalos János

Mennyezetfestő

1740. Debrecen

Lásd

Szendrei Szentiványa

6. l. - 7. l.

Ezzöveg eleje a 6-ik lapon

Schwarcz Jenő, Szeged.

_____ hó _____ -án / -én.

:

Általános észrevételek:

A fuvarlevélnek vastagon bekeritett része a vasut, a többi része a feladó által töltendő ki. (Lásd azonban

magyar

N. Adonyi Arstalos János

1743

Wagsbereg

l. (Bereg vm) *

Gerevich Sulek Konyv

[illegible]

T. 3503.

, den Ortschaften die ihn umgeben
PRÉM látképét szemléljük. Felirata
félmagasságban:

IENSIS

K. D. K.

ADONYI ASZTALOS Jeles asztalos és
mennyezetfestő

1743. Debrecenben az asztalos cèh mes-
tere

1743. Nagybereg, ref. templom mennye-
zete

Agghásy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
T. 164. l.

2. ADONY GYORGY, gombkötőmester /Nodifex György/

Alapitó tagja a gombkötőcéhnek. Valószinüleg az anyakönyben talalható "Nodifex György"-gyel azonos. Sem születési, sem halalozasi évét nem tudjuk. 397.old

SZÖVÉNYI ISTVAN: Kőszegi Gombkötőmesterek és műhelyek a céh keletkezésétől megszünéséig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei múzeumok értesitője, 5-6. 1971-72, Szombathely, 1975

Adonyi Károly, [építész]

MDK

Pécsett ismertette Pécs város általános rendezési tervét.

–: Városrendezési anket Pécsett 10.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. jún. 7. [Vidéki]

ÁDORI Attila ejtőn

1925

Az OTP Bank 1993. decemb
Letéti jegyének kamatát é
19.25%-ra emelte fel.
A kamatváltozás a korá
Letéti jegyekre is érvé

hat

OTP Letéti jegy. Még

TEJ és TEJTERMÉK

NAGYKERESKEDELMI ÁRUHÁZ

NYÍLIK február 1-jén
a Bp. X., Maglódi út 25. szám alat

DÉLKER DISZKONT ÁRU

Nálunk gyűjtőcsomagolásban, olcsón vásárolh

Induló reklám áraink	gyűjtő csoma-golás
Tejföl 20 %-os	20 db
Féltartós tej 2,8 %-os	40 db
Kávétejszín 10 x 10 gr/levél	20 levé
EDAMER tömbsajt	3,3 kg
BONI 500 g félzsíros margarin	20 db
MILLI tej tartós	12 db
Perina tartós gyümölcsjoghurt 125 g-os 4 ízben	20 db
Tihany camembert sajt 125 gr	16 db

Áraink az ÁFÁ-t nem tartalmaz
A NAGYKERESKEDELMI ÁRBÓ
2 % ENGEDMÉNYT ADU
NYITVA TARTÁS
hétfőtől - péntel

paladin

Népszabadság

1994. január 25., kedd

Szigorú kedélyesség

A Vadász utcába kanyarodva házsorok szorításában halad az autós gyanútlanul. Szokványos pesti utca – gondolja magában (amennyiben gondol a pesti utcákra egyáltalán) – mígnem váratlanul tágasság érzete ragadja el; kitárul fölötte az ég, és gazdagon bontakozó formák, csillogó felületek súlya omlik rá. A Hungária Biztosító székháza a foghíjtelkeken emelkedő irodaházak különleges példája, s rendelkezésre álló tér kihasználásának sajátos és sikerült elgondolását valósítja meg. Visszautal néhány Margit és Szt. István körúti bérház U alakú tömegszervezési hagyományára, és még egy sor asszociációt indít el. Az U alak belső síkjára tapadó, három egységben, lépcsőzetesen a homlokzati sík fele léptetett változatos tömegek afféle rizelitet alkotnak. A francia barokk kastélyépítészet vasbetonból és üvegből gyúrt gyermeke ez, de a korszerűség igényével föllépő, pueblónak is tekinthető. A házsorba illeszkedő homlokzat híján a járda mellett bukolikus hangulatot árasztó pergola fut. A gyümölcsétől roskadozó szőlőindák helyett itt a cég fölirata függ a pergola komolykodó, tagolt gerendáján. A két irányba kifutó forma a ház szárnyainak utcai, rövid oldalaira tapad, hogy ott lábazati párkány feladatát töltse be.

A hangsúlyosan egyetlen tengelyre, tükörszimmetrikusan szerkesztett épület a nagyvonalúság és szűkkeblűség együttélésének kényszerű példája. Amíg a lépcsőzetesen kiáradó, kiterebélyesedő formák olyan húzást adnak a grandiózus U formának, hogy egy széles utca kívánkozna a ház elé, amely – teszem azt – a Szabadság tértől futna rá tágasan, addig a masszív formák előtt cikázó pergola csupán a ház alá (szinte bezuhanó) meredeken lekanyarodó garázslejárót hangsúlyozza.

A házat meghatározó kettősség más módon is megmutatkozik, ami az épület reprezentációs szándékait bizonytalanítja el. A szürke, unalmas homlokzaton mélyen ülő, keretezett ablakok sorakoznak, apró szemöldökpárkányokkal kapcsolódva egymáshoz. A robusztus, masszív tömegek, a fokozott szimmetriára törekvő kompozíció szigora föloldódik a kedélyes lábazati megoldásban. Míg a fönti rész nyomaszt és közvetve sugallja a járókelőknek, hogy ki az úr a háznál, a portál és a lenyűgözően becsavarodó garázsrámpa barátságosan és játékosan hívogat.

A megtörő, ívelő, domborodó homlokzati felületen meghatározó motívum a lépcsőzetesség. *Ádori Attila* már a Városmajor utcai házán is ezzel a formával élt, ám itt, a lehetőségek szélesebb skáláján, a tömeg lépcsőzetes fölépítésével, következetesen tudta végigvinni a motívumban rejlő lehetőséget. Ez érvényesül az oldalszárnyakon és a középső elem tömegalakításán is. A ház belső kialakítása szerény. Kerámialapokkal burkolt terei, a homlokzati üvegrészek osztását meghatározó zöld szín belső alkalmazása, ívesen futó folyosói a házszolgáltató jellegének célszerűségére utalnak. Itt nyoma sincs annak az ünnepélyességnek, amely a főbb külső formákat dominálják. Tisztaság és a különféle ötletes megoldásokkal beterelt fény jelenléte uralkodik.

A biztosító székháza mikrouniverzum. Önmagába zártan, önnön karja ölelésében megcsillanó síkok, feszülő formák, lépcsőzetesen fokozódó ritmusok feleselnek egymásnak. Ám a hangzavarból egy házzal odébb már semmi nem hallatszik. A tova suhanó autós mögött bezárul az utca, s ahogy halad tovább; „szokványos pesti utca" – dünnyögi magában.

Bojár Iván András

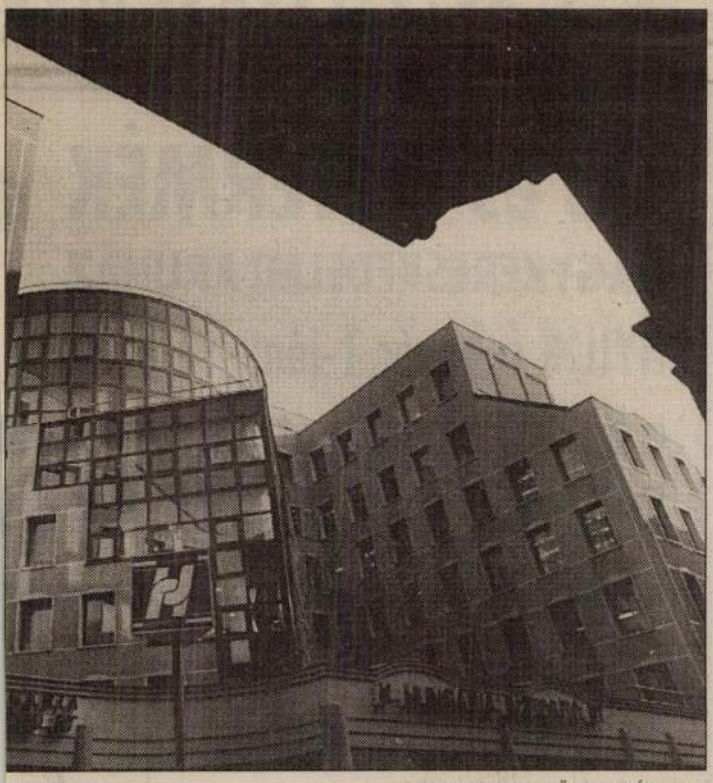

BOROSS JENŐ FELVÉTELE

pek

ervet illetően, meg hogy végül, cét kezét ökölbe szorítva, ahogy nindig szokta, felszólítsa az apját: – De aztán nagyon drukkolj! – s a választ meg sem várva elviharozzék udvartartása élén.

Két óra múltán Köröndy a Nemzeti Tejcsarnok fapados lelátóján ülve megállapította, hogy efféle felszólítás, úgy látszik, másokat is érhetett: a sportrendezvényekhez szokott terem falait transzparensek borították, köszönjük, gyerekek, szépek voltatok, lányok, Móni, érted jöttünk, hirdették, többek között, a plakátok. A színpadon lassan felsorakozó, különb-különbféle egyenruhákba öltözött osztályokat a közönség fiatalabbik része (a faipari testvériskola izmosabb fele) óriási ovációval fogadta, míg a szülői vonal inkább a videokamerák és fényképezőgépek kezelésével tűnt ki. Csöndesen csorogtak az első órák, a szalagok lassan fölcserültek a helyükre, a filmek fogytak, meg a másodlagos frissességű szendvicsek, rendben zajlott az osztályok közötti táncbemutató is, most mindenki láthatta, hogy a nebulók nem vesztegették hiába az elmúlt hónapban sem az idejüket, az egyik szvingelni tanult meg remekül, a másik tangózni, a harmadik reppelni: és a jelmezkölcsönzők is igazán kitettek magukért. Mégis más, ha az ember tánclépésben képes kilépni a nagybetűs életbe – gondolta Köröndy. De azért nagyon elégedett volt a legkisebb lányával, megállapította, elfogulatlanul, hogy ragyogó a ritmusérzéke (vajon kitől örökölhette?), a bál kezdetén maga is megtáncoltatta, aztán hagyta, hadd éljen.

Másnap reggel még mindenki aludt a házban, amikor Köröndy, a konyha (s az első kávé) felé tartván, megpillantotta Anna kabátján a szalagot. Közelebb lépett, elolvasta: kilencven, kilencvennégy. Na, ez is rendben van, gondolta akkor, s utána rögtön ezt: most mi jön, temetünk vagy keresztelünk?

Jolsvai András

Adrián

ADORJÁN Attila

SINKOVITS P. ünr.
részére

MEGHÍVÓ

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK:

ADORJÁN ATTILA
ARDEY EDINA
FENYVES GABRIELLA
GERGELY DÁNIEL
KOVÁCS ADRIENN
KŐ FERENC
LIPTAY GÁBOR
MÉSZÁROS ÁGNES
OLGYAY ZSUZSANNA
SOMOGYI LAURA
SZÉKELY ANNAMÁRIA
TÖRŐCSIK ESZTER

AZ

ÓBUDAI FESTŐISKOLA

TISZTELETTEL
MEGHÍVJA ÖNT
A
THERMAL HOTEL AQVINCUM
MITHRAS GALÉRIÁJÁBAN
RENDEZETT KIÁLLÍTÁSRA

Megnyitó: 1994. március 25-én 18 órakor
Megnyitja:
MINA PAPP
művészettörténész
A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ
1994. március 25. és április 29. között

ADORJÁN ATTILA

ADORJÁN ATTILA

kiállítása a Pfister Galériában

2000. november 15. - december 10.

megnyitó:
2000. november 15. 18.00h

Galériánk Csernus Tibor, Gyémánt László
alkotásokat keres megvásárlásra.

1065 Bp., Révai u. 14., Tel.: 302-2390 • www.uj-gresham-kor.hu
Nyitva: h-p: 10.00h-19.00h, szo-v: 10.00h-14.00h

Adocján Attila, festő

Új Mír. 2001. 1. p. 24.–25.

szám jegyzék
004. január

	Költség - keret EFt	Témavezető	Megjegyzés
utyán (p.o.)	b	Dr. Kiss É.	
ata	b	Nyitray M.	
		Dr. Simay A.	**gyűjtő témaszám***
	b	Dr. Ivanics J.	
	b	Dr. Ivanics J.	
2	b	Dr. Horváth K.	
	b	Dr. Berzsenyi P.	
érése	b	Dr. Somorjai Gy.	
	b	Dr. Somorjai Gy.	
is	b	Müller J.	

Mű-Terem Galéria – Virág Judit

ADORJÁN ATTILA KIÁLLÍTÁSA

MŰ-TEREM GALÉRIA – VIRÁG JUDIT

TISZTELETTEL MEGHÍVJUK
ÖNT, CSALÁDJÁT ÉS BARÁTAIT

ADORJÁN ATTILA

FESTŐMŰVÉSZ

MUNKÁIBÓL RENDEZETT KIÁLLÍTÁSUNKRA.

A KIÁLLÍTÁS MEGTEKINTHETŐ:

2003. OKTÓBER 10-TŐL NOVEMBER 7-IG
A MŰ-TEREM GALÉRIÁBAN.

MEGNYITÓ:

2003. OKTÓBER 9-ÉN (CSÜTÖRTÖK) 17 ÓRAKOR
A MŰ-TEREM GALÉRIÁBAN

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA:

DR. BÁRDOSI JÓZSEF
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ

KATALÓGUS ÉS INFORMÁCIÓ:

Mű-Terem Galéria, 1055 Budapest, Falk Miksa u. 30.
Telefon/Fax: (36-1) 312-2071, (36-1) 269-4681
E-mail: mu-terem.gal@axelero.hu, http:// www.mu-terem.hu

ADORJÁN ATTILA

1968-ban születtem Balassagyarmaton.
A középiskolát is itt végezetem.
1985-től a Ferenczy Rajzkörbe, majd 1986-tól az Óbudai Festőiskolába jártam, ahol Gyémánt László volt a mesterem.
1991-től a Magyar Képzőművészeti Főiskola festő szakára járok, Veress Sándor osztályába.

KIÁLLÍTÁSOK:

1986. BBG. galériája
1991. Collégium Hungaricum, Bécs
1992. Szerbtemplom, Balassagyarmat
1993. Rétság, Művelődési Központ
1993. Szécsényi Őszi Tárlat
1994. Tabán mozi galériája
1994. Egri Városi Galéria (Gábor Enikővel, Gál Krisztiánnal)

DÍJAK:

MKF . "Mező" pályázatának díja
Szécsényi Őszi Tárlat (Balassagyarmat város díja)
Budapest Bank naptár pályázatának díja
Karmen Würth-díj

Cím: 2651 Rétság, Takarék u. 55.
Telefon: (35) 350-164

HORVÁTH ENDRE GALÉRIA

(Balassagyarmat, Rákóczi út 50.)

1996. január 5 - február 25.

ADORJÁN ATTILA

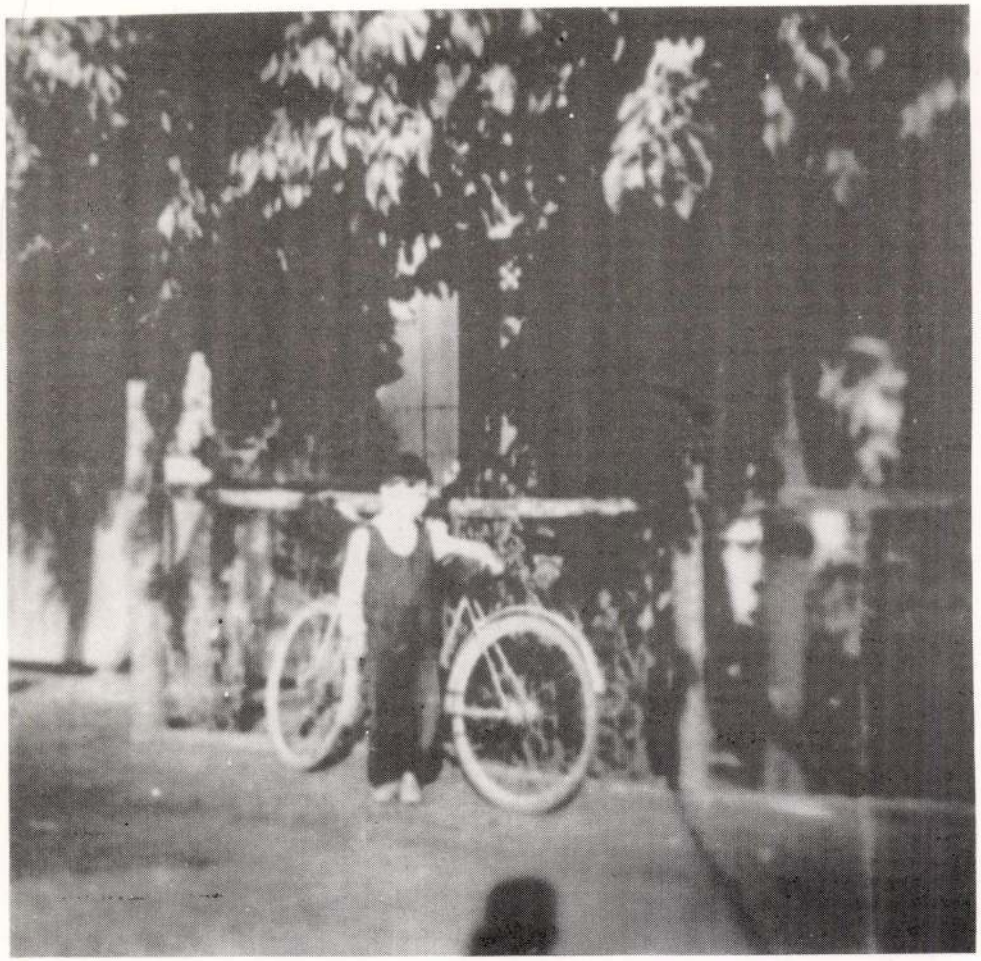

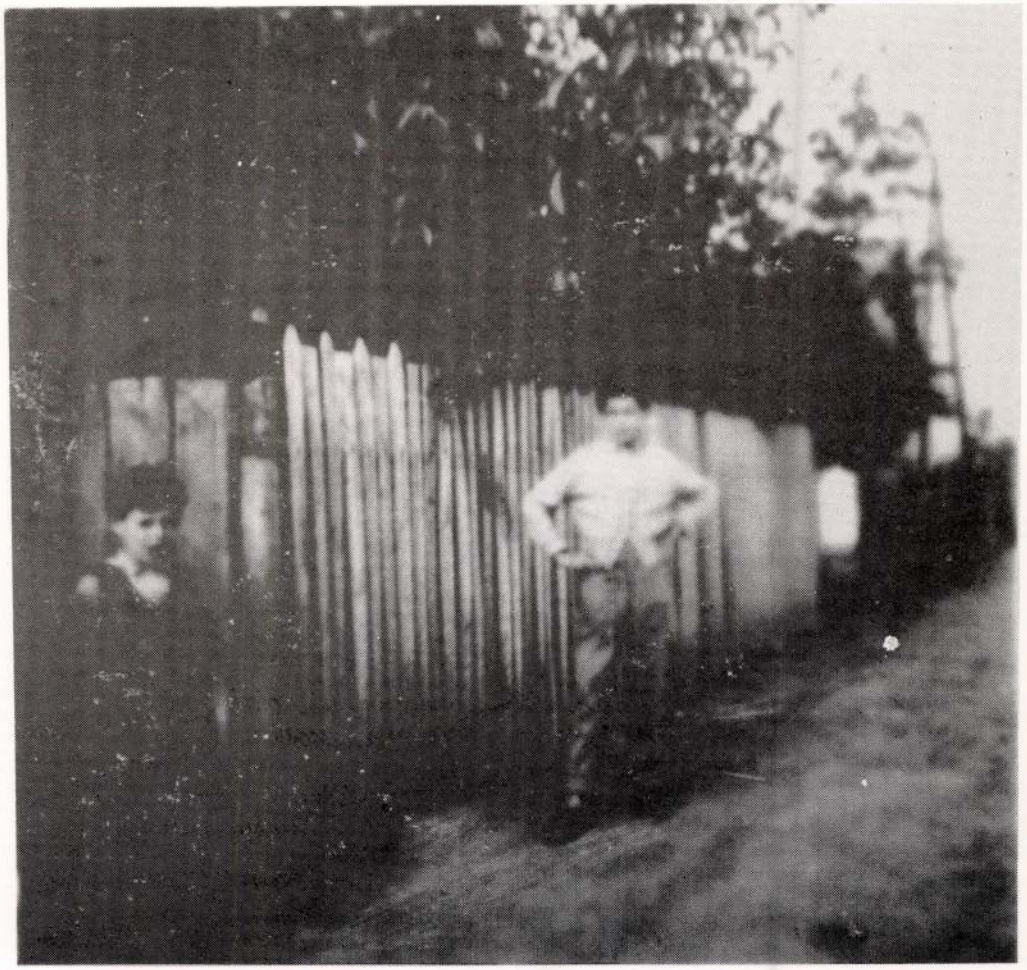

A balassagyarmati
Mikszáth Kálmán Művelődési Központ

meghívja

ADORJÁN ATTILA

festőművész

kiállítására

A HORVÁTH ENDRE GALÉRIÁBA

1996. január 5 - február 25-ig

Megnyitja: **január 5-én, pénteken, 17 órakor**

VINICZAI ANDRÁS

Riemerschmied terve után Drezdában készítették. Ez például szolgálhatna nálunk is, hogy miként kell hazai erőinknek új teret hódítani.

Van de Veldet, a hirneves belga tervező művészt is nemrégiben egy tengerhajós társaság megbízta, egy előkelő személyszállító gőzös belső berendezésének tervezésével. A jeles művész, hogy megbízásának mennél jobban megfelelhessen s az utazók követelményeit megismerje, hosszabb tengeri utazást tett, Antwerpenből Tifliszbe és vissza, s az úton szerzett tapasztalatainak felhasználásával — mint értesülünk — kellő alapossággal, fényesen is oldotta meg a kapott feladatot.

Bing S. párisi műárus 67 éves korában meghalt. A japán művészet érdekében kifejtett lelkes és hozzáértő agitációja tette ismertté nevét. Csak nem régen „Art nouveau" név alatt egy modern iparművészeti intézetet is nyitott, amely azonban üzletileg nem fizette ki magát, bár a legelőkelőbb francia művészek támogatták törekvésében.

SZAKIRODALOM.

MAGYAR NYOMDÁSZOK ÉVKÖNYVE. *1906. XXIV. évfolyam. Szerk.: Novák László. Kiadja a Könyvnyomdászok Szakköre. Nyomta Hornyánszky.*

A magyar nyomdászok előtt igazán meg kell emelni a kalapot. Az a kitartás, amivel mesterségüknek magasabb színvonalra való emelésére s az alapos szakoktatás általánosítására törekednek, példaképül szolgálhat. Az 1906-iki Évkönyv is a leglelkesebb agitációt fejti ki ez irányban. Meggyőzően hirdeti cikkeiben a tanitást, hogy a könyvnyomtató ipar egyszeriben végtelenné lesz, ha megvan művelőiben a kellő művészeti és technikai tudás.

Az Évkönyv iparművészetet érintő cikkei: A növény- és állatelemek stilizálásáról (ifj. Aigner Antaltól). A mesterszedés és cinkmaratás. Az iniciálék alkalmazása. A mesterszedés fejlődése. A betü és betüöntés. Elődeink szedéstechnikája (Tanay Józseftól). Sokszorosító eljárások. Az elméleti tudásról. A festék és papiros. A fotografálás. Magyaros dísztmények. A könyvnyomdászati sík és annak díszítése. Modern levélfejekről. Képes formák zárása. A régi nyomtatási technikákról. Magyar ex-librisekről (Prüner Arnoldtól). Modern színes nyomás. Azok a bizonyos díszítések. (Augenfeldtől).

Külön ki kell emelnünk a mellékletek, fejlécek, kezdőbetük gazdagságát, legfőképen pedig a szerény szerkesztő és még szerényebb Mitterszky József érdemeit. Az utóbbi rajzolta a kiadvány összes díszeit, melyek közt a boriték, a béléspapir s néhány fejléc figyelmet érdemlő alkotás.

FEJEZETEK A GYERMEKRAJZOK LÉLEKTANÁBÓL. *Irta: Nagy László. Budapest, 1905. Singer és Wolfner. Ára 2 kor. 50 fillér.*

A számos rajzzal illusztrált műben a szerző nagy pedagogiai és lélektani készültséggel ismerteti a gyermekrajzokkal foglalkozó külföldi kiválóbb szakírók tanulmányainak főbb eredményeit, e rajzok vizsgálatának módszerét, fejlődésüknek korszakait, az emlékezetből és természet után való rajzolást, a másolást; fejtegeti a gyermekrajznak, mint a közlés egyik módjának jelentőségét s végül utasításokat ad az ösztönszerű rajzoknak gyűjtésére. Annál a nagy jelentőségnél fogva, amelyet a modern pedagogia a gyermekrajzoknak tulajdonít, a most megjelent műben feldolgozott becses anyagot szívesen fogadhatják mindazok, akik gyermekek nevelésével foglalkoznak.

VASUTAINK ES A MAGYAR KULTÚRA címmel *Balogh* Bertalan a Budapesti Hirlap nov. 26-diki számában cikket irt, amelyben elmondja, hogy a MÁV Stubnya-fürdő állomásán magyar izlésü művészies váróteremet épittetett s azt ugyancsak magyaros bútorokkal (készültek a znió-váraljai faipari szakiskolában) rendezte be, továbbá hogy Ruttkán magyaros díszítményekkel festették az állomás vesztibüljét. Ennek kapcsán azt az életrevaló eszmét ajánlja megszivlelésre, hogy a MÁV. jövőben tervszerűen folytassa ily szellemben a vasutaknál előforduló épitési, berendezési és átalakítási munkákat. Ilyképpen — ugymond — aránylag rövid idő alatt új szint, új külsőt nyerhetnek vasutaink, erőteljes kifejezői lehetnek *nemzeti* jellemünknek. Nevezetesen magyaros izlést lehetne belevinni a váró- és étkező-termek berendezésébe, a perronokat elzáró korlátokba, a személykocsik belsejébe u. m.

a fülkéket borító linoleum mintákba, szőnyegekbe, hamútartókba stb. Ajánlja még azt is, hogy festesse a vasút a kocsik külsejére — ugymint azt a poroszok teszik — a nemzeti címert. Látni való, hogy a cikkiró helyes és egy kis jóakarattal idővel meg is valósítható eszméket pendít meg. Megjegyezzük, hogy ily értelemben mint azt a cikkiró akarja, az oroszok, finnek, svédek és norvégek jórészben meg is alkották vasuti épületeiket, a melyek mintegy előörsei a nemzeti izlésnek, s nagyban hozzájárulnak az építő- és iparművészet nemzeti jellegének fenntartásához és fejlesztéséhez. Kivánatos lenne, ha a MÁV mértékadó körei, a jelen viszonyok között különösen aktuális eszméket komolyan fontolóra vennék s tervszerűen meg is valósítaná.

THE BURLINGTON MAGAZINE *for conoisseurs. Illustrated and published Monthly. London.* Az új művészeti folyóiratokkal szemben bizalmatlan a publikum. Kiismerte már azt a receptúrát, amely szerint azokat főzik. Leginkább kétféle típus van. Az egyik tudós, de száraz szöveggel megtömve, a másik pedig sok, de ismeretes képpel. Pedig sem a feldarabolt tudományos könyveket sem a klisé-raktárt nem veszi szivesen.

Ezeknek finom kiegyenlítését tűzte ki célul a címben jelzett angol folyóirat. Szövege nem laptöltelék és képmagyarázat, hanem tudományos értékű dolgozatokból áll, képanyagát pedig nem válogatja össze a kiállításokból s a szorosan vett aktuálitásokból, hanem mersékléttel és változatossággal hajlítja a szöveg szolgálatába. Így valami olyant tud előállítani, ami sem a német, sem a francia piacon nincs. S ha sikere lesz az új angol folyóiratnak, akkor csak is a szerkesztői politikának köszönheti.

Tartalma a művészeten kívül kiterjed az iparművészeti kérdésekre is. Eddig volt benne szó a spanyol-mór kerámiáról, ivópohakról, az ezüstmívességről, a porcellán, a csipke, a Staffordshire-műhelyről stb. A könyvművészetről Penell írt egy cikksorozatot. A keleti szőnyegekkel kapcsolatban a lotosz és az életfája ornamentális vándorútjáról olvastunk új megfigyeléseket. A közönség és a műtárgy közötti kapcsolatot semmi sem képes annyira kimélyíteni, mint a Burlington Magazine szelleme, amely a képnek és szónak együttműködő erejére támaszkodik.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZEK TÖRZSKÖNYVE.

A Magyar Iparművészet 1903. évi VI. évfolyamában közölte azoknak a kiállítóknak névsorát, akik a társulat fennállása óta 1902. év végéig a társulat közreműködésével rendezett kiállításokon díjakat, érmeket vagy egyéb kitüntetéseket kaptak.

1902. óta ismét számos kiállító részesült a társulat kiállításain kitüntetésben, ezért kiegészítve a már közzéadott névsort, a következőkben közöljük 1903. január hó 1-től e füzet megjelenéséig a társulat kiállításain kitüntetett kiállítóknak betüsoros jegyzékét:

Agbaba Adél, 1904. évi St. Louisi kiállításon ezüst-érem. — *Bachruch* A., 1904. St. Louisi kiállítás grand prix. — *Belmonte* Leo, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Berger* Sámuel, 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Betlen* Gyula, 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Bodon* Károly és fia, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Bányai* Viktor, 1904. miskolczi k. keresk. miniszter iparművészeti érme. — *Csorba* Sámuel, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Dékáni* Árpád, 1903. karácsonyi kiállítás 2000 kor. nagy díj. 1904. St. Louisi kiállítás grand prix. — *Eberwein* József, 1905. aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület ezüst-érem. — *F. Fischer* Jenő, 1902. karácsonyi kiállítás kereskedelmi miniszter iparművészeti érme. — *Forreider* és *Schiller*, 1902. karácsonyi kiállítás kereskedelmi miniszter 2000 kor. állami nagydíja. — *Fischhof* Jenő, 1903. karácsonyi kiállítás keresk. miniszter iparművészeti érme. — *Farkas* Gizella 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Faragó* Ödön, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Fischer* Jenő, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Fischer* Emil, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Fischof* Jenő, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Forreider* és *Schiller*, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Fekete* Bertalan, 1904. miskolci kiállítás keresk. miniszter iparművészeti érme. — *Fleischer* Testvérek, 1905. aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Gyarmathy* Zsigáné, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Gregersen* G. és fiai, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Galambos* Dezső, 1905. kaposvári kiállítás Orsz. Iparegyesület ezüst-érme. — *Goitein* Mór, 1905. kaposvári kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érme. — *Haraszti* József, 1904. karácsonyi kiállítás kereskedelmi miniszter iparművészeti érme. 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Hibján* Samu, 1902. karácsonyi kiállítás állami érem. — *Horti* Pál, 1904. St. Louisi kiállítás tervezés ezüst-érem. 1904. St. Louisi kiállítás berendezésért diplom of honor és arany-

Magyar Iparművészet
1905.

A jegyzőkönyv hitelesítésére Morelli Gusztáv választmányi tagot kéri fel.

Elnök meleg szavakkal üdvözli azokat a műiparosokat, akik a társulat meghivására az ülésen megjelentek, hogy átvegyék a kereskedelemügyi miniszter állami érmét, amelyet a társulat kiállításain kifejtett kiváló iparművészeti tevékenységükért nyertek el.

Elnök ezután átadja az érmet a következőknek:

az Első magyar üveggyár r.-t. részére Szittner Ferenc üzletvezetőnek, Forreider Józsefnek, Hibján Samu részére Györgyi Kálmánnak, farkasházi Fischer Jenőnek, Mocsai Józsefnek, Jancsurák Gusztávnak, Simay Lajosnak, Bányai Viktornak és Haraszti Józsefnek.

Az ülésen meg nem jelent Tarján Oszkárnak, Fischhof Jenőnek és a Mármarosi szövő- és hímzőtanfolyam vezetőségének az érmet a titkári hivatal megküldi.

Jelenti továbbá elnök, hogy az érmek már elküldettek a következőknek: a Torontáli szőnyeggyár r.-t.nak és Kovalaszky Saroltának a temesvári, Rainer Károlynak a szegedi, Reinhardt Fülöpnek az aradi kereskedelmi és iparkamara, Fekete Bertalannak a miskolci iparművészeti kiállítás, és Horváth Károlynak a kaposvári kiállítás helyi bizottsága [illegible]ján.

A választmány az elnöki beje entéseket helyesléssel tudomásul veszi, mire a meghívott vendégek közül azok, akik nem tagjai a választmánynak, eltávoznak.

Elnök javaslatára a választmány örömmel üdvözli Matlekovics Sándor v. b. t. tanácsos vál. tagot, főrenddé való kinevezése alkalmából;

Alpár Ignác alelnököt ama kitüntetés alkalmából, hogy a hágai békepalota tervpályázatán való részvételre felszólítást kapott;

Királykúti Bachruch Károly, Róth Miksa és Zsolnay Miklós vál. tagokat, a st.-louisi kiállítás érdekében s általában a hazai műipar terén kifejtett tevékenységükért kapott legfelsőbb kitüntetésük alkalmából.

Elnök jelenti, hogy azok az intézkedések, amelyeket a választmány f. évi július hó 8-án tartott ülésén Ráth György elnök halála alkalmából elrendelt, a gyászünnepre vonatkozó határozat kivételével, végrehajtattak. — Minthogy a gyászünnep programmjának elkészítésével a választmány annak idején az elnökséget bizta meg, javasolja, hogy az ünnepség a legközelebbi közgyüléssel kapcsolatban tartassék meg s az ez alkalommal tartandó emlékbeszéd elmondására Radisics Jenő vál. tagot kéri fel.

A választmányi elnök javaslatát egyhangúlag elfogadja. Radisics Jenő kijelenti, hogy a megbizatásnak készséggel eleget tesz, amit a választmány köszönettel vesz tudomásul.

Főtitkár bemutatja a st.-louisi kiállítás magyar bizottságának a kiállítás számadásai tárgyában a kereskedelemügyi miniszterhez intézett zárójelentését és ismerteti annak tartalmát.

Ballai Lajos, Alpár Ignác és Gelléri Mór felszólalása után a választmány egyelőre tudomásul veszi, hogy a szóban levő jelentést, amely a st.-louisi kiállításból keletkezett bajokat feltárja és alaposan tárgyalja, a kiállítás magyar bizottsága a társulati elnökség útján a kereskedelmi miniszterhez felterjesztette és annak a reményének ad kifejezést, hogy a jelentésben előadott jogos és méltányos óhajtások mielőbb kielégítést nyernek.

Főtitkár jelenti, hogy a társulat úgy a vallás- és közoktatásügyi, mint a kereskedelemügyi minisztertől megbízást kapott az 1906. évi milanói nemzetközi kiállítás magyar iparművészeti csoportjának rendezésére ama programm és költségvetés alapján, amelyet a választmány által e célból kiküldött albizottság készített. A miniszter által elfogadott költségvetés alapján a társulat megbízta Maróthi Géza és Faragó Ödön tervező művészeket a kiállítás installációjának tervezésével. A kiállítás anyagának összegyűjtésén a társulat teljes erővel dolgozik.

Ballay Lajos kérdi, hogy a kiállítás pénzügyeiben mennyire van a társulat érdekelve.

Radisics Jenő szintén felvilágosítást kér arról, hogy e tekintetben szabályozva van-e a viszony a társulat és a kiállítási bizottság közt.

Főtitkár fölolvassa a kiállítás magyar osztálya elnökségének idevágó átiratát, melynek értelmében a kiállítás pénzügyi részét teljesen a minisztérium hatáskörében intézik, a társulatot tehát semmiféle anyagi felelősség nem terheli. Javasolja ezután, hogy a kiküldött albizottság, mint állandó bizottság, vezesse továbbra is a társulat részéről a kiállítás ügyeit és tagjai közé Zsolnay Miklós és dr. Czakó Elemér beválasztassanak.

A választmány a főtitkár jelentését tudomásul veszi, azzal, hogy a társulatot a kiállítás rendezéséből semmiféle anyagi felelősség nem terheli. A kiküldött előkészítő bizottságot a kiállítás

érem. — *Horváth* Jolán, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Horváth* Károly, 1905. kaposvári kiállítás kereskedelmi miniszter iparművészeti érme. — *Izabella háziipar egylet*, 1904. évi karácsonyi kiállítás kereskedelmi miniszter 2000 kor. állami nagy díj. — *Iparművészeti Társulat*, 1904. St. Louisi kiállítás grand prix. — *Izabella háziipar egylet*, 1904. St. Louisi kiállítás grand prix. — *Jancsurák* Gusztáv 1903. karácsonyi kiállítás keresk. miniszter iparművészeti érme. — *Jungfer* Gyula, 1904. St. Louisi kiállítás grand prix. — *Kovalszky* Sarolta, 1904. karácsonyi kiállítási állami érem. — *Kabay* Dánielné, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Kissling* Rudolf, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Kossuch* János, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Kovalszky* Sarolta, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Kriesch* Aladár, 1904. St. Louisi kiállítás arany-, bronz-érem. — *Kremer* János, 1905. aradi kiállítás Orsz. Iparegylet ezüst-érem. — *Lázár* Béláné, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Lindner* Manó, 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Ludwig* Ede, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Lengyel* Lőrinc, 1905. évi aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület ezüst-érem. — *Lisinszky* Lajos, 1905. évi aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület ezüst-érem. — *Mocsay* József, 1902. karácsonyi kiállítás kereskedelmi miniszter iparművészeti érme. — *Maróti* Géza, 1904. vallás- és közokt. miniszter nagy arany-érme. — *Máramarosszigeti állam. segély. szövő és himző tanfolyam*, 1904. karácsonyi kiállítás állami érem. — *Magyar Keresk. Részvénytársaság*, 1904. St. Louisi kiállítás keramika arany-érem. 1904. St. Louisi kiállítás csipke és himző arany-érem. — *Marton* Lajos és fia, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Menyhért* Miklós, 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Mirkovszkyné Gregus* Gizella, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Misztarka* György, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Mocsay* József, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Nagy* Sándor, 1903. karácsonyi kiállítás Vallás- és közokt. nagy érem. 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Nagy* Lajosné, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Nagy* Zsigmond és Ferenc, 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Pálinkás* Béla, 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Pozsonyi szövöiskola*, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Papp* Mihály, 1905. kaposvári kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Radócz* János, ötvös munkákért bronz-érem. — *Rappaport* J. 1904. St. Louisi kiállítás tervezésért bronz-érem. Ötvös munkákért ezüst-érem. — *Róth* Miksa, St. Louisi kiállítás grand prix. — *Rozolofszky* Ágoston, St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Reinhart* Fülöp, 1905. aradi kiállítás kereskedelemügyi miniszter iparművészeti érme. — *Rozmanith* Albert és fia, 1905. aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Simay* Lajos 1903. évi karácsonyi kiállítás keresk. miniszter iparművészeti érme. 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Smidt* Miksa, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Sovánka* István, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Steiner* Ármin és Ferenc, 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Szalay* Mária, St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Szikorszky* Th. 1904. St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Szüts* A., 1904. St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Tarján* Oszkár, 1904. évi St. Louisi kiállítás bronz-érem, ötvös munkákért ezüst-érem. — *Tull* Viktor, St. Luisi kiállítás ezüst-érem. — *Undi* Mariska, 1904. évi St. Louisi kiállítás bronz-érem. — *Ullrich* Károly, 1905. évi aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Vicze* László, 1905. kaposvári kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Vögerl* Gusztáv, 1904. évi St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Vukovics* és *Kaufmann*, 1904. évi St. Louisi kiállítás arany-érem. — *Weil* Alajos, 1905. aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Werther* Hugó, 1905. aradi kiállítás Orsz. Iparegyesület bronz-érem. — *Wigand* Ede, 1904. St. Louisi kiállítás ezüst érem. — *Wisinger* Mór, 1904. évi St. Louisi kiállítás ezüst-érem. — *Zsolnay* Miklós, 1904. évi St. Louisi kiállítás grand prix. — *Zsupán* Gyula, 1905. évi kaposvári kiállítás Orsz. Iparegyesület ezüst-érem.

HIVATALOS TUDÓSÍTÁSOK.

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya 1905. október hó 6-án tartott ülést *Szalay* Imre alelnök elnöklete alatt. Jelen vannak: *Alpár* Ignác alelnök, *Árkay* Aladár, *Ballai* Lajos, *Beck* Dénes, *Fittler* Kamill, *Forreider* József, *Gelléri* Mór, *Gerster* Kálmán, *Glück* Frigyes, *Maróti* Géza, *Morelli* Gusztáv, *Péterffy* Lajos, *Radisics* Jenő, *Vig* Albert választmányi tagok és *Györgyi* Kálmán főtitkár. Mint meghivott vendégek az ülés első részében: *Bányai* Viktor, az Első magyar üveggyár r.-társ. képviseletében *Szittner* Ferenc cégvezető, farkasházi *Fischer* Jenő, *Haraszti* József, *Jancsurák* Gusztáv és *Mocsai* József vannak jelen. A jegyzőkönyvet *Szécsén* Ferenc másodtitkár vezeti.

Elnök megnyitja az ülést, üdvözli a megjelenteket és bejelenti, hogy elmaradásukat kimentették dr. Czakó Elemér, Faragó Ödön, báró Forster Gyula, Gaul Károly, Pap Henrik, Szterényi József, Zsolnay Miklós választmányi tagok.

2/. MDK

Agárdi Soós Lajos, festöm.

Müterem kiállitása:

Falu vége.
Radicsa pusztai csárda.
Falusi konyha . Azonkivül egész sora az óbudai városrészleteket ábrázoló festményeinek:
Perc-utca.
Kenyeres-utca.
Emese-utca . Mintértesülünk a müvész vándorkiállitás keretében Erdély különböző városaiban szándékozik bemutatni e kiállitás anyagát.

Évröl -évre megrendezett müterem kiállitása.
Tavasz a müvészetben.-Bp.1941. 29.1.

M. D. K.

Ágay Irén szinművésnő

Karikaturáját Uray Tivadarról hozza a lap.
Repr.

Szinházi Élet. Bp. 1937. május 23-29.
XXVII. évf. 22. 41. lap.

Agbaba Adél, ip.müv. MDK

dicsérüleg kell megemlékeznünk szönyegeirël,
gobelinjeirël.

St.-Louisi kiállitásunk.

Magyar Iparmüvészet. 1904. 208-15.l.

MDK

Agbaba Adél

Bronzérem kitüntetést kapott a st. louissi világkiállitason.

Művészet, 1904. 406.l.

MDK

Agbaba Odela

szőnyegek

Diner-Dénes: Lakberendezési tav.kiáll. K.I.
1903. május. 3.sz. 115 l.

Agátsy Benedek

mükertész

magyar és német
nyelven kiadta

A Mükertészet c.

értesítőt, mely évenként
kétszer jelent meg
Temesvárón

Berktemesvkönyv

52.1.

Ugyancsak ő adta ki
az Utmutató a Gyümöl-
csészet és Kertészet terén
c. nyomtatvanyt, mely
évenként kétszer jelent
meg. u.o

[illegible] megelőmlik; minthogy [illegible]
a főváros által a f. évi ásatásokra
megszavazott 2000 frs teljesen ki-
merittetett, s igy arra ezen dota-
lióban fedezet nem volt: ugyanezen
most érintett bizottmány a vallás
és közoktatási m. kir. minister úr
Ő Nagyméltóságához fordult a szük-
séges fedezet engedélyezése végett.
Nevezett minister úr f. évi oktober
hó 15 ről 30824 sz. a. az elnök urhoz in-
tézett, s a bizottmány előtt egész
terjedelmében felolvasott leiratá-
val a papföldön nyert romok és
műemlékek conserválása és
az őrzési költségek részben fede-
zésére 700 ftot folyóvá tenni mél-
tóztatott, s minthogy az am-
phitheatrum befedésére szükséges
/.

Agátsy Benedek

temesvári műépítész

L.

Barát Temesvár

181. l.

MOB kk. 3155. l.

I V Ó

gyar Barátai Egyesületének a Müemlékek
utca 10./ tanácstermében
6 órakor tartandó
g y ü l é s r e.

ág jelentése.
sztmány megválasztása.
.

Az előkészitő bizottság nevében

Gerevich Tibor

1/. MDK

Agárdi Soós Lajos, festöm.

Évről-évre megrendezett müterem-kiállitásán idén tulnaycmó-részt te,pera festményeivel szerepelt. A közel félszáz kép csak töredéke a müvész munkásságának, sok van különféle gyüjteményekben is.

Csendes Falu.
Falusi táj.
Templom belseje.
Névnapi csokor.
Duna Adonynál.

Mücsarnok. -Jubileumi kiállitás.
Tavasz a müvészetben. -Bp. 1941. 29.1.

Agárdi Soós Lajos

Műcsarnok

1931. őszi Tárl. XI. 157

Gyámdvar, Virf.

Soós Lajos

festő

Műcs. kiáll. 1931 tól
Pipics 120. l.

Agárdi Sovs Sajos

festő

Műteremablak

2. képe repr

Hongrie – Magyar –

ország. Préface –

Párs – Budapest.

Bp. é n. 27. l.

Kurzwell: Kedves látogatás	Rézgravure
László: Erzsébet királyné	Pigment-nyomás
— Fadrusz arcképe	Négyszinnyomat
— Görgey Arthur	"
— gróf Khuen-Héderváry	"
4 cm. kemény tölgyfakeretben K 25.—	

Oldal	A műlap nagysága		Árak koronákban			
	margó nélkül	margóval	21	2, 3, 35	25, 29, 32, 35	10, 11, 14, 16, 17, 20, 24, 28, 34, 37
			számu keretben felszerelve			
58	17½×26	40×50	—	—	—	—
47	35½×51	48×63	—	—	—	—
6	99×72	—	**80**	**80**	**84**	**88**
6	78×58	—	—	**52**	**54**	**58**
37	40×50	70×90	—	**60**	**64**	**68**
37	40×50	70×90	—	**60**	**64**	**68**
36	65×46	85×66	**62**	**66**	**70**	**78**
36	65×46	85×66	**62**	**66**	**70**	**78**
42	54×54	110×80	—	**72**	**76**	**84**
5	44½×32½	80×60	—	**58**	**64**	**68**
42	51×51	110×80	—	**72**	**76**	**84**
42	26½×31½	54×70	—	**47**	**48**	**52**
42	40×49	70×90	—	**62**	**66**	**72**
44	55½×34	90×70	—	**62**	**66**	**72**
	55½×34	90×70	—	**82**	**86**	**92**
57	46×40½	90×70	—	**62**	**66**	**72**
44	56×56	100×80	—	**72**	**76**	**84**
	56×56	100×80	**90**	**92**	**96**	**104**
44	32×32	70×54	—	**47**	**48**	**52**
43	20×24	40×50	—	—	—	—
46	34×34	80×60	—	**54**	**56**	**60**
43	46×35½	65×95	—	**80**	**86**	**90**
43	56×56	100×80	—	**72**	**76**	**84**
	56×56	100×80	**90**	**92**	**96**	**104**
43	22×19½	50×40	—	—	—	—

Agárdi Soós Lajos

Olaszországi emlék c. képe repr.

HoMHu 42. l.

dilettánt!

Hongrie – Magyarország – Hungary

II. 6-7. n.

Boráros János.

Derékig, kissé balra for
ja és bajusza ősz, arcza leb
lénye zsinoros, derekát öv s

BORÁROS J
Pest, Pilis és Solth törv
Tábla Birája, szabad Királyi P
és nemzeti Oskolák Igaz

Kny., mag. 14.7 cm.

Szn. 360-907
1931-907-1

Agárdi Szóstajos

festő

lásd írod

Karikás

1932. aug. nám

15. l.

Nemzeti szalon

kiállítója

Nitra, 1928 július 9.

kár ur !

t b. levelét és Édernek ahhoz mellékel
arra kérem Titkár urat, hogy egy lev.
eskedjék, hogy őt arra az esetre, ha P
tt lévő lakásomba a kép megtekintésére
engedelmével Éder levelét magamnál tar
en visszaküldöm a levelet.

udapestre jövök, meg-próbálok utánna
hogy Frankl képkereskedő, akitől a k
segitségemre lesz. Az eredményt annak
lteszem, hogy Önt is érdekli.

Kiváló tisztelettel:

Soós Lajos, agárdi

Képzőművészet

1931. 43–44. A

agárdi SOÓS LAJOS: GYÁRUDVAR

A Műcsarnok Őszi Tárlatáról

DEGAS: ANYA ÉS LEÁNYAI

ndent lebiró világ ez, de új a mű- és valódi s Degas a legőszintébb n, ámítás nélkül ecsetjére vette. A az izmok külön létét, a bőr, a vér zenéje, az arc szépsége és a szem kifejező élete azonban már nem érdekli. Itt is, ott is csomósan, szervetlenül hagyja

Egy kis polémia Croceval a barokkról.*)

Írta: Mihályi Ernő dr.

Benedetto Croce 1929-ben könyvet írt a barokkról: Storia della eta barocca in Italia, amelyben kegyetlenül elintézi a barokkot. Miután a barokk szó etimológiáját a baroco emlékeztető szóból megmagyarázta, amellyel a skolasztika a szillogizmus 2. figurájának 4. modusát jelezte s rossz magyarázatot jelentett (minden P = T, néhány S nem T, tehát néhány S nem P), kijelenti, hogy a barokk fogalmat kezdettől fogva a rossz műizlésre alkalmazták, amely főleg a XVII. század építészetében, de szobrászatában és képírásában is mutatkozott. be állandóan belejátszik mindenféle durvaság, affektáltság, érzékiség.

Igazán nem nehéz megállapítani a barokknak karakterisztikumát, mondja Croce, a váratlan hatáskeltést, a bámulatbaejtést, az izgatást, a kíváncsiság felkorbácsolását. Programmjában volt ez az irodalmi iskolának is. Maga Marino írja: Chi non sa far stupire, vada alla strigle. Hivatkozik az öreg Cicognarára, Burckhardtra s Rieglre, akik a bámulatbaejtésnek ugyanezt a módját veszik észre a barokk építészetben, szobrászatban, festészetben a

agárdi SOÓS LAJOS: GYÁRUDVAR
A Műcsarnok Őszi Tárlatáról

őt maga a secentismo szó is ilyen jelentősűvé vált. Ilyen értelemben beszéltek secentismoról a quattrocentoban, vagy secentismoról a hanyatlás korának latin költőiben, az egyházatyákban stb.

A barokk tehát egy faja a művészi rútnak, brutto artistico, amely nem is művészet, csak bitorolja ezt a nevet. Nem veti magát alá a művészet törvényeinek, tehát lázadó, saját feje, önkénye, haszna, hedonizmusa után indul, tehát forradalmár. Alapját valami gyakorlati szükséglet teszi, amelynek semmi köze a művészethez, valami hedonisztikus kielégülés. Ezt a hedonisztikus kielégülést a barokknál Croce a végtelen változatosságban, a végtelen hangulatosságban, a fény- és árnyjátékban látja, amely-

szelíd behízelgéstől a kontemplatív elragadtatás minden fokáig. Idézi Cicognarát, mikor leírja a szobrászatban a vonalak hullámzását, a mesterkélt tekinteteket, a feszült izmokat, az örökös izgalomtól űzött-hajtott testeket, a kellemes melódiára hajló nyakakat, a gesztusokat, amelyekben az öntetszelgés nyer kielégülést, az affektált mozdulatú karokat, a görcsösen vonagló ujjakat, az erősen kiálló csípőket s ennek megfelelően hajló lábat, a pasztózusan kidolgozott emberi testet, a nagy gonddal ápolt körmöket és szerelmesen hullámzó hajat, továbbá a finoman kifaragott fákat, leveleket s megjegyzi, hogy a XVII. század egyetlen szobrásza sem fejezte ki úgy az érzéseket, mint a trecento és quattrocento szobrászai (Storia della scultura, VI. 69—72.). Idézi Burckhardtot, aki hamis drámai elevenségről beszél a barokk szobrászatban, építészetben, festészet-

*) A szerző székfoglaló értekezése a Szent István Akadémiában. Felolvasta 1931 május hó 8-án.

Képzőművészet
1931. 43—44. 2

S Degas vérmérséklete nem az egészséges, bővérű élet tobzódása. Fáradt arisztokrata-sarjadék, cinikus, akit a XIX. század utolsó harmadának kábult levegője vesz körül. Ami ezelőtt történt, az a néhány történelmi genrekép, az nem Degas, az utazásokkal, másolással telt el. S Degas most észrevette, hogy az élet üteme, frazeológiája megváltozott s minden a vér és arany, a tőzsde, a színház, a lóverseny körül forog. S eljár, megnézi a tőzsde alakjait s az Operában, a tánciskolában figyeli a táncosnőt, a mozdulatokat, a táncot és a tánc lelkét és a lóversenyen az állat és az ember mozgását. Új, soha nem látott világ volt mindez eddig a művészetben s Degas ezzel gyökeresen új tárgykört fedez fel számára.

DEGAS: ANYA ÉS LEÁNYAI

Nem életerős, mindent lebiró világ ez, de új a művészet számára és valódi s Degas a legőszintébb realista hűségesen, ámítás nélkül ecsetjére vette. A kiállítás élénken szemlélteti, miként dolgozott a művész. Mintáját minden részletében előbb vázlatban, tanulmányban igyekezett megfogni, a valóság morzsája sem kerülte el figyelmét s mikor már minden részletében feldolgozta az életet s azt valósággal lefényképezte, vázlatait kivonatolta s akkor félretéve minden mintát, fejből festette meg vásznát. Így a vásznon már a művész egyéniségén megszűrt és minden feleslegestől mentes, egy darab valóság van. Ezt az elemző és összetevő, művészi eljárást látjuk Édouard Manet, vagy Mme Camus arcképein.

Ennek a becsületesen őszinte, de kissé hideg művészetnek a természetes járuléka az is, hogy a mester színkezelése egyszerű, sőt leegyszerűsített, s gondolatát inkább páratlan rajztehetségével adja viszsza. Ahol Degas jár, ott nincsenek harsány, nagy színek, a mozgások felfokozottságában összefolynak azok s inkább kevert, enyhe árnyalatok nyugtatják meg a szemet. S ez a tompa színkezelés nem fárasztó, ha nagy dallamok nem is jutnak az ember eszébe. Degas szobrai sem mondanak mást, mint képei. Nem befejezett művek, modern tanagrák, az élet egy-egy hősivé karakterizált mozdulatának szoborváltozatai. Ő nem tanult az elkerülhetetlen kortárstól, Rodintől, szobrai csak a kifejezésre szánt mozgásért, mozdulatért vannak. S ezek a mozdulatok nem Rodin üde, életeleven izomjátékában gyökereznek, fáradtak, sok részletmozgásból összetettek, gyakran vontatottak, mint a századvég egész élete. Degas ismeri az emberi testet, bár kétségtelen, hogy a síkban való látás az ő faculté maitresse-e, értékeli az izmok külön létét, a bőr, a vér zenéje, az arc szépsége és a szem kifejező élete azonban már nem érdekli. Itt is, ott is csomósan, szervetlenül hagyja az agyagot, a viaszt a testen.

Degas alakjai természetesen nem halhatatlan szépségek, inkább csunya kis asszonyi testek, vánnyadt, beteges emberfejek, agyonnemesített, ideges lovak. A tőzsdén, a színházban, a lóversenytéren látta ezeket s Degas, a becsületes realista a valóságot adta. Modern tanagrák, rángatódzó, kicsi alakok a század alkonyán elöregedett korban.

Nevezetes kiállítás ez s Paul Jamot végigszemlélve a gazdag anyagot, a katalogus elejére azt írja, hogy a XIX. század festői közül csupán Delacroixnak és Degasnak van joga ahhoz, hogy a felsőbbrendű művészi szellem nevét viselje. A hivatalos francia műkritika e kiállítással juttatta a mestert méltó helyére azzal, hogy felfedezte ezt a nem lelkendező, de tiszta és valódi művészetet.

D. T. dr.

Agárdy Soós Lajos

Paysages de M. Louis Soós d'Agárd: „Rivière avec moulin" et „Bouquet de fête" redonnent le radieux ciel hongrois.

Agárdy Soós Lajos „Malompatak" és „Névnapi csokor" című képein jól érvényesül a magyar napsütés.

Louis Soós de Agárd's „The Mill Stream" and „The Birthday Bouquet" are bright with the brilliant sunshine of Hungary.

Magyarország (Hongrie - Hungary)
II-III p. 43 l.

Agárdi Sovs Sajó

d.

Müvész-Élet

1932. okt. sz.

11. l.

virágok of.

AZ ERNST-MÚZ

XXX

FŐURI LAKÁSB

FESTMÉNYEK, MŰTÁR

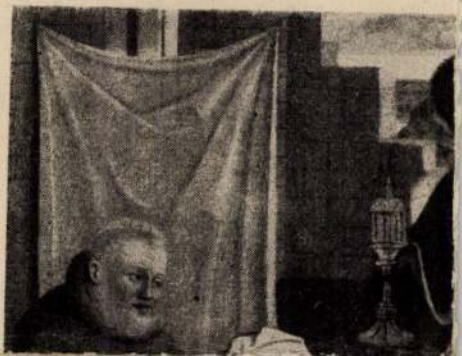

Agárdi Sós Lajós

Cséplés c. tempérája repr.

Tavasz a Művészetben. (Bpest, 1940) 65. l.

Agárdi Soós Lajos

Székelyudvarhely c.
vízf. repr.

Nyár a művészetben.
(Budapest, 1940.) 18. l.

A honvédelemről szóló 1939 : II. t.-c. 155. §-a é
erdélyi országrésznek a Magyar Szent Koronához viss
szóló 1940 : XXVI. t.-c. 8. §-a alapján kibocsátott

4%-kal kamatozó állami

(Erdélyi Nyeremény

JEGYZÉSI NYI

Teodorov

m. kir. osztálysc

A közzétett Tájékoztatóban foglalt feltételek melle

ske a pénzintézetnél 1941. december 23-ig bezárólag befolyt.

Bali-szigeti leány
Ary kerámiája

más mellé zsufolódnak. Vágyéhes szemekkel várják az indulást. Csak előre, fújva, lihegve röpítse őket a kiszemelt cél felé, de... útközben elfogy a csomag, kialszik a fény a szemekből és — üres kezekkel, vágytalan lélekkel szállnak ki a végállomáson...

A fülkémbe is beszáll most valaki. Egy férfi és egy gyerek.

Hirtelen megremegek, torkomban dobolni kezd a szívem. Valami édes melegség fut végig remegő testemen. Az öröm halk sikolya tör ki a számon, mert — megismertelek!

Te léptél be hozzám, kedves, és kézen fogva hoztad az én megálmodott kisfiamat...

— Miklóskám! — sikoltottam fel az anyaság boldog ujjongásával. — Kicsi fiam!... Miklóskám!... — Ölelésre tárul a karom és várom, hogy belerepüljön az én madárfiókám.

Kicsi fiam idegenül néz rám tágranyilt álomszemével. Mintha nem ismerne meg. De hirtelen a megismerés mosolya csillan fel a szemében s már édesen, kacagva repül a karomba. Odabuvik az ölembe, kócos fejecskéjét ráhajtja a vállamra. Úgy szorítom magamhoz puha, meleg kis testét, mintha soha sem akarnám többé elengedni. Ujjongva érzem kis piros virágszíve dobogását, amig ott piheg az enyémen.

Havas út.
Agárdi Soós Lajos temperafestménye

engedted, hogy az ezerszínű haldokló ősz elsodorjon tőled újra és újra.

És neked nem fáj, hogy ottmaradsz egyedül?

Amig a vonat fut velem, az aranyos őszi délutánból lassan este lesz, az ég sötétkék bársonyán is gyujtogatják már a csillagmécseseket. A fülkémben fény, odakünn homály, csak néha szalad el az ablakom előtt egy-egy kivilágított állomás...

És megy, rohan velem a vonat, mint tűzkígyó nyujtózik bele az éjszaka feketén ásító csendjébe. Még fokozódik a tempó, gyorsul az iram, pedig olyan kábult már a fejem, zavaros a szemem... A kerekek kattogó ritmusa már csak távolból, mint altatódal szűrődik a fülembe.

Észrevétlenül rámtelepszik a nehézpillájú álom.

Még érzem, amint egyre gyorsabban rohanunk az álomban pihegő földeken keresztül. Hallom még lihegő zakatolását. Fény villan lehunyt szemhéjam mögé.

Azután...?

Azután nincs már semmi. Se fény, se rohanás. Puhán, nesztelenül siklunk időn és téren keresztül.

Az álom mélységes hangulatában elmúlt életem vágyrajzolta képei suhannak el a szemem előtt...

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Rohan, rohan velem a vonat... De már lassul a tempó és csökken az iram. Hirtelen megáll egy ismeretlen állomáson...

Asszonyok, férfiak, kezükben kisebb-nagyobb vágycsomagokkal várják, hogy megérkezzen a Sorsvonat. Megrohanják a szakaszokat, a fülkékben a kemény padon egy-

Agárdi Szós Lajos

Virágesendélet,
olajf.

Repr.

Tél a művészetben
(Bpest 1940.)

ad.e./ Közlekedési költségek. Keve
bantartási munkák emlitett csökken
ad.g./ Altiszti és munkásruházat.
zott összeg tulságosan alacsonynak
ad.h./ Bérleti dijak. Több: 698.9o
gek után az uj szétosztás szerint
ad.i./ Kártéritések. Kevesebb: 762
nek megfelelően.
ad.j./ Különfélék. Több: 15.7o8.46
rültek fel: Hadgyakorlatra bevonul
/16.b9.32 P/, Táppénzkiegészitő se
mitjuk, nemcsak a különfélék tétel
tán is lényeges megtakaritás jelen
4.Rovat. Értékesitési költségek.

Itt számoltuk el az értékesit

Vasárnap délután. Vitéz Takácsné Szvoboda Mara olajfestménye

Szánfogat. Vitéz Takácsné Szvoboda Mara olajfestménye.

Templomrészlet. Agárdi Soós Lajos olajfestménye.

Girdonyi Géza szülőháza. A Nemzeti Színház muzeumának tulajdona.
Agárdi Soós Lajos vízfestménye

Tél a művészetben
(Budapest, 1940.)

Agárdi Soós Lajos

Tavasz a művészetben
(Szpest, 1941) 30. l.

Évről-évre megrendezett műterem kiállításának anyagát most mutatta be Agárdi Soós Lajos.

Idei kiállításain túlnyomórészt tempera festményeivel szerepelt. Az a közel félszáz kép, melyet e kiállításon láttunk, csak töredéke a művész munkásságának. Nélkülözi időközben megfestésük után mindjárt különböző gyűjteményekben elhelyezett festményei jelentős részét. De így is ha nem is teljes e gyűjtemény, jelentősége nagy, mert ebből is látjuk alkotójuk tehetségét, egyre izmosodó tudását. „Csendes tél, Falusi táj, Templom belseje, Névnapi csokor, Duna Adonynál, Falú vége, Radicsa pusztai csárda, Falusi konyha című képei mellett, Perc-utca, Kenyeres-utca, Emese-utca“ s egész sora óbudai városrészleteket ábrázoló festményeinek — külön figyelmet érdemel. Mint értesültünk e kiállítás anyagát a művész vándorkiállítás keretében tavaszszal Erdély kölönböző városaiban szándékozik bemutatni.

Tarasz a mniejszościach
(Sept. 1941) 30 l.

Agárdi László, festő

— **Elhunyt Agárdi László** festő, aki 57 évig volt szervezett munkás; temetése március 30-án délután 1 órakor lesz a XVIII. kerületi Lőrinci temető ravatalozójából.

— : Hír

14.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. márc. 28

Agârdi

0

l.

Lykanemzromantika

174.l

Magyar Nemzet

Átvételi-jegy.

T. [illegible]

150 [illegible]

—

942 [illegible] 631

Átvette: [illegible]

Agárdi Soós Lajos MDK

Falusi utca. repr.

Tavasz a művészetben. Bp. 1941. 37.o.

Agárdy Károly

Kazincbarcikai festő-rajztanár.

"Ikvapart" /repr/

Rajztanitás 1964. I. sz. 8.1

mDK

Agárdi Soós Lajos, festöm.

Székelyudvarhely. Vizf. Repr.

Nyár a müvészetben. Bpest. 1940. 17.1.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Agárdy Gához
NÉPMŰVELÉS
Színész - festő m
1983 DEC

1021

SZÍNÉSZ–FESTŐ

A Komlói nyár '83 programjában rendezték meg a mánfai Árpád-kori templomban **Agárdy Gábor** színművész ikonkiállítását, melyet közel tízezren tekintettek meg. A megnyitón Rapcsányi László bevezető gondolatai után a művész pályatársai – *Avar István, Benkő Gyula, Bessenyei Ferenc, Várady Hédi* – adtak műsort. **(páll)**

TUDÓSÍTÓINKTÓL

TUDÓSÍTÓINKTÓL

LMI KLUB KŐBÁNYÁN

honvédelmi napok keretében szeptember 15. és 30. között honvé-ílt a Kőbányai Ifjúsági Klubban. Célja az ifjúság honvédelmi csolatos tevékenységek bemutatása, baráti találkozók, vetélke-, a katonák életét ismertető filmek vetítése. Képünk: a *Nekem* c. vetélkedő döntője a klubban. (**Somogyi Ferenc** felvétele)

(bérces)

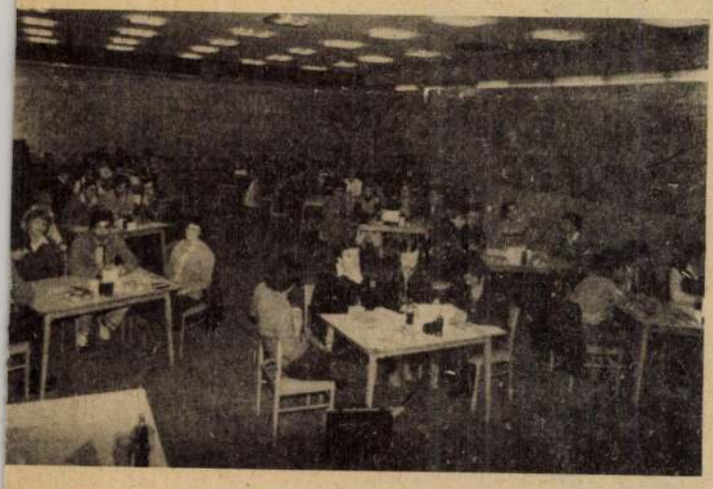

EST VENDÉGLŐBEN

SZ irodalmi köre október közepén az Expressz vendéglőben lmi összejövetelt tartott. A mintegy százhúsz érdeklődő hallhatta , *Kányádi Sándor, Magyari Lajos* és *Szemlér Ferenc* romániai költők műveit. Az egri néptáncegyüttes mezőségi, széki és kalota-al aratott sikert. Végül a szakácsok erdélyi ételekkel kedvesked-el, háromszéki csűrdöngölővel, rakottággal. **(Sz. L.)**

dr. Agárdi János

az alábbi fotopályázaton ~~díjat~~ részelt nyert

Kathy Imre: Műemlék és emlékhely. Építészeti fotopályázat. 1971. - Magyar Építőművészet. 1972.3.sz. 50-63.l.

M.D.K.

Ágas

Tóth Dénes Traviata kritikája mellett szerepel a dalmüvet vezénylő Klempererről készült rajza.

- - - - -

A Z e n e c. rovatban szerepel Somogyi László karnagyról készült rajza.

- - - - -

Szinház és Mozi. Bp. 1950. junius 4. III. évf. 22. sz. 25. l.
1950. ugyanazon szám 41. lapján

M.D.K.

Ágas Ernő

Monique Haas párisi zongoraművésznőről készitett rajzot, amely a róla szóló kritika illusztrációjaként szerepel.

- - - - -

Nieu Stanescu román karmesterről készült rajza szerepel a román Folklór Intézet 75 tagu népi zenekarának hangversenyéről szóló kritika illusztrációjaként.

T.D.: Zene c. rovat.
Szinház és Mozi. Bp. 1950. május 7. III. évf. 18. sz. 31. l.
/T.D./: A ROMÁN FOLKLÓR INTÉZET NÉPI ZENEKARÁNAK bemutatkozása. Bp. 1950. junius 25. III. évf. 25. sz. 14-15. lap.

Ágas Ervin

Dr. Szenkei Ádám: Dovos a nalál-
van c. könyve borítója Repr.

Magyar Grafika 1969 mell.

Ágas Ervin

Hánítette Dr. Szenoli Ádám: O ovos a családban c. könyve barkoló és kötéstervét.

Disszerétben vénesült /u hép magyar könyv 69"/

Magyar grafika 1969 mell.

Ágas Ervin

Plakátja:
Tüker alágyujtós. Bp.1961. 24x17 cm.

Ábrázolva: A szép csempés cserépkályhába egy női kéz egyetlen szál gyufával tüzet tud gyujtani a hirdetett .Tüker alágyujtós segitségével.

Az 1961 és 62. évi grafikai plakátok és metszetek /összeállitotta: Munkácsi Piroska/ 173.1.

O.Sz.K. kiadványai Bp. 1965.

M.D.K.

Ágas Ervin

Rajz Mario Rossi-ról.

H i r e k c. rovat.
Szinház és Mozi. Bp. 1950. jan. 8. III.évf.
1. sz. 49. l.

M D.K.

ÁGAS Erwin grafikus

Tokaji bor - pakátja

Dutka Mária- Flórán László: Párbeszéd a IV. Magyar Plakátkiállitásról

Magyar Nemzet 1962. január 14. 8.1.

P.K.

Ágas Ervin MDK

Békés gazdasági versenyt!, plakát

Mücsarnok 1959 VII. Magy. Képzőmüévzseti kiáll.

MDK

Ágas Ervin

4. M. [illegible] 1961. [illegible].

Ágas Ervin

[illegible]ondoljatok a gyermekre, plakát

Műcsarnok 1960.VIII.Nagy. Képcsn. Kiáll.

MDK

Ágas Ervin

Gondoljatiők a gyermekre, plakát

VIII. M.Képzőmüv. Kiáll. Mücs. 196o. ápr.

Agárdy Gábor fotó

A magyarság és a világ fémpénzei

Mátyás király dukátot, Mária Terézia rézpénzt veretett

1996. április 13-tól, a honfoglalás 1100. évfordulójára történő hazai megemlékezés keretében Tokajban – más események mellett – numizmatikai kiállítást rendezünk. A kiállítás két részből áll: egyrészt az 1100 éves évfordulóra tekintettel bemutatjuk az azóta eltelt időszak magyar fémpénzeit, másrészt a világ valamennyi államának jelenleg forgalomba levő fémpénzeit állítjuk ki. Rendezvényünk a „'96 Magyarország!" országos idegenforgalmi eseménysorozat hivatalos eseménye és a honfoglalás 1100. évfordulója emlékbizottság támogatott rendezvénye.

A numizmatikai kiállítás ötlete kettős kötődést mutat a többi tokaji bemutatóhoz. Egyrészt magyar fémpénzek által kapcsolódik a honfoglalás évfordulójának megünnepléséhez, honfoglaló őseink „pénzeinek" bemutatásával, másrészt mint a világ összes államának pénzeit felvonultató esemény, komoly érdeklődésre tart számot. A Magyar Nemzeti Bank szakemberei a szakirodalomban ilyen, a föld összes országának forgalmi fémpénzeit bemutató kiállításról nem találtak említést ebben a században.

A pénz az emberi szükségletekkel együtt született meg, az áruk közvetlen kicserélésének több ezer éves folyamatából ered. A világ különböző helyein annyiféle *árut használtak primitív* pénzként, hogy nincs elegendő terünk a felsorolásukra. Az emberi közösségek mindenkori életkörülményeinek megfelelően használtak például különféle prémeket, hazánkban a XI. században a tinót, máshol tollakat, kagylókat, kakaóbabot stb.

A növekvő bel- és külföldi kereskedelem (főleg azonban az utóbbi) döntő értékben járult hozzá az érmék keletkezéséhez. A nyugat-ázsiai Lüdiában az i. e. VII. században készültek el az első érmék, a mai forgalmi pénzek ősei.

A pénzverés több mint két évezreden át ugyanazzal a módszerrel történt; kézi erővel végezték, amíg az első gépek meg nem jelentek. Ezeknek a gépeknek sok apró, illetve nagyobb változatával jutottunk el odáig, hogy manapság precíz automata gépekkel előállított, hajszálpontosan egyforma érmék egy-egy példányai láthatók a világ pénzeit bemutató kiállításunkon.

*

A bemutatónk első részében a honfoglalás óta eltelt 1100 év magyarok által használt fémpénzeivel foglakozunk.

A honfoglalás korában az intenzív külkereskedelem nem nélkülözhette az állandó értékmérőt, a pénzt. A magyarok kereskedelmére korábban a cserekereskedelem volt a jellemző, tehát pénzforgalom nem volt. Ugyanakkor őseink ismerték a pénzt mint értékmérőt, de ez csak demonetizált formában létezett.

A Kárpát-medence X. századi éremlelete három részre osztható: *arab dirhemekre, bizánci pénzekre és nyugat-európai denárokra.*

Pénzverésünk államalapításunkkal egyidős. Az ezredfordulóra értek meg ugyanis azok a feltételek, amelyek a magyarság politikai, társadalmi és gazdasági szervezeteinek átalakulását eredményezték, létrejött a feudális magyar királyság. A számtalan lényegi változás új kereteinek szentesítése István király uralkodása idejére maradt. Ezek sorába tartozott az önálló magyar pénzverés megindítása is mint a szuverén uralkodó felségjoga. Pénzverésben a *regensburgi denár* volt a minta, ám a magyarok részéről az nem volt szolgai másolás. A bajor éremképet ötvöseink a X. századi magyar ékszerek mintáinak megfelelően átalakították. Előlapját a király egyik hatalmi jelvénye, hátlapját pedig egy művészi ötvösalkotássá finomult templomábrázolás díszítette.

A XIII. században a magyar denárok súlyosabbak, nagyobbak lettek. A megnövelt éremfelület lehetőséget adott a figurális ábrázolásra, és ekkor vált általánossá az *uralkodó képének megjelenése*. Ebben az időben kizárólag az ezüstpénz készült. A denárnál nagyobb értékű pénz hiánya, valamint a denár értékének állandó változása vezetett Károly Róbert idején az aranypénzek megjelenéséhez.

A mind nagyobb mennyiségű pénz verésére egyre több pénzverde létrehozására volt szükség, melyeknek a termékeit védjegyekkel kellett megkülönböztetni. Az aranydenárok mellett elkezdték az új ezüstgarasok

Írország

Irak

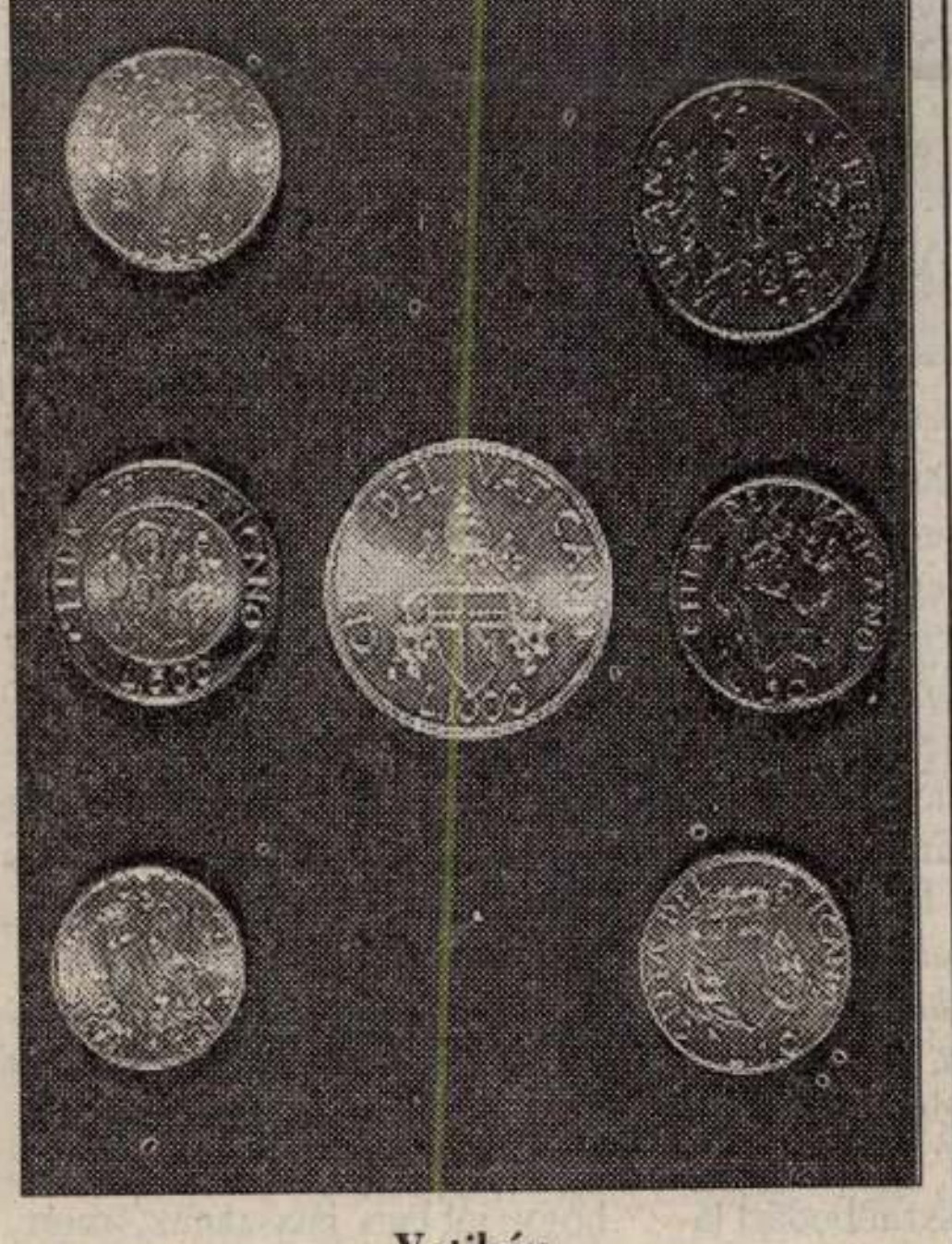

Vatikán

előállítását is. *Károly Róbert* közvetlen utódai alatt a pénzeink külalakján lényeges változás nem történt. A garasok verése abbamaradt. A változatlanul jó minőségű aranyak előlapját a mindenkori uralkodó címere díszítette, körülvette a neve, hátlapján pedig Szent László látható.

Új fordulatot *Mátyás király* uralma hozott. Sikerült állandósítani a denárt. A Nagy Lajos uralkodása alatt megszakadt garasverést [illegible] megváltoztatta: valamennyire a *Madonnát* verette. A Habsburgok uralkodása alatt ez jelentette a magyar jelleget.

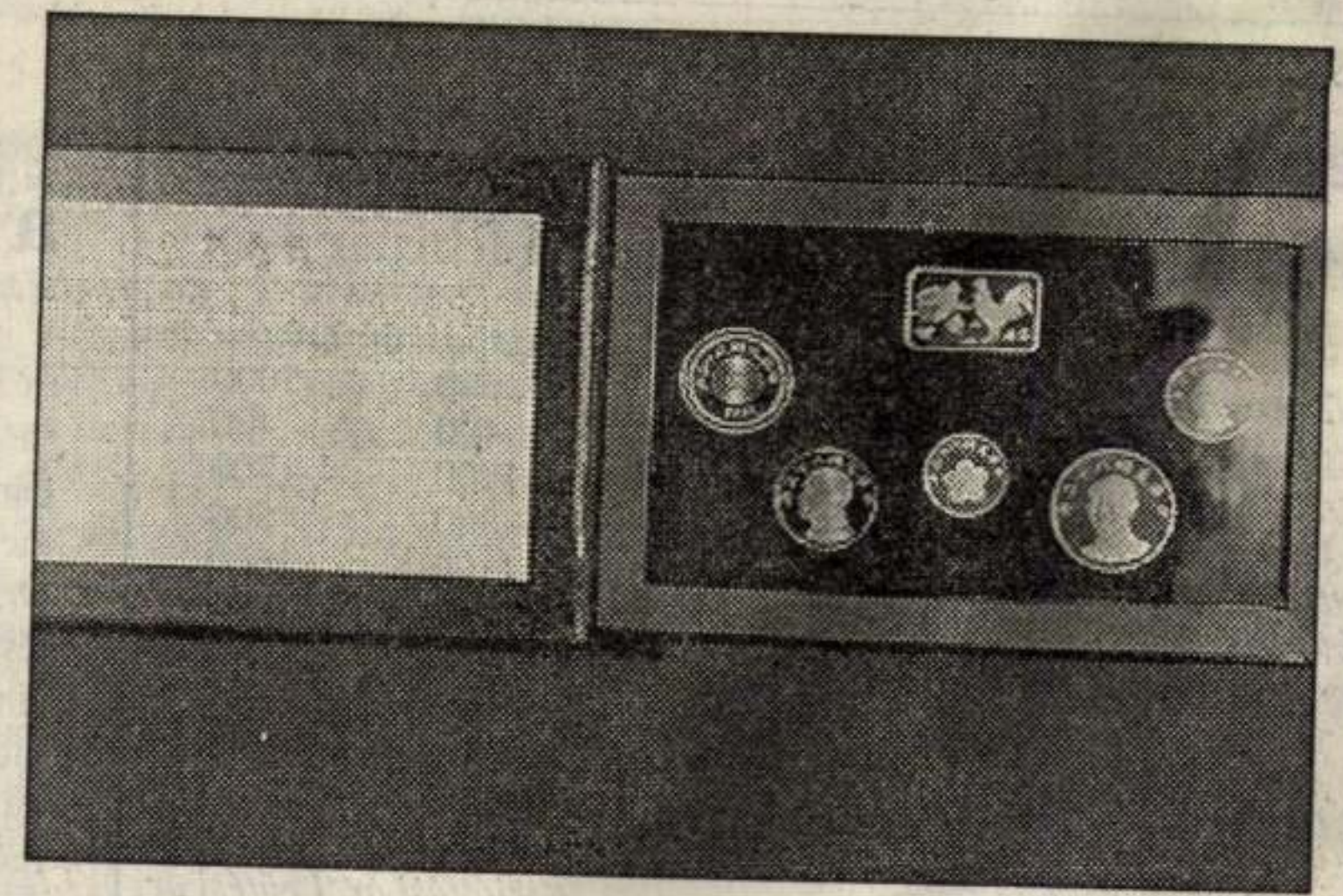

Tajvan

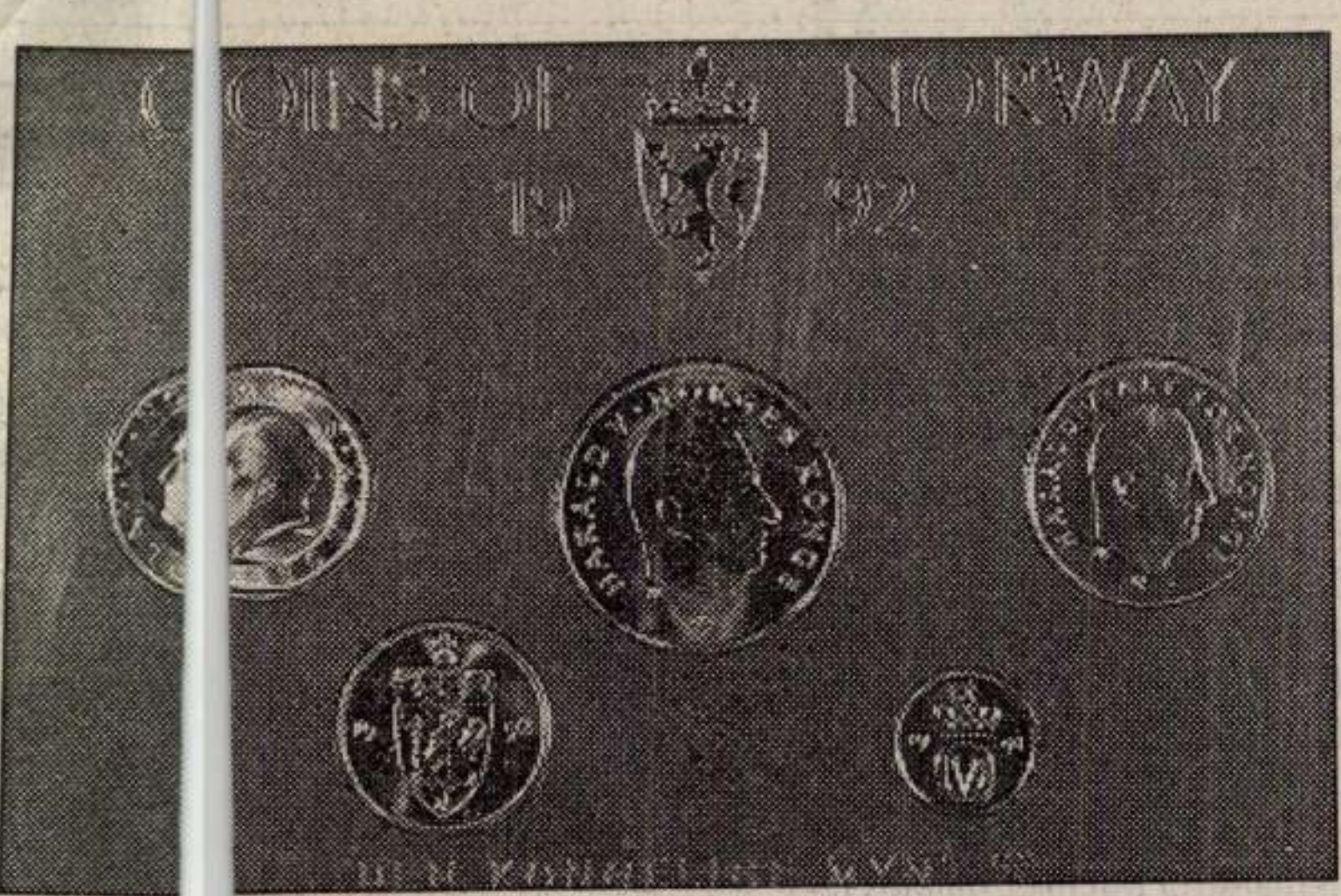

Norvégia

A török hódoltság alatt *aranyból dukátot, ezüstből tallért vertek.* A tallérnak Európa-szerte többé-kevésbé egységes képe alakult ki. Az előlapon a kibocsátó uralkodó ábrája, a hátlapján címere látható. Az ország pénzverésében és pénzforgalmában az idegen pénzek is jelentős szerepet játszottak, melyek egyrészt kereskedők, másrészt zsoldoskatonák útján jutottak hazánk területére. A lengyel pénzek főleg az erdélyi aprópénzverést befolyásolták, itt is megjelentek a dutkák, a lengyel típusú garasok. Habsburg-Magyarországon pedig *I. Lipót uralkodása idején bevezették a krajcárverést.*

A magyar pénztörténetnek különleges színfoltja *II. Rákóczi Ferenc pénzverése*. Értékpénze a *féltallér* és a *dukát* volt. A szabadságharc kezdetén még poltúrája is ezüstből készült, később a belső pénzforgalmat réz húsz-, tíz- és egypoltúrásokkal igyekezett kielégíteni. A fejedelem saját képmását nem engedte ráveretni a pénzeire. A Pro Libertate feliratból libertásnak nevezett rézpénzt kezdetben szívesen fogadták, később azonban elveszítette értékét.

Hazánk történetében újabb jelentős változás a pénzügyi életben *Mária Terézia* nevéhez fűződik. Trónra lépésekor csak nemesfémpénzt készítettek. Lényeges intézkedés volt a *rézpénz* verésének megindítása. A pénzforgalmat 1759-től a papírpénzek megjelenése is segítette.

Az 1848-as forradalom rövid életű volt, de pénzeink megjelenésében forradalmian újat hozott: ekkor jelent meg első alkalommal a pénzeken magyar nyelvű felirat. A szabadságharc leverése után ismét latin, valamint német nyelvű szöveg került pénzeinkre.

Az 1867-es kiegyezést követően pénzeinkre, immár végleg, magyar nyelvű felirat került. Aranyból dukátot, valamint kereskedelmi pénzként ezüstből forintot vertek. A váltópénz neve a *krajcár* volt, a XVI. század elejétől tartó tallér periódus 1892-ben véget ért. Az Osztrák–Magyar Monarchia ekkor tért át az ezüstről az aranyalapú valutára. Az új pénz neve a *korona* lett, váltópénze a fillér. Természetesen a bankjegyek ekkor már általánosan forgalomban levő pénzek voltak.

A koronavalutának az első világháború, illetve az ezt követő infláció vetett v éget. A vesztes háborút több pénzüg yi intézkedés követte. A Monarchia felbomlása után 1925-ben megalap ították a Magyar Nemzeti Bankot . Mivel Magyarország egyetlen pé nzverdéje – Körmöcbánya – az új h atárokon kívülre került, a néhány v erőgéppel Budapestre menekült körmöcbányai szakemberek szorga lmazták az új pénzverde budapesti felállítását. Erre 1925-ben került sor, az új valuta - *pengő* – pénzeit már itt verték. A pengő inflációját követő en az 1946-os stabilizáció utáni nem zeti valutánknak – *a forintnak* – forgalmi- és emlékpénzei azóta is itt , az Állami Pénzverdében készülnek.

A kiá llítás ezen részében bemutatott magyar pénzek az illető kor hideg fémből készült, de rendkívül bes zédes tanúi. Az érmék mustrálás a közben végigzarándokolunk a magyar történelem ezen 1100 évén .

Ausztrália

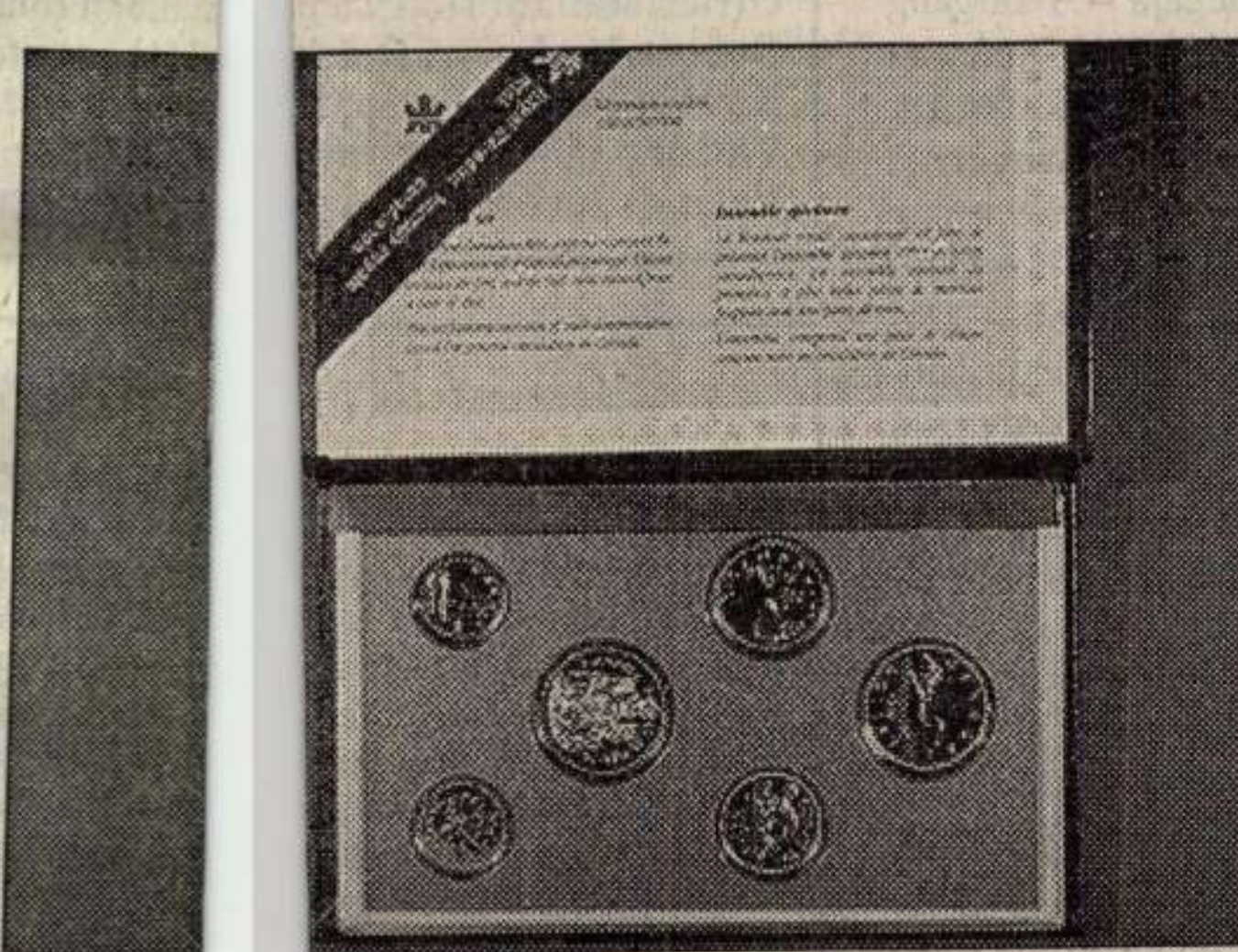

Kanada

Tekint ettel arra, hogy magyar fémpénzrő l csak I. István uralkodásától beszé lhetünk, ezért a honfoglalástól addi g eltelt időszak fizetőeszközeit is kiállítjuk, hogy teljes legyen a nu mizmatikai arány. Ezek például az arab dirhemek és a bizánci aranysoli dusok.

*

A mag yar látogatók szemének szokatlan motívumok garmadájával találko zhatunk az egyes államok pénze in. A címerállatok mellett az ille tő földrészre, országra jellemző ál latok is megjelennek az érméken. H asonlóképpen találkozhatunk jel legzetes növényekkel, esetleg haj ókkal, épületekkel az államok fize tőeszközein. Természetesen meglehetősen gyakran tekintenek ránk híres politikusok, tudósok, orvosok, költők, írók, tanárok stb. a pénzérmék egyik oldaláról.

Jelenleg 192 hivatalos ország van, ebből 165 olyan államot tartanak nyilván, melynek külön hivatalos pénze létezik. Kiállításunk anyagát úgy állítottuk össze, hogy az hűen tükrözze az 1996-os forgalmi pénzviszonyokat. A pénzsorozatok újak, verdefényesek, hiszen azokat az illető ország hivatalos bankjától, pénzverdéjétől, illetve numizmatikai cégeitől érkeztek.

*

A rendezvény fő támogatója és egyben a kiállítás pénzügyi bonyolítója a Tokaj Területi Fejlesztési Rt., de sokat segített létrehozásában *Májer* János, Tokaj város polgármestere, *dr. Veres* László, a Herman Ottó Múzeum igazgatója és *Kassai* Róbert, az Iposz alelnöke.

A magyar pénzek kiállításának anyaga a Magyar Nemzeti Bank múzeumából és a miskolci Herman Ottó Múzeumtól származik.

A tárlatot a Herman Ottó Múzeum munkatársai rendezik *Kamarás* Jenő vezetésével. A külföldi pénzek beszerzéséhez szükséges költségek fedezését *Szász* Elek taktaharkányi vállalkozó vállalta magára.

A Lattmann és Fia Üvegipari Kft. miskolci kirendeltségének és a Westel Rádiótelefon Kft.-nek a segítségét is igénybe vették a rendezők, s a SECAB Részvénytársaság miskolci kirendeltsége is támogatta a munkát.

Dr. Hornyák Csaba

Tavaszi újdonságok a szerencse körül

Kenósorsolás hetenként ötször

Az idei március az újdonságok hava lesz a szerencsejátékokban. A Szerencsejáték Rt. illetékességi területén több változtatást tervez ezen a tavaszon. Bevezetésképpen megemlítjük, ami már köztudomású: *márciustól egy lottósorsjegy részvételi díja 60 forint lesz*, egy – két tipposzlopot magában foglaló – totó alapjáték tétje 40 forint, és minden további tipposzlop 20 forint lesz. A díjemelés mértéke nem olyan drasztikus, mint a korábbiak során tapasztalható volt, ugyanis az általában hároméventkénti nagymértékű díjemelés azon túl, hogy a fogadóközönség részére túlságos anyagi megterhelést jelentett, nyereményalap-felosztási problémát is okozott. Célszerű tekintettel lenni arra is, hogy a magasabb részvételi díjak miatt megnövekedett nyereményalapok folytán halmozódjanak fel csillagászati nyereményösszegek.

Vitathatatlan, hogy a szerencsejátékok legnagyobb vonzereje a nyerhető összegek nagysága. Ennek ellenére mégsem lehet cél, hogy a korlátlan ideig tartó halmozódás eredményeképpen esetleg milliárdos nyeremények alakuljanak ki. Az óriási nyeremények kialakulásának elkerülése végett például a meg nem nyert ötös találatok nyereményalapjának halmozódása esetében a jövőben, *csak egy évig gyűlhet a pénz a kasszában*, ezután valamilyen formában, esetleg hasonlóan a fel nem vett nyereményekhez, a pénzt visszajuttatják a fogadókhoz. Egyébként ezen a téren is változás lesz. *A megszabott határidőn belül fel nem vett nyeremények összegét a jövőben nem tartalékolják a végtelenségig*, hanem 180 napon belül, esetleg tárgynyereménysorsolás útján vagy egyéb módon visszakapják a fogadók.

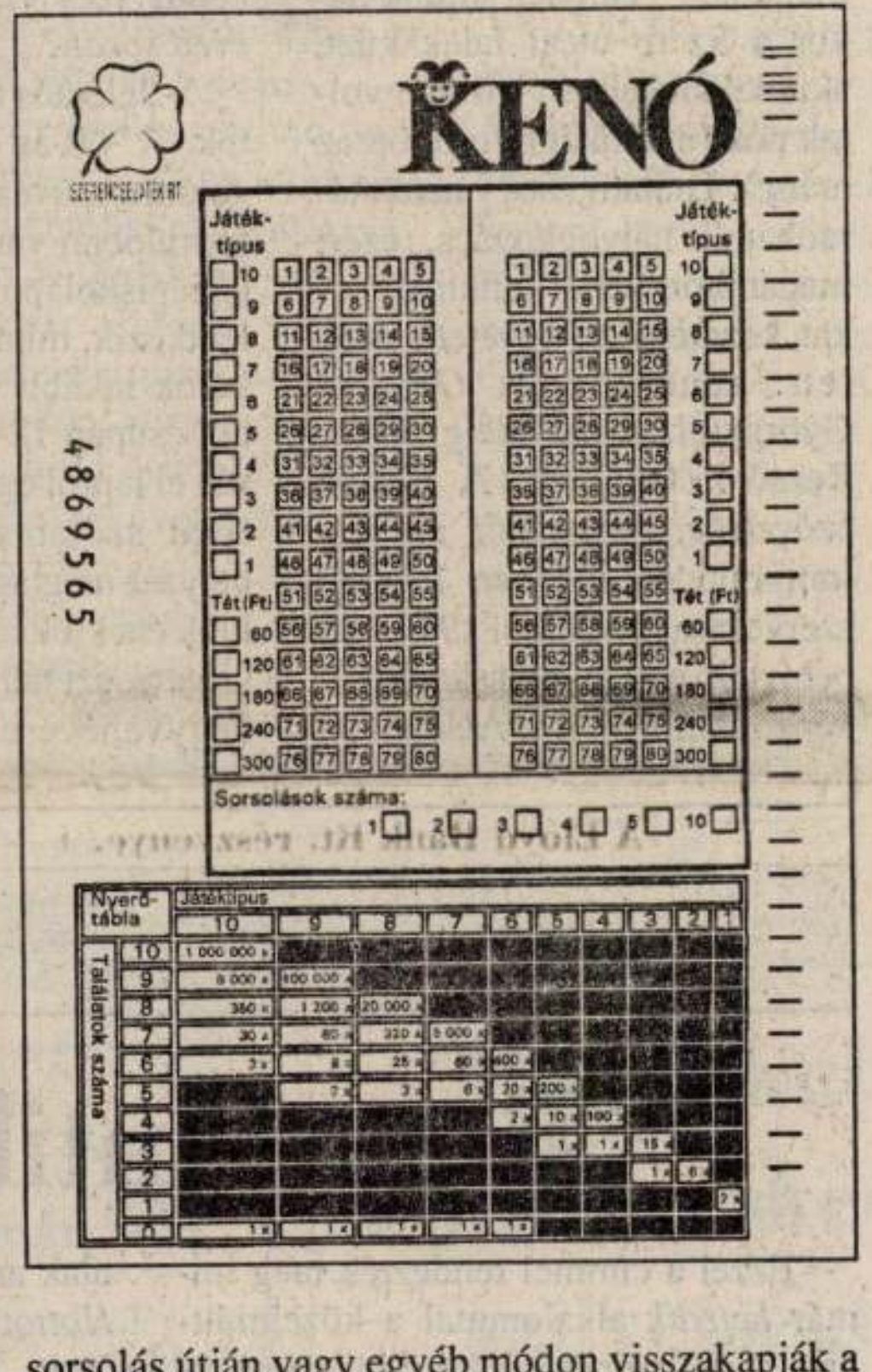

Az idei tavaszi szerencseújdonságok közül a leglényegesebb *a kenó játék bevezetése*. A kenó játékról és a múlt őszre tervezett bevezetéséről itt, a *Magyar Nemzet* szombati mellékletében tavaly már írtunk. A bevezetés akkoriban technikai problémák miatt elmaradt, erre csak most kerül sor.

A márciusban megjelenő kenó játék némileg eltér attól a tervezettől, amiről az ősszel hírt adtunk. A 10/20/80 rendszerű játékon, ami azt jelenti, hogy 80 számból 20-at sorsolnak ki és 10-et lehet megjátszani, mind a 10 szám megtehető, és 1, 2, 3, 4, 5, 10 húzásra lehet befizetni, továbbá kombinációs játék is játszható. A kenó első sorsolását *március 18-án* este rendezik meg. Kenósorsolás *hetenként ötször lesz*, hétfőtől péntekig mindennap, a Tv 2 műsorán, az Objektív adása előtt három percben követhetjük nyomon kenószerencsénket.

A Szerencsejáték Rt.-nek 1993 óta folyamatos programja a játékszelvények gépi átvételének szélesítése és ezen belül is a műholdas – on-line – szelvényátvétel. 1996 végére 1150 műholdas szelvényátvevő gép és 3800 off-line fogadógép működik majd Magyarországon. (Mellesleg megjegyezve: egy ekkora ország ellátásához kb. 2500 on-line terminál lenne szükséges.)

A gépesítési program mára már annyira előrehaladt és a totófogadók is annyira átálltak a gépi játékra, hogy *a beérkezett totószelvényeknek mindössze 5 százalékát teszi ki a hagyományos, műsorral ellátott totószelvény mennyiség*. Ezekből a hagyományos totószelvények forgalomba hozatalát a Szerencsejáték Rt. március hónaptól megszünteti, *s a jövőben totózni kizárólag gépi úton lehet*. A tervek szerint ugyanez a sors vár a hagyományos 6-os lottósorsjegyekre is, előre láthatólag az év végére 6-os lottózni is csak gépi úton lehet. *A jövőben a benzinkutaknál is lehet majd fogadásokat kötni.*

Ez utóbbi azonban már nem márciusi program, és a totóban tervezett reformok sem azok. Az ez évi totótervek közé tartozik a *bukméker*i rendszerű sportfogadás előfeltételeinek megteremtése. Ennek lényege, hogy különféle sporteseményekre lehet majd fogadni, s a nyereményeket a tétekhez viszonyított arányban fizetik. A távolabbi, de nem a messze távoli elképzelések szerint telefonon és az Internet műholdas hálózaton keresztül is lehet majd fogadásokat lebonyolítani.

Gálfalvi István

Művészszoba

Baross Gábor ELTE-lt évei

– Baross Gábor karnagy a megmondhatója, hogyan lesz egy jogszabályból zenész.

– Amikor az érettségi után pályaválasztás elé kerültem, húgom már az Operaház balettnövendéke volt. Egyébként – a polgári családunkban illendő zongoratanuláson kívül – nem volt részem mélyreható zenei neveltetésben. A kőbányai Szent László Gimnáziumban kiváló énektanárra leltem *Sződ*i Szilárd személyében. Az általa szervezett diákzenekar élén Brahms V. magyar táncát vezényelhettem – bár ma is lennének ilyen gimnáziumok! Anyám azonban hallani sem akart arról, hogy családunkat még egy „bizonytalan egzisztencia" terhelje, így kerültem diplomáciai pályát célozva a jogi karra. Ám a sorsok nem szülői szándék, hanem valamiféle rendelés alapján dőlnek el. Az egyetemen nyomban a MEFESZ-hez (az egyetemisták és főiskolások szervezetéhez) fordultam kórusalapítás szándékával. Nem kérdezték, van-e zenei diplomám, csak azt, hány ember kell ehhez. Kétszázat mondtam – ennyien ültünk akkor a Szerb utcai falak közt, akik közül csupán hárman voltak nők (ma inkább fordított az arány). Tudtam, hogy nem maradhatok hályogkovács, ezért magánúton zenei tanulmányokat kezdtem az egyetem mellett: zeneszerzést *Geszler* Györgytől, rövid ideig *Sugár* Rezsőtől tanultam. A *Bartók Szövetség*, az amatőr mozgalom minden időkben legjobb szervezete jóvoltából 1948-ban behívtak egy munkáskarnagyképző tanfolyamra. Alsógödön hat hatig *Vásárhelyi* Zoltán, *Fasang* Árpád, *Makláry* József, *Gát* József kurzusát aknázhattam ki. A résztvevők egymást vezényelték, mint a főiskolán szokás. 1953-ban sikeres próbavezényléssel az *Állami Népi Együttes*hez kerültem. Azóta is állandóan bizonyítanom kell, hiszen nincs

„papírom" a hivatásomról – még ma, 66 évesen is szüntelen tanulok. A népi együttest azért hagytam el, mert számtalanszor kellett ugyanazt a műsort dirigálnom. Jobban élveztem az Eötvös Loránd Tudományegyetem énekkara amatőrjeinek tiszta szemű lelkesedését.

– Milyen énekesek, muzsikusok az ELTE hallgatói? Miben változott a diákság zenéhez való viszonya 48 itteni éved során?

– Jelentős rosszabbodást látok. A '60-as évek közepe-vége óta a művészetre nevelés kiszorulóban van az általános és középiskolából. Sok hölgy jelentkezik, minthogy iskolai női karok inkább vannak. Ám 60-ból csupán 12-en, 14-en olvassák el lapról egy egyszerű madrigál szólamát. A fiúknál a helyzet még aggasztóbb. A nálunk éneklőknek a kórus a béke szigete, ezt tanúsítja az is, hogy negyvenévesen, több gyerek szüleiként is sokan visszajárnak ide. A walkmanen a gyerek életébe nyomuló „előre rágott" kultúrát nem tudja ellensúlyozni az iskola, de hogy is tudná? Lehet-e nulladik vagy hetedik órában énekkari foglalkozást tartani? Lehet-e heti egy órában zenéről beszélni? Mire nyilvánvalóvá válik, hogy nem, elveszítjük a koncertközönséget is.

– Nemcsak kórust vezetsz az ELTE-n, hanem zenekart is. Ez ma még megszervezhető?

– 1957-ben jött létre egyetemistákból és baráti körből a zenekar. A két *Bergendy*-testvér is itt klarinétozott. Fasang Árpád pedig átküldte hozzánk konzervatóriumi fúvósnövendékeit, mondván: úszni vízben is lehet megtanulni. Nálunk alaposan kigyakorolhatták a repertoárt, ennek hasznát vették, s így egy fillért sem kértek munkájukért. Ma azzal kezdi egy növendék is: mit fizetsz? S így sem játssza el olyan lelkiismeretesen. 1972-ben vonós kamarazenekarrá alakultunk. 42 fős létszámunk ugyan nagyobb egy kamarazenekarénál, nem törekszem purizmusra. Nem az a fontos számomra, hogy jobban játsszanak, mint az *I Musici di Roma*, arra képtelenek lennének még akkor is, ha megválnék az együttes 3/4-étől. Hanem az a célom, hogy élményt kapjanak, amint a CD-n hallhatót akarják megközelíteni játékukkal. Hiányunk van bőgősben és brácsásban, bár most két, itt tanuló amerikai jelentkezett bőgőzni, brácsásokat pedig átképzünk hegedűsből.

Hollós Máté

Tárlat a Várszínház Galériában

Az ikonfestő Agárdy Gábor

Csak a mai kor embere csodálkozik el azon, hogy egy művész többfélét is magas fokon művel. Meglepődnek azon, hogy a színész zenél, fúr-farag, festvagy kítűnően táncol. Századokkal ezelőtt polihisztorok éltek, akik a tudományos életben éppoly sikeresek voltak, mint a művészetben, elegendő Leonardo da Vincire gondolnunk.

Él közöttünk egy sokra becsült színművész, a Nemzeti Színház tagja, aki lassan három évtizede ikonokat fest. *Agárdy* Gáborról ezt sokan tudják, sőkként akik megfordultak már fóti házában, s láthatták fára festett, ihletett szépségűképeit. Szerencsémre magam is közéjük tartozom. A művész legújabb tárlatának szívesen a Várszínház Galériája ad helyet március végéig.

A kiállítás megnyitója előtt nemzeti színházi öltözőjében találkoztunk. A My Fair Lady órát meghazudtoló, táncoslábú csatornatisztítója pöfékelve tessékel beljebb.

– Mivel pont ikonfestészettel töltötte szívesen a szabad idejét?

– A történet gyakran került szóba másutt is, mégis elmondom. Bulgáriában filmet forgattunk 1968 augusztusában. Hirtelen jött egy jégeső, ömlött a víz, dörgött az ég, futottunk ki merre látott. Én egy közeli ortodox templomban kerestem menedéket. Találtam hegnyugvást is, és akkor ottvalami megérintett. Szinte sugallatként értek Pál apostol szavai, melyeket most nem tudok pontosan idézni, de ott szembe jutottak. Arra vonatkozott, hogy amit Isten adományaként kap az ember, azt tovább kell adnia embertársainak. Azóta festek ikonokat. Már gyerekkorom óta festettem, de nem ikont. Amikor hazajöttem, először csak hobbim lett, aztán valósággal az életem másik fele. Az ikonfestés alázat és szolgálat is egyben. Mert én közben mindig arra gondolok, hogy volt idő, amikor az emberek nem tudtak olvasni, de ezek e képek közvetítettek az égiek és a földiek között. Bár mostanában nem szeretek erről beszélni, hiszen most az is vallásos, aki azelőtt azt se tudta merre kereste az istent.

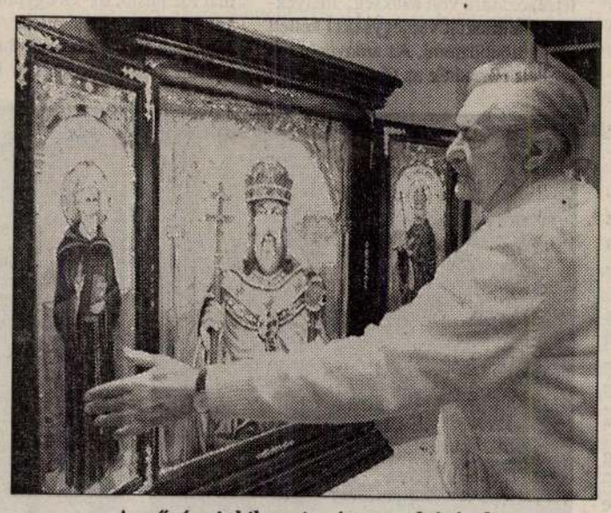

A művész jubileumi szárnyas oltárával
MTI-fotó Rózsahegyi Tibor

– Fára fest, temperával?

– Természetesen fára, hiszen az a legnemesebb élő anyag. Évszázadok múltán is dolgozik még, ezért recseg a bútor. Manapság nagyon nehéz régi fára szert tenni, ha sikerül borovi vörösfenyőt kapnom, boldog vagyok. Felkértek templomi freskó festésre is, de arra már nincs elég energiám és időm. Ha annyi volna előttem, mint amennyi mögöttem áll – hiszen beléptem a 74. évembe, augusztusban betöltöm, ha az égiek is úgy akarják –, akkor nekikezdenék. Egyébként nem temperával festek, hanem olajjal, mert rájöttem, hogy időtállóbb.

– Mennyire sikerült tanulmányoznia a helyszínen, Novgorodban, Bulgáriában, az egykori Jugoszláviában a szerbek, koptok ikonjait?

– Mindenhová eljutottam, mert éppen a stílus különbözőségei érdekeltek, kialakulásuk oka. A témához kapcsolódóan amit lehetett, elolvastam. Belekóstoltam az ötvösművészetbe. Persze azt nem állítom, hogy ötvös lettem, de értek a drágakövek elhelyezéséhez, a gyöngyök felrakásához, az ékszerekhez.

– A mostani tárlaton, mely február 29-től egy hónapon át látható a Várszínház Galériá-

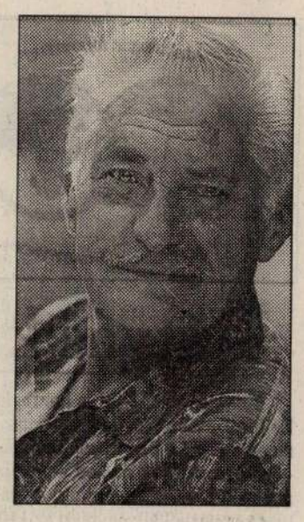

ban, milyen újabb művét nézheti meg a látogató?

– A honfoglalás 1100. évfordulóját ünnepeljük az idén. Úgy gondoltam, illik ezt köszönteni minden magyar embernek a maga módján. A pannonhalmi apátság ez évben ezeresztendős. A kettős évfordulót összekapcsolván fölajánlottam egy hármas oltárt, amelyet a főapát úr elfogadott. Középütt államalapító I. István királyunk képe látható, mellette Szent Benedek és Szent Gellért alakja. Az oltár a tárlaton látható, aztán Pannonhalmára kerül. Elbúcsúzom tőle, mint szülő a lányától, akit feleségül vesznek.

– Milyen újabb szerepre készül?

– A Nemzetiben nincs most újabb feladatom. A Komédiumban *Marton* Frigyes rendezésében egy rendhagyó kabaré kerül a nézők elé. A második világháború poklában, a munkaszolgálatos írók, újságírók még a halál árnyékában is humorizáltak. A szerzők ismeretlenek maradtak, mondandójuk nem veszített értékéből. Az anyag *Réz* Ádám hagyatékából került elő, e „humoreszkek" közül mondok majd el néhányat.

Várhegyi Andrea

MŰKINCSEK – ÁRVERÉSEK – GALÉRIÁK

Euro Antik '96

Ezzel a címmel rendezték meg immár *hetedik* alkalommal a közelmúltban a dél-németországi Sindelfingenben a *kontinens műgyűjtőinek és régiségkereskedőinek börzéjét, az Euro Antik '96-ot*. A vásárcsarnokokban négy napon át tíz ország százötven kiállítója volt jelen, több mint százezer műtárgygyal. A vendéglátó ország legtávolabbi sarkaiból is érkeztek galériások, a német nyelvterületről – természetesen – nem maradhatott el Ausztria és Svájc sem, a szomszédságból pedig képviseltette magát Franciaország és Hollandia, Dánia, valamint Itália. Külön kiállítással tisztelegtek az 1900-as évek művészete – a szecesszió – előtt, amelyet errefelé Jugendstilnek neveznek. A hajdani Brühlből Ehrhard *Reissenweher* galériás büszkesége például egy strucctollas madáron lovagló meztelen nő volt, amelyet Ferdinand *Liebermann* tervezett és a világhírű Rosenthal-manufaktúra kivitelezett 1910-ben porcelánból. A maga korában frivolnak számított, eladhatatlannak bizonyult, épp ezért ránk maradt ritkaság igen keresett lett mára. Vele egykorú pontosan egy „Soliflor" elnevezésű *Gallé-váza* Nancyból honfitársának – Carl-Horst *Hartmannak* – standján, vagy Belgiumból egy szignált példány ugyanebből a műfajból, lila akácfürtökkel dekorálva, mint a tárlat egyik sztárja.

A plakátra mégis egy muzeális értékű empír állóóra került – megérdemelten – nemcsak azért, mert aranyozott és 1800 táján készült Párizsban, hanem azért is, mert mestere – Armangaud *Lene* – szignálta remekét, így hitelesítve eredetiségét. (A stuttgarti antikvitástulajdonos egyébként 16 ezer márkát kért érte). Valamivel későbbi időszakból való volt mellette az a négy, szintén muzeális kvalitású karosszék, amelyet 1825 táján faragtak cseresznyefából francia földön, a restauráció korának stílusában, és legalább 24 ezer márkát várt el érte ugyanez a galériás Stuttgartból. Az áraknál maradva, összehasonlításul említsük meg egy arolseni német régiségkereskedő figurális talpazatú asztali lámpáját, amelyik szintén francia munka 1800 tájáról, a két szoboralak aranyozott bronzból készült, és L. *Hottot* szignálta (11 500 DM az ára). Volt „hamisítás" is, ámde mentségére szolgáljon, hogy nyíltan bevallva: *Rubensnek* Krisztus és a bűnbánó Magdolna képéről az utóbbi alakját Otto *Priebe* festő másolta 1925-ben, a müncheni Alte Pinakhotok falai között és a heilbronni galériás páros, Theo és Gertrud *Garz*, 4500 márkáért kínálta „kvalitásos kópiát.

Berlinből, a Friedrichstrassén lévő híres Antikmarktról Michael *Jonants* régiségkereskedő rándult le a Duna mentére, és mit is hozhatott volna reklámként stílusosabbat, mint a porosz királyi manufaktúra – a manapság is rendkívül keresett és értékes KPM-porcelán császéjét és császealját 1843 tájáról, az egykori, berlini királyi palota aranykeretbe foglalt látképével s a birodalmi sassal. Fővárosi kollégája – Wolfgang *Rössler* – ezzel egyidős, elefántcsont lapra festett miniatúrával büszkélkedett, amelyik *de Lamballe* francia hercegnőt ábrázolta ovális rámában. Ámde voltak „rendíthetetlen ólomkatonák" is – mégpedig 1879-es porosz ulánusok – kézi festéssel, sorozatban, originál kartondobozokban. A birodalmi főváros nyugati feléből – Grunewald előkelő villanegyeéből – az Ewenstein Ikon-galéria XVI–XIX. századi orosz szentképek válogatott kollekcióját kínálta szakértői okirat kíséretében, garancialevéllel és cserelehetőséggel – megpróbálván a műfaj mostani túlkínálatát ellensúlyozni. Frankfurt am Mainból az Atelier Filupeit *Picasso, Chagall, Miro, Tapies*, valamint az osztrák *Hundertwasser* grafikáit árulta, míg Wiener-Neustadtból Stolla-Holten műkereskedése *Kokoschkát* és *Beckmannt* kínált. A bécsi szecesszió eredeti lámpáit árulta *Barabás* Zoltán Münchenből, míg ezt a műfajt a Gartringenben élő *Major* Tibor dísztárgyakkal, bútorokkal toldotta meg. És máris hirdetik a szervezők az Euro Antik folytatásaként a *Welt-Antik '96* világkiállítását, amelyre immár harmadszorra kerül sor Stuttgartban, a Killesberg vásárcsarnokaiban, március utolsó hetében.

Wagner István

Mennyiért kelt el?

Az Első Budai Árverezőház 4. numizmatikai, militáriaaukciója február 3-án

	Kikiáltási ár	*Leütési ár*
Horthy Miklós 2 db Szent István, 6 db 2 pengős, 1 pengős teljes sor	3000	5000
KGST 100 Ft 1974, tokban	400	400
5 koronás, kb. 1906, hamis	1000	1700
2 db cserkész- + 1 db címeres jelvény	300	500
3 db irredenta plakett és sitűző, jelezve Berán	1100	1500
2 db miniatűr nemzetvédelmi kereszt, érdemkereszt	1400	1800
Ferenc József hadbíró főhadnagyi kinevezési oklevél, 1890.	800	850

A Műgyűjtők Galériájának 183. kamaraárverése február 23-án

	Kikiáltási ár	*Leütési ár*
Ezüstfoglalatú palack (üveg, XX. sz. 14 cm)	5 000	6 000
Tál üvegbetéttel (alpakka, XX. sz. 14 cm)	2 500	4 600
Dísztőr (csontnyél, századforduló, 30 cm)	2 500	3 200
Fotó (falapon, rézkeretben, századforduló, 13 cm)	1 000	4 200
Hagymamintás tál (Meissen, porcelán, 26 cm)	4 000	4 000
Papagájos kanna (Herend, porcelán, XIX. sz. 22 cm)	8 000	14 000
Talpas pohár (üveg, XX. sz. 16 cm)	800	2 200
Rudnay-szignó: Viharos tj (papír, akvarell 22x29)	5 000	12 000
Olvashatatlan: Hölgy a parkban (olaj, vászon 60x80)	7 000	12 000
Dobroszláv Lajos: Dombtdal (papír, akvarell 24x44)	6 000	11 000
Kovács Tamás: Európa elhlása (rézkarc 20x30)	2 200	3 800
Vaszary János: Akt (lito. 0x26)	3 000	3 000
Vaszary János: Jelenet (ppír, ceruza 28x21)	16 000	16 000

Márciusi aukciós naptár

III. 2. de. 10.30 – **köny** – Fehér és Dávid Aukciós Iroda – Bp. V., Múzeum u. 17.
III. 4. du. 5 óra – **festmény, műtárgy** – Belvárosi Aukciósház – Bp.V., Váci u. 36.
III. 6. du. 5 óra – **papírrégiség, térkép** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 7. du. 4.30 – **bélyg** – Profila – Bp. VI., Vörösmarty u. 65.
III. 7. du. 5 óra – **vegys műtárgy, műszaki cikkek** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 8. du. – **festmény, grafika** – Műgyűjtők Galériája – Bp. V., Kossuth L. u. 10.
III. 8. du. 5 óra – **köny** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 9. de. 10 óra – **köny** – Kárpáti és Szőnyi Antikváriuma – Bp. V., Váci utca 19–21.
III. 11. du. 5 óra – **festmény, műtárgy** – Belvárosi Aukciósház – Bp.V., Váci u. 36.
III. 13. du. 5 óra – **papírrégiség** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 14. du. 5 óra – **vegys műtárgy, doboz** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 18. du. 5 óra – **festmény, műtárgy** – Belvárosi Aukciósház – Bp.V., Váci u. 36.
III. 18. du. 5 óra – **cserkész** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 20. du. 16.30 – **bélyg** – Profila – Bp. VI., Vörösmarty u. 65.
III. 20. du. 5 óra – **papírrégiség** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 21. du. 5 óra – **vegys műtárgy, játék** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 22. du. 5 óra – **festmény, grafika** – Műgyűjtők Galériája – Bp. V., Kossuth L. u. 10.
III. 22. du. 5 óra – **filatélia** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 23. de. 10 óra – **képeap** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 24. de. 9 óra – **bélyg** – Profila – Hotel Kempinski – Bp. V., Erzsébet tér 7–8.
III. 25. du. 3 óra – **ékszer** – Pless és Fox – Vígszínház
III. 25. du. 5 óra – **festmény, műtárgy** – Belvárosi Aukciósház – Bp.V., Váci u. 36.
III. 27. du. 5 óra – **papírrégiség** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 28. du. 5 óra – **vegys műtárgy, írószer** – Első Budai Árverezőház – Bp. II., Margit krt. 16.
III. 28. du. 4 óra – **művészeti** – BÁV Rt. – Nyíregyháza, Szabadság tér 11.
III. 29. du. 5 óra – **festmény, grafika** – Műgyűjtők Galériája – Bp. V., Kossuth L. u. 10.

Megalakult a műkereskedők szövetsége

Ahogyan a szándékról már korábban hírt adtunk, néhány nappal ezelőtt megalakult a *Magyar Műkereskedők Országos Szövetsége*. Az alakuló gyűlés jelenléti ívét kilencvenöt fő írta alá, ami, ha tekintetbe vesszük, hogy a korábbi évek hasonló kezdeményezései alig egy tucat résztvevőt vonzottak, igen szép sikernek könyvelhető el. Az érdeklődés természetesen nem azt jelenti, hogy barátkozóbb természetűek lettek a műkereskedők, hanem azt, hogy vállalkozásaikat egyre több olyan adminisztrációs és jogi szabály nehezíti, amelyek megváltoztatásáért közösen célszerű fellépniük. A régiségek adásvételével foglalkozók úgy látják, hogy a törvényalkotók a műkereskedelem íratlan szabályaival, a piac működési mechanizmusával nincsenek tisztában, s amikor tiltakoznak a törvények ellen, akkor nem a műtárgypiac szabályozása ellen emelik fel szavukat, hanem a műkereskedelem természetétől idegen, azt ellehetetlenítő rossz törvények ellen.

A február 20-án megtartott alakuló közgyűlésen az alapszabály elfogadása után megválasztották a Magyar Műkereskedők Országos Szövetségének héttagú elnökségét, az *elnök Nagyházi* Csaba, a Nagyházi Galéria és Aukciósház tulajdonosa lett. Így aki a szövetség munkája felől érdeklődik, az az V. kerületben, a Balaton utcai galériában kaphat felvilágosítást.

A szövetség első tevékenysége, ahogyan az új elnök beiktatása után elmondta, az lesz, hogy az 1996. január 1-jén életbelépett, a műkereskedőket érintő új áfa-törvény megsemmisítéséért az Alkotmánybírósághoz beadott indítványukhoz sürgősségi elbírálást kérnek.

(h. é.)

A műkincsrovatot szerkeszti: Hajdú Éva

A színész ikonjai Kaposfüreden

Agárdi Jézus-arcai

Advent titka reszketett a levegőben, amikor Kaposfüreden *K. Várnagy Márta* magángaléériájában megnyílt *Agárdi Gábor* Kossuth-díjas színész ikonkiállítása. A Nemzeti Színház örökös tagjának alkotásait *Baróti János*, a kaposvári Nagyboldogasszony székesegyház apátplébánosa, c. kanonok ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. A szentháromság, szentek sora, számtalan Krisztus-arc jelenik meg a míves ikonokon, amelyek készítését a két és fél évtized alatt a nagy „ikontermő" helyeken sajátította el alkotójuk.

A zsúfolásig megtelt pincegalériában *Verőb Judit* énekművész Ave Mariája adta meg a megnyitó alaphangulatát, *Kardos Kálmán* zongoraművész kíséretével. *Eperjes Károly* színész méltatta Agárdi Gábor művészetét. Ezúttal nem a színpadi sikereiről, hanem az ikonjairól beszélt. Mint mondta: aki ikonfestészettel foglalkozik, abban Isten él.

Agárdi Gábor elmondta: nem hozhatta el összes ikonját Kaposfüredre, mert nem fért volna el a teljes kollekció. A pannonhalmi apátság alapításának ezredik évfordulójára szánt triptichont is kénytelen volt otthon hagyni. A Szent Istvánt, Szent Gellértet és a Szent Benedeket ábrázoló szárnyasoltár várhatóan a pápalátogatás idejére kerül majd végső helyére Pannonhalmán.

A három éve működő magángaléria egyik legszebb kiállítása tekinthető meg ezekben a hetekben Kaposfüreden. A tulajdonosnak, K. Várnagy Mártának az a szándéka, hogy neves hazai képzőművészeknek továbbra is rendszeres bemutatkozási alkalmat biztosít. Ilyet, mint ez az Agárdi kiállítás, melynek megnyitóján a művész és közönsége az ikonkészítésről, a kortárs képzőművészet gondjairól és az istenhitről beszélgetett.

Lőrincz Sándor
Fotó: Török Anet

Hajnali történetek

Évforduló

Érezte, hogy a hátán csorog az izzadtság, de lusta volt levenni a zakóját, a cipője meg tocsogott a víztől, reggel óta egyfolytában esett — persze még csak nem is igazi eső ez, hogy az ember azt mondhassa, né, hogy zuhog!, éppen csak szemerkélt ez az undorító, nyálszerű valami, ami egyedül arra jó, hogy fülledtté váljon tőle a levegő, az emberek hátán meg hadd csorogjon az izzadtság.

És az a rohadt busz se jön már legalább tíz perce.

Hajnalinak rossz kedve volt. A kezében tartott virágcsokor szinte teljesen átázott már, hiába próbált úgy állni, hogy a testével fedezze valahogy, az a hét szál rózsa, ami félórája még olyan gyönyörű volt, lassan úgy kezdett kinézni, mintha egy kuka mélyéről ásta volna elő. A fő baj persze az, hogy fogalma se volt róla, milyen alkalomból vette ezt a csokrot. A felesége délelőtt betelefonált a színházba, és titokzatos hangon megkérdezte, hogy ugye nem felejtette el az évfordulót. Éppen ma két éve történt, súgta Hajnaliné a kagylóba, ő meg persze mi mást tehetett volna, mint hogy rávágja, édesem, hogy is felejthetném el. Pedig megtette.

Azóta azon töri a fejét, mi is történt pontosan két évvel ezelőtt, de nem sokra jutott vele. Akkor már ismerte a nőt, legalább két héttel túl voltak azon a garden partyn, ahol bemutatták őket egymásnak, talán az első randevú?, de nem, úgy emlékezett, hogy már a buli másnapján összefutottak valahol, akkor meg mi a fene lehet ez?

Végre megjött a busz, de nem volt benne sok köszönet, alig tudta bepréselni magát a tömegbe, éles és csontos könyökök fúrták az oldalát, az arcába lihegtek, nyirkos tapintású esernyők tapadtak a kezéhez, inkább leszállt egy megállóval előbb, csak ne kelljen tovább szenvednie, gyalog indult tovább a lakásuk felé, összerángolt homlokkal kerülgette a tócsákat, de a memóriája cserben hagyta, mint már annyiszor.

A kapu előtt volt már, amikor valaki hátulról megrángatta a kabátja ujját.

— Szia, papa.

A lánya volt az, a hátán iskolatáska, egyik kezében hatalmas rajztábla, vizes haja a szemébe lógott, a másik kezét kinyújtotta, tenyérrel fölfelé, és nézte, hogy gyűlik a tenyerében az esővíz.

Kézenfogva indultak fel a lépcsőn, közben Hajnali megkérdezte:

— Kriszti. Nem tudod véletlenül, mit is ünneplünk ma?

A kislány apja arcába nézett, aztán a sokat szenvedett csokorra, és a fejét kezdte csóválni rosszallón, ahogy tőle tanulta, aztán felvonta a szemöldökét egészen a haja tövéig, csak akkor válaszolt.

— Jaj. Hát ma van pont két éve, [illegible] mert nagy volt tekintélyében, megjelenésében, de még ingű cím, mert nagy volt tekintélyévalóban megillette a nagymélтóságmerte ezt már Szécheny, Eötvös, valamint Klebelsberg Kuno is. Ő

Kerék Imre:

Négysorosok

Őszi síp

[illegible]
[illegible]
[illegible]

Agárdi Gábor

Ötven év után, a pálya széléről

Ez az a föld, ahonnan az égre kell néznünk...

Arany- gyémánt- és rubindiplomákat adtak át a múlt év végén az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen az ötven, hatvan illetve hatvanöt éve végzett hallgatóknak. A kitüntetettek nevében Szálka Irma tanárnő szólt.

Meghatottan gondolunk most arra, hogy ötven évvel ezelőtt, 1945-ben, a romokban heverő fővárosban, itt, ebben a teremben, az ostrom után először hangzott fel újra a doktori eskü a fiatal ajkakról: „Esküszöm az élő Istenre..." s a végén a megerősítő záradék: „Isten engem úgy segéljen!"

Ma, 1995-ben, az esküszövegekből kimaradt az Isten. Szomorúan látjuk, hogy a díszterem bejárati ajtaja fölött nincs már ott a Madonna fehér dombormüve s az Egyetem Szentegyháza sem tartozik ide.

Változtak az idők felettünk, de van, ami változatlan: a hála, melylyel emlékezünk a Bölcsészettudományi Kar Európa-hírű tudós professzoraira, részemről *Domnovszky Sándorra*, *Szentpétery Imrére*, *Mályusz Elemérre*, a tragikus sorsú *Szekfű Gyulára*, *Gerevich Tiborra* s kiki a maga professzoraira.

A Pázmány Péter Egyetem adott az országnak orvosokat, teológusokat, jogászokat és bölcsész-pedagógusokat. Adta pedig a legjavát a magyar értelmiségnek a társadalom minden rétegéből s lett a tanyai, falusi paraszt fiúból méltóságos úr, excellenciás úr, nem is egyet ismertem személyesen. Volt aki *csak* szegény tanárember maradt, de gazdag volt tudásban, hitben, lelkesedésben.

Minden korszakban a pedagógus-társadalom munkáján dől el a nemzet sorsa. Hogy a haza virága-ifjúsága milyen lesz, az az iskolákban oktató nevelőkön múlik. Felisnek, ez a nemzedék Trianon nemzedéke, szüleink még a Monarchia szülöttei. E két nemzedék együtt szenvedett háborút, összeomlást, kommünt, országmegcsonkítást, Doni katasztrófát, kínzást, halált és börtönt, vagyonelkobzást és kitelepítést, egyes társadalmi osztály számára numerus nullust. Az apokaliptikus viharok azonban nem törték meg e két nemzedék tűróképességét, mely az erkölcsi tartalom mércéje. És azért nem tudták megtörni, mert az arra hivatottak annak idején a szívükbe oltották, hogy Magyarország az a föld, melyen nekünk élnünk s halnunk kell, s ahonnan az égre, Istenre néznünk kell!

Ötven év után, itt van a maradék nemzedék maradéka. Úgy szokták mondani: az ifjúságé a jövő. Miénk viszont a múlt, teljes valóságában és átélésében. Jobban tudjuk és ismerjük, mint azok a történészek, akik majd egyszer megírják a XX. század történetét „sine ira et studio".

S hogyan látjuk a harmadik nemzedéket, a kenyérgondokkal küzdő, kiábrándult, fáradt középkorúakat? A kettős nevelésben felnőtteket, akik megtántorodtak a pénz utáni hajszában és legtöbbjük elkopott emberré vált?

Azt kérjük, ne csüggedjenek, ne dobják el maguktól az erkölcsi értékeket és a haza szeretetét. Egy nemzet egésze várja tőlük most a felemelkedést!

A XX. század negyedik nemzedéke, unokáink, a ma ifjúsága, melyúr mondotta: „Az ifjúságnak mindig vissza kell térnie Széchenyi István örök magyar programjához: a reform és konzerválás — újítás és hagyomány szintéziséhez, a magyarabb magyarsághoz. Ez a magyar közoktatás feladata óvodától az egyetemig. S nem kell sajnálni sem pénzt, sem fáradtságot! Nem elvonni, hanem adni kell!

Ötven év után, a pálya széléről, mi öregek nem tehetünk mást — hinnünk kell az ifjúságban!

Ötven év munkája nagy munka. S a nagy munkáért mi, a nemzet napszámosai, ismételten újra megköszönjük az Egyetem Tanácsának ezt az ünnepséget és megtiszteltetést!

Beetetik a halakat?

1996. január 7-én meghalt Grósz Károly. Halottakról vagy jót vagy semmit, tartja a régi közmondás. Nyugodjék békében. Az Úr ítéletét, hitünk szerint, nem kerülheti el ő sem. Nem is foglalkoznánk a személyével, ha nem kényszerítene erre az a „sajátságos" beállítás, amelyben őt most feltűntetni igyekeznek...

A neve szerint „Objektív" tévéműsor január 8-án 15 percet áldozott a volt MSZMP főtitkár személyének, aki mindvégig ellene volt a rendszerváltozásnak. Saját bevallása szerint nem értette a szocialista piacgazdaság működését, mégis azt akarta megreformálni.

Ez az „objektív" negyed óra, úgy emlékezett meg Grósz Károlyról, mintha igazi reformer lett volna, aki szocialista alapokon kívánt változtatni a helyzeten.

Talán Olvasóinknak is feltűnt már, hogy mind az újságok többségében, mind a televízióban folyamatosan reklámszerűen azt sulykolják mindenkibe, hogy ami 1945-től történt az igazándiból nem volt rossz, csak egyesek tévútra vitték a dolgokat. Ebben a műsorban azért elhangzott, hogy maga Grósz Károly is megdöbbent, milyen hatalmas államadósságot sikerült felhalmoznia a Magyar Népköztársaságnak. Ez a csődhelyzet ébresztette rá az akkori kommunistákat, hogy a gazdasági hatalom birtokában célszerűbb nagyvonalúan — kissé ugyan vonakodva — átadni a politikai hatalmat (és vele a csődöt!) az akkori ellenzék valamely pártjának. S bár 1993-tól (az elkövetett hibák ellenére) már látszódtak a kilábalás esélyei (persze ez nem kapott akkora publicitást), „bejött" az eredeti elképzelés: az MDF vezette kormány megbukott, s miközben most minden bajt arra a négy évre próbálnak rákenni, az eredmények kiaknázása és az esetleges lassú javulás persze már a mostani kormány sikereként kerül reklámozásra, ehhez még egy halott emlékét is felhasználják!

Olyan ez mint a horgászat, először „beetetik" a halakat, s utána már sokkal könnyebben ráharapnak a csalira.

Ne hagyjuk, hogy ostoba halaknak nézzenek bennünket!

(H.G.)

Nagy pohárnyi keserű csöpp... a tengerben

A legutóbbi nyugdíjemeléskor rokkantnyugdíjam meghaladta a családi pótlék összegét.

Egymagamra tehát többet kapok, mint négy gyermekemre. A rokkantnyugdíj — feltételezésem szerint — arra szolgál, hogy betegségem, tehetetlenségem folytán ne maradjak ellátatlan. A családi pótlék pedig arra szolgál(na), hogy gyermekeim — lévén nem keresők, akárcsak én — túllépi hatáskörét, gazdaságpolitikai kérdésekbe szól bele, beszűkíti a kormány, a pénzügyminiszter mozgásterét. Bokros Lajos csupán arról feledkezik meg, hogy miniszternek szegődött, és így az Alkotmányra tett esküje kötelezi. Az ország érdekeit kell tehát szolgálnia.

Rokkantnyugdíjas vagyok, négy kiskorú gyermekemmel, „főállású anya" feleségemmel — élni szeret-

2.) Ebből is következően, hagyják nálunk azt a kevéske kis pénzt, amit nagy nehezen megkeresünk. Megalázó helyzet, amikor gyermekeim joggal szegezik nekem: Te nem tudsz annyi pénzt keresni, hogy megéljünk belőle, miért kell állandóan segélyekért folyamodni? És én hiába mondom, hogy azt a havi létminimumot talán még rokkantnyugdíjasként is megkereshet-

MVKtár 58 05

MEGHÍVÓ

AGA'RDI Gábor

A **K**aposfüredi **GALÉRIA**

tisztelettel meghívja

AGÁRDI GÁBOR

Kossuth-díjas színművész,
a Nemzeti Színház örökös tagja

IKONJAINAK

kiállításmegnyitójára

1995. december 10-én VASÁRNAP
du. 4 órai kezdettel.

A kiállítást megnyitja:

Dr. Baróti János
apát-plébános, c. kanonok

A kiállítás megtekinthető:
1996. január 10-ig.

Nyitva hétfő kivételével naponta: 14-20 óráig.

Galériatulajdonos: K. VÁRNAGY MÁRTA

Kaposvár - Kaposfüred, Kisközi u. 63.
Telefon: 82/315-670

Közreműködnek:

Csernák Árpád
író, színművész

Eperjes Károly
színművész

Veréb Judit
énekművész

Kardos Kálmán
zongoraművész

ket, az alakzatokat úgy teremti meg, a maga átélése szerint, hogy azok még beleférjenek a kanonizált rendszerbe, ami nélkül az áhítat, a fenség, az alázat, a boldog nyugalom rezzenetlensége, az örökkévalóság megsejttetése, lelki fegyelem nem fedezhető fel az alkotáson. Mert az ikon nem csak kép az idő felett lebegő látomásokról, a bennünk való áhítat szépségéről, hanem békét teremtő alkalom is az elmélkedésre.

A vértől iszamos orosz századokban a családban az ikon arra szolgált, hogy kielmélkedjék magukat a férfiak, ha nagy döntések, csapások előtt álltak.

Agárdy Gábor egyébként mindig papi civilben nyitja meg kiállításait, nyakában azzal az aranylánccal, amelyet Pimen, Moszkva és egész Oroszország metropolitája adott neki a zagorszki napok emlékére.

Farkas András

TÁRLATNYITÁS UTÁN

verses beszélgetés a művésszel életéről, színészi, festői munkásságáról. Erre minden érdeklődőt szívesen várunk, illetve marasztalunk.

Reprodukciók: Gál Gábor
Katalógusterv: Takács Imréné
Felelős kiadó: Moldvay Győző galériavezető
Borsodi Nyomda

LEVÉL AGÁRDY GÁBORNAK

Emberfa-törzsünk gyökerei egyazon földből eredeznek. Csak Téged a susáni városrész, engem pedig az újvárosi lombosított ki közös-félközös anyánk, Hódmezővásárhely testéből.

Valahogy szándékaink is hasonlóan teljesültek be jó hat évtized jégzajlásában. Kit a színművészet, majd a festés önkifejezési vágya vitt előre, nekifeszítvén a világ embertelenségeinek, kit az írás, a szerkesztés, a többrétű közösségi szolgálat szent ügye.

Mennyi örömmel járt mind ez? Veled vallom: amennyinél többet csak keserűségből, értetlenségből, olykor sötét indulatokból részeltünk. De hát ennyivel is lettünk többek, méltóságosabbak önmagunk és a tisztán seregeinek színe előtt. Ez hitem, meggyőződésem!

Nagyképűség, önteltség szólna így belőlünk? Sokkal inkább a vízválasztó szigor.

Ugyanekkor kimondom: a fajfenntartás, a napi étel megszerzésének ösztönét a legapróbb állatban tetten éred. Ám arra igen kevés, tehetséggel áldott, becsvágyó emberfia hajlik, hogy – talán bűnökért is vezekelve – önmagát mérje, ossza szét a környező világnak, így hagyván maradandó nyomot földi létéről . . .

Hatvan, 1987. május 24.

Moldvay Győző

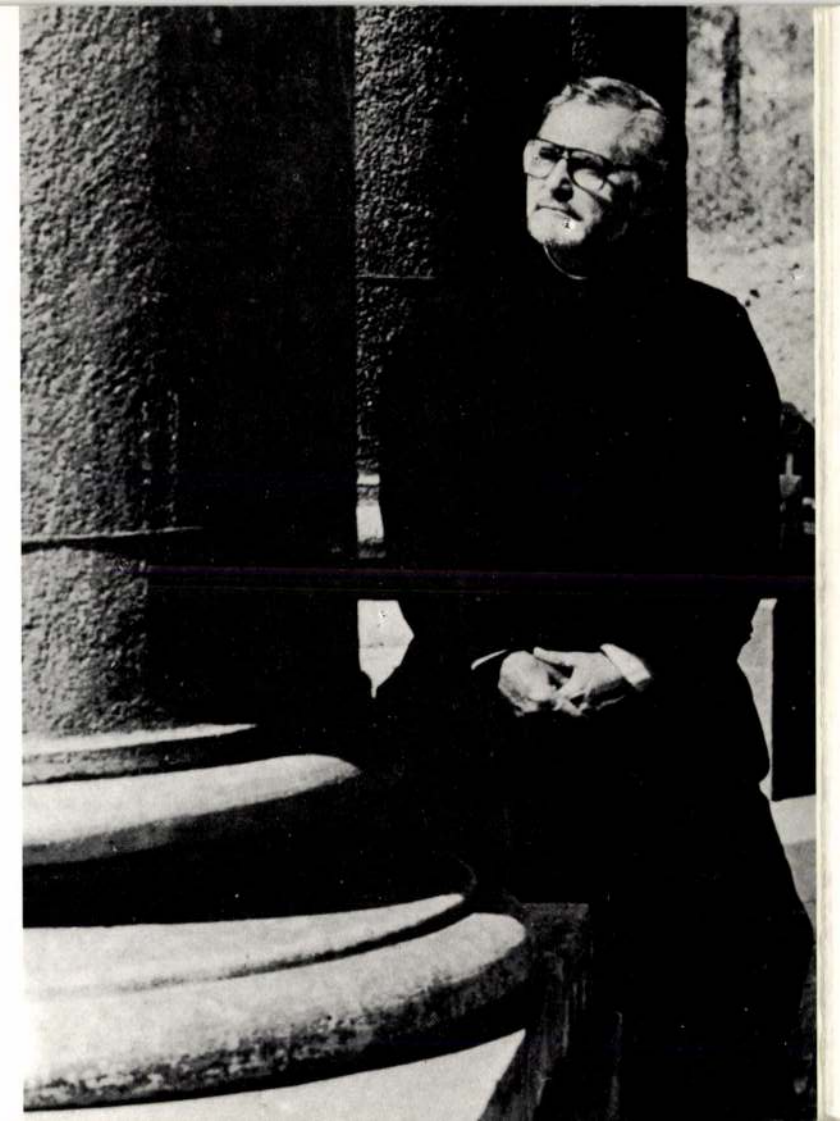

HATVANI GALÉRIA

emeleti terme

AGÁRDY GÁBOR

ikonfestményeinek

KIÁLLÍTÁSA

Megnyitja
1987. június 24-én, szerda este 6 órakor
DR. VÉGVÁRI LAJOS
ny. tanszékvezető egyetemi tanár

Nyitva: 1987. augusztus 30-ig

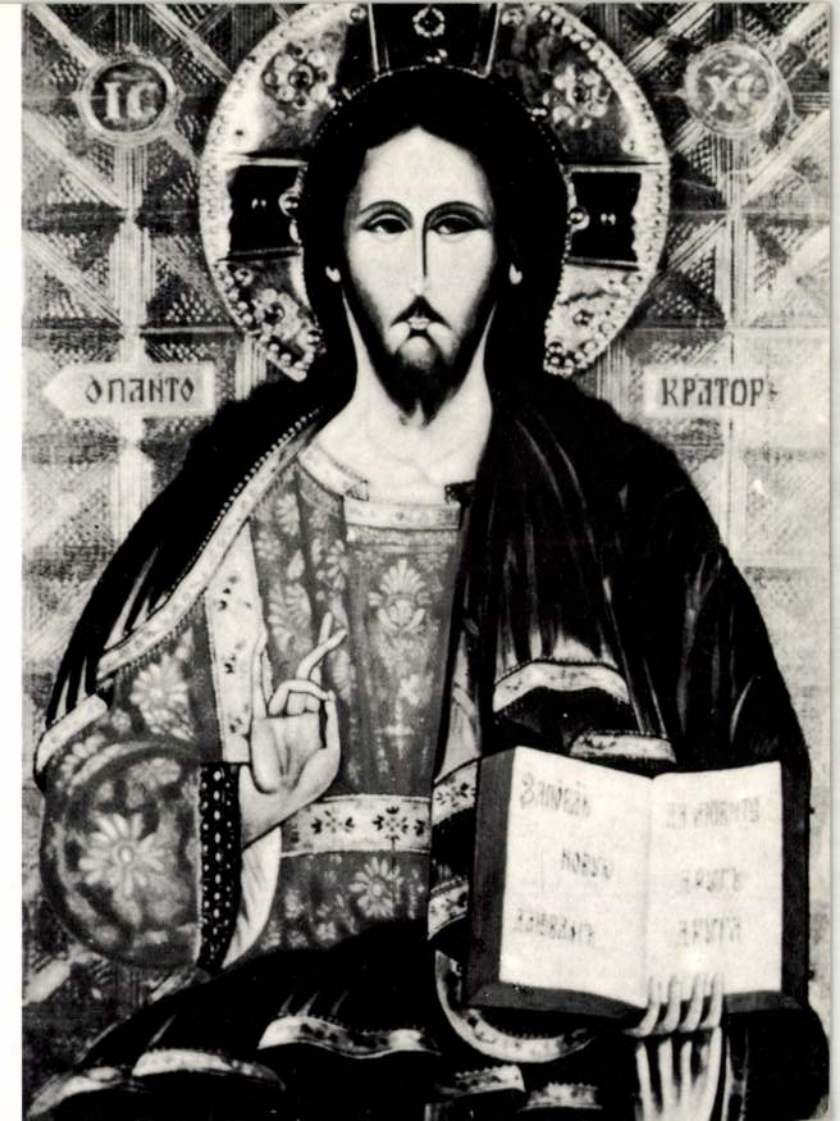

AZ IKONFESTŐ SZÍNMŰVÉSZ

Agárdy Gábor Kossuth-díjas, Kiváló művész 1922-ben született. 1937-ben már a színpadon él, s abból, hogy magától értetődően birtokba vette a Szegedi Nemzeti Színház színpadát, hiszen egy időben ott lakott, az intézménytől pár lépésnyire. 1949-ben Miskolcon játszik, Gáspár Margit fedezi fel, s repíti ezt a nagy tehetséget a pesti színpadra; ahol majd a Nemzeti Színháznál köt ki. Most hatvanöt éves. Játszik és ikonokat fest. Első jelentősebb kitüntetését, a Jászai-díjat 1958-ban kapta.

A lexikon nyelvén ez Agárdy élete. De még mennyi más! Az iskolában – szegény gyerek lévén – mások helyett is ő rajzol a tízórai sonkás zsemlye ellenében. De ez az élmény és vesszőfutás már rég oda van, amikor színészi karrierjének a közepe táján, sok film, sok jellemalakítás közben, amikor is csaknem szoborrá érik általa Katz tisztelendője Hašek Svejkjében; Főkolompos az Optimista tragédiában, Bicska Maxi Brecht–Weil Koldusoperájában, Szellemfi Szigligeti Liliomfijában; Vörösmarty Csongor és Tündéjében filozófiát hirdet és némi szkepszist. Nos – akkor – negyvenévesen éri az a lelki hatás, a középkorban bizonyára csodának nevezték volna, hogy egy vihar besodorja őt egy pravoszláv templomba, az ikonosztázia elé. A megrendülés

sok okból következett, következhetett be, valahonnan már a sorstól előkészített állapotban érkezett ide a művész, mert kezdetét vette az a ma is még képtelenségnek tűnő lelki-szellemi folyamat, amely a színészt, ezt az alapjában véve és természeténél fogva jókedvű, vidám bohémet átalakítja. A rajz- és festési készség csak szunnyadt benne a színészi sikerek évei alatt, már amennyire egy nem tanult mesterség nyomait a képzelet és a műtörténész utólag keresheti-kutathatja az alkotóban és az alkotásokban.

Tény, hogy az ikonok világa megejtette Agárdyt. Kíváncsian, de inkább a lélek éhével ment a téma és háttere után, mi is szüli-adhatja ezeket a nagyon-nagyon messzetekintő arcokat ennek a világnak? Mit is akarhatnak ezek a jelekkel, betűkkel, szövegrövidítésekkel itt-ott körülaggatott arcok, hogyan is kell érteni a fej, a kar, a törzs tartását, mit jelenthet, vagy mit kell jelentenie annak, hogy az egykedvű tekintetté merevült arcon a fény hogyan oszlik el, milyen szín miért is mondhat mást ezen vagy azon az ábrázolaton? Nem kell ezt kedélyes keresgélésnek felfogni! Agárdy járt olyan kolostorokban, ahol a remeték még a védő épület és templom árnyékában is külön elzártságban élnek és morzsolják életüket olyan remeteségben, amiről csak az ókort éppen elhagyó kereszténység tudott.

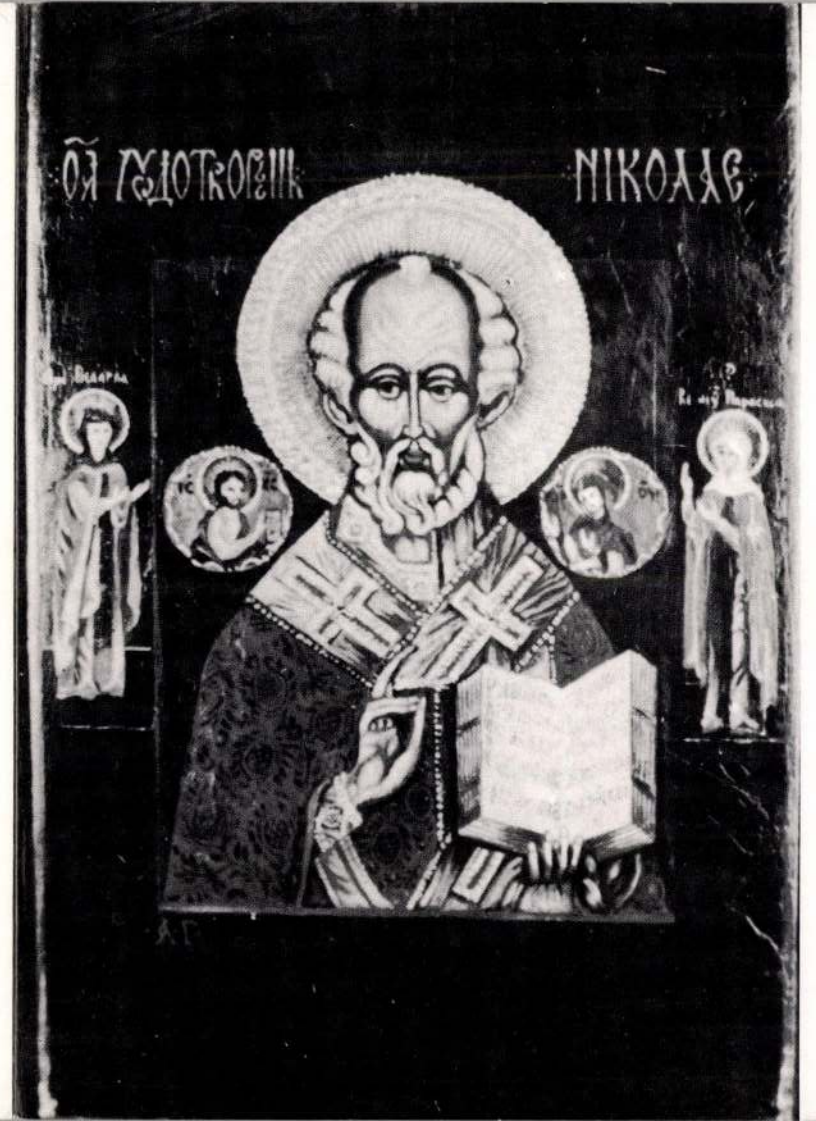

Kapcsolatai és érdeklődése párhuzamosan gazdagodtak. Így az sem véletlen, hogy Zágorszkban, nem is olyan régen, a világból összesereglett negyvenhét ikonfestőnek ő tartott „mesterkurzust". És ezt ne a mi művész-továbbképzésünk körülményei között képzeljük el. A valóság itt is sokkal de sokkalta mélyebb retegeket érintett, érinthetett, mint amit az európai gondolkodás felfog. Beöltözött a pravoszláv szerzetesek fekete reverendájába és „testvér a testvérek között" megízlelte annak a közös munkának ízét-zamatát, amely az évszázados múltú műhelyekben folyt és folyik. Az orosz középkor hét évszázadának óriása, Andrej Rubljov nagy tölgyasztalánál is dolgozott, azokkal a szerszámokkal, formákkal, amelyeket a szerény életű, de nagy szellemi hagyatékot ránk örökítő szerzetes fogott a kezével. Volt alkalma elcsodálkozni, hogyan is érlelődött ez az ikonfestészet a görögöktől, Bizáncon át azzá, amivé az orosz középkor emelte.

Első próbálkozását mexikói ikonnak nevezte el. Állítja, hogy akkor még keveset tudott a műfajból, s csodálkozik is, hogy talán modernsége miatt a közönség ezt a képét inkább szereti. Most csak a rend kedvéért említjük, hogy Agárdy alakjaiban a megismert hagyományok, s a kötelező formanyelv érvényesülnek. A színe-

KOSSUTH-DÍJ, 1985

Katz páter és szentképei

Egy éve, hogy elmaradt Agárdi (néha Agárdy) Gábor színművész kiállítása a szegedi egyetem dísztermében. Épp a megnyitó előtt érte el a művészt (legyünk pontosak: ez esetben a festőt) korunk férfibetegsége, az infarktus. Hallgatott a figyelmeztetésre, nyugalomba vonult, már amennyire nyugalomnak lehet nevezni azt, hogy valaki továbbra is színpadra lép és létrára mászik, hogy pravoszláv templomok ikonjait tanulmányozza, vagy épp restaurálja.

Agárdi természetesen nem festő a szó hétköznapi értelmében. Fiatal korában ugyan ellesett valamit a szakmából egy Erdélyi nevű szegedi festő műtermében. De ez nem volt több annál, mint amennyi egy hasznos hobbihoz szükséges. Amíg az ember magának vagy baráti körének kedvéért nagyít fel olajképpé Munkácsy-reprodukciót, vagy fest portrékat kollégákról valamilyen maszkban, a festés — minőségétől függetlenül — nem lép át a művészet területére. Csupán pihentető időtöltés, amely egyben segít a térérzék fejlesztésében — s ez a színpadi tér kihasználásában is megnyilvánulhat —, valamint az emberi karakterek pontos megfigyelésében, ami természetesen hasznosítható a teátrumban is.

Vagy húsz évvel ezelőtt a jégeső bekergette Agárdi Gábort Szófia egyik templomának föld alatti ikonmúzeumába. A gyűjteményben eltöltött idő az ikonok zárt világa felé fordította a művész érdeklődését. Olyan területre lépett, amelyen a hagyományos korlátok egyben támasztékot is jelentenek, s ahol nemigen lehet konkurrenciáról beszélni, bár az ikon nagy divat, s ezért sokan élnek a színes szentképecskék készítéséből az Ecclesia boltja vagy valutás üzletek részére.

Ne kerteljünk: az ikon mint olyan, a II. világháború óta *divat*. Akkor és azóta, német megszállóktól magyar sportolókig számosan hoztak ikont a nyugati középosztály műtárgypiacára, és mivel az NSZK-ban meg Svájcban divat az ikon, divat nálunk is, jobb — bocsánat: jobban, értsd, az átlagnál lényegesen jobban kereső — körökben.

Az ikon szó azt jelenti, hogy kép, képmás. Műfaja vagy két évezrede alakult ki a régi egyiptomi, a hellenisztikusan egységesített antik és a korai keresztény művészet forrásaiból, mindezt a népművészet friss naivitásával fűszerezve — de a kezdetekről nem sokat tudunk, ugyanis, épp a mohamedanizmus portréellenes eszmerendszerével egyidejűleg Bizáncban is megszületett a „képromboló" gondolat: ha az isteni eszmét nem lehet tökéletesen ábrázolni, el kell pusztítani a tökéletlen próbálkozásokat. Így azután az ikonok történetét a bizánci világ peremvidékein valahogy megmaradt képekkel kezdik a szakkönyvek. De azt tudjuk, hogy a fő jellemvonások, például a profil kerülése vagy az előírások szigorú követése századokkal korábbiak a Sinai-félszigeten megőrződött képeknél . . .

Hagyománytisztelet ide vagy oda, az ikonfestészetben számtalan iskola alakult ki: kopt, bizánci, újabb görög, dél-szláv, bolgár, orosz iskolák. Nyomot hagyott rajta a maga keretei között a reneszánsz és a barokk is, hiszen Oroszország — nem tartozván a hatalmas török birodalomhoz, mint a görögök vagy a délszlávok — nyitott volt — minden „harmadik Róma", azaz Bizánc-utódszerep ellenére — a nyugati hatások, az itáliai életöröm, a barokk pompakedvelés, a klasszicista rendkeresés előtt . . . Így azután annak a szónak, hogy ikon, nagyjából annyi az értelme, hogy biztosak lehetünk: a kép főszereplőjét nem fogjuk hátulról látni.

Agárdi mélységesen komolyan veszi a *világi inkonfestő* ellentmondásos szerepét: járt, sőt, dolgozott Zagorszkban, a pravoszláv teológia egyik legfőbb központjában, restaurál és fest a magyarországi görög-keleti vagy görögkatolikus egyházak számára, és maga *trébeli* — domborítja — a képekhez illő fémlemezeket. Hogy mit tegyen, azon kevesebbet kell gondolkoznia, mint a majdani nagy életműkiállítás, a Képcsarnok heti zsűrije vagy az újabban porondra lépő mini-Képcsarnokok, munkaközösségek művészének: a hagyomány itt megszabja a lehetőségeket. Igen ám — de mi vonzza Agárdi Gábort a művészettörténet e, mondhatni, szigorúan komoly területe felé?

Az a gyanúm, hogy bár a színész hittel vallja a piros orrú, fekete ruhás, kinevetett hagyományos bohóc — tehát nem a „felsőbbrendű" gőggel viselkedő, lisztes arcú *fehér bohóc* — jelentőségét, valamilyen mély vonzalom él benne a nagy, a komoly szerep iránt. Itt nem a taps, a siker a fontos, hanem a megrendítés, a tragédia a komédiában. Mondjuk, olyan szerep, mint a megrázóan nevetnivaló nagypapáé a Játékszín modern darabjában, vagy a társadalmi szerepébe lelkileg belerokkant főnöké a *Konyhában*.

Agárdi Gábor a Nemzeti Színház tagjaként ment nyugdíjba. A Nemzeti Színház — a Hevesi Sándor téri, amely talán egy majdani ligeti magva; egyelőre bizonyos optimizmus kell ahhoz, hogy azt higgyük, gyorsabban nő a felajánlás, mint az építőanyagok ára (elnézést az ünneprontásért) —, szóval, a Nemzeti még egy darabig magán viseli annak az emlékét: ki hol volt, „mikor az ég zengett"? Agárdi pontosan fogalmaz. Hívni nem hívták, maradni kérték. Ha hívják, legalábbis gondolkozott volna, átmenjen-e a Katona József Színházba.

De nem hívták, és maradt. Festi ősi szabályok szerint készülő szentképeit, és nem bánja, hogy a közönség kívánsága meg szakemberek emlékezete szerint az ünnepi tévéműsorban mint Katz feldkurát szerepel. A *Švejk* csodálatos tábori papja „a búcsú elütötte az órát"-szónoklattal.

Bizonyára vannak, akik csak a borkóstoló-típusú szórakoztató részegparódiát látják ebben a jelenetben. De vannak olyanok is, akik ráébrednek: Katz feldkurát nem véletlenül kábítja magát alkohollal Hašek remekművében. Katz-Agárdi tudja, hogy megáldott katonái *meghalni* mennek. S hogy a szerep csak látszólag komikus, valójában iszonyú, Európára szóló tragédia. Hogy holtrészegre kell innia magát annak, aki nem meri vállalni a tiltakozás, az üvöltés kockázatát.

S így szemlélve Katz feldkurát bohókás részegsége nem kevésbé komoly dolog, mint a százados hagyományokat követő ikonok méltóságteljes pirossága és szigorú Krisztus-tekintete.

SZÉKELY ANDRÁS

Agárdi Gábor

KÉKESDY KÁROLY FELVÉTELE

Új Tükör, XXII. évf. 15. sz. 1985

Júdás feltámadása

SŐTÉR ISTVÁN DRÁMÁJA A VESZPRÉMI SZÍNHÁZBAN

Sőtér István Júdás drámáját 1947-ben olvashattuk először három folytatásban — a Magyarok című folyóiratban. Kőszínházban nem adták elő. Fiatalok játszották el, a Színművészeti Főiskola végzős növendékei, mindössze két előadáson. A folyóiratközlés akkoriban nagy figyelmet keltett. Az egykorú história s nemzeti életünk sorsfordulói fogékonnyá tették a korabeli olvasót a Júdás tragédia költészetére, mélyebb értelmére.

Ez a Júdás tragikus hős, nem bűnöző, mégkevésbé az a kisszerű alak, tolvaj és áruló, amilyennek az őt gyűlölő János evangéliuma tűnteti fel. Rajongó híve Jézusnak. Benne látja egy nemzeti felkelés lehetséges vezérét, aki hazáját, Judeát megszabadíthatná a római megszállóktól, s utat nyitna hitbeli és emberi megújhodásának. Jézus ennél többet akar; ő az egész világot akarja megváltani, megváltoztatni! Júdás — miután tervei meghiúsulnak — úgy segítheti elő csak a nagyobb célt, a világmegváltás eljövetelét, ha árulásával részesévé lesz mestere megdicsőülésének. Valójában tehát Jézus válik az ő adósává.

Mint látható, itt nem egyszerűen vallási drámáról, holmi misztériumjátékról van szó, hanem sokértelmű drámai példázatról, nemzeti forradalom és világforradalom problematikájáról is, melyet az egykori hazai olvasó és néző nagyon is élőnek és aktuálisnak érezhetett. Ez egyszersmind a magyarázata annak is, hogy a fordulat évét követően, amikor az idők járása nem kedvezett az ily bonyolult kérdésfelvetéseknek, az igazságszolgáltatás fórumain pedig másfajta tragédiák zajlottak — Sőtér kitűnő Júdás-tragédiája feledésbe merült.

Most, csaknem négy évtizedes elfeledettségből a Veszprémi Petőfi Színház emelte ki és állította színpadra ezt a nagyerejű drámát, melyről annak idején — 1948-ban — a színikritikus Sarkadi Imre így írt: „A Júdás hibátlanul megszerkesztett mű, egyetlen felesleges epizód, egyetlen másról beszélő mondat nélkül... nem kis feladat: három felvonáson keresztül szigorúan csak a lényegről beszélni, méghozzá nem is a megszokott álbölcsességek hangján, hanem komoly igénnyel..."

Tegyük hozzá! A Júdás nem papírízű tételdráma, nem is könyvdráma, amit olvasva élvezhetünk igazán. Szereplői mély lélekismerettel megteremtett összetett drámai jellemek s ugyanakkor egyszerűen és világosan szolnak hozzánk, mint minden valódi drámai költészet.

A veszprémi színház Sík Ferenc rendezésében mutatta be a Júdást, kitűnő fiatal színészek közreműködésével. A címszerepet meghívott vendég, Funtek Frigyes alakítja, akit erős szenvedélytől izzó intellektusa, szikár érzékisége, de még fizikai alkata is erre a szerepre predesztinált. Kitűnő partnere a Magdolnát sokszínűen, bűnbánásában is fojtott erotikával alakító Vörös Eszter, Ők e játék főszereplői. De hasonló átérzéssel, biztonsággal, belső és külső azonosulással játszanak az együttes többi tagjai is. Péter apostol szerepében Borbiczki Ferenc, Jánosában Kolos István, Mártáében Töreky Zsuzsa s a farizeus Nathanaelt alakító Szélyes Imre. Az előadás legnagyobb élményt adó kabinetalakítása a feltámadt Lázárt játszó Benedek Gyuláé. Ő a drámai gondolatot megszemélyesítő költő ebben a játékban, aki a megvakult és becsületét vesztett Júdás mellé áll, előképe egyszersmind a majdan feltámadó és megbocsátó Megváltónak is.

A Lázárt alakító Benedek Gyula letisztult, egyszerű játékában vélem látni én azt a játékstílust, melyet Sőtér István olvasva is megragadó drámája megkíván. A rendezőnek, Sík Ferencnek expresszív színpadi látomását olykor túlzónak érezzük. Ebben a gondos és túlfűtött rendezésben kelleténél több a fizikai mutatvány; kevesebb gesztussal, kellékcsapkodás nélkül és kevesebb színpadi gimnasztikával is beérnénk. E dráma belső izzása visszafogottabb játékot, halkabb tónusokat kíván. Feszültsége ezzel mit se veszítene erejéből.

De ez a rendezői felfogás is nagy igényű, esztétikus és hatásos előadást eredményez, mely nemcsak a színpadi szó erejével hat, hanem a játék látványával és az erősen koreografált színpadi mozgással is. Ebben segítségére van Simon Zoltán zenei szerkesztése, a jelmeztervező Füzy Sári és a díszlettervező Bartha László magasrendű szcenikai művészete. Ami annál is inkább kiemelendő, mert a bemutató előadás nem a régi színházi épületben, hanem a megyei művelődési központ színpadán zajlott, nehéz technikai körülmények között — hibátlanul, mégis teljes művészi illúziót keltve a nézőkben.

MAJOR OTTÓ

Az előtérben Júdás (Funtek Frigyes), Magdolna (Vörös Eszter), János (Kolos István) és Nathanael (Szélyes Imre) ILOVSZKY BÉLA (MTI) FELVÉTELE

Megyünk-e a jövőbe?

A GŐZFÜRDŐ KAPOSVÁROTT

Öngyilkossága előtt egy évvel, 1929-ben írta Majakovszkij a gőzfürdőt, amellyel *„a távlatokért, az alkotó kezdeményezésért agitált"*. A darabot ért politikai támadásokra válaszolva ő maga magarázza így szatíráját; amikor pedig *művészietlenséggel* vádolják, azt feleli: *„Örülök neki, nem is akartam, hogy művészi legyen, igyekeztem művészietlenül csinálni."*

A szerző tehát felhatalmaz bennünket arra, hogy darabját *agitációnak* tekintsük, ami ugyanakkor korántsem azonos a *színpadiatlanság* fogalmával. Majakovszkij a ROSZTA-plakátok stílusával dolgozik a drámában is; gyorsan, tömören skiccel, jeleneteit belengi a csasztuska műfajának szelleme. Ez a módszer lényegét tekintve éppenhogy *teatrális*, még ha nem is igazán drámai, mert természeténél fogva közelebb áll az illusztrációhoz.

A Gőzfürdő ennek ellenére — vagyis alakjainak, helyzeteinek szándékos elnagyoltságával is — egy valóságos, mondhatni alapvető társadalmi konfliktust, egy úgynevezett *nagy kérdést* „mázol fel" a színre: azt tudniillik, hogy a szocializmust építő ember képes-e felnőni a saját eszméihez? Vagyis eljuthat-e a jövőbe az a társadalom, amelyben a Diadalszkij elvtárshoz hasonló bürokraták döntenek — például a Csudakovok találmányainak sorsáról is? Az időgép (amely Bulgakovnak is kedvenc színi eszköze volt) ugyanis csak azokat viszi magával a megvalósult kommunizmusba, akiket magatartás-minőségük méltóvá tesz az utazásra. Majakovszkij igazán nem marasztalható el korszerűtlenségben; ő már a húszas években azt hirdette bukott darabjával, amit mi is egyre jobban látunk — nem az általános jelszavak, hanem meghatározott személyek alakítják körülöttünk az életet. Amiből pedig egyenesen következik a második kérdés, az, hogy ha a deklarált vágyak csak *az emberi tényezők függvényében* teljesülhetnek, akkor tudunk-e ennek a felismerésnek megfelelő, kedvező körülményeket teremteni?

Gothár Péter kaposvári rendezése aggályosan hű a szerzőkhöz. Ami azt jelenti, hogy *pontosan* megérti és felteszi Majakovszkij nem évülő kérdéseit. Figyelemreméltó, hogy Gothárnak milyen különös *képi érzéke* van a korszak atmoszférájához, egész miliőjéhez. A húszas évek képzőművészetének, „agitprop" színházának, egész forradalmi avantgarde-jának érződik a hatása ezen az előadáson, de még csak nem is a rendező Donáth Péterrel együtt tervezett, szürkében tartott díszletkonstrukcióján. A színészekkel sikerül itt érzékletes típusokban fogalmaztatni. Nem karikatúrák jelennek meg, nem valami üres harsánykodás adja a játék lendületét, hanem a belülről felépített, szinte átélt karakterrajzok. A figurákhoz hozzátartozó túlzások éppenséggel nem is oly túlzottak, mert az alakformálások külső jegyei tökéletes összhangban vannak a szereptartalommal.

Mindenekelőtt Bezerédy Zoltán Diadalszkijját kell említeni: az alakítás *kidolgozottsága* tanulmányértékű. Az egy tömbből rosszul kifaragott hivatalfőnök mintapéldánya. Apró léptű, gépies járás, a törzs mintha sarokvasakon fordulna, többnyire csak a fejjel együtt. A kezek mozgása bábosan szögletes. Tompa, kifejezéstelen, mindig egy távoli pontra függesztett tekintet. Robotember, aki csak olyankor zökken ki a vágányról, amikor valaki más észreveszi, hogy milyen minimál-program vezérli. Akkor szemében hirtelen kigyullad az őszinte sértettség szúrós kis fénye, és az alapjárat „normál" fejhangja agresszív rikácsolásba csap. A két szélsőség között Bezerédy mutat egy köztes állapotot is; olykor, pillanatokra mintha teljesen kikapcsolna. Bávatagon mered maga elé, mint akinek van egy szörnyű sejtése: ő az ember, aki nincs. És ilyenkor egészen szánalomra méltó.

Lázár Kati, Helyey László és Bezerédy Zoltán
ILOVSZKY BÉLA (MTI) FELVÉTELE

Polja, Diadalszkij elnyomottan, nőietlenségbe szürkítetten is lázongó felesége Kari Györgyi. Játéka *fiziognomiai* bravúr; aszott, rövidlátó kerdőjelként próbal helyet szoritani maganak terje napja alatt — a sokat fejlődő színésznő jellegzetes, nyújtott cérnahangja itt nem technikai fogyatékosság, hanem jól felhasznált eszköz, és olyan magától értetődő, mint a szüntelen, gátlásos szvetterhúzogatás vagy a gyermekien riadt szempárt. A villogó fogú Madame Mezallianszova ismét egy Csákányi Eszter-remeklés; s tökéletesen helyénvaló Serf Egyed büszkén gerinctelen Momentalnyikovja.

Csudakovról, a feltalálóról azonban megfeledkezik a rendezés — igaz, ebben a szerző is ludas, Majakovszkij a darab második felét igencsak elnagyolta, némely figura sorsa egyszerűen „félbemarad". Jordán Tamás tehát korrekten lelkes, ameddig teret kap; ha szerepét a rendező a továbbiakban is kijelölné-kitalálná, az neki is, a játéknak is felettébb jót tenne. Mint ahogy a jövő követével sem tudhat mihez kezdeni Lázár Kati, mert Gothár nem határozza meg, valójában mit és miként képvisel *itt és most* a Foszforeszkáló nő. Ezt a szerepet mindenekelőtt a rendezőnek kell megoldania — és ha nem teszi, az arra vall, hogy a mű egyes, nem elhanyagolható részleteinek elemzését, mai megfejtését mulasztotta el.

S végül eldöntendő volna, hogy az időgép indításának nagy füstje-lángja után a színről hiányzó szereplők a megérdemelt jövőbe repültek-e, vagy csak hátra mentek a kulisszák mögé? A zárókép *nem eléggé* kifejező.

MÉSZÁROS TAMÁS

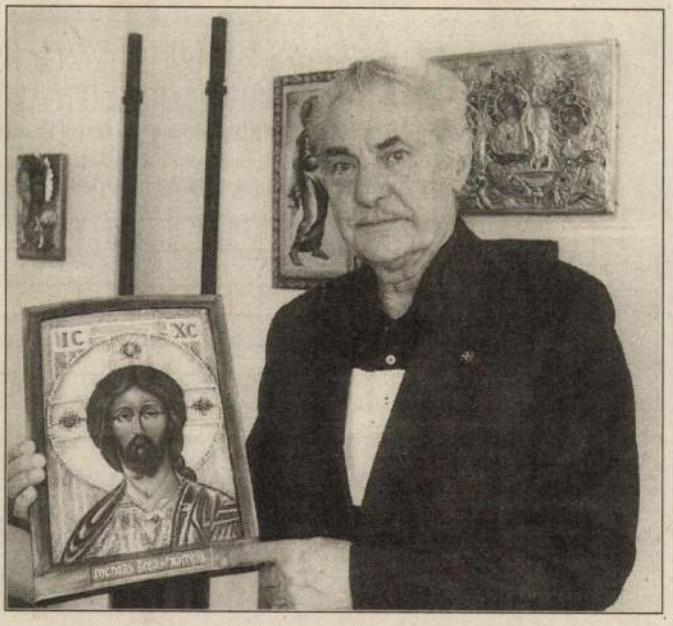

Tegnap délután a szolnoki Hemóban nyílt meg Agárdy Gábor Kossuth-díjas, kiváló színművész ikonkiállítása. Közel harminc éve fest szabadidejében, általában nyaranta. A tárlatot május végéig nézhetik meg az érdeklődők

FOTÓ: TARPAI ZOLTÁN

AGÁRDY GÁBOR

Nádam Krónika

'98. máj. 14.

hétvégén egész nap. Ft. Tel.: 56/379-751 Ár

JÁSZKUN KRÓNIKA INGYENE apróhirdetés

E szelvény nem alkalmas közületi illetve üzleti jellegű hir

Írja le a hirdetést nyomtatott betűvel (1 betű = 1 négyzet), a s hagyjon ki. A hirdetésbe kérjük beleírni az érdeklődést is, maj

Pontatlanul kitöltött szelvényeket nem közlünk le.

Feladó neve, címe: .....

Tel.: ..... Szem. ig. sz.: .....

Ingyenes hirdetésre csak magánjellegű hirdetéseket veszün

Címünk: 5000 Szolnok, Kossuth Lajos út 11.

AGÁRDY GÁBOR

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1996 II. 27

Jobb lenne a városnak, ha a jelenleg működő báziskonyha helyett három-négy konyha működne?

Melyik hagyományos általános iskola, művelődési ház vagy könyvtár tudott volna és tudna olyan színvonalú szolgáltatást nyújtani a lakosságnak, mint ez az intézmény? Melyik hagyományos intézmény tudná biztosítani a korszerű eszközállomány olyan hatékony kihasználását, mint az ÚÁMK? (...)

Sorolhatók lennének még azok az előnyök és korszerű követelmények, amelyek a hazai és a külföldi (svéd, finn, angol, német stb.) közösségi központokat jellemzi, de csak egyetlen tényre szeretnénk még felhívni a figyelmet: ezek az intézmények mindig demokratikus, nyitott intézmények voltak és azok ma is."

Jeney Lajos, a bizottság vezetője

(Előzmények: Pozderka Judit – Humán szolgáltatások ésszerű formában, Hajdú-bihari Napló, '96. január 10.; Somogyi Béla – A „zöld béka" értéket teremt, Napló, január 18.)

Agárdy ikonjai

Budapest (MTI) – Agárdy Gábor Kossuth-díjas kiváló színművész évtizedek óta készít táblaképeket.

Alkotásait ezúttal a Várszínház galériájában mutatja be csütörtökön nyíló kállításán. A tárlatot Keresztes Szilárd hajdúdorogi görög katolikus megyéspüspök nyitja meg.

grispiton
Fotó: Iklódy János

nszám: 06 (54) 410-810,

llámon: 4.30 Reggeli
nélkül. 5.40 Falurá-
. 8.25 Mindennapi tu-
fus – Mostantól fon-
'kép a kultúráról.
. 11.05 Johnny John-
enés játékából. 11.34
'. 12.00 Déli krónika.
2.40 Törvénykönyv.
'elő. 13.05 Vendég a
jti énekek. 13.30 Ta-
sszikusok mindenki-
15.05 Közönségkap-
lang-Bank. 16.00 Dél-
indennapi gazdaság.
dőrséghez. 16.25 Rá-
zágról jövök...". 17.25
Esti krónika. 18.30 Rá-
19.30 Jó éjszakát, gye-
i gavallér. Összeálli-
. Ottlik Géza: Szere-
n. Széki táncok. 20.30
Beszélni nehéz! 21.05
21.30 „Nyeregben írt
k születése. 22.00 Ké-
Parlamenti folyosó.
világhírű előadómű-
ámon: 6.55–9.00 Kör-
zinok. 9.00 Közvetítés
ről. 18.30 Nemzetisé-
0 Az Amerika Hang-
00–23.30 A BBC késő

.33 Hajnali dallamok.
45 Sportreggel. 8.00
elykereső. 8.25 Rival-
núhó. 10.00 Zene-szó.
2.00 Cigányzenészek
ni Népi Együttes ze-
kérdés. 13.15 Gramo-
forgalom. 17.15 Mág-
.30 Helykereső. 19.03
zsessz. 20.02 Arany-
ztolányi Dezső regé-
anapság... 21.15 Szí-
. 23.03 Sporthíradó.
Éjszaka.

uzsikáló reggel. 9.05
y halnak...! 10.46 A

VII. 23.–VIII. 23.
Forduljon közeli barátaihoz, ha egyedül nem tudja megoldani a problémáját. Ön ugyan eléggé leleményes, most mégis úgy tűnik, cserben hagyták ötletei.

VIII. 24.–IX. 23.
Fontos meghívásoknak tehet eleget, ezek azonban kissé már a terhére vannak önnek. Néha különleges kívánsága támadhat, mint most is, ám ez nem függ össze a meghívásokkal.

IX. 24.–X. 23.
Nagy öröme telik ma mindenben. Sikeresnek érzi magát, szinte lebeg a föld felett. A mértéktartásra azonban nagyon ügyeljen, s főleg ne fecsegjen sokat.

X. 24.–XI. 22.
Elégedettség tölti el, különösen, amikor partnerével kettesben van. Most sok mindent megbeszélhetnek, tisztázhatnak, amire eddig nem tudtak időt szakítani.

XI. 23.–XII. 21.
Könnyen teremt kapcsolatokat, ám a minőségre is ügyeljen most, ne csak a mennyiséget nézze. Többen ugyanis valamilyen hátsó szándékkal igyekeznek önhöz közel férkőzni.

XII. 22.–I. 20.
Belebonyolódhat egy olyan kapcsolatba, melyből semmilyen előnye nem származhat, sőt, inkább hátránya. Legyen nagyon óvatos, s diplomatikusan szerelje le az illetőt.

I. 21.–II. 20.

Aememann

Agárdi Gabor

A színész ikonjai Kaposfüreden

Agárdi Jézus-arcai

Advent titka reszketett a levegőben, amikor Kaposfüreden *K. Várnagy Márta* magángalériajában megnyílt *Agárdi Gábor* Kossuth-díjas színész ikonkiállítása. A Nemzeti Színház örökös tagjának alkotásait *Baróti János*, a kaposvári Nagyboldogasszony székesegyház apát-plébánosa, c. kanonok ajánlotta az érdeklődők figyelmébe. A szentháromság, szentek sora, számtalan Krisztus-arc jelenik meg a míves ikonokon, amelyek készítését a két és fél évtized alatt a nagy „ikontermő" helyeken sajátította el alkotójuk.

A zsúfolásig megtelt pincegalériában *Veréb Judit* énekművész Ave Mariája adta meg a megnyitó alaphangulatát, *Kardos Kálmán* zongoraművész kíséretével. *Eperjes Károly* színész méltatta Agárdi Gábor művészetét. Ezúttal nem a színpadi sikereiről, hanem az ikonjairól beszélt. Mint mondta: aki ikonfestészettel foglalkozik, abban Isten él.

Agárdi Gábor elmondta: nem hozhatta el összes ikonját Kaposfüredre, mert nem fért volna el a teljes kollekció. A pannonhalmi apátság alapításának ezredik évfordulójára szánt triptichont is kénytelen volt otthon hagyni. A Szent Istvánt, Szent Gellértet és a Szent Benedeket ábrázoló szárnyasoltár várhatóan a pápalátogatás idejére kerül majd végső helyére Pannonhalmán.

A három éve működő magángaléria egyik legszebb kiállítása tekinthető meg ezekben a hetekben Kaposfüreden. A tulajdonosnak, K. Várnagy Mártának az a szándéka, hogy neves hazai képzőművészeknek továbbra is rendszeres bemutatkozási alkalmat biztosít. Ilyet, mint ez az Agárdi kiállítás, melynek megnyitóján a művész és közönsége az ikonkészítésről, a kortárs képzőművészet gondjairól és az istenhitről beszélgetett.

Lőrincz Sándor
Fotó: Török Anet

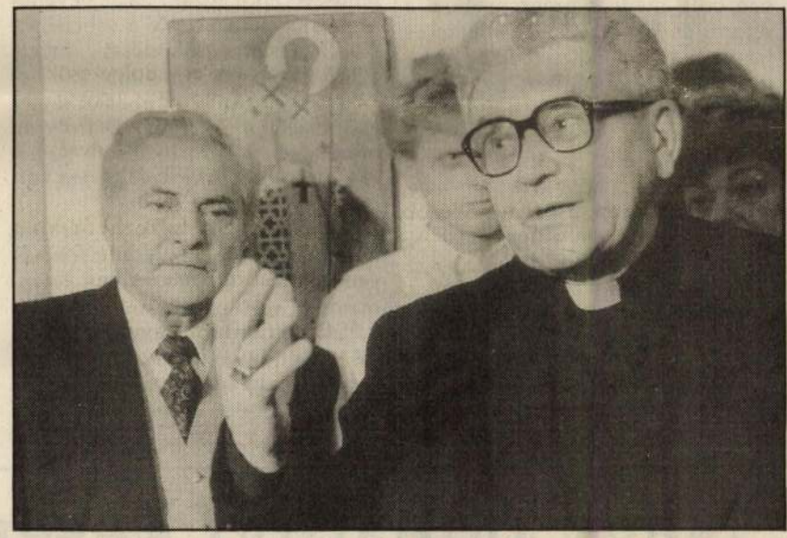

Hajnali történetek

Évforduló

Érezte, hogy a hátán csorog az izzadtság, de lusta volt levenni a zakóját, a cipője meg tocsogott a víztől, reggel óta egyfolytában esett — persze még csak nem is igazi eső ez, hogy az ember azt mondhassa, né, hogy zuhog!, éppen csak szemerkélt ez az undorító, nyálszerű valami, ami egyedül arra jó, hogy fülledtté váljon tőle a levegő, az emberek hátán meg hadd csorogjon az izzadtság.

És az a rohadt busz se jön már legalább tíz perce.

Hajnalinak rossz kedve volt. A kezében tartott virágcsokor szinte teljesen átázott már, hiába próbált úgy állni, hogy a testével fedezze valahogy, az a hét szál rózsa, ami félórája még olyan gyönyörű volt, lassan úgy kezdett kinézni, mintha egy kuka mélyéről ásta volna elő. A fő baj persze az, hogy fogalma se volt róla, milyen alkalomból vette ezt a csokrot. A felesége délelőtt betelefonált a színházba, és titokzatos hangon megkérdezte, hogy ugye nem felejtette el az évfordulót. Éppen ma két éve történt, súgta Hajnaliné a kagylóba, ő meg persze mi mást tehetett volna, mint hogy rávágja, édesem, hogy is felejthetném el. Pedig megtette.

Azóta azon töri a fejét, mi is történt pontosan két évvel ezelőtt, de nem sokra jutott vele. Akkor már ismerte a nőt, legalább két héttel túl voltak azon a garden partyn, ahol bemutatták őket egymásnak, talán az első randevú?, de nem, úgy emlékezett, hogy már a buli másnapján összefutottak valahol, akkor meg mi a fene lehet ez?

Végre megjött a busz, de nem volt benne sok köszönet, alig tudta bepréselni magát a tömegbe, éles és csontos könyökök fúrták az oldalát, az arcába lihegtek, nyirkos tapintású esernyők tapadtak a kezéhez, inkább leszállt egy megállóval előbb, csak ne kelljen tovább szenvednie, gyalog indult tovább a lakásuk felé, összerán-colt homlokkal kerülgette a tócsákat, de a memóriája cserben hagyta, mint már annyiszor.

A kapu előtt volt már, amikor valaki hátulról megrángatta a kabátja ujját.

— Szia, papa.

A lánya volt az, a hátán iskolatáska, egyik kezében hatalmas rajztábla, vizes haja a szemébe lógott, a másik kezét kinyújtotta, tenyérrel fölfelé, és nézte, hogy gyűlik a tenyerében az esővíz.

Kézenfogva indultak fel a lépcsőn, közben Hajnali megkérdezte:

— Kriszti. Nem tudod véletlenül, mit is ünneplünk ma?

A kislány apja arcába nézett, aztán a sokat szenvedett csokorra, és a fejét kezdte csóválni rosszallón, ahogy tőle tanulta, aztán felvonta a szemöldökét egészen a haja tövéig, csak akkor válaszolt.

— Jaaj. Hát ma van, mert ez az, hogy először megillettem valóban mesélte a fi[illegible]

Hajnali Szécheny[illegible]

Kerék Imre:

Négysorosok

Őszi síp

Tarlók fölött az ökörnyál selyemcérnája leng. Pirregő tücsök fújja őszi hangú sípját. Búvóhelyet vackol a nyúl a kukoricakúpba.

J. atya legendáriuma

A szent olaj

J. atya aggodalmasan tévelygett a bolt polcai között. Időnként rápillantott kis cetlijére, melyre Matyi bácsi gondosan följegyezte vásárolni valóit. Igyekezett olvashatóan írni, ami nála azt jelentette, hogy a betűk szárát szépen megvastagítani. Ráadásul [illegible]ndben írta egymás alá az

— Az olajat!

— Honnan szerezte?

— A konyhából.

A többit képzelhetjük. A püspök úr elmormolta a szentelés szavait, a bérmálkozás rendben befejeződött. Senki sem tudta, m[illegible]

főzzön, de ő határozottan ellenállt. „Úgyis annyit eszik, még jobban meghízik a zsírtól!" — jelentette ki ellentmondást nem tűrő határozottsággal. Így maradt az olaj és a gyalázat.

— Tessék [illegible]

Ötven év után, a pálya széléről

Ez az a föld, ahonnan az égre kell néznünk...

Arany- gyémánt- és rubindiplomákat adtak át a múlt év végén az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen az ötven, hatvan illetve hatvanöt éve végzett hallgatóknak. A kitüntetettek nevében Szálka Irma tanárnő szólt.

Meghatottan gondolunk most arra, hogy ötven évvel ezelőtt, 1945-ben, a romokban heverő fővárosban, itt, ebben a teremben, az ostrom után először hangzott fel újra a doktori eskü a fiatal ajkakról: „Esküszöm az élő Istenre..." s a végén a megerősítő záradék: „Isten engem úgy segéljen!"

Ma, 1995-ben, az esküszövegekből kimaradt az Isten. Szomorúan látjuk, hogy a díszterem bejárati ajtaja fölött nincs már ott a Madonna fehér domborműve s az Egyetem Szentegyháza sem tartozik ide.

Változtak az idők felettünk, de van, ami változatlan: a hála, melyyel emlékezünk a Bölcsészettudományi Kar Európa-hírű tudós professzoraira, részemről *Domnovszky Sándorra*, *Szentpétery Imrére*, *Mályusz Elemérre*, a tragikus sorsú *Szekfű Gyulára*, *Gerevich Tiborra* s kiki a maga professzoraira.

A Pázmány Péter Egyetem adott az országnak orvosokat, teológusokat, jogászokat és bölcsész-pedagógusokat. Adta pedig a legjavát a magyar értelmiségnek a társadalom minden rétegéből s lett a tanyai, falusi paraszt fiúból méltóságos úr, excellenciás úr, nem is egyet ismertem személyesen. Volt aki *csak* szegény tanárember maradt, de gazdag volt tudásban, hitben, lelkesedésben.

Minden korszakban a pedagógus-társadalom munkáján dől el a nemzet sorsa. Hogy a haza virágai ifjúsága milyen lesz, az az iskolának, ez a nemzedék Trianon nemzedéke, szüleink még a Monarchia szülöttei. E két nemzedék együtt szenvedett háborút, összeomlást, kommünt, országmegcsonkítást, Doni katasztrófát, kínzást, halált és börtönt, vagyonelkobzást és kitelepítést, egyes társadalmi osztály számára numerus nullust. Az apokaliptikus viharok azonban nem törték meg e két nemzedék tűrőképességét, mely az erkölcsi tartalom mércéje. És azért nem tudták megtörni, mert az arra hivatottak annak idején a szívükbe oltották, hogy Magyarország az a föld, melyen nekünk élnünk s halnunk kell, s ahonnan az égre, Istenre néznünk kell!

Ötven év után, itt van a maradék nemzedék maradéka. Úgy szokták mondani: az ifjúságé a jövő. Miénk viszont a múlt, teljes valóságában és átélésében. Jobban tudjuk és ismerjük, mint azok a történészek, akik majd egyszer megírják a XX. század történetét „sine ira et studio".

S hogyan látjuk a harmadik nemzedéket, a kenyérgondokkal küzdő, kiábrándult, fáradt középkorúakat? A kettős nevelésben felnőtteket, akik megtántorodtak a pénz utáni hajszában és legtöbbjük elkopott emberré vált?

Azt kérjük, ne csüggedjenek, ne dobják el maguktól az erkölcsi értékeket és a haza szeretetét. Egy nemzet egésze várja tőlük most a felemelkedést!

Az ifjúságnak mindig vissza kell térnie Széchenyi István örök magyar programjához: a reform és konzerválás — újítás és hagyomány szintéziséhez, a magyarabb magyarsághoz. Ez a magyar közoktatás feladata óvodától az egyetemig. S nem kell sajnálni sem pénzt, sem fáradtságot! Nem elvonni, hanem adni kell!

Ötven év után, a pálya széléről, mi öregek nem tehetünk mást — hinnünk kell az ifjúságban!

Ötven év munkája nagy munka. S a nagy munkáért mi, a nemzet napszámosai, ismételten újra megköszönjük az Egyetem Tanácsának ezt az ünnepséget és megtiszteltetést!

Beetetik a halakat?

1996. január 7-én meghalt Grósz Károly. Halottakról vagy jót vagy semmit, tartja a régi közmondás. Nyugodjék békében. Az Úr ítéletét, hitünk szerint, nem kerülheti el ő sem. Nem is foglalkoznánk a személyével, ha nem kényszerítene erre az a „sajátságos" beállítás, amelyben őt most feltűntetni igyekeznek...

A neve szerint „Objektív" tévéműsor január 8-án 15 percet áldozott a volt MSZMP főtitkár személyének, aki mindvégig ellene volt a rendszerváltozásnak. Saját bevallása szerint nem értette a szocialista piacgazdaság működését, mégis azt akarta megreformálni.

Ez az „objektív" negyed óra, úgy emlékezett meg Grósz Károlyról, mintha igazi reformer lett volna, aki szocialista alapokon kívánt változtatni a helyzeten.

Talán Olvasóinknak is feltűnt már, hogy mind az újságok többségében, mind a televízióban folyamatosan reklámszerűen azt sulykolják mindenkibe, hogy ami 1945-től történt az igazándiból nem volt rossz, csak egyesek tévútra vitték a dolgokat. Ebben a műsorban azért elhangzott, hogy maga Grósz Károly is megdöbbent, milyen hatalmas államadósságot sikerült felhalmoznia a Magyar Népköztársaságnak. Ez a csődhelyzet ébresztette rá az akkori kommunistákat, hogy a gazdasági hatalom birtokában célszerűbb nagyvonalúan — kissé ugyan vonakodva — átadni a politikai hatalmat (és vele a csődöt!) az akkori ellenzék valamely pártjának. S bár 1993-tól (az elkövetett hibák ellenére) már látszódtak a kilábalás esélyei (persze ez nem kapott akkora publicitást), „bejött" az eredeti elképzelés: az MDF vezette kormány megbukott, s miközben most minden bajt arra a négy évre próbálnak rákenni, az eredmények kiaknázása és az esetleges lassú javulás persze már a mostani kormány sikereként kerül reklámozásra, ehhez még egy halott emlékét is felhasználják!

Olyan ez mint a horgászat, először „beetetik" a halakat, s utána már sokkal könnyebben ráharapnak a csalira.

Ne hagyjuk, hogy ostoba halaknak nézzenek bennünket!

(H.G.)

Nagy pohárnyi keserű csöpp... a tengerben

A legutóbbi nyugdíjemeléskor rokkantnyugdíjam meghaladta a családi pótlék összegét.

Egymagamra tehát többet kapok, mint négy gyermekemre. A rokkantnyugdíj — feltételezésem szerint — arra szolgál, hogy betegségem, tehetetlenségem folytán ne maradjak ellátatlan. A családi pótlék pedig arra szolgál(na), hogy gyermekeim — lé-

túllépi hatáskörét, gazdaságpolitikai kérdésekbe szól bele, beszűkíti a kormány, a pénzügyminiszter mozgásterét. Bokros Lajos csupán arról feledkezik meg, hogy miniszternek szegődött, és így az Alkotmányra tett esküje kötelezi. Az ország érdekeit kell tehát szolgálnia.

Rokkantnyugdíjas vagyok, négy kiskorú gyermekemmel, „főállású

2.) Ebből is következően, hagyják nálunk azt a kevéske kis pénzt, amit nagy nehezen megkeresünk. Megalázó helyzet, amikor gyermekeim joggal szegezik nekem: Te nem tudsz annyi pénzt keresni, hogy megéljünk belőle, miért kell állandóan segélyekért folyamodni? És én hiába mondom, hogy azt a havi létminimumot talán még rok-

Agárdy Gábor Szegeden ünnepel

A népszerű színész szerint hetvenöt évhez már gazemberség kell

Az Agárdy Gáborról nemrég megjelent könyv végén a kitűnő színész elsorolja, mit kívánna a jó tündértől 1997 augusztusában a 75. születésnapjára. Kívánságai a következők: mindenekelőtt legyen egészsége, azután hogy még megérhesse az új Nemzeti Színház elkészültét, s végül kapjon egy-két jó szerepet.

Agárdy Gábort a tévéjátékokban is sokszor csodálhattuk

– Mikor is van a születésnapja? A lexikonok hol augusztus 2-át, hol augusztus 20-át írnak.

– Augusztus 2-án.

– Hogyan ünnepel?

– Egykori iskolatársaim meghívtak Szegedre, osztálytalálkozóra. Ott mindannyian egyszerre ünnepeljük majd meg, hogy 75 évesek vagyunk. A kedvükért ünneplek, magamtól nem tettem volna. Magyarországon 75 évig élni: ehhez gazemberség kell. Régen minden tisztességes színész hatvanévesen felszerződött a mennyei társulatba...

– Pontosan annyi évet töltött ön a színpadon, hiszen már 15 esztendős korában szerződést kapott Szegeden.

– Az első színpadi szerepemet már nyolcéves koromban eljátszottam *Bónyi Adorján* Az elcserélt ember című darabjában. Úgy kerültem a színházhoz, hogy az albérlőnk, *Horváth József* operaénekes beajánlott, amikor gyerekszereplőt kerestek. Tudni kell, hogy pokolian rossz gyerek voltam, de amikor beléptem a színházba, mintha megbabonáztak volna. A színház miatt maradtam ki később a gimnáziumból is.

– Nem is végzett színiakadémiát?

– Színiakadémiát nem, de az Országos Színészegyesület iskolájában letettem a megfelelő vizsgákat.

– Az Agárdy nevet is a színház miatt vette fel?

– Nem, ezt 1933-ban a fiútestvéreimmel együtt kellett felvennünk. Az eredeti nevem Arcalijan, apám örmény menekült volt.

– Lehet, hogy emiatt vonzódik ön az ikonfestéshez?

– Ki tudja? De az biztos, hogy az ikonfestés vágyát egy 1967-es szófiai zivatarnak köszönhetem, amely bezavart az egyik templomba. Gyönyörű ikonokat láttam. A templomszolga el is magyarázta az ikonfestés technikáját, én pedig itthon kipróbáltam. Később elzarándokoltam a leghíresebb kolostorokba, és igyekeztem elsajátítani a mesterfogásokat. Gyerekkorom óta festek, játszottam olyan társulatokban, ahol a díszletet is én festettem.

– El is adja a képeit?

– Soha. Ajándékba viszont igen. *Göncz Árpád* például, amikor Oroszországba látogatott, az egyik ikonommal ajándékozta meg *II. Alekszij* pátriárkát. Szent István-képemet pedig *II. János Pál* pápa kapta államfői ajándékként Pannonhalmán. Több kiállításon is bemutattam az ikonjaimat, most éppen Szegedre készülök velük.

– Színházban milyen újdonságokra készül?

– Ősszel, több mint negyven év után visszatérek első színházamba, Szegedre, egy premier erejéig. A Luxemburg grófjában alakítom Sir Basilt.

Csordás Lajos

öntött el.
víz volt. 1

ték. Az árhu
te el a fővár
partokat ug
napra le kell
szintje jóval
radt. Az első
a második pe
ten tetőzött.
dig már csa
árvízvédelm
tette szükség

Egyes vízü
üzemeléséne
ják, mások
árvizek keze
get az erőmű
leménye sze
vezetett víz
mértékben c

igazgatóságokon – tudtuk meg *Váradi Józseftől*, a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium vízkár-elhárítási főosztályának vezetőjétől.

A gátrendszer fejlesztésére az idén 3 milliárd 200 millió forintot tud fordítani a szaktárca. A most levonuló árvizek elleni védekezési költségekre pedig kormányzati döntés eredményeként további 200 millió forint támogatás áll a védelmet ellátó vízügyi igazgatóságok rendelkezésére. Váradi József szerint azonban az idén is kevés az árvízvédelemre szánt összeg. A néhol 150 éves védvonalak felújítására ugyanis legalább évente 4-4,5 milliárd forintot kellene költeni ahhoz, hogy a töltések a későbbi áradások ellen is megvédjék a veszélyeztetett területeket. A gátak állapotának gyors romlásához hozzájárult az elmúlt évtized aszályos időjárása is. A nedvesség hiánya miatt több helyen kiszáradtak, megrepedeztek a

Nemzetközi segítség a károsu

Európában viszonylag ritkán fordul elő olyan heves esőzés a nyári hónapokban, mint amilyen a mostani júliust jellemezte. A Közép-Európa felett örvénylő, nagy nedvességtartalmú ciklonok hatására július 4-től e hét közepéig igen nagy mennyiségű csapadék hullott a térségre. Az esőzések zöme a már addig is elázott cseh és lengyel területekre és az Alpok lejtőire hullott. A helyenként a 60 millimétert is meghaladó esők szinte azonnal áradásokat idéztek elő a hegyvidékekről lefutó folyókban, legjobban a Morva és az Odera vízszintje emelkedett meg. A lengyel és a cseh területeken súlyos katasztrófát idézett elő már az első árhullám is: Csehország egyharmada, a lengyel területeknek a tíz százaléka került víz alá. Az árvizek a cseh területeken mintegy félszáz, Lengyelországban pedig közel száz ember életét követelték. A lengyel kormány az elmúlt hét péntekét, a cseh kabinet pedig e hét csütörtökét nemzeti gyásznappá nyilvánította az elhunytak emlékére.

Az árvízkárok helyreállítására Helmut Kohl német kancellár az elmúlt héten négyszázn
az Európai Unió pedig további
fel a lengyel kormány megsegítés
leine Albright, az Amerikai Egy
nisztere ajánlott támogatást, de
get nem említett. Az Európai B
ECU-t különített el a két bajba ju

Magyarország kormánybizottsá
károsult országok megsegítésére.
dult Lengyelországba a közleked
lem és a csatornázási művek tec
szállítmányokat 47 vízügyi, hírkö
ber kísérte. A humanitárius szerv
víz, tartós élelmiszer és gyógyszer
kamion szállította a bajba jutott t

A második árhullám már keves
gyel, német és cseh városokban,
tette az ottani árvízvédelmi szake

AGÁRDY GÁBOR

ikonkiálmitása

VÁRSZÍNHÁZ GALÉRIA

1996 május.

Magas színvonal elérhető áron

JO-KER ÜZLETHÁZ
1053 Bp., Kossuth L. u. 13.
Tel.: 266-9070

Többféle színből és formából választhat!

A ***NOLTE*** BÚTORCSALÁD

- *hálószobabútorok*
- *gardróbszekrények*
- *nappalik*
- *kiegészítő komódok*

KÍVÁNSÁG SZERINTI ÖSSZEÁLLÍTÁSAIT KÍNÁLJUK

** panel- kis- és nagylakások * galériák **
** tetőterek * családi házak * panziók **
** szállodák * BERENDEZÉSÉRE.*

Lakberendezési szaktanácsadással segítjük vásárlását!

Új Magyarok . 1997 VIII. 11.

Agárdy Gábor

A mozgalmat Anglia és Franciaország indította 1975-ben. Azóta hét ország csatlakozott, a kelet-európaiak közül egyedül Magyarország. Hazánk negyedik éve vesz részt a versengésben.

A zsűri augusztus közepén, az összes benevezett település megtekintése után hozza meg e döntését. A verseny eredményét szeptemberben Angliában hirdetik majd ki. A díjakkal nem jár pénzjutalom, elnyerésük, mint a zsűri elnöke hangsúlyozta, nem anyagi, hanem erkölcsi elismerés. A megszerzett nemzetközi hírnév, az ismertség azonban jól hasznosítható az idegenforgalomban is. Idén a hazai virágosítási versenybe, amely lehetőséget ad a nemzetközi megmérettetésre is, csaknem 300 település nevezett be.

többen megerőszakolták.

rendőrnél.

Színésztárlat Szegeden

Agárdy Gábor képeit Párizsban és Moszkvában őrzik

Hajdani diáktársak és tisztelők népes serege körében nyitották meg pénteken *Agárdy Gábor* ikonkiállítását Szegeden a Móra Ferenc Múzeumban. A Kossuth-díjas színművész szombati 75. születésnapja alkalmából a szülőváros kínált lehetőséget számára, hogy másik énjét előtérbe állítva, ezúttal mint európai hírű festő mutatkozzon be a Tisza-parti városban, melynek diákja volt.

Agárdy Gábor szülei 1915-ben Örményországból érkeztek Szegedre, és a kisdiákot a korán megözvegyült édesanyjánál albérlőként lakó színészek példája vonzotta a teátrumhoz, de ugyanakkor a rajzművészet és a festészet iránt is érdeklődött. Tandíját is ebből fedezte, kiegészítve segédszínészi fizetését. Mint a tárlat megnyitásán elmondta: 1968-ban egy templom ikonfalának tanulmányozása változtatta meg addigi életét. Egyre intenzívebben érdeklődött a festészet, különösen az ikonok iránt. A Szegedi Szabadtéri Játékokon egykor 11 évesen debütáló színész nevét ma már a festészetben is jegyzik; képeit Párizsban és Moszkvában őrzik, s eddig festett csaknem háromszáz ikonja úgyszólván megszerezhetetlen.

SKIBOY METEOROLÓGIA

Átmenetileg elkerülik az időjárási frontok a Kárpát-medencét. Egyre több lesz a napsütés, és erősödik a nappali felmelegedés. Az átmenetileg megnövekvő gomolyfelhőkből már csak egy-két helyen alakul ki zápor. Az északi-északkelti szél a tiszántúli területeken még élénk lesz.

Kedden túlnyomóan napos idő és csak nyárias gomolyfelhők kialakulása várható. Szerdán egy gyenge hidegfront éri el térségünket. Emiatt erősebben megnőnek a gomolyfelhők és főleg északon zivatar is előfordul. Szerdán már csak elszórtan lesznek délutáni záporok, zivatarok.

SKIBOY NYÁRON IS: GÖRKORI BOLT!
Új és használt, olcsó és márkás görkorik, védőfelszerelések, alkatrészek, szervíz.
dapest VII., Erzsébet krt. 23. ☎ 06-20-423-290, 06-20-244-083.

Hűlt helye volt a kábelnek

Szándékos rongálás miatt sérült meg pénteken délután a Matáv Rt. optikai kábele Tatabánya és Bicske között – tájékoztatta az MTI-t a társaság ügyeletese. A Matáv hibaelhárításra kivonuló szakembereinek megállapítása szerint az ismeretlen tettesek 100 méternyit kivágtak a vezetékből. A szakemberek a hibát elhárították, 16 óra 15 perckor helyreállt a telefon-összeköttetés a nyugati országokkal.

Lottószámok

A Szerencsejáték Rt. tájékoztatása szerint a 31. heti 5/90-es lottósorsoláson az alábbi számokat húzták ki: **31, 37, 44, 73, 86.** Jokerszám: **121 323.**

A 6/45-ös lottó számsorsolásán a következő nyerőszámok kerültek kisorsolásra: **2, 13, 14, 18, 20, 36.** A pótszám: **11.**

AGÁRDY Gábor felvő

Önállóan, szövetségben

A Szociáldemokrata Néppárt nem erőlteti az egyesülést az MSZDP-vel

Szociáldemokrata körökben — mind az MSZDP-ben, mind a közelmúltban megalakult Szociáldemokrata Néppártban — némi *zavart keltett* a két párt majdani egyesítéséről szóló, lapunkban megjelent híradás. Ezután *Borbély Endre*, az MSZDP elnöke úgy nyilatkozott, hogy bár a két párt vezetői valóban tárgyaltak egymással egy esetleges egyesülésről, érdemi döntés nem született. A pártelnök kijelentette, *ragaszkodnak az önállósághoz;* a megújulás záloga nem egy új szociáldemokrata párt létrejötte.

Megkértük *Szabó Pált*, a Szociáldemokrata Néppárt szóvivőjét, tisztázza az egyesülési tárgyalások körüli esetleges félreértéseket.

— Pártunk ügyvezetősége a hazai szociáldemokrácia megosztottságát sajnálatosnak, s reményei szerint *átmeneti állapotnak* tekinti — mondta. — Ennek megfelelően valamennyi, magát szociáldemokrata csoportnak, pártnak nevező szervezettel *folyamatos párbeszédre és együttműködésre törekszik* a kölcsönös tisztelet és korrektség jegyében. *Egri György* tárgyalásaira az MSZDP vezetőivel a kapcsolattartásnak ezen keretei között került sor.

— Tehát mégis volt egyesítést célzó tárgyalás?

— A Szociáldemokrata Néppárt *most* nem kíván az MSZDP vezetésével egyesülési tárgyalásokat folytatni, mert jelen pillanatban nem látja realitását a megvalósításnak. Egyetértünk Borbély Endrével abban, hogy a szociáldemokrata közösségek egymásra találása csak szerves fejlődés, a tagság felismerésének és kezdeményezésének következményeként valósulhat meg. *Ez az erő félre fogja állítani azokat, akik kicsinyes hatalomféltésből ma még a megosztottságban érdekeltek.* Ügyvezetőségünk ezt a kristályosodási folyamatot nem kívánja erőltetni. Tisztában van azzal, hogy a szociáldemokrata értékek társadalmi érvényesítésére csak egy *erős, hiteles és egységes szociáldemokrata pártnak* lesz jó esélye. Addig is, míg ez a felismerés nem válik széles körben meghatározóvá, a Szociáldemokrata Néppárt *nem tolakodóan*, de mindig keresni és építeni kíván.

(horváth)

Parlamenti törvénymódosítási javaslatok

Hányan képviseljék a kisebbséget?

Hosszas, de korántsem lezárt viták után kétféle törvénymódosító javaslat is született a nemzeti és etnikai kisebbségek parlamenti képviseletének szabályozására. Az egyiket Jakab Róbertné és Tabajdi Csaba szocialista képviselők dolgozták ki, s javaslatukat a parlament még márciusban napirendre tűzte. Ám azóta nem tárgyalta még sem az emberi jogi, sem az alkotmányügyi bizottság. A másik javaslat nemrégiben kapott zöld utat a kormánytól, így ennek napirendre tűzéséről várhatóan az őszi ülésszakon dönt a plénum. Két párhuzamos törvénymódosító javaslat fekszik tehát az Országgyűlés asztalán.

Körülbelül két évvel ezelőtt *volt már* arra *precedens*, hogy előbb az ellenzék, majd jókora késéssel a kormány nyújtott be törvényjavaslatot ugyanabban a témában. *Akkor a koalíciós többség úgy ítélte meg: párhuzamos előterjesztéseket nem tárgyalhat a parlament, ezért az egyik javaslatot módosító indítványként kell kezelni.* S mi sem volt természetesebb, mint hogy a kormány-előterjesztést kezelték „eredetiként", az ellenzékét pedig módosításként. Ebből kiindulva nagyon valószínű, hogy most is ez lesz a két javaslat sorsa, feltéve, hogy a szocialisták módosításként is fenntartják indítványukat. Hiszen az nagyon sok elemében megegyezik a kormányéval vagy hasonlít rá.

A kormány törvényjavaslata teljesebb, hiszen a választójogi törveny szabályait, mindenütt, ahol a pártokról van szó, kiegészíti a kisebbségekre vonatkozó szabályokkal is. A szocialisták javaslata csupán a kisebbségi képviselők választási „technikáját" foglalja magában. A kormány javaslata szerint *az országgyűlési képviselők száma 399*, a szocialisták ezt úgy fogalmazzák meg, hogy *az országgyűlési képviselők száma — a nemzeti és etnikai kisebbségek képviselői nélkül — 386*. A kormány szándéka ugyanis az, hogy a hazánkban bejegyzett 13 kisebbség számára egy képviselői helyet mindenképpen biztosítson a parlamentben. A szocialisták javaslatának megvalósulásával viszont ez a szám akár nagyobb is lehet.

A kormány elképzelése szerint négyféle módon: *egyéni választókerületi, területi listás, töredékszavazatokon alapuló országos listás és kisebbségi országos listás* választással lehet valaki országgyűlési képviselő. A 13 kisebbség egy-egy országos listát állíthat. A szocialisták is ugyanennyi országos listában gondolkodnak. A két változat azonban a listaállítás feltételeiben eltér egymástól. *A kormány előterjesztésében a listaállításnak nem feltétele, hogy a kisebbség az egyéni választókerületek egynegyedében, de legalább két egyéni választókerületben jelöltet állítsanak, mint ahogy az sem, hogy legalább hét területi listával rendelkezzenek. Az MSZP-sek viszont azt javasolják, hogy listát csak az a kisebbség állíthasson, amelyik legalább négy egyéni jelöltet állított.*

A kormány szerint a kisebbségek országos listáin *az első mandátum megszerzéséhez legalább 3 ezer szavazat szükséges*, a szocialisták viszont azt ajánlják, hogy *az országos listát állító kisebbségek választási eredményüktől függetlenül egy-egy mandátumot kapjanak.* Szerintük az országos kisebbségi listákat a területi listákon fel kell tüntetni, s az egyéni jelöltekre, valamint a területi listákra leadott szavazatokat országos szinten összesíteni kell. *S azok a kisebbségi listák, amelyek ily módon az országosan összesített szavazatok 0,4 százalékát megszerezték, egy-egy további mandátumhoz jutnak.* Ha ez az arány 0,8, akkor a mandátumok száma kettő, ha 1,2, akkor a mandátumok száma 3 és így tovább. *Képviselő* pedig az a jelölt *lesz, aki a sorban következő legmagasabb százalékos eredményt vagy legtöbb szavazatot ért el.* (A 0,4 százalék azt jelenti, hogy a választójogi törvény szerint a pártoknak a mandátum megszerzéséhez legalább 4 százalékot kell szerezniük az országosan összesített szavazatokból, a kisebbségek viszont csak az ország lakosságának körülbelül 0,1-ét alkotják.)

A kormányjavaslat szerint a kisebbségi jelöltek és listák eredményét az egyéni és a területi választókerületben a pártokéval azonos módon kell megállapítani, ezt követik a töredékszavazat-számítások. Ugyanis a választójogi törvény úgy módosulna, hogy egyéni választókerületben 176, területi listán 152, *országos listán pedig 71 mandátumot lehet kiosztani.* Ezen az országos listán először a kedvezményes kisebbségi mandátumokat kell kiosztani, s a megmaradt mandátumok oszthatók szét a párt-, illetve a kisebbségi országos listák töredékszavazatai alapján.

Arra már csak a kormány javaslata tér ki, hogy *a listákon — kívánságra — a kisebbség vagy kisebbségi szervezet nevét a kisebbség anyanyelvén is fel kell tüntetni.*

(csoknyay)

Augusztus 20-án Ópusztaszeren

Mozgalom a szebb Magyarországért

(Megyei tudósítónktól)

„Mutassunk jó képet magunkról!" — Körülbelül így fogalmazható meg annak a mozgalomnak a lényege, amelyet az Ipartestületek Országos Szövetségének Magyar Kézműves Kamarája kezdeményez.

— Olyan településfejlesztési mozgalmat indítunk — fogalmazta meg *Kassai Róbert*, az Iposz alelnöke —, amely az öntevékenységre, a meglévő pénzek jobb, ésszerűbb elosztására, adományokra, nemzetközi tenderekre alapozva a jelenleginél szebb Magyarországot teremt és mutat a hozzánk látogató külföldieknek.

Egyrészt *a honfoglalás* 1100. évfordulójának közeledése, másrészt *a budapesti expo* adta az ötletet arra, hogy a különféle vállalkozókat tömörítő szervezet — országszerte jelenleg 136 ezer tagot számlálnak —, *a helyi önkormányzatokkal összefogva, a világkiállítás szervezőirodájának támogatását bírva* meghirdesse ezt a szebb Magyarországért programot.

Kifejezetten *a magyar falvak, városok tradicionális képét, a rájuk jellemző építészeti környezetet szeretnék tiszta, kultúrált, hangulatos körülmények között megjeleníteni.* Az ország 3200 polgármesteri hivatalához fordultak levélben, s meghívták őket augusztus 20-ára Ópusztaszerre. Ott írják majd alá elképzeléseik szerint az együttműködési megállapodást az Iposz és az önkormányzatok között. Ez egyben alapítvány is lesz.

A mozgalmat akkor is megindítják, ha kezdetben kevesen jelentkeznek, a többiek legfeljebb később csatlakoznak hozzá; az alapítvány nyitott. Egyébként a magánadományozók megjelölhetik, mire szánják a pénzüket. *Nevüket feltüntetik* a segítségükkel helyreállított műemléken, kandeláberen, felújított régi épületen stb.

Az ország vidéki önkormányzatainak fejlesztésre fordítható forintjai — jobb szervezéssel — ésszerűbben hasznosíthatók lennének az ország szépítéséhez. Mindez a környezeti kultúra általános fejlesztését, a lokálpatriotizmus erősödését is szolgálná. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy *a mozgalom némi munkalehetőséget kínál a helybeli vállalkozóknak, s közmunka-lehetőséget teremt a munkanélkülieknek.*

(bráz)

Az MVSZ a megújulás útján

A Magyarok Világszövetségének Elnöksége *megdöbbenéssel veszi tudomásul*, hogy az utóbbi időben az MVSZ munkájáról több tudósítás, interjú jelent meg a személyeskedések, *rágalmak alacsony szintjén*, lényegében *Kincses Előd* főtitkár személyére és személyes ügyére próbálva leszűkíteni az MVSZ-ben folyó munkát. Ezzel kapcsolatban az elnökség sajnálkozással és aggodalommal állapítja meg, hogy Kincses Előd főtitkár *semmibe vette* az 1992. július 4-i elnökségi ülésen hozott határozatot (104/1992. sz.), amelyben felkérte, tanúsítson tartózkodó magatartást megnyilatkozásaiban. Ehelyett a főtitkár *egyoldalúan a sajtó nyilvánossága elé vitte az MVSZ vezetésén belüli véleménykülönbségeket*, és nem tartózkodott személyeket és az egész testületet sértő, megalapozatlan, *személyeskedő* nyilatkozatoktól sem.

Ezekben a hetekben záródik az a közel háromnegyed éves munka, amelynek *célja* — az 1991. decemberi rendkívüli közgyűlés határozatai értelmében — egy *megújult* Magyarok Világszövetsége *működési kereteinek és elvi alapjainak kidolgozása*, a világ magyarságának hatékony közösségbe fogása. 15 kulturális, vallási és szakmai rendezvény, két kiállítás, a Magyarok III. Világkongresszusa és a világszövetség küldöttközgyűlése eredményes megszervezésének feladata áll előttünk. Ezekre a rendezvényekre a világ szinte valamennyi országából több mint ötezer magyart hívtunk és várunk haza, a világ magyarságának igen sok kitűnőségét. Az MVSZ elnöksége a találkozás és a közös gondolkodás *ezen alkalmainak megszervezésére kívánja fordítani az összes energiákat*, és nem a sajtó által oly szívesen szellőztetett sorozatos vádak és rágalmak megcáfolására, amelyek *a tények nem ismeretén vagy szándékos félreértelmezésén alapulnak.*

Máltai menekítők segítsége

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat a magyarországi menekülttáborokban tartózkodó menekültek közül 150 fő *(félárva bosnyák gyerekek és kísérőként édesanyjuk) németországi elhelyezését kezdeményezte* a magyar Menekültügyi Hivatalnál. Fogadójuk a Németországban tevékenykedő Kriegskinderhilfe segélyszervezet. Az úti okmányok intézése miatt ezt követően *kétnaponként* indítanak hasonló nagyságrendű csoportokat. Az utazók a nagyatádi, mohácsi és máriagyüdi menekülttáborokból kerülnek ki.

A Bosznia-Hercegovinából elmenekült, *kitoloncolt* emberek megsegítésére az Ungarische Malteser Caritas Dienst németországi testvérszervezetünk vezetője, *Boeselager Csilla* asszony *nagyszabású gyűjtést kezdeményezett.* Ennek eredményeképpen a münsteri egyházmegye vezetője, *dr. Reihard Lettman* püspök a *magyarországi családoknál elhelyezett bosnyák menekültek megsegítésére* felajánlotta püspökségének egy teljes hét végi perselypénzét.

BANDITÁK BUKÁSA

A félkarú bandita játszmát vesztett, ám egyesek szerint a mérközésről is lecsúszott. A félkarú bandita egyébként nem játékautomata, nem is testi fogyatékos gengszter, hanem Balaton-parti zöldséges kiskereskedő, aki hosszú éveken át arcátlanul úgy nyelte le a pénzt, mint az előbb említett elmés szerkezet. A félkarú bandita most a fogát szívja, mert minden előzetes várakozás ellenére a magyar tenger partján nemcsak a kánikula, hanem a piacgazdaság is tombol.

Az előbbi, érthető okok miatt, jóval nagyobb hőfokon, ám az utóbbi mocorgása és útkeresése biztató jel, hogy akár már a következő szezonban is több lesz a tisztességes kereskedő, mint a három-négy hónap alatt milliomossá akarni vágyó „félkarú". Amúgy ma a Balaton mentén több a rutinos siránkozás, mint a valós kesergés. Néhány hete még senki nem hitte, hogy nem fuccsol be az idény. Úgy tűnik, a boszniai háború mégsem riasztott el annyi külföldi vendéget, mint ahány magyart a csillagos eget ostromló árak.

Mert ahogy kitört Németországban a nyári szünet, úgy népesültek be a szállodák (sok kempingben már júniusban kitehették a telt ház táblát), és a népek egyre csak jönnek. Tavaly után tehát ismét a németek viszik a prímet, közülük is a keleti országrészből térnek vissza mind nagyobb számban a régről ismert kuncsaftok. A tehetősebbek évtizedes Mercikben, BMW-kben diszelegnek, míg a kevesebb pénzűek a legújabb Lada-típussal tankolják az európai színvonalú, s lassan nemcsak nekünk drága magyar benzint. De Wartburgot, Trabantot már nem rak a feneke alá az egyesült ország polgára. Ezekkel már csak mi furikázunk.

Furcsa nyár ez az idei. Mert a strandon délidőben (amikor köztudottan csak a gutaütéssel játszadozók hevernek!) egy palacsintát sem lehetne a kiégett fűre ejteni, ám a falvak, a víztől mindössze néhány tucat méternyire már kihaltak, a szó szoros értelmében elárvult képet mutatnak. Mind több nyaraló lelakatolt ajtaján fityeg a szomorú tábla: ez a ház eladó. Az évtizedeken át összespórolt pénzen épült hétvégi házakat bagóért kótyavetyélik el, mert csak a csodapalotákat vennék meg árukon. Ugye, nem is csodálkoznak, hogy kacsalábon forgolódóék viszont nem akarnak túladni a házakon. Még akkor sem, ha újra nagy divat „spanyolba", „görögbe", „olaszba" kiruccanni, ám idehaza sem árt, ha van hol reprezentálni. Csupán elvtársuramék helyett uramelvtársék látogatnak le nagyhasúan, szaporán izzadva, mert ez a büdös magyar nap őket sem kíméli.

Jut eszembe a külföldre látogatókról! Ne tessék bedőlni a hiresztelésnek, hogy olcsóbban kijöhetnek, mondjuk, a görög tengerparton, mint Lellén. Mert a jelenleg talán legolcsóbbnak számító görög nyaralás is, saját számításaim szerint legalább 50-60 százalékkal többe kerül, mint a balatoni kikapcsolódás. Pedig idehaza a legolcsóbb helyen is 50 forintért számolnak tíz deka tengeri sült halat, 65 a korsó sör, és 20-nál kezdődik a tölteléket alig látott diós palacsinta. A különbség csupán annyi a tavalyihoz képest, hogy nemtetszésünket kifejezve átballaghatunk a két lépéssel arrébb található boltba, sütödébe, kisvendéglőbe. Itt talán néhány forintot megtakaríthatunk annak köszönhetően, hogy az árkartell már a múlté.

Amúgy több változást nem sikerült felfedeznem. A bóvlit már a külföldiek sem veszik, a fagylalt rekord gyorsasággal olvad el, a parton éppúgy nem érdemes gazda nélkül hagyni értékeinket, a németek és a leglógósabb mellű magyarok pont úgy monokiniznek, mint minden évben. Bár bosszankodásra semmi ok: akkora a hőség, hogy ilyen időben az angolnáknak sincs kedvük átúszniuk az örök vadászmezőkre. Magyarán fogalmazva: nem kell percenként utálatos dögöket letekergetnünk a derekunkról, aminek tulajdonítható viszonylag kevés pácienst kezelnek, a tb-kártya felmutatását követelő rendelőkben, a legkülönbözőbb bőrnyavalyákkal. S ugye, mai változó világunkban ez is csodálatos hír! Természetesen a félkarú bandita bukásáról szóló hírről sem megfeledkezve.

(szerdahelyi)

Bőség zavara a barackosban

Sikeresnek ígérkező tárgyalások után *mégis meghiúsult* a Csongrád megyei őszibarack *lengyelországi exportja*, ugyanis más megyéből olcsóbban ajánlották megvételre a gyümölcsöt. A híres baracktermő vidéknek így — néhány eseti külföldi értékesítéstől eltekintve — marad a belföldi piac, amelyen szintén nem könnyű eladni, különösen nyár derekán, amikor *dömping* van az ízletes gyümölcsből.

A helyi szakemberek szerint a gondok oka a térségben meghonosodott fajták összetételében, továbbá az alkalmazott — elavult és költséges — technológiában keresendő. *A homokvidéken 1600 hektáros területen terem az őszibarack;* az ültetvények hozama mintegy 8500—9000 tonna lesz az idén. Csakhogy *számos fajta egyszerre érik be*, viszont egy-egy fajtából nem terem olyan mennyiség, amiből az egyöntetű árut vásárolni akaró külföldi kereskedő nagy tételben megvenne.

A helyzet megváltoztatására a Csongrád Megyei Földművelésügyi Hivatal, a régió gazdakörei és a nemrégiben megalakult Flóra Őszibarack Alapítvány *fajta- technológiakorszerűsítést kezdeményezett.* Ennek előmozdítására, a mezőgazdasági tárca tájtermelési koncepciójának bevezetése mellett *létre akarnak hozni* egy olyan termeltetési rendszert, amely egységesen biztosítaná a vírusmentes szaporítóanyagot, a korszerű technológiát, a szervezett betakarítást és értékesítést, s gondoskodna a termelők érdekvédelméről.

(MTI)

HÉTFORDÍTÓ

Látványos kivonulás

„Ily szomorú mítoszt!" Megértem, nagyon megértem *Kovács Istvánt*, amikor *Zdzislaw Stroinski* mondatát idézi, mottóként a *Robogunk a nyárba* című kötetében. Hisz magam is csak ezt az egyetlen mondatot módosítom, hajtogatom, mire a kötet utolsó fejezetéhez érek.

Mert reménytelenül szomorú a lengyel film legendája, mítosza. Voltaképpen ma már a legenda, a mítosz léte is kétes. Legalábbis nehéz eldönteni, a valósághoz kötődött ez a mítosz, avagy csak az „őrült filmrajongók" varázsolták „legendássá" *Wajda, Kawalerowicz, Zanussi, Kieslowski* munkáit.

Mindenesetre valamikor szentül hittem — akárcsak Kovács István —, hogy a lengyel film a *„világra nyíló ablak"*, amelyen át *„önmagunkra láthatunk"*. Nekem, nekünk akkortájt — az ötvenes évek végén, a hatvanas évek elején — nem volt szükségünk filmnyelvi szótárakra. Pontosan értettük, mire utal *Wajda Csatornája, Kawarelowicz Mater Johannája.* Mert amiként *Ryszard Kapuscinsky* írja a *Jelenkornál* megjelent kötet előszavában: ezek a filmek *„elutasítva a létező szocializmus valóságát"*, (...) *„a kétarcúságot, a hazugságot"* (...) *„a visszaszerezhető méltóság, a kiegyenesített gerincek, fölemelt fejek idejét jövendölték meg"*.

Már a Vasember sem a régi

De hol van már a méltóság visszaszerzésének szép lehetősége? Józserével már lengyel film sincs. (Legalábbis hiába lapozom át a műsorfüzetet. Csak a „nincset" érzékelem, és nemcsak a lengyel, de a magyar film esetében is.) S egyáltalán, hol van ma már például *Wajda Vasemberének* lázas drámaisága, szép reménysége — amely a *Szolidaritást* és az 1980-as esztendő forró napjait idézte. Hiszen a Szolidaritás — amióta *Walesa* magához édesítgette a hatalmat — már nem hasonlít egykori önmagára. Arra a hatalmas mozgalomra, amely a civil társadalmat jelképezte, s amelyben az egyén önvédelme, önirányítása dominált a mindenható állammal szemben. Ma már a Szolidaritás — szinte egyesült a hatalommal. S a civil társadalom képe ismét messzire került. A politika — ahogy Ryszard Kapuscinsky is megállapítja — ismét *„mindenen eluralkodott, egyre inkább és egyre gyakrabban nézzük a világot a politikusok szemével, mert ránk kényszerítik ezt a látásmódot, ránk erőltetik a maguk értékrendjét, a maguk deformált, egyoldalú, pillanatnyi érdekekkel tarkított valóságlátását"*.

És nemcsak Lengyelországban!

Testes népbarátok

Megértem, nagyon is megértem *Hernádi Miklóst* is, hogy „látványosan kivonult" a magyar irodalmi közéletből. Mivel magam is úgy érzem, hogy az *„írók társadalma végképp veszteglésre kényszerült"*. Persze szerintem nemcsak az írók társadalma, de az egész világ kissé „ellehetetlenült" körülöttünk... Manapság nemcsak az irodalmi közéletben sürgölődnek a *„mamelukok, kormányfullajtárok s krakéler gazdaivadékok"*... Mindenesetre Hernádi Miklós azt állítja, hogy amikor *„testes népbarátok"* nyaldossák körül vasárnapi *„rádióhullámokkal"* a népet, az író csak a hallgatást választhatja.

Különben is — ahogy a *168 óra* című lapban olvasom —, manapság kivált *„ferde, fonák, romlott helyzetben van a mai magyar irodalom. Talán még romlottabban, mint a Rákosi- vagy a Kádár-korszak idején, mert ebben a váltásban mindenfajta megszólalás eleve gyanúba keveri a megszólalót... Régebben ez nem így volt, mert teljesen egyek voltak az írók a közös bűnben, abban, hogy mindannyian kollaboránsok voltak"* (...) Mostanában viszont *„ha valaki elkezdi szidni a kommunizmust, vagy azt mondják róla, azért teszi ezt, mert saját szennyes múltját takargatja; vagy azt mondják: most bezzeg szidja, de amikor kellett volna, amikor itt volt a nyakunkon, akkor nem volt hozzá bátorsága. Ha viszont nem szidja a kommunizmust, hanem ebben vagy abban mentegeti, akkor rásütik: szemét kommunista, hogy van ennek joga megszólalni"*.

Álságos világ — ami igaz, az igaz. Tehát: akármit csinál egy író — véli Haraszti Miklós —, mindenképpen gyanúba keveredik. Éppen ezért, ha becsületes akar maradni, akkor *„hallgat"*.

Napi egy zsömle és egy kapucíner

Szóval megértem, nagyon is megértem Hernádi Miklóst. Még ha utálom is a látványos, kissé színpadias kivonulásokat, s a „hallgatási fogadalmakat". Persze, ahogy a magyar társadalom pillanatnyi állapotát figyelem, előbb-utóbb „fogadalmak nélkül" is hallgatásra kényszerülnek az írók. Már ami a könyvkiadás és a kultúra piacosodását és az állam „támogatást" megvonó alapállását illeti.

Mellesleg épp most olvastam *Dalos György* kritikus jegyzeteit a *Mozgó Világban.* Mit mondjak? A kultúra sorsáról szőtt sorai ugyan a *Horthy*-korszakot érintik — de jellemzőek a mai kormányzatra is. Mert ma már világosan látszik, a mostani kormányzat — akárcsak Horthyé — elsősorban azokat az intézményeket támogatja, amelyek *„ideológiai szerepet töltenek be"*, és *„kormányzati presztizsobjektumok"*, és amelyek *„többnyire a modern áramlatok elleni harc védőbástyáiként"* szolgálnak...

...Én mondom, nincs messze az az idő, amikor az írók legfeljebb segélyekért ácsingózhatnak. Mint szegény, jó *József Attila*, akinek az *IGE* (az Írók Gazdasági Egyesülete) *„napi egy zsömlét és egy kapucinert biztosított a Japán kávéházban"*.

Csakhogy *Pesten* már régen becsukott a Japán kávéház.

Gantner Ilona

A 70 éves Agárdy Gábor

A visszaszámlálás ideje

Az erdélyi kapun túl egyéni ízlés szerint díszített, festett faházhoz vezet az út. A ház lakója, a kert építője és gondozója *Agárdy Gábor*, a *Nemzeti Színház* művésze és felesége, *Rácz Boriska*, az *Operaház* nyugalmazott balerinája. A mostani találkozásunknak kettős apropója van. Agárdy Gábor tegnap ünnepelte 70. születésnapját, és szeptemberben kezdi meg pályafutásának 55. évadját.

— *Hogyan piheni ki az előző esztendők fáradalmait?*

— Kertészkedem, füvet nyírok, ások, kapálok. Nézze a szabadtéri tűzhelyet. Csak úgy nevezem, hogy *Dózsa* tüzes trónja. Rajta számtalan kiklopfolt, sajátos fűszerezésű, örmény szeletet sütök a vendégeimnek.

— *Születésnapot köszönteni jöttünk. Hihetetlen, hogy hetvenéves!*

— Nekem is. Nem oly örömteli tény ez. Ilyenkor megkezdődik a visszaszámlálás. Az ember összegez: mit csinált jól, mit tett rosszul. Kemény hetven év volt, sok mindent átéltünk. Háborút, forradalmat, az elmúlt rendszer félelmeit. Volt persze benne szép is, jó is.

— *Nagyon sok siker, rengeteg jó szerep, hálás publikum, elismerések jelezték életútját.*

— Megkaptam mindent, amit lehetett. Díjakban is. Azért adták, amit a filmvásznon vagy a színpadon műveltem. Nem politizáltam. Igaz, szakszervezeti bizalmi voltam. A pályatársaim választottak meg. Egyébként a szakszervezeti mozgalmat, vagy ha úgy tetszik, a szocdemet, nem tagadom meg. Édesapám a *Népszavát* járatta, gyerekkorom óta olvasom, előfizetője vagyok. Nem csalódtam ebben az újságban. Mindennap megveszem itt is, pedig alig kapni Fóton.

— *Az imént az összegzésnél tartottunk. Mit csinálna másként?*

— A pályámon nem változtatnék. Vállalom mind az ötvenöt évét, a küzdelmekkel együtt. Ebben tizenöt vidéki évem van. *Csortos, Ajtay, Somlay* és *Gózon* mellett nagyon szép volt. Ha igazán pontos akarok lenni, tíz-tizenkét év volt mesés. Az a tucatnyi év, amiért erre a pályára jöttem s amit az *Ifjúsági* és a *Petőfi Színházban* töltöttem.

— *Milyen volt a kapcsolata a rendezőkkel?*

— *Apáthy Imre* állt a szívemhez legközelebb. Átsegített sok gondon. Ő mondta meg harmincöt éves koromban, de nem akárhogy, szerepkört kell váltanom, a fiatal fiú korszak elmúlt. Nem vagyok se *Major Tamás*, se *Marton Endre*, se *Gellért Endre* csinálmánya. Nem tartoztam egyik klikkhez sem. Egyetlen rendezővel sem volt összetűzésem. Bár nálunk, a Nemzetiben igazgatók jöttek, igazgatók mentek. Lehet, hogy a mostani már a tizedik, akivel dolgozom. Ablonczynak legalább elképzelése van arról, milyen legyen a magyar *Nemzeti Színház*. A jelzőt nem véletlenül hangsúlyoztam. Most sokan megharagszanak majd rám, de kimondom: a mi színházunknak és az *Operának* állami, a kormányhoz közel álló játékhelynek kell lennie. Ez mindig így volt és így is lesz.

— *Konzervatív ember hírében áll.*

— Igaz, szeretem a színházat olyannak, amilyennek sok éve kitalálták. Nálam a *Hamlet* Hamlet legyen és ne üljön *Honda* motorra, pamutpólóban. A közönség *Shakespeare*-re kíváncsi és nem az átiratra.

— *Köztudott, hogy fest.*

— Nemrégiben a francia fővárosban játszottuk az *Advent a Hargitánt*. Abban a szállodában és abban a szobában laktam, ahol József Attila 1926-ban. A közelmúltban fejeztem be olajportrémat róla. Elhatároztam, hogy *Párizsba* küldöm a képet. Így a piciny márványtábla mellett a szálloda halljában a festményem is hirdeti a magyar poétát.

Várhegyi Andrea

Jóslások könyve

Jóslások könyve címmel különös kötet jelent meg nemrégiben. A szerzőpáros neve még a hitetlenkedőkben is felpiszkálja a kíváncsiságot: mit művel *Hernádi Gyula* és *Vinkó József* e témakörben? Megkérdeztük őket, íme:

— *Hernádi Gyula hisz a jóslásban?*

— Az idő az emberiség ősi problémája. A múltat minden történész a maga szemszögéből magyarázza. A jelen alig létezik, egy pillanat, amely átvisz a jövőbe. A jövő a legbonyolultabb. Az ember örök vágya, hogy igájába hajtsa, a jóslás ezért egyidős az emberiséggel. A magam részéről el tudok képzelni olyan rendkívül érzékeny agyat, amely ráérez az elkövetkező történésekre.

— *De kijátszható-e a megjósolt jövő? Elrémítő példának ott van Oidipusz. Különben pedig miért kíváncsi rá az ember?*

— Hogy elkerülje a roszszat. A kérdés persze az, szabad-e az ember, létezik-e szabad akarat, determinált-e a jövő. Ezek már nagyon bonyolult filozófiai kérdések...

— *Könyvükben viszont nagyon is gyakorlati leírásokat adnak közre. Őszintén: volt már jósnőnél?*

— Igen, voltam. Eredetileg *Konrád György* barátommal együtt akartunk menni. Ő akkor elég nehéz helyzetben volt, ez 1974-ben történt. Megbeszéltük, de hiába vártam rá, elindultam hát egyedül *Erzsébetre*.

— *Jósoltatni?*

— Igen, és a jósnő mindenféle rizsszemeket rakott ki, azokat vizsgálgatta, aztán annyit mondott: amit a barátja csinált, azért hosszú idő jár általában a büntető törvénykönyv szerint, de ő egy héten belül kijön. Hirtelen nem is értettem, miről beszél, aztán tudtam meg, hogy Konrádot letartóztatták. De megjósolta az édesanyám halálát is, akinek pedig semmi baja nem volt. Egy hónap múlva kiderült, hogy rákja van, nemsokára meg is halt. Ahogy Konrád is kijött néhány nap múlva. *Jancsó* barátom erre nevetve mondta: a jósnő biztos ávós ezredes volt. Jancsó nem nagyon hisz ezekben a dolgokban...

— *Vinkó Józsefről is nehezen tételezhető fel, hogy hajlik a misztikára. Mi vonzotta a témához?*

— Lényegesen szkeptikusabb vagyok Gyulánál, ez igaz. Soha nem is jártam jósnőnél. A jóslásokban engem a művelődéstörténeti mozzanatok, a fantasztikus szimbólumrendszer érdekel. A Jóslások könyve sok érdekességgel szolgál az ezekre kíváncsi olvasónak. A különböző jóslások kialakulásáról, jelképrendszeréről való történeti érdekességek éppúgy témául szolgáltak, mint az értelmezésük, és a jóslási technikák leírása. Tudomásom szerint mi állítottuk össze a világviszonylatban legteljesebb gyűjteményt: 55 jóslás

kidolgozása található a kötetben, a tintajóslástól a kártyavetésen át a tenyérjóslásig. Ezenkívül egy kislexikon még 72 jóslási módot ismertet.

— Megtanulhatnék például kártyát vetni a könyvükből?

— Az alapjait feltétlenül. A kártyavetés, azaz a tarot művészete is külön fejezetet kapott. A kíváncsiságon kívül szerintem a jóslásokban rejlő játék is nagy vonzerő. Nem véletlen, hogy az idők folyamán számos jóslási eszköz játékká vált. A kockából dobókocka lett, a tarotból bridzskártya, a rizsszemekből a dámajáték fejlődött, a pálcikákból a marokkó, és így tovább.

Beszélgetésünk után három üres kávéscsésze maradt az asztalon. Zacc nélkül, sajnos. Különben sem tudok jósolni. Saccból — zacc nélkül...

(bársony)

Hány Nemzeti Könyvesház?

A *Népszava* 1992. július 28-i számában *Csurkáé a TÉKA?* címmel olyan cikk jelent meg, mely értesít arról, hogy megalakult a Nemzeti Könyvesház Kft. Mint a Nemzeti Könyvesház Alapítvány képviselője, ezúton kijelentem, hogy a Nemzeti Könyvesház Kft. névbitorlást követett el, melyet a cégbíróságon kell tisztáznia, s a napilapokban és folyóiratokban hónapok óta megjelenő előfizetési felhívásaink és hirdetéseink semmiféle kapcsolatban nem állnak a máris kétes hírű és névbitorló kft.-vel. A száz kötetből álló magyar klaszszikus sorozatot önköltségi áron kívánjuk eljuttatni a határon túl élő magyarsághoz, és semmi közünk nincs a TÉKA könyvértékesítő vállalathoz.

Szentmihályi Szabó Péter
a Nemzeti Könyvesház Alapítvány képviselője

Bécsi tudósítónk, Vándor Györgyi jelenti:

A divat mindig divatos

Azok a bécsi fiatalok, akik őszre valamely felsőbb iskolába kérték felvételüket, tudják már, melyik tanintézet kapuját lépik át szeptemberben. Kivéve azokat, akik a *Hetzendorfba*, a *Bécs* egyik barokk palotájáról elnevezett divatiskolába vágynak. A Hetzendorf ugyanis külön társadalom. Csak szűrővizsga után jutnak be a kevesek. Egy-egy sikeres divatbemutató után megrohanják az iskolát, elsősorban a mamák, akik lányaikat szeretnék ugyanolyan hanyag eleganciával látni a piros szőnyegen, mint a divatos manökeneket. Azt hiszik, a reflektorfény meg a ruha elég a sikerhez. Azután már jön a királyfi, hófehér paripán.

A felvételit kis rajztudással szinte mindenki kiállja. Ám a divatrajz csupán az egyik szaktárgy. Nem kevésbé fontos az anyagismeret, a könyvelés, a varrás, no meg a testedzés. A hallgatók egyharmada már az első év után lemorzsolódik. Aki megmarad, már tudja, hogy a tehetséghez szorgalom és kitartás is kell. Meg kell tanulni mindent, a kalapkészítés részleteitől kezdve a különböző anyagok feldolgozásáig. És akkor hol van még az első divatbemutató...?

A divat soha nem megy ki a divatból. Minthogy nincs új a nap alatt, a divat is csak körben forog és mindig minden visszatér. Egyetlen példa: az álló gallért, amelyet *Stuart-gallérnak* hívnak, már *Stuart Mária* előtt két évszázaddal is hordták. A fiatalok számára azonban mindig új lesz, akárcsak a pufos ujj, a turbán.

Itt van például a nők nadrágviselete. A XIV. században pestis pusztította el fél *Európát*, mérhetetlen volt a nélkülözés. A nők azt vették fel, ami maradt. Például a férfinadrágot is. A korabeli rajzok persze nem az éhező társadalom női tagjait hagyták ránk, hanem a lovagi tornákon hősiesen küzdő honleányokat, pantallóban, karddal az oldalukon. Aztán meg *Krisztina* svéd királynőre sem tudunk másképp gondolni, mint amilyen képet *Greta Garbo* nyújtott nekünk a nadrágos uralkodónőről.

Ami új a divattal kapcsolatban, az a — kémkedés. A legnagyobb divatdiktátorok bemutatóira nemcsak fényképezőgépet, de papírt és ceruzát sem engednek bevinni, hiszen ha egyik-másik modellből még tíz példány készül, oda a vagyon.

A divatkémek azonban találékonyak. Szereltek már apró fotómasinát a varrógépe alá meg a gomblyukakba is. A legújabb és leghatásosabb módszer a csapatmunka. Négy-öt szakmabeli hölgy ül be a közönség közé. Az egyik a szoknya szabását figyeli, a másik a kabát vonalait rögzíti emlékezetében. Kiosztják a szerepeket. Mire kialszanak a reflektorfények, papíron is van az új csodamodell.

Mégsem mennek tönkre a divatkirályok. A lányok pedig a Hetzendorfban a könnyezésig éheznek, hogy megfeleljenek a manökeni méreteknek. És hogy megtalálják helyüket — az illúziók világában.

Eddie Murphy új arca?

A *Bumerang — Eddie Murphy* új filmje — megint kaszszasikernek ígérkezik, noha a *New York Times* kritikusa négy csillag helyett csak kettővel jutalmazta.

A történetet Eddie találta ki magának a szívtipró nőcsábászról, aki egyszer végre saját dugájába dől. A sztori banális, de az amerikai közönség lelkendezik, bolondul az új Eddie-ért. Murphy megkomolyodott, játéka lecsiszolódott, a kritikusok *Cary Granthez, Sidney Poitier-hez* hasonlítják. Eddie maga azt mondja, ő mindig is ilyen volt, gyengéd, szeretetre, családi békességre vágyó.

A *Washington Post* kolumnistája nem vevő az új Eddie mítoszára, nem is hagyta szó nélkül az esetet: Eddie valójában nem sok időt tölt családjával, noha felesége, a szép modell ismét terhes. Inkább csak rendesen küldi a csekket, aligha az a mintaapa, akit példaként kellene a nemzet elé állítani.

AGÁRDY GÁBOR

AGÁRDY GÁBOR KIÁLLÍTÁSA SZOLNOKON

Egy színész ikonjai

Színész. Kossuth-díjas. Szolnokon mostanában A nagymamában játszik. Az emberek megszólítják az utcán, szeretik. De hogy fest is, sokan csak egy pár héttel ezelőtti Kepes-műsorból tudják. Most viszont azt is megtudhatják, hogyan fest. *Agárdy Gábor* ikonjait május végéig tekinthetik meg az érdeklődök Szolnokon, a Hemóban.

JENEI

— Tersánszkyról mesélik, hogy írói sikerei (látszólag?) hidegen hagyták, ellenben rettenetesen büszke volt furulyatudására, ami állítólag igen gyöngécske volt. Maga két művészeti ágban is kimagaslót alkot. A színészet vagy a festészet áll szívéhez közelebb?

— Ha megtiltanák, hogy fessek, belehalnék. Ha megtiltanák, hogy játsszak, abba is. Úgyhogy egyszerre fogok belehalni — mindkettőbe. A festés nekem nem csak kedvenc időtöltésem, de pihenés is. A színpadi munkámban is segít. Jobban el tudom magamat helyezni a térben, tudom, hogyan kell kinéznem, honnan kell, hogy jöjjön a fény. Ilyesmi.

— Hogyan lett ikonfestő? Van-e egy felidézhető pillanata az ehhez a kiállításhoz vezető útnak?

— Gyerekkorom óta festek, de az ikon csodája harminc éve érintett meg. Bulgáriában forgattuk az Egri csillagokat. Egyik nap nem volt dolgom, úgyhogy sétára indultam. Egyszercsak iszonyatos jégeső zúdult a városra. Azt hittem betörik a fejemet az öklömnyi jégdarabok. És hát hová menekülhet az ember külföldön? Persze, hogy a templomba, mert az mindig nyitva van, ráadásul ingyen. Csodálatos képeket láttam ott. Belémnyilallt, hogy foglalkoznom kell az ikonok világával. Később a püspök azt mondta, mit gondolsz, miért esett az a jégeső. Hogy bemenjél abba a templomba.

Szolnokon ez a második kiállításom. A nyolcvanas évek elején volt az első a honvédségi művelődési házban. Egy őrnagy nyitotta meg. Gondoltam, kirúgják szegényt, hisz akkoriban az egyházművészet még fanyalgott, éppen csak eltűrt valami volt.

— A huszadik század festészetét átrendezték a különböző izmusok, s az ikonfestészetben is léteznek újszerű törekvések. A maga képei viszont hagyományosak.

— Nem szeretem a modern ikonfestőket, mert nem tudom elképzelni nagymamámat, amint egy elvont összevisszaság alatt imádkozik. Ennek a műfajnak nagyon szigorú törvényei, kötött szimbólumrendszere van. Az persze, hogy jó lesz egy kép vagy rossz, a festő tehetségétől, tudásától függ. Az ikonográfiában óriási jelentősége van a színeknek, kompozíciónak, mozdulatoknak stb. Ki tudja például manapság azt, hogy Szent Pál nem azért volt kopasz, mert kihullott a haja, hanem mert fogadalomból levágatta. Őt másként nem lehet ábrázolni. Mindezeket az ikonfestőnek tudnia kell. Utána kell járnia. Nekem az ikonfestés szolgálat. Ezzel szolgálom az Urat. Amikor ikont festek, olyankor megszűnik számomra úgy a színház, mint a külvilág.

FOTÓ: TARPAI ZOLTÁN

BONTÁS

rasztalta, amiért egy újraéledő népképviselet vezetőjének kijelentéseit csak idézőjelben, burkoltan bírálta, véleményezte, s nem mert konkrétan állást foglalni, pedig — írja a polgármester — nem kellene szégyellni, hogy Rákosi tömeggyilkos volt — ő is felsorol bizonyítékul több elítélendő Rákosi-cselekedetet.

Tisztelt Polgármester Úr! A Jászkun Munkás szerkesztősége részéről szíves figyelmébe ajánljuk a következőket: még egyszer alaposan olvassa el a Jászkun Munkás újságban megjelent cikket és Palágyi úr válaszát is.

Ez utóbbival elégedett lehet, mert nemcsak cikkünk tartalmát bírálta, hanem a Munkáspártot gúnyolva kezdte írását. Mi nem tudjuk megerősíteni azon állítását, hogy a Munkáspárt kis párt. De ezek szerint Palágyi úr ezt biztos jobban tudja.

Végül elégedett lehet a polgármester úr a válasszal azért is, mert az óra visszaállításának javaslatával a Munkáspártot és a szocializmus időszakát minősítette, ami manapság sikk!

Érdemes még egyszer elolvasni az érintett cikket azért is, mert a 40 év értékét mi nem szégyellhetjük vallani. Viszont vitára és félreértésre adhat okot az, hogy a cikkíró párt nem azonosul vele. De a 40 év értéke nem Rákosi Mátyás nevéhez fűződik. Aki pedig Rákosi Mátyást Kádár Jánossal egy kalap alá veszi, az vagy politikai értelemben nagyon naiv, vagy nagyon rosszindulatú. Nyilvánvaló, senki nem kívánhatja, hogy az újságíró politikai meggyőződését feladja, de az objektivitás, a tárgyilagosság tőle alapvető követelmény. Ezt viszont Palágyi úr velünk szemben nem tartotta be. Persze ugyanez vonatkozik például egy polgármester politikai magatartására is. Bármelyik párt bizalmából, vagy független emberként van az önkormányzat élén, nem a pártja, hanem a település érdekeit kell képviselnie.

Befejezésül annyit, hogy az olvasó valóban a nyílt beszédet szereti. Palágyi úrral ebben egyetértünk. De a 40 év pozitívumainak elhallgatása és csupán a vélt, vagy tényleges hibák, fogyatékosságok, bűnök előtérbe állítása és hangoztatása kifejezetten egyoldalúság. Az egyoldalúságot a magára valamit is adó — az olvasókat megbízhatóan tájékoztatni akaró — újság nem engedheti meg magának.

A Jászkun Munkás Szerkesztősége

*

AZ OLVASÓ TOLLÁBÓL

Szolnok, a fecskék városa

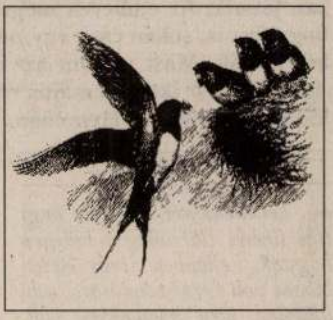

1998 tavaszán az angol természetvédők felhívással fordultak Európa népeihez a fecskék védelme érdekében. Ennek időszerűségét bizonyítja, hogy Európa-szerte és különösen Nyugat-Európában az elmúlt 25 évben a fecskeállomány aggasztóan megcsappant. Fő okai elsősorban az emberi tevékenység egyre fokozódó terjeszkedése, ezáltal a fecskék táplálkozásterületeinek megfogyatkozása, valamint a mezőgazdasági területeken egyre nagyobb mennyiségben használt rovarölő szerek miatt a táplálékmennyiség csökkenése. Napjainkban a fecskék egyre nagyobb számban költöznek a városokba, az ember közvetlen közelébe. Ez az akaratlan társbérlet rengeteg kérdést és nagyon sok problémát felvet.

Ma is gyakran előfordul, hogy az ereszek alatti molnárfecskefészkeket szándékosan leverik, megrongálják. Sok nehézséget okoz a fiókák ürülékével keletkező szennyeződés. Ezen a problémán a fészek alá erősített deszkalappal, az úgynevezett fecskepelenkával könnyű segíteni. Ezeket az eszközöket a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület évről évre ellenőrzi, tisztítja, karbantartja és ahová szükséges, újabbakat helyez ki. Másik megoldást jelentő nagyon fontos tényező pedig a szemléletformáló, szemléletváltást segítő felvilágosító munka.

Hazánkban az egyik legnagyobb molnárfecsketelep Szolnokon található. Ezt a tényt a város sajátos fekvésének köszönheti, mivel a Tisza és a Zagyva közelségének következtében nagy területű táplálkozóhely és sok táplálék áll a fecskék rendelkezésére.

Hajrá, Olaj!

Ezúton szeretnék köszönetet mondani a Szolnoki Olaj KK csapatának az eddigi csodálatos teljesítményért. Külön gratulálok az edzőnek, aki végre csapattá kovácsolta a társasá-

1021

Agárdi Gábor
színművész és festő

1978. I. 15. 1o.33 D. Petőfi.

87 perc.

- A termelőszövetkezetek jövőévi feladatai. Használjunk-e hőmérőt a pezsgőhöz.
- Benkő Tibor műsora.

- Egy perc előzetes a 87-ből.
- Ikon festés Munkácsy képmásolás, maszkkészités egy szinész műhelyében.
- Uj szinház Győrött a Várban, Óbudán, és Debrecenben.
- Élő könyvtár hanglemezen.
- Szinkronizálás minden mennyiségben
- Uj magyar szinháztörténet készül.
- Létrán, vagy rakétán. Két fiatal szinész Gálvölcsi János és Kovács István a pályakezdésről.
- A műsor vendége Baranyi Ferenc.
-Vezető riportere Kopeczky Lajos.
- Riportjával kezdjük mai műsorunkat.

1978. I. 15. 1o.33 D. Petőfi.

87 perc.
- Vezető riporter Kopeczky Lajos.
- Riportjával kezdjük mai műsorunkat.
- Ha belép ide az ember Munkácsy festmények, de Rubens is, azonkivül értékes régi fegyvergyüjtemény, a másik szobában egy-egy régi darabja a Nemzeti Szinháznak. Aztán ikonok a falon, hát honnan volt erőd, honnan volt anyagi erőd mindezt beszerezni.
- Az anyagi erő a jobb kezembe van, ugyanis mind, hát ez ami itt látható nálam, ez mind én magam festettem, ugy ráérő szabad időmben, rájöttem arra, hogy egy jó másolat többet ér, mint az eredeti Agárditól.
- Egy szinész, akinek a kifejezési eszközei, a mozdulatokban egyéniségében, a szavaiban rejlik. Miért keresett valamikor nem is tudom, hogy mikor, mikor kezdted el a festést?
- Egész kis gyerek voltam, nagyon jó rajztanárom volt Szegeden, dr. Pfeifer Elek, és hát látta bennem ugylátszik, hogy van valami kis hát tehetség a rajzoláshoz, és ezt kihasználta mint jó tanár, és tanitott is rajzolni, festeni, és ez valahogy ugy, nem tudom elképzelni az életemet anélkül, hogy ecset, vagy ceruza ne legyen a kezembe.
- Hogyha ennyire tehetségesnek tartottak, akkor miért nem maradtál meg a képzőművészetnél?
- Mert a másik szerelem az is gyerekkoromba kezdődött, a szege-

di szinháznál, még egész kicsi gyerek voltam, amikor elvittek igy gyerek szinésznek, ugy hogy ugy hőttem föl, hogy a felem az a szinházba volt, a felem a müteremben. Hát a nagy szerelem azért mégis csak a szinház.

- Itt egy Munkácsy kép előttünk, Krisztus Pilátus előtt, mellette az Ásitó kisinas, aztán egy Rubens reprodukció másolat, hogyan készited ezeket a képeket.

- Én nagyon sokat költök képzőművészeti könyvekre, és ahogy igy lapozom, és nézem a könyveket, mindig van egy olyan vágyam, hogy ugy szeretnám ha ez itt lógna a falon. S akkor tanulmányozom a festési technikát, mivel dolgozott, milyen szinekkel, és akkor egyszerüen megpróbálom. Ezeket a képeket amiket én másoltam, csak reprodukciók alapján, tehát nem voltam szemtől szembe a képpel, sose láttam a Rembrandt aranysisakos lovagját, csak szerelmes lettem ebbe a képbe, nem tudom miért, annyira vonzódtam a képhez, hogy megcsináltam, s ugyanazzal a tecznikával ugyanugy az ecsetnek a nyelével, és szembe a sisak rovátkáit, szóval ahogy a Spira kiadásokban leirja, hogy már akkor olyan rossz volt a szeme, hogy tapogatta, és szinte csak érzékeivel ujjaival festett, mert látni nem látott. Szóval ezek érdekelnek ezért csinálom én végeredménybe, nem azért, hogy én nem tudom én festőművész vagyok.

- Az első képzőművészeti alkotás, alkotásod, amellyel találkoztam Koncz Gábor szinművésznél egy ikonnal

- Igen. Annak idején megkérdezte tőlem Koncz Gábor, hogy milyen időnek saccolom ezt az ikont. Hát én megsaccoltam, hát egy jó pár százesztendősre tettem a keletkezési idejét, és akkor nevetve mondta, hogy ez Te készitetted.

- Az hogy hihető legyen, hogy ez egy régi ikon, ez a fa, ez az alapja. Na most sokszor kerültem olyan helyzethe, hogy nincs anyagom. Épitkezésekre szoktam járni igy bontásoknál, padlásnak az anyag, az mindig vörös fenyő, abból szoktam hát kérni, szerezni, venni, de ha ez nincs, akkor kimegyek a piacra, és veszek ilyen husvágó deszkát, viszont az teljesen friss anyag. Na most ezt olyanná tenni, hogy ez 600 éves legyen, ez a trükkje. Hát ezért.

- Hát nem kérem, hogy áruld el, mert nyilván ennek megvan a maga speciális fogása.

- Igen. Tovább tart az előkészités, mint maga a képnek a megfestése.

- Az ikon-gyüjteményed mellett egy ujabb müvészettel, müvészeti ággal próbálkozol, egy ujabb kifejezési formát kerestél, ugy láttam, hogy Munkácsy mihályt amugyis kedveled, hiszen nagyon sok képét festetted itt meg, elkészitetted a portréját, de szobornak.

- Hogy mondjam, rendbehoztam a lakást, és magam csináltam, és ehhez volt ott egy sarok ahol kellett volna nekem egy szobor, és volt egy szobor talapzatom, egyszerüen nem létezik kapni szobrot. Valamikor régen volt, akár egy Petőfi portrét, akár egy Ady, vagy egy Bartók, vagy Kodály, lehetett kapni. Na most 30-40 ezer forintot kiadni, az az, azért sok. De mondom nekem akkor is kell egy szobor, megpróbálom én. S elmentem egy ilyen fazekas mester barátomhoz, s ott adjál agyagot, azt mondja mit akarsz, mondom szobrot, azt mondja hát fogalmad nincs róla, mondom nem baj, azért megpróbálom. És megcsináltam, elvittem neki kiégetésre, és hát teljesen meg volt döbbenve, hogy ennek koponyája is van, tudom, hogy hátul is van fej, nemcsak elől,
- Igen, a festőknek könnyü feltételezni, hogy két dimenzióban van
- Igen, igen, és szóval meg volt döbbenve, gyönyörüen kiégette, hát ma ott áll talapzaton.
- Valóságos muzeumba jön az ember, amikor hozzád jön be, minden esetre lakjátok ezt a lakást, tehát nem kezelitek muzeumként, ez a fal viszont ezekkel a régi fegyverekkel, tőr, pisztoly, kard, ~~minden~~. van itt minden.
- Például ezt a Napoleon korabeli tiszti vértet, ebből tyukok ettek, Győr környékén, ott egy faluba forgattunk, centis vastag rozsdaréteg volt rajta, bele volt sülyedve a földbe, s a tyukok ebbe ebbe volt viz, és ebből ittak. Kérdeztem a gazdától ez mi, azt mondja ebből isznak a tikok. Mondom, hát milyen turcsak alakja van, azt mondja hát ez ilyen ócska vasdarab, kiszántottam, de erre nagyon jó. S nézegettem, s ahogy fölemeltem rögtön láttam, hogy ez egy mellvért, s mondtam neki mennyiért adja el. Nézett, azt hitte bolond vagyok. Azt mondja hát mennyit ad érte, és minek ez, mondom hát nekem is kell, otthon ebből esznek a tyukok. És, hát mondom adok érte magának 100.- forintot, csak 200-ért adom.
- Biztos, hogy a színész Agárdi sok mindent tud adni a festő agárdi Gábornak. De most megfordítom a kérdést, vajon a festészet, amely ezek szerint jóval több, mint hobbi, az életedben, mit ad neked a színésznek.
- Nagyon sokat. Ha az ember igy képekkel foglalkozik, meg festeget, akkor okvetlenül a térelosztás, azt megtanulja, kitudja azokat a pontokat keresni, a szinpadon is, hogyha az egy festmény lenne, hol volnék én benne a figura. Tehát kitudom emelni magam, el tudok vitatkozni a jelmeztervezővel, hogy nekem ebbe a sötét szinpadi képbe egy világosabb ür, vagy ruha, vagy jelmez, vagy valami kellene, ami kiugrik, képszerüen látom az egészet, szóval nagyon sokat számit. Én még soha nem szorultam maszkmesterre, aki nekem megtervezze a maszkot, én mindig magam elképzelem, és megrajzolom, és azt adom át neki, hogy ezt kérem.

Hát már lassan megy ki ez a divatból, mert a maszkok
kvesebbek, a közönség is tapasztalja, hogy ma már nem a
házművészet folyik, mint ami régebben, ma már elég, hogy
ják róla, hogy öreg borvirágos orru, fehér szakállu, nem ba
nincs, az iró elmondja, a közönség vagy elhiszi, vagy nem.

1978. I. 15. 1o.33 D. Petőfi.

87. perc.

- Hajdanában természetes volt, hogy egy-egy jelentősebb művész többféle területen fejtett ki egyenértékü tevékenységet. Michelangelo szobrásznak, épitésznek, festőnek egyaránt nagy volt, de költőnek sem volt jelentéktelen. Manapság sem ritka az a művész, aki merész poligámiával több muszával kacérkodik egyszerre. Dersze a legritkábban egyenértéküen, az egyiket feleségül veszi, a másikkal leginkább titokban találkozik olykor. Igazi müfajában mindenki igyekszik jelentőset produkálni, a társmüvészetbe való belekontárkodás, a kegészitő sport legfeljebb csak hobbiként kezeltetik, még akkor is, ha megfelelő művészi szinten gyakorolják azt a hobbit. Annak idején a kitünő képzőművész Kondor Béla verseskötete például kocoly költői érték volt. Mindenképpen jó belekotnyeleskedni a másik művészetbe, a szó jó értelmében. Növekszik az ember esélye arra, hogy valamit megértsen az egyetemes művészet szerepének lényegéből. Ezért örülök annak, hogy Agárdi Gábor barátom ilyen jó festő. Legalább megismeri a magyarok istenét, nem csupán a reprodukálást gyönyörüségét érzi egy életen át mint szinész, de belekostól az alkotás kinjaiba is, persze csak térfáltam, mert a reprodukálásnak is van annyi kinja, mint amennyi gyönyörüsége az alkotásnak.

M.D.K.

AGÁRDY Gábor színész

dilettáns festő

Darló

Magyar Nemzet 1961. december 3. g. l.

AGÁRDI Gábor (dilettáns festő)

Hevesi Szemle

közművelődési folyóirat

XVI. évfolyam
1988. június **3**

A tartalomból

Simonyi Imre, Polner Zoltán, Cseh Károly, Magyari Barna, Németh Gabriella, Lőrinczy István és Pataky Gabriella költeményei

Makay Margit életregénye

Páskándi Géza történelmi játéka

Koronás kegyetlenek (kisregény)

Remenyik Zsigmond naplójegyzetei

Kaposy Miklós: A lándzsa

Tudományos ismeretterjesztés megyénkben

Hol tart megyénk művelődésügye?

In memoriam Barta János
Neményi Lili – Jávor Pali

Antonin Smazil kiállításának március 11-i megnyitója az MSZMP oktatási igazgatóságán

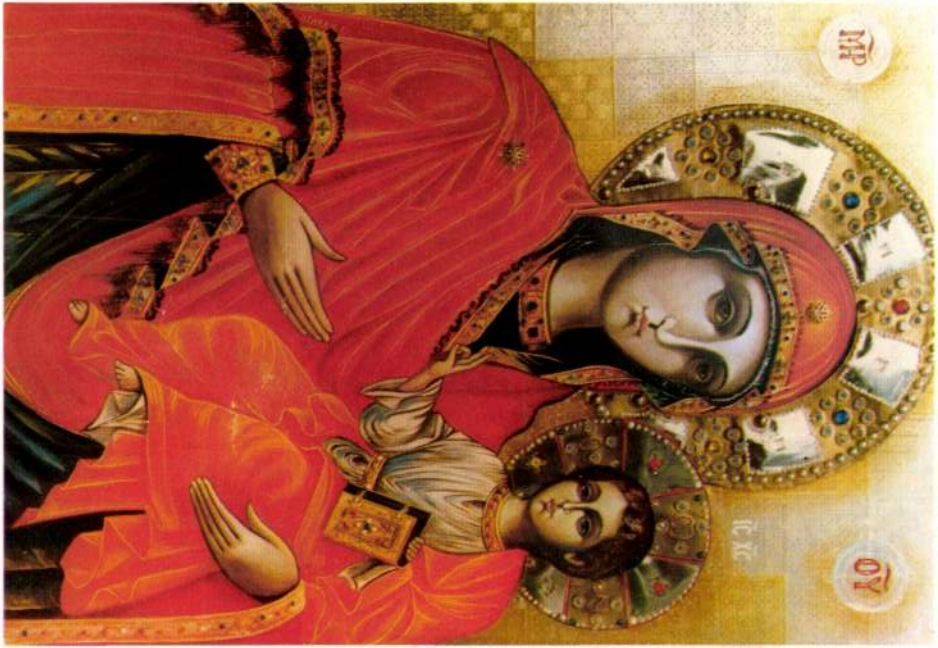

Kovács Ádám készített nyílván riportról, illetv az azt megelőz kiállítás-megnyitóról

AGÁRDI Gábor Veronika kendője Hevesi Szemle 1989.5.sz.

Látogatóban dr. Kökény Mihály,
miniszterhelyettesn

Agárdi Gábor

rajztanára Firbás Oszkár festőművész volt Szegeden.Most olajjal és pasztellel fest.A portré érdekli,az emberi arc.

Magyar Hirlap 1974/13/4

Agárdi Gábor

Kálmán Gxörgy, mint Marat
Másolat a Munkácsy festményeiről
Maszkterv

Magyar Hirlap 1974/13/4

Agárdy Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 MÁJ 3 11
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Szolnok

Mini interjú

1021

Festette: Agárdy Gábor

— Van valami hobbyja?
— *Ikonokat festek.*
— Miiii?
.....
— Miért éppen ikonokat?
— *Bulgáriában, az Egri csillagok forgatásakor beleszerettem ezekbe a pravoszláv szentekbe, de semmi pénzért nem tudtam szerezni egyetlen darabot sem. Hát akármi legyek, ha én nem tudok ilyet csinálni — mondtam magamban.*
— És tudott?
— *Nézze meg.*
— A sajátjairól szeretnék írni, bár nagyon szépek ezek a középkori festmények itt a falon.
— *Affenét középkori! Én bütyköltem valamennyit, pihenésképpen ráérő éjszakai órákon. Egyszerű apró trükkök sorozata az egész: Vesz egy ócska deszkadarabot, a képzőművészeti szakkönyvből kiválaszt egy eredeti szentet a lehető legprimitívebb vonalakkal rápingálja, aztán egy kis égetés, gyertyázás, cipőpasztázás, miegymás és kész a patina. Ja! Még egy kis gombostű-szurkálás. Így lesz szüette.*
— Nem fél, hogy a hamisítás gyanújába keveredik?
— *De nem ám! Megtanultam a ciril-betűs írást és a képen egy eldugott helyre alábiggyesztem a nevem. Különben is ajándékozásra készül valamennyi.*
— S a megtévesztően eredetinek tűnő naív madonnákról mi a véleménye a szakembereknek?
— *Nem dicsekedni akarok, de kaptam már ajánlatot hivatalos képzőművészeti szervektől, hogy dolgozzam eladásra. Persze a legszebb azért mégis egy bécsi műkereskedő ajánlata volt: — Hagyjon ott csapot-papot — mondta — jöjjön át, nyitok magának egy kis antik boltot, ahol magyaros öltözetben dolgozhatna valahol az üzlet hátterében.*
— Mit felelt?
— *Neki semmit de itthon a szinigazgatómnak elmeséltem, hátha mérlegeli a következő fizetésemelésnél.*

Ó. É.

A Kína...

Közel másfél évtized telt el az első szputnyik fellövése óta, és ma már a műholdak felbocsátásáról a lapok kisbetűs hírekben számolnak be. Több mint tíz állam bocsátott már fel műholdat, s mégis van egy műhold, amely különös figyelmet keltett. Arról a közel 200 kilogrammos kínai szputnyikról van szó, amely ma már az űrben kering és a kulturális forradalom „A Kelet vörös" c. himnuszának hangjait sugározza. Annak a kulturális forradalomnak a himnuszát, amely akkora zűrzavart keltett, hogy lehetetlenné tett minden arra vonatkozó becslést, milyen is a Kínai Népköztársaság stratégiai hadereje. Nem véletlen, hogy stratégiai fegyverekről beszélünk. Eddig a műholdak fellövését elsősorban tudományos megfigyelések kísérték. A Kínai Népköztársaság esetében kissé másként áll a helyzet.

A kínai szputnyik kétségkívül tudományos sikert jelent, még akkor is ha — mint a különböző jelentések mutatják — az amerikaihoz hasonlóan, ez a siker olyan tudós nevéhez fűződik, aki az Egyesült Államokban a rakétatechnikával kapcsolatos, zsákmányolt német dokumentumokat tanulmányozta. Ám a kínai propagandát a világűrbe röpítő műhold elsősorban a kínai vezetők ama korábbi kijelentéseihez kapcsolódik, hogy nemcsak Kína atomhaderejét, hanem rakétahaderejét is ki akarják építeni. Eddig a Kínai Népköztársaság már kilenc atombombarobbantást hajtott végre és a hidrogénbombával végrehajtott kísérlete óta is három év telt el. Az utóbbi mintegy négy évben jelentősen megváltozott a kínai import összetétele: túlsúlyba kerültek a stratégiai jellegű anyagok, ugyanakkor meggyorsult a nukleáris bombák gyártásának üteme és az e célra fordított összeg ma már a Kínai Népköztársaság

KIADÓHIVATAL BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Agárdy Gábor

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1970 MÁJ 10

1021

Festette: AGÁRDY GÁBOR

— Van valami hobbyja?

— Ikonokat festek.

— Miiii?

— Miért éppen ikonokat?

— Bulgáriában, az Egri csillagok forgatásakor beleszerettem ezekbe a pravoszláv szentekbe, de semmi pénzért nem tudtam szerezni egyetlen darabot sem. Hát, akármi legyek, ha én nem tudok ilyet csinálni — mondtam magamban.

— És tudott?

— Nézze meg.

— A sajátjairól szeretnék írni, bár nagyon szépek ezek a középkori festmények is itt a falon.

— Affenét középkori! En bütyköltem valamennyit, pihenésképpen ráérő éjszakai órákon. Egyszerű apró trükkök sorozata az egész: Vesz egy ócska deszkadarabot, a képzőművészeti szakkönyvből kiválaszt egy eredeti szentet, a lehető legprimitívebb vonalakkal rápingálja, aztán egy kis égetés, gyertyázás, cipőpasztázás, miegymás és kész a patina. Ja! Még egy kis gombostűszurkálás. Igy lesz szüette.

— Nem fél, hogy a hamisítás gyanújába keveredik?

— De nem ám! Megtanultam a cirillbetűs írást és a képen egy eldugott helyre alábiggyesztem a nevem. Különben is ajándékozásra készül valamennyi.

— S a megtévesztően eredetinek tűnő naiv madonnákról mi a véleményük a szakembereknek?

— Nem dicsekedni akarok, de kaptam már ajánlatot hivatalos képzőművészeti szervektől, hogy dolgozzam eladásra. Persze a legszebb azért mégis egy bécsi műkereskedő ajánlata volt: Hagyjon ott csapot-papot — mondta —, jöjjön át, nyitok magának egy kis antik boltot, ahol magyaros öltözetben dolgozhatna valahol az üzlet hátterében, még sejtelmes fényt is derítenénk a művészi miliőre, tódulnának a sznobok, eladnánk nagy pénzen az ikonjait, s bár én a maga munkájából lennék milliomos, de maga is az lenne egy év alatt, azt garantálom.

— Mit felelt?

— Neki semmit, de itthon a színigazgatómnak elmeséltem, hátha mérlegeli a következő fizetésemelésnél.

O. É.

hatók. Nyomor
nyomor a falur
750 000 osztrák: 1
mezőgazdasági mu
lédek, akik ma ör
merültek, volt há
kalmazottak, sol
anyák, asszonyok
akikről a szociális
„megfeledkeztek",
ségben élnek.

Az Arbeiter Zeitung pana-

talanságával, a dolgozók ki-
zsákmányolásával és 750 000
szegénységben élő polgárával.

tetikus papír

gyártható. A nyomdaprés alatt nem szakad. Ezen kívül az új papírgyártási módszer nagyon egyszerű, és lehetővé teszi sokkal símább lapok előállítását, mint amilyeneket cellulóz alkalmazásával nyernek. A szokásos gyártástól eltérően a szintetikus papír gyártásánál sokkal kevesebb folyadékra van szükség, s ez is megkönnyíti a folyóvizek tisztításának problémáját. Egy tonna polisztirén papír gyártásához mindössze húsz tonna vízre van szükség, ugyanakkor a hagyományos módszer legalább 160 tonnát igényelt.

Az új gyártási folyamat munkaerő ráfordítást is megtakarít. Egy négytagú munkásbrigád évente 60 ezer tonna polisztirén nyersanyag gyártására képes. Ugyanennyi celluló anyag előállítására 70 munkás kellene.

A japán Synthetic társaság kétfajta plasztikpapírt bocsát ki. A Q-Kote és Q-Per jelzésű szintetikus papírfajtát nem használják újságpapírnak, mert erre a célra megfelel az

M.D.K.

Agárdy Gábor szinmüvész

Gyermekkora óta rajzol pasztellt, olajat és ceruza rajzokat. A szinész-képzőmüvész tárlaton "...keltettek feltünést..." müvei. Ezek között különösen kitünt a "Vándor" c. portré, "...a világot vallató, az embereknek vallani akaró müvészi önarckép."
A szöveg keretében szerepel Agárdy Gábor szinmüvész egy reprodukciója előtt. /Rékai felv./

Nagy Judit: "Más szerepben" c. interjuja.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 22. V. évf. 51. sz. ß 12-13. l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Agárdy Gábor

ESTI HIRLAP
1957 DEC 3

Tárlatnyitás este 11-kor

610 SZÍNÉSZ-FESTŐK KIÁLLÍTÁSA

Agárdy Gábor „Vándor" című képe előtt a rosszmájú kollégák egy tizest lobogtatnak.

Nem tudni, a festők nyugodtan hajtották-e álomra fejüket szombaton este, hiszen olyan tárlat nyílt Budapesten, amelyiken csupa ismert név szerepel a képek alatt, s közülük egy sem festő. Mind színész. A Rátkay Márton Színészklubban, kicsit szokatlan időpontban, este tizenegy órakor *Hermann Lipót* nyitotta meg a kiállítást. Az „alkotók", *Agárdy Gábor, Boray Lajos, Gera István, Kürthy György, Mátray József, Osváth Júlia, Somogyváry Rudolf* és a többiek ez egyszer közönséggé lettek. Az Ermitage-ról készült kisfilmet nézték végig a megnyitó után. Az előadásokról érkező kollégák mosolygós arccal sétáltak végig a képekkel zsúfolt falak előtt. A mosolygás indítéka csak az irígység lehetett, mert például Boray Lajos virágcsendélete elárulja, hogy készítője nem egyszerű műkedvelő. Párizsban több évig festősködött. Mátray József egzotikusan érdekes színei, Osváth Júlia tájképei Somogyváry Rudolf karikatúrái festői érzékről tanúskodnak.

Érdekes, hogy a „szakmát" csak két színész-festő választja témául: Kürthy György és Agárdy Gábor. Megkérdeztük Agárdy Gábort, mi ennek az oka?

— Maszkos színész vagyok, az arcomat alig ismerik. A maszk mindig izgat, ezért előre lerajzolom, megfestem. A fodrásznak például már mindig kész rajzokat adok, milyen legyen a parókám.

Megtudtuk még, hogy tizenkét éves kora óta rajzolgat, soha nem tanult festeni, de annál sűrűbben látogatja a múzeumokat. Nemcsak maszkokat, de jeleneteket is fest. Most például az „Optimista tragédia" egy jelenetén dolgozik. Úgy akarja ábrázolni, ahogy azt a kulisszák mögül látja. Megfestette a *„Párizs lángjai"*-nak forradalmi képét is, melyben felesége táncol. A képet a francia követség meg akarta venni, de nem adja el képét. (Hiába rosszmájúskodtak „Vándor" című festménye előtt egy tízforintossal a kollégák.)

A tárlat egyébként egyoldalú képet mutat, hiszen többségében a Petőfi Színház tagjainak festményeit és rajzait állították ki. Mint kiderült, ennek egyrészt lustaság az oka. Sok színész-festő az utóbbi évben, tehát az utolsó kiállítás óta nem alkotott semmi újat, pedig *Uray Tivadar* — azt mondják — szép virágokat tud festeni, *Gábor Miklós* és *Ruttkay Éva* is szívesen rajzolgatnak. Másrészt szigorú volt a zsüri: Hermann Lipót és Biai Föglein István

A tárlat hatására most a szakszervezet segítségével színész-képzőművészeti szakkört szeretnének indítani.

Bernáth László

térium tegn

Brentano külügymini Hallstein titkár kísér tárgyalások é

Adenauer kül[illegible]sztere találkozik Selwyn Lloyd brit külügyminiszterrel, csütörtökön pedig Macmillan miniszterelnökkel is. Tanácskozásainak napirendje előreláthatólag a következő lesz: *1. a NATO-tagállamok kormányfői értekezletének tervei, 2. az angol csapatok németországi állomásozásával kapcsolatos problémák.* A brit hivatalos szóvivő szerint Brentano londoni látogatásai *nem* helyettesíthetik a kancellár elnapolt londoni útját.

Tizenhat[illegible] kézbesítésére karácson

Felkészült a posta ez év leg nagyobb forgalmára: a nap átlagos ötezer csomag és a egymillió levél helyett *nap 20 000 csomag és a karácson előtti héten 16 millió lev kézbesítésére számítanak.*

Befejeződött a vasas-kongresszus

A Vasas Szakszervezet XXII. kongresszusa tegnap folytatta tanácskozásait. A felszólalók sorában *üdvözölték a kongresszust a lengyel, a keletnémet és a francia testvér-szakszervezet küldöttei.* Beszédet mondott *Gáspár Sándor*, a Szaktanács főtitkára. A délutáni ülésen számos küldött között felszólalt *Franz Kammerer*, az Osztrák Fémmunkás Szövetség elnökhelyettese is.

A küldöttek titkos szavazással *megválasztották a szakszervezet központi vezetőségének 99 rendes és 15 póttagját, valamint a számvizsgáló bizottság 7 rendes, illetve 4 póttagját.* Az újonnan megválasztott központi vezetőség és számvizsgáló bizottság meg tartotta első ülését. Megvá lasztották a 21 tagú elnöksége és a szakszervezet vezető funk cionáriusait. A Vasas Szakszer vezet elnökéül *Pintér János* nyugdíjas esztergályost válasz tották, aki 1904 óta tagja szakszervezetnek. Főtitkárr ismét *Török Istvánt* választot ták. A számvizsgáló bizottság elnöke *Hahner József*, titkára *Szalai Gyula.*

A vasas-kongresszus megválasztotta hetven küldöttét a Szaktanács soronkövetkező XIX. kongresszusára. A tanácskozás *Pintér János* zárószavával ért véget.

Bor, pezsgő karácsonyra

Hétfőn délelőtt *Lázár Géza*, a Belkereskedelmi Minisztérium közétkeztetési főosztályának vezetője sajtótájékoztatót tartott, amelyen ismertette a vendéglátóipar legközelebbi feladatait. Elsősorban *a karácsonyi forgalom zavartalan ellátásának biztosítására törekednek.* A többi közt *40 000 palack pezsgő és habzóbor kerül forgalomba* és nagy mennyiségű különleges likőr. A vendéglátóipar rendelkezésére álló bormennyiséget is emelik. Az export terhére

20 000 hektoliter bort kap

hez hiányzó sörmennyiséget jövőre is importból fedezik. A jövőben a vendéglátóipar nem veszi át a gyaraktól a *rossz minőségű, gyönge szörpöket.* Az eredeti gyümölcsökből *készült szörpök és üdítőitalok forgalmának emelkedését szorgalmazzák.* A rossz ivóvízzel ellátott területeken igyekeznek minél *több üdítőitalt és szikvizet biztosítani.* Ügyelnek majd arra, hogy csak *jó minőségű árut vegyen át a vendéglátóipar.* A jövő évben — elsősorban Budapesten — a bort súly szerint veszik át.

Nagy gondot fordít a vendéglátóipar a szakmai utánpótlás színvonalának emelésére. A jövő évben

kétmillió forint tanulmányi alapot biztosítanak a Belkereskedelmi Minisztérium költségvetésében a vendéglátóipar dolgozóinak szakmai nevelésére.

Az Astoria és a Szabadság szállót, vidéken pedig a debreceni Arany Bikát tanüzemnek jelölik ki. A népi demokráciákkal megállapodást létesítenek a szakma fiataljainak kölcsönös alkalmaztatása érdekében. A tapasztalatcsere nagymértékben mozdítja majd elő a vendéglátóipar fiatal dolgozóinak fejlődését.

MDK

Agárd Gábor

Szerepelt a sproni nyári művésztelep termését bemutató kiállításon.

"Fertő"

(h.i.):Termékeny nyár(Jegyzetek egy kiállitásról). KISALFOLD 1963. szept. 1.

1968 JUL 6.
1021

AGÁRDY

Mikor belép a Rátkai Klubba, olyan, mint egy húsz év körüli fiatalember. Ruganyos léptek, ránc nélküli, napbarnított arc, csillogó, vidám tekintet. És nem is gondolnánk, hogy a meggypiros ing és a szilvakék zakó milyen harmónikusan illik egymáshoz. A frizura is csaknem modern, amolyan félgomba: elöl gondosan rendezett, hátul nyakba omló.

Bizonyára az igazán nagy színész egyik jellemző vonása, hogy nincs kora, vagy méginkább, mindig fiatal marad. Nos, aki nem ismerné Agárdy Gábort, a magyar színjátszás egyik kiemelkedő egyéniségét, az nem hinné el, hogy ez a kiegyensúlyozott, vidám és kellemes férfi több, mint negyedszázada áll reflektorfényben. Sikerekben gazdag pályájának nagy részét — 15 évet — vidéki színpadokon töltötte és csak az utóbbi évtizedben került a fővárosba.

●

A Nemzeti Színház előadásáról jön és itt, a klubban második jelenésére várakozik. A most befejeződött évadban ugyanis a Mikroszkóp Színpad előadásán is rendszeresen fellépett. Rendel egy duplát, egy doboz cigarettát, rágyújt, s máris mesélni kezd, amúgy „agárdiasan" — lendületesen, szenvedéllyel:

— Szép volt ez az évem. Nem is tudom elmondani, mit jelent számomra az, hogy a Nemzeti Színház tagja lehetek. Sohase tartoztam azok közé, akik azt hitték, hogy valaha is a Nemzeti Színpadára léphetnek. Hiszen hangom nem volt zengzetes. Játékstílusomról és színházi alkatomról is úgy gondoltam, hogy nem illik a Nemzeti színpadához.

— Minden szerepemben arra törekedtem, hogy az alakított figurákból élő embert formáljak. A most zárult évadban igazán szép szerepeket kaptam a Mózesben és a Vágóhidak szent Johannájában.

Közbeszúrjuk a kérdést: — Hogy értékeli ezt a Brecht-darabot?

— Bár a kritika nem volt egyöntetűen pozitív, állítom, hogy Brechtet így még nem állították színpadra. A Koldusopera tetszett, általános elismerést aratott, a Kurázsi mamában Kis Manyi egyenesen zseniális volt, és nagy sikerrel játszották a Kaukázusi krétakört. Mindig hittem Brechtben és most a Johanna után is hiszek benne. És ne felejtsük el, nemcsak a szocialista országokban, hanem Nyugaton is egy-egy Brecht darab bemutatója kasszasiker. Nem is állítanák másképp színpadra, hiszen ott nincs állami támogatás.

Elmosolyodik, belehörpint a feketébe, gyorsan rágyújt egy újabb cigarettára és folytatja:

— Nincs olyan mai sikeres színpadi szerző, aki ne tartaná magát bizonyos fokig Brecht tanítványának, vagy legalábbis ne hatott volna rá a nagy német drámaíró. Említhetném Peter Weiss vagy akár Dürrenmatt nevét. És hittem a Johannában, ma is hiszek benne, jó volt!

●

Sok sikerben, és néhány fájdalmas bukásban is volt része. Most bölcs nyugalommal gondol vissza ezekre is:

— Talán életében csak egyszer van része olyan sikerben a színésznek, mint nekem a Svejk tábori lelkészében. Pedig jóformán beugrottam, hiszen bemutató előtt négy nappal bízták rám Katz, a részeges tábori lelkész szerepét. Valóban a mély vízbe kellett ugranom. Az egyik jelenet után hét percig állt az előadás, mert a közönség addig tapsolt. Zenés darabban bizonyosan ismételni kellett volna, de prózai színházban nem lehet újra kezdeni a jelenetet. Nem hiszem, hogy pályámon még egyszer lesz ilyen forró sikerem.

— A bukásom? A Liliom. Talán nyomasztóan hatott rám, hogy a híres Molnár Ferenc-darab címszerepét előttem Csortos Gyula alakította. Akkor egy pillanatra elvesztettem a hitemet. Ez volt életem legnagyobb keserűsége... De a bukás is szép bizonyos idő után ezen a bukfencekkel teli pályán.

●

Valóban emlékezetes marad ez az évad Agárdy Gábor számára: idén kapta meg az „Érdemes Művész" címet, nagyszerű színpadi alakításaiért. A Nemzeti Színházban és a Mikroszkóp Színpadon havonta 52—54 előadáson szerepelt.

— A Mikroszkóp mostani műsorában egy Bánk bán adaptációban szerepelek. Milyen érdekes lenne, ha a következő évadban a Nemzeti Színház műsorára tűzné Katona Bánk bánját. Vajon milyen szerepet is kapnék benne? De most kissé elfáradtam. Rámfér egy kis pihenés.

Mivel is tölthetné jól megérdemelt pihenőjét egy elfáradt színész? Természetesen játszik, de a változatosság kedvéért most filmen.

— Nem gondoltam filmszerepre, valóban pihenni akartam — fűzi hozzá. — De a KISZ közvéleménykutatást rendezett: ki játssza az Egri Csillagokban Sárközi cigány szerepét. Valami harmincezer szavazat esett rám, így elvállaltam a szerepet. Azért is növesztem meg a hajam, mert a szerep így kívánja. Azt mondhatná: miért nem játszom parókában? De nem 40 fokos melegben! Örülök a szerepnek, mert nagy film lesz. Tudtam lovagolni, de most tanulhatok újra, mert szamaragolni kell. Aztán a sok csatajelenet, meg korbácsolás. És mindez dublőr nélkül. De jobb is, mert így beleélhetjük magunkat a szerepbe.

●

Ha nem játszik színpadon, nem szerepel a tv-ben vagy a rádióban, esetleg filmen, akkor kirándul a képzőművészet tájaira. Agárdy tehetséges festő, sok kollégájáról készített kifejező rajzokat. Most új művészeti ággal próbálkozik: ikonokat gyárt.

— Csak azt sajnálom, hogy nem rendezik meg a színészek képzőművészeti kiállítását. Bizonyára sok színész részt venne ezen műveivel. Korábban Uray Tivadar, Csortos Gyula, jelenleg pedig Gábor Miklós csinál szép dolgokat.

●

Melyik a kedvenc: a tv, a film vagy a rádió? Hiszen Agárdy Gábor gyakran szerepel mindhárom „műfajban".

— A rádiót szeretem a legjobban. Itt mindent hanggal kell kifejezni, hogy például a szereplő japán, vagy ezeréves. De „csináltam" én már madárfüttyöt, és alakítottam oroszlánt, meg kutyát is. Sőt a Racin-darabban több kutya voltam.

Agárdy mindent megtanult, amit egy színész elsajátíthat. Ahhoz a generációhoz tartozik, amelynek még alkalma volt találkozni a régi nagyokkal, Bajor Gizivel, Csortos Gyulával. Van tehát összehasonlítási alapja, ezért is kérdezzük meg, mi a véleménye a mai magyar színművészetről?

— Világviszonylatban nagyszerű — válaszol „kapásból". — A külföld is keresi a kapcsolatot a magyar színházakkal. Jó valutaforrás is lehetnénk, csak ügyesebben kellene „kereskednünk." Sajnos, magyar együttes még nem szerepelt a világszínházban. A színvonalat, a művészi képességet tekintve a magyar színházak bizonyára helytállnának.

— B —

A kedvenc szerep: Katz, a részeges tábori lelkész szerepében Peti Sándorral
(MTI Fotó, Tormai felv.)

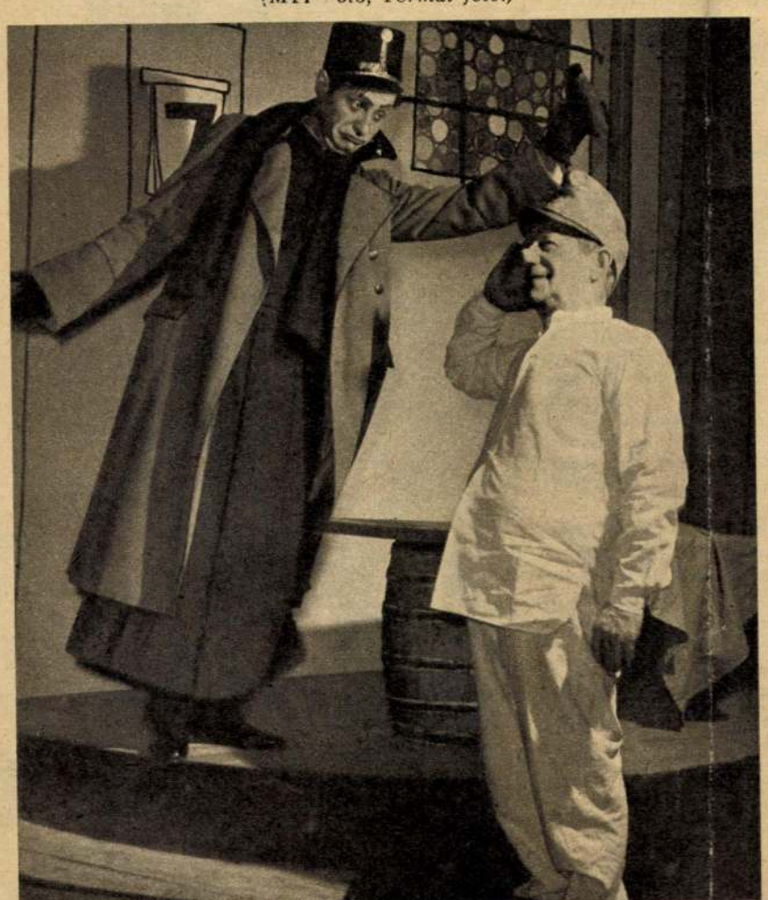

A Mikroszkóp színpadán Major Tamással
(Dolezsál felv.)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
Képes Ujság

Diáktüntetés Bonnban.
Az NSZK egész politikai légkörét támadják

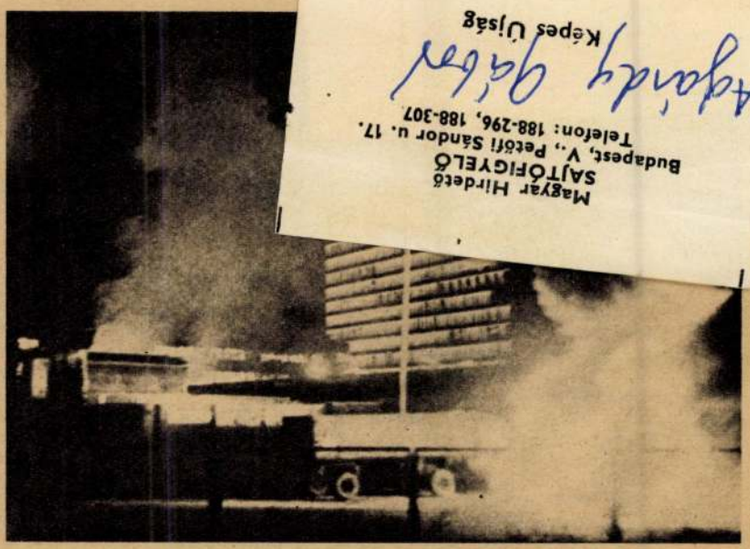

Támadás a nyugatnémet nagytőke és a revansizmus egyik legjelentősebb szócsöve, a Springer sajtókonszern székháza ellen

„ÚJ" POLITIKA HELYETT FENYEGETÉS

A rendőrök által meggyilkolt baloldali diákvezér Ohnesorg temetése. Több erőszakos haláleset volt a közelmúltban az NSZK-ban

Ismét zsarolással próbálkozik a bonni kormány. Rainer Barzel, a Keresztény Demokrata Párt parlamenti frakciójának elnöke, azzal fenyegetőzik, hogy amennyiben nem teljesítik a Nyugat-Berlinre támasztott igényt, akkor kétségessé válik, aláírja-e az NSZK kormánya az atomsorompó-egyezményt.

Az NSZK külpolitikája ily módon „megfelelően" kiegészíti azt az agressziós vonalat, amit belpolitikai síkon a szükségállapot-törvény tetőalához tükröz a legélesebben. Ezek a tények egyben azt is világossá teszik, hogy mit ért Kiesinger az úgynevezett új keleti politika alatt. Sokatmondóak a kancellár legutóbbi megállapításai. Leszögezte, hogy az NSZK hajlandó tárgyalásokat kezdeni az erőszakról való lemondás érdeké-ben, de mindjárt ezután kijelentette: „valamilyen intézkedésre csak akkor kerülhet sor, ha a Német Demokratikus Köztársaság nem ragaszkodik állami létének elismeréséhez. Vagyis, miként a Pravda kommentárjában is megállapította, a bonni kormány lényegileg a revanspolitika alapját próbálja megszilárdítani.

Kérdés, hogy mit szól mindehhez a másik koaliciós partner, a Szociáldemokrata Párt. Bizonyos, hogy az SPD kül- és belpolitikájában jobban szem előtt tartja a realitásokat, mint a kereszénydemokraták, de amikor egyes szociáldemokrata vezetők miniszteri funkciójukban nyilatkoznak, vagy cselekszenek, ez a józanabb vonal elhalványul és úgyszólván száz százalékig a kereszténydemokrata álláspontot képviselik.

Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy az SPD balszárnya elégedetlen a pártvezetőség politikájával, kifogásolják, hogy a párt bizonyos kikötésekkel hajlandónak mutatkozott a szükségállapot-törvény elfogadására és olyan javaslat is elhangzott az SPD legutóbbi nürnbergi kongresszusán, hogy ítéljék el az amerikaiak vietnami agressziójét. Ezek a jelenségek összefüggésben állnak azzal is, hogy amióta az SPD tagja a koalíciós kormánynak, a pártot egyik vereség a másik után éri a tartományi választásokon. Az SPD reálisabban gondolkodó részlege azt is felvetette, hogy az NSZK-ban a diákság lázadása olyan jelentős probléma, melynek megtárgyalására rendkívüli pártkongresszust kellene összehívni valamennyi ifjúsági szervezet részvételével.

Az utóbbi kérdéssel kapcsolatban pedig a legtöbb nyugat-németországi politikai megfigyelő úgy vélekedik, hogy csak pillanatnyi lélegzetvételnyi szünet állott be. A nyugatnémet haladó gondolkodású diákok nemcsak a közelmúlt halálos áldozatai miatt tüntettek, hanem egyre fokozódó felháborodás hatja át őket az NSZK-ban uralkodó általános politikai légkör miatt. Támadják az újfasisztákat, azok bonni pártfogóit és követelték a szükségállapot-törvényjavaslat elvetését. Amikor Bonnban minisztertanács foglalkozott a helyzettel, az ülés után a kormány szóvivőjét megkérdezték az újságírók, tárgyalt-e a kormány a diáknyugtalanságok okairól? „Ma a kormány csak arról tárgyalt, mi a pillanatnyi teendő" — hangzott a válasz.

Ez az állásfoglalás arra mutat, hogy Bonnban éppen az alapvető problémák felett akarnak elsiklani. A jobboldali szervezetek pedig a belpolitikai válságot arra igyekeznek felhasználni, hogy rábirják a kormányt, brutálisan törjön le minden baloldali, vagy liberális szervezkedést. A jelek szerint ennek érdekében nem kell túl nagy erőfeszítéseket tenniük, mert ebbe a tematikába tartozik a szükségállapot-törvény bevezetése is.

S. E.

Idős német munkás fiatal diáklánnyal beszélget. Az érdekek sokszor találkoznak

MDK

Agárdi Gábor

szinészfestők kiállitásán részt vesz
2 munkájával: "Párizs lángjai", "Vándor"

Esti Hirlap 283 sz. 1957. dec. 3 2 old.

ADY JÓZSEF

szik

MAGYAR

SZERKESZTI: MÉSZÁROS TAMÁS

YAR HÍRLAP KULTURÁLIS MAGAZINJA

1992 02 22

Ady József (1950-1991)

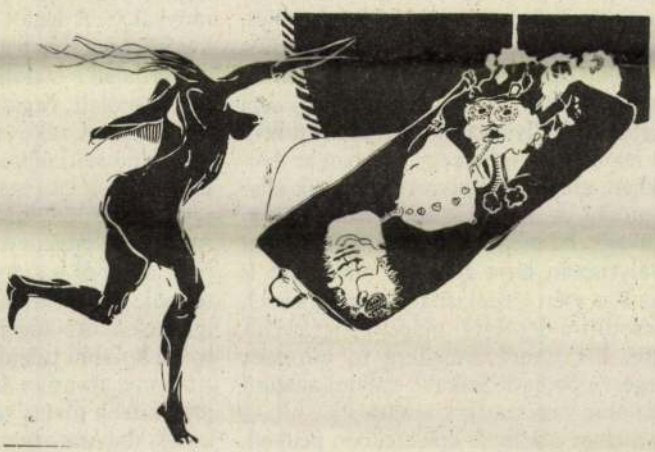

Kitűnő művésszel lettünk ismét szegényebbek. Ady József nem egészen két esztendeje telepedett át Magyarországra, miután Romániában már végképpen megritkult körülötte a levegő. Itthon egy önálló kiállítást tudott rendezni Csorba Simon barátjával együtt Kaposvárott, s most volt előkészületben egy nagyobb bemutatkozása, amelyhez az anyag kiválogatásánál tartottunk.

Marosvásárhelyen született, a Képzőművészeti Főiskolát pedig Kolozsvárott végezte el. Később ott, a kolozsvári Magyar Színháznál lett díszlettervező. Amíg lehetett, visszajárt az iskolába, hogy tenyérnyi linómetszeteit ne kanállal kelljen a papírra nyomnia tízegynéhány négyzetméteres lakásában.

Lapjain romantikus egyénisége expresszív erővel kapott hangot, s alig figuratív munkái archaikus értékek hordozóivá váltak. Nem elbeszélő jelleggel, nem olcsó eszközökkel dolgozott. Grafikáinak és festményeinek világát formailag Velickovic, a Párizsban élő, jugoszláviai születésű alkotó és Bacon, a 20. századi angol festészet meghatározó mestere befolyásolta. *(Írásunk a 4. oldalon.)*

CHIKÁN BÁLINT

II

„Aranyláz
Mo

Január utolsó napján fölhívott egy hivatalnok telefonon a szovjet állami filmbizottságtól (a „Goszkino SZSZSZR"-től, amely minisztériumi rangú intézmény lévén, hosszú éveken át a legfőbb producer és cenzor volt a film területén), s megkérdezte, tudom-e a magyar filmfőigazgatóság telefaxszámát, mert hogy épp „búcsúüzenetet" küldözgetnek mindenféle külföldi szervezetnek: a szovjet Goszkino február 1-jével megszűnik létezni de jure. Hát bizony, ez a vég törvényszerű, a távozás pedig méltóságteljes, legalábbis papíron. Az életben viszont... Az élet megint bebizonyítja, hogy minő leleményes és agyafúrt drámaíró (nyomába sem léphetnek a hollywoodi forgatókönyvírók!). Ami manapság végbemegy azokban az épületekben, ahonnan eltávozott az egyik állami hatóság, de még nem érkezett meg a másik (avagy, ha meg is érkezett, nem valami kristálytisztán látja át, hogy mire való is volna ő, s ezért összekuszálja a szerepeket), az hasonlít a detektív- meg a gengszterfilmekre, sőt a melodrámákra is, mindent összegezve pedig leginkább valami abszurd színdarabra vagy tragikomédiára.

Azokban a pompás épületekben például, Moszkva központjában, ahol kénye-kedvére élt és uralkodott a Goszkino SZSZSZR, ma majdhogynem afféle helyi jelentőségű Karabah zajlik: a legendás Omon (a különleges rendeltetésű rendőrségi osztagok rövidítése — ezek elmaradhatatlan résztvevői az eseményeknek az ország legforróbb pontjain) lezárta a ki- és bejáratokat, hogy megakadályozza a helyiségek kalózfoglalását valamely újsütetű korporáció-cápa részéről. Amúgy máris fölbukkant egy „cápa", s jogot formált a Gnyezdnyikovszkij utcai miniszteri villaépületekre. E „cápa" neve Oleg Uralov. A múltban dokumentumfilm-rendező volt, talán a magyar közönség előtt sem ismeretlen, mint a Jurij Andropovról, Gorbacsov elődjéről szóló film készítője. Oleg Uralov a vezetője a Videofilm nevű, állami film- és videógyártó egyesülésnek, amely néhány éve a Goszkino SZSZSZR kezdeményezésére és égisze alatt jött létre, s monopóliumra tett szert a videótermékek gyártásában és terjesztésében. Oleg Uralov volt az, aki mint a Goszkino SZSZSZR egyik alelnöke, három évvel ezelőtt — cége érdekében — rendőr-

arról az orosz kormányba
hogy szükség van-e ilyen
re. Ebben a vitában az eg
denképp szükség van a fi
minő állami koordináló
gyan nevezzék is), a más
zottan ellene van, a kor
zottsággal ijesztgeti a lak
mi mesebeli szürke farka
mond, javíthatatlan: bizt
kedni, hogy elnyelje a
ránykákat. A legfőbb ije
lov, aki az utóbbi hetekbe
csatornáján s majdhogyn
ban fölszólalt. Fegyvere
tán a szó. A rákövetkez
Goszkino szétküldte „bú
lov fölbérelt csapatával
tet, és egyetlen alkalma-
zottat sem engedett be-
lépni azokból a szervezetekből, amelyeknek ide-
iglenesen ott adott he-
lyet a korábbi tulajdonos
(néhány újonnan létre-
jött, kisebb filmes vállal-
kozás, laboratórium, az
állami filmarchívum — a
Goszfilmofond — képvi-
selete és egyebek). Kide-
rült, hogy kihasználva az
Oroszországban és
Moszkvában uralkodó jo-
gi zűrzavart, már meg is
vásárolta ezeket az épüle-
teket 15 millió rubelért a
moszkvai főpolgármesteri
hivataltól (mellesleg
mondva, az összeg pon-
tosságáért nem kezeske-
dem, a számlát nem lát-
tam, kénytelen vagyok ez
esetben a moszkvai szó-
beszédre hagyatkozni).

A „fronthelyzet" azon-
ban egyik napról a má-
sikra megváltozott. Nap-
világra került az adásvé-
tel törvénytelensége, és
Uralov embereit egy
fegyveres rendőrcsapat

— Szigorúan tartjuk magunkat a tízszázalékos arányhoz. És nem is örülnék, ha ennél valamiért több lenne.

— *Viszont a TV-tévé megszakítja a játékfilmeket a reklámmal, amire a nagy tévé sem „ vetemedett".*

— Nem panaszolta idáig senki. Meg kell szokni, a világon mindenütt így működik. Ráadásul igyekszünk kulturáltan lebonyolítani, nem vágjuk a filmjelenetek közé a reklámot, hanem adunk a nézőknek egy kis szünetet. Ha valaki nem kíváncsi a hírdetésre, ihat egy kávét, elvégezhezti a dolgát…

— *Most, hogy itt ülök a TV-tévé Pasaréti úti székházában, amely egy elég lepusztult barakkban található, az az érzésem, hogy nem igaz az a hír, hogy önök egészen kitűnő műszaki feltételek mellett dolgoznak.*

het majd.

—*Eszerint hosszú távon mégsem a kazettás terjesztésre rendezkednek be..?*

— Nem akarunk sem kábelhálózat, sem adótulajdonosok lenni. Mi műsorokat szeretnénk készíteni. Ez miként kerül terítésre: kábelen vagy a frekvenciamóratórium feloldása után egy kijelölt frekvencián, az attól függ, hogy mire lesz lehetőségünk. De a médiatörvény elkészültéig sem akarunk tétlenül várni, mi addig is tenni akartunk valamit. Végül is működünk, bemutatkoztunk, valamivel máris jelen vagyunk.

— *Amiről már megemlítette, hogy csak előkészület a későbbi, önálló profilú TV-tévéhez… Milyen lesz az igazi, a végleges TV-tévé?*

— Már most is fontos jellemzőnk, hogy rövidek a műsoraink. Napi négy órában meg sem enged-

vannak. Igyekszünk a műsorszerkesztőket. Ha valaki tizenöt percet kap egy műsorsorozatra, amelyben minden alkalommal globális társadalmi jelenségekkel kell foglalkoznia, mint a Szociofotó című sorozatunkban, akkor kénytelen feszesnek, keménynek, tényszerűnek lenni. Amiből máris kialakulhat az új stílus egyik jellegzetessége. Nincs benne okos ember, aki magyaráz, még néhány okos, aki vitatkozik... Csak a tények. Ezt máris értékelik a nézők. Vannak másféle stíluskereső kísérleteink is. Például Frei Tamásé, aki egyre színvonalasabb műsort készít Politikai billiárd címmel. Ebben a műsorban mindig van egy főszereplő, aki különböző szituációkba kerül, különféle helyzetekkel szembesül, kellemes, oldott körülmények között. Ezek olyan részeredmények, amelyek jól jelzik, hogy mi felé haladunk. Azt,

jelennek meg, nekünk kikkel kell versenyeznünk és hol találjuk meg majd azt a fehér foltot, amit a legszínvonalasabban éppen mi tudunk majd betölteni.

— *Nem félnek tőle, hogy a Szociofotó, Politikai biliárd és a többi — még legalább ötféle hasonló belpolitikai műsorral jelentkeznek — nem vonzanak majd elég hirdetőt? Hogy amint lehet, elpártolnak majd populárisabb programokhoz?*

—Mi is arra törekszünk, hogy emelkedjen a nézettségünk. Mi sem mondunk le a populáris műsorokról, csak meghúzzuk a határt a jóízlésnél.

—*Bíznak benne, hogy a magyar közönségnek ez nincs is ellenére?*

—Egyáltalán nincs ellenükre. A látványos, népszórakoztatónak szánt bugyuta műsorok egy idő után kibírhatatlanul unalmasak lesznek. Ahogy nagyon mulandó az égi csatornák divatja is. Az emberek egy idő után nem szeretik, ha nem értik a szöveget. Márpedig nálunk a nézők többsége csak magyarul ért. Erre azért lehet alapozni.

— *Mikor indul a harmadik napi műsoruk? Hasonló lesz a műsorszerkezete a mostani kettőhöz, vagy valami meglepetéssel készülnek?*

—Hadd maradjon mindez egy kicsit még titokban. Nem szabad jóelőre kikotyogni semmit, mert lecsap a konkurrencia.

— *Nagyon sokat ígérően mosolyog!*

— Maradjunk abban, hogy még a tavasszal minden kiderül.

toztassák bátran a férfiaknál, feltéZsazsa a tanácsot már tinédzserkéhozzáment egy Budapesten szolgálmál Atatürk kegyeit is elnyerte. Rjuk: „Isten volt, aki imádott engehetne az Isten, aki elhomályosítagét."

És aki keres, talál. Míg húgábóbeli színésznő lett, Zsazsa a nőiessévérjet, közöttük két arisztokratát, htediknek férjhez ment ahhoz a gaztől való válását bonyolította le. Mvolna élettapasztalatából leszűrt évekkel sznoboskodik, vagy férjei foglalkozik. A texasi szállodamilliázó Conrad Hilton például „csodálaki bájos nejét időnként ütötte, mmár akkor, mikor viszonyuk hidegi val, az ifjabb Hiltonnal. A másik maki miután elvette Zsazsát, megtartkét szeretőjét is. (A házhoz tartozkamra.)

A nagy szerelmek sorában forGeorge Sandersnek („Ha újra kezneki adnám"), de azért javában cPorfirio Rubirosával. Jelenleg Zsmúltú férje hercegi örökbefogadásavan, mint állítja.

A háromszáz oldalas könyvben rről, a Dzsingisz kán nevű ölebről, knője külön küld szét képeslapokat ban megintcsak ágykalandokhoz vrészesítette kegyeiben Chaplint, FConneryt, ám elutasított olyan ágynedy, Marlon Brando és Greta Gazott Zsazsa. Azt mondta: „Ha tizemeg, hozzámentem volna, ma is eDe akkor az angol filmszínész még

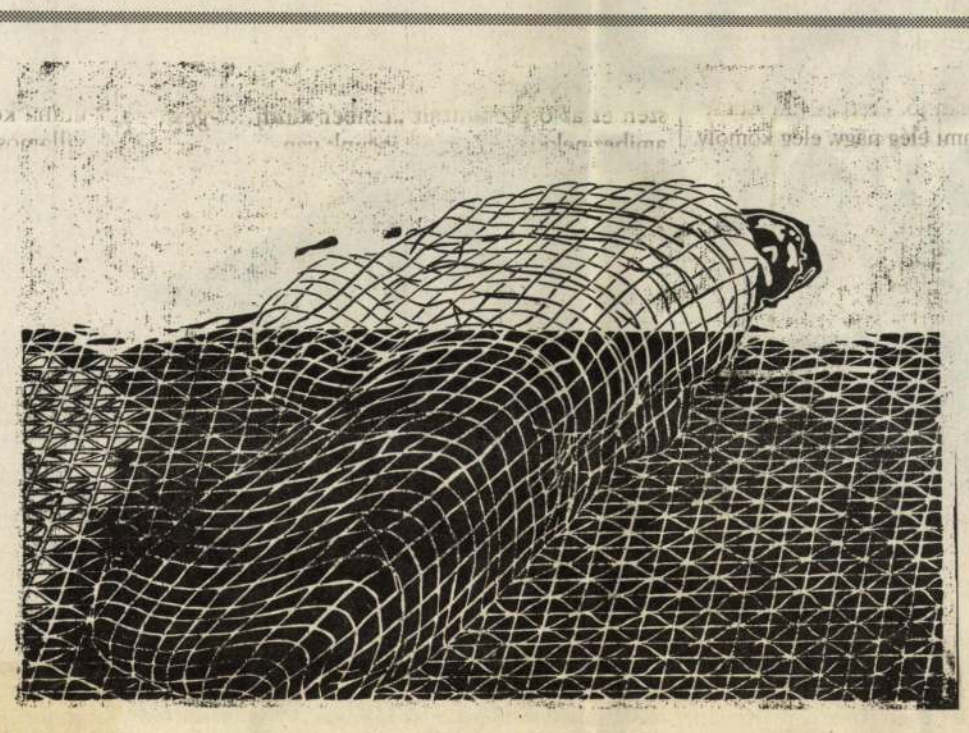

Sikerfilmjegyzet

Ady József

Chikán Bálint:

A halhatatlanság mulandósága

Az Árkád Galériában rövid emlékkiállítása volt Ady József grafikusművésznek, egy olyan alkotónak, akinek tragikus és rövid élet adatott, s félő, hogy életművére is hasonlóan mostoha sors vár, félő, hogy mélyen értékén alul épül majd be képzőművészetünk képzeletbeli múzeumába.

Nem csak arra gondolok, hogy a magyar képzőművészet alkotói eleve hátrányban vannak nyugati kollégáikhoz képest, elsősorban az országok közötti információs infrastruktúra különbözése miatt. Ezért van, hogy míg Raoul Dufy „megfizethetetlenül" világhírű, addig a nála kvalitásosabb Czóbel Bélát nem ismeri a világ. Ez minden magyar alkotó sorsa. Ady József esete azért hátrányosabb az átlagosnál, mert miután Erdélyben élte le fiatalságát, Magyarországon csak másfél év adatott neki a kiteljesedésre. Ennek következtében halálakor itt még nem ismerték, otthon, Erdélyben pedig, — hiszen nem a zsögödi Nagy Imre-féle piktúrát művelte — avantgárdként kicsit időszerűtlennek tartották: „nem erre van most szükség..." Ezért is kellett átjönnie. Mivel szellemi társai, azok akikkel egy generációba tartozott, azok, akikkel „azonos jelentésű nyelvet beszélt" , már mind elhagyták az országot.

Azt, hogy Ady József kiváló művész, csak kevesen tudjuk. Hiába volt négy kiállítása életében, három Kolozsvárott, s egy Kaposváron. A kolozsvári csendes helyi hírlapi reflexiókkal, a kaposvári még csendesebben telt el. Ez illett a művész életmódjához: befeléforduló, visszahúzódó ember volt. Ezért leginkább a hajdani marosvásárhelyiek, a hetvenes évek elején a Tutun kávéházban eszmét cserélők tudják értékeit. Ady József így emlékezett azokra az időkre: „Ott készült, fortyogott a művészet. A beatkorszak koncentrált környezete volt, ahol a tudatunkba betört a dzsessz. Ott jöttek össze az emberek. Ez a szó: összejönni egy nagyon lezser, de nagyon szoros formát is jelent. Mert összejönni annyi, mint bepottyanni valahová, teljesen véletlenül, szabadon, de azt is jelenti, hogy kizárásos alapon ott és csak azokkal jövök össze, akik számomra érdekesek, vagy ahol aktív környezet adódik. Vári Attila, Szabó Zoltán, György Csaba, Pénzes Gyuri… A szeku a Tutunt bezáratta. Vituskán Gyuri könyvet akart írni róla, nagy anyagot gyűjtött össze, hogy a misztikumát feltárja. De nem tudott mit kezdeni az anyaggal. A Tutun, az egy hangulat."

Azután Kolozsvár következett, a főiskola. Itt Bretter György volt rá nagy hatással, s a körötte lévő majdnem kortársak: Tamás Gáspár Miklós, Szőcs Géza, Ágoston Vilmos. „Bár ez még mindig a lázadás korszaka volt életemben, Bretter György olyan személyiség volt, akire képes voltam fölnézni. Olyan lehengerlő volt, meggyőző, vagy a lezsersége, vagy ahogy a tantárgyait tanította, vagy ahogyan a diákokkal viselkedett, hogy a teológiáról rendszeresen átjöttek a marxista kurzusaira, mert Bretter Györgyöt hallgatni valami fantasztikus élmény volt."

És a főiskola után jött a nyomor. Először egy pince, azután egy nyolc és fél méteres „lakás" (itt látogattam meg először s győződtem meg rajzainak, metszeteinek kvalitásáról, s műveit a csap alatt lévő heverőjének ágynemű-tartójából vette elő…).

Amikor elindult az Exodus, nem tudott dönteni: maradjon, vagy jöjjön. „Sodródás a semmi felé" — mondta, vagy „nem szabad akaratú döntések voltak ezek, hanem egyszerűen történetem — ahogy Bergman mondja". Végül 1990. januárjában, a „forradalom" utáni szabadabb időkben átjött, s a márciusi marosvásárhelyi események miatt maradt. Új barátra, sőt alkotótársra lelt: a magyar képzőművészet „futóművésze", Csorba Simon személyében, aki műtermébe befogadta, s ezzel lehetőséget teremtett számára, hogy létrehozza életműve újabb szakaszának műveit. Pár hónapos lendületes munka, s a kaposvári közös kiállítás után érte a megdöbbentő diagnózis: fehérvérűség! Már csak hónapjai vannak…

Az Árkád Galéria kiállítását a Képző- és Iparművészek Szövetségének kiállítótermében Csorba Salamon, s a művész utolsó hónapjainak önzetlen múzsája, szerető társa, Rapp Éva rendezte meg. A bemutatott művészet a látogatók számára egyértelműen bizonyította: a kelet-európai értelmiség utóbbi évtizedeinek létállapota, kiszolgáltatottsága, kilátástalansága magas művészi szinten fogalmazódott vizuális üzenetté Ady József tevékenysége során . Ám a tárlatlátogatók jobbára a régi és új barátok voltak, tehát olyanok jöttek el, akik ezt már korábban is tudták. A nagy kérdés továbbra is megoldatlan: hogyan őrizhető meg a jövő számára az életmű úgy, hogy Ady József „fényes csíkját" azok is láthassák, akik, ha elveszítik üzeneteit, nem is tudhatják, mit veszítenek, de ha találkozhatnak vele, magasabbra helyezik majd, mint sok ma nagyra becsült alkotóét.

Magyar Hírlap 1992 02 .22.

töttem fél évet Amerikában, nem sokat foglalkoztam Szlovéniával. Amerikát akartam felfedezni. Aztán amikor másodízben jártam ott, kifejezetten kerestem a szlovéneket, hogy lássam, milyen annak az embernek a helyzete, aki külföldön él. Explicite bizonyára egyáltalán nem foglalkoznék a szlovén kérdéssel, ha ez nem volna szüntelen blokád alatt, ha Szlovénia normálisan szervezett közösségként élne, ha nem volna állandóan bajban, konfliktusban e kérdés megoldásának blokádja közepette, mivel e blokád frusztrálja az embereket, és megváltoztatja természetüket.

MICHNIK: Szokatlan módon a lengyel szellemi elit számára a nacionalizmus olyan primitív dolog, hogy egyáltalán nem foglalkoznak vele. Megkérdeztem Miloszt, miért nem a nacionalizmussal foglalkozott és miért a kommunizmussal. — A nacionalizmus annyira primitív, hogy nincs mivel vitatkoznom — hangzott a válasz. Ez szerintem nagy hiba. A nacionalizmus olyan csapda, amellyel szemben védtelenek a posztkommunizmusban élő népek. Olyan sokáig korlátozták nemzeti identitásunkat, annyit kellett érte harcolnunk, hogy most mindent behabzsolunk, a mérgeket is.

JANCAR: Nálunk minden a nemzet puszta fennmaradásának rendelődött alá. A szlovének számára rendkívül szerencsétlen módon irodalmunk helyettesítette a nemzeti identitást, és ez blokkolta az irodalmat. Tulajdon nacionalizmusunk kikezdése árulást jelentett, mivel azonnal a nemzet fennmaradását kérdőjelezte meg, mely nemzet egyik napról a másikra megsemmisülhet. Kundera azt mondja, az angol himnusz Istenről és a nemzet nagyságáról szól, míg a lengyel himnusz úgy kezdődik, „Jeszcze Polska nie zginela…", azaz még

idáig áttekinthető polarizálódásának. Megkérdezik-e önamguktól, mi az új szerepük a jelenben és a jövőben?

JANCAR: Véget ért egy kor, és előttünk a kérdés, világos-e számunkra is, hogy valóban véget ért. Úgy gondolom, sokakban tovább él a meghosszabbított ellenzékiség, a moralizálás, valójában pedig szembesülni fogunk vagy már szembesültünk is az új kérdésekkel. Vége a morális tartásnak, amely integrált bennünket, és vár bennünket a nyugati civilizáció igen súlyos kihívása, mely civilizáció más szabályok szerint fejlődött, vár a szakma, a szakosodás korszaka, és így tovább. Szokatlan helyzetben vagyunk, részben a tegnapban, részint már az új időben. Kérdés, elégségesen reflektálunk-e az új helyzetre.

MICHNIK: Szüntelenül az új helyzeten gondolkodom. Mi lesz azzal az értelmiségi formációval, amelyhez tartozom, mi lesz a demokratikus ellenzékkel, az ellenzéki mozgalommal? Elgondolkodom, vajon bizonyos formáció egy bizonyos pillanatban nem meríti-e ki történelmi szerepét? Valaha szoros kapcsolat állt fenn a vallás és politika, egyház és állam között, s ezeket szét kellett választani, mint ahogy később szoros volt a kapcsolat irodalom és politika között, és most ezt kell szétválasztani. Ezért most mindannyian azon kérdés előtt állunk, hogyan kell tovább élnünk, hogyan vállaljunk elkötelezettséget a politikában, és hogyan maradjunk meg a kultúra emberének, hiszen az ellenzéki formáció kulturális jellegű volt, és ez igen fontos ismérv.

JANCAR: Nálunk szinte kizárólag így létezett.

MICHNIK: Most arról beszélünk, hogy Nyugatra tartunk. De nem arra a Nyugatra, amely nyugatra fekszik, hiszen mi más miliőből származunk, más az életrajzunk, ber keresztény. És jó, ha demokratának tartják. Úgy érzem, itt a dolgok lényege. A modernizációhoz való viszonyban. Abban, hogy merre tartunk. Lengyelországban már elkezdődött ez a vita. Sok, egyházhoz kötődő ember azt mondja: mi az, hogy Európa? Mi nem akarjuk Európát! Európa a pornográfia, a válás, az abortusz, a kábítószer…

JANCAR: — …a homoszexualitás, a fogyasztói mohóság…

MICHNIK: — …a demoralizálódás… mi nem akarunk semmiféle Európát — valójában a keresztény Európát. Ez lesz a valódi vita.

JANCAR: Belefáradtam már abba, hogy mindenki Európáról beszél. Mindnyájan Európába tartunk — nagy blabla ez, elviselhetetlen sztereotípiává változott. Van viszont egy másik tapasztalatunk. Szlovénia mindvégig nagyon közel volt Európához, bevált civilizációs kapcsolatai vannak vele — másrészt viszont megsemmisítették politikai életét, katasztrofálisak voltak a morális defektusok, amiket itt kellett viselni. Kialakult a korrupció, az opportunizmus teljes rendszere. És ha most ezzel lépünk Európába, mint egy sztereotípiába, akkor magunk sem lehetünk egyebek sztereotípiánál. Mivel más a tapasztalatunk, ki kell választanunk, mivel érkezünk oda, és mivel fogunk ott találkozni. És ezekre a kérdésekre valójában senki sem felel, mert már belebonyolódtunk a politikai harcokba. Az a helyzet áll elő Szlovéniában, mint a második világháború kezdetén: kialakul az úgynevezett klerikális és liberális blokk. Ami valójában példátlan leegyszerűsítés, mivel az emberi élet mindig sokszínűbb volt.

Nagy kérdés, és ez túlságosan keveset foglalkoztat bennünket, vajon a Nyugat-e az egyetlen lehetséges ideál, amelyhez a perem-

A kommunizmus nagyszabású mozgalom volt, bármily rossz véleménnyel vagyunk is róla. Mély nyomokat fog hagyni. Egész életünket benne éltük le. Ezért nem lehetséges visszatérés a régi politikai megosztottságba, valami másnak kell történnie. A legrosszabb pedig az lesz, ha egyik vagy másik fél is hozzákezd a történelem átdolgozásához, vagyis a pártelvű interpretációhoz, hiszen egyik vagy másik politikai irányzat hordozói mindig megpróbálták kisajátítani a történelmet is. A liberálisok a szlovén protestantizmust dicsőítették, a klerikálisok pedig azzal vágták vissza, hogy a katolikus egyház tette a legtöbbet a szlovének kulturális, sőt gazdasági felemelkedéséért. Valójában gyümölcsöző volt a protestáns —katolikus konfliktus. A protestánsok veszítettek, de kitűnő szövegeket, fordításokat hagytak maguk után, a katolikusok „győztek", és szükségszerű belső átalakuláson mentek át. Az igazság tehát jóval bonyolultabb, mint ahogy azt a történelem hódítói próbálják nekünk bebizonyítani. A mai is, mivel az ember élete, társadalmi és kulturális aspirációi nem függhetnek a mindenkori politikai fordulatoktól és a bénító pártharcoktól. A holnapi politikusoknak jóval szerényebbeknek kell lenniük a maiaknál, akik még mindig a világ megváltoztatásán fáradoznak. És idővel nekünk is kevesebbet kell moralizálnunk és sokkal többet vitázni, gondolkodni, érvelni. A pártélet ugyanis szükségszerűen össze fogja szűkíteni a független szellemiség terét.

Gállos Orsolya fordítása

ADY József (1950-1991)

kiáll. VBp.,Duna Galéria. 1993

ism. CHIKÁN Bálint: A Nagyherceg látogatásai Pannóniában. = ÉS 1993. dec.3. 12.

etesen a jól ismert szobrok. A legtöbbjük magán-
ényekből és európai múzeumokból lett kölcsön
ok közülük még nem volt az USA-ban bemutatva.
ént az anyag ősszel Washingtonba, a Hirshhorn
nba, majd egy szelektált része Európába utazik,
y újabb könyv kiadása van tervben.
dom, személyesen Te sem ismerted, de kapcso-
vagy családjával és egykori barátaival.
aládjából mindössze nővérével vagyunk kapcso-

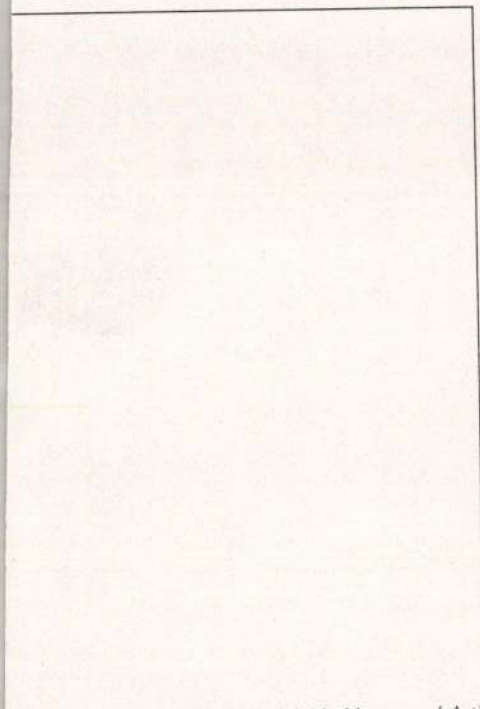

Eva Hesse: Tori, 1969 (Philadelphia Museum of Art)

ADY József

CHIKÁN Bálint: Ady József (1950-1991). = Magyar Hirlap, 25.évf.45.sz. 1992. febr. 22. I.p. és ill.

CHIKÁN Bálint: A halhatatlanság mulandósága. = Magyar Hirlap, 25.évf.45.sz.1992.febr.22. IV.p.

Bp.,Árkád Galéria, Ady J. emlékkiáll.,1992

egyaránt egy végtelen nehézségű, talán kilátástalan feladat gondolatát ébreszti.

A pincegalériában felállított installáció négy sor, a repülőgépek ülésére emlékeztető „székből" áll (amelyek emellett a sivár betonkaszárnyákat is eszünkbe juttatják), középen átjáró, kétoldalt a falakon pedig öt kerek formájú kép („ablak").

Kicsiny Balázs eddigi munkáinak különböző, de jól felismerhető elemeiből és szókincséből épül fel ez a mű, itt azonban monumentálisabbá válik, a nézőt totális környezetbe helyezve. Monumentálissá, mert míg korábban önállóan szerepelt a *Székház* vagy kisebb installációkban, addig itt egyszerre húszat láthatunk. Így ez szinte egy egész „lakótelep", majdnem egy teljes ipari metropolisz.

Minden építmény, szék-

Studio '90 – kollektív tárlat

A Fiatal Képzőművészek Stúdiója éves bemutatója
Budapest,
Ernst Múzeum
1990. XII. 13. – 1991. I. 13.

A fiatal képzőművészek első ízben rendezhették meg kollektív éves kiállításukat önálló egyesületként. Úgy tűnt, mintha a megnyitó a szervezeti önállóság tárlattal egybekötött ünnepe lenne. S mintha a feltételek javulását a rendezés egyenetlenségei ellentételeznék. A szabad kiállítás lehetősége túlzsúfolttá teszi a termeket. A tájékozódásban nem segít a katalógus sem, mert több alkotót szerepeltet és helyenként más műveket, mint a kiállítás.

Bár a kérdés ekképp is megfogalmazható: hogyan lehet egyáltalán ekkora he-

ADY JÓZSEF

INVITAȚIE

MUZEUL DE ARTĂ TÎRGU MUREȘ
UNIUNEA ARTIȘTILOR PLASTICI, FILIALA MUREȘ

VĂ INVITĂ CU STIMĂ LA

EXPOZIȚIA RETROSPECTIVĂ

ADY JÓZ

1950-19

vernisajul va avea loc în ziua de 11 APRILIE 1993

ora 12, în sălile de expoziții ale U.A.P. din Palatul Culturii

A megnyitó 1993. április 11-én. 13 órakor lesz a Kultúrpalota kiállító termeiben.

ADY

Emlékkiállítás

Április 11-én, vasárnap 13 órakor újabb tárlatot nyitnak a marosvásárhelyi Kultúrpalota földszinti galériáiban. A helybeli Művészeti Múzeum és a Képzőművészek Szövetségének Maros megyei fiókja rendezte kiállítás ADY JÓZSEFNEK állít emléket. Ő is a korán eltávozott művészeink szomorú sorát növelte, két évvel ezelőtt bekövetkezett halálával. 1950-ben született Kolozsváron, művészete sok-sok szállal városunkhoz is kötődik, ahol első lépéseit tette a művészi érettség felé vezető pályán.

Nehéz, hányatott sorsú alkotó volt, számos akadály miatt nem válhatott annyira ismertté, amennyire erre a tehetsége feljogosította volna. Aránylag kevésszer mutatkozhatott meg, zaklatott, modern hangvételű grafikái ritkán kerültek közönség elé. Inkább barátai, közelebbi ismerősei tudták igazán, mi rejlik benne. A marosvásárhelyi tárlatlátogatóknak május 5-ig lesz alkalmuk felfedezni és értéke szerint rangsorolni ezt a torzóban maradt életműként is figyelemre méltó anyagot.

Népújság, 93 IV. 9.

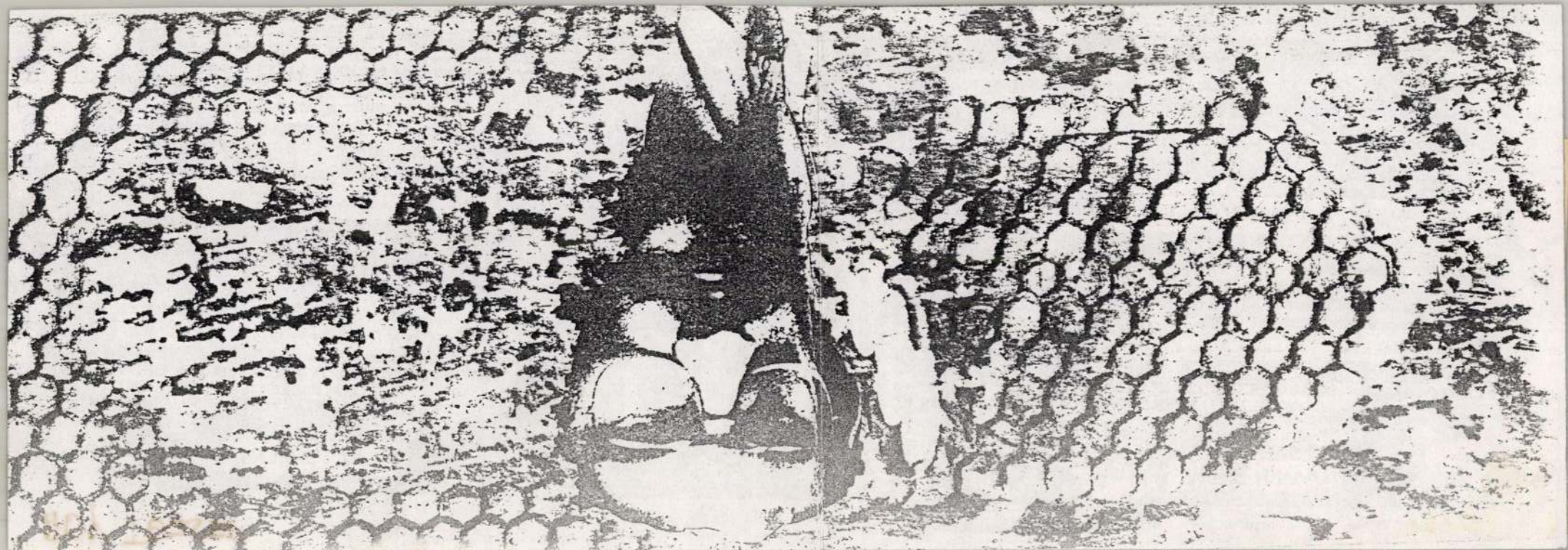

ADY József graf. (1950-1991)

RÚL 1. 126.

20. Két réz gyertyatartó, kerek talppal, baluszter
XVII-XVIII. sz.

Szélcse R. k. pléb. templom

Egyhajós, hajójában barokkizált szentélyében
épület, szentélyében háromoldalú apszissal s 2
melynek hornyolt élű hasáb alakú bordái a sarkok
háromnegyed oszlopokon, az oldalfalak közepén é
tagú oszlopkötegen nyugosznak. A hajó déli o
félhosszában kétszakaszos hálóboltos kápol
halhólyagos csúcsíves ablakokkal /3/. Az évsz
délnyugati sarokpillérén van. Nyugati tornya
Északi oldalfalon a támasztópillérek között hossz
kibetűzhetetlen fölirat. A sekrestye a szentély é
külső ajtajának csúcsíveskori négyszög

magyar

Ady Károly

városi mükertész

1858 - 1917

l.

Gulyás Magyar írók

I. k. 248. h.

108/1943

Hivatkozással a Nm.M
/1943.III.1. számu iratára a csa
gyösi Szent Háromság templom ügy
lenteni:

A gyöngyösi Szent Há
nek kérdésével a Műemlékek Orszá
Maga a templom szerény igényű ba

Adj Károly

városi kertész

Halason

l Közlezrkiáll

1311. l.

Dohány kimerítés

tren mill

kidi: közcsemi-

tödökerme

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t.-Budapest — 485418

Aebel

Aebel Sámuel

harangöntő

M.D.K.

Losonci, egyetlen megmaradt munkája a szupataki harang.

Patay P.: Nógrád megye harangjai.
Művt. Ért. 1958 (VII.) 2-3 sz. 166

Aebel Samuel MDK

losonczi harangöntő

az Ilinyi harangot 1772-ben öntötte.

230.ö.

Genthon:Nógrád. 1954.

Aebel Sámuel M.D.K.

harangöntő

1772 Iliny és Szupatak

1783 Kétbodony

Patay P: Nógrád megye harangjai.
hűvtört. Ért. 1958 (VII.) 2-3 n. 167

Aebel Samuel M. D. K.

harangöntő

Szuysatak, ev. tplom 1772; Losoncon öntötte

Patay P. Nógrád megye harangjai. hüvtört. Ért. 1958 (VII.) 2–3 n. 160

megirva

Aebel Sámuel

losonci harangöntö

1772

l.

Gerecze. A mineml.

helyr. jegy. és

vod

537. h

Abel Sámuel

losonci harangöntő

1776. öntötte (az

1772. körüli) divényi

rk. templom nagyobbik

harangját

Novák Lajos

a divényi plé-

bánia.

Magyar Sion

1868. VI. évf. 917. l.

Aebel Sámuel

1772. Losoncon öntötte az illinyi (Nográd vm.) rk. templom egyik harangját.

Rómer Flóris hagy.

XLVI. cs.

1776. öntötte a diveinyi rk. templom egyik harangját.

u. o.

LEVELEZŐLAP

Feladó:

Viktória-nyomda.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Aenea, Aeneas

Ik
Ü
Tá

Aennemann (Arnemann) M.D.K.

Ádám, egri szobrász

a nyírbogdányi templom berendezési munkáira pályázik Klinkovits egri festővel együtt 1847-52 között

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 307 old.

M.D.K.

Arnemann (Arnaeman?)
ceri orvos

a nyírbogdányi templom berendezési munkáira pályázik Klinkovits ceri festővel együtt 1847-52 között.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 307. old.

MDK

Aenea Vinco

Rézmetszet 1542-ből, A képen Buda és Pest környékét ábrázolja. Ráth György tulajdona.

Vasárnapi Ujság Mell.-e. 1872. febr. 25. 97. l.

Buda 1541-42.

Vico Aeneas: Buda 1541-i ostroma.
/rézmetszet 1542-ből/

Századok 1868, 57-58 o.

AENNEMANN /Arnaeman ?/ Ádám egri szobrász a nyirbogdányi templom berendezési munkáira pályázik Klinkovits-al együtt 1847-52 között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Aert, Aertlinger

tatószám:
gyintéző:
írgy:

Aert van der Neer

festő

M.D.K.

Tűzvész éjjel.

(A Szépművészeti Múzeum tulajdona)

Bercsényi Albert: A XVII. sz. tájképfestészete. V. előadás.

Bp. 1910

Aerttinger K. A.

I. Ferencz József mint dragonyos:

Az előtérben ~~áll~~ megy Ferencz József, ki jobb kezét leereszteve tartja s baljával kardjának markolatát fogja. Tején tarajos sisak van s jobbra néz. Nyakra valója felett az aranygyapjas rendet szalagon hordja s mellét a Mária Terezia, a Szt István, a Lipót s a Vaskorona rend disziti. Fehér kabátja egy eleji (derekát szolgálati jelvény övezi) pantallonja oldalt passepálos s czipője sarkantyus. A háttérben balra egy csapat dragonyos tart pihenőt s jobbra ~~[illegible]~~ egy tábornok áll, ki kardjára támaszkodva néz ~~[illegible]~~ s a ki mögött ~~egy~~ ~~[illegible]~~ a segédtiszt látható. Fölirata a kép alatt két sorban:

Franz Joseph I. Kaiser von Oesterreich

König von Ungarn u. Böhmen &c. &c. &c.

s balra: „Aerttinger gez."

Könyomat, alányomással, melynek méretei 46.5 : 38.9 c/m.

Körerajzolta: Aerttinger.

Ltfa 7946.

191/93 N: 1709.

Aertinger

l.

Nur teveren
irva

LykaMagymű1300-50

425. l

Vásárnap **10** Cantate	Budapesti Nemzetközi Vásár	Protestáns: Ármin Görög: Zel. Simon Izraelita: Lag Beomer
Hétfő **11** Hier. Ferenc	Budapesti Nemzetközi Vásár	Protestáns: Mamertus Görög: Móc Izraelita: Ijar 19.
Kedd **12** Pongrác	Budapesti Nemzetközi Vásár 1/2 10 Szinyei Merse	Protestáns: Pongrác Görög: Epifán Izraelita: Ijar 20.
Szerda **13**	Budapesti Nemzetközi Vásár 8° [illegible]	Protestáns: Szervác Görög: Glicéria

Aertlinger Karl August

0 1803–1876

Ltáb IV. 148, név téveszt. [illegible]

Komáromban csatlakozott az osztrák orosz ostromló seregher Karl August Aertlinger, sarután Lemgyelországba tette át működésének színhelyét Paskievics herceg udvarába Magyarországi tartózkodásának emlékét egy festmény őrzi meg, ennek a hercegnek pesti diszpolgárra választását őrökí meg

rendezése, beleértve a létesitend
oly módon eszközlendő, hogy régés
és hangulatilag, továbbá a térbel
kép álljon elő, aminek alapeleme
zilika maradványa.A különálló és
dékek az ásatások szinhelyén e cé
rium/ állitandók fel. Tudományosa
lag is helyes,hogy a helyszinen,
lyezést. A kőmuzeumban a töredéke
ban mutatnók be, oly módon, hogy
összeegyeztessék. Ugyanitt müszak
rekonstrukciók is megvilágitanák
Csak a keresztény kori töredékek
vek a székesfehérvári muzeum anya
székesfehérvári muzeum, mint pedi
középkori kövei, a jogi kérdés re
ajándék/ egyesittetnék a létesite

Nagyméltóságu

H ó m a n B á

Vallás- és Közoktat

V. Ferdinand:

Térdig, ülve, hatnyolczad jobbra. Előrefésült rövid hajá gyér, oldalszakála kicsiny s arcza s bajusza leberetvált. Jobb kezével a pár-mázott támlásszék karfájáta ~~fogja~~ nehezedik s balját térdén pihen-teti. Tekete nyakravalója felett szalagon az aranygyapjas rendet hordja s mellét a Mária Terézia, a Szt István, a Lipót s a Vaskorona rend di-sziti. Tehér kabátjának ujáu a hajtóka-paszománt tölgyleveles, jobb vállától balcsipője felé három sziniü szalag vonul s nadrágján ol-dalt paszomántcsík van. Az asztal felett, melyen irás és könyvek hevernek, tájkép látható s balra félrevont függöny lóg. Feliratai a kép alatt két sorban, melynek egyikét a kétfejü sas szakítja meg:

Ferdinand I.

Kaiser von ... Oesterreich &c &c. &c.

s alól balra: „N. d. Nat. gem. v. Aerttinger"

s jobbra: „Lith. u. gedr. bei Hanfstaengl in Dresden."

Könyomat, chinai papiroson, méretei a keretnek 50.5:42. c/m.

Ltfa 7578.

55/93 № 1881.

Aestl (Ästl)

atószám:
yintéző:
rgy:

Aestl (Ästl) Leopold

festő

megrova Iglaubol (Csehorszag?)

származott.

1626. kapott polgárjogot

Sopronban

Csatkörl

Affine, Agai

MÜVÉSZETT
DOKUMENTÁCI
Budapest, XIV. Dó

magyar Affine Janos

1555.

l.

Egyházm. Lap

1883. 284. l.

Tekintetes A

Tisztelettel kérem a tekintet
helyre állításához uja
iránt intézkedni mél t
Az eddig utalvány ozo
van szerencsém még e
kassai Sz. Mihály káp
munkákat megindito
felállíttatott. —

AFFOLTER Péter

Hegyi Ferenc

Ars Hungarica 1982/2

A TATAI PIARISTA STUDIUM CAMERATICUM DIÁKJAINAK KÉT JELES RAJZA MÁRIA TERÉZIA BUDAVÁRI PALOTÁJÁRÓL

A Mária Terézia idején épült budai királyi palotát a magyar nemesség mint az ősi dicsőség szimbólumát emelte, s az épület nemzeti büszkeségének tárgya volt. E kiemelt jeletőségű vállalkozásnak azonban ennek ellenére viszonylag sovány levéltári dokumentációs anyaga maradt fenn, s a palota építéstörténetének még mindig számos homályos lapja van. Az alábbiakban Mária Terézia budai várpalotájának építéstörténetéhez néhány új levéltári adattal, és a palotáról a piarista levéltárban őrzött két 18. századi rajz közlésével szeretnénk hozzájárulni. Ennek során lehetőség nyílik arra is, hogy bepillantsunk a piarista iskolák építészeti rajztanításába, e helyt természetesen nem törekedve a teljességre.

A palota építéstörténetének legrégebbi szakaszához sok jó adatot szolgáltat J. E. Ferdinand Miller,[1] Buda város jegyzője, aki hivatásánál fogva a város egyik legtájékozottabb embere, s élénk figyelemmel kísérte az építkezést. A Buda visszafoglalásakor rommá vált, és még három évtizedig pusztuló középkori várpalota törmelékein 1715-ben Regal báró budai várparancsnok építette Fortunato de Prati mérnök és Hölbling János építőmester közreműködésével az ún. III. Károly-féle igénytelen palotát.[2] Nem tudta befejezni a munkálatokat, mert a török ellen hadba szállván, Péterváradnál elesett. A már majdnem kész épülettel keveset törődtek, így a palota pusztulni kezdett. 1748-ban azonban Grassalkovics Antal szorgalmazására Mária Terézia hozzájárult az új palota felépítéséhez,[3] Egyúttal felhatalmazza Grassalkovicsot, hogy az építész (Jadot) terveit ellenőrizze és felülbírálja. Valóságos nemzeti felbuzdulást váltott ki Pálffy János királyi helytartó felhívása, amelyben a szükséges pénz és munka megajánlására szólította fel a vármegyéket és a városokat. A gazdag megajánlások lehetővé tették, hogy a Regal-féle palota négyszögű részét meghagyva – ma is ez a palota délkeleti négyszöge –, és ezt a négyszöget északon megismételve, továbbá ezt a két szárnyat rövid oldalakkal a corps de logis-val összekötve, kialakítsák a várpalota Mária Terézia-i alakját, amely lényegében megmaradt a mai napig, és meghatározta a további hozzáépítéseket és bővítéseket is. 1749. május 13-án, a királynő születésnapján volt az ünnepélyes alapkőletétel.[4] Kevés kellett már a főszárny befejezéséhez, amikor 1756-ban kitört a hétéves háború, és a hadviselésben kimerült a kincstár is, az ország is. Miller szerint 1756-tól teljesen szünetelt az építkezés; a számadások is ezt igazolják. A falak már álltak, a tetőzet a két kupolával készen volt, megvoltak a közfalak, a terem- és szobabeosztás, valamint a hypocaustum, azaz a légfolyosókon vezetett központi fűtés is. Büszkén mondja a krónikás, hogy az egész épület koncepciója és formája megragadóan szép, a haza ékessége, és majdan elkészülve, felülmúlja a régi palota fényét. A számadásokból levonható következtetések szerint a palota nyersen már sokkal előbb, 1752–53-ban készen volt, 1751-ben, tehát az építkezés második évében Lipót pesti ácsnak tetőmunkára 5800 forintot adtak.[5] Ez az óriási összeg azt jelzi, hogy a tetőzet legalábbis a következő évben elkészült. Valóban 1753-ban már csak 1000 forintot tesz ki az ácsmunka. Amikor tehát a következő évben lelassudott, majd 1756-ban teljesen megállt a munka, akkor már a főszárnyon csak a dekorációs munka lehetett hátra.

A várpalota építésének hiteles dokumentumai és fontosabb adatai a következők:

Jean Nicolas Jadot de Ville Issey udvari főépítész vázlatkönyvében talált alaprajz. Az alapkőletétel ideje 1749. május 13. Horányi Gábor ny. alispánnak, az építkezés legfőbb felügyelőjének 1758.

febr. 8-án Bécsbe terjesztett számadásai az építkezés első 7 esztendejéről *Affolter Péter* „Bau-Inspektor" kinevezése alkalmával. Ez a fontos okmány csak 1953-ban került elő. Az okmány mellékletéül készült Sebastian Zeller-féle tervrajz-másolatok: az öt kisebb-nagyobb méretű, akvarell színezésű lap a palota (a) három szintjének alaprajzát, (b) keleti homlokzatát, (c) nyugati homlokzatát, (d) északi oldalnézetét – ezen látható, hogy a palotának két kupolája volt – és (e) a két szárnyépületben elhelyezett főlépcsőházak egyikének keresztmetszetét ábrázolja. Zeller lapjai csak másolatok. „Imitatus est" – jelzi önmaga.[6] A tervező személye ismeretlen. Zeller rajzain itt-ott elnagyolások, sőt tévedések is vannak, az alaprajzokat azonban a későbbi felvételek megbízhatóknak igazolják. 1756–1767 között szünetelt az építkezés. A már említett Miller-krónika beszámolója a palota 1760. évi állapotáról. Miller közli Johann Philipp Binder Budát ábrázoló két metszetét. (54., 55. kép) Ezeken a rézmetszeteken a palota alaprajzi körvonala teljes, és magának a kétkupolás palotarésznek a képe is építészetileg nyersen késznek látszik. A látképmetszet azonban azt is bizonyítja, hogy az északi palotaszárny ekkor még az első emeletig sem volt felhúzva, s a kettős kupola mellett teljesen a metsző fantáziájából vett részletek – pl. saroktornyok – szerepelnek, ugyanis ezek a részletek még nem álltak a rajzoló rendelkezésére.[7]

A hétéves háború után, mivel a megyék és városok által megajánlott összeg a palota befejezéséhez nem volt elegendő, ezért a királynőnek kellett kézbevennie a palota ügyét. Mária Terézia 1764-ben személyesen is megtekintette az építkezést, újabb tervrajzokat, elszámolást és költségvetést kívánt. Így kerül a nemzeti lelkesedésből és saját anyagi erőkből épülő palota a bécsi udvar ellenőrzése alá, és Franz Anton Hillebrandt udvari főépítész neve ekkortól szerepel hiteles adatokkal igazolhatóan.[8] 1769-ben elkészül az északi szárnyban a kápolna is, – 1770-ben teljesen kész a gyönyörű épület, az északi szárnyba ekkor ideiglenesen az angolkisasszonyok költöznek, s itt laknak 1777-ig. A kápolna mellett, az északi szárnyépület udvarán 1777–78-ban épül Hillebrandt tervei szerint a centrális kis Szent Jobb-kápolna,[9] majd 1777-ben a nagyszombati egyetem költözik a várpalotába. A keleti homlokzat feletti kupola helyébe csillagvizsgáló tornyot építenek; az 1777-ből való Mayer-Mansfeld-metszeten már ezzel a toronnyal látjuk a palotát. – A szakirodalom 1779-ből valónak mondja a Ferdinand Pichler rajza után készült Mansfeld-metszetet, amely a csillagvizsgáló tornyos palotának délnyugati nézetből való távlati képét mutatja. A palota külsejének ez a legszemléletesebb és legátfogóbb képe, amelyet itt a piarista diák Steffka Antal egykorú rajzmásolatában mutatunk be. (56. kép)

Az alábbiakban térünk rá tanulmányunk tulajdonképpeni tárgyára, Magyary László és Nedeczky Pál piarista diákok rajzainak bemutatására, amelyek bár 1779-es keltezésűek, a Mária Terézia-féle budai palotának mégis ennél régebbi formáját őrizték meg számunkra. (57., 58. kép) Ámbár a szaktudomány kéziratomból a két rajzot már közölte, s így két, tatai piarista kollégiumból származó eddig ismeretlen rajzot megismerhette, mégis úgy vélem, hogy mostani közlésük már a hozzájuk fűződő historikum miatt is szükséges.[10] E rajzok ugyanis nemcsak a budai királyi palota építéstörténetéhez szolgáltatnak hasznosítható új megfigyeléseket, de jóvoltukból betekinthetünk a 18–19. századi piarista iskolai rajzoktatás gyakorlatába is, amelynek teljesebb megismerését az újabb kutatás (Szabolcsi Hedvig, Bibó István) is sürgeti. E rajzok adatgazdagsága, a világosan kirajzolt ornamentika, a pontos mértani munka és gyakorlott rajztechnika építészmérnöki kezekre vall. Agnoszkálásuk nem nehéz. Az egyik rajz jelzése: „Gezeichnet durch Ladislaus Magyary im K. K. Stifte zu Totis 1779", a másiké: „Verfertiget durch Paul Nedeczky in Stift zu Tottis. Anno 1779".[11] A két mű tehát a piaristák tatai intézetében készült, de már technikájuk is elárulja, hogy nem gimnáziumi tanulók alkotásai; bár köztudomású, hogy a tatai iskolában rögtön annak megindulása után (1775) volt rajztanítás. Két rajzunk azonban nemcsak a korabeli gimnáziumi architektúrai dolgozatok színvonalát szárnyalja túl, hanem technikában a Zeller-féle palotarajzokat, pontosságban pedig a Pichler–Mansfeld-féle metszeteket is felülmúlja. A jelzésekben is van két áruló jel. Az egyik a németnyelvűség. A tatai gimnáziumban nem volt német tanítási nyelv. A másik árulkodó jel: „... in K. K. Stifte zu ..." és „... in Stift zu ..." kitételek. A tatai gimnázium sosem volt „K.K. Stift", azaz császári és királyi alapítvány. Ilyen volt azonban a szenci piarista Collegium Oeconomicum.

Tata és Szenc iskolatörténeti és szellemi vonatkozásait eddig csak töredékesen és halványan ismertük, ezért e helyt, ha röviden is, utalnunk kell a két kollégium kapcsolatára.

Tata földesura, Eszterházy Ferenc kancellár 1761-ben meghiusult tatai piarista kollégiumalapítási terve után, birtokcsere révén, Szenc, Cseklész és Szered ura lett. Szencen azután 1763-ban Mária

Terézia társalapítójaként létrehozta a meglepően modern és az összmonarchia, de elsősorban a magyar igények sürgetésére a colbertista Collegium Oeconomicumot. A tatai alapítással közvetlenül Ferenc fivére, Miklós foglalkozott, de korai halála miatt végül mégis Ferenc kancellár, Miklós fiainak gyámja hozta létre a tatai kollégiumot is. Az anyagiakkal jól ellátott intézmény alapítólevele pontosan részletezi az egyes tantárgyakat, amelyek nem a szokványos fizika-metafizika-etika tantárgyak rendszerét követték, mivel a tutor-kancellár szenci tapasztalatai alapján Tatán előírta a könyvvitel, ökonómia, építészet, földmérés tanítását. A tanítás 1766-ban meg is indult, de 10 év kellett ahhoz, hogy a szenci különleges rendeltetésű tanárképzőben (Professorium camerale) kiképezzék e tárgyak szaktanárait. Mire teljes lett a filozófia-kameralisztika tanítására kiképzett tanári kar, és a Fellner Jakab által emelt tatai épület is már elég terjedelmes volt minden tárgy tanítására, a szenci épületet egy tűzvész teljesen elpusztította. Eszterházy Ferenc ezért megszüntette az alapítványt, s mivel a tatai iskola alkalmas volt a szenci munka folytatására, s a királynő a 20 szenci ösztöndíjast (alumnust) rendeletileg Tatára helyezte. Így jött létre a tatai Studium Cameraticum, amelynek jogi helyzetét pontosan megfogalmazták.

Ha nem is Szencre vezethető vissza a piarista rajzoktatás, hiszen elszórtan volt rajzoktatás más piarista intézetekben Szenc előtt is, bizonyos, hogy a Collegium Oeconomicumban kötelező tantárgyként előírt „delineatio" egy igen erős rajztanári gárdát hívott életre. Hiszen nemcsak a királyi ösztöndíjas diákokat (alumnusokat) tanította a Bécsben architectus-tanári oklevelet szerzett Lengyel Félix, hanem a szenci katedrán utódját, Laczkó Ambrust[12] is, továbbá a Professorium camerale 17 kamarai tárgyak tanítására készülő tanárjelöltjét is. A szenci Professoriumból került ki Malinovics Ignác, akinek építészettanári munkásságát Dávid Ildikó kitűnő munkája mutatta be.[13] Ugyancsak Malinovics Ignác tanított Lengyel Félixszel és Ettinger Alajossal, egymást felváltva a kalocsai piarista kollégiumban is.[14] Szenci tanárjelölt volt Weisz Lipót is, aki majd rövid ideig Tatán, utána évtizedekig Pozsonyban tanítja a rajzot. Igen finom kivitelű rajzát, a „Cseklészi fácánost" a Piarista Levéltár őrzi.[15]

Tatán tehát 1776 és 1781 között két piarista intézet működött, a gimnázium és a Sutidum Cameraticum. A két közölt rajz jelzésének tanúsága szerint, a fentiek ismeretében tehát nem fér kétség ahhoz, hogy Magyary László és Nedeczky Pál a Tatába helyezett Studium Cameraticum hallgatói voltak, kvalitásos palotarajzaikon pedig megismerhetjük a szenci tűzvész után azonnal Tatára helyezett kitűnő architectura-tanár, Laczkó Ambrus pedagógiáját. Nedeczkyről és Magyaryról nincs egyéb adatunk, őket már valószínűleg Tatán vették fel a Studium Cameraticumba, mert nevük nem szerepel a Szencről Tatára helyezett 22 királyi alumnus névsorában.[16] Nedeczky Pálról azonban tudjuk, hogy tanulmányai végeztével kamarai mérnöki állást kapott.[17]

A Magyary- és Nedeczky-képek historikumának kiegészítése végett röviden ki kell térnünk a nyilvánvalóan iskolai vizsgadolgozatok témájára is. Bár kevés a Mária Terézia-féle palotát ábrázoló fennmaradt képek és rajzok száma, mégsem lephet meg, hogy a Collegium Oeconomicum és a Studium Cameraticum rajziskolájában egy tanévben két ilyen rajz is születik. Inkább az ellenkezőjén kellene csodálkoznunk. A palotaépítés két évtizeden át a magyar nemesség érdeklődésének és büszkeségének tárgya volt, szakkörökben pedig egyike volt a korszak legvonzóbb, de egyben legnehezebb építészeti feladatainak (páratlan fekvés, szűkös terepviszonyokkal való számolás). Egészen természetes, hogy a Collegium Oeconomicumban és a Studium Cameraticumban, ahol magas színvonalú architectura civilis-tanítás is folyt, éppen a várpalota építése nem lehetett érdektelen téma. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy akadt a szenci alumnusok közt olyan is, akinek gyerekkorában szeme előtt folyt az építkezés, és amikor több mint egy évtizedre megakadtak a munkálatok, akkor is naponta maga előtt láthatta a kétkupolás hatalmas épület kontúrjait.[18] Azt is feltételezhetjük, hogy a magyar kamara, amely az intézet könyvviteli gyakorlataihoz rendszeresen elküldte a só-, harmincad- és egyéb hivatalok számadásait (két ilyen mintát meg is őrzött levéltárunk), sőt a térképezés tanításához is elküldte egy-egy kamarai birtok rajzát (a béllyei fennmaradt), nehogy irreális és fiktív adatokkal folyjék a tanítás, ennek a kivételezett iskolának minden bizonnyal elküldte az épülő királyi palota egy-egy rajzát is.

A várpalota építéstörténete adatainak értelmezésében szerepet játszhat az ezekkel összefüggő személyi kapcsolatok feltárása. Ezek közé sorolható az alábbi megfigyelés is. Kapossy János és D. Frey írta, hogy Mária Terézia *Horányi Gábor* építési felügyelőtől akkor kívánta a már említett részletes elszámolást, amikor a várpalota új Bau-Inspektorát, Peter Affoltert kinevezte. Felfigyelhetünk

arra, hogy a szenci Collegium Oeconomicum épületeinek pusztulása után Tatába helyezett királyi alumnusok közt két Affolter is van, Ignác és János. A budavári r. k. plébánia anyakönyvei igazolják, hogy a két fiú Affolter Péternek, a királyi palotagondnoknak a gyermeke.[19] Az idősebbnek meg keresztapja a nagy társadalmi tekintélyű Horányi Gábor, Pest-Pilis-Solt megye alispánja, a várpalotai építkezések önzetlen főfelügyelője.[20]

A kínálkozó szálak további nyomozása felesleges. Egy körülményre kell még felfigyelnünk. Ismerve a kollégium diákjainak mozgalmas vakációs életét, tudva, hogy szünidőben csapatostól látogatták és hívták meg egymást a szülői portákra, még távolabbra is, igen valószínű, hogy az országos csodát, a királyi palotát is megnézték, nem is egyszer, annál is inkább, mivel oda rokoni és piarista kapcsolatok révén juthattak.[21]

Beszéljenek most már maguk a rajzok. *Magyary László* rajza a várpalota Ny-i homlokzatának D-i felét ábrázolja, éspedig a főrizalitnak még az udvari kupolának a felét, a 8-tengelyes udvari homlokzatrészt és a déli négyszögű szárnyépületnek 11-tengelyes sarokrizalitokkal élénkített homlokát. (57. kép) Az egész nyugati homlokzat ritmikája tehát, zárójelbe téve a meg nem rajzolt, szimmetrikus északi részt:

(3+5+3 6+2) +2+6 3+5+3.

Az udvari homlokzat és a szárnyépület homlokzata közt a valóságban 9 ablaktengelyes mélységkülönbség van, amelyet a projectio orthographicában rajzolt kép nem érzékeltet.

A földszintet vízszintes sávozás díszíti. Feltűnő a rizalitok kiképzése. A két sarokrizalitnak attikán ülő, manzárdpavilonokkal is meghatározott felületét 4–4 óriáspilaszter választja le a homlokzat többi részétől, építészetileg harmonikus benyomást keltve. A kupola melletti manzárdtető alatt azonban 5 ablaktengely foglal helyet – felemás kiképzéssel és elütő hangsúllyal. A pilaszterekkel leválasztott két óriásablak külön kis rizalitot képez, a többi 3 ablaktengelynyi falfelület viszont az előbbivel már teljesen divergens.

Ennek a statikai egyensúlyvesztésnek az okát a Zeller- és Hillebrandt-féle alaprajzok segítségével pontosan meg tudjuk állapítani. Az emeleti alaprajzok szerint ugyanis a főrizalit 3 ablaka, valamint a tőle jobbra és balra 2–2 ablak, összesen tehát 7 ablak a „der Ritter-Saal" jelzésű díszteremből nyílik, amely két szint magasságú, amint ez a mellékelt Nedeczky-kép metszeti részén jól látható is. A Zeller-féle képeken ebben a szélességben, tehát a főrizaliton is, még ugyanolyan egyszerű ablakok nyílnak, mint a homlokzat többi részén. Ez kívülről is dísztelennek látszott, de a terem belsejének fényhatása is egyhangú volt. Így az építész a díszterem egész szélességében gazdagon dekorált óriásablakokat és felettük elfekvő ovális kisablakokat alkalmazott. Kelényi úgy véli, hogy Hillebrandtnak 1765 után első ténykedései közé tartozott az új homlokzati architektúra megteremtése.[22] Indokot az adhatott, hogy: „a termet, amelyet Zeller még Rittersaal-nak jelölt, az épület eszmei centrumává, trónteremmé alakítsák át, s e rendeltetést a külsőnek is el kell árulnia".[23] (59. kép)

Az eddigi adatok alapján (Pichler–Mansfeld-metszet látképe, 56. kép) úgy vélték, hogy ez a divergencia az egyetemi átépítések során keletkezett.[24] Magyary képe azonban az épületnek korábbi formáját mutatja, amit egyebek közt a nem hangsúlyozott ablakok egyszerűbb, Zellerhez hasonló kiképzése is igazol. A Magyary-kép egy olyan korai tervrajznak a másolata, amely a Zeller-képeken látható művészi elképzeléseknél újabbat mutat, de még nem láthatók rajta az egyetemi átépítésekkel kapcsolatos változtatások. Magyary képe tehát új adat a várpalota tervrajzai között. Kelényi György figyelt fel arra, hogy a díszterem nyílásainak ilyen kialakítása teljesen azonos formában Hillebrandt nagyváradi püspöki palotatervén is szerepel (60. kép), s ezzel is igazolja, hogy „az új nagyudvari architektúra tervezője Hillebrandt volt" az 1760-as években.[25] A pince- és tetőablakokat is számítva, összesen 11-féle ablaknyílást tüntet fel és rajzol meg nagyon gondosan a szerző. Észrevehetjük, hogy az ablaknyílásoknak rangjuk van, és eszerint részesülnek több vagy kevesebb díszítésben. A függőleges tagolást jól hangsúlyozó, emeleteket átfogó pilaszterek a három rizaliton, illetve az oszlopok a főrizaliton a homlokzat legszebb díszei.

A tökéletes mértani munka mellett fegyelmezett és gyakorlott rajztechnikát meg adatgazdagságot (vázák, óra, kémények, főpárkány, saroklekerekítés, kupoladíszítés, mindezeknek Zellertől eltérő, vagy pontosabb ábrázolása) nyújt Magyary kiváló rajza, amely a palotaépítés történetéhez újabb dokumentumul szolgál részletessége és újabb adatai miatt.

Mindkét rajz – Magyaryé és a bemutatandó Nedeczkyé – finom vonalú, apró részleteket is ki-

dolgozó tusrajz. Az iskolából származó egyéb rajzokat és tankönyveket is figyelembe véve, pontosan feltárható az a műhelytechnika, amelynek néhány jellemző jegyét itt és alább, Nedeczky rajzával kapcsolatban érdemes megemlítenünk. A kiváltságos iskola felett főfelügyeletet gyakorló és eleven érdeklődést tanúsító Helytartótanács utasításainak megfelelően kevés színnel dolgoznak. A mértani munka pontossága, a mérő- és rajzeszközök gyakorlott használata, a tiszta és világos rajzolási készség az, amit ismételten sürgetnek vagy dicsérnek a vizitációk (iskolalátogatások) vagy trimeszterenként Pozsonyba felterjesztett delineációk (építészeti vagy földmérési rajzok) megbírálása alkalmával. A felügyeleti hatóság azt figyeli, hogy a kamarai szolgálatra készülő alumnusok milyen fokon tudják elsajátítani azokat az alapkészségeket, amelyek a mérnöki gyakorlatot is megkívánó munkakörükben nélkülözhetetlenek lesznek. Ez a prakticizmus azonban nem veszélyezteti az architektúrában nélkülözhetetlen esztétikai nevelést. Felesleges szólnunk a vezető ízléséről és szeméről, amely befolyásolta a dolgozatok témaválasztását és magas színvonalú kivitelezését. E helyt legyen elég csak az iskolában használt tankönyvek és segédkönyvek gazdag rézmetszet-mellékleteire utalnunk, amelyek közt százával találjuk a nagy művészek jeles alkotásait, illetve ezeknek szakmódszertani kidolgozásait. Ezeket a tankönyveket pedig derekasan használták. A rajzok értéke a toll- és tusmunka. A mellékelt reprodukciók csak kevéssé tudják tükrözni Magyary és Nedeczky rajzának szó szerinti értelemben vett finomságát. A díszítőelemek aprólékos rajza pl. a rézmetszeteken nevelkedett szem igényességét árulja el. Az építészeti tan- és szakkönyvek a 18. században tündöklenek a szép és pontos rajzoktól. Davilier francia építész háromszor adja ki polgári építészeti könyvét, s maga állítja, hogy illusztrációját saját kezűleg igyekezett egyre finomabban rajzolni és metszeni.[26] Davilier 3. kiadásának német fordítását a kollégiumban tankönyvül használták. Részleteiben is aprólékos kidolgozású rajz Magyaryé, és becses adattá válik a várpalota régi képének rekonstruálásában. Az ablakok, ívek, oszlop- és pilaszterfők, rácsok és erkélyek, falmezők, oszlopsorok, balusztrádok, frontok, kémények, armatúrák, címerek, koronák... nemcsak gyakorlott rajztollra, jó mértani gyakorlatra, hanem nagy szorgalomra és tanáruk igényességére is vallanak.

Nedeczky Pál rajza (58. kép) a corps de logis keresztmetszete és a D-i szárnyépületnek az udvarra néző homlokzata a díszkapuval; a két kupolának, a manzárd pavilonokkal élénkített nyerges manzárdtetőnek ábrázolásával, ÉD-i nézetből. Rajzának színezése gyakorlottan egyenletes. A tetőt enyhe téglaszínnel, a metszett gerendázatot és mennyezetet citromsárgával, a falak és boltozatok metszetét pedig rózsaszínnel festi. A fény és árnyék érzékeltetésére a fehértől, ill. világosszürkétől a feketéig gazdag árnyalást használ. A mélységi sötétítés különösen a metszetben feltárt termek, tárgyak érzékeltetésében plasztikus hatású. A két kupolának ilyen részletes képét egyébként más rajzokon nem látni.

Az architectura civilis dolgozatok általában másolatok, de műszaki vagy esztétikai szempontból tanártól kitűzött más-más céljuk van. Nedeczky szép architektonikai feladatot oldott meg. Igen fejlett eürüthmiai érzékkel lerajzolja a D-i szárnyépületnek a cour d'honneurre néző homlokzatát; észrevéve és kihasználva azt a lehetőséget, hogy a főépület törzsét átmetszve egyfolytában és ugyanabban a projectio orthogtaphicában szemléltetheti a palotát NyK irányban. Valóságban a díszkapus homlokzatrajz síkja és a metszet síkja között 7 1/2, ill. 9 1/2 ablaktengelynyi mélységkülönbség van. A végtelenből néző szem ezt nem érzékelheti és egy folytatólagos síknak látja a kettőt.[27] Szellemes megoldás, mert ezzel a rajz a maga adatgazdagságával nemcsak igen tartalmassá válik, hanem egyúttal érdekessé is. Ti. a Krisztinavárostól a Dunáig egy rátekintéssel átfogja szemünk a palotát és könnyebben szemlélhetjük ritmikai szépségét is.

A rajznak a metszeti része csak akkor hiteles, ha a metszési síkot a két kupola tengelyébe helyezzük. Igen, de ebben az esetben a szerző nem adhatná a két kupolát, hanem csak metszetüket. Pedig a kupolák gondos és az egész képen uralkodó alakja maga is azt vallja, hogy szerzőjük hivalkodóan rajzolja őket, hiszen ezeket a kupolákat a kortársak csodálatosnak tartották. Meg aztán a Rittersaalt és a sala terrenát is szemléltetni akarja, holott ezek még a kupolán is túl vannak. A kupolán inneni széles manzárdtetőt is meg akarja mutatni – még ez a legkönnyebb. A mintául szolgáló művész architektus úgy oldotta meg feladatát, hogy egy metszési síkon tünteti fel mindazt, ami valójában két fiktív metszetnek sok adata, metszetlenül hagyva mégis azt, aminek a külsejét akarja bemutatni.
A szemlélő rájön erre, ha a mellékelt, Mansfeld után készült Stefka-rajzra tekint. (56. kép) Hiszen rögtön szembe ötlik, hogy a 2 metszet között látható 3 ablaktengelyes világítóudvar (Lichthof) csak a két kupola és az őket közrefogó két széles manzard négyszögében lehet.

Nedeczky rajzának figyelmes szemlélésekor rá kell jönnünk, hogy szerzőjének egy különleges feladatot kellett megoldania. Úgy is mondhatjuk: eürüthmiai jellegű architektonikai dolgozatot kellett rajzolnia a királyi palota rendelkezésére álló rajzai alapján. Feladata: minél mélyebben fel kell tárnia az ábrázolt épületrészen a szép ritmikát, ugyanakkor sok adatot kell szolgáltatnia az épületről.

A rajz első feladatáról, a homlokzatmetszet-ötvözetről nem kell többet szólnunk, a ritmikáról azonban igen. Az épületek eürüthmikája a kor legtöbbet hangoztatott architektúrai-esztétikai igénye. Idézzük a kollégium legfontosabb matematikai könyvét, Chr. Wolf 2. kötetét. Bőségesen szól az eürüthmiáról mint nagyon fontos tudnivalóról: „Die Eürythmie oder Wohlgereimtheit ist die Aehnlichkeit der Seiten bey einem unähnlichen Mittel ... Ein Exempel gibt die äusserliche Gestalt unsers Leibes" – mondja a definíció. Segítségével a szem erőltetés nélkül át tudja tekinteni az épületet, fel tudja fedezni szépségeit, a lélek pedig könnyen el tud merülni a szépség varázsában. Az eürüthmiát nem szabad figyelmen kívül hagyni sosem, „wenn man auch nur im geringsten von der Eürythmie abweichet, das gute Ansehen so bald verderbet wird, so muss der Baumeister dieselbe sorgfältig ... in Acht nehmen".[28]

Nedeczky rajza sajátos metszési műfogásával a következő szembeötlő ritmusokat – mondhatjuk így is –, rímpárokat tárja fel szemléletesen, csak néhányat említve: a két tökéletesen egyformán, de ellenkező oldalról kirajzolt kupolát, a két órát a sajátos lanternában, a kupolák 2–2 csúcs- és homlokzatvázáját. A kupolák ritmizálnak a szárnyépület két manzárd-pavilonjával, a két metszet a két rizalittal. Szép ritmikát és kitűnő statikát mutat a díszkapu körüli ötféle ablak (kis-, közép- és nagyablak, lapos szegmentívvel és félkörívvel, simán vagy pilléresen, osztókővel vagy anélkül, miroir díszítésű mellvéddel vagy egyszerű négyszöges falmezővel) az emeletek rangja, illetve a rizalitok és óriáspilaszterek hangsúlya szerint, mutatva, hogy a statikai központ a díszkapu. Ellentétes ritmusokat is észlelünk: a kapu díszes falmezejével ellentétes a Lichthof kopársága, a berajzolt metszettel a vakmetszet.

Folytathatnók még a szabályosságok felsorolását, az architektúra magától értetődő művészi ritmikájában azonban nem szükséges belemenni. Most csak az lehet a célunk, hogy rámutassunk a rajz szerzőjének hangsúlyozó eljárására, „rendezői" munkájára.

Nedeczky adatgazdagságának bemutatására az említetteken kívül még a következőket soroljuk fel: A sala terrena metszeténél félköríves teremnyílást látunk, lépcsővel, kettős ion oszloppárral, a belső páron füzérrel díszített vázákkal, a hengeresen előudorodó zárókövön koronás címerrel, az armatúrán 3–3 lófarkas zászlóval. A díszterem (Rittersaal, trónterem) dekorációja a leggazdagabb. Középen félköríves teremajtó nyílik, osztókő nélkül; kétoldalt kompozit oszloppárok támasztják alá a szépművű vasrácsos erkélyt (Trompeten-Gänglein). Az erkélyen az alsó ajtóval egy tengelyben félköríves ajtó van magyar címerrel, koronával, harsonás angyalokkal, lófarkas armatúrával. A díszterem egyéb ékességei: kagylós, félköríves montant-os szoborfülkék, felfutó talpon álló szobrokkal (országalmát tartó király, pap). Az erkélyfalon tájképek és portrék, hercegi címert és koronát tartó mitológiai alakok, vázák.

A metszet feltárja a főfalak vastagságát, a termek magasságát, az ablakmélyedéseket, az ablaknyílások nagyságát, az építészeti elemek (fal, padló, födém, boltozat) összekötését. Bemutatja a *négy*szintes világítóudvart (az 1. és 2. emelet az ún. Garderoben- v. Zwischen-Geschoss) kizárólagos övpárkány tagolással. Figyelemre méltó a szárnyépület középpontjában elhelyezett díszkapu dekorációja: emelt félkörű ívzáras, a hengeresen előugró zárókőre akantuszlevél borul, a zárókövön bojtos párna, rajta a korona, amelyet kétoldalt a kapu szemöldökén fekvő angyalok tartanak. A kapu montant-jának mezejére lambrequin csüng alá (ilyen lambrequin motívumok a kupolák vonaldíszítései közt is láthatók).

A Mária Terézia-féle palotáról fennmaradt egyéb rajzokkal is igazolhatóan Magyary és Nedeczky rajzának *homlokzati* adatai hitelesek. A díszítések rajza beszédesebb, sokkal kifejezőbb és biztosabb a többieknél. A metszetről, helyesebben a termek belső berendezéséről már nem merjük ugyanezt ilyen határozottan állítani. Magyary és Nedeczky rajza a leghitelesebb helyről, a királyi palota ügyeinek vezetőitől, Horányi Gábortól és Affolter Pétertől kapott eredeti rajzok alapján készülhettek, ugyanúgy, mint a Zeller-képek. A Zeller-képeknél azonban újabbak, pontosabb és részben ismeretlen adatokat tartalmaznak. Mégis az épület régebbi állapotát tükrözik, mint keletkezésük ideje (1779). Az újabb kutatás (Kelényi, Dobrovits) kedvezően tudja segíteni a tatai diákok képeinek időbeli elhelyezését, sőt majdnem bizonyossá teszik, hogy F.A. Hillebrandt volt a lemásolt tervezőművész.

A két rajz a Collegium Oeconomicum tatai rajzműhelyében a Studium Cameraticumban készült. Megértjük, hogy a kollégium rövid élete alatt miért tudott aránylag olyan sok kamarai mérnököt adni az országnak, ha falai közt – hanyatló korszakában, Tatán is olyan kiváló rajztanítás folyt, amilyenről Magyary és Nedeczky két királyi palotarajza olyan beszédesen tanúskodik.

JEGYZETEK

1. MILLER, J.E.F.: Epistome vicissitudinum et rerum memorabilium de libera regia ac metropolitana URBE BUDENSI, ab Ejus Nativitate, Anno quippe MCCXLII. ad praesentem usque Annum MDCCLX per nobilem Johannem Elemos. Ferdinandum Miller, Ejusdem Civitatis Juratum Ordinarium Notarium. Budae. Typis L. Fr. Landerer Typogr. ad Auream Navem.
2. KAPOSSY J.: Mária Terézia budavári királyi palotájának tervező mestere. Arch. Ért., 1928. 166–187; KAPOSSY J.: Mégegyszer a budai királyi palota tervező mesteréről. in: Műv.Tört.Ért., 1953. 129; VOIT P.: Barokk tervek és vázlatok 1650–1760. Katalógus. Magyar Nemzeti Galéria. 37. sz. Budapest 1980.
3. ... Reaedeificatione itaque Residentiae Regiae erga ejus praeces clementer concessa magnifico ejusdem genio, atque subacto in deligendis Architecto ideis judicio concredita. Miller i.m. 124.
4. A plébániatemplomban Bajthay Antal piarista mondta az alkalmi ünnepi beszédet. Majd Althan Károly váci püspök vezetésével körmenet indult a karmelita kolostortól, hogy Jadot alaprajza szerint Mikovinyi Sámueltől felmért területen a püspök letegye az alapkövet és megtegye az első kapavágást. A szertartást a nép leírhatatlan ujjongása, trombitaszó és az üstdobok állandó puffogása kísérte. (Miller i.m. 131.) A számadásokból tudjuk, hogy Jadot architektusnak, Mikovinyi matematikusnak és Bajthay piaristának ez alkalommal, érdemeiket elismerve 210 forintot (50 körmöci), illetve Bajthay Antalnak a beszéd kinyomtatására 226 forint 47 xrt adtak jutalmul Grassalkovics kamaraelnök rendeletére.
5. „Fabro lignario Pestiensi Leopoldo pro tecto R-ae anticipati sunt per partes, uti quietantia ejus annuit ... fl 5800" KAPOSSY: Mégegyszer ... i.m. jegyzetanyagban.
6. DOBROVITS, D.: Bauarbeiten am königlichen Schloss von Ofen zur Zeit Maria Theresias. In: Schloss Halbturm 1980. Maria Theresia als Königin von Ungarn. Ausstellungskatalog 135.
7. Erre az összefüggésre tanulmányom lektora, Dobrovits Dorottya hívta fel figyelmemet.
8. KELÉNYI GY.: Franz Anton Hillebrandt (1719–1797) Bp. 1976 „A stíluskritika ... a 60-as évekre datálja" 40. l.
9. A Szent Jobb 1771-ben került több mint 2 évszázad múlva haza, a várpalota Szent Jobb-kápolnája erre a célra épült.
10. VOIT P.: A francia barokk művészet jelenségei Magyarországon. In: Magyarországi reneszánsz és barokk. Bp. 1975. Szerk. Galavics G. 451.
11. Labores Architectonici Variorum. Piarista Levéltár.
12. Laczkó korábban az 1765–66. és 1766–67. tanévben maga is hallgatója volt a Collegium Oeconomicumnak, az építészetben Lengyel Félix tanítványa, később az alumnisok prefektusa, majd 1770-ben Królig Vazul szenci architectura-tanár asszisztense. 1771-től a Collegium Oeconomicum fennállásáig Szencen és Tatán, összesen 10 évig ő töltötte be az architectura civilis tanszékét. Mindkét helyen ő volt az elegantior scriptura és a calligraphia tanára is.
13. DÁVID I.: A kolozsvári egyetem építészeti oktatása a XVIII. század végén. In: Művészet és felvilágosodás. Művészettörténeti tanulmányok. Szerk.: ZÁDOR A. – SZABOLCSI H. Budapest, 1978.
14. GÁL I.: A kalocsai piarista kollégium története (1765–1860) Budapest, 1938. 48–50.
15. A Piarista Levéltár bőven adja a különböző intézetekből származó, MOJZER M. alapvető *Architectura civilis* című értekezésében (Művészettörténeti Értesítő VI. [1957] évf. 2–3. sz. 103–118) jórészt agnoszkált lapokat. Tata, Tallós, Vác, Kolozsvár, Kecskemét, Kalocsa azok a piarista intézetek, ahonnan fennmaradtak. Egészen biztos, hogy más lehetett a rajztanítás motívuma Tallóson, ahol a piarista árvaházban iparra tanították a növendékeket és ismét más a kolozsvári és váci Theresianumban, ahol műértő főúri építőket neveltek. A piarista rendalapító szegény gyermekekkel foglalkozott, tehát szükségszerűen gyakorlati, életközeli, hasznos tárgyakat kellett tanítania. Az évszá-

zadok során természetesen nagy ívet tett meg a piarista tanítási rend, de mindig vissza-visszatérő és felszínre törő volt az úgynevezett hasznos tárgyak tanítása. Szenc sugárzó körén kívül esnek: Révai Miklós, nemcsak nyelvész professzor, hanem Győrben és Esztergomban csodálatos tollú rajztanár. Úttörő a magyar nyelvű építészeti tankönyv megírásában (A Várasi Építésnek eleji, Buda 1780). Küszködve, de már magyar szaknyelvet teremt (szimmetria – tagrend; eürüthmia – szebbköz). Dugonics András egyetemen tanítja az építészetet. A színháztörténetben nevezetes Simai Kristóf piarista (Igazházija az első színrevitt magyar dráma) Bécsben tanult és Kassán tanított rajzot. A rendtörténet mint érdekességet tartja számon, hogy Kisszebenben az iskola rajztanfolyama olyan keresett volt, hogy még a szomszéd Lengyelországból is jelentkeztek rá hallgatók, köztük egy 40 éves férfi 1750-ben. (BIRO I. – BALANYI GY.: A magyar piarista rendtartomány története, Budapest, 1943.) SZABOLCSI H.: Magyarországi bútorművészet a 18–19. század fordulóján (Budapest, 1972.) és BIBÓ I.: A magyar építészeti szakirodalom kezdetei. Építészeti szakkönyvek Magyarországon a XVIII. században. Művészet és felvilágosodás. Művészettörténeti tanulmányok (Budapest, 1978. 27.) sokoldalúan tárják fel a rajz- és architectura civilis tanításának kezdeteit. Találó Bibó megjegyzése: az utóbbi időben egyre erősebb hangsúlyt kap az a felismerés, hogy a 18. századnak és a 19. század első felének magyar építészettörténete nem írható meg a mintakönyvek, tankönyvek valamint a céhes és iskolai építészetoktatás szerepének feldolgozása nélkül.

A Piarista Központi Könyvtár – jellegzetes „hagyaték" könyvtár – többszörös példányban őrzi a nevezetesebb építészeti szakkönyveket és rajz-mintakönyveket: J.F. Penther, S. Le Clerc, L. Chr. Sturm, N. Goldmann, Joh. Jac. Schübler, Pozzo (Puteus, Andr.) D'Aviler. Bar. Vignola, Chr. Wolf, Dupein, Molnár János ... mindegyikben az egykori tulajdonosok posszeszori bejegyzése: Dugonics, Laczkó Ambrus, Veisz Lipót, Valero J., Noller A., Malinovics I., Ettinger A., Königasacker J., Révai M. Említsük külön: „Ex libris Nicolai Révayi": „Oculum animunque delectans Emblemantum Repositorium, mille imagines symbolice, cum Latinis, Gallicis, Italicis et Germanicis Lemmatibus illustrae, Nürnberg 1732", ismeretlen szerzőtől, mert a szakirodalomban kevéssé ismeretes mintakönyv.

16. Talán helyes, ha nyomatékul megemlítünk még egy körülményt. A Piarista Levéltárban az említett Magyary- és Nedeczky-rajzokkal egy tekercsbe helyezve találunk egy szintén 1779-ből Tatáról származó, a fentiekkel azonos technikát mutató rajzot, amely egy kupolás templom keresztmetszetét és alaprajzát ábrázolja. A mű jelzése: „Gezeichnet durch Joseph Moritz in Ke. Kö. Stifte zu Tottis 779". A jelzés tehát azonos az előzőkével. Móritz Józsefről azonban már többet tudunk. Neve szerepel a Szencről Tatába helyezett diákok lajstromában. Mivel azonban Bécsben tartózkodva, 1777 januárjában még mindig nem érkezett meg Tatába, tanévet vesztett. Ez a magyarázata annak, hogy szenci kurzustársai már végeztek Tatán, amikor ő még együtt szerepel egy fiatalabb évfolyam diákjaival, Magyaryval és Nedeczkyvel.

17. FODOR F.: Térképírás I. Bp. 1952–4. 138. A Térképészeti Közlöny 15. sz. különfüzete.

18. Pröbstl József.

19. Budavári r. k. plébánia, Kereszteltek anyakönyve.

20. A Piarista Levéltárban őrzött anyakönyvek (Rulla) szerint Horányi Elek piarista történettudósnak édesapja volt Horányi Gábor, Bajthay Antal pedig mostohafia volt Grassalkovicsnak.

21. Adrianus Kiss, Diarium Szempcziense. Piarista Levéltár, For 0–10 fasc. 1.

22. KELÉNYI GY.: Franz Anton Hillebrandt (1719–1797) Budapest 1976. 40.

23. Dobrovits Dorottya 5-tengelyesnek mondja a termet: „Der fünfachsige, zweigeschossige Saal wurde unter Beibehaltung der Terrasse durch einen flachen kaum angedeuteten Risalit hervorgehoben. Über den rundbogigen erhöhten Fenstern des Pianino Nobile erschienen ovale Fenster, die durch ein Gesims mit reichem Blumendekor zusammengefasst waren." DOBROVITS D. i.m. 137.

24. KAPOSSY J.: Mária Terézia budavári királyi palotájának tervező mestere. Archeológiai Értesítő, 1928. 178.

25. KELÉNYI GY.: i.m. 40.

26. DAVILER: Zivil-Baukunst, Vorrede und Einleitung zu der Architectur, Augsburg 1767.

27. „Wenn die Distanz des Auges von der Figur unendlich gross angenommen wird, so nennt man es *projectionem orthographicam*, Wenn aber diese Distanz nicht grösser angenommen wird, als die ist, in welcher man noch deutlich sehen kann, so heisst die *Projectio scenographica* oder *perspectiva*" – Vollständiges Mathematisches Lexicon, Leipzig 1747.

28. Chr. Wolf, Anfangsgründe II. Baukunst 14.

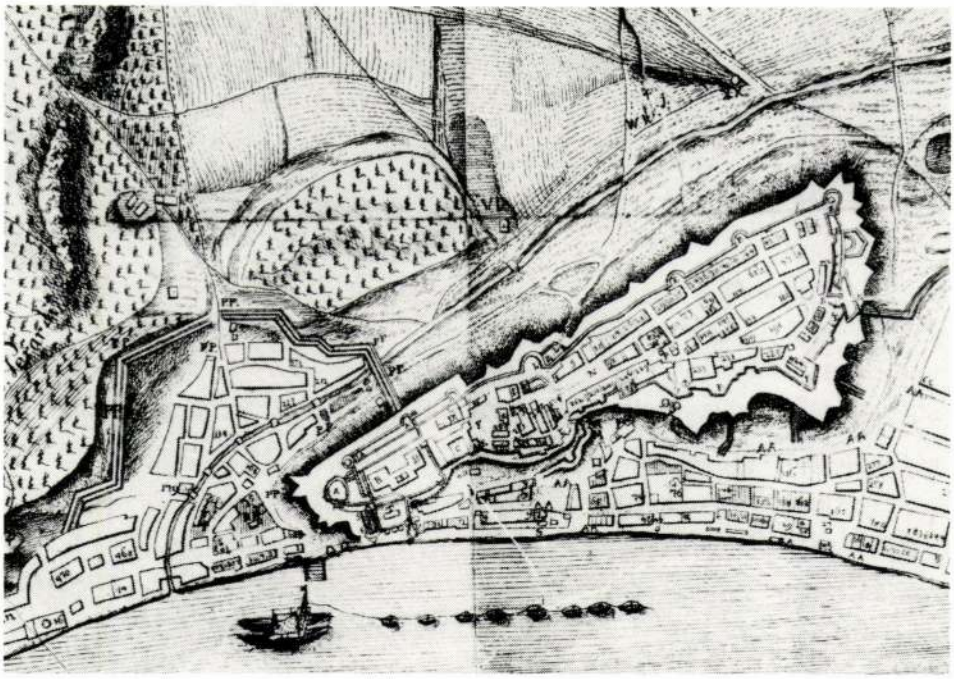

54. Binder János Fülöp: A budai várnegyed és környékének alaprajza, 1760. rézmetszet (részlet)

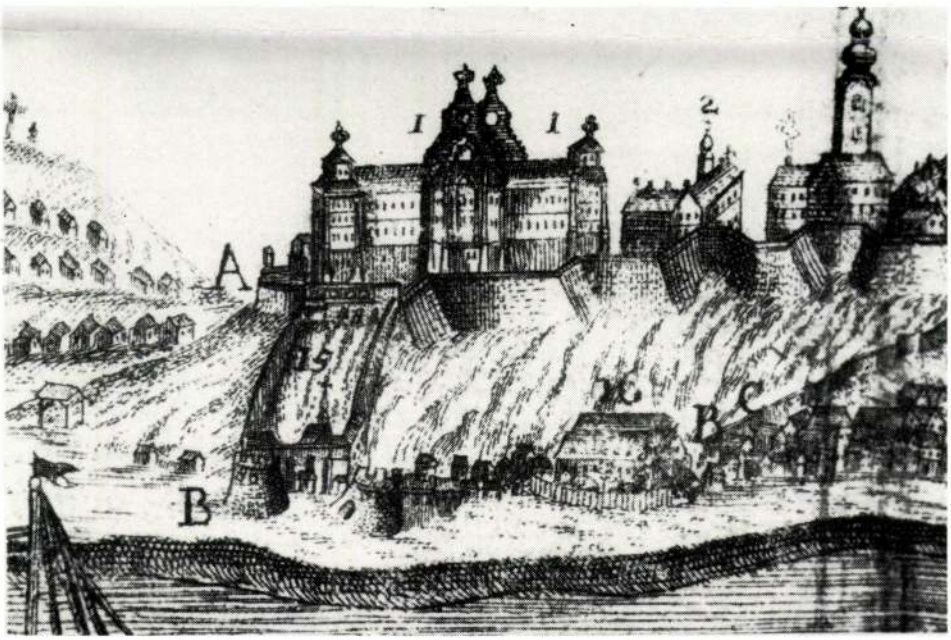

55. Binder János Fülöp: A budai királyi vár látképe, 1760. rézmetszet (részlet)

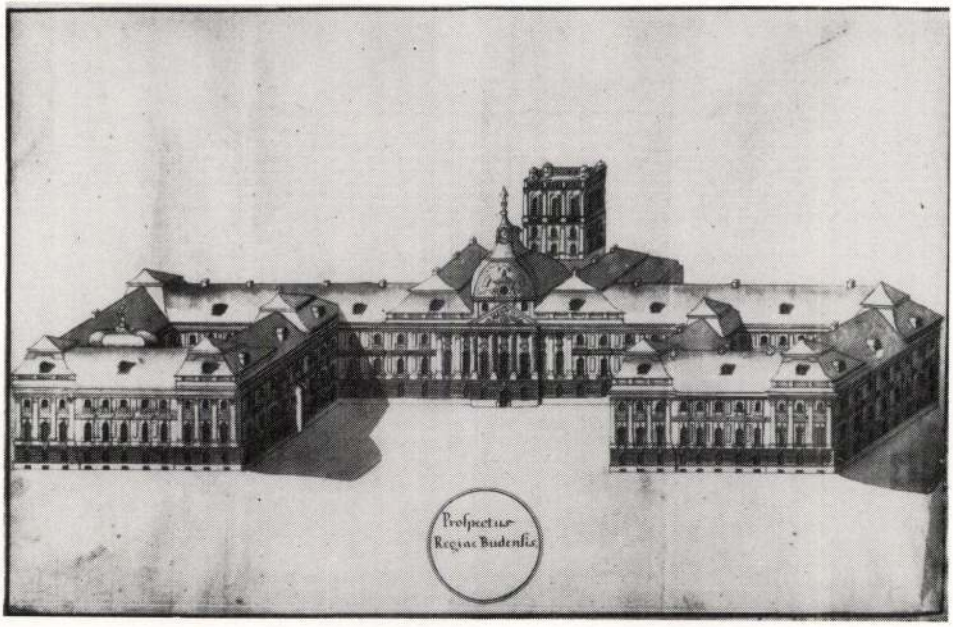

56. Steffka Antal: A budai királyi palota mint az egyetem székhelye. Egykorú lavírozott tusrajz, Pichler–Mansfeld rézmetszete (1779) után. Budapest, Piarista Levéltár.

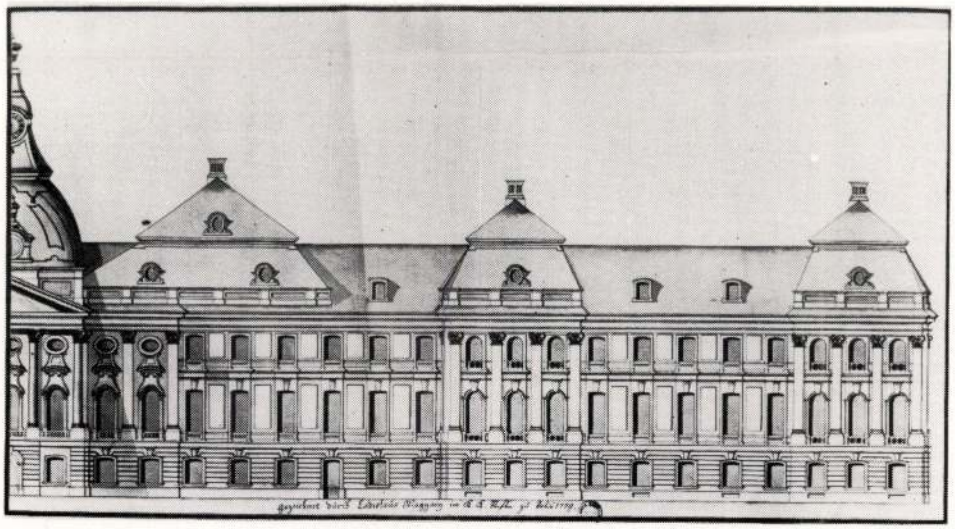

57. Magyary László: A budai királyi palota homlokzatrészlete, 1779. lavírozott tollrajz, Budapest, Piarista Levéltár.

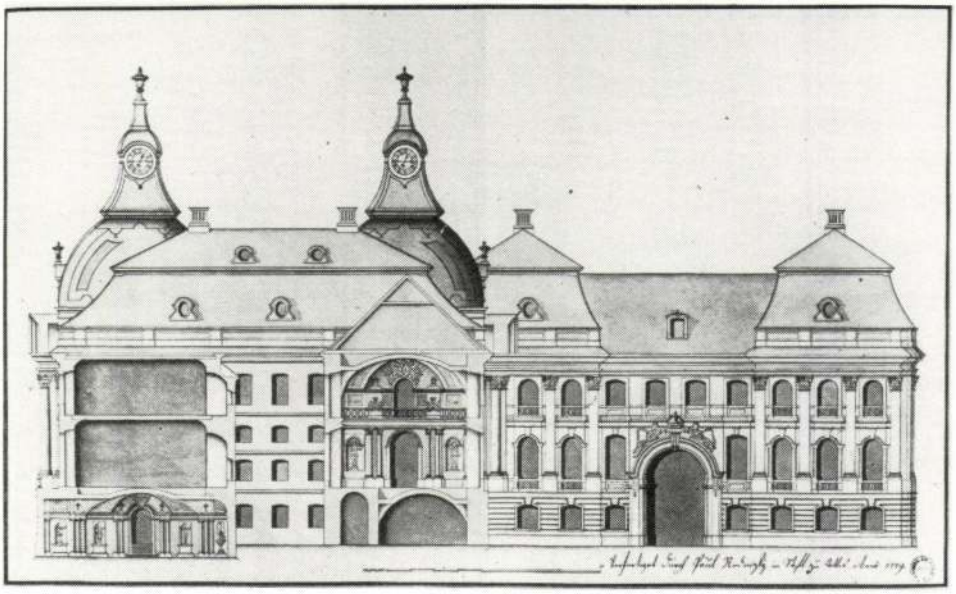

58. Nedeczky Pál: A budai királyi palota metszete és oldalnézete, 1779. lavírozott tollrajz, Budapest, Piarista Levéltár.

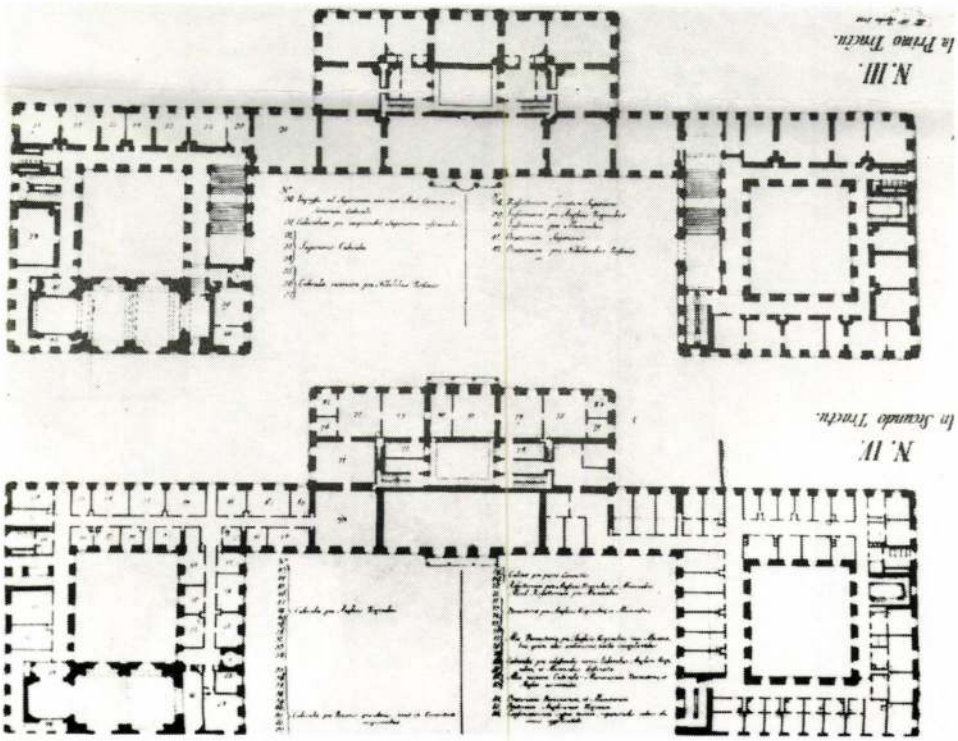

59. Hillebrandt, Franz Anton: A budai királyi palota földszinti és emeleti alaprajza, 1770. (Kelényi után)

60. Hillebrandt, Franz Anton: A nagyváradi püspöki palota homlokzata.

AFONSO Nadir

Kompozíció, olaj, v. 87×127 cm

XX. Századi Művészeti
Szépművészeti Múzeum

Affra, Andreas

Kisszebeni aszfalosmester, neve emlétve, résztvett a löcsei, bártfai, eperjesi, kisszebeni aszfalos céh megbízottainak és mesteninek gyűlésén. (1654 jun. 30) (Levoča, Okresny archív XII/98/5)

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó Bp.1975.

408-old.

Áfra Gyuláné rajzpedagógus. — művelt

1021

Ecsettel, ceruzával

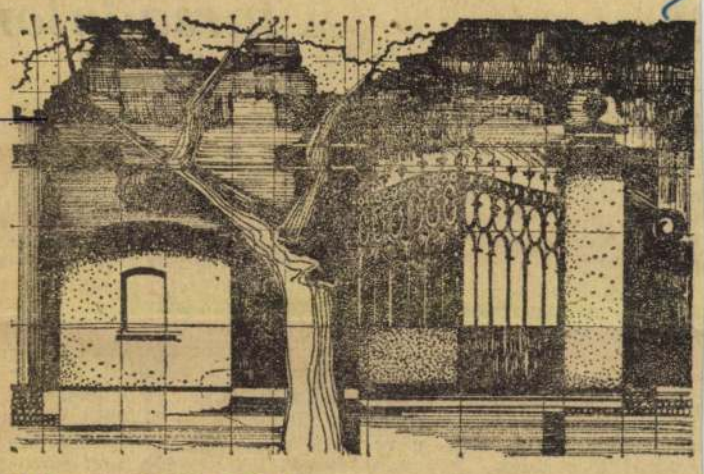

H. Barakonyi Klára: Kapu

Merre menjenek? Hol áldozzanak egy-két hetet a művészi alkotásnak, témát gyűjtve, vázlatokat készítve, rajzolva, festve? — Volt miben válogatniok a töprengő, nyári terveket szövögető rajzpedagógusoknak. A bőség zavarával küszködhettek, hisz csak a szakszervezet központjának a gondozásában négy művésztelep állt rendelkezésükre: az immár hagyományos pécsi és a most már másodízben megszervezett gyulai mellett ott szerepelt a kínálat listáján az idén induló sárospataki és csongrádi is. A régiek kellemes emlékeikkel, meglátott és még feldolgozatlan témalehetőségeikkel vonzottak, a friss alapítású műhelyek pedig az újdonságukkal, a felfedezés izgalmával.

Hadd engedjünk mi is az új, a kezdés vonzásának, és nézzük meg, milyen is volt a művésztelepi élet Sárospatakon és Csongrádon.

Áfra Gyuláné (Békéscsaba, II. sz. általános iskola): — Nagy várakozással jöttem erre a telepre. Reméltem, hogy itt az üdülés mellett mint rajzpedagógus is sokat kapok: segítséget az iskolai munkámhoz a programban szereplő előadások révén, a kollégákkal folytatott tapasztalatcserék során, s emellett művészi alkotásra is nyílik lehetőségem. Mindaz, amit óhajtottam, rendre megvalósult. Nagyon kellemesen töltöttem el a két hetet. Ebben jelentős része volt a helyiek figyelmességének, érdeklődésének. Amikor megérkeztünk, nagy szeretettel köszöntöttek bennünket a szakszervezet és a művelődésügyi osztály képviselői. Városnéző sétáinkon, kirándulásainkon állandóan ott volt velünk *Fodor Géza* sárospataki kolléga, a szakszervezeti bizottság érdekvédelmi felelőse, aki kifogyhatatlanul tárta

Hankó Ilona: Sárospatak emblémája

A két város közül, legalábbis hírből, bizonyára

SÁROSPATAKOT

ismerték inkább a rajzpedagógusok. A Bodrog-parti Athénnak — ahogy joggal nevezik híres kollégiuma okán — történelmi patinája van. A várossal való személyes találkozás nem kelthet csalódást. A híres múlt itt valóban él, és szervesen összekapcsolódik az eleven, színesülő, gazdagodó jelennel. És milyen lenyűgöző keretet nyújt a városképhez a változatos táj: egyik oldalon a Zempléni-hegyek vonulata, a másik oldalon a Bodrog-menti síkság és távolabb a magánosan büszkélkedő Tokaji-hegy.

Amikor szinte a telep-zárás pillanataiban felkerestük Sárospatakot, a két hetet itt töltő pedagógus-művészek már mérleget készíthettek élményeikről, benyomásaikról, reményeik, terveik megvalósulásáról. Miközben rendezgették rajzaikat, festményeiket, a tanítóképző intézet kollégiumának kényelmes, szép szobáiban, elbeszélgettünk velük, és mindegyikük nemcsak szóval, hanem az alkotások egész sorával „méltatta" a telep hasznát, értékét.

Íme néhány nyilatkozat!

elénk szülővárosa és a környék szépségeit.

Balázs Balázs (Erdősmárok, általános iskola): — Én egy baranyai falucskából jöttem, ahol iskolaigazgató vagyok. Elsősorban a fafaragás, a szobrászat „a műfajom", itt is ezt műveltem, de a grafikát sem mellőztem. Amikor csak lehetett, faragtam, rajzoltam, néha az éjszakába nyúló órákon is. Az ilyen művésztelepen az alkotás afféle „ragadós betegség", az ember nemcsak fokozott lendülettel dolgozik, hanem a többiek műveinek láttán gyakran szemléletben, kifejezésmódban is gazdagszik, vagy egyenesen változik. Jó lenne, ha folytatódnék ez a telep jövőre is, kialakítva a sárospataki telepesek hagyományos közösségét.

Záróakkordként szóljon *Sántha László*, a nyíregyházi tanárképző főiskola adjunktusa, aki a művésztelepet vezette: — Számomra ugyancsak tanulságos volt ez a sárospataki műhely. Kialakult bennem, hogy milyen profilja is lehet egy életkorban, érdeklődésben, művészi felfogásban és gyakorlatban vegyes összetételű telepnek. Magam a szakdidaktikának a művelője vagyok, s így érthető, hogy — rajzpedagógusokról lévén szó — a művésztelepi munkában is szerepet szánok és szántam ennek a területnek. Azt tapasztaltam, hogy a résztvevők jelentős százaléka ezt helyesnek is tartotta. A metodikai folgalkozásokon természetesen csak az vett részt, aki akart, mert a művésztelepi élet egyik fontos elemének tartom a szabad, kötetlen alkotás lehetőségét is.

CSONGRÁD,

vagy ahogy a helybeliek mondják: Csongorád, első hallásra nem olyan érdekes hely, mint Sárospatak, de aki egyszer is járt benne, nem feledkezik meg róla. A hajdani kubikusok városa, mely hosszan nyúlik el a magas gátak közé szorított Tisza partján, le egészen a Körös torkolatáig, széles utcáival, zöldellő fasoraival, parkjaival és új házaival, egyik legszebb alföldi városképünket nyújtja. Érdemes volt hát éppen itt művésztelepet szervezni. Szálláshelyül, műtermekül a mezőgazdasági szakmunkásképző iskola modern kollégiumának helyiségei szolgáltak. A telepeseknek nem kellett messzi menniök ahhoz, hogy festői témákat találjanak. Ha kinéztek a kollégium ablakán, már ott kínálkozott a magas fák szegélyezte Holt-Tisza változatos zöldjével — kifogyhatatlan festenivalóként.

Amint ottjártunkkor tapasztaltuk, ugyancsak érdekes társaság gyűlt össze a csongrádi művésztelepen: szegedi és miskolci, nógrádi és budapesti rajzpedagógusok egyaránt ott szerepeltek a résztvevők listáján. Volt, aki a Fáklya kőszegi telepéről jöttt ide a Tisza partjára, mint például a kiállításai révén már jó nevet szerzett *Ebergényi Amadil* budapesti rajzpedagógus.

érdektelennek a csongrádi világot. Van itt festői téma bőven, akár a nádazó embereket vesszük szemügyre, akár a cigánytelep életét rögzítjük rajzlapra, vagy a táj egy-egy részletét próbáljuk megragadni.

Bobály Attila (Ludányhalászi, általános iskola): — Nekem, aki Nógrádból jöttem, elsősorban az emberek kötöttek le az érdeklődésemet. A szívességük, a közösségi érzésük, az egymás iránti megbecsülésük. Érdekes meglátni, hogy milyen mély, erős gyökerekkel kapaszkodnak az életbe. Szobrász lévén ezt a mindenen győzelmet arató életerőt igyekeztem megmintázni. Újra meg újra birkóztam a feladattal. Szerencsére a szükséges agyaghoz is hozzájutottam, egy helybeli kolléga, *Jámbori János* segítségével.

K. Gombos Mária: Leányfej

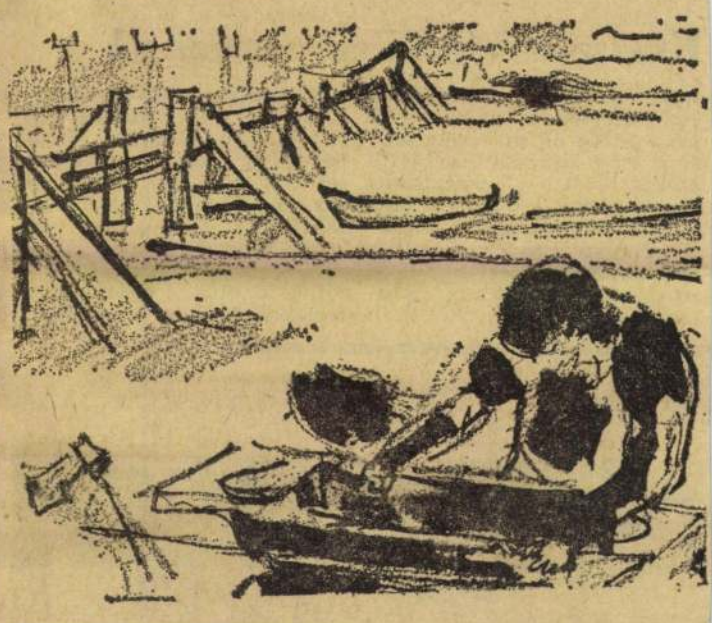

Enrico Giussani: Tiszai részlet

A csongrádi alkotóműhelyt egy helybeli rajzpedagógus, *Stéhlik Lajos* nyugdíjas gimnáziumi tanár vezette. Nyugalma, nagy tapasztalata, valamint helyi kapcsolatai mind olyan értékek voltak, amelyek nagy mértékben elősegítették az alkotóműhely eredményes munkáját.

Akárcsak Sárospatakon, itt is elismeréssel és köszönettel beszéltek a városi tanács meg a szakszervezeti bizottság megértő támogatásáról. A megbecsülésnek, figyelmességnek szép jeleként említették, hogy a telepesek munkáiból rendezett kiállítást a Csongrádi Napok programjába is beiktatták.

De halljunk egy-két telepest — innen is — egyes szám első személyben!

Dr. Kiss Jánosné (Miskolc, 10. sz. általános iskola): — Jómagam alföldi vagyok, mégsem találtam megszokottnak,

Tóth Rózsa (Szeged, Tarjáni telepi általános iskola): — Szeretem a különféle kifejezési formákat, és különösen vonzódom a művészi szőnyegszövéshez. Szőnyegeimből hamarosan kiállítás készül a szegedi művészklubban. A csongrádi műhely igen sokat nyújtott további alkotómunkámhoz: egymás műveinek megismerése, az elmélyült beszélgetések és a többi között a kitűnően sikerült mártélyi kirándulás, amely a KISZ központi művésztelepével ismertetett meg bennünket, csupa ösztönző élmény volt.

Végül a csongrádi tábor két külföldi résztvevőjéről se feledkezzünk meg! A magyar pedagógusokkal együtt dolgozott itt két milánói művész: *Enrico Giussani* és *Tarcisio Nastuzzo*. Hogy milyen nagyszerűen érezték magukat, arról teli mappáik tanúskodnak.

Fényi András

Tóth Rózsa: Tájkép

PEDAGÓGUSOK LAPJA
Budapest
1973 AUG 23
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

A társadalom a csala

— legalább fő elveiben — ne ismerné a szakszervezet jogait. A vezetők túlnyomó többsége elismeri, a legjobbak pedig meggyőződésből igénylik az együttműködést, mert felismerték, hogy csak a demokratikus vezetésnek van perspektívája.

Az együttműködés azonban nemcsak az igazgató személyétől és az általa teremtett lehetőségektől függ, hanem jórészt a titkár személyétől is. Rátermettségétől, szakmai tekintélyétől, politikai határozottságától, függ attól, képes-e vezetővel a partneri kapcsolat létesítésére, vállalni tudja-e — vezetőtestülete bevonásával — az érdekvédelem minden felelősségét.

Miközben a magunk eszközeivel sürgetjük mindezek megvalósítását, azt sem hagyhatjuk szó nélkül, hogy *egyes vezetők sokszor túl későn tájékoztatják a szakszervezet tisztségviselőit, csak akkor, amikor érdemi beleszólásra már nincs lehetőség.*

Akad javítani való saját portánkon is. A választott testületek érdemi működtetése még számos szervezetnél rendszertelen vagy akadozik. Azelőtt az ügyeket a személyes kapcsolatok alapján könnyebben lehetett elintézni, most azonban döntő kérdésekben — elvi biztonsággal — csak a bizottság felelősségével lehet dönteni.

A mi feladatunk, hogy *tovább javítsuk a kerületi bizottságok irányító munkáját, fokozzuk a képzés és a tájékoztatás hatékonyságát, rendszeresebbé tegyük a mozgalmi munka tapasztalatcseréjét és a beszámoltatását. Az állami szerveknek pedig biztosítaniuk kell a vezetők döntéseihez a lehető legteljesebb önállóságot, javítani kell hatáskörük ellátásához a személyi, anyagi, információs stb. feltételeket.*

Végezetül közös ügyünk, hogy *mindenütt biztosítsuk a tanácsi és szakszervezeti irányítás legszorosabb együttműködését, hogy végre valóban nyugodt légkörben dolgozzanak együtt az iskolában vezetők és vezetettek;* az új feladatok okozta nyugtalanság helyett a megoldás hogyanjára összpontosítsák erejüket. Ne csak a gondokban osztozzunk, hanem a jól végzett munka örömében is.

Juhász László

Az 1957-es újságokban lapozgatva újra megelevenedik előttünk az elhagyott gyermekekért indult országos mozgalom. Ennek egyik eredményeként épült fel a *fóti Gyermekváros* is. Itt tartották meg a közelmúltban *a nevelőotthonok vezetőinek és a gyermekvédelem területi irányítóinak kétnapos tanácskozását,* amelyen a többi között a nevelőotthoni önkormányzás, a pályaválasztás kérdéseit, a szociálpszichológia és nevelés összefüggéseit, tennivalóit vitatták meg. Külön említést érdemel „A nevelőotthon társadalmi kapcsolatai" című téma megvitatása, amely újabb értékes gondolatokkal járult hozzá az eddigi munkához. A vita során sok szó esett a vállalati és szövetkezeti patronáló mozgalom további fejlesztéséről.

Amíg 16 évvel ezelőtt velőotthonok építése, segítése volt a legfőbb cé *jainkban a patronáló n lom kiszélesítése, minél dalúbb társadalmi kapcs megteremtése a fő felada* viden: a nevelőotthoni állami gondozott gyern társadalmi életre való i szítése.

A tanácskozás résztvev ismeréssel szóltak *a külö* társadalmi szervezetek — tük a KISZ, a Hazafias front, a Vöröskereszt é szakszervezetek — *mozg munkájáról.*

Sokat segítettek a nevelőotthonok egy-egy csoportjának *a szocialista brigádok* is. Egyre általánosabb gyakorlat, hogy a patronálók a szükséges felújítási, karbantartási és javítási munkákat soron kívül vál-

A jó családi közösség biztonságot, erkölcsi tartást ad, segíti a fiatalok pályaválasztását, munkába állását, a lakásgondok megoldását stb. Az egyéni támogatást a legjobb nevelési intézmény sem pótolhatja.

Bár a tartós családi kapcsolat rendszerint spontán folyamat eredménye, *nagy része van benne a pedagógusok tervszerű, együttes munkájának is.* A pártfogó szülők sokszor csak egy-egy látogatásra hívják meg a gyermeket, az egyszeri vendéglátásból azonban gyakran nyaralás, majd rendszeres együttlét lesz. Az állami gondozott gyermekek számára ez a legszerencsésebb: beletartozhat egy olyan kis közösségbe, amilyenbe a gyermekek százezrei a világon. Érzi, hogy számon tartják, külön is törődnek sorsával, életével.

A tanácskozáson többen felhívták a figyelmet arra is, hogy *az eddiginél hatékonyabban kell törődni a veszélyeztetett gyermekekkel.* Közös összefogással azt kellene elérni, hogy évente lehetőleg kevesebben kerüljenek állami gondozásba és nevelőotthonokba, mint ahányan innen eltávoznak. Mindez felveti a megelőzés, az „előgondozás" szerepét.

Végezetül elmondhatjuk: *szakszervezeti tisztségviselőink az elnökség által elfogadott intézkedési terv alapján már eddig is sokat tettek az Országos Gyermekvédelmi Munkabizottság ajánlásainak megvalósításáért. Most az új tanév munkaterveinek elkészítésekor újabb lehetőség kínálkozik a patronáló mozgalom kiszélesítésére.*

Zombori László

A nyár hírei

A KŐSZEGI ZWINGER-TORONYBAN mutatták be alkotásaikat a Fáklya-klub nyári művésztelepének résztvevői. A tárlatot Litkey György festőművész, a művésztelep vezetője nyitotta meg.

VESZPRÉM MEGYÉBEN bentlakásos nyári tanfolyamot tartottak a középiskolába felvett munkás- és parasztszármazású tehetséges tanulóknak. A nyári előkészítő tanfolyamon — főleg kisközségekből — mintegy 270-en vettek részt.

AZ ÁSVÁNYRÁRÓI általános iskola felsőtagozatos tanulói nyáron is művelték gyakorlókertjüket. Hetenként egy-egy napon más-más csoport végezte el az időszerű munkákat. A termést a helyi óvodákban és a vendéglőkben értékesítették.

TISZAFÖLDVÁRON sportnapközit szerveztek a nagyközségi tanács támogatásával. A felügyeletet és az oktatást a nagyközség négy tanára heti váltásban, társadalmi munkában látta el.

BUDAPEST II. KERÜLETÉBEN idegen nyelvű tábort szerveztek. A táborozás idején mintegy négyszáz gyermek gyarapította nyelvtudását.

A SALGÓTARJÁNI PEDAGÓGUSKÓRUS az idén ünnepelte fennállásának tizenötödik évfordulóját. A rangos együttes — a megyei tanács művelődésügyi osztályának jutalmaként — egy hetet töltött Balatonalmádiban. Virág László karnagy vezetésével napi próbáik során már a jövő hangversenyévadra készültek.

A JÁSZBERÉNYI TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETBEN megszervezték a tanítók akadémiáját. A egyhetes tanfolyamon Szolnok megyéből ötven, Heves megyéből pedig negyven alsó tagozatos pedagógus vett részt.

IMMÁR ÖTÖDIK ALKALOMMAL, június végén került sor a pécsi irodalomtanítási napok keretében az irodalomelmélet és az irodalomtanítás szakembereinek országos tanácskozására. Az összejövetelen mintegy kétszázötvenen vettek részt, és képviseltette magát a Jugoszláviai Magyarok Szövetsége is.

A SZEKSZÁRDI MŰVELŐDÉSI KÖZPONTBAN mutatta be alkotásait Farkas Pál pedagógus-képzőművész. Változatos, egyéni kisplasztikái méltán arattak sikert.

JÓL SIKERÜLT a Tolna megyei középiskolai tanárok gemenci kirándulása. A Pedagógusok Szakszervezete és a Megyei Idegenforgalmi Hivatal által szervezett találkozón mintegy százötvenen jelentek meg.

KÉTHETES TANFOLYAMON vettek részt az Országos Pedagógiai Intézet szervezésében a Szovjetunió, Jugoszlávia és Csehszlovákia magyar nyelvű iskoláiban tanító pedagógusok.

CSEHSZLOVÁKIÁBAN vendégszerepelt a szekszárdi Művelődési Központ pedagóguskórusa és népi táncegyüttese. A csaknem száz dalos és táncos a gombaszögi folklórfesztiválon mutatkozott be.

LENGYEL PEDAGÓGUSOK látogattak Somogy megyébe. Kaposvár testvérvárosából, Olsztyinból érkezett küldöttség megtekintette a helybeli tanítóképző intézetet is. A vendégek a közoktatás időszerű kérdéseiről, az együttműködés további lehetőségeiről beszélgettek.

ESZTERGOMBAN nyári tanulmányi tábort szervezett az Eötvös Loránd Tudományegyetem. Az oktatók több mint száz fizikai dolgozó gyermekét tanították két héten át fizikára és matematikára.

A KECSKEMÉTI FELSŐFOKÚ ÓVÓNŐKÉPZŐBEN az idén is megrendezték az óvónők egyhetes nyári akadémiáját. Az ország különböző vidékeiről érkező óvónők — mintegy százötvenen — az óvodai ének-zene nevelés korszerű módszereivel foglalkoztak.

CSEREGYAKORLATON vettek részt a nyíregyházi és az ungvári tanárképző főiskolások. Két tanár vezetésével tizenhárom biológia szakos tanárjelölt utazott Ungvárra és ugyanennyi matematika-számítógép szakos hallgató érkezett hazánkba.

A pótló foglalkozásokról

Tanulóink zavartalan továbbhaladása, a bukások, az osztályismétlések elkerülése végett hasznos módszernek bizonyult a pótló foglalkozások bevezetése.

Iskolánk részt vett a kísérletben, s már áprilisban sorra vettük azokat a tanulókat, akiknek a tudása nem ütötte meg a kívánt mértéket, és úgy véltük, hogy továbbhaladásukhoz kevés a remény. Ezt követően megkezdtük a tanítási órákon, de azokon kívül is az egyéni foglalkozást velük. Jó néhány tanulónál elértük, hogy már június második előtt pótolták lemaradásukat, és így a velük való további foglalkozás szükségtelenné vált.

A második szakaszban a megmaradt 37 tanulóval június elejétől kezdve 11 napon át 3—3 órában foglalkoztunk. A pótló foglalkozások záró akkordjaként tartott osztályozó értekezleten nagy meglepetés született. A felső tagozatban egyetlen tanuló sem bukott meg. Az alsó tagozatban is mindössze egyetlen tanuló ismétel osztályt.

A kiscsoportos foglalkozás alkalmat adott a tanulókkal való intenzív és egyéni foglalkozásokra. Meglepő volt, hogy a tanulók milyen nagy kedvvel dolgoztak az így kialakult kedvező légkörben.

A kedvező tapasztalatok ellenére mégis érdemes fontolóra venni, mi mindent kell tennünk a tanítás során, de főként a nevelőmunkánkban, hogy a jövőben ne váljék ez a megoldás szükségszerűvé és rendszeressé.

Abaházi Richárdné
„Rajk László" ált. isk., Bp.

Húszszázalékos kedvezménnyel

A Kossuth Könyvkiadó kedvezményben részesíti a párt- és az állami oktatásban részt vevő pedagógusok közül azokat, akik a marxizmus klasszikusainak írásaival kívánják könyvtárukat gazdagítani. Az arra jogosultak készpénzfizetés esetén húsz százalékos engedményt kapnak.

A vásárlási utalványokat a kiadó megyei és kerületi kirendeltségei juttatják el az iskolákba. Egy utalványra, egy alkalommal több mű is vásárolható a Kossuth Könyvkiadó megyei és kerületi kirendeltségeinél, továbbá az Állami Könyvterjesztő Vállalat és a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat boltjaiban.

ével

', az Összehasonlító Neveléstudományi Társaság titkára, aki szinte t hazánkba, ismét népes pedagóguscsoporttal látogatott el hozendégek a Fáklya klub nagytermében megbeszélésen vesznek

Jeney Jenő: Pérely

Harminc év előtt

Ha a mai kor embere visszacsöppenne a magyar irodalmi és művészi életnek harminc év előtti korszakába, csodálkozva dörzsölné a szemeit és nem hinné el, hogy azokat a viszonyokat a maiaktól csak *harminc* év választja el. A hatás körülbelül olyan, mint ha a keleti expressz utasa az ablakon kitekintve, meglátná a hepe-hupás országúton a delizsáncot. Ne tessék félreérteni: nem volt az a kor olyan nagyon elmaradva a kultúrától, amint azt a föntebbi hasonlatból következtetni lehetne, csak a hangulata volt más. Az irodalmi és művészi életnek sokkal kisebb térfogata volt, tehát akik benne éltek, sokkal közelebb voltak egymáshoz. Jobban szerették egymást és jobban haragudtak egymásra az emberek. Telve volt az irodalmi, művészi és politikai élet érdekes, különös, *kiváló* alakokkal, nagy kaliberű egyéniségekkel. Hadd álljon itt egynéhány kedves alak abból a szép korszakból, ellentétképpen a mai lótó-futó, amerikai tempóban száguldó élettel.

Pillantsunk be egy-két *élclap* szerkesztőségébe. Lássuk a kormány vicclapjának: a Borsszem Jankónak a szerkesztőségét. Bájos kis palota barokk kapuján megyünk be, alacsony boltívek alatt járkálunk... Ez az „Athenaeum" régi épülete, a Kúria hasonló stílusú épülete mellett, szemben az Egyetemi Könyvtár mostani épületével az Egyetem uccában. Most a helyén óriási bérpalota áll, az úgynevezett „Király-bazár". Bolthajtásos kis szobában ül a szerkesztő: Ágai Adolf, az íróasztala mellett. Szép, göndörhajú öreg úr, modora fínom, előzékeny. A zöldfülű „rajzonc" drukkolva áll előtte, de csakhamar fölenged a félelem és meghatott bizalommá olvad, mikor az öreg úr jóindulatú, biztató kritikáját hallja: Ez a rajz nem sikerült! Ilyen meg olyan hibái vannak. S ceruzával mingyárt mellérajzolja, hogy milyenformán kellene elhelyezni az alakokat. Ágai kitűnően rajzolt, állítólag a Borsszem Jankó pöttöm Jankó-figuráját a hármas copffal ő maga kreálta. A szerkesztő maga is rajzoló ember, tudja, mi kell neki. A „rajzonc" leforrázva, mégis fölfrissült ambícióval távozik.

Most menjünk az ellenlábas vicclaphoz: a „Bolond Istók" szerkesztőségébe. Bartók Lajos, a szerkesztő, a szoba közepén áll s vívókarddal moulinékat vág. Külseje is ellentéte Ágainak. Amaz joviális, kövérkés öreg úr, enyhe pocakkal; ez vékony, szőke, rettenetesen sovány ember. Ágai modora lágy, behízelgő; övé kemény, érces. De azért nem kell tőle megijedni. Harcos modora külső máz, mely meleg szívet takar.

Különben is szükség van új rajzo-

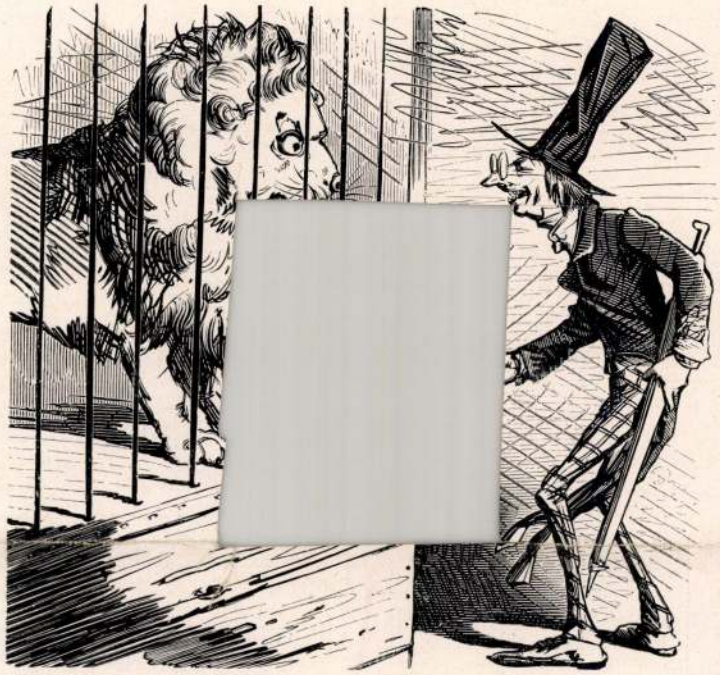

Kibékülés

„No ide a pratzlit szépen,
hanem azért csak maradj odabenn."

Ismeretlen magyar művész rajza az „Üstökös" 1861 július 13-i számából. Ez az eredeti fadúcról nyomott kép a Bach-korszak utáni első politikai rajzok egyike

3 (Világosság-nyomda)

Ágai Adolf, humorista, [1836-1916].

Robotos Imre: A pesti vicc forrásvidéke. téka.

A Magyar Hírmondó-sorozat egyik legújabb kiadványa a múlt századvég pesti élclapjainak jellemképeit mutatja be. Buzinkay Géza, a kötet szerkesztője közel 150 vicclapfigurával ismertet meg. — Ágai Adolf, a „Borsszemjankó" alapítója, liberális zsidó asszimiláns gondolkodó, a magyarra hasonuló zsidó kisember rokonszenves gondolatjárását érzékelteti figurájával. — A magyar élclapok humorának válogatott bemutatása arról győz meg, hogy a korai pesti élc egyik alapismérve: a nyelvrontás kicsúfolása.

Budapest folyóirat, 1988., 8., 46-old.

Agabito
Agafiței

MDK

Agabito, Pietro Paulo

"Jézus születése" kép. szignált datált, 1543.
Törökvész uti rk. templomban.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Bp. 1961. 75.1.

M.D.K.

AGAFIȚEI Constantin

1930-ban Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya.... 340.l.

Ág Fábián, szobrászművész

Köztéri szobrok.

Csiga 4/19. A köztéri szoborpályázat egyik alkotása. /említve/.

Budapest folyóirat, 1988., 2., 42-old.

Kp: Bérmentesítve, Bp. 72.

KÖZHIR-PSZ
1900 BUDAPEST
0085975 UJEL

M.T.A.MÜV.TÖRT.KUTATO CSOP.

1250 BUDAPEST

PF.27

001239/910204
502 GKJ

ÚJ ÉLET

XLVI. évfolyam, 3. sz. 1991. február 1. S'vat 17. 5751 | A magyarországi hitközségek lapja | Ára: 11,50 Ft

Tel Aviv frontváros

Naftali Kraus helyszíni jelentése az Új Élet számára.

Január 22. kedd.

Már 3 éjjel telt el légitámadás nélkül, és az élet lassan visszatér kerékvágásába. Az első két iraki rakétatámadás Scud típusú szovjet gyártmányú rakétával, amely 4 perc alatt teszi meg a 600 km-es távolságot Nyugat-Irakból Tel Aviv fölé, — csodával határos módon csekély kárt és alig néhány sebesültet eredményezett. Ezeket is főleg a légnyomás, illetve a pánikhangulat sújtotta.

Ellentétben a '44-es pesti gyakorlattal most nem megyünk le az óvóhelyre, mert tartunk az iraki diktátor által beígért gáztámadástól, ami ellen jobb a hermetikusan elzárt izolált szoba és a gázmaszk. Egyébként az első két rakétatámadás után Izraelben élénk vita folyik arról, nem lenne-e mégis az óvóhely a jobb. A lakosság fegyelmezetten szót fogad a polgári védelem illetékeseinek, ezek pedig változatlanul a gázt tartják nagyobb veszélynek.

Elgondolni, hogy 46 évvel a Soá után, újra gázzal fenyegetnek zsidókat, Hitler utódai — nem kellemes dolog. A különbség, — nagy különbség — az, hogy ma nem vagyunk egyedül, emberbőrbe bújt vadállatok üldözésének kitéve; ma van Zsidó Állam, mely fegyverrel a kezében védi lakosságát és vívja ki a világ zsidóságának elismerését és csodálatát.

Január 22. Kedd este.

Holnap lesz 1 hete, hogy elkezdődött a háború a Perzsa-öbölben, és holnapután, csütörtökön lesz egy hete, hogy iraki rakéták érték Tel Avivot és környékét. Azóta kérdi minden izraeli polgár: Mikor lép akcióba az izraeli légierő? Voltak hírek, hogy az amerikaiak kérlelik Izraelt, ne reagáljon, bízza rájuk a dolgot, mert félő, hogy a rozoga „koalíció", melyben arab államok is részt vesznek, szétesik, ha Izrael visszaüt. Mindig is ez a baj: A zsidónak nem szabad visszaütni. Az izraeli közvélemény amellett van, hogy itt az ideje, hogy a Cáhál (Az izraeli hadsereg) légiereje odaüssön. Megértik az objektív nehézségeket; Bush elnök háromszor telefonált Samir miniszterelnöknek és fűt-fát ígért — pénzt, fegyvert, segítséget az orosz alija befogadására, adósságok elengedését, stb. stb. — csak Izrael maradjon veszteg. Bush ide küldte Eagelberger külügyminiszter-helyettest és ezzel egyidejűleg ide telepített egy egész sor Patriot típusú hipermodern légvédelmi lövedék berendezést. Ezek állítólag képesek a Scud rakétákat röptükben elfogni és felrobbantani.

Árensz izraeli hadügyminiszter, akár csak Samir miniszterelnök tegnap esti tv-nyilatkozatban cáfolták, hogy Izrael megígérte volna, hogy tartózkodik a retorzióktól. Izrael, mint független állam, amely felelős polgárai biztonságáért, fenntartja magának a jogot, mikor, hol és milyen módon torolja meg az iraki agressziót — mondották.

Este: 20.45 óra.

Megszólalnak a szirénák, rohanunk a hermetikusan izolált szobába. Az egyik

(Folytatás a 2. oldalon)

KÜLDETÉS

Ez év január 25-től január 29-ig a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége képviseletében három tagú küldöttség járt Izrael Államban, hogy kifejezze a magyarországi zsidóság szolidaritását Izrael népével. A küldöttség tagjai voltak: *Zoltai Gusztáv*, a MZSHSZ ügyvezető igazgatója, *Landeszman György* főrabbi, *dr. Schweitzer József*, az Országos Rabbiképző Intézet főigazgatója.

Következő számunkban a küldöttség útjáról részletes beszámolót közlünk.

Teller Ede hitközségünknél

A magyar tudományos és társadalmi élet nagy szenzációja, eseménye volt, hogy hosszú évtizedes távollét után az elmúlt hetekben villámlátogatásra Magyarországra jött az USA-ban élő atomfizikus: *Teller Ede.*

Az alig két napos látogatásának nagy részét a Paksi Atomerőműben töltötte, elbeszélgetve annak vezetőivel. Elismeréssel nyilatkozott a látottakról, de sajnos vissza kellett utaznia az USA-ba. A televízióban tett nyilatkozata alkalmából többek között ígéretet tett, hogy rövidesen „igen, nagyon rövidesen" — húzta alá —, „visszajövök Magyarországra hosszabb látogatásra." Ígéretét beváltotta és most itt üdvözölhetjük az új kor egyik legnagyobb tudósát, aki *Neumann, Wigner, Kármán, Szilárd Leóval* együtt létrehozták, kifejlesztették az atomenergiát, amely korunk egyik legnagyobb felfedezése.

Az itt tartózkodására szervezett gazdag program keretében január 23-án Teller Ede felkereste Hitközségünket. A kora reggeli órákban a Dohány utcai zsinagóga főbejáratánál Zoltai Gusztáv a MAZSIHISZ ügyvezető igazgatója, Landeszman György a templom főrabbija, a Budapesti Rabbikar vezetője és Bakos Lajos a ZSVK irodájának igazgatója fogadták. Landeszman György főrabbi vezette végig a szinte elválaszthatatlan botjára támaszkodó tudóst, arra a botra, amelyet egykor — amint elmondotta — fiatal korában — svájci kirándulásai alkalmából a szinte égbenyúló hegyek keskeny ösvényein használt. Most milyen jó hasznát tudom venni — tette hozzá — a lépcsőmászások közben. Meghatottan állt meg az Oren Hákódes előtt álló omednél némán, szinte mereven szegezte rá tekintetét, visszaidézte azt a minden zsidó ember számára legjelentősebb, legcsodálatosabb napot, amikor bár micváján itt ebben a templomban 70 évvel ezelőtt a Tórához szólították. A szeméből könnycsepp buggyant ki és végigsiklott az életszántotta barázdás arcán. A templom megtekintése után a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége elnöki szobájában folytatott hosszas, szívélyes beszélgetést a hitközség és a zsidó hitélet vezetőivel. Zoltai Gusztáv ügyvezető igazgató üdvözölte a kedves vendéget, kifejezésre juttatva azt a megtiszteltetést, amiben részesítette a hitközséget. Majd rövid tájékoztatást adott a magyarországi zsidóság életéről, a hitközség munkájáról. Végül poharat emelve lehájimmal kívánt hosszú életet Teller Edének.

Teller Ede örömét fejezte ki, hogy itt lehet és találkozhat a hitközség világi és vallási vezetőivel. Majd az öböl-válsággal kapcsolatban többek között a következőket mondta: „Nincs jobb idő, mint ez az idő, amikor az öbölben a nemzetek azt csinálják, amivel Hitlert meg lehetett volna akadályozni. Az áldozatokat és az új áldozatokat sajnáljuk. Az izraeliek bölcsességének én nagyon örülök, ehhez a bölcsességhez néha bátorság kell és Izraelben ez megvan, ebben senkinek sem lehet kétsége, de ehhez türelem kell és jó, hogy az Isten az izraelieknek most türelmet adott. Az izraeli vezetők azt tudták vállalni, amiről én meg vagyok győ-

(Folytatás a 2. oldalon)

Tel Aviv frontváros

(Folytatás az 1. oldalról)

kis unoka a fürdőkádban, a többiek már ágyban. Pizsamában szaladnak a „védett" szobába, fegyelmezetten felveszik a gázálarcot, kinyitjuk a tranzisztoros rádiót, elzárjuk a légfűtést és — várunk. Alig 1—1 1/2 perc és hatalmas detonáció rázza meg a négyemeletes házat, melynek harmadik emeletén van a mi „védett" szobánk. Jó vicc, de hallottam már jobbat is. A rádió természetszerűleg percekkel el van maradva az eseményektől, illetve több brossúrával, ahogy annak idején Pesten mondták. Mire bemondja, hogy az országban riadó van, gázálarcot kell felvenni, stb. addigra már az elvtársi segítségként küldött Scud rakéta telibe talált egy kétemeletes házat Tel Aviv egyik perem kertvárosában. Mire lefújják a riadót, kb. 20 perc múltán — igen ennyi az egész — addigra már tudjuk, hogy több, mint 20 sebesült van, több ház megrongálódott, Bush elítéli és őszinte részvétét fejezi ki, stb. Egy magasrangú katonatiszt közli: elmúltak azok az idők, amikor zsidókat büntetlenül lehetett öldösni.

Január 23. Szerda reggel.

A televízióban borzalmas képek, a földig rombolt ház és a romok alól, hála Istennek élve, előmászó sebesültek. Hivatalos „eredmény" ezidáig: 96 sebesült és 3 halott. Ez utóbbiak idős emberek, akik az iraki támadás során szívrohamot kaptak, és az végzett velük. A súlyos sebesültek között egy 1 éves csecsemő. A legtöbb sebesült a légnyomástól szenved, mások horzsolásokat kaptak. Egy fiatal nő elmeséli, hogy a „védett" szoba egyik fala rázuhant a „védett', gázmentes bölcsőben fekvő kislányára, aki csoda folytán nem sérült meg. A televízió meginterjúvolja Rámát Gán polgármesterét, a rádió közli, hogy 27 sebesült még a kórházakban van, a többit már kezelés után haza engedték. A környéken 20 ház rongálódott meg, további házakban kitört az ablaküveg.

Reggelre kelve Tel Aviv folytatja megszokott életét. Emberek sietnek munkába, az élelmiszer üzletek nyitva vannak, kenyér, friss tej és tejtermék van bőven. A paradicsom ára kissé magas, de ez nem az iraki rakéta miatt van, hanem a többnapos eső következménye, ami egyrészt a szárazság végét jelenti, — hála Istennek ezért is — másrészt a szakértők szerint jó a gáztámadás ellen is. Esős, szeles időben a gáz kevésbé effektív. Auschwitzot megjárt kollegák keserűen legyintenek erre: Ott az eső sem segített. Ma a németek segítettek Szaddam halálgépezete kifejlesztésében, no meg a francia fegyver és vegyészek, tudósok és a nagy, dicső Szovjetunió. Ez egy nemzetközi bűnszövetkezet, egy olyan „koalíció", melynek 22 arab állam mellett sok az egyetlen zsidó állam...

Szerda délben vita folyik a kneszetben, az iraki agresszióról. Benjam Natanjáhu külügyminiszter-helyettes szerint elmúltak azok az idők, amikor zsidókat büntetlenül lehetett bántani. Kérdés a rádióban: Hogy lehet az, hogy a Patriot rakéták, amelyeket amerikai személyzet kezel, nem kapták el a gyilkos iraki rakétákat? Jó kérdés, de nincs rá válasz. A választ a Cáhál fogja megadni, igen rövidesen. Lehet, hogy még mielőtt az Új Élet jelen száma megjelenik. Az amerikaiak elhatározták, hogy nemzetközi bíróság elé állítják Száddám Huszeint, mint háborús bűnöst. Nincs kizárva, hogy mi fogjuk őt „előállítani"...

*

Ma, szerdán, január 23-án, a harmadik rakétatámadást követően Tel Aviv frontváros. Zsidók zsoltárokat mondanak, és imádkoznak, hogy a Gondviselés törje le az agresszor kezét. Ahogy a zsoltáros királyunk mondotta: A fennhéjázó gonoszokat összetöröm... (Zsoltárok 75. 11.)

*

Tel Aviv frontvárosból üzenem testvéreinknek: A zsidó nép pedig Isten népe, a Tan népe, örökké él!

Naftali Kraus
Tel Aviv, január 23.

Szolidaritási nagygyűlés a Síp utcában

Január 23-án délután benépesült a Goldmark terem. A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, Izrael Állam galád megtámadása miatt szolidaritási nagygyűlést rendezett.

Az első felszólaló *Zoltai Gusztáv* a Szövetség ügyvezető igazgatója volt, aki visszatekintett az elmúlt rövid pár nap eseményeire, és nyugalomra intette hittestvéreit. Felolvasta az Izraelből érkezett telefaxot, amelyben köszöntik a nagygyűlést, majd ismertette az evangélikus egyház zsidósággal együttérző levelét, majd *Landeszman György* budapesti vezető főrabbi héber imát mondott.

Ezután *Shlomo Marom* Izrael Állam budapesti nagykövete tartott beszédet. Hangsúlyozta, hogy nem írta le ennek szövegét, hanem kötetlenül mondja el gondolatait. Kitért Izrael Állam megalakulása óta eltelt több, mint negyven évre, amely állandó harcban telt el. Hangsúlyozta, hogy bízik benne, a dolgok nem úgy fognak történni, ahogy azt Bagdadban remélik. Türelemre intette a megjelenteken keresztül az egész magyar zsidóságot, mondva, hogy a visszacsapás nem fog elmaradni. Ezt a kormányra és a katonai vezetésre kell bízni.

A nagykövet beszédét óriási taps fogadta.

Engländer Tibornak, a Magyar Cionista Szövetség elnökének felszólalása zárta a nagygyűlést.

A Goldmark teremben jelen voltak a zsidó egyesületek vezetői, a rabbiság és világi vezetés képviselői. Küldöttséggel képviseltette magát a Munkaszolgálatosok Országos Egyesülete.

Füzsei

MÚLT ÉS JÖVŐ

ALAPÍTVÁNY

Az Alapítvány célja az egyetemes és a magyar zsidó kultúra hagyományainak megőrzése és újraélesztése, e hagyományok terjesztése. Az Alapítvány szervezésében könyvek kiadására, irodalmi estek, filmvetítések, kiállítások, előadások rendezésére is sor kerülhet.

Az Alapítvány tevékenységi köre szervesen kapcsolódik azokhoz a szellemi értékekhez és témákhoz, amelyeket az 1988-ban újraindított **Múlt és Jövő** zsidó kulturális folyóirat képvisel. Az Alapítvány célkitűzéseinek megvalósításához minden támogatást köszönettel fogadunk.

A támogatók megkapják a befizetés évében megjelent Múlt és Jövő folyóirat példányait.

Számlaszám: **Múlt és Jövő Alapítvány Magyar Hitel Bank; 222—20378**

Levelezési cím: 1012 Budapest, Márvány u. 17.

Teller Ede hitközségünknél

(Folytatás az 1. oldalról)

ződve, hogy a helyes út. Nagy öröm itt lenni, nagy öröm látni, hogy ez az ország ezen az országon belül a zsidóság is erre az útra tette a lábát."

Dr. Schweitzer József főrabbi, a Rabbiképző Intézet főigazgatója kifejezte örömét, hogy több mint öt év után — ugyanis 1985-ben a deportálás 40-ik évfordulója alkalmából járt először hivatalos hitközségi delegáció Izraelben, amelynek ő is tagja volt —, ismét üdvözölheti a nagy tudóst, a kiváló zsidó embert, akinek már akkor, a Jeruzsálemben rendezett találkozón, valamint a találkozó nagygyűlésén elhangzott beszédét nagy szeretettel és áhitattal hallgatta.

Ezt követően a Hitközségünket meglátogató tudós szívélyes beszélgetést folytatott a résztvevőkkel: Bakos Lajossal, a ZSVK igazgatójával, Reich Ferenc gazdasági igazgatóval, a Dohány templom elnökével, Zala Tamással és Lazarovits Ernővel, igen sok bölcs és érdekes dolgot hallhattunk tőle.

Zoltai Gusztáv megköszönte a látogatást, majd felkérte dr. Schweitzer József és Landeszman György főrabbi urakat, hogy az ősi zsidó szokás szerint áldják meg a kedves vendéget, aki ünnepélyesen hallgatta végig az áldást és a meghatottságtól sokáig nem tudott szólni. Felejthetetlen marad mindannyiunk számára a vele való találkozás.

Lazarovits Ernő

Emlékezés Bródi Imrére

Nem sokkal a gettó ünnepség után a Kazinczy utca 21. sz. alatti Elektrotechnikai Múzeumban kegyeletes ünnepség zajlott le. A Múzeum Bródi termének falán felavatták *Ágh Fábián* szobrászművész és *Barabás Lajos* ötvös *Bródi Imréről* készített reliefjét.

Az avatóbeszédet *dr. Schweitzer József* a Rabbiképző Intézet főigazgatója, c. egyetemi tanár tartotta, aki kiemelte, hogy Bródi Imre a világosságért és a nagyobb fényért küzdött, és ez a mai világunkban is jó utat mutathat.

Ki volt Bródi Imre? Ezt a kérdést tehetik fel sokan. Ez a kiváló fizikus az Egyesült Izzó munkatársa, mérnöke volt, amikor *Aschner Lipót* elnök felfedezte kiváló képességeit. Laboratóriumot bocsátott rendelkezésére és néhány év múlva a 30-as évek közepén megszületett a krypton villamos égő. Ez forradalmasította a fényforrásokat.

Sajnos, közbeszólt a háború és a gyilkolás. Bár Bródi Imre részére mentességet szerzett gyára, családja nem részesült ebben. Amikor meghallotta, hogy családját deportálják, otthagyta munkahelyét, családjához csatlakozott. A németek valamennyiüket elhurcolták és 1944. július 3-án Mühldorfban estek áldozatul az őrült gyilkosoknak.

Emlékét a Tungsram gyárban a Bródi laboratórium őrzi.

Az ünnepségen jelen voltak a Munkaszolgálatos Országos Egyesületének képviselői, *Schwartz István Mihály* alelnök vezetésével.

efer.

ÁG Fábián

Agàd, Agàdi

Agárdi Antal
keramikus
42 éves
(gázmérg. ömlj)
+1955. XI. 14
X. Uj Köztemető

Halotti főkönyv
7.389 folyósz

Adorjáni Endre mobrász

Borghida István: Adorjáni Endre a menvedéljak mobrásza

Kuvészet, 1982. május

ADORJÁN Endre szabrász

POGÁNY Gábor: Dunántúli tailat,
ketedner. = Somogy, XIX. évf. 1. sz. 1991
96–97 p.

Kaposvár, Somogy Megyei Múzeum
Somogyi ~~Megyei~~ Képtár } VII. Dunántúli Tailat

ADORJÁNI ENDRE szobrász

Dunatáj, 1989.3.

Adorjáni Endre – Marosvásárhelyről Szekszárdra költözött szobrászművész alkotásaiból nyílt kiállítás május 18-án a szekszárdi Babits Mihály megyei művelődési központban. A kisplasztikák, érmek és köztéri megszólalást igénylő szobrok a magyarság féltve őrzött történelemtudatának fontos továbbvivő követeiként sok embert vonzottak e bemutatkozásra.

*

ADORJÁNI Endre

Sokan dolgoztak aluminiummal. Adorjai Endre Kitörés és Szomjuság cimü munkái tördelt felszinü, expresszív, érzelemgazdag alkotások. Vincefi Sándor Mementó-jában harcosok alakjait sorakoztatja egymás mellé. A mü az önmagát pusztitó emberiség harcai ellenitiltakozás indulatos kifejezése. Horváth Ödön, és Vetro András laposreliefjeinek ábrázolásai grafikus jellegüek.

Irja: Chikán András. : [illegible] Médium. Képzőművészeti kiállitás Sepsiszentgyörgyön. = Jelenkor, 1983/1 86.p .

Adorjáni Endre, szobrászművész

Chikási Bálint: Vázlat egy csoporthépher (II) Körkép a romániai magyar képzőművészékről.

3 Adorjáni Endre: Teher, alumínium, 45 × 35 × 18 cm, 1983

3

Művészet, 1987. augusztus, 5-old.

mesprva Adorján

Kalligrafus XII. nazatt

vesiletesen írtak

róla:

Hajnal István

(a könyv címét

nem tudta Gerevich

aki az adatot adta)

és Jakubovich

P. mester (Anonymus)

cími cikkében.

ÖNÉLE

Születtem 1904 január 31
Édesapám vizmester, édesanyám bádo
zete miatt a VI. reálban tanulmány
évig mint segédmunkás kerestem meg
reáliskola befejezését. 1923-ban é
Géza fotolaboratoriumában mint lab
ség alapismereteit, majd 1925-26 k
voltam laboráns. 1926-ban léptem a
tárgy, müemlék, müvészeti fényképe
után a Magyar Központi Hiradó, mel
igazoló bizottsága 86/1945 szám al
csökkentő bizottság állásomban meg

~~A baloldali haladó érte~~
~~révén való kapcsolatom, továbbá sz~~
~~felvételek terén tette lehetővé, h~~
adó Rt. -nél a fotó osztálynak vez
ponti Hiradónál a Magyar Film Iroda

Adorján (Adrianus)
a király udvari papja
III. Béla kancellárja
1186-ban már működik a kancellári alan.
A fontosabb oklevéket
ő maga írja. Utóbb
erdélyi püspek volt.
l.

For III. Béla

136. l. 138. l.
165—166. l 167. l.
Sebestyén Gyula öt
tartja Béla király
mivtelen jegyzőjének,
a ki a Gesta Hunga-
rorumot írta.

IRODALOM

JEGYZET

〈Adorján notárius〉

Sebestyén Gyula

〈 〉

Karácsok 1898.

Sebestyén Gyula: Ki volt Anonymus? Ny. II. 73. és kv. ll.

RAJZ.

écsett, egyszerü dolgozó családból.
os leánya volt. Szüleim anyagi hely-
imat félbe kellett szakitani és egy
kenyeremet és tettem lehetővé a
ettségit tettem. 1924-25 között Szakál
ráns segédmunkás szereztem meg a mester-
ézt Hatschek és Farkas budapesti cégnél
Magyar Filmiroda kötelékébe, ahol mü-
zéssel foglalkoztam. A felszabadulás
yhez a Magyar Filmiroda is tartozott
tt igazoltnak jelentett ki. A létszám-
agyott.
~~niséggel és főleg művészettel munkám.~~ emléki
~~akképzettségem műtárgyak és művészeti~~
~~egy~~ a felszabadulás után Központi Hir-
etője lettem. Ezt az állásomat a Köz-
1948. évi felszámolásáig betöltöttem,

Fénykép

Magyar Foto: 1331/1-5 Hegedűsné

„Európai Iskola-Kiállítás"
(hozzáság a tárlaton..)

Adorján

1946. XI. 28.

Neg. van

Adorján Ákos

— **Megnyílt a Nimród Fotóklub** kiállítása a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban. Kétezer, a természet egy-egy pillanatát megörökítő fotó érkezett pályázat nyomán a fotóklubnak, közülük százkilencből állították össze a rendezők a mostani bemutatót. Az április 24-ig megtekinthető kiállítás fődíját Adorján Ákos Szarvasok holdtölte előtt című alkotása kapta.

Magyar Nemzet 1985. III. 25.

ADORJÁNI ENDRE

EMLÉKOSZLOP SZEKSZÁRDON

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG

1996 OKT. 24

[MILLECENTENÁRIUMI EMLÉK-
OSZLOPOT KÉSZÍTETT FARKAS
PÁLLAL]

ADORJÁNI Endre *111, 112, 120, 121, 122, 135, 136,* 63
Kolozsvár, 1950. augusztus 25.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

Giovanni da Trau detto il Dalma
Roma, XV, pp.262-291

Filippo Scolari, "Esercito e Na

1934/ Le fortificazioni di Buda e Pes
dell Istituto di Architettura M
/con L.A. Maggiororotti/

L'origine della Famiglia Zriny,
IX,16, pp.128-140, anche in est

Antonio Veranzio da Sebenico ri
17, pp.264-292, anche in estr.

Tranquilli Andronici Dalmatae T
illustrissimo et magnifico Ludo
18, pp.418-468, anche in estr.

Hunyadi János itáliai tartózkod
Muzeum",XXXIX,pp.261-272, anche

Le stimmate della B.Margherita
LI, pp.297-312, anche in estr.

Fasti ungheresi nella Roma del

E.Várady, La letteratura italia
chiginnasio", Bologna, e "Corvi

1935/ Az utolsó Zrìnyi, "Hadtörténelm

Giorgio Niccolo Sdrin, estr. [illegible]

Il Memoriale di Giov[illegible]
d Ungheria contro il [illegible]
pest,XV, 29-30,pp.[illegible]

ADORJÁN Endre szobrai

Hétfőn Adorján Endre szobrászművész és Kántor József textilművész kiállítása Martonvásáron nyílik.

Vasárnapi Hírek
1992. július 19

Orbánné dr.Horváth Márta
könyvtárigazgató

ADORJÁNI ENDRE
szobrászművész

Borghida István:
Adorjáni Endre, a romantikus.

Uj Élet, XXV.évf.9./563./sz. 17.old.
képekkel.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 APR 19
Nógrád
Adorján

Tajti Béla

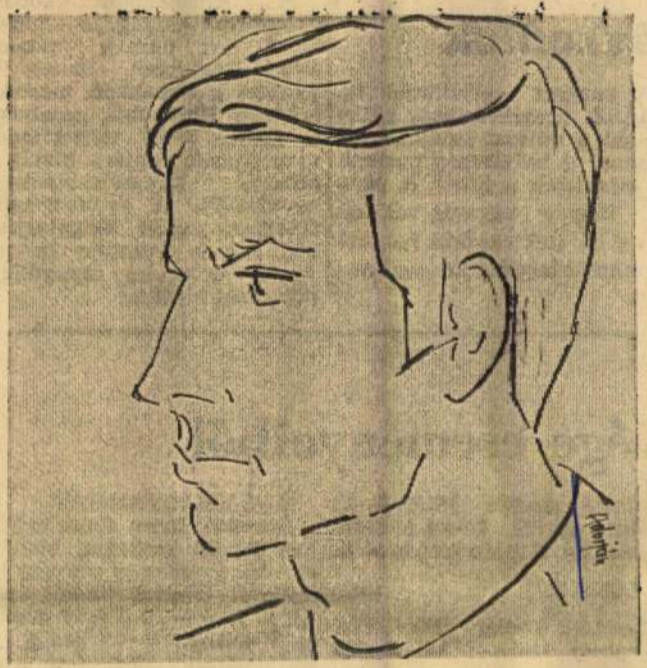

KEDVES OLVASÓ. Mondott-e a fenti név Önnek valamit? Nem, nem kell restelkednie, nem is tudhatott róla. Tajti Bélát eddig csak a szakavatott körökben tartották számon, úgy mint szorgalmas, tehetséges és (ami a sportlövőknél oly fontos) nyugodt versenyzőt.

S hogy most már az olvasóra is ismerősként köszönt neve, az már az aranyjelvényes sportolónak is kijáró népszerűség.

Az ifjúságiak mezőnyében 1974-ben a zártirányzékú légpuska fegyvernemben tízszer teljesítette az aranyjelvényes szintet. A légfegyveres országos bajnokságon háromszázhatvanhat* köregységgel a negyedik lett. A legjobb eredményt is — 370 köregységet — a múlt évben érte el, ami csak öt körrel kevesebb a felnőtt korosztály teljesítményétől. A Standard puska hatvan lövéses fekvő testhelyzetében — az MHSZ országos bajnokságon 5. lett — és a háromszor húsz lövéses fekvő, álló és térdelő testhelyzetben ezüstjelvényes szintet teljesített.

Hogyan is kezdődött az eredményes sportpályafutás? Erről szóljon maga a versenyző.

— A Bartók Béla úti Általános Iskola tanulójaként 5. osztályos koromban a lövészszakkörben Sándor Vilmos tanár ismertetett meg ezzel a sporttal. Indultam úttörő-olimpián is Debrecenben, egyéniben nyolcadik lettem. Tagja voltam a negyedik helyet elért csapatnak is. Hamarosan a salgótarjáni MHSZ Zalka Máté lövészklubjához kerültem. Papp Ervin lett az edzőm és serdülő korcsoportban aranyjelvényes sportoló lettem.

— Milyen legyen az ideális sportlövő? Tajti Béla így rajzolja meg:

— Végtelen akaraterővel rendelkezzen, szeresse a lövészsportot és tegyen meg mindent az eredményekért. Ne sajnálja a fáradságot a sok gyakorlásra, sportszerű életmódot éljen.

A Bolyai Gimnázium 17 éves tanulójának a lövész sportban Hammerl László olimpiai és világbajnok a példaképe.

— Nagyon szeretnék egyszer olimpián szerepelni, — mondja —, és úgy érzem ez számomra nem tűnik elérhetetlennek. Ez év novemberében kerül sor a szocialista országok Testvériség—Barátság elnevezésű sportlövő versenyére, amelyet Kijevben rendeznek. A magyar csapat bővebb keretének tagja vagyok. Jó lenne eljutni erre a versenyre, s ennek érdekében nagy szorgalommal készülök. Sok segítséget kapok Földi Lászlótól, a jelenlegi edzőmtől és Dorman Józseftől, a lövészklub vezetőjétől. Célom még, hogy Standard puska fegyvernemben is elérjem az aranyjelvényes szintet.

TAJTI BÉLA az életre is megfelelően készül. Szorgalmasan tanul, szép terveket szövöget. A Kossuth Lajos Katonai Főiskolára jelentkezik. A lövészsport szakemberei szerint a fiatal sportlövő még csak pályafutása egyik szép állomásához érkezett el. Rajta múlik, mennyire lesznek eredményesek az elkövetkező évek.

Várjuk a folytatást...

a. l.

a Nógrád megyei Tanács mezőgazdasági és élelmezésügyi osztálya tanfolyamot szervezett az erdészetben dolgozóknak.

képesítést kapnak, s így biztosítva lesz az erdészetekben a szakszerű és biztonságos termelés.

Azonnal intézkedtek

A hét közepén Nagybátonyban járunkkor a község lakói szóvá tették, hogy a községben nemcsak éjjel, de nappal is égnek az utcai lámpák. Most akarunk versenyre kelni a nappal, amikor anyagtakarékosság van — jegyezte meg félig tréfálkozva, félig bosszúsan az egyik lakó.

A panaszt eljuttattuk az ÉMÁSZ illetékeseihez, akiktől azt a választ kaptuk, hogy azonnal a helyszínre mennek és kijavítják a hibát. A nappali fényár ugyanis valószínűleg az elektronikus kapcsoló meghibásodásából származott.

Nyugdíjas találkozója Ha

A salgótarjáni nyugdíjasbizottság latot tart fenn a nyugdíjasklubbal. gyében a napokba érkezett Hatvanból, amely az április 20-án megtartandó nyugdíjasok napjára hívták a kohász nyugdíjasbizottság képviselőit. A rendezvényre delegáció utazik Salgótarjánból. Ennek vezetője Zsivera János, a kohász nyugdíjasbizottság elnöke.

megszervezése következett.

Dr. Nagy Gábor vezérőrnagy, a magyar néphadsereg politikai főcsoportfőnökének első helyettese, a hadosztály hajda-

Lebontják a Zag

Ma reggel hozzákezdenek a salgótarjáni síküveggyárban a Zagyva I. üvegolvasztó kemence lebontásához. Ebben a kemencében 1929-ben kezdődött meg a gépi üveggyártás. Egyébként Közép-Európa legrégibb üvegolvasztójaként tartják számon.

Az itt dolgozók átkerülnek az új Zagyva III. üvegol-

Szórakozás, művelődés

A hét vége eseményeiből

SALGÓTARJÁN

József Attila Megyei Művelődési Központ: A „Pro Musica Urbis" kamarazenekar hangversenye az üvegcsarnokban április 19-én 18 órakor.

Szocialista brigádok megyei felszabadulási vetélkedőjének döntője április 20-án 10 órakor.

Kohász Művelődési Központ: Ifjúsági bál április 19-én 18 órától. Zenél a budapesti Viktória együttes.

Munkásmozgalmi Múzeum: A felszabadult Nógrád megye 30 éve — politikai, dokumentációs kiállítás. Megtekinthető: április 19-én 8—12 óráig; április 20-án előzetes bejelentés alapján csoportosan.

PÁSZTÓ

Lovász József Művelődési Központ: Ifjúsági bál április 19-én 19 órától. Zenél: a Roy beatzenekar.

A Képzőművészeti Alap ajándékkiállítása. Megtekinthető: április 19—20-án 14—20 óráig.

Járási felszabadulási gyermekrajz-kiállítás. Megtekinthető: április 19—20-án 14—20 óráig. Mindkét kiállítás április 30-ig tart nyitva.

BALASSAGYARMAT

Horváth Endre Galéria: Farkas Aladár szobrász, Munkácsy-díjas, érdemes művész kiállítása. Megtekinthető: április 19-én 16—19 óra 30 percig: április 20-án 9—13 óráig. A tárlat április 26-ig tart nyitva.

RÉTSÁG

Asztalos János Művelődési Központ: a Kaláka együttes műsora április 19-én 17 óra kor.

KISTERENYE

Népkerti művelődési ház: Cserebogár, sárga cserebogár — színházi előadás április 20-án.

KGST-tanácsl

Pénteken Egerben befejeződött a KGST belkereskedelmi elektronikai adatfeldolgozás szakértőink négynapos tanácskozása. Bulgária, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország, az NDK, Románia és a Szovjetunió szakemberei egyeztették a soron következő ötéves

lunkáspárt Nógrád megyei Bizottsága és a Megyei Tanács lapja. Főszerkesztő: GOTYAR GYULA. Szerkesztőség: Salgótarján Petőfi u. 1.

MDK

Adorján Györgyné. f.

KMTárs 1938. nov. őszi tárl. Mücs. 32 l.

ADORJÁN ALBERT

ADORJÁN ALBERT csikszeredai szobrászművész kiállitása megnyilt a Sepsiszentgyörgyi Képzőművészeti Alap termében. /rövid hir./

Utunk, XXXIV. évf. 20./1594./ sz. 1979. május 18. 8.old.

megírva

Adorján György sz.

Makovsky Stefi Athon
Kül. Bpest 1899. Benkhard
Ágostnál, a drezdai aka-
démián Edmund Kesstinguel,
majd Párisban Andreé
Lothenél tanult. Kiállított
a párisi Grande Palaisban.
1929. (kell. kiállítása volt
áprilisában)
a Nemzeti Halontan. Művei
közl. eml. érdemesek Ady
illusztrációi.

Adorján György

festő Szentendre
Múcsarnok

1938. nov – dec. őszi
tárlat – 75.

Jegtörő Mátyás,
tempera

Haranghy Jenő: Marabú.

ADORJÁN *Györgyné* sz. Makovszky Stefi, festő és grafikus, szül. Bpesten 1899. Itthon Benkhard Ágostnál, Drezdában, Párizsban tanult. 1929. gyüjt. kiállitása volt a N. Szalonban. Munkái közül kiválnak Ady-illusztrációi.

Olasz mester

1434. *Madonna a*

Egész alakban és ülve térdére vett gyermek Jézust állított könyv van. Fejét palá köpenyét a nyaknál csat tar szorítja.

Kőszobor, magassága

Vétetett 1896 márczius 26-án 1380 K-án. — Elszámoltatott Az elszámolást jóváhagyta az sz. határozat (464–901).

Jegyzet. A Madonnának

III 3 –

Pl.
Vét. 1896.

Adorján György

festő

Műcs. kiáll, 1938 től

Pipics 109. l.

Adorjánné Makovszky
Stefánia

l.

Nemzeti Balon
64-ik csoportokiáll.
kat. 1929. ápr.
könyvtáramban

Környei

~~Kocsi, (kelta (craviscus)~~ VIII. 145.

~~Vigárt ezt rómainak~~
~~istan egy előző cédu-~~
~~lán, javítandó.~~

Adorjánné Makovsky

Stefánia

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 233, ~~240~~

Kolt. kiállításan Ady verseihez és-
mult illusztrációk
mutatott be nagyobbára

csop

Adorjánné Makovszky Stefánia

tegnának Urbinó hercegnőjéről festett szép portréját lehet felemlíteni. A sötétbarna bársony ruhát világos és sötétsárga csíkok díszítik aranyosbarna hatást keltve a kékeszöld levegőben. Ilyen barnásvöröses és bronzszínű ruhák, melyek a sárga világító erejéig csillognak fel, előfordulnak *Valesqueznél* is, sőt *Tizián* is szerette ezeket a színeket. Ismeretes leányának aranysárga ruhában festett portréja, ahol egy aranybacsillogó gyümölcsös kosarat tart a magasba. A sárga, még hozzá a legtisztább sárga, amit csak elképzelni lehet, volt Németország legnagyobb koloristájának az idősebb Lucas *Cranachnak* egyik leghatásosabb színe. Legérettebb munkái a narancssárga erős kultuszáról

Képzőművészet 1929. évf.

ADORJÁNNÉ MAKOVSZKY STEFÁNIA: A FEHÉR LÓTUSZOK

A Nemzeti Szalon Tárlatáról

Vén bűnös mély lelkemből néha
Csodáltos forróság buzog,
Mint bús mátkák éjjel sírt könnye
S ime, kinyílnak hirtelen
Csúf tükrén a fehér lótuszok . . .

Ady Endre.

tanúskodnak. A tisztasárgát használta *Grünewald* Mátyás mester is. Jó példa erre egy Krisztus kigúnyolása című képe, amelyen egy katonának az előtérben álló sárga figurája befolyásolja a kép egész színhatását.

Igen világos hatásokat hoz ki *Tiepoló* is a sárgával. Mária Mennybemenetele című képén a ragyogó világossárga égen egész sor világos színt, világoskéket, világospirosat és egy kissé homályossárgát, amely viszont a fehérhez és a bőrszínhez nagyszerüen hangolódik. Épp ilyen finom a gyen-

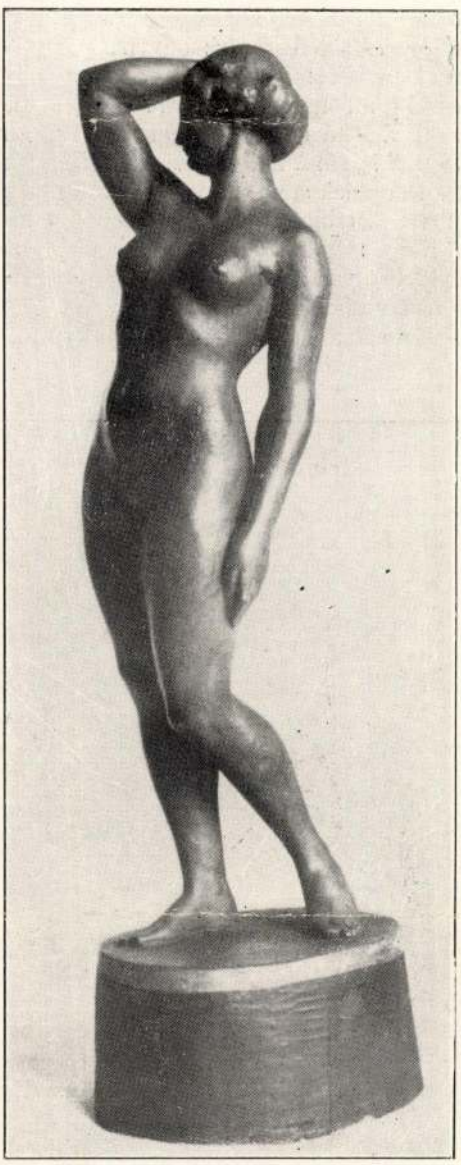

MAUGSCH GYULA: AKT
A „Tárlat legjobb képe" pályázat 5-ik díja.

géd bőrnek a sárga ruhával való hatása a Sziénai Szent Katalin képén. Hogy a sárgát kitünően lehet a bőrszínhez alkalmazni, nagyon jól tudta *Rubens* is. Asszonyainak ragyogó húsához szívesen ad világossárga hajat vagy sárgaöltözék keretet, mégis nem annyira mint szín, hanem mint fényhatás jelentkezik ezeken a képeken, amely hatásnak azután legtökéletesebb mestere *Rembrandt* volt. Ebben az értelemben Rembrandtot a sárga szín mesterének nevezhetjük. A sárga nélkül még gondolkozni sem tudott. Az ő palettája közepén olyan volt a sárga, mint egy nagy világító

Wiener Werkstätt
magyarországi vezérképviselete és raktára, **BE**

MDK

Adorjánné Makovsky Stefánia,
festőművész

művei szerepelnek a Nemz Szal. 64. csoportkiállitásán.

Kiállitások.- Magy.Művészet. 1929. 246.l.

Nemz.Szal.-1929.ápr.21-én nyilt meg. a LXIV.csop.kiál

MDK

Adorján Györgyné sz.Makovsky Stefi /sz.1899/

Művészeti tanulmányait Bpesten, Benkhard Agost akad.tanár festőművésznél végezte, később a drezdai akadémián Edmund Kesstingnél, majd Párisban Andreé Lothernél, az Ö műtermében. Sikeresen szerepelt a Szalon, dresdai fiatalok és párisi Grande Palais kiállitásain.

A LXIV.csoportkiáll.katalogusa.1929.apr.hó.

MDK

Adorján Gy.-né sz.Makovszky Stefi

Ady illusztrációk:

Torony az éjszakában
Olvasás közben

A LXIV.csoportkiáll.katalogusa.1929.ápr.hó.

MDK

Adorján Györgyné sz.Makovszky Stefi

Ady illusztrációk:

Séta bölcső-helyem körül
Az elzárt király-lány
Szent lehetetlenség zsoltára
Fehér lótuszok
A szivárvány halála

A LXIV.csoportkiáll.katalogusa.1929.ápr.hó.

MDK

Adorján Györgyné sz.Makovszky Stefi

Ady illusztrációk:

A Tisza parton
Várás tavasz-kunyhóban
Add nekem a szemeidet
Fehér lyány virág-kezei
Hiába hideg a hold

A LXIV.csoportkiáll.katalogusa.1929.apr.hó.

Adorján Györgyné Makovsky Stefi MDK

Jégtörő Mátyás, tempera

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Adorjánné Makovsky Stefánia
festőművész

— **Uj kiállitás a Nemzeti Szalonban.** A *Nemzeti Szalonban* április 21-én nyilik meg ünnepélyes keretek között a LXIV. csoportkiállitás. A kiállitáson résztvesznek *Winninger* Ferenc osztrák festőművész, *Adorjánné Makovsky* Stefánia, *Benedek* Kató, szopori *Nagy* Miklós, *Prohászka* István, *Schalk* László és *Walderné Unger* Margit festőművészek. A kiállitás vasárnap délelőtt 11 órakor nyilik meg és megtekinthető 2 óráig, hétköznap délelőtt 9—4 óráig.

Nemzeti Ujság
1929 IV. 20

57

Kiadás után

2. szósz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Adorjánné Makovszky Stefánia
festőművész

— **Uj kiállitás a Nemzeti Szalonban.** A Nemzeti Szalonban április 21-én nyilik meg ünnepélyes keretek között a LXIV. csoportkiállitás. A kiállitáson résztvesznek Winninger Ferenc osztrák festőművész, Adorjánné Makovszky Stefánia, Benedek Kata, szopori Nagy Miklós, Prohászka István, Schalk László és Walderné Unger Margit festőművészek. A kiállitás vasárnap 11 órakor nyilik meg.

Pesti Hirlap
1929 10 20

54.-

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Adorjánné Makovsky Stefánia
Pestőrmivén

Csoportkiállítás – Munszati Szalonban –
érdekes Ady-illusztrációtval szerepel. –

Az Est

1929 IV. 21

Adorjánné Makovsky Stefánia festőművész

*** Uj kiállitás a Nemzeti Szalonban.** A Nemzeti Szalonban e hó 21-én nyilik meg ünnepélyes keretek között a LXIV. csoportkiállitás. A kiállitáson résztvesznek *Winninger* Ferenc osztrák festőművész, *Adorjánné Makovsky* Stefánia, *Benedek* Kata, szopori *Nagy* Miklós, *Prohászka* István, *Schalk* László és *Walderné Unger* Margit festőművészek. A kiállitás vasárnap 11 órakor nyilik meg és megtekinthető 2 óráig, hétköznap délelőtt 9—4-ig lesz nyitva.

Magyarság
1929 IV. 20

5 f

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Adorjánné Makovsky Stefánia
Istőmúvész

Csoportkiállítás – ucuvszti szalonban –
képeivel szerepel. –

Magyarság
1929 IV. 20

Adorjánné Makovsky Stefi
Festőművész

Csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban – ennek illusztrációi, eredeti hangjukkal adják a csoportkiállítás grafikai részét. –

8 órai Ujság
1929 IV 21

Adorjánné Makovsky Stefi
festőművész

csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban – A grafikus
művésznő szüjteménye várja az elismerést. Adyt
illusztrálni, Adyt úgy ábrázolni képben, hogy szöveg
nélkül beljen előttünk életre a költő, nemcsak techni-
kai felkészültséget, hanem congeniális költő lelket
kíván. A művésznő, mind a két feltétellel rendel-
kezik. Szindús, formagazdag, poétikus, erőteljes és
modern.

Esti Kurir
1929 10.21

Adorján Györgyné Makovsky Stefi
Istőmüvész

Csoportkiállítás – ucunetti szalonban – illusztrációt állított ki. Rögtön a legnehezebben kezdte, Adyt próbálta illusztrálni. Ez természetesen neki sem sikerülhetett kifogástalanul, sokkal jobbak camieri akvarelljei és különösen szép egy nyári reggel c. dekorativ kis képe. –

Magyarország

1929 IV. 21

Adorjánné Skakovsky Steti
festőművész

Csoportkiállítás – ugyanott Szalonban –
tőképpen illusztrációkat állítok ki. Élénk
formafantáziára's erős dekorátor érzékre valló
lapok, amelyek művészien fejezik ki a költő
alkotait, merész gondolatait. –

Budapesti Hirlap
1929 IV. 21

Adorjánné Makovszky Stefánia
Istőművén

Csoportkiállítás – nemzeti szalonban – egy Ady-illusztrációsorozattal s néhány kis tájképpel hoz eredeti hangot, friss szinerséget az illusztráció területén. –

Magyar Hirlap

1929 10. 21

Adorjánné Makovsky Stefi
festőművész. –

Csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban – igen vegleti grafikus. Egyszerű vonalakkal festett expressionisztikus és kubisztikus irányban stilizált akvarelljei rendkívül artisztikus hatásúak. Ady-illusztrációi Eszül, amelyek egészen nyszerűek, kicsinelkedika Torony az éjszakában ennü

Nemzeti Újság

1929 IV. 21

Adorján György Makovsky Stefi
festőművész

Csaportkiállítás – Nemzeti Szalonban – meglepően érdekes Ady-illusztrációinak akvarell-sorozata. A művésnő a kubizmus egészen átfinomodott stílusában, fejezi ki a költő gondolatait, melyekbe magyarra írást csak bele. Ilyen nagyon finom képe a Séta bölcsőhelyem körül, – a Nyári reggel, – érdekes a Monteparnassei tetőhangulat, – a Fehér látusok, bár egyik-másik képe tartalmát még Ady sem tudná könnyen kihagyami. —

Pesti Hirlap
1929 IV. 21

Adorjánné - Makovszky Stefi
festőművész

Csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - egész sereg Ady-illusztrációval terz tanuságot dekorativ haj-landóságáról és komoly ambiciójáról, amely mindjárt a legnehezebb feladatra vállalkozik. Akvarelljei közül néhány tájképe kiforrottabb értékeket képviel

Pesti Napló

1929 10. 21

Adorjánné Makovszky Stefánia
tetőművén

Csoportkiállítás – nemzeti Szalonban – rajzai
szines beszámolók azokról a benyomásokról, amelye-
ket Ady versei keltettek a művésznőben. Az illusztrációk
mellett megtalálhatók az inspirálló strófák is, de
finom, sok tudással készült rajzok e kiegészítő sö-
vey nélkül is önálló értékűek.

Ujság
1929 IV. 21

MDK

Adorján Gy.-né sz.Makovszky Stefi

Monteparnassei tetőhangulat
Műterem
Cannes
Cannes
Orchideák
Nyári reggel
Lámpa

A LXIV.csoportkiáll.katalogusa.1929.apr.hó.

MDK

Adorján Györgyné Makovsky Stefi
Jégtörő Mátyás, tamp.

KMTárs 1938. őszi kiáll. 12 l.

szövarch 20.-176.lap

Adorjánné Makovszki Stefánia.

Müveit kiállitotta a Nemzeti Szalon 1929-ben

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

ADORJÁN Ilona Veronika (1957 –)

RÚL 1. 113.

4. Úrmutató, ezüst, csúcsíves stílű a XVI. sz. ele
m.

5. Viaticum szelencze ezüstből, félgömb alakú.
lapján sodronyzománczos virágos keret /a zom
ebben öntött domborművű feszület. XV-XVI.
átmérőjű s 3.5 cm m vastag.

Tájó R. k. pléb. templom

Egyhajós, a hajóban barokk keresztboltozatos,
háromoldalú apsissal záródó, de szintén újabb bol
csúcsíves kőépület, szentélye mögött újabb
szentély boltozata czikkelyes dongabolt s lapos
rózsalakú zárókövekkel bíró tagozása kétszakasz
utánoz.

Szentélyében:

M.D.K.

Adorján János, épitész

Király Sándorral közösen tervezi a „Nyíregyházi Általános Hitelbank" székházát.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1913. XXXIII. évf.

március 27. sz. 12. old.

MDK.

Adorján János

Kiállítási kritika

Nógrád 1967 febr.5.p.7.

M.D.K.

Adorján János, építész

Luschmann Jánossal közös tervre 1800 K-ás első díjat nyert a karánsebesi törvénykezési épületre kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

jul. 15 sz. 15 old.

ADORJÁN János emlék

Déry 1995 69.

Haumann irodájában dolgozott.

Adorján János

Id. *Adorján* János építész, volt fővárosi tisztviselő, 68 éves korában Budapesten meghalt. Temetése február 5-én, vasárnap délután fél 4 órakor lesz a rákoskeresztúri új köztemető halottasházából.

Nagyalásonyi Baross Dezső földbirtokos

Új Magyarság

1939. febr. 5.

Adorján János

Idősebb *Adorján* János építész, volt fővárosi tisztviselő 68 éves korában Budapesten meghalt. Temetése vasárnap délután ½4 órakor lesz a rákoskeresztúri új köztemető halottasházából. Az engesztelő szentmiseáldozatot hétfőn reggel ½9 órakor mutatják be a X. ker. Szent László-téri plébániatemplomban.

Magyar Nemzet

1939. febr. 5.

Ad 374/1938.

A Műemlékek Ors

1938–1939 évi költs

Rendelkezésre á

1. A szombathelyi ásatások során na
épitészeti emlékek biztositási é
si munkálataira .....

2. A feldebrői r. kath. templom hel
biztositási munkálataira és a Sz
rabeli freskók restaurálására ..

3. A visegrádi Mátyás-korabeli kast
folytatólagos feltárására és a l
válására .....

4. A zsámbéki templom- és zárdarom

Adorján József, a Ráday-könyvtár főigazgatója

Kay László: Ráday-örökség, kollégium és gyűjtemény

A maga nemében páratlan a kézi~~tar~~tár – mondja Adorján József – amely többek között Bél Mátyás, Kazinczy és Kölcsey autográfokat is tartalmazza. – A Ráday család levéltára 1200-as évekig nyúlnak vissza. Bánffy Miklós hagyatékát és Kós Károly leveleit is a levéltár őrzi. Különösen érdekes Komoly Ottó, a Magyar Cionista Szövetség elnökének 1944-es naplója, amelynek közreadása árnyaltabbá tette az akkori idők történeti képét. A levéltár iratállománya mintegy 5 ezer polcfolyóméter.

Budapest folyóirat, 1988., 2., 20-old.

Adorján Károly

Nobrán

1932 – 1934

Iparm. Isk. Évk.

1930 – 1934.

188
AZ O.
IPARMŰ
ISK

MDK

Adorján Károly, textilmüv.

Iparm. Ink. Evk. 1934-36.
43.1.

Adorján László

festő

szül. Réde (Veszprém m.)

1821.

László

Fleischer Béla 27. l.

a hozzá tartozó Relation, we
schen Keyserlichen und
gen. Darinn vermeldet w
sent Christen gefangen,
nimwider einen stattlic
czimd nyomtatott szövet
Christoff Lochner. Mit

1857
30
1821.

roli .39

T. 4683.

R FLUS összefolyásánál INSULA-t
parton a vár alaprajza szemlélhe-
keritett területen hátul Zrinyi
test van ábrázolva. Az előtérben
ti le figyelmünket a talapzat ele-
M ALIUD köriratu mellkép a gróf

S

A. Die neu" Vestung és befejezése:
ebauet werden.

22.6 : 29.5 cm.

Adorján Ladislaus

Geb. in Réde

307. alt.

1857-52

Bècsi akadèmia
Ujhèly

Mészbetétes agyagedények a magyar
őstelepről V. 35, 36, 37.–

MDK

Adorján Magda

Ülő nő

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 15 l.

Adorján Magda

1926/27, 1928/29

megvan

Tehépzőmfőiskik

62. l.

Ülöző

Adorján Menghért

Kisplasztikus
1903–4.

Éimisk 81. l.

Folytatólagos jegyzőkönyv, mely felvétet
A helyesbitett tartozás erejéig .....
illetve felülfoglaltattak.
Ezzel a jegyzőkönyv befejeztetett és alá
K

hátralékos. adó

Folytatólagos jegyzőkönyv, mely felvétet
A helyesbitett tartozás erejéig .....
illetve felülfoglaltattak.
Ezzel a jegyzőkönyv befejeztetett és alái
K

hátralékos. adó

Folytatólagos jegyzőkönyv, mely felvétet
A helyesbitett tartozás erejéig .....
illetve felülfoglaltattak.
Ezzel a jegyzőkönyv befejeztetett és aláir
Kr

hátralékos. adób

Folytatólagos jegyzőkönyv, mely felvétete
A helyesbitett tartozás erejéig .....
illetve felülfoglaltattak.
Ezzel a jegyzőkönyv befejeztetett és aláir
Kr

A MAGYAR FOTORIPORTEREK SZINDIKÁTUSA
ÁLTAL RENDEZENDŐ

Első Kollektiv Kiállításnak

Kép tájékoztatója

✶

1947 FEBRUÁR 16-23

OFFICINA

Adorján Rezső: fotóriporter

Orosz gyapjú. — Madisz kongresszus. — Valériatelep. — Újjáépítés. — Kmetty mester korrigál. — Arthur Bliss. — Proli ököl — vasököl. — Traverz és az ember.

André (Horvai Endre):

Orosz katonák hídépítése Budapesten. — Puskin követ átadja megbízólevelét.

Bartos Péter:

Pianó. — Hídavatás. — A második hídcsata. — A munka lánca. — Gyűlés után. — Csillogó pesti tél.

Bass Tibor:

Szociofotók. — Női rendőrök. — Munkás-paraszt-szövetség. — Az új délivasuti híd. — Asszonyok a parlamentben.

Bencze Pál:

A kulcslyuk. — Ez sí-újjáépítés. — Négy genrekép.

Berki László:

1946 május 1. — 1946 Országos rendőr-sportnapok.

Békés András:

Egy nap Szentgyörgyi Albert laboratóriumában. — Arccal a vasút felé. — Maximow — Rettenetes Iván. — Zsánerképek a békési kisgazdagyűlésről.

Bojár Sándor:

Gercsi ujságot olvas. — Tildy elnök és unokája. — Rombolás — újjáépítés. — Mály Gerő az „Ember" című amerikai lapot olvassa. — Gyilkos anya kiássa gyermekét a helyszíni szemlén.

Cserna György:

Rajka! — Jósnő-riport.

Csépány Sándor:

1945 vidéken. — 1945 Budapesten. — 1947 Bánréve — menekültek.

Gink Károly:

Egy művésznő arca. — Iskolariport. — Öregség — fiatalság.

Eténvi Ernő:

Ultima ratio regum — és ami utána következik. — Subavásár. — Étvágy. — Édes álom.

Hódi György:

Épül az ország. — Torzó. — Alkonyat. — Jancsi és Juliska.

Jónás Pál:

Kedvenceink. — Tánc.

Mariann:

A jövő nemzedéke. — Ilyen volt a bányásznyomor. (Pécsi bányásznyomor, 1946 februárjában, amikor a bányák még nem voltak államosítva. Rongyosan, mezítláb, megfelelő ruha és lakás nélkül él a bányász.)

Pálházi Lajos:

A magyar rádió.

Pobuda Tibor:

A kapus tündöklése és bukása. — A magyar sport három nagy barátja. — Sportképek.

Rózsa György:

Harc a vetkőztetők ellen. — Elveszett levelek.

Rózsa László:

Művészet. — Épül a híd. — A XXXV. kongresszus.

Rudas Miklós:

A harmadik köztársaság kikiáltása. — Az MKP III. kongresszusa. — Balatoni szemle.

Sima Andor:

Békési gyűlés. — Birkózók.

Schenk Jenő:

Politikai események 1945—1947.

Tóth László:

A felszabadulás első emlékünnepe. — Hajógyár, újjáépítés. — A pestmegyei főispán eskütétele. — Bujáki népviselet.

Toronyi János:

Károlyi hazatérése a határtól a Parlamentig.

MDK

Adorján Sándor

Kiállitási kritika

Müvészet 1968 jan.p.4o.

Adorján Sándor
grafikus

M.D.K.

Szék" című grafikáját
" állította ki a tárlaton.

Fóthy János: Szárom kiállítás
Művészet, 1968. január - 46 lap

M.D.K.

Adorjáni Vilmos, építész

az egyik második díjat nyerte el a budai új zsinagógára kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII. évf.

jún. 26. sz. 15 old.

.D.L.

Adorján Vilmos

festő

1.

Trott Kő

1936. 152. L

Sportbőrruhá

GY RAKTÁRA

Pavlik Feren

Városi raktár és iroda
Budapest,
VIII., Tisza Kálmán-
27.
Telefon: 31-3-85.

Bőrruházat szaksze
festését és javitás
vállalom.

Gyártelep
Ujpest,
Andrássy ucca 5. s
Telefon: 94-5-58.

Adorján Vilmos

Ø műépítész

+ 31 éves korában

Budapesten

Vas. Ujs. 1916. 718. l.

nzei iskola.

ázadból.

kány alatt, az aljon gombbal
, melyeknek száma három, alól
nyel. A két részlet összeillesztve
l.

5 és átmérője 32 cm. — Lelt. sz.
ember 13-án M. Rocchitól 400
ámoltatott 1895 augusztus 31-én
a nézve lásd az 54347–895 és
01 sz. min. előadmányi ivet. —
900 november 28-iki 4561 (635–
ki 373 eln. sz. leirat (464–901).
jstr. 17. l. — Verzeichniss N° 91
– b).

–26

Adorján V.

épitészhallgató

cz rajza repr.

Megfagyott Muzsikus

1906-38-l.

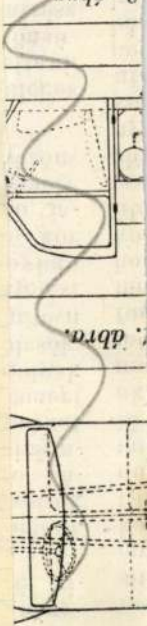

torkerékpárosok nagy része szívesen lemondana az autó kényelmi berendezéseiről és szerény igényeinek megfelelne teljesen leegyszerűsített négykerekű jármű, amely mégis az autó jellegét viselné.

Ezen a téren már rengeteg kísérletezés történt. A németek ezirányú tervei azért nem vezettek eredményre, mert műszakilag kifogásolható háromkerekű kocsikat építettek és az adó és vizsgamentesség elérésére 200 ccm-es gyenge motorokat használtak. A világpiacon található közismert kiskocsik a nagyautók kicsinyített másai, amelyek még nagy sorozatban gyártva sem elég olcsók. Például a Fiat Topolinóhoz hasonló felépítésű kocsi magyarországi gyártása óriási befektetést igényelne és előállítási ára nem állna arányban a kocsi teljesítményével. Ugyanakkor a mai kor leszállított igényeinek megfelelne az általam javasolt teljesen leegyszerűsített kisautó, amely még évek múlva is megtalálná vásároló közönségét.

Ilyen kocsi-típus sikerét elsősorban különleges konstrukciós megoldások által lehet biztosítani. Az alapfeltételek a következők: 1. A kocsi önsúlyának csökkentése. 2. Minél kevesebb alkatrész felhasználása. 3. A szerkezeti elemek egyszerűsítése. 4. A legnagyobb igénybevételekre és hosszú élettartamra való méretezés. 5. Kis előállítási költségekre való törekvés.

A súlycsökkentés előnyösen befolyásolja a kocsi mozgékonyságát, hegymászó képességét, üzemanyag fogyasztását és döntő szerepe van a nyersanyag — és előállítási — ár kialakításában.

Adorján Vilmos

butortervező

1904.

Éimisk 1930

81. l.

Adorjáni Endre, szobrászművész

Xantus Géza szűkebb pátriájában, Csikszeredában olyan művészek tevékenykedtek és tevékenynek hagyományt, mint Nagy István, Nagy Imre, Bencsik Antal, Adorjáni Endre.

Szente György: Xantus Géza képeihez.
Vigília, Budapest, 1984. máj.

Adorjáni Endre, szobrászművész

„Hímök" c. (repr.).

Kormk, 4.

ADORJÁNI Zoltán *129*
Szászrégen, 1949. szeptember 26.
IA Képz. Főisk. Kvár, szobrász

Banner Erdély

onumental-in-small-siz

etey's sculptures in the Museum of Fine A

forms to his paintings. Figurative elements changed first into elements of abstract expressionism, which in turn were followed by a new feature in his work: a highly monumental form reminiscent of sculpture. (Konok actually did create three-dimensional sculptural forms—numerous mural reliefs and sculptures that were incorporated into pieces of architecture, in public and private places in Switzerland, in 1970-75). He has had his works displayed practically all over the world, at some 70 exhibitions, half of the number one-man shows. His pictures are found in numerous modern art collections.

In non-objective art, lines, textures, shapes and colours are without reference to recognizable objects; and Konok's principal artistic concern is to represent space. He paints sharply defined geometric forms, on a scale of

rives at the arrangement planes, divisions and lines thinks is the right one to vey his concept.)

In the course of his exp ments Konok has developed approach to space that is all own. The core of his concep creative activity is a new sp formation that is based on a spatial system involving pict construction in several lay This system, he says, arises t the "triplicity" of matter, sh and lines, superposed in succession. In his method of istic construction, the first s is the creation of a layer paint upon the canvas (which conceives of as a plane form part of nature), whose very t ture carries information. This regards as still-amorphous ma suggestive of unbounded sp and calls it "spatial matter".

Adorjáni Mózes (Nyárádszentlászló)

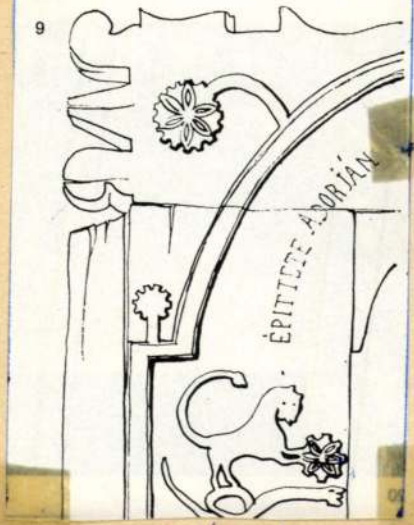

9) Nyárádszentlászló (Erdély, RSZK), Adorjáni Mózes 1893-ban felállított kapujának faragott díszítménye: már-már teljesen elmacskásodott oroszlán, mancsai között napjelkép-„gombolyag", alattuk fonalként tekergőző kígyó (Bandi D. nyomán)

Művészet, 1968.2.12. 13. old.

SÖTÉT BETLEHEM

A fényes csillag fent tündökölt az égen és vezette a három napkeleti királyt a jászolhoz, ahol a Gyermek aludt, aki megszületett. Az éjszakában fehér angyalszárnyak suhogtak, s a királyok, akik tömjént és mirrhát hoztak magukkal, leborultak az Újszülött előtt és imádták Őt... A világ fényességbe borult és lett békesség a földön minden jóakaratú embernek. A betlehemi csoda megtörtént... S a csoda óta minden esztendőben kigyulladnak a fények a szívekben és a házakban a csoda évfordulóján. Évszázadok, mint percek, multak el azóta minden viharukkal, szenvedéseikkel és megpróbáltatásaikkal és a betlehemi fényt nem tudta elhomályosítani semmiféle földi baj vagy földi gonoszság. Minden fénynél fényesebben ragyogott Betlehem és meleg sugaraival behatolt a gazdagok és a szegények, a hatalmasok és a gyengék, a jók és a megtévedettek szívébe egyaránt...

Most először történt a Gyermek megszületése óta, hogy ott, ahol a Csoda megtörtént, kis Bethlehemben, sötétség borult a házakra és az utcákra. Az ablakokat, amelyek mögött meggyujtották az emlékezés örök karácsonyának gyertyáit, sűrűn elfüggönyözték és a szent falu utcáin eloltottak minden lámpát. A körmenet, mely hálaimákat suttogott az Egek Urának azért, hogy a meggyötört emberiségnek elküldte Szerelmetes Fiát, szuroksötétben haladt, miközben odafent a sötét égen hadi repülőgépek keringtek, biztonsági őrszolgálatot teljesítve. A motorok bömböltek a levegőben és túlharsogták azoknak halk imádságát, akik a földön Jézus Krisztus eljöveteléért hálálkodtak... Riasztó és elszomorító kép, mert merőben felesleges volt ez az óvintézkedés, hiszen józan ésszel elképzelhetetlen, hogy akadjon ember, aki karácsony napján bombát dob Bethlehemre. Ezzel az intézkedéssel *megcsúfolták* a szent falut ép azok, akik »féltették« az ellenséges repülőgépek bombáitól és teljes elsötétítést rendeltek el. A légi őrszolgálatra nem volt semmi szükség, s a Betlehem felett keringő biztonsági repülőgépek a jóakaratú emberek millióinak lelkében még jobban megérleltek egy keserű érzést: a gyűlölet mai háborújában ember az embert minden gonoszságra kaphatónak tartja — még Betlehem ellen is. Angyalszárnyak helyett repülőgépek szárnyai suhogtak az éjszakában, prédára lesve, de mindhiába, mert *a gonosz képzelődés* szembekerült a *valósággal:* a szent ünnepeken senki még csak nem is gondolt arra, hogy megtámadja azt a falut, ahol a Megváltó született. De máshol is, mindenfelé, ahol máskor kegyetlenül tombol a légiháború, *fegyverszünet* volt a levegőben. A Gyermek születésének és a szeretetnek ünnepén rövid csend köszöntött a hadakozókra, jelezve, hogy a béke angyala mégsem halt meg, hanem él, még akkor is, ha ezüst szárnyának halk susogását ma még nem lehet hallani a repülőgépek zúgásától és a bombák robbanásától.

Kétnapos csendes béke volt, s ezt — Betlehemnek köszönhette a kínlódó világ, még akkor is, ha rossz lelkiismeretű rémlátók bombáktól féltették a jászolt, ahol a Megváltó született. Itt, nálunk, a mi országunkban pedig, amely vér nélkül gyarapodott és távolmaradt a háborúskodástól, gyönyörű, tiszta égbolt borult ránk és a karácsonyi ünnepek éjszakáin tisztán ragyogott reánk *a betlehemi csillag.* Fogadjuk ezt a fényt jelképként, mely vezet minket, ugyanúgy, mint a három királyt vezette, akik örömkönnyeket hullattak, amikor útjuk céljához megérkeztek...

Nagyarányú gyümölcsfatelepítés Baranyában

Pécs december 27

A Baranyavármegyei Gyümölcstermelők Egyesülete a napokban tartotta közgyűlését vitéz dr. *Horvát* István alispán elnöklete alatt. Az elnöki megnyitó után *Goda* Gyula egyesületi igazgató tett jelentést az igazgatósági ülés határozatáról és felolvasta azoknak a névsorát, kik az 1940. évi »*Fischer Béla érdemérmeket*« megkapták.

A továbbiakban Goda Gyula bemutatta az igazgatóság jelentését az 1940. működési évről, mely szerint *nagyarányú telepítési kampány folyik Baranyában,* mivel *250.000 darab egységes fajtájú oltványt ültetnek el az 1941. év őszén 243 baranyai községben,* továbbá a vármegyei 24 és az egyesületi 10 holdas faiskolák önköltségi áron adnak az egyesületi tagoknak telepítési célokra oltványokat és *ezek száma évenkint közel 90.000-re rúg.*

Kitűnt még a jelentésből, hogy *erősen előrehaladott Baranyában a gyümölcsfavédelem és ápolás is,* amit az egyesület a védekező szereknek gyári árakon való közvetítésével segít általánossá tenni. Nagyszabású az értékesítő tevékenység is, mely egyrészt oly szervek közreműködését biztosítja, mely átveszi frissen a gyümölcsöt, másrészt *aszaló és szárító, valamint gyümölcslé készítő telepeket* létesítenek Siklóson, Mohácson, Pécsváradon és Szentlőrincen.

Erdélyi menekültek érkeztek Beregszászra és Munkácsra

Beregszász, december 27

Közvetlenül a karácsonyi ünnepek előtt *Beregszász állomására 76, Munkácsra pedig 80 erdélyi menekült érkezett.* Beregszász és Munkács városok polgármestere, valamint a helyi hatóságok mindent elkövettek, hogy a menekülteket megfelelő fogadtatásban és elhelyezésben részesítsék. A helybeli lakosság körében széleskörű önkéntes gyüjtés indult meg, hogy meleg ruhával és élelemmel lássák el a sorsüldözötteket.

Ismét földrengés pusztított Törökországban

Ankara, december 27 (Reuter)

Csütörtökön ismét földrengés pusztított Törökországban. A földlökések különösen Kelet-Anatóliában voltak hevesek, Erzindzsan, Gümüsesanah, Ordu és Karahiszar vidékén. A földrengés tehát ugyanazon a területen történt, ahol egy évvel ezelőtt nagy pusztításokat vitt végbe. Áldozatokról nem érkezett jelentés.

KARÁCSONY A BALATONON

Államfők karácsonyi szózatai

Karácsony ünnepe a nyugati fronton csendben telt el. *Még a légitámadások is szüneteltek.*

Hitler vezér és kancellár, mint a német véderő legfőbb parancsnoka, a második háborús karácsonyestét, miként a multévit is, *a nyugati harctéren töltötte.* Résztvett a Todt-munkásszervezet embereinek karácsonyi ünnepségén, amelyet az egyik messzehordó üteg közelében rendeztek. Itt beszédet mondott, melyben hangoztatta: »Rendíthetetlen az az elhatározásunk, hogy *ebből a háborúból jobb és szebb német birodalomnak kell kialakulnia.* Hitler meglátogatta a tengerparton elhelyezett ütegeket, majd egy repülőrajt. Az első ünnepnapot az egyik repülőrajnál, a második ünnepnapot a hadsereg katonái körében töltötte.

Hess Rudolf, a Führer helyettese, karácsony estjén rádióbeszédet mondott: »Mindnyájan tudjuk s mindenekelőtt tudja az ellenfél, hogy Németország még ma sem érkezett erőkifejtésének csúcspontjára. *Egyre nő a tengeralattjárók és repülőgépek száma.* A Führer hajlíthatatlan keménysége és energiája nem lankad. Az a hatalom, amelyet a Führer adott a német népnek, legyőzhetetlen. *Anglia talán éppen azoknak a fegyvereknek esik majd áldozatául, amelyeket ellenünk használt: a bombaháborúnak.*

Rüder vezértengernagy a német birodalmi haditengerészet tagjaihoz karácsonyi üzenetet intézett, amelyben köszönetét fejezte ki a haditengerészet sikereiért.

Az olasz királynő és császárné karácsony napjának délutánján szokása szerint látogatást tett a Helena királyné intézetben kezelt betegeknél, akiknek személyesen adta át az ajándékcsomagokat.

Az angol király karácsonyi szózatot intézett a világbirodalom polgáraihoz. A háborúról szólva kijelentette, hogy most mindenki közös veszélynek van kitéve, majd rámutatott a polgári lakosság kötelességeire. Kérte a birodalom polgárait, hogy a jövőben is őrizzék meg az összhangot, mert ezután is kemény napok várnak az ország lakosságára. Hangsúlyozta, hogy fokozottabb mértékben kell mindenkinek embertársaira gondolnia.

Roosevelt elnök, az Egyesült Államok népéhez karácsonyesti üzenetet intézett, amelyben többek között ezeket mondotta:

— A népek többsége még nem adta fel a reményt egy jobb világ megteremtésére. Az amerikaiaknak is e jobb világ megvalósításán kell dolgozniok, mégpedig békés úton.

Pétain marsall, francia államfő, karácsonyi üzenetet intézett a franciákhoz:

— Bizzatok, — mondotta többek között üzenetében — legyen újra bátorságtok! Igérjétek meg, hogy minden erővel közreműködtök a nagy újjáépítésben, hogy gyermekeiteknek ismét vidám karácsonyuk legyen. Hamarosan látni fogjátok a csillagot, amely sorsotokat majd világítja.

Bulgária továbbra is várakozó magatartást tanusít

Szófia, december 27

A képviselőház külügyi bizottságának csütörtöki ülésén, amely több mint három óra hosszat tartott, *Popov* külügyminiszter — hivatalos forrásból származó közlés szerint — hosszabb jelentésben ismertette az ország általános helyzetét, a bolgár külpolitika legfontosabb időszerű kérdéseit, valamint a külügyi tárca költségvetését. A bizottság ülésén résztvett *Filov* miniszterelnök is. Az ülésen *Kafov* képviselő, volt külügyminiszter elnökölt.

A képviselőház folyosóin a külügyminiszter nyilatkozataiból összefoglalóan azt a következtetést vonták le, hogy *Bulgária külpolitikája változatlan marad:* békés és barátságos kapcsolatok a többi államokkal, *különös rokonszenv a tengelyhatalmak iránt,* továbbra is várakozó magatartás.

Roosevelt vasárnap Anglia megsegítéséről fog beszélni

Washington, december 27

Early, Roosevelt elnök személyi titkára, Roosevelt vasárnapra jelzett rádióbeszédéről nyilatkozott újságíróknak. Kijelentette, hogy véleménye szerint *Roosevelt a Nagybritanniának nyujtandó segítségről fog beszélni,* de nem várható, hogy az elnök határozott számadatokat is megjelöljön. Early rámutatott arra, hogy a beszéd elég érthető módon ismerteti majd a közigazgatásnak az amerikai hadianyagtermelés fokozása érdekében tett erőfeszítéseit.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

KARÁDY TOLNAY JÁVOR ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SAVOY PÁTRIA LLOYD

Színes Szalon

Leánykérés

Szorosan a fal mellett lépkedett, vigyázva és óvatosan s a virágcsokrot féltőn a kabátjához szorította. A nap tűző fénnyel ragyogott, ő merészen és kábán belebámult a fénybe és kínos gonddal vasalt zsakett-nadrágja körül csillogó porszemek szállongtak.

Leánykérőbe ment. A leány alig egy utcahossznyira lakott s ő gyalog tette meg az utat, kéjesen és komótosan, mint a társasutazásra készülődő polgár, aki a hajójáratlomáshoz vezető út utolsó szakaszába minden várható gyönyörűség reményét beleöli.

— Biztos, — biztatta önmagát — egészen biztos.

Hiszen az utolsó napok alatt világosan érezte, hogy a leány igen-t fog mondani. A szívén furcsa bizsergés futott keresztül s a lépéseit önkéntelenül meggyorsította.

Hogy is volt csak? Azon az utolsó estén, ott fent a hegyen. A hívó és csalogató, édes tavaszi szélben. Ugy tűnt, hogy a csillagok sohasem ragyogtak olyan fényesen, hogy a kerítések sohasem voltak még olyan sejtelmesek s az ég alja sohasem volt olyan ünnyas és pompás, mint akkor.

Harminckét éves volt. Jól fizetett tisztviselő a városnál, egészséges, rugalmas, nyugodt ember. Haja és szeme barna, arca ovális, sovány. Valaki erősen hozzáütődött menet közben. Megtántorodott és rögtön ijedten a virágaira pillantott. Nem történt baj. A rózsaszín selyempapír ugyanúgy fonódott a zöld szárak köré, mint amikor az üzletből kilépett vele. Az égre nézett.

— Milyen gyönyörű a nap, — gondolta — milyen csodás az ég, milyen csodás az élet.

— Élet, élet, élet... — mondotta hangosan.

Ebben a percben hatalmas lökés érte a mellét, éles fájdalom villant keresztül a tüdején s a virágcsokor messzire repült a kezéből. Utolsó, tudatos érzése egy rettenetes tömeg fenyegető feszítése volt, azután elvesztette öntudatát.

Húsz perccel később, a kiszálló mentőorvos megállapította a beállott halált. A gázoló autó sofőrje ellen megindult a vizsgálat s a járdára hullott virágcsokrot egy boltba siető cselédlány vette fel.

— Nem tehettem róla — védekezett a sofőr rekedt hangon a rendőrbírói tárgyaláson. — Háromszor is tülköltem, de az az úr egyenesen a kerekek alá sétált. Az égre nézett kérem és nevetett.

A temetésén vastag cseppekben hullott az eső s a sírásó munkások arcán vízpatakok folytak. A hugán kívül nyolc hivatali kollégája állott a sír mellett, mikor leeresztették a koporsót. A csepegő esernyők alatt magukban halkan bosszankodtak s tekintetük a főnököt kereste, aki azonban nem jött el. Temetés után villamosra ültek és dzott nadrágjuk élét simítgatták. Találgatták, hogy melyikük kerülhet a meghalt helyébe, aki doktorátus nélkül fogalmazói hatáskört töltött be.

A leány aznap délután a moziban ült egy alacsony, szürkeruhás fiatalemberrel. A Cár futárját forgatták, Ronald Collman-nel a címszerepben.

Turi Turgonyi András

A BETLEHEMFARAGÓ, HÉTNYELVŰ ADORJÁN PÁL HÉT VALLÁSA, KALANDOS ÉLETE ÉS BOLDOG HAZATÉRÉSE

Tihany, december 27
(A Pest kiküldött munkatársától)

A Balaton nem is látszik ebből a csúszott-tetejű házacskából, amelyet szikiára róttak össze. A falak tartanák is magukat az idő ellen, ha a zsupptető nem volna olyan kajla s nem nyomná olyan súllyal a hó. Mert gyönyörű, nehéz, fagyott hó alatt fekszik a vidék, a köd elillant már a havas tájról s mégsem lehet tisztán és messzire látni, mert a fény szétporlad a nagy villogásban. Az aszófői kocsiút is mélyen a hó alatt lapul, a szánhúzó lovak habosra rágják a vasat, amíg felkaptatnak a faluba. A kajlatetejű házacska itt áll a falu szélén, mindjárt az út mellett, szemben azzal a lankával, amely a gazos kerten át a félsziget belső öblére néz.

Az ablakot befonta a jégvirág s óbarna homály lóg a szobában, mintha szögekre akasztották volna. A petróleumlámpa pirosas fénye éppen csak *Adorján* Pál ezüstbefaragott fejét öleli körül, amint ráhajlik az asztalra s *bicskahegynyi, nagy elmélyüléssel faragcsál egy darab fehérhúsú kőrisfát.* A tapasztott kemence beszüntette már a szuszogást, a kukoricaszár parazsa elomlik a hamuban és tartja a meleget sokáig. A sublót tetejéről eltűntek a festett poharak, a kecskekörröm-vázák, kinai faragások s az a füstös kis orosz ikon, amelyet még ott találtam legutóbb. Mert régi-régi ismerős *Adorján* Pál tihanyi barkácsoló ember, egy szép és régi nyár vidám kalandozásai közül, amikor összeverődtünk a hallgatag vén csavargóval a tihanyi fenyves alatt. Az egzótikus emlék helyén most *egy fából faragott barlang* áll, amelynek tetejét még nem szerelte fel a faragó művész s be lehet látni a pácolt falak közé, ahol selyemfényű szalmán *már gyülekeznek a betlehemi ünnep szereplői.*

Az igazi betlehem nyomán

A penecillus vígan forog Adorján Pál ujjai között s a fehér kőrisfából lassan kibontakozik *egy heverő bárány.* Amint az alak előválik az anyagból, az aggályos arcon is megenyhül a figyelem s felnéz a lámpa alól, mintha most jutna csak eszébe, hogy magam is itt vagyok, jó három órája s *folytathatjuk a beszélgetést.* Eddig csak régi emlékekről volt szó, most már kivallathatjuk a faragó embert arról, *hogyan is jutott el Damaszkuszból Tihanyig s a muzulmán vallástól a betlehemfaragó karácsonyi áhitatig.*

Adorján Pál ugyanis *hét nyelven beszél kifogástalanul* s eddigelé nem kevesebb, mint *hét vallás követőjének* számították a nagyvilágon, ahol megfordult. Szülei a kilencszázas évek elején vándoroltak ki *Törökországba.* A somogyi földmunkáscsalád eljutott *Damaszkuszba,* ahol az apja *vasútépítő vállalkozó* lett. Persze, csak a vasútépítés földmunkáit vállalta, mert tovább nem terjedt a szakértelme. Adorján Pál *muzulmán hiten* született, mert a mohamedán világban nem is lehetett mas.

— Kicsiny gyerek voltam, — meséli — amikor édesanyámmal eljutottam *Betlehembe.* Az anyám *megmaradt a katolikus hiten* és sirdogálva mutatta meg, hol született Jézus. Sohasem felejtem el ezt a téli napot, amikor tűző napsütésben megjártuk a szent helyeket. Még annyira emlékszem rá, hogy *ezt a Betlehemet az »igazi« után faragom.*

A sors hamarosan elsodorta a fiatal Adorján Pált Damaszkuszból. Teherhajón, mint matróz, *Indiába került.* Másodszor szállt már partra Bombayban, amikor ottragadt s háziszolga lett egy magasrangú angol tiszt házában. Beleszeretett *egy brahmán hitet követő lányba* s a házasság érdekében felvette a második vallását. Az indus asszony gyerekágyban meghalt s a fiatal magyar továbbment. **Hosszú ázsiai kalandozás után** *Kínába került* s Hongkongban, egy anglikán pap rábeszélésére *felvette az anglikán vallást.* Közben már a negyedik nyelvet sajátította el, mert magyarul megtanult a damaszkuszi szülői házban.

Az Égő Csipkebokor híve

A világot járt fiatal magyart szakadatlanul üldözte a sors, amely annyi magyart tett hontalan bolyongóvá a nagyvilágon.

— Nem szerettem azt a sárga világot, — folytatja — elmentem hát az első alkalommal *Amerikába.* San Franciskóban mindenféle munkát végeztem, aztán munkát kaptam egy farmon, ott dolgoztam tovább. Jó életem lett volna, ha a gazda nem lett volna az *Égő Csipkebokor* híveinek lelkipásztora. Ezt a furcsa amerikai szektát ott ismertem meg. A gazda *mindenkit beterelt az ő nyájába.* Engem is. Később aztán megbolondult szegény s olyan önsanyargató életet írt elő, hogy *valamennyien megszöktünk.* Aztán, ne tessék nevetni, *mormon is voltam.*

Hát ezen nem sok a nevetnivaló.

Amerikában annyi a szekta, mint réten a fűszál s nincs abban kivetnivaló, ha Adorján Pál mormon lett, annak a szektának a híve, amely régebben előírta a többnejűséget. Nyilván emiatt vált meg a zordeletű mormonoktól, visszament San Franciskóba s az első alkalommal újra hajóra szállt. Ez a hajóút hosszú volt, mert időközben *megjárta az egész indiai szigetvilágot,* az ázsiai partokat s a Szuezi csatornán hazaért Európába. A világháború előtt még esztendőkig hajózott a világban s bizony ezalatt sokféle templomban megfordult. Járt spanyol katolikus bazilikában, angol székesegyházban, kicsiny svéd templomokban és dalmát mosehékban. Majdnem minden templomban otthon érezte magát, hiszen *már öt vallása volt.*

— Egyszer aztán, egy délamerikai úton — mondja tovább — az az érzésem támadt, hogy rettentő szerencsétlen ember vagyok, hiszen igazában nem tartozom semmiféle felekezethez. Nem tudom, hol imádkozzam Istenhez és milyen nyelven? Mert tudtam szép anglikán könyörgéseket, ismertem a Koránt és a végtelen indus imákat, nem is szólva az Égő Csipkebokorról, amelynek szigorú szabályait az életben sem felejtem el, akár a mormonok különös szertartásait.

Igy történt, hogy Adorján Pálban megmozdult az édesanyja tisztes, magyar katolikus szelleme s égető vágyat érzett, hogy megtalálja azt az egyházat, ahová tartozik.

Keresztelő egy orosz kolostorban

A kalandos életnek azonban nem akart vége szakadni. Az olyasfajta ember, mint Adorján Pál, aki idegenben született s hozzánőtt a végtelen tengerekhez, a kavargó életű idegen országokhoz, nehezen találja meg az utat hazafelé. Egy teherhajóval elkerült a Fekete-tengerre s *Galacban örökre »kihajózott«.* Egy ideig még ott élt a tenger mellett, nehéz attól elszakadni, de aztán nekivágott és Ó-Romániát át barangolva eljutott *a régi Oroszország besszarábiai határvidékére.* A Kárpátok külső peremén leomló erdős, hegyes, vad és furcsán zsúfolt életű Balkánon kereste Adorján Pál a hazavezető utat.

— Végtére is — mondja — eluntam a csavargó életet, nem is voltam már olyan mai gyerek s *belhúzódtam egy orosz kolostorba,* ahol a pópáknak nem való munkát végeztem. Jól esett a tiszta levegőben élni és esténként jólesően figyeltem, hogyan vonulnak szent Litániára a papok. Egyszer aztán a sztarecnek eszébe ötlöttem s megkérdezte, hogy *milyen vallású is volnék.* Bizony megmondtam mind az ötöt. No, harmadnap *meg is kereszteltek orosz katolikus hitre* s azt viseltem igazán, amíg haza nem értem Magyarországra.

Adorján Pál éppen a világháború kitörése előtt elhagyta Oroszországot és a Balkánon keresztül *Görögországba ment.* Itt is eltöltött pár esztendőt s 1920 tavaszán *áthajózott Olaszországba.* Olaszországban egymásután akadtak az útjába magyarok, akikkel egyre sürübben próbálgatta a maga világjárásban, vallások és nyelvek kavargásában megkopott magyar beszédét. Három esztendő után aztán itthontermett.

— Minden pénzem ráment, — meséli — amíg átléphettem a murakeresztúri határt s annyi esztendő után *először éreztem, hogy itthon vagyok.*

Végre itthon

A kalandos élet elcsitult az otthon bűvös érintésétől. A hatvallású, hétnyelvű Adorján Pál felkereste az atyafiait, akik bizony bizalmatlanul fogadták a messzire szakadt rokont; aztán mégis csak »összejöttek« a rokoni asztal mellett. Adorján Pál megtanult a földdel bánni s felszívódott a nagy magyar paraszti családba. Megházasodni már nem volt kedve, csak éldegélt a somogyi kisbirtokon. Tíz esztendővel ezelőtt, karácsony táján rákívánkozott, hogy *egy hiten legyen a rokonaival.* Elment a plébánoshoz, aki nagy álmélkodással fogadta az új bárányt, hat vallás fiát. Tavaszra megtanulta a katolikus vallás előírásait s áttért az édesanyja vallására.

— Ez lehetett szegény utolsó kívánsága, — teszi hozzá elgondolkozva — hiszen amúgy is muzulmán temetőben fekszik s nincsen kereszt a sírja fölött.

Az arca megenyhül a vallomástól, vagy a bárányka szépségétől, amely már készen áll az asztalon. Fejét szeliden lehajtja a kőrisfa bárányka s készülődik Betlehem jászola elé...

A falu már régen szunnyad. Lámpás öregasszonyok és kopogócsizmás legénykék mennek az ünnepi litániára a monostor büszke ívei felé. Adorján Pál a Betlehem felé fordítja a petróleumlámpa fényét s gyönyörködve figyeli, milyen nagyon illik a hajlotthátú Három Királyok, az összeboruló Szent Család és a lágytekintetű, méla barmok közé az új bárány.

Baróti Géza

Karácsonyi vihar tombolt Buenos Aires fölött

Buenos Aires, december 27

Karácsony estéjén nagy vihar dühöngött Buenos Aires felett. A 35 fokos trópusi hőség után december 24.-én az esti órákban hirtelen vihar tört ki, amely fákat csavart ki. A jéggel kevert felhőszakadás a város külső kerületeiben jelentős pusztításokat okozott. Egész útvonalak állnak méternyi magas víz alatt.

Kaliforniában a Karácsonyi viharoknak 15 áldozatuk van

San Francisco, december 27

A kilenc napja tartó viharos esőzéseknek, úgyszintén a hófúvásoknak a hegyvidékeken együttvéve *15 emberélet esett áldozatául.* A magas hegységekben több sízö eltűnt. Kalifornia északi partvidékén mentőlegénységek keresnek tiz partőrt, akik karácsony első napja óta mentőcsónakukkal együtt eltűntek.

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára millimétersoronként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

Esti öthónapos kereskedelmi szaktanfolyam kezdődik

a gazdasági szaktanárképzőintézet gyakorló kereskedelmi középiskolájával kapcsolatosan. V., Alkotmány-utca 11. Telefon: 120-547. Az előadások a hét négy napján este ½7—¾9-ig vannak. Felvehetők férfiak és nők. Az előadások január 16-án kezdődnek. Tájékoztató postán v. a kapusnál kapható

Adorjáni Zoltán, szobrászművész

Chikán Bálint: Vázlat egy csoportképhez (I) Körkép a romániai magyar képzőművészetről.

12 Adorjáni Zoltán: Térformák, rézlemez, 5 × 5 cm, 1983–84 (fotók Paraszkay György)

Művészet, 1987. július, 5-old.

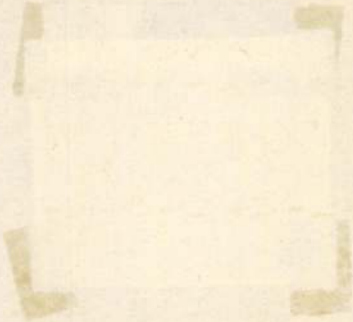

Adrián, Adriani,
Adrianus

atószám:
yintéző:
rgy:

~~Adrian, Adrianus~~

H.D.K.

ÁDRIÁN Ferenc festő, Kőszeg

1769
~~1775~~-ben iratkozik be a bécsi Képzőmű-
vészeti Akadémiára

Garas XVIII. 206 l.

Adrián Ferenc

Kőszegi festő XVIII. sz.

Lásd

Fleischer Béla 27. l.

Zerin-vár.

E kettős lapon alól a Z
tett térképen balra annak 166
jük, mig fölül Canischa és Se
Zrinyi Miklós, kinek medaillo
az átkelő törököket és tatáro
Felirata:

Eigentliche Abbildung, un
Der 2. ansehlichen Siege, we
Peter von Serin, zc wie
Herr Graff Nicolaus von S
Tatarischen Bluthunde rü

és a leiró szöveg után jelzés
händlern in Nürnberg.

Rm., mér. a rl

M.D.K.

ADRIÁN FERENC (Ignác) festő

Garas: XVIII. sz. 206. l.

M.D.K.

Adrian Pynacker

Fedeles vára.

Delft, XVII. század

repro

Ars Decorativa: Az Iparművészeti Museum mesterművei 112.

MDK

Adrian és Marianna Stokes

1907-ben Londonban is rendeztek kiállitást.
Most a téli tárlat mutatja be gyüjteményes kiállitásukat.
A házaspárrabizta A.C.Black a Magyarországról irandó müvének illusztrálását.

Farkas Zoltán: A Nemzeti Szalon téli kiállitása.
Vas. Ujs. 50.sz. 57.évf. 1910. dec.11..

1025.1./Cim1./

MDK

Adrian Stokes

jelentékenyebb mint felesége.
Halvány, aquarellstilusban tartott képei nem az igazi képét adja Magyarországnak. Egy angol gentleman konvencionális meglátási módjáról tanuskodnak. Mindent jelentéktelenül elökelöen ad vissza, még a hortobágyi pocsolyában fürdö disznókat is.

Farkas Zoltán: A Nemzeti Szalon téli kiállitása.
Vas. Ujs. 5o.sz. 57.évf. 1910. dec.11.. 1026.1.

Adrien Stokes.

Müveiből kiállitást rendezett a Nemzeti Szalon 1910-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

Magyar

Adriani, Camillo

olasz katonai építész
Hosszabb ideig működött Magyarországon
és sok magyar vár
tervrajzát készítette
el. Meghalt 1579-ben.

Lásd

Magyarok

267. l.

~~Vácz h. n. VII. 163~~

Kassa

Adrianus Aurifaber 1521-52

ötvös

Arch.Közl.1899. XXI. 138

Adriányi

ÖRTÉNETI
ÓS KÖZPONT
sa György ut 41.

Adriányi

l.

Lykanemzromantika

14. l.

Olmützi rab.
A fogságban egy
nagy képet festett.
80. rab társairól
Dilettáns!

MAGYAR NEMZET " környék" napi terhelés.

Bizományos	példányszám 12 f.	24 f.	48 f.	Jegyzet.
19-es	140			
31-es	100			
Budafok	50			
Csepel	60			
Kispest	200			
Kőbánya	120			
Lipótmező	330			
Magdolnaváros	80			
Pestujhely	100			

MDK

Adriányi Elemér építész

A Megfagyott Muzsikus extra száma a 39. évford. 1898-1937. 15. l. képpel.

Adriányi Elemér

építész

Szül. Tolcsva 1880.

Oklevelet nyert 1903.

Műegyetem 3b

Adriányi Elemér

építész

wód

Lechllaszt 40

3. l.

Lajos
tanársegéd úrnak
Dpr.
Ullői út 78.

tmény (1 Bihari
rár) átvételét

1930 III. 29.

Dpenthe Lajos

Adamkó

'TÖRTÉNETI
CIÓS KÖZPONT
ózsa György ut 41.

Adriányi Géza, építész M.D.K.

Havranek Ferenccel együtt tervezte a verseci új fürdőt 70.000 frt. költségkerettel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XVIII. évf.
febr. 2. sz. 4. old.

M.D.K.

Adriányi Géza (Budapesti)
épitész

Havranek Ferenccel közösen készitett tervével 600 koronás dijat nyert a debreceni városházára kiirt pályázaton, a hasonló rangban jutalmazott Gerster Kálmánnal együtt, egy módositott tervre vonatkozólag ujabb pályázatra kapott felszólitást.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1897. XV évf.
okt. 23 sz. 3. old.

Adriányi Géza, építész M.D.K.

Havranek Ferenccel közösen készített tervét fogadta el Debrecen város körgyűlése – a szűkebb körű pályázat döntése alapján – a városháza felépítésére.

Vállalkozók Lapja, Bp.1895. XVI.évf.

febr. 26. sz. 3. old.

Adriányi Jenő

Valakrapotás
1897

Kimisk 1930. 81. l.

Ady

[redacted]

Ady

szobrát felállitották a Liszt Ferenc
téren. /alkotója nincs feltüntetve/

Esti Hirlap 22 sz. 1960 jan. 27. 2 old.

Ady József

„Ablak"

(grafika a műmellékleten)

Igaz Szó 1977/8

ADY JÓZSEF

Aniszi Kálmán:
Bemutatkozás a Korunk Galériában.
/Ady József grafikáiról./

Utunk, XXXV. évf. 41. /1667./ sz.
1979. okt. 10. 7.old., képpel.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Ady József

UTUNK

festőművész

1980 OKT 1 0

1021

Bemutatkozás a KORUNK Galériában

Aki csupán kikapcsolódni járogat el a kiállításokra, azt egyre gyakrabban érhetik meglepetések. Ugyanis az alkotók tekintélyes hányada számára már jó ideje nemcsak a szép, még kevésbé a megszépített valóság ábrázolása képezi a művészet célját.

Itt is hasonló alkotói szemlélettel találkozunk. Hogy ha tekintetünkkel végigpásztázzuk a kiállított grafikai lapokat, hirtelen nem tudjuk eldönteni, mit is ábrázolnak ezek a „röntgenképek". Bizonyos azonban, hogy nem természetelvű felfogásmóddal van dolgunk, hisz nem házakat és virágokat... látunk, hanem hangulatok, magatartásformák, emberi viszonyok válnak — többnyire a színek feleselésében — számunkra szemlélhetővé. Hangulatok, amelyek oly tűnékenyek, hogy a hol előretörő, hol meg visszaszoruló, egymásba folyó és átváltozó színek csak nehezen tudják követni őket. Ezek a munkák nem a természetre való rácsodálkozásból, hanem a lélek belső történéseinek a megfigyeléséből születtek. Minthogy a művész a közvetlen tapasztalaton túlira tekint, úgy érzi, hogy „a dolgok elfedik a lényeget". Ezért számára itt a külső világ csak annyiban létezik, amennyiben hangulataink, állapotaink, viszonyaink anyagi hordozója. Ady József nem ábrázol a szó hagyományos, megszokott jelentésében, hanem kifejez. Miként a zene. Csakhogy a képzőművésznek törvényszerűen a láthatóság közegében kell mozognia. Mitévő legyen hát a művész ebben a kényszerhelyzetben? Mellőzi vagy háttérbe szorítja a rajzot (úgy tesz, mintha nem tudna rajzolni), és helyettesíti a színekkel. A hangulatoknak, vízióknak valóban nincs „rendes" formájuk.

A munkák némelyikéről valami nyugtalan, már-már félelmes hangulat árad. A figurák vagy részeikre hullnak, vagy groteszkké, egykori igazi önmaguk ijesztő másává torzulnak. A kortárs-emberre leselkedő talán legnagyobb veszély, az elidegenedés művészi tettenérését ismerjük fel ezeken a lapokon. Nem kellemes érzés ez, nyoma sincs itt elandalításnak. De létezik, és hat. Tehát küzdenünk kell ellene. Nem úgy, hogy elfordulunk tőle, hanem úgy, hogy szembenézünk vele, hiszen a továbblépés alapfeltétele a megismerés, a birtokba vétel.

Egy erősen intellektuális beállítottságú, a kor problémáira érzékenyen reagáló fiatal művész (1979-ben végzett a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola festészeti szakán) „számolt be" itt indulásáról, elképzeléseiről. Bátorság kell ahhoz, hogy valaki az elzsongító szépség helyett a kellemetlenre hívja fel az emberek figyelmét. Hanem ha a művész őszinte, nem tehet mást, mint hogy elszántan a felismert igazság szolgálatába szegődik.

Higgyünk neki!

ANISZI KÁLMÁN

Ady József: Sisak

MARGÓ

Bealkonyult ama ég, melyen éjjel-nappal ökölnyi lángoló betűkkel — akár egy-egy honfiúi szív — ragyogott az öröm: „Éljenek az ifjú költők!" Már Lászlóffy Aladár sem szereti őket.

Kiss András nem is írta el mások elől a beszűkült nyomdateret, a temesvári **Facla** Kiadó, mely hol minőség, hol illetőség szerint rostál s válogat, mégis első önálló kötettel örvendeztette meg őt. Vajha minket is.

Nagy-narancs-hold című kötetének első versében azt mondja Kiss András: **„fordul a föld / bennünk / nyikorogva"**, a hatodikban: **„egy nemesített álom / után sehol semmi"**, a tizenötödikben: **„a levegőben van valami csak várnunk kell / egy vagy több huszonnégyórácskát"**, az ötvenegyedikben: **„tartsd hát magadban a levegőt"**, az ötvennegyedik és utolsóban pedig: **„Csak állunk, csak állunk az Ég Tenyerében.** Nagyjából ez és ilyen a skála — vállalástól magányig —, melyre egy élet(érzés) töredékeit kottázza, cifrázás nélkül. Mintha egyedül hazaballagó ember dúdolna, csak úgy magának, miközben egyszerűnek mondott, mindennapi dolgaira gondol, melyek néha — akár csak indulatszavakban — beszivárognak a versbe, s az ettől még őszintébbnek tetszik. Nem fülbemászó, nem is indulószerű, semmit nem lobogtat fennen, még az öklét sem, néha botlik is az ének, sokszor idegen hangok bukkannak fel benne, de a költőt mintha semmi nem zavarná, hiszen csak magát vigasztalva énekel. Többnyire a Holdról és a madarakról. Sok a csillag is, s más régi kellék ugyancsak bőven akad — de ezeken át is látszik, hogy

LEVÉLVÁLTÁS

B. A. — Székelyhíd: „*Alábbi pár soraimban egy válaszfélét, inkább jobbanmond: tudomásvételi elismervényt írnék K. Jakab Antalnak a Gondolatok a békéről című írásom (Utunk, 1980. szeptember 26-án) megjelent kritikájához az úgynevezett Levélváltásban. Úgy hiszem, drága uram, hogy Rumaker is, én is tévedtünk, mert azt hittük, hogy felsőbbrendű lovaknak írunk, de az eredmény megítélésekor döbbenünk rá, hogy még csak nem is szamaraknak. Sajnos, néha így jár bizonyos írások írója. Úgy látszik, nem elég a meleg emberszeretet s a békeféltés: valami más is kell, de csodák csodája, erre még nem jöttünk rá!*" — Rumaker rájött. Emellett valószínű, hogy ő eredetileg sem a Nyihaháknak szánta műveit. Ám önt ez ne zavarja, hiszen ellenpélda is akad bőven. Csak a legutóbbit említem. Hétfőn este a képernyő előtt ülve tapasztalhattuk, hogy a franciák sorozatfilmet készítettek Vári Attila *Lassított lónézés* című novellája nyomán. Az alapötlet olyképpen módosult, hogy minden felvétel lassított, és mindenki ló, aki nézi.

S. M. — Atyha: Új verseiben aranyigazságokon próbál egyet-egyet csavarintani, csakhogy kapkodó mozdulataitól megszalad a menet. Például: „*nem érdemes sokáig mások szemében / keresni a szálkát mert / a szálkakeresést fogják majd szálkának / esetleg — horribile dictu — / gerendának látni a mi szemünkben*". Ez ugyanaz a közmondás — prózában.

L. J. — Sepsiszentgyörgy: Érdemes.

Sch. I. — Nagyvárad: „*Igaz hogy sok évvel ezelőtt ön elkeseritett abban a nagy lendület-*

tudatában s barátaim biztatására fordulok ezzel a kis versel, majd akkor küldöm el ha önök kedvez és közlik az Utunkban, remélvé gilag is támogatnak majd." — Ha tételekhez köti többi versének el nálattal le kell mondanom rólul szeretném másodszor is megak buzdulásában. Arra gondolok, ho töretlen lendületből akár a helye nak elsajátítására is futja.

Kiáltás hozzád szerzője — M Versfordításai jóknak tűnnek, b ket nem ismerem. Azonban *A v („cirkuszi oroszlán / az odahagyo — / rád gondolok")* magyarul n csak akkor tekinthetők pontosnak gel eredeti jelentését ('áthatolhat ras bozót, nádas') tartjuk szem e dig a tágabbat és közkeletűbb Minden attól függ persze, hogy a szót az oroszlán. Egyebekbe ajánljuk a szeptember 19-i Lev madik üzenetét.

D. I. — Gyergyószentmiklós: „*szélgetni ... Ha például beülök lőbe egy kis baráti beszélgetésre delünk, tőlünk nem messze hár akik már jócskán felöntöttek a a beszélgetésnek, mert az egyik ellentmondást nem tűrő hangon ros pünkösd napján ...*« *Ezt a másik kettő részéről általános i Csak úgy zeng a helyiség a ha melyik tudja túlordítani a másik változik, a három dalnok közü*

Hibaigazítás

1985/1. számunkban *Chikán Bálint*nak *Ady József* grafikusról szóló írásában téves adatokat közöltünk: XX. század helyett XIX. század jelent meg, felcserélődött a képaláírás, és kimaradt egy sor, ami megváltoztatta a mondat értelmét. A mondat helyesen így hangzik: „Általában elmondhatjuk, hogy Ady József grafikáinak figurativitása olyannyira minimális, hogy sok esetben egyetlen biztosan azonosítható formációt is csak alig-alig találunk a kompozícióban."

Ezúton kérjük a művész, a szerző és az olvasók szíves elnézését.

A szerkesztőség

Ady József opr

MŰVÉSZET 1985/5/63

kitaposott ösvények folytatásaiként születnek meg. Továbbá a teljes társaságot jellemzi, hogy a bemutatóteremben nem volt antiesztétikus tárgy: a képek, grafikák, szobrok a mesterség tiszteletében és valamilyen hagyomány elfogadásával, jó szakmai alapokon épülnek, készülnek.

A látogatót a földszinten grafikák és kisplasztikák fogadták. *Palotás József* érmeit a konstruktív formaképzés, valamint a különböző anyagok ötvözése jellemezte. Három sorozatának alapanyaga krómacél, s a címeik zenei asszociációra utalnak. A megmunkálás tökéletessége a ritmus maradéktalan érvényesülését segíti elő. *Huber András* fa kisplasztikái szintén a geometria, a konstruktivizmus jegyében születtek. *Englert Judit*tól hagyományos szobrászati témákat (portré, anya gyermekkel) láthattunk, míg *Péter Ágnes* hét műve valódi meglepetése volt a kiállításnak. Bronzérmei és -plakettjei a mesterség kitűnő ismerőjének mutatták. A kiállítás legszebb plasztikái voltak a fából készült *Zene* és *Mítosz* háromnegyed méteres, totemszerű figurái, amelyekkel Péter Ágnes a művészet és a zene ősi szépségét és közös gyökereit érzékeltette.

A grafikai anyagban *Stefanovits Péter* művei hívták fel magukra a figyelmet. Bemutatott rézkarcain egy általánosított portré és egy fiktív-geometrikus háttér kapcsolatát elemzi a művész. Két színes rajza *(Objektív, Szubjektív)* pedig az alapkategóriák relativitását példázta: mindkettő vizuális analízisek kódjaiból (koordináta-rendszer, különféle függvénygörbék stb.) épít síkban szervezett, kollázsszerű képi egységet.

A festmény és a grafika között helyezkedik el *Kiss Zoltán László* tizenegy kiállított műve. A Helikon Galéria *Vendégkönyv*eként készült sorozata, valamint az *Asia system* című alkotása meggyőzően mutatta a meditatív embertípus iránti rokonszenvét, továbbá azt a képességét, hogy anatómiai indíttatású műveivel az orvosi ábrák tartalmas átköltését tudja elénk állítani.

Lendvai Antal színes ceruzával rajzolt, képi igényű grafikái is a kiállítás kiemelkedő darabjai közé tartoztak. A művész az üresen hagyott fehér felület és az abból puhán kibomló figuráció szerkesztett feszültségére építi kompozícióit. Ábrázolásaival a nem látható síkok (ablak- és ajtóüvegek) illuzionisztikus érzékeltetésére törekszik. A kiállítás másik lágy tónusokkal dolgozó grafikusa *Badacsonyi Sándor* volt. Rézkarcai a vonal mesterének mutatták, ezeken a lapokon folthatásokkal csak testiséget érzékeltet a művész. Badacsonyi gyakorta művészettörténeti témákat dolgoz fel: a Zsuzsánna és a véneket *Leselkedők;* a Pán és a nimfa történetét *Mitológia* címmel. Mindkettő romantikus hangvételű.

Az elsősorban alkalmazott grafikái alapján ismert (és a kiállítás katalógusát is tervező) *Kozák Attila* Zalaegerszegen autonóm grafikai lapjaival szerepelt. Ironikus egyéniségét tükrözik erotikus bélyegtervei. A nemzeti színház blokk hozzászólás az aktuális társadalmi kérdésekhez.

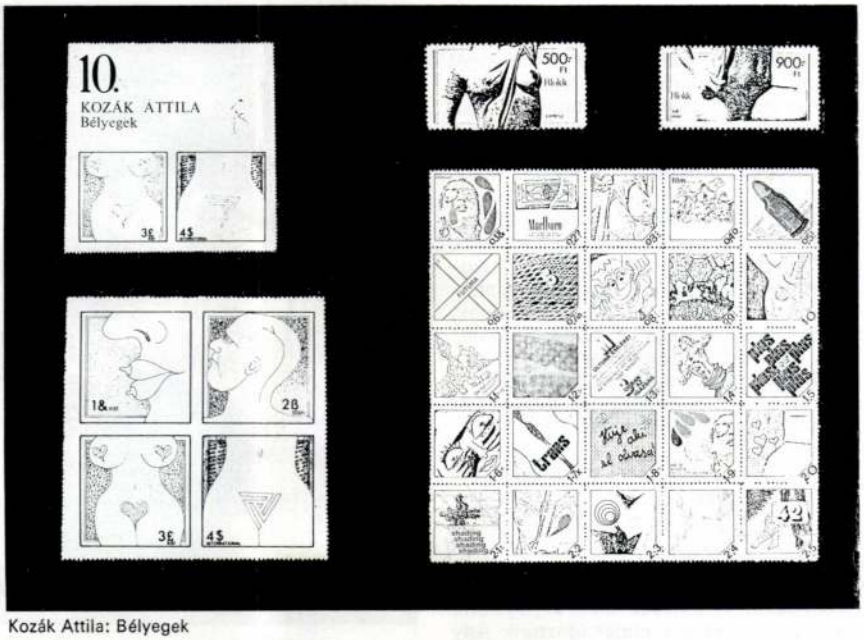

Kozák Attila: Bélyegek

A kiállításon szereplő másik alkalmazott grafikus *Mátrai István* volt. Alkotói karaktere nem mutatkozott meg, a tárlaton felvonultatott alkotásai inkább tevékenységének sokrétűségét bizonyították. *Luzsicza Árpád* önismétlésig monomániás lapjai nem voltak igazán meggyőzőek. *Rác József* vegyes technikájú grafikái láthatóan rendszerezésre kész alkotói attitűddel készültek, de hiányoztak a kiállításról a katalógusban látható Szalay Lajos-ihletettségű tusrajzai.

Stefanovits Péter: Történelmi modell, rézkarc, 28x20 cm, 1982 (fotók Kozák A.)

Herczeg István grafikai anyaga a zalaegerszegi bemutató másik meglepetése volt. A művész papírnyomataihoz a népművészet ad ihletet. A motívumok jobbára népi környezetet idéznek, és éppúgy ismétlődnek, mint a népi díszítőművészet egyes elemei: minden munkán láthatunk angyalt, napszekeret, csipkét, szekeret. A legszebbek – mivel tömörek és drámaiak – a *Ballada* és az *Ibolyának születésnapjára* című nyomatok.

A zsinagóga karzatán láthattuk a kiállító négy festőművész anyagát. *Dávid Vera* lírai kis festményei, *Tóth Ernő*nek a Dienes Gábor-hatást eltitkolni nem tudó képei, *Aranyi Sándor* posztimpresszionista faluszéli látványtöredékei és *Bernáth (y) Sándor* fotóindíttatású, ironikusan politizáló képei összehasonlíthatatlan minőségeket sorjáztattak egymás mellé. Nem vitás, hogy Dávid Vera megtalálta a személyiségéhez illő, lágy tónusú képkészítés útját. Az is nyilvánvaló, hogy *Aranyi Sándor* festett *Alföld-szociográfiá*ja századfordulós szakmai problémákat feszeget ugyan, de eközben tematikailag mai társadalmi igényt elégít ki. *Tóth Ernő* pedig mintha még nem döntött volna: inkább az önállóbb, de ma még kisebb lélegzetű művek mellett maradjon-e *(Egy orrszarvú jelei)*, vagy a látványosabb, de sok manír-

ral és átvett elemmel terhelt, hatásos piktúrát művelje.

Bernáth (y) Sándor két festményét egyéni kiállításairól már ismerhettük. Nyelvezete mai, saját, összhangban van a tartalommal, ami nem kevesebb, mint a „miért így élünk", „hogyan is állunk" problémának irritálóan ironizáló megfogalmazása.

A kiállítók a Stúdió „fiatalok még" mentőövét és lázító nyakörvét egyszerre veszítik el, sorsuk csak a belülről megszilárdított tartásuktól függ. Jelenleg ahányan vannak, annyiféle utat képviselnek. Mégis, elemi érdeke a társadalomnak, hogy egy azonos mozzanata legyen pályájuknak: maradjanak valamennyien a szakmában, hogy sokszínűen gazdagodjon holnapi képzőművészetünk is.

Chikán Bálint

Művészet 1985/1 58-59

Ady József grafikái elé

Gyermekkor, A művész álma, Nyugalom, Fixa idea – néhány címet idéztünk Ady József kolozsvári grafikus, szobrász linósorozatából annak érzékeltetésére, hogy milyen gondolatkörök vizualizálására vállalkozik a művész. A bemutatott sorozat technikai érdekessége, hogy fekete alapra fehérrel nyomja a művész a grafikákat. A fehér éppúgy homogén, árnyalás nélküli szín, mint ahogy az alapot szolgáltató fekete felületet sem manipulálja sehol az alkotó. Így a grafikákban a legkisebb fény–árnyék játék sincs: valami vagy fekete, vagy fehér. Az alakzatok testiségét, a kompozíciók térbeliségét ennek következtében csak a vonalperspektíva segítségével érzékelteti a művész.

Ady József: Zászló, linó, 20,5x30,5 cm, 1983 (fotók Dienes Gné)

Az alaphangulatot a mindegyik lapon uralkodó fekete adja meg. Mégsem lehet kilátástalannak vagy pesszimisztikusnak nevezni ezt a művészetet. Ennek rövid bizonyítására nézzük meg közelebbről a *Vigasztalás* című nyomatot! A grafika függőleges középtengelyre szimmetrikusan komponált. A jobb és bal oldali formáció mintha csak színhasználatban lenne ellentéte egymásnak, s egyébként tükörképet látnánk. Mindkét oldalon a kompozíció egy, a képátló irányába dőlő figurát sejtet, amely a középtengely felé emel egy tárgyat. A figura fejrésze mintha bepólyált, agyonkötözött lenne – ám maga a testrész inkább robusztus, mintsem törődött alakot mutat. A figurán kívüli homogén felületeket mindössze két, egymást keresztező, rövid vonalpáros mozgatja meg a felnyújtott kéz alatt. Ezen keresztek hullámvonalai merevség és kötetlenség nélküliek.

Ady József: Vigasztalás, linó, 20x30 cm, 1983

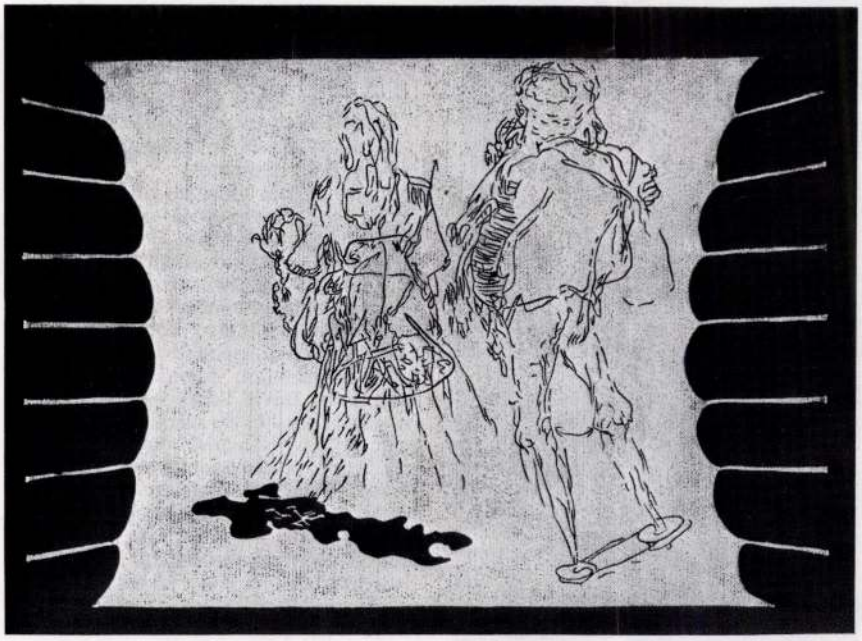

A figurák egymás felé nyújtott tárgyai teremtenek a két oldal között érintkezési pontot a grafika középtengelyén. Ezáltal lesz ez a pont a kompozíció kulcspontja. Maga a gesztus, amellyel a figurák nyújtják tárgyaikat, felajánlást, adakozást érzékeltet. Egymás vigasztalását ígéri tehát a lap, egymásraszorultságunkban egyenrangúaknak mutatva bennünket. Nincs örök vigaszra szoruló és vigasztaló – a szerepek felcserélhetőek. A mű tehát éppannyira optimista, mint pesszimista, illetve egyszerre mindkettő, hiszen az „egyszer fent, másszor lent" dilemmának ad új vizuális formát.

Általában elmondhatjuk, hogy Ady József grafikáinak figurativitása olyannyira minimális, hogy sok esetben csak alig-alig találunk a kompozíciókban. Ennek következtében a néző intellektuális asszociatív lehetősége és feladata növekszik meg. S hogy az alkotó számít a befogadásnak erre a mozzanatára, azt a tárgyi utalások és a beszédes műcímek jelzik. A grafikák szerkezetei, kompozíciós eszközei, vonalai a művész robbanékony, de érzékenyen expresszív alkotónak mutatják. Némi romantikus ízt is érzékelhetünk a grafikai világ legmélyén, amelynek alapját racionalista szemlélet és erőteljes formaképzés szolgáltatja. A motívumkincs alapján láthatjuk, hogy a régi művészetekkel is kapcsolatot tart Ady József, akit a XIX. századi városi (nagyvárosi?) lét problémáival foglalkozó művészként ismerhetünk meg grafikai sorozatából (Új Tükör Képzőművészeti Kör, Jókai Klub, 1984. november).

Ch. B.

ADY József *102*
Kolozsvár, 1950.
IA Képz. Főisk. Kvár, grafikus

Banner Erdély

La Presse - 21. VI. 1961
Haagsche Courant - 29.IX.1961
De Leidse Courant - 2. IX. 19
Binnenhof Den Haag - 2.IX. 19
NIeuwe Leydche Courant - 29.V
The Washington Post - I.IV.19
Arts - 6. III. 1963. - Par: M.
Le Parisien Libéré - 25. II. 1
Les Lettres Françaises - Mars
Réforme - 30.III. 1963 - Par:
Los Angeles Time - 21.VII. 19
Het Rotterdamse Parool - 15. 2
Het Vrije Volk - 21. II. 1964.
Hamburger Abendblatt. - 27. XI
Hamburger Anzeigen und Nachric
Die Welt - 27.XI. 1964 - Par:
Magyar Mühely 1964. IX. I.
N R Z Kölnische Nachrichten -
Kölnische Rundschau - 17. II.
Weltkunst - [illegible]
Kölner Stadt-Anzeiger - 17. II

Ady József, grafikus

L. Kő Pál

– Heti ajánlat

Új Tükör, B p., 1986. jan. 26.

EZ VAN! — 30×21
MEDITÁCIÓ — 30×21
KELLEMES DÉLUTÁN — 30×21
MENEKÜLÉS — 21×30
BELÉPÉS II — 29×21
BELÉPÉS I — ESTE 3/4 8-KOR — 33×24
NAGYMAMA BESZÉLGET EGY BOGÁRRAL — 29×21
BÖZSE GÓLYABÁLON — 21×30
MÁSKÉPP NEM LEHETETT — 21×29
MEGFIGYELÉS FELÜLRŐL — 29×21
FIXA IDEA — 30×21
BURA I. — 22×30
A FÓLUSOK FELCSERÉLHETŐSÉGE — 46×65
KÉT EMBER KERESETT DÉLUTÁN,
DE NEM VOLTAM ITTHON — 46×65
MINDENNAPI MOZDULAT-SZTEREOTIPIA — 37×61
BOGÁRTANI TÉVEDÉS — 32×48
BURA II. — 29×21
TÖRÉS — 21×30
TERÍTETT ASZTAL — 21×30
MAGVETŐ — 34×49
SISAK — 34×49
SIKERTELEN METAFIZIKAI KÍSÉRLET — 29×41
KILÁTÁS — 34×49
A MEGFIGYELÉS BESZŰKÍTÉSE — 34×49
HANGULAT — 35×50
AERODINAMIKAI KÍSÉRLET — 47×29
A FELIDÉZÉS TORZÍTÁSA — 19×53
VÍZIÓ A KREMÁBÓL — 21×30

144.

KORUNK GALÉRIA

1980. OKTÓBER

I.P.C./M. C.-N., 1980-6861, 500 ex.

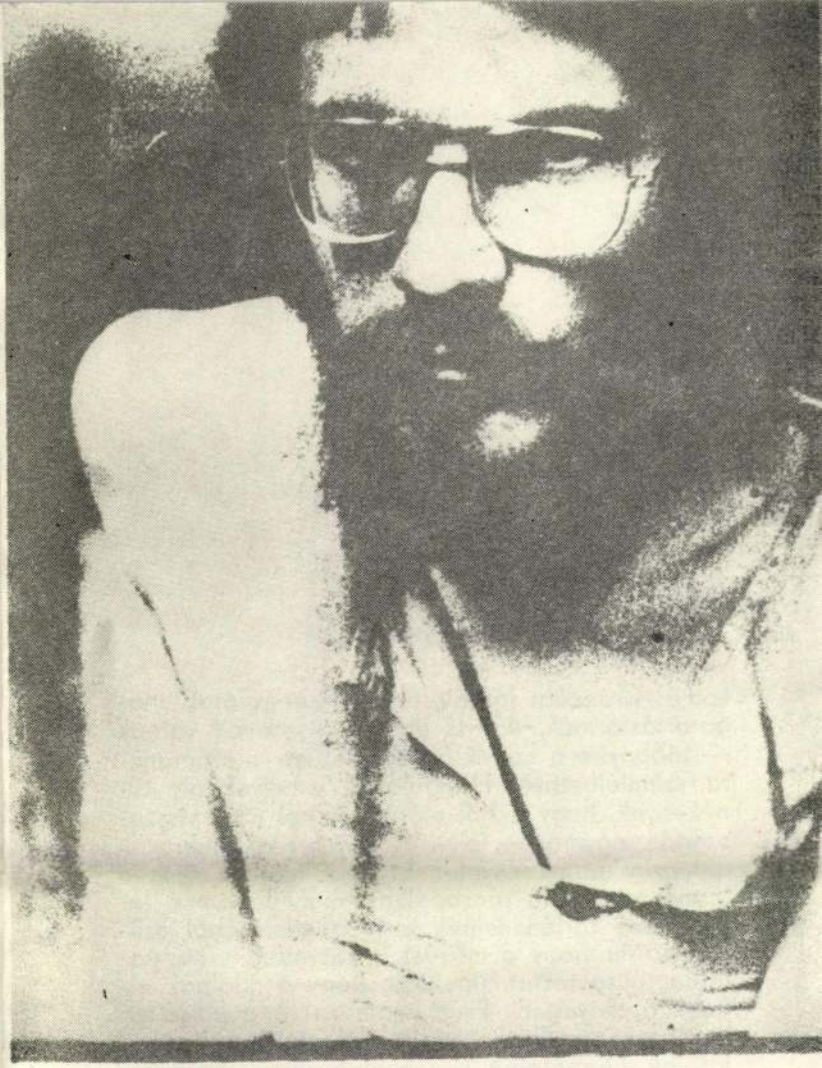

ADY JÓZSEF HANGULATAI

Aki csupán kikapcsolódni járogat a kiállításokra, azt egyre gyakrabban érhetik meglepetések. Ugyanis az alkotók tekintélyes hányada számára már jó ideje nem a szép, még kevésbé a megszépített valóság ábrázolása képezi a művészet célját.

Ezúttal is hasonló alkotói szemlélettel találkozunk. Hogyha tekintetünkkel végigpásztázzuk a kiállított grafikai lapokat, hirtelen nem tudjuk eldönteni, mit is ábrázolnak ezek a „röntgenképek". Bizonyos azonban, hogy nem természetelvű felfogásmóddal van dolgunk, hisz nem háza-

kat és virágokat látunk, hanem hangulatok, magatartásformák, vagyis emberi viszonyok válnak — többnyire a színek feleselésében — számunkra szemlélhetővé. Hangulatok, amelyek oly tűnékenyek, hogy a hol előretörő, hol meg visszaszoruló, egymásba folyó és átváltozó színek csak nehezen tudják követni. Ezek a munkák nem a természetre való rácsodálkozásból, hanem a lélek belső történéseinek a megfigyeléséből születtek. Minthogy a művész a közvetlen tapasztalaton túlira tekint, úgy érzi, hogy a „dolgok elfedik a lényeget". Ezért számára itt a külső világ csak annyiban létezik, amennyiben hangulataink, állapotaink, viszonyaink anyagi hordozója. Ady József nem ábrázol, hanem kifejez. Mint a zene. Csakhogy a képzőművésznek törvényszerűen a láthatóság közegében kell mozognia. Mitévő lesz hát ebben a kényszerhelyzetben? Mellőzi vagy háttérbe szorítja a rojzot (úgy tesz, mintha nem tudna rajzolni), és helyettesíti a színekkel. A hangulatoknak, vízióknak valóban nincs „rendes" formájuk.

A munkák némelyikéről valami nyugtalan, mármár félelmes hangulat árad. A figurák vagy részeikre hullnak, vagy groteszkké, egykori igazi önmaguk ijesztő másává torzulnak. A kortárs emberre settenkedő talán legnagyobb veszély, az **elidegenedés** művészi tettenérését ismerjük fel ezeken a lapokon. Nyilván nem kellemes érzés, elzsongításnak nyoma sincs. De létezik, és hat. Tehát küzdenünk kell ellene. Nem úgy, hogy elfordulunk tőle, hanem úgy, hogy szembenézünk vele, hiszen a továbblépés alapfeltétele a megismerés.

Egy erősen intellektuális beállítottságú, a kor problémáira érzékenyen reagáló fiatal művész (1979-ben végzett a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola festészeti szakán) „számol be" itt indulásáról, elképzeléseiről. Bátorság kell ahhoz, hogy valaki az elandalító szépség helyett a kellemetlenre hívja fel az emberek figyelmét. Hanem ha a művész őszinte, nem tehet mást, mint hogy a felismerni vélt igazság szolgálatába szegődik.

Higgyünk neki!

ANISZI KÁLMÁN

Ady József

és a beszédes műcímek jelzik. A grafikák szerkezetei, kompozíciós eszközei, vonalai a művész robbanékony, de érzékenyen expresszív alkotónak mutatják. Némi romantikus ízt is érzékelhetünk a grafikai világ legmélyén, amelynek alapját racionalista szemlélet és erőteljes formaképzés szolgáltatja. A motívumkincs alapján láthatjuk, hogy a régi művészetekkel is kapcsolatot tart Ady József, akit a XIX. századi városi (nagyvárosi?) lét problémáival foglalkozó művészként ismerhetünk meg grafikai sorozatából (Új Tükör Képzőművészeti Kör, Jókai Klub, 1984. november).

Ch. B.

MŰVÉSZET 1985/4/58-59

Ady József, festőművész

Chikán Bálint: Várlat egy csoporthéjhoz (II) Körkép a romániai magyar képzőművészetről.

10 Ady József: Címer, vegyes technika, 29,5 × 21 cm, 1985
10

Művelet, 1987. augusztus, 7-old.

ADY József

91 12.50

Új Müvészet

Új Művészet

Ahogy tetszik

SZERKESZTI: MÉSZÁROS TAMÁS

A MAGYAR HÍRLAP KULTURÁLIS MAGAZINJA

1992. február 22., szombat

Földes Anna

„Szabadság lett, csoda nincs”

Tudjuk-e epikává változtatni a múltat? A kérdést K. — a tanár és esszéíró, nyilvánosan gondolkodó — „az életfogytiglani agenda narrátoraként”, kritikusait megelőzve teszi fel önmagának. A jegyzettöredékekből és naplófejezetekből, politikai és művészi vallomásokból, amerikai mozaikokból és közéleti tűnődésekből kordokumentummá kerekedő kötet írása közben is mindvégig jelen van — hol a vágyak és igények szintjén, hol pedig a novellisztikus és aforisztikus fogalmazásban — a hallgató szépíró. Aki a szorongás korszakának erős akaratú túlélőjeként megjárta a demokratikus ellenzék útját a földalatti irodalomtól a tévé képernyőjéig, és a keleti cenzúra után a nyugati kísértésnek is ellenálló írástudóként, türelmetlenül várja a közszereplés kényszerzubbonyából való szabadulást. A reflektorfényre áhítozók, a szürke hétköznapokra ítéltek tán nem is értik, hogy K. a dobogón, a katedrán és a repülőgépen is arról ábrándozik, hogy az örökös és a közszerepek terhét letéve, újra bezárkózhasson a maga, barlangnak becézett műhelyébe. Írónak és „esztétikai anarchistának”.

De addig — a parlamenti képviselőség kísértését elhárítva, a polgárság láthatatlan mandátumának birtokosaként — becsülettel vállalja a szellem szabadságáért és a jelző nélküli demokráciáért való küzdelmet. Az újjászületés melankóliája című kötet nagyobbrészt ennek a folyamatos és következetes eszmei csatározásnak a dokumentuma.

Ez a meghatározás, attól tartok, sokak szemében nem cégér, hanem bélyeg. Hiszen a dokumentumok aranykorán túl vagyunk, a publicisztika virágzik ugyan, de mintha mostanában érkezne el a túlérettség stádiumába. A csillapíthatatlan információéhségben és (ezzel látszólagos ellentétben) fokozódó politikai csömörben szenvedő értelmiség mostanában legfeljebb naponta fogyasztható, kis dózisokban és rotációs papíron tűri a publicisztikát. Abban a korszakban, amikor (Konrád szerint) „az állam már nem akarja, a piac még még nem tudja az irodalmat”, ez a telítettség az írót fenyegető következményekkel is járhat. Ezek közé sorolható, hogy a kiábrándító tapasztalatokon edződött, professzionális könyvkiadás és összeomló könyvterjesztés — a megrendelőket toborzó felhívás tanúsága szerint — még Konrád Györgynek is alig előlegezte meg a kötete kiadásához szükséges bizalmat. Valószínűleg nem rosszindulatból, és nem is a kelleténél mohóbb profitéhségből, hanem egyszerűen azért, mert a szellemi élet útvesztőiben járatlan illetékesek nem mérték fel, hogy „szükség van olyan emberekre, akik mintegy tájékozódási pontként is használhatók az elbizonytalanodott értékek terepén. Vannak ügyek, amelyekhez nevek, tekintélyek, jól megfogalmazott szövegek kellenek. A szó hatalma nem enyészik el, a médium kérdez, de mögötte ott van a polgárok bizonytalansága, piaci igény van a tanácsadókra, minél folyékonyabb és csapongóbb a nyilvánosság, annál jobban kellenek a kimunkált, személyes hitelű álláspontok.”

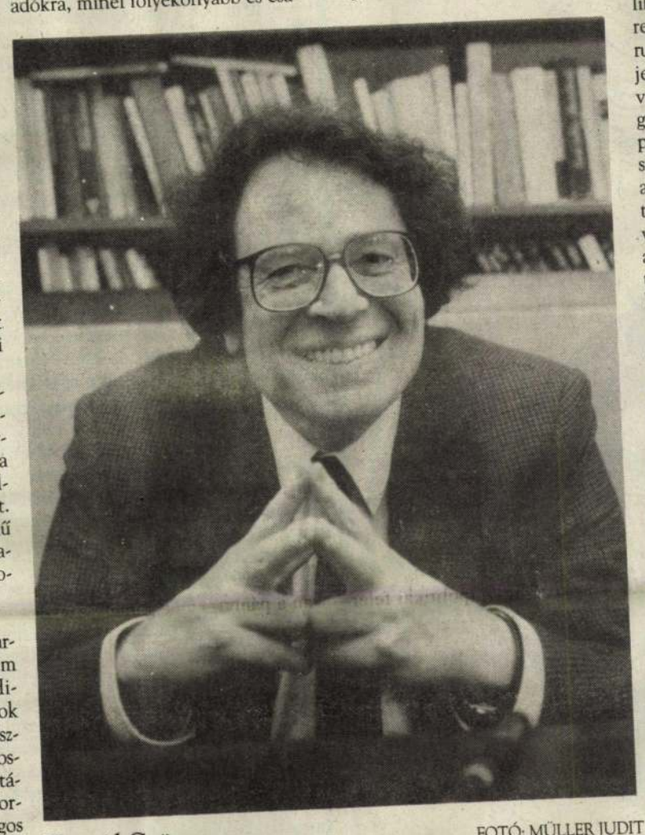

Konrád György

FOTÓ: MÜLLER JUDIT

Konrád esszéinek, érveinek és álmainak gyűjteménye ilyen fogódzókat, álláspontokat kínál. Ezért is több az író leendő monográfusai számára készült, a köz- és magánélet eseményeit megörökítő forrásmunkánál. Közelebb jár az igazsághoz, aki az új kötetet a Kerti ünnepély szaggatottabb, rapszodikus folytatásaként, egy közéletünkben és irodalmunkban is lassan kivételként becsülendő karizmatikus egyéniség szellemi önéletrajzaként olvassa. Amibe az ötvenes évei derekán járó férfi személyes harmóniaigénye éppúgy beletartozik, mint a kothurnus nélkül, pulóverben megidézett írótársakkal való barátsága. Az amerikai tanítás kalandja és a filmszemle hangulata. Ahol a búvópatakként nyomon követhető magáncselekményben időről időre felbukkan Jutka, a mindennapi élet kereteit kialakító és terheit jórészt magára vállaló, a három férfi (egy férj és két fiú) mellett már-már magányhiányra ítéltetett, szeretettel-szerelemmel kárpótolt feleség; de még a folttalanul megőrzött emléktartományból időnként előhívott előző asszony, Juli, és a két házasságból született négy gyerek is. Sokunk számára meglepetés, hogy Konrád legkevésbé sem lírikus ihletettségű prózája milyen érzelmi intenzitással és gyengéd iróniával is gazdagodik, amikor a kisfiúkról, Józsefről és Áronról, és a maga, jókedvvel játszott új apaszerepéről ír. Az alkalom parancsára, esetlegesen, de mégis elkerülhetetlenül megjelennek a kötet lapjain Konrád „regényvárosának” bölcs és vonzó mesealakjai — Mérei Ferenc „emberkutatótól” Jovánovics György „képregényíró szógejzírig” —, olyan barátok, akik nélkül szegényebb volna nemcsak a szerző személyes világa, de a magyar kultúrhistória is.

Ám a kötetnek az életműben betöltendő helyét, hitem szerint, mégsem ez szavatolja. Hanem a fogantatás fél évtizedének eszmei lenyomata: az 1986 és 1991 között végbement és kibontakozott rendszerváltás drámai korszakának mindmáig megíratlan diadala és fenyegető árnyéka. A rendszerváltozás bálja és a hajnali katzenjammer. A demokrácia és tolerancia eszméit töretlenül képviselő liberális polgár, és a Kasszandra-szerepet csak kényszerűségből és a kuruttyolni szerető, érzékeny levelibéka jelmezében vállaló prózaköltő nyilvános vívódása. Konrád hangosan gondolkodása (általában) mentes a publicisztika közvetlenül agitatív szenvedélyétől. Önmagának írott, de a nyilvánosság eshetőségét képmutatás nélkül latolgató magánjegyzeteivel nem meggyőzni kíván, csak beavatni és bevonni bennünket az általa megélt morális és politikai dilemmákba.

S mivel történelmi tapasztalatai és friss élményei nagyjában és egészében megegyeznek a miénkkel, informáltsága és érzékenysége azonban képessé teszik rá, hogy győzelmekben a vereséget, a megvalósulásban az eltorzulást is csírájában lássa. — Konrád írásai egyszerre kínálják az olvasónak a ráismerés és a rávezetés, a felfedezés és a belátás kellemetlen gyönyörűségét.

Meglehet, hogy Konrád, aki saját bevallása és a magam emlékezete szerint, élete legszorongatottabb korszakaiban, a nem akart, de derűsen eltűrt marginalitás körülményei között, a hazai megjelenés lehetőségétől megfosztva is kitűnően érezte magát — rosszallná a „kellemetlen” jelzőt. Én azonban — talán, mert saját bőrömön is érzem, amit más helyütt ír, hogy milyen nehéz leszokni a félelemről — helyénvalónak vélem, sőt, akár kínosra vagy fájdalmasra is javítanám a jelzőt akkor, amikor a megtörtént rendszerváltás és az elmaradt csoda szembesítése a téma. Konrád ellenében is állítom, hogy hiába vágyódik ő az „antipolitikus” tanácsadó szerepére, s szeretné esszéíróként „zárójelbe tenni az aktualitást”, ez azok számára, akik vele együtt, a politika korábban voltak fiatalok — reménytelen álom. Az aktualitás és a politika nemhogy betör, eleve benne van az általunk beszívott levegőben, a kimondott és leírt szavakban, az éterben kóborló igékben, sebeket ütő és gyógyító jelzőkben. A prózaíró, aki a folytonos és kötelező többes számtól megriadva, végre egyes szám első személyben szándékszik szólni, minden nyilvános megnyilatkozásban és önmagának megtartott álmában is, a plurális demokrácia és liberalizmus híve, akit megrettent a liberális demokrácia lehetséges, értelmes alternatívájának fenyegető esélytelensége. Hiába szeretne a tanár népével együtt, jókedvűen és sikeresen átmenni az „Európa-vizsgán”, amikor azt tapasztalja, hogy az inga visszaleng balról jobbra, s a diktatúrák nacionalizmusa új alakban él tovább, amikor „a birodalom bukása után kóbor gyűlöletek futkosnak összevissza”. Mivel K. rég eljutott arra a felismerésre, hogy nem elég nem hazudni, igazat kell írni, nem hallgathat, amikor rádöbben, hogy a jobboldali tekintélyuralmat követő baloldali tekintélyuralom összeomlása után máris kirajzolódik a jobbközépben megmutatkozó nacionalista tekintélyuralmi hajlandóság. Ezért teszi fel nyíltan a sokak számára kínos kérdést, hogy vajon mit kívánnak konzerválni a konzervatív erők, amikor az ország számára a közvetlen múlt a Horthy- vagy a Kádár-rendszert jelenti? Ezért is bocsátja előre, hogy ő maga soha többé nem kíván oly korszakban élni, amit egyetlen ember nevével lehet fémjelezni!

Az újjászületés melankóliája jegyzetfüzér, és nem társadalmi körkép, éppen ezért méltatlan és méltánytalan lenne bármiféle teljesség számonkérése. Mégis, úgy érzem, mintha a tegnapi Látogató mai szemhatárából a margóra szorultak volna azok, akikkel pedig — elvben, lélekben — továbbra is szolidáris. Nyíltan kimondja, hogy a versenyben a vesztesek mellett áll, és felismeri a felszabadulást hozó rendszerváltozások kiábrándító hozadékát, az alkalmazkodási kényszert is. De amikor egy gondolatmenet kitérőjében megjegyzi, hogy „most több lesz a szegény, aztán kevesebb” — e közgazdászi tárgyilagosság mögött sem feszül, lüktet, vagy legalábbis nem érződik eléggé — az írótól elvárható és a Látogatóban remekművé kristályosodott empátia.

Konrád egyébként alkatát, szemléletét tekintve is optimista. Úgy érzi, hogy még nem rontottuk el a játszmát, bár annak lehetősége kezd kirajzolódni. De máris, mégis bízik abban, hogy az utóbbi időben a társadalom demokratikus energiája és politikai tanultsága eléggé megnőtt ahhoz, hogy a jobboldali tendenciák sehol Kelet-Európában ne szilárdulhassanak fasiszta rendszerré.

A dolgokat nevükön nevezni napjaink avatott tollú publicistái is képesek; de Konrád új nevet is ad a fogalmaknak. Eredeti és frappáns, idézhető, ám idővel a leírt szövegtől valószínűleg elszakadó definíciókat kínál. Ha évek múlva a Kádár-rendszer „szocialista biedermeier” jellegét, a buldózeres városépítés nyomát, a Trabant-övezet büdösségét, vagy a szövegelszabadulás stilisztikai konzekvenciáit fogjuk emlegetni, talán már nem is emlékszünk rá, hogy a fordulatot először Konrád töredékeiben olvastuk.

Az író a napilapok vezércikkeinek dicséretes rövidülése idején is említésre méltó, követésre érdemes cikkpótló aforizmákban rögzíti álláspontját, amikor arról ír, hogy „a börtönből ki lehet valakit ereszteni, a koporsóból nem”. Életrajz-helyettesítő portrénak is beillik az a köszöntő mondat, amely szerint „Az ország nem volt szuverén, Mészöly az volt”.

A filosz hajlandóságú kritikus a recenzió végére érve bánatosan veszi számba a gondosan kimásolt és terjedelmi okból kihagyott idézeteket. Konrád kötetei az utóbbi időben már máskor is csábítottak valamiféle népszerű Konrád-breviárium elkészítésére. De Az újjászületés melankóliája szinte készen kínálja a jövendő — egyesek számára, tartok tőle, olvasást is pótló — digest stílusú antológiát.

Csakhogy mi, Konrád munkásságát A látogató óta megkülönböztetett figyelemmel kísérő, szerénytelen kortárs olvasók (és kritikusok) a kilencvenes évek végére nem álláspont-antológiát, mégoly hiteles és kimunkált breviáriumot, hanem igenis új regényt várunk A városalapító, A cinkos és A Kerti ünnepély írójától. Minél nagyobb szellemi izgalommal, egyetértéssel, sőt együttérzéssel olvassuk az egyes szám első személyben megnyilatkozó polgár vallomásait, annál türelmetlenebbül sürgetjük a megélt győzelmek és fenyegető folyamatok hőseinek és áldozatainak megjelenített történetét.

Ady József (1950-1991)

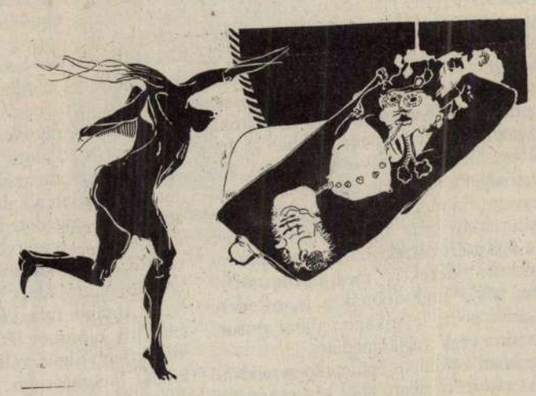

Kitűnő művésszel lettünk ismét szegényebbek. Ady József nem egészen két esztendeje telepedett át Magyarországra, miután Romániában már végképpen megritkult körülötte a levegő. Itthon egy önálló kiállítást tudott rendezni Csorba Simon barátjával együtt Kaposvárott, s most volt előkészületben egy nagyobb bemutatkozása, amelyhez az anyag kiválogatásánál tartottunk.

Marosvásárhelyen született, a Képzőművészeti Főiskolát pedig Kolozsvárott végezte el. Később ott, a kolozsvári Magyar Színháznál lett díszlettervező. Amíg lehetett, visszajárt az iskolába, hogy tenyérnyi linómetszeteit ne kanállal kelljen a papírra nyomnia tízegynéhány négyzetméteres lakásában.

Lapjain romantikus egyénisége expresszív erővel kapott hangot, s alig figuratív munkái archaikus értékek hordozóivá váltak. Nem elbeszélő jelleggel, nem olcsó eszközökkel dolgozott. Grafikáinak és festményeinek világát formailag Velickovic, a Párizsban élő, jugoszláviai születésű alkotó és Bacon, a 20. századi angol festészet meghatározó mestere befolyásolta. *(Írásunk a 4. oldalon.)*

CHIKÁN BÁLINT

Új kelet-európai kihívások

„Lengyelország és Közép-Európa az új kelet-európai kihívásokkal szemben” címen tartott előadást Jerzy Marek Nowakowski politológus, a lengyel szenátus mellett működő Nemzetközi Tanulmányi Központ igazgatója a budapesti Lengyel Tájékoztatási és Kulturális Központban. Utána válaszolt több, az elhangzottakkal kapcsolatos kérdésünkre.

— Ön szerint gyanakodva figyelték a visegrádi hármak együttműködési törekvéseit a volt Szovjetunió vezetői. Hogyan fogadták ezt Nyugaton?

— Kezdettől bátorították, mert ezt a térséget — főleg az Egyesült Államokban — egységesként szemlélték: szívesebben foglalkoznak „nagyobb” partnerekkel. Országaink valóban közelebb állnak a Nyugathoz, mint a „tumb” többi állama, a fejlődés hasonló szintjén, hiszen különbségeink az elmúlt negyven év alatt csökkentek. A hármak konzultációi örvendetesen folyamatosak és sokoldalúak, s közülük nem a csúcsszintű, hanem az „osztályvezetői” szintű egyeztetések a hatékonyabbak. A külső veszély növekedése serkentőleg hat. Az 1990 augusztusi moszkvai puccskísérlet idején például azonnal konzultáltunk.

— Eszerint a hármak integrációja a Nyugat szervezeteibe gyorsabb lehet, mint a többieké?

— Feltétlenül. Első lépcsőben nyilván az EFTA-tagokra kerül sor — Svédországra, Ausztriára —, a másodikban ránk.

— Miért mondta, hogy a magyar politikusok „gátoltak” a hármas együttműködés fejlesztésében?

— A magyarok hozzáállása hidegebb e törekvéshez. Ők mindig a közöttünk lévő különbségeket hangsúlyozzák, mert elsők akarnak lenni, megelőzve Prágát és Varsót a nyugati integrálódásban. Szerintem ez csak remény, és lehetetlen, amit a Nyugat nem támogat. Az eltérés közöttünk csupán technikai lehet, de nem politikai. Így, ha Budapest külön szorgalmazza saját, kizárólagos gyorsítását, ez paradox módon azzal jár, hogy lassítja a hármunkat érintő folyamatot: első lépésként közeledésünket a rendszerhez — mert a befogadásra még várni kell.

— Miért gondolja, hogy most jobbak integrálódási esélyeink a NATO-ba, mint korábban?

— A moszkvai puccskísérletig a NATO keményen szemben állt a Szovjetunióval — ami ma már nem létezik. A Jugoszláviában és a Szovjetunióban végbemenő destabilizálódás ráébresztette a NATO-t, hogy teljesen új biztonsági rendszerre van szükség.

— Szorosabb kötődéssel, mint a helsinki rendszer?

— Feltétlenül, mert Helsinki is az idejétmúlt két katonai tömbből indul ki. Most már részt kívánnak vállalni Közép- és Kelet-Európa biztonságából.

— Mi különbség a NATO-tagok elgondolásai közt?

— A NATO feladatkörének a Nyugat-európai Unióéhoz kell közelítenie, az új európai biztonsági rendszer a NYEU-ra fog épülni. A vezető szerepért verseng Franciaország, amely csökkenteni szeretné az Egyesült Államok európai szerepét, éppen a NYEU erősítésével. Ezzel szemben Nagy-Britannia és a Benelux államok hadakozik az USA európai szerepének csökkenése ellen.

— Kifejezte aggodalmát amiatt, hogy a leszerelési tárgyalásokon a Nyugat a volt Szovjetunió stratégiai tömegpusztító fegyvereire koncentrál, elhanyagolva a mi számunkra veszélyes taktikai fegyvereket.

— Washingtont ugyanis csupán a stratégiai fegyverek fenyegetik. A taktikai fegyverekkel csak annyiban foglalkoznak, hogy azok ne jussanak más országok, külföldi terroristák kezébe. A szovjet területeken tárolt taktikai atom-, vegyi és bakteriológiai fegyverekre nem terjed ki a nemzetközi ellenőrzés, ezekről a döntést alsóbb katonai, politikai színtereken hozhatják. A közvetlen szomszédokat fenyegetné, ha a belső konfliktusok — nem is elsősorban az új, független köztársaságok közöttiek, hanem a köztársaságokon belüliek — polgárháborús jelleget öltenének, és terrorcselekmény, szabotázs vagy provokáció történne egy atomerőműben, egy ilyen fegyverraktárban. Szervezett hatalom híján esetleg a rosszul fizetett személyzet ellenőrizetlen munkája, hanyagsága folytán következhet be katasztrófa, amely, bár nem ellenünk irányul, de bennünket sújthat. Ezért olyan irányban kellene hatnunk, hogy a leszerelési tárgyalásokon többet foglalkozzanak a taktikai tömegpusztító fegyverekkel is.

— Eszerint tart a FÁK belső konfliktusainak ránk gyakorolt hatásaitól?

— Számunkra veszélyes a destabilizálódásuk. Külpolitikánkkal nem szabad az egyik köztársaság mellé állni a másikkal szemben. Ha beavatkoznánk, úgy járhatnánk, mint az az ember, aki a becsapódó ajtó két szárnya közé dugja a kezét. Midemellett fontos politikai és gazdasági érdekünk fűződik az együttműködéshez a köztársaságokkal. Mégis, csak annyit tehetünk, hogy próbáljuk enyhén támogatni a demokratizálódásra, a piacosodásra való áttérésüket. A legkiélezettebbnek az Oroszország és Ukrajnán belüli konfliktustendenciákat tartom. Ezek incidensekhez, terrorcselekményekhez vezethetnek a határainknál is, veszélybe sodorhatják az onnét érkező energiaáramlást (villamosság, olaj, gáz), és gátolhatják odairányuló exportunkat — súlyosan károsítva gazdaságunkat.

— Ön bírálta az Egyesült Államokat, amiért túl sokáig támogatta az egységes Szovjetuniót. „nehogy megsértsük a medvét”, és Gorbacsovot, időn túl konzerválva hatalmát.

— Nem bíráltam, csak megállapítottam: az ő szempontjaik mások, és saját érdeküket tartották szem előtt, nem pedig a miénket. Az USA könnyebben tárgyal egyetlen partnerrel — szerencsére ilyen már nem lesz. A hiba az volt, hogy például távoli óhajnak tartották, amit Zbigniew Brzezinski már 1989 decemberében kifejtett: nem a Szovjetunió, hanem a „Soviet Disunion”, vagyis a szétesés van a napirenden. Ez másfél éven belül ténnyé vált, de 1989-ben nem hitték.

Létezik érdekeltérés a visegrádi hármak között is, mégis folyamatosan erősítenünk kell a belső kapcsolatokat, mert ez akkor is közös érdek, ha bizonyos helyzetekben fenyegetettségünk mennyiségileg különböző fokú.

— Kérem, fejtse ki Jelcin javalatát a Königsberg, azaz Królewiec, azaz Kalinyingrad térségében kialakítandó különleges gazdasági övezetről, felmerült ugyanis hasonló elgondolás Kárpátalja kapcsán is.

— Az idők folyamán változott nevű és hovatartozású város körzete — határszéli katonai bázis. Többségében ma katonák, oroszok lakják, gazdaságilag fejletlen. Jelcinék külföldi tőkét hívnak a körzetbe, hogy afféle orosz Hongkonggá alakítsák. Bennünket azért is érdekel, mert közvetlen szomszédunkban van. Esetleg fő tényezője lehet a balti térség együttműködésének. Az is felmerült, hogy esetleg oroszországi németeket telepítsenek oda, de az érintettek ezzel nem rokonszenveznek.

— Meg tudná mondani, hány lengyel él ma a volt Szovjetunió területén és hol?

— Hivatalos adat szerint kétmillió, nem hivatalos becslés szerint hétmillió — és a kettő között minden lehetséges. A legtöbben Belarusziában, Ukrajnában, Litvániában; továbbá sok második világháború idején deportált él — Kazahsztánban.

— Mi lenne, ha „haza” akarnának települni?

— Sokukat fűzik Lengyelországhoz családi kapcsolatok, hagyományok, és vonzó a nálunk magasabb életszínvonal, a jobb lehetőség. De sok család közülük 400-500 éve élt a volt orosz birodalom területén. Tömeges megindulásukra csak akkor kell felkészülnünk, ha ott belháború törne ki. A lehetőségeket nálunk külön menekültiroda vizsgálja. A szakemberek szerint országunk százezer főt tudna elviselni. Nagyobb átözönlésük hatására szétesne a lengyel gazdaság.

— Elmarasztalta Mazowiecki volt miniszterelnök külpolitikáját. Miben különbözik attól a mostani, Olszewszki kormányfőé?

— Olszewski még nem alakította ki külpolitikáját. Mazowiecki pedig nem hibát követett el, hanem olyan álláspontot képviselt, amely utóbb hibásnak bizonyult: garanciát követelt a németektől nyugati határainkra vonatkozóan. Ellenezte, hogy túl gyorsan vonuljon ki országunkból a szovjet hadsereg, mert ottléte szavatolja nyugati határainkat. Ez sértette a németeket. Eljátszottunk egy esélyt, s ennek lélektani következményeit viselnünk kell. A mi óhajunk különben sem befolyásolja a szovjet kivonulás ütemét. Most jó az együttműködésünk Németországgal, az emberek nem gyanakszanak rájuk, mert tudják, hogy Lengyelország útja Európába — Németországon át vezet.

MOLNÁR S. EDIT

ADY József

Alekszandr Trosin

„Aranyláz" és „Kapzsiság" Moszkvában

Január utolsó napján fölhívott egy hivatalnok telefonon a szovjet állami filmbizottságtól (a „Goszkino SZSZSZR"-től, amely minisztériumi rangú intézmény lévén, hosszú éveken át a legfőbb producer és cenzor volt a film területén), s megkérdezte, tudom-e a magyar filmfőigazgatóság telefaxszámát, mert hogy épp „búcsúüzenetet" küldözgetnek mindenféle külföldi szervezetnek: a szovjet Goszkino február 1-jével megszűnik létezni de jure. Hát bizony, ez a vég törvényszerű, a távozás pedig méltóságteljes, legalábbis papíron. Az életben viszont... Az élet megint bebizonyítja, hogy minő lelemények és agyafúrt drámaíró (nyomába sem léphetnek a hollywoodi forgatókönyvírók!). Ami manapság végbemegy azokban az épületekben, ahonnan eltávozott az egyik állami hatóság, de még nem érkezett meg a másik (avagy, ha meg is érkezett, nem valami kristálytisztán látja át, hogy mire való is volna ő, s ezért összekuszálja a szerepeket), az hasonlít a detektív- meg a gengszterfilmekre, sőt a melodrámákra is, mindent összegezve pedig leginkább valami abszurd színdarabra vagy tragikomédiára.

Azokban a pompás épületekben például, Moszkva központjában, ahol kénye-kedvére élt és uralkodott a Goszkino SZSZSZR, ma majdhogynem afféle helyi jelentőségű Karabah zajlik: a legendás Omon (a különleges rendeltetésű rendőrségi osztagok rövidítése — ezek elmaradhatatlan résztvevői az eseményeknek az ország legforróbb pontjain) lezárta a ki- és bejáratokat, hogy megakadályozza a helyiségek kalózfoglalását valamely újsütetű korporáció-cápa részéről. Amúgy máris fölbukkant egy „cápa", s jogot formált a Gnyezdnyikovszkij utcai miniszteri villaépületekre. E „cápa" neve Oleg Uralov. A múltban dokumentumfilm-rendező volt, talán a magyar közönség előtt sem ismeretlen, mint a Jurij Andropovról, Gorbacsov elődjéről szóló film készítője. Oleg Uralov a vezetője a Videofilm nevű, állami film- és videógyártó egyesülésnek, amely néhány éve a Goszkino SZSZSZR kezdeményezésére és égisze alatt jött létre, s monopóliumra tett szert a videótermékek gyártásában és terjesztésében. Oleg Uralov volt az, aki mint a Goszkino SZSZSZR egyik alelnöke, három évvel ezelőtt — cége érdekében — rendőrségi és gazdasági büntetőintézkedéseket sürgetett a fejlődő szovjet videóbiznisz ellenében. Félt, hogy elveszti korlátlan befolyását e területen, valamint busás osztalékait. A Videofilmet hamar milliomos céggé fejlesztette (hogy milyen eszközökkel érte ezt el, az más kérdés: napjainkban számos verzió kering erről sajtónkban, s ezek tartalma nem válik becsületére az üzleti erkölcs eme lovagjának), megnövekedett az étvágya, s alighogy meggyöngült a Goszkino SZSZSZR, s földerengett annak lehetősége, hogy „leépítik", Oleg Uralov — a goszkinós csúcsvezetésbe beépült „trójai faló" — máris kidolgozta a hatalom és a vagyon megkaparintásának tervét.

Megjegyzem, a Goszkino SZSZSZR többi vezetője sem várta ölbe tett kézzel hatóságának befellegeztét, készültek rá, kigondolták, hogy miután elvesztik a miniszteri tárcát és cégtáblát, hogyan maradjanak mégis ugyanabban az irodában, minden odatartozó vagyontárggyal egyetemben. Kiderült, hogy a Goszkinóval párhuzamosan, ugyanabban az épületben már egy éve létezett titokban egy másik filmszervezet, amelyet még Rizskov szövetségi kormányzata alatt jegyeztek be, s ennek szintúgy Kamsalov volt a feje (csak épp ott „elnöknek" titulálták). A szövetségi Goszkino vagyonát ez a titokban született „Társulás" örökölte. Oleg Uralovot vagy kihagyták ebből a kompániából, vagy pedig napóleoni komplexusa támadt, mindenesetre tény: úgy döntött, hogy ő egyedül lesz mindennek a gazdája. És hozzá minél hamarabb, mielőtt megjelenne egy újabb gazda, akit az oroszországi kormányzat nevezne ki.

Azokban a napokban, amikor ezt a cikket írom, Jelcin asztalán hever aláírásra várva az oroszországi Goszkino megalakításáról szóló rendelettervezet. Igaz, még vitáznak arról az orosz kormányban és parlamentben, hogy szükség van-e ilyen önálló intézményre. Ebben a vitában az egyik fél szerint mindenképp szükség van a film területén valamiféle állami koordináló szervezetre (bárhogyan nevezzék is), a másik viszont határozottan ellene van, a korábbi monstrumbizottsággal ijesztgeti a lakosságot, mint valami mesebeli szürke farkassal, amelyik, úgymond, javíthatatlan: biztosan arra fog törekedni, hogy elnyelje a védtelen filmesbáránykákat. A legfőbb ijesztgető: Oleg Uralov, aki az utóbbi hetekben a televízió összes csatornáján s majdhogynem minden újságban fölszólalt. Fegyvere azonban nem pusztán a szó. A rákövetkező napon, ahogy a Goszkino szétküldte „búcsúüzenetét", Uralov fölbérelt csapatával elfoglalta az épületet, és egyetlen alkalmazottat sem engedett beléjük belépni azokból a szervezetekből, amelyeknek ideiglenesen ott adott helyet a korábbi tulajdonos (néhány újonnan létrejött, kisebb filmes vállalkozás, laboratórium, az állami filmarchívum — a Goszfilmofond — képviselete és egyebek). Kiderült, hogy kihasználva az Oroszországban és Moszkvában uralkodó jogi zűrzavart, már meg is vásárolta ezeket az épületeket 15 millió rubelért a moszkvai főpolgármesteri hivataltól (mellesleg mondva, az összeg pontosságáért nem kezeskedem, a számlát nem láttam, kénytelen vagyok ez esetben a moszkvai szóbeszédre hagyatkozni).

A „fronthelyzet" azonban egyik napról a másikra megváltozott. Napvilágra került az adásvétel törvénytelensége, és Uralov embereit egy fegyveres rendőrcsapat kiebrudalta az épületből, ahová is visszatértek a korábbi dolgozók, s nem tágítanak onnan, akár a barikádról: várják a napot és az órát, amikor Jelcin végre aláírja az oroszországi Goszkino létrehozását elrendelő okiratot.

Ha a filmtörténetből keresnénk megfelelő címeket azokhoz az eseményekhez, amelyek manapság játszódnak le a moszkvai filmszervezetekben, nyilvánvalóan Stroheimtől kellene kölcsönöznünk néma remekének, a Greed-nek, vagyis a kapzsiságnak a címét, avagy Chaplintól az Aranylázt. Más, egyéb meghatározások eltorzítanák a valóságot, amely durva, visszataszító. És szégyenletes is, mert energikusan részt vesznek galádságaiban — a művészet emberei.

Mert nem kevésbé elkeseredett harc (egyelőre még az Omon nélkül!) bontakozott ki a filmművészszövetségben is, pontosabban a filmművész- szövetségekben, mert most már három van belőlük: a legfelső Filmművészszövetséghez, amit a birodalom széthullása után Filmművészszövetségek Konföderációjának neveztek el, más önálló, mondhatni ambiciózusan önálló szövetségek társultak, nevezetesen az Oroszországi és a Moszkvai Filmszövetség. Minthogy ugyanazon a területen egzisztálnak, megkísérelték tisztázni, melyikük az igazi jogutód. A viszály almája természetesen a vagyon, amelyet együttesen halmoztak föl (a kiadói bázis, a Filmházak — Dom Kinók —, alkotóházak stb.). A legzsírosabb falat a Filmcentrum Moszkvában a Krasznaja Presznyán (gyártó és alkotói egyesülés vetítőtermekkel, előadótermekkel, kiadóval, mozimúzeummal, videotékával, sőt még egy olasz vendéglővel is), ez volt a Filmművészszövetség legfőbb megélhetési forrása. S most a széthullás és a szétzüllés állapotában három filmszövetség háborúzik érte, egymás torkából igyekezve kikotorni a falatot. Amikor mindegyik filmszövetség külön sajtótájékoztatót tart, hogy a nyilvánosság ítélőszéke elé tárja vitáját, s támogatókat szerezzen magának, akkor mintha villanyárammal töltődne föl a terem, de olyannyira, hogy szinte lehetetlen benne emberi módra viselkedni. Szemtanúja voltam, amint rémülten rohant ki a teremből az egyik ilyen nyilvános aktusról a szuperintelligens rendező, Marlen Hucijev. Hallottam, hogyan inti meg az „aranyláztól" valósággal megtébolyodott céltársait Eldar Rjazanov (aki nem akármilyen vitatkozó és küzdő): „Művészek, térjetek észre!"

Ám a diadal próbatétele elvakítja a „művészek" szemét, s ők hadonászva lepleznek le egymást, és a hozzájuk csapódott üzérek biztosítására ultimátumokat fogalmaznak. Igor Maszlennyikov leningrádi rendező (ő a feje az Oroszországi Filmművészek Szövetségének) nem óhajt egy elnökségben ülni Szergej Szolovjovval (ő meg a moszkvai filmkészítők elöljárója). Majd rá néhány hónapra összefognak... ki ellen is?... a konföderáció választmánya ellen (ennek élén az idealista tadzsik rendező, Davlat Hudonazarov áll), mert ebben látják a gyűlölt „gorbacsovi centrum" maradványát és átmentését. Közben pedig a FÁK filmesei (de ugyanígy a Baltikum vagy Grúzia filmkészítői is, ahol egyébként a gyászos nevezetességű Zviad Gamszahurdijának sikerült szétrombolnia a nemzeti filmgyártást, miután csaknem az összes nagy grúz filmművészt „a grúz nép ellenségévé" nyilvánított) nem a büszke magánynak érzik szükségét, hanem az — értelmes, méltósággal teljes, gyümölcsöző — egyesülésnek.

Vajon győz-e Moszkvában az értelem a kapzsiság és az aranyláz ellenében, egyelőre nehéz volna megmondani. A tragikus farce folytatódik.

(Fordította: Csala Károly)

Schopenhauer: A világ mint akarat

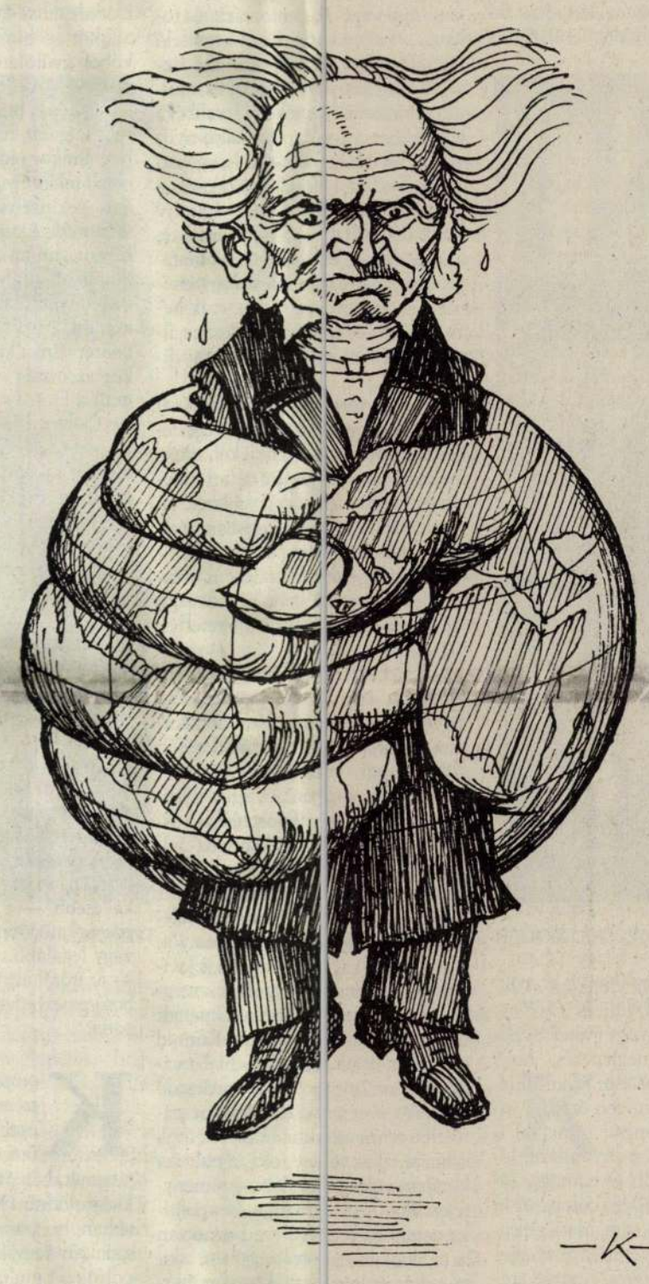

—K—

KAJÁN TIBOR RAJZA

Faludy György

Jegyzetek a kor margójára

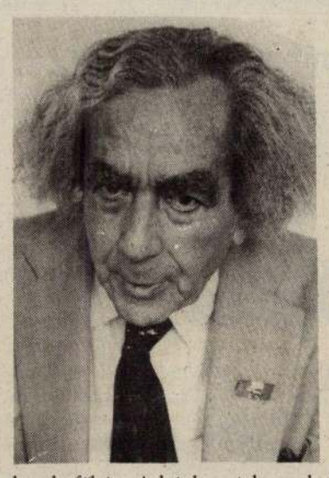

A SZABADSÁG HÁROM ARCA. A szabadság, a demokrácia, az önkényuralom meg a jólét összefüggése és össze nem függése bonyolult kérdéskomplexum. Nyugaton egészen másként ítélik meg, mint minálunk, és Japánban teljesen máshogyan. E nehéz fogalmak közt bizonytalanul imbolygok, és éppen ezért nem kis örömmel olvastam Orlando Patterson, a Harvard egyetem szociológusának Freedom című könyvét, az előkelő National Book Award 1991-es kitüntetettjét.

A szabadság és a demokrácia ikerfogalmak; egyik sincs meg a másik nélkül. Mindkettő ógörög találmány és egyike Európa legnagyobb dicsőségének. A görög városállamokban születtek, főként Athénben, jelen voltak a római köztársaságban és bizonyos mértékig a „jó császárok" alatt is, majd legenda lett belőlük. Aztán felbukkantak a lombard városok szövetségében, a helvét konföderációban, a Német-római Császárság szabad városaiban. 1776-ban Amerikában győzött a demokrácia, 1789-ben rövid időre Franciaországban is. A folytatás közismert.

Kevésbé ismeretes, hogy az afrikai, az arab és ázsiai népek, csakúgy, mint az indiánok, a maguk törzsi, diszciplináris, vallási és szociális rendjével nemhogy nem ismerték a demokrácia intézményeit, de továbbra is mereven elzárkóztak előlük, amikor tudomásukra hoztuk őket. Amikor például a szabadság különleges ideáját a 19. században megismertettük a japánokkal, azok kénytelenek voltak új szót, a dzsijut alkotni az ismeretlen fogalomra. Viszont a dzsiju azóta is nem szabadságot, hanem kicsapongást, erkölcstelenséget jelent.

Patterson azt állítja, hogy a „szabadság" három, egymással rokonjellegű fogalom volt eredeti görög jelentésében és maradt azóta is: a századok során viszont hol ez, hol amaz került előtérbe és túlsúlyba. A jelen Amerikájában például a személyi szabadságot tartják a legfontosabbnak, vagyis, hogy mindenki azt tehesse, amit akar és azt mondja, amit gondol, amennyiben mást nem károsít és tételes törvényt nem sért. A régi görögök ugyanezt tartották, de ebből az első számú szabadságból nem részesítették a nőket és a rabszolgákat, lakosságuk háromnegyedét. Az államokban az utolsó hatvan év alatt sokat tettek a nők és a négerek jogaiért; remélni merjük, hogy az új, soviniszta hullámok ezt az eredményt nem sodorják el.

Patterson fájlalja, hogy a szabadság második arca, a polgári szabadságé, erősen elhalványodott. Egyéb motívumok (közöny, a hatalmasok exkluzivitása) mellett elsősorban a népszaporodás mértéke veszi el a módját, hogy az emberek kellő részt kérjenek az állam kormányzásában. Az ókori Athénben, vagy a köztársasági Rómában még megtehették. Végül pedig itt a szabadság harmadik arca, a diadalmas hatalom, a győztes, mindenható és gyűlölködő szabadság arca.

Periklész idején az athéni városállam polgárai a világ legtökéletesebb országának tekintették a magukét. Jogosnak tartották, hogy más városállamokat elfoglaljanak és szövetségeseiket, a legkisebb rezdülésre, rabszolgáknak adják el vagy legyilkolják. Nagy Sándor, mint a görög—makedon szellemi nagyhatalom reprezentánsa, néhány ezer katonával a perzsák millióit hódította meg. A rómaiak hasonlóan cselekedtek. Működésükben Platón Politeiájára hivatkoztak, más filozófusokra, történetírókra, vagy Vergiliusra, aki azt írta: Caesar milliókat ölt meg Galliában. Nagy Sándor halála után birodalma rögtön szétesett. Mindez Európa és a Közel-Kelet népeit nem zavarta, hogy kétezer éve Nagy Sándort és Caesart világhódító hősöknek tekintsék.

A középkoron át, a gyarmatosítás idején, sőt századunkban is tovább ragyogott a hatalom szabadságának ábrázata. Patterson szerint Hitler idejében a németek azt érezték, hogy „szabad országban élnek, a világ teremtése óta legszabadabb és leghatalmasabb kísérlet élvezői", és éppen ezért kedvükre taposhatják le minden szomszédjukat. A Szovjetunióban nem a nép, hanem Sztálin gondolta és fejezte ki írásaiban ugyanezt. Ő is Platónra hivatkozott, nem minden jog nélkül. Szerencsére ez elmúlt és a gyarmatosítás is, de az eredmény korántsem kielégítő. Az egykori kolóniákon nem virradt fel az egyéni és a polgári szabadság hajnala és ugyanekkor gazdaságilag a három szuperhatalom, az Egyesült Államok, Japán és Európa az úr fölöttük, még akkor is, ha nem akarnának uralkodni.

Az új és felszabadult országok nehézségeiért Patterson elsősorban az USA-t teszi felelőssé. Nem azért, mert a második világháború óta szinte mindenkit — nagyrészt a kommunista országokat is — Amerika pénzelt, és most nincs több pénze, hogy tovább fizessen. Hanem azért, mert „a szabadságot és demokráciát ajánlottuk mindenkinek... azért, mert a demokrácia fejében azonnal elnyerik a javakat, melyeket a tévén látnak." Minthogy ez nem következett be, Patterson attól tart, hogy a kapitalizmus árubőségének és jólétének elmaradása egyes országokban karizmatikus demagógokat, azaz a fasizmust juttatja uralomra.

Nem hiszem, hogy Magyarországon ettől kellene tartani, bár az utolsó években, utcai beszélgetéseim során, boltosoktól, taxisoktól, villamoson és buszon utazóktól számos kellemetlen megjegyzést hallottam. Nagyon kevesen vették tudomásul, hogy az angol, a dán vagy a svéd demokrácia nem egyidős az ország jólétével és bár összefüggésük nyilvánvaló, ez nem szükségszerű — lásd például Indiát. Csak néhány esetre emlékszem, amikor a személyes szabadság dicséretére terelték a beszédet. Legtöbbször egyszerűen azt mondták, hogy „a szabadság szegényebbé tett bennünket." Olykor hallgattam; máskor elmondtam, hogy a kormány előkészítheti és segítheti a gazdasági fellendülést, de azt elővarázsolni nem tudja.

Egyébként Patterson elgondolásai nem érintenek bennünket közvetlenül. Ha egyes képviselők az egypártállamot akarják is megvalósítani, mások állami ellenőrzés alá szeretnék venni a rádiót és televíziót, amikor a BBC ötven éve mutatja, hogy ennek pontosan az ellenkezője a helyes, mások viszont ultranacionalista hőbörgéssel és acsarkodással lopják a napot —, ennek ellenére is úgy látom, hogy mind a kormány, mind az ellenzék a demokrácia és a személyi szabadság fenntartására törekszik. A szerbek és románok kivételével minden európai kormány lemondott róla, hogy nemzeti kisebbségeit elnyomja; a magyar kormány ezen a téren is többet tett a szabadságért, mint szomszédai. A gazdasági fellendülés pedig aligha érhető el a magyarság részvétele és igyekezete nélkül, ahogy a parlament munkája sem képzelhető el demokráciában az ország lakóinak figyelme és kritikája nélkül. Talán ez az, amit Patterson könyvéhez még meg kellene tanulnunk.

Archív tallózó

Mindnyájan vétkesek vagyunk

Mottó: Mindig új, ami igaz

Eddig tött beszédembül vegyünk már egynéhány kellemetes, és akik a törvényben forognak, azoknak szükséges tanúságot. Első az, hogy nem szabad az igazság sérelme nélkül ítéletet tenni a gonosztévő felől, és fejére szentenciát mondani, míg meg nem hallgattatik. Időt kell néki adni, hogy felelhessen és védelmére szólhasson; mert az Isten is ád időt a bűnösnek, és nem kárhoztatja, míg meg nem hallgatja. Szabad a bűnösnek vagy maga személyében, vagy prókátora által felelni, magát menteni, tisztítani, némely tanúbizonyságok ellen kivenni, ellent mondani, midőn tudniillik csácsogó és hazudozó a tanú, és egyszer-másszor hazugságban is találtatott, midőn vagy neheztelésből és haragból, vagy irigységből és gyűlölségbül, vagy más rendetlen indulatbul származik a tanúbizonyság, és nem merő igazságból. Második tanúság az, hogy a gonosztévőt az igazság ítélje meg, nem a hatalom. (...) Ezt vizsgálván Szent Ambrus püspök azt mondja: A jó bíró semmit maga akaratjából nem cselekszik, sem annak különös tökéllésébül, hanem a törvényre vigyáz, abból ítél, abból mond szentenciát. (...)

Harmadik tanúság, hogy a tanúk úgy hallgattassanak meg, hogy akiken az ítélet áll, egész fülöket megtartsák a gonosztévőnek, hogy vagy maga személye szerént, vagy más által a maga ügyét folytathassa mindaddig, míg világosságra nem hozatik gonoszsága; és addig nincs helye a végső ítéletnek és szentenciának. Szent Pál adja ezt a tanúságot előnkbe, midőn a korintusoknak szólván azt mondja: Nolite ante tempus judicare: Ne ítéljetek időnek előtte. (...)

Negyedik tanúság az, hogy valamint az igazságnak rendes folytatása kirekeszti a hirtelenkedést az ítéletben és szentenciában, úgy rende ellen vagyon az igazságnak, midőn a félelem és reménység között függőben hagyatik a gonosztévő, és a tömlöcnek sanyarúsága miatt erejét s egészségét megvesztegetvén sem nem él, sem nem hal, hanem untalan gyötrelmet szenved. Utoljára együtt járjon mindenkor az igazságnak folytatása az irgalmassággal és könyörületességgel, és ha egyiknek vagy másiknak szükségesképpen meg kellene sértődni, inkább az igazságnak légyen valamenyi sérelme, hogysem a könyörületességet és irgalmasságot kirekesszük, és kegyetlenséget mutassunk. Nagy dicséretek a bíráknak, midőn az mondatik felőlök, hogy az igazságnak folytatásában szorgalmatosok, erősek és állandók, de egyszersmind irgalmasságot is cselekszenek. Juttassuk eszünkbe, hogy mindnyájan vétkesek vagyunk, és ha mi az Istentül minden irgalmasság nélkül büntettetnénk, hová lennénk?

(Szabó István jezsuita hitszónok pünkösd után tizenkilence dik vasárnapra írt prédikációjából. Megjelent 1746-ban.)

TALLÓZTA: LUKÁCSY SÁNDOR

Drago Jancar és Adam Michnik beszélgetése

Mindnyájan Európába tartunk? — Blabla

Prolongált ellenzékiségben élne még mindig Kelet-Európa kulturális szférája? Mennyire káros és mennyire érthető ez a tartás? Vajon Európának ez a része választ tud-e adni arra, hol van ma a határ modernizmus és konzervativizmus között? Milyen a még mindig átmeneti kor Lengyelországban és Szlovéniában? Erről folytatott beszélgetést 1991 szeptemberében, a szlovéniai Vilenica-találkozón Drago Jancar szlovén író és Adam Michnik lengyel történész, politikus. A Niko Jez vezette beszélgetés rövidített változatát közöljük a ljubljanai Delo alapján.

— Mindketten olyan körülmények között éltek az elmúlt időszakban, amelyek között különbözőképpen, más-más álláspontokkal lehetett reagálni a fennálló körülményekre. Az ún. belső emigráció mintha meglehetősen elterjedt lehetőség lett volna az író számára. Zbigniew Herbert szerint ez az életmód azt jelentette, hogy az író „görög építészettel, Rubensszel foglalkozik és kölcsönkapott külföldi lapokat olvas". Hogyan viszonyultak önök ehhez, hogyan határoznák meg a belső emigráció fogalmát? Passzivitást jelentett-e, vagy hozott netán sajátos eredményeket?

MICHNIK: Nagyon fontosnak érzem a belső emigráció irodalmát a sztálinizmus korában. Teljes egészében erről szól A tisztesség története Lengyelországban című könyvem. Hadd mondjam el szerénytelenül, hogy első voltam nemzedékemből, aki fejet hajtott az idősebb írók előtt, akik a legnehezebb időkben a fiókjuk számára írták műveiket. Ma viszont hovatovább magam is belső emigrációba kényszerülök, ha Lengyelországban netán győzelemre jut az ortodoxiának az a nem hazafias, hanem soviniszta változata, amely Grúziában diadalmaskodott, vagy amely közel áll a győzelemhez némely jugoszláviai köztársaságban. Nem találom a helyem egy olyan közéletben, amelyet hazafias diszciplina vagy nacionalista doktrína és xenofóbia ural.

JANCAR: A belső emigráció egyébként problémája minden irodalomnak és minden írónak. Aki azért vonul ki a tulajdon valóságából, hogy leírjon, megalkosson egy másik világot, a tulajdon képzeletvilágát, sajátos stílusát, máris belső emigrációba kerül. (...)

Néhány évig nem tudtam publikálni, mert egy időre börtönbe csuktak, és semmi mást nem kívántam egész idő alatt, mint hogy visszatérhessek a nyilvánosságba. (...) Mégis olyan helyzetbe kerültem, hogy ekkor kezdtem hozzá talán legjobb művemhez, és talán ekkor foglalkoztam legintenzívebben egyedül az irodalommal. A börtönben kezdtem írni A gályarab című regényemet, vagyis létrehoztam egy elképzelt világot, amely teljesen eltért a valóságostól.

MICHNIK: Az író számára mindig az a legrosszabb, ha elszakad közönségétől. Ebben az értelemben én sohasem voltam belső emigrációban, és sohasem írtam a fiókom számára. Még a börtönben is azért írtam, hogy az megjelenhessen, akármikor, talán egy év múlva. A tisztesség története a börtönben született, előbb Párizsban jelent meg, aztán Lengyelországban, illegális kiadásban. Számomra ez azonban még nem jelentette a belső emigrációt. Ez azt jelenti, hogy valaki azzal a tudattal ír: életében a könyv nem fog megjelenni. Ez másfajta alkotómunka, a belső blokád ellen vívott másféle harc. Voltam ugyan börtönben, de nem belső emigrációban. Ha nem is írtam semmit, gondolkodhattam arról, hogy mit fogok megírni. És ez valami más. A belső emigráció a teljes, a totális reménytelenség végletes megtapasztalása. Maga az elszigeteltség. Ilyesmi vette körül Mandelstamot a harmincas években, bizonyos tekintetben ilyesmi érte Ahmatovát.

JANCAR: És Bulgakovot. Hosszú időn keresztül semmit sem tudott publikálni.

MICHNIK: A lengyel irodalomban ennek 1955-ben vége szakadt, s elkezdődött az író játéka a cenzúrával, az apparátussal, az irodalmi élettel — de ez már valami más. Tágabb volt a lehetőség az emigráció révén, ahol meg lehetett jelentetni a könyveket.

JANCAR: Nálunk perverzebb volt ez a játék, mivel Jugoszláviában hivatalosan nem létezett a cenzúra. Ezért folyt egy sajátos játék a kompromisszumokkal, azzal, hogy ki meddig hajlandó kompromisszumot kötni, s mikor fogja azt elhárítani. Az író erkölcsi dilemmákkal szembesült, s így bonyolultabb, érdekesebb szituációkba került, mint az olyan tiszta esetekben, mint Kocbeké vagy Ahmatováé vagy főként Mandelstamé. Ilyen esetek nálunk nem fordultak elő, Jugoszláviában és Szlovéniában liberálisabb volt a légkör és több az olyan észrevétlen játék, amelyből kibontakozott az alkalmazkodás, az opportunizmus meghatározott rendszere, amin az írók keresztülverekedték magukat, s ami sokaknak jóval többet ártott, mint a direkt támadás.

MICHNIK: Nem szeretném, ha ellenzéki irodalomnak számítana az, amit a kultúráról vagy a politikáról írtam. Inkább azt szeretném hallani, hogy jó-e vagy sem. Megüti-e egy átlag nyugati lap színvonalát? Kiállja-e a normál szakmai konkurenciát? Dühít, ha az írásom olyan helyzetbe kerül, amelyben valaki minden írói tehetség nélkül leírja, hogy a kommunizmus szar — és azt gondolja, hogy ettől máris jó író.

— Gondoltak-e valaha arra, hogy maguk is emigráljanak?

MICHNIK: Nos, egyszer valóban gondoltam erre, amikor úgy látszott, hogy a kommunisták sohasem fogják hagyni, hogy befejezzem a tanulmányaimat. 1971-ben történt. Két évvel korábban jöttem ki a börtönből, gyári munkásként dolgoztam, majd a két év elteltével ismét jogom volt beiratkozni az egyetemre. Egy éven keresztül vezettek az orromnál fogva, fárasztottak, semmit sem tudtam elérni. Lelki traumát éltem át. Apám, aki a háború előtt volt kommunista, sohasem fejezte be a tanulmányait, mivel politikával foglalkozott, és hosszabb időt töltött börtönben. Nem hagyott nyugodni a gondolat, hogy rendes diplomát kell szereznem, rendes állást, mert semmiképp sem következhet be, hogy élharcos múltamra hivatkozzam, miután már győztünk. Megfogadtam, hogy sohasem vállalom a veterán szerepét, egyetlen kitüntetést sem fogadok el, nem csatlakozom a politikai elítéltek, a szabadságharcosok semmiféle szövetségéhez. Ezért volt az a rögeszmém, hogy be kell fejeznem a tanulmányaimat. Amikor ezt megakadályozták, úgy döntöttem, hogy külföldre megyek. Az utolsó napon azonban telefonon közölték, hogy felvettek.

JANCAR: Emigrációra a bírósági tárgyalás előtt gondoltam, de különös logika alapján ez nekik is eszükbe jutott. Egy napon megjelent nálam valaki, és közölte, jobb, ha elmegyek, mert három évet fogok kapni, a börtön szörnyű lesz, és teljesen tönkre fogok menni. Nagyon különösnek éreztem az esetet, mintha olvastak volna az álmaimban, a gondolataimban, s eldöntöttem, hogy nem megyek külföldre. Ma már persze tudom, azért javasolták az emigrációt, mert azzal tökéletes bizonyítékot nyertek volna a maguk igazáról: mihelyt elhagyom az országot, emigránsnak, ellenségnek számítok. Az én esetemet persze nem lehet összehasonlítani Michnik Európa-szerte nagy visszhangot kiváltó esetével, nekem provinciális fogdmegekkel volt dolgom, csak a módszer volt valószínűleg ugyanaz.

— Az önök nemzedékéből mindenesetre sokan emigráltak. Mi a véleményük a helyzet ilyetén megoldásáról?

MICHNIK: Erről egyáltalán nincs véleményem. Azt gondolom, hogy minden embernek joga van saját belátása szerint elrendezni az életét. Persze örülök, hogy Milosz emigrált, mivel így írhatta meg, amit megírt, Lengyelországban erre nem lett volna lehetősége. Ugyanezen okból örülök annak, hogy Gombrowicz emigrált. A lengyel irodalomban függetlenül az egyéni döntésektől, az emigráció az irodalmi tapasztalat rendkívül erős hányadát képviseli. Nekem is sok barátom emigrált, amit nagyon fájlaltam, de egyéni szempontból.

JANCAR: A második világháború előtti Szlovéniában jól ismerték Louis Adamic esetét, aki Amerikába távozott, nem lett emigráns, lényegében áttelepedett, és amerikai íróvá lett. Egyesek úgy vélekedtek, hogy okos dolog elhagyni egy kis nyelvet, és a nagy nyelv által érvényesülni. A másik példa az 1945-ös szlovén politikai emigráció, amely termett néhány fontos művet, de sajnos túlságosan bezárkózott a tulajdon nemzeti exodusának traumájába, és csak ezzel foglalkozik.

MICHNIK: Litvánia vagy Ukrajna enciklopédiája azonban csak az emigrációban születhetett meg. Vajon az ukrán vagy a litván irodalom nem volna szegényebb az emigráció nélkül? Nagyon óvatosan kell megközelíteni ezt a kérdést. Igen nagy a tévedés kockázata. Egy elvet illetően azonban megingathatatlan voltam: sohasem szabad félelemből, nyomás hatására emigrálni. Ilyen döntést csak szabad emberként hozhatok.

— Sokan elmondták már, hogy az író külföldön új helyzetben találja magát, sok kérdést újra meg kell válaszolnia. A lengyel emigráns irodalom például különböző módon variálja a lengyelség szükségszerű túlhaladásának problémáját. Netán korlátozta vagy fékezte-e lengyel mivolta Michniket Franciaországban vagy szlovén mivolta Jancart Amerikában?

MICHNIK: Sohasem voltam olyan helyzetben, hogy el kellett volna felednem lengyel identitásomat vagy bármiképpen ki kellett volna szakadnom a lengyelségből. Ez az identitásom, szellemem, személyiségem, gondolkodásom lényegi eleme. Nem gondolom, hogy az európai integráció folyamatában kultúrák tűnhetnének el. Ha tartanom kellene ilyesmitől, minden erőmmel szembeszállnék ezzel a tendenciával. Véleményem szerint a nemzeti kultúra gazdagságot jelent, és — talán nem tipikus, amit mondok — a lengyel kultúrához való kötődés, a benne való otthonosság számomra mindig az erőforrást jelentette. Nyugatiakkal, franciákkal, amerikaiakkal való találkozásaim alkalmával ez adott nekem mindig erős hátországot, vagyis soha semmiben sem korlátozott. Egy dolgot tanultam meg Gombrowicztól: nem létezik provinciális kultúra, csak provinciális emberek vannak. Csak az olvasók lehetnek provinciálisak, a kritika lehet provinciális, az irodalmi élet, az egyetem, de az irodalom — ha tudjuk olvasni — soha.

JANCAR: Amikor először töltöttem fél évet Amerikában, nem sokat foglalkoztam Szlovéniával. Amerikát akartam felfedezni. Aztán amikor másolízben jártam ott, kifejezetten kerestem a szlovéneket, hogy lássam milyen annak az embernek a helyzete, aki külföldön él. Explicite bizonyára egyáltalán nem foglalkoznék a szlovén kérdéssel, ha ez nem vona szüntelen blokád alatt, ha Szlvénia normálisan szervezett közösségként élne, ha nem volna állandóan bajban, konfliktusban e lérdés megoldásának blokádja közepette, mivel e blokád frusztrálja az embereket, és megváltoztatja természetüket.

MICHNIK: Szokatlan módon a lengyel szellemi elit számára a nacionalizmus olyan primitív dolog, hogy egyáltalán nem foglalkoznak vele. Megkérdeztem Miloszt, miért nem a nacionalizmussal foglalkozott és miért a kommunizmussal. — A nacionalizmus annyira primitív, hogy nincs mivel vitatkoznom — hanzott a válasz. Ez szerintem nagy hiba. A nacionalizmus olyan csapda, amellyel szemben védtelenek posztkommunizmusban élő népek. Olyan sokáig korlátozták nemzeti identitásunkat, annyit kellett érte harcolnunk, hogy most mindent behabzsolunk, a mérget is.

JANCAR: Nálunk minden a nemzet puszta fennmaradásának rendelődött alá. A szlovének számára rendkívül szerencsétlen módon irodalmunk helyettesítette a nemzeti identitást, és ez blokkolta az irodalmat. Tudjon nacionalizmusunk kikezdés árulást jelentett, mivel azonnal a nemzet fennmaradását kérdőjelezi meg, mely nemzet egyik napról másikra megsemmisülhet. Kundera azt mondja, az angol himnusz lenről és a nemzet nagyságáról szó, míg a lengyel himnusz úgy kezdődik, „Jeszcze Polska nie zginęła...", azaz még *idáig áttekinthető polarizálódásának. Megkérdezik-e önamguktól, mi az új szerepük a jelenben és a jövőben?*

JANCAR: Véget ért egy kor, és előttünk a kérdés, világos-e számunkra is, hogy valóban véget ért. Úgy gondolom, sokakban tovább él a meghosszabbított ellenzékiség, a moralizálás, valójában pedig szembesülni fogunk vagy már szembesültünk is az új kérdésekkel. Vége a morális tartásnak, amely integrált bennünket, és vár bennünket a nyugati civilizáció igen súlyos kihívása, mely civilizáció más szabályok szerint fejlődött, vár a szakma, a szakosodás korszaka, és így tovább. Szokatlan helyzetben vagyunk, részben a tegnapban, részint már az új időben. Kérdés, elégségesen reflektálunk-e az új helyzetre.

MICHNIK: Szüntelenül az új helyzeten gondolkodom. Mi lesz azzal az értelmiségi formációval, amelyhez tartozom, mi lesz a demokratikus ellenzékkel, az ellenzéki mozgalommal? Elgondolkodom, vajon bizonyos formáció egy bizonyos pillanatban nem meríti-e ki történelmi szerepét? Valaha szoros kapcsolat állt fenn a vallás és politika, egyház és állam között, s ezeket szét kellett választani, mint ahogy később szoros volt a kapcsolat irodalom és politika között, és most ezt kell szétválasztani. Ezért most mindannyian azon kérdés előtt állunk, hogyan kell tovább élnünk, hogyan vállaljunk elkötelezettséget a politikában, és hogyan maradjunk meg a kultúra emberének, hiszen az ellenzéki formáció kulturális jellegű volt, és ez igen fontos ismérv.

JANCAR: Nálunk szinte kizárólag így létezett.

MICHNIK: Most arról beszélünk, hogy Nyugatra tartunk. De nem arra a Nyugatra, amely nyugatra fekszik, hiszen mi más miliőből származunk, más az életrajzunk, a történelmünk, a piacunk is más törvények szerint működik. Itt kell megemlítenem, hogy véleményem szerint fennáll az iráni forgatókönyv veszélye, vagyis hogy ami történt, konzervatív forradalomba csaphat át, olyanfajta antikommunizmusba, amely nem az előre vezető utat, hanem a regressziót jelenti. Ez történt Grúziában, ahol a grúz kommunizmust felváltotta a grúz feudalizmus. És ez a legalapvetőbb kérdés az értelmiségi és az író számára. A nacionalizmusokra, a populizmusra gondolok, a tekintélyelvűség szindrómájára, amely nagyon is élő a Balkánon, és mindenütt tapasztalható ez a balkáni vonás. És végül ott a nagy kérdés, amire ma még nem találok választ. Vajon az itteni differenciálódás nyugati típusú lesz-e? Nem tudom. Ami a politikát illeti, egyelőre mindezekben az országokban egy maskarádét látok, és ez nem politika. Vagy a háború előtti viseletbe öltözünk, vagy a nyugat-európaiba. Lengyelországban tíz kereszténydemokrata párt létezik. Lengyelország katolikus ország, és itt jó, ha az ember keresztény. És jó, ha demokratának tartják. Úgy érzem, itt a dolgok lényege. A modernizációhoz való viszonyban. Abban, hogy merre tartunk. Lengyelországban már elkezdődött ez a vita. Sok, egyházhoz kötődő ember azt mondja: mi az, hogy Európa? Mi nem akarjuk Európát! Európa a pornográfia, a válás, az abortusz, a kábítószer...

JANCAR: — ...a homoszexualitás, a fogyasztói mohóság...

MICHNIK: — ...a demoralizálódás... mi nem akarunk semmiféle Európát — valójában a keresztény Európát. Ez lesz a valódi vita.

JANCAR: Beleláradtam már abba, hogy mindenki Európáról beszél. Mindnyájan Európába tartunk — nagy blabla ez, elviselhetetlen sztereotípiává változott. Van viszont egy másik tapasztalatunk. Szlovénia mindvégig nagyon közel volt Európához, bevált civilizációs kapcsolatai vannak vele — másrészt viszont megsemmisítették politikai életét, katasztrofálisak voltak a morális defektusok, amiket itt kellett viselni. Kialakult a korrupció, az opportunizmus teljes rendszere. És ha most ezzel lépünk Európába, mint egy sztereotípiába, akkor magunk sem lehetünk egyebek sztereotípiánál. Mivel más a tapasztalatunk, ki kell választanunk, mivel érkezünk oda, és mivel fogunk ott találkozni. És ezekre a kérdésekre valójában senki sem felel, mert már belebonyolódtunk a politikai harcokba. Az a helyzet áll elő Szlovéniában, mint a második világháború kezdetén: kialakul az úgynevezett klerikális és liberális blokk. Ami valójában példátlan leegyszerűsítés, mivel az emberi élet mindig sokszínűbb volt.

Nagy kérdés, és ez túlságosan keveset foglalkoztat bennünket, vajon a Nyugat-e az egyetlen lehetséges ideál, amelyhez a peremterületekről törekszünk? És mi vajon mit adhatunk ennek a Nyugatnak?

MICHNIK: François Mauriac írja valahol, hogy Franciaországot az a vita osztja meg, amely a hugenották és a katolikusok között zajlik az egész francia történelem folyamán.

JANCAR: 1945 végén ez a vita rettenetes mészárlásokhoz vezetett Szlovéniában. A liberálisok jobbára a kommunistákkal tartottak, a Felszabadítási Fronttal, a klerikálisok a másik oldalhoz csatlakoztak, és ez összecsapásokhoz vezetett. És ez a liberoklerikális szimplifikáció megbénította a politikai életet, mivel nem a való életen, hanem az ideológiákon alapult.

MICHNIK: Ez a viták egy másik verziója, ezt mi is ismerjük valamennyi lengyel pártnál. Okcidentalisták—szlavofilek, urbánusok—ruralisták, ezek csak változatai a vitának. Győzzön-e a nyugati toleráns piaci civilizáció a pornográfiával, fogyasztói szellemmel, homoszexualitással, mint a fordulat feltétlen árával? Ha mentesülni akarnánk e negatív következményektől, félő, hogy megfojtjuk a parlamentáris demokráciát, az emberi jogok alapelvét stb. Lengyelországban is ez történik. Noha e blokkok nem relevánsak a maguk különbségeivel, ezek uralkodnak mindenekfelett. Nem tudom, miért, de így van Oroszországban is. Néha nagyon eltérő politikai áramlatok egybeolvadása következik be. A politikai megoszlás azonban más. Lengyelországban a liberálisok bizonyos része Walesát támogatja a klerikálisokkal együtt. Ez a koalíció azonban szétesik a leggyengébb fuvallatra, s a liberálisok velünk tartanak, akik pedig ma a demokratikus unióban foglalnak helyet, a klerikálisokhoz fognak csatlakozni. És ez nem politikai kérdés. Inkább kulturális minta. Ez rendkívül mélyen gyökerezik, mélyebben, mint a politika; ez a világról való elképzelések miként je. E felosztásban én kétségkívül liberális voltam, de életem felét annak szenteltem, hogy eltűnjenek ezek a felosztások, mivel léteznek másfélék is. Mégis mindig ez a megosztás bukkan fel. Itt nem arról van szó, ki a katolikus és ki nem, mivel a katolikusok is megoszlanak a két szárny között. Nem tudom, miért, de Lengyelországban mindig megvolt ez a megosztottság: nemzeti demokrácia — belvederi tábor, a Piastok Lengyelországa — a Jagellóké, konzervatívok — reformisták a 18. század végén. Folyton ez volt, ez kapott különféle politikai megtestesülést. Ez a mentalitás.

JANCAR: Ha Kelet-Európa definiálni tudja, hol halad ma a határvonal modernizmus és konzervativizmus között, ez talán valami újat hozhat. A mi helyzetünk valóban eltér a nyugat-európaitól. A kommunizmus nagyszabású mozgalom volt, bármily rossz véleménnyel vagyunk is róla. Mély nyomokat fog hagyni. Egész életünket benne éltük le. Ezért nem lehetséges visszatérés a régi politikai megosztottságba, valami másnak kell történnie. A legrosszabb pedig az lesz, ha egyik vagy másik fél is hozzákezd a történelem átdolgozásához, vagyis a pártelvű interpretációhoz, hiszen egyik vagy másik politikai irányzat hordozói mindig megpróbálták kisajátítani a történelmet is. A liberálisok a szlovén protestantizmust dicsőítették, a klerikálisok pedig azzal vágtak vissza, hogy a katolikus egyház tette a legtöbbet a szlovének kulturális, sőt gazdasági felemelkedéséért. Valójában gyümölcsöző volt a protestáns —katolikus konfliktus. A protestánsok veszítettek, de kitűnő szövegeket, fordításokat hagytak maguk után, a katolikusok „győztek", és szükségszerű belső átalakuláson mentek át. Az igazság tehát jóval bonyolultabb, mint ahogy azt a történelem hódítói próbálják nekünk bebizonyítani. A mai is, mivel az ember élete, társadalmi és kulturális aspirációi nem függhetnek a mindenkori politikai fordulatoktól és a bénító pártharcoktól. A holnapi politikusoknak jóval szerényebbeknek kell lenniük a maiaknál, akik még mindig a világ megváltoztatásán fáradoznak. És idővel nekünk is kevesebbet kell moralizálnunk és sokkal többet vitázni, gondolkodni, érvelni. A pártélet ugyanis szükségszerűen össze fogja szűkíteni a független szellemiség terét.

Gállos Orsolya fordítása

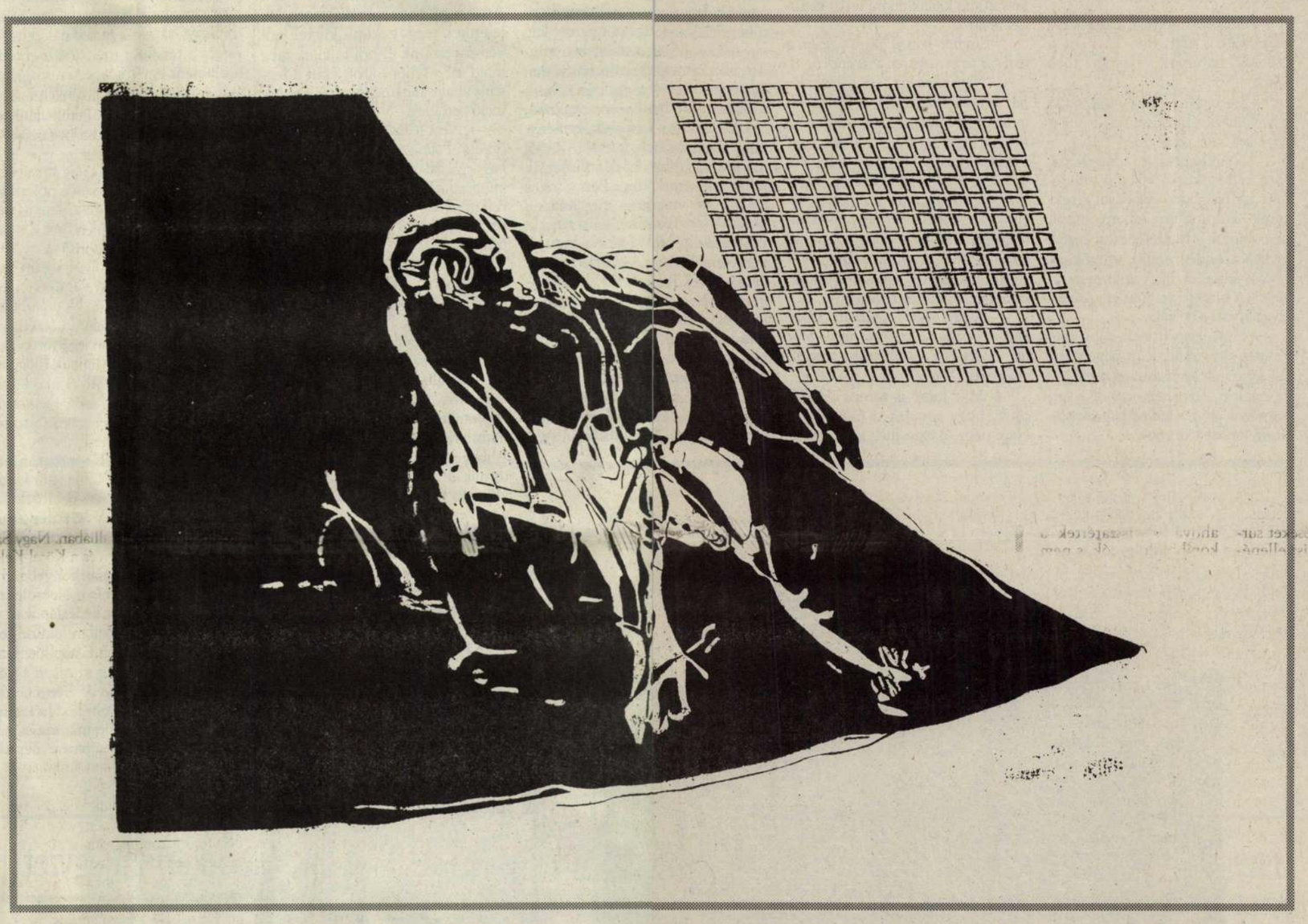

TV-tévé: a harmadik lehetőség

Másként nem lehet, csak bátorsággal

A városi, falusi, kerületi kábeltelevízióknál — összesen száztíz helyen — minden héten izgatottan várják a futárt a TV-tévé kazettáival. Terjesztési módszerük ilyen pofonegyszerű: a műsoraikat kazettára veszik, sokszorosítják és kézbesítettek. A címzetteknek fizetni sem kell érte.

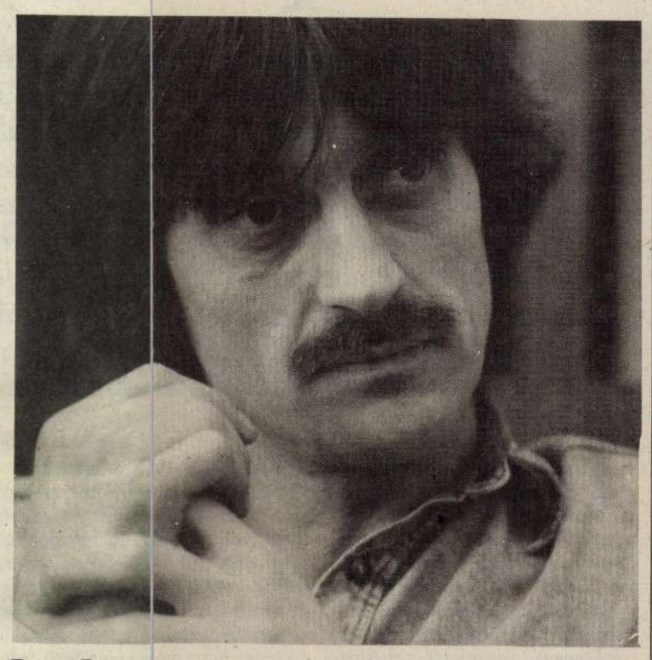

Rózsa Péter FOTÓ: SZIGETI TAMÁS

— Ahhoz képest, hogy milyen csöndben indultak el, hamar népszerűek lettek. Mit szól a konkurrencia? — kérdeztük Rózsa Pétert, a TV-tévé főszerkesztőjét.

— A szakmában sokan drukkolnak nekünk, függetlenül attól, hogy hol dolgoznak. Érzékelik, hogy ráléptünk egy nagyon kockázatos útra. A TV-tévé működtetése ugyanis valóban kereskedelmi tevékenység, meg kell termelni hozzá a pénzt. Függetlenül vágtunk a munkába minden olyan szakmai áramlattól és gazdasági körtől, amely valahogyan manipulálhatna. Lassan már kezdünk is mutatni valamit: nem csak másoljuk a bevált televíziós sémákat, hanem kialakítunk új, nézhetőbb formákat is. Keressük a magunk stílusát, arculatát. Ez sokkal nehezebb, mint gondoltuk volna: bennünk vannak a régi reflexek, a szokások.

— Végül is a TV-tévé műsorai nagyon hasonlítanak a „nagytévé" műsoraira, még ha érdekesebbek is. Márpedig a külföldi tapasztalatok szerint hosszú távon csak azok a kereskedelmi csatornák tudnak talpon maradni, amelyek egészen mást nyújtanak, mint amit a közszolgálati tévé.

— Valószínű, hogy ez nálunk is így lesz. Nálunk is el fog vérezni az, aki egyszerűen másol. Mi még időben vagyunk, nekünk szerencsére még kedvez a helyzet. Nálunk még nagyon-nagyon szűkös a választék. Magyar nyelven jószerivel csak az állami televízió létezik. Mire a harc kialakul és kiélesedik, és mi is eljutunk oda, hogy egyszer majd napi műsorkészítők leszünk, élő lebonyolításban sugárzunk, addigra már felmutathatjuk a másságunkat. Ebben a pillanatban még valószínűleg azt tartja számon a néző, hogy van egy új, egy harmadik választási lehetőség. Még nem látjuk előre, hogy mikor jön el az idő, amikor döntenünk kell, hogyan folytatjuk, és esetleg vállalnunk kell, hogy rétegtelevízió legyünk, mert csak úgy tudunk majd a piacon megélni.

—Úgy hangzik, mintha mindezt valahol a távoli jövőben látná. Pedig az események a médiatörvény megszületése után felgyorsulhatnak.

— Arra rendezkedtünk be, hogy talán még nagyon-nagyon hosszú ideig marad ez a manufaktuális módszer, ahogyan a kazettáinkat előállítjuk. Annál inkább, mert bevált, jól működik, csak az a gond, hogy nem tudunk a jelenleginél több kazettát másolni, pedig egyre érkeznek az igények. Időlegesen szelektálnunk kell, csak a nagyobb vevőhelyeket tudjuk kielégíteni. Utálatos, diszkriminatív dolog — anyagi okai vannak. Tizenöt-húsz hely kénytelen várakozni, remélem, már nem sokáig. És mindenképpen elindulunk a közeljövőben egy harmadik adásnappal is.

— Ez azt jelenti, hogy gazdaságos a vállalkozás? Bejött a számításuk?

— Megkockáztatom, hogy igent mondjak, habár ez olyan ország, ahol pillanatnyilag a legnagyobb kavarodás van a számlák kiegyenlítése körül... Mindenki mindenkinek tartozik, mindenki sorban áll a pénzéért, hogy azután fizethessen annak, aki az ő pénzére vár. Ebben a körben mi is benne vagyunk. Ilyen helyzetben nem lehet másként előrelépni, mint bátorsággal. Akkor is fejlesztünk kell, ha kényes egyensúlyban vannak a kiadások és bevételek.

— A legtöbb bevételt a reklámok hozzák. Ellen tudnak állni a kísértésnek?

— Szigorúan tartjuk magunkat a tízszázalékos arányhoz. És nem is örülnék, ha ennél valamiért több lenne.

— Viszont a TV-tévé megszakítja a játékfilmeket a reklámmal, amire a nagy tévé sem „ vetemedett".

— Nem panaszolta idáig senki. Meg kell szokni, a világon mindenütt így működik. Ráadásul igyekszünk kulturáltan lebonyolítani, nem vágjuk a filmjelenetek közé a reklámot, hanem adunk a nézőknek egy kis szünetet. Ha valaki nem kíváncsi a hírdetésre, ihat egy kávét, elvégezhezi a dolgát...

— Most, hogy itt ülök a TV-tévé Pasaréti úti székházában, amely egy elég lepusztult barakkban található, az az érzésem, hogy nem igaz az a hír, hogy önök egészen kitűnő műszaki feltételek mellett dolgoznak.

— Semmiféle csúcstechnika nincs a birtokunkban. Más kérdés, hogy elindult egy beruházás, amelynek során egy korszerű tévéállomást szerelnek fel. A mostani technikánk teljesen átlagos. Felépítettünk itt a Pasaréti úti filmgyár egyik ipartörténeti műemlékszámba menő részében — ez volt az első napfényműterem— egy kéthelyszínes stúdiót. Ez látható a kazettákon. Közvetítőkocsi segítségével rögzítjük az itt készülő felvételeket. Az utómunkálatok fönn, a Filmlabóratórium Vállalat területén, a Hunasonic nevű cég egyetlen kis stúdiójában készülnek. De ebben a szörnyű barakkban már nem sokáig dolgozunk, március végefelé elkészül a végleges helyünk a Budakeszi úton. Ott egy komplett, önálló adások lebonyolítására alkalmas stúdió kialakítására is sor kerülhet majd.

—Eszerint hosszú távon mégsem a kazettás terjesztésre rendezkednek be..?

— Nem akarunk sem kábelhálózat, sem adótulajdonosok lenni. Mi műsorokat szeretnénk készíteni. Ez miként kerül terítésre: kábelen vagy a frekvenciamóratórium feloldása után egy kijelölt frekvencián, az attól függ, hogy mire lesz lehetőségünk. De a médiatörvény elkészültéig sem akarunk tétlenül várni, mi addig is tenni akartunk valamit. Végül is működünk, bemutatkoztunk, valamivel máris jelen vagyunk.

— Amiről már megemlítette, hogy csak előkészület a későbbi, önálló profilú TV-tévéhez... Milyen lesz az igazi, a végleges TV-tévé?

— Már most is fontos jellemzőnk, hogy rövidek a műsoraink. Napi négy órában meg sem engedhetnénk magunknak monstre adásokat. Ennek nagyon jó utóhatásai vannak: fegyelmezi a műsorszerkesztőket. Ha valaki tizenöt percet kap egy műsorsorozatra, amelyben minden alkalommal globális társadalmi jelenségekkel kell foglalkoznia, mint a Szociofotó című sorozatunkban, akkor kénytelen feszesnek, keménynek, tényszerűnek lenni. Amiből máris kialakulhat az új stílus egyik jellegzetessége. Nincs benne okos ember, aki magyaráz, még néhány okos, aki vitatkozik... Csak a tények. Ezt máris értékelik a nézők. Vannak másféle stíluskereső kísérleteink is. Például Frei Tamásé, aki egyre színvonalasabb műsort készít Politikai billiárd címmel. Ebben a műsorban mindig van egy főszereplő, aki különböző szituációkba kerül, különféle helyzetekkel szembesül, kellemes, oldott körülmények között. Ezek olyan részeredmények, amelyek jól jelzik, hogy mi felé haladunk. Azt, hogy rétegtelevízió leszünk-e, szerintem még korai lenne eldönteni. Attól függ, hogy a médiapiacon kik jelennek meg, nekünk kikkel kell versenyeznünk és hol találjuk meg majd azt a fehér foltot, amit a legszínvonalasabban éppen mi tudunk majd betölteni.

— Nem félnek tőle, hogy a Szociofotó, Politikai biliárd és a többi — még legalább ötféle hasonló belpolitikai műsorral jelentkeznek — nem vonzanak majd elég hirdetőt? Hogy amint lehet, elpártolnak majd népszerűbb programokhoz?

—Mi is arra törekszünk, hogy emelkedjen a nézettségünk. Mi sem mondunk le a populáris műsorokról, csak meghúzzuk a határt a jóízlésnél.

—Bíznak benne, hogy a magyar közönségnek ez nincs is ellenére?

—Egyáltalán nincs ellenükre. A látványos, népszórakoztatónak szánt bugyuta műsorok egy idő után kibírhatatlanul unalmasak lesznek. Ahogy nagyon mulandó az égi csatornák divatja is. Az emberek egy idő után nem szeretik, ha nem értik a szöveget. Márpedig nálunk a nézők többsége csak magyarul ért. Erre azért lehet alapozni.

— Mikor indul a harmadik napi műsoruk? Hasonló lesz a műsorszerkezete a mostani kettőhöz, vagy valami meglepetéssel készülnek?

—Hadd maradjon mindez egy kicsit még titokban. Nem szabad jóelőre kikotyogni semmit, mert lecsap a konkurrencia.

— Nagyon sokat ígérően mosolyog!

— Maradjunk abban, hogy még a tavasszal minden kiderül.

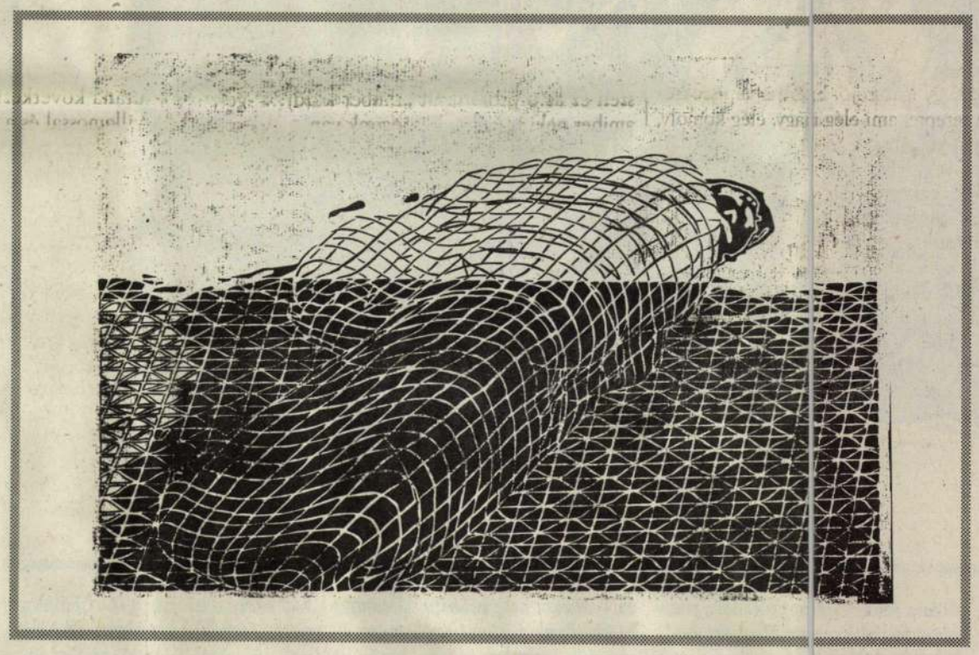

Londoni levél

Zsazsa memoárjai

Molnár Úridivat című vígjátékában hallható a szerzőre jellemző poén, valahogy imígyen: „Szép nő" — mondja az egyik szereplő. „Szép, szép — csak már régen szép" — vágja rá a másik. Így vélekedhetünk hollywoodi üdvöskénkről, Zsazsa Gáborról is. Nem az a baj, hogy hetvenhatodik évébe lépve még mindig szép, hanem az, hogy ebben a tisztes korban még mindig szexbomba szeretne lenni. Ehhez azután a kozmetikai sebészet és vegyészet minden eszközét igénybe vette, bár az utóbbi években tévészereplései alkalmával tiltja, hogy közel hozzák arcát a képen. Világkörüli ismertségét napjainkban főleg ezeknek a beszélgető karosszék-műsoroknak köszönheti, hiszen színésznőként — hiába állítja, hogy ez a nagy ambíciója — igen szerény tehetséggel áldotta meg a Jósten. A tévékamera előtt szereplő Zsazsán egyrészt azt kellene csodálnunk, hogy korához képest még mindig milyen szép (s csodálatunk e téren rohamosan csökken), másrészt az aranyköpésein szórakozhatunk, melyek rendszerint messze túl jók ahhoz, hogy ne éljünk a gyanúperrel: nem ő ötlötte ki őket, hanem pénzért vásárolja a poénokat. (Egyszer például megkérdezték, ért-e a háztartáshoz. „Nagyon is" — válaszolta Gábor Zsazsa. „Valahányszor elválok, megtartom a házat.")

Ha nem jó színésznő, mitől híres? Zsazsa egyike azoknak — ez főleg amerikai specialitás —, akik attól híresek, hogy híresek. Most eljött számára az alkalom, hogy bebizonyítsa: nem csak filmsztárként gyenge, írni se tud. Angliában a minap jelent meg ugyanis némi segédlettel összekalapált önéletírása „One Lifetime is Not Enough" — Egyetlen élet nem elég címmel. A nyelvi és stilisztikai nehézségeken egy Wendy Leigh nevű írónő úgy-ahogy átsegítette, de azon nem változtathatott, hogy Zsazsa Gábor másról sem tud fecsegni, mint üres életéről, kilenc férjéről, rengeteg szeretőjéről és arról, hogy kikkel ment vagy kikkel nem ment ágyba.

Emlékezetem szerint több mint harminc évvel ezelőtt volt már hasonló kötete az (élet)művésznőnek, akkor Gerold Franknek mondta tollba a kalandjait és az a „My Story", azaz Történetem című könyv többet árult el pályája kezdetéről. Váci utcai körökben úgy hírlett, hogy a szép ékszerészné, az igen csinos — és Amerikában még mindig élő — Gábor Joli azzal a tanáccsal látta el három süldő lányát: Magdát, Zsazsát (Sárit) és Évát századunk harmincas éveiben, hogy tőle örökölt szépségüket kamatoztassák bátran a férfiaknál, feltéve, hogy az illető híres vagy dúsgazdag. Zsazsa a tanácsot már tinédzserként megfogadta. Tizenhét éves korában hozzáment egy Budapesten szolgáló török diplomatához. Ankarában Kemál Atatürk kegyeit is elnyerte. Róla a mostani memoárban ezt olvashatjuk: „Isten volt, aki imádott engem. Őutána mindig azt kerestem, ki lehetne az Isten, aki elhomályosítaná emlékezetemben az ő nagyszerűségét."

És aki keres, talál. Míg húgából, Gábor Évából Amerikában élvonalbeli színésznő lett, Zsazsa a nőiességére bízta sorsát, és elfogyasztott kilenc férjet, közöttük két arisztokratát, három milliomost és egy filmsztárt. Hetediknek férjhez ment ahhoz a gazdag ügyvédhez, aki a hatos számú férjtől való válását bonyolította le. Memoárjában írhatott vagy diktálhatott volna élettapasztalatából leszűrt érdekes dolgokat, de ehelyett vagy nevekkel znoboskodik, vagy férjei és szeretői szexuálkarakszerisztikájával foglalkozik. A texasi szállodamilliárdos, a török diplomata után következő Conrad Hilton például „csodálatos, rafinált és mesteri ágytárs volt", aki bájos nejét időnként ütötte, mint a répát. Bosszúból Zsazsa — igaz, már akkor, mikor viszonyuk hidegült — megcsalta őt a saját mostohafiával, az ifjabb Hiltonnal. A másik milliomos, Jack Ryan se lehetett utolsó, aki miután elvette Zsazsát, megtartotta a házban a régebbi feleségét, plusz két szeretőjét is. (A házhoz tartozott egy fekete szőrmével bélelt kínzókamra.)

A nagy szerelmek sorában fontos szerepe volt a filmsztár amorozó George Sandersnek („Ha újra kezdhetném az életet, minden percemet neki adnám"), de azért javában csalta őt a korszak playboy-királyával, Porfirio Rubirosával. Jelenleg Zsazsa Gábor afféle hercegné, ha zűrös múltú férje hercegi örökbefogadása körül valóban minden olyan rendben van, mint állítja.

A háromszáz oldalas könyvben nagy partikról olvashatunk, ékszerekről, a Dzsingisz kán nevű ölebről, kinek az üdvözletével karácsonykor úrnője külön küld szét képeslapokat. A kutyuli-mutyulik felsorolása azonban megintcsak ágykalandokhoz vezet: megtudhatjuk, hogy a művésznő részesítette kegyeiben Chaplint, Frank Sinatrát, a James Bond hős Sean Conneryt, ám elutasított olyan ágyába kéredzkedőket, mint John F. Kennedy, Marlon Brando és Greta Garbo. Conneryről gyönyörűen nyilatkozott Zsazsa. Azt mondta: „Ha tizenhét éves koromban ismertem volna meg, hozzámentem volna, ma is együtt élnénk és tíz gyerekünk lenne." De akkor az angol filmszínész még elemibe járt.

SÁRKÖZI MÁTYÁS

Sikerfilmjegyzet

Vérre szomjazunk?

Régi szép, klasszikus westernekben, fantasztikus történetekben, krimikben a szerzők aggályos gonddal figyeltek arra, hogy alaposan indokolják: ki miért gonosz, miért követ el bűnt. Ma már ez ósdi, tempótlan pepecselésnek számít. Mostanság úgy in medias res, durr bele tanácsos gonosznak lenni a fimvásznon. Különben a néző már be se megy. Az például jó kezdés — mint A vadak urában — hogy ha bombázó testű, de szörnyszülött fejű ifjú hölgyek egy fortyogó üst körül magukat extázisba lovalva azt kiabálják, hogy vérre szomjaznak. Ez így rendben van, legalább nem alszik el rögtön az elején a nagyérdemű.

A békebeli Agatha Christie-nél még egy-két hulla fölött töprengett a minden lében kanál vénkisasszony, Miss Marple. Sőt néha még fel is izgatta magát ilyen csekélységeken. Ma rengeteg hulla jár a pénzünkért, a publikum hullaigénye rohamosan növekszik.

Sőt, az sem rendes dolog már, ha a holttestek csak úgy egészben ott fekszenek kiterítve. A valódi háborúk egyenesben közvetített tévé-mozizásán edződött szemek több bizonyosságra vágynak.

Ezért tanácsos a szétlöttyentett agyvelők, kifordult belek, leszakadt testrészek aprólékos és körültekintő bemutatása. Ebben az esetben megengedhető némi komótosság, nem baj, ha a film kötelezően száguldó irama kicsit lassúbbra vált, fő az alaposság. Az ilyen jelenetekben mindenféle művészi hajlamok is kiélhetők, különböző színekben és formákban, izgalmas beállítású plánokban kavaroghat az ocsmányság. A vérszegény és ósdi Hieronymus Bosch alaposan le van pipálva. Meg szegény megboldogult Passolini is, akit megszámlálhatatlanul támadtak mindenféle disztingvált finomkodók, hogy micsoda disznóságokat kavarogtat össze-vissza a filmvásznon. Csakhogy az a helyzet, hogy az emberiségnek nemcsak a hullaigénye, hanem az ocsmányságigénye is nőttön nő.

Don Coscarelli rendező amerikai borzalomgyűjteményében tanúságot tesz arról, hogy alaposan érti az idők szavát. Van a filmben „tömegtrancsír" bőven.

De ami ebben filmben történik, az igazán nem megszokott, sőt, egyenesen megrendítő. A főhős ugyanis sír. Pedig nem amolyan nyápic anyámasszony katonája. Csak úgy dagadnak rajta az ízmok, nem is nagyon hord ruhát, hogy mindenki láthassa. Szívszerelmén is bőven domborodik minden, ott ahol kell, csak az a baj, hogy még nem tuti a parti, ezért ő is elpityeredik. Itt aztán megcsodálható a lélekábrázolás netovábbja. Alaposan kiviláglik, hogy nem holmi piff-puff, dirr-durr közönségcsalogató, kasszatöltő kommerszről van szó. Itt megmutatják az érző szívet is, ami úgy dobog, hogy csak na! Sőt, a mindenféle harci herkentyükkel szemben győz a tiszta természet. A jó ügyet diadalra segítő vadállatok szolgálják a főhőst, aki — mondanom sem kell — tökéletesen ért a nyelvükön. Maugli, A dzsungel könyvéből irigykedhet rá piszkosul.

Csak az a baj, hogy az egyik kis barát, egy borz, — vagy valami ahhoz hasonló — bizonyos Fürge, miközben megmenti a főhős életét, és segít elparentálni a főgonoszt, maga is meghal. De neki is volt ám egy párja, és a film végére megkölykedzik, így aztán helyre van állítva az egyensúly. Lehet örülni annak, hogy a puszta erő és ügyesség, na meg a jószándék győzedelmeskedik, lehet szép, csókos, szerelmes happy end.

De ezzel még nincs vége — fenyegetőzik azon nyomban egy tolakodó felirat. Reklám jön íziben: nagyvárosi forgatagban látjuk viaskodni az olyannyira hozzánk nőtt szereplőket. Megnyugtató látni, hogy nyáron jön ám a folytatás.

B. G.

Chikán Bálint:

A halhatatlanság mulandósága

Az Árkád Galériában rövid emlékkiállítása volt Ady József grafikusművésznek, egy olyan alkotónak, akinek tragikus és rövid élet adatott, s félő, hogy életművére is hasonlóan mostoha sors vár, félő, hogy mélyen értékén alul épül majd be képzőművészetünk képzeletbeli múzeumába.

Nem csak arra gondolok, hogy a magyar képzőművészet alkotói eleve hátrányban vannak nyugati kollégáikhoz képest, elsősorban az országok közötti információs infrastruktúra különbözése miatt. Ezért van, hogy míg Raoul Dufy „megfizethetetlenül" világhírű, addig a nála kvalitásosabb Czóbel Bélát nem ismeri a világ. Ez minden magyar alkotó sorsa. Ady József esete azért hátrányosabb az átlagosnál, mert miután Erdélyben élte le fiatalságát, Magyarországon csak másfél év adatott neki a kiteljesedésre. Ennek következtében halálakor itt még nem ismerték, otthon, Erdélyben pedig, — hiszen nem a zsögödi Nagy Imre-féle piktúrát művelte — avantgárdként kicsit időszerűtlennek tartották: „nem erre van most szükség..." Ezért is kellett átjönnie. Mivel szellemi társai, azok akikkel egy generációba tartozott, azok, akikkel „azonos jelentésű nyelvet beszélt" , már mind elhagyták az országot.

Azt, hogy Ady József kiváló művész, csak kevesen tudjuk. Hiába volt négy kiállítása életében, három Kolozsvárott, s egy Kaposváron. A kolozsvári csendes helyi hírlapi reflexiókkal, a kaposvári még csendesebben telt el. Ez illett a művész életmódjához: befeléforduló, visszahúzódó ember volt. Ezért leginkább a hajdani marosvásárhelyiek, a hetvenes évek elején a Tutun kávéházban eszmét cserélők tudják értékeit. Ady József így emlékezett azokra az időkre: „Ott készült, fortyogott a művészet. A beatkorszak koncentrált környezete volt, ahol a tudatunkba betört a dzsessz. Ott jöttek össze az emberek. Ez a szó: összejönni egy nagyon lezser, de nagyon szoros formát is jelent. Mert összejönni annyi, mint bepottyanni valahová, teljesen véletlenül, szabadon, de azt is jelenti, hogy kizárásos alapon ott és csak azokkal jövök össze, akik számomra érdekesek, vagy ahol aktív környezet adódik. Vári Attila, Szabó Zoltán, György Csaba, Pénzes Gyuri... A szeku a Tutunt bezáratta. Vituskán Gyuri könyvet akart írni róla, nagy anyagot gyűjtött össze, hogy a misztikumát feltárja. De nem tudott mit kezdeni az anyaggal. A Tutun, az egy hangulat."

Azután Kolozsvár következett, a főiskola. Itt Bretter György volt rá nagy hatással, s a körötte lévő majdnem kortársak: Tamás Gáspár Miklós, Szőcs Géza, Ágoston Vilmos. „Bár ez még mindig a lázadás korszaka volt életemben, Bretter György olyan személyiség volt, akire képes voltam fölnézni. Olyan lehengerlő volt, meggyőző, vagy a lezsersége, vagy ahogy a tantárgyait tanította, vagy ahogyan a diákokkal viselkedett, hogy a teológiáról rendszeresen átjöttek a marxista kurzusaira, mert Bretter Györgyöt hallgatni valami fantasztikus élmény volt."

És a főiskola után jött a nyomor. Először egy pince, azután egy nyolc és fél méteres „lakás" (itt látogattam meg először s győződtem meg rajzainak, metszeteinek kvalitásáról, s műveit a csap alatt lévő heverőjének ágyneműtartójából vette elő...).

Amikor elindult az Exodus, nem tudott dönteni: maradjon, vagy jöjjön. „Sodródás a semmi felé" — mondta, vagy „nem szabad akaratú döntések voltak ezek, hanem egyszerűen történetem — ahogy Berg man mondja". Végül 1990. januárjában, a „forradalom" utáni szabadabb időkben átjött, s a márciusi marosvásárhelyi események miatt maradt. Új barátra, sőt alkotótársra lelt: a magyar képzőművészet „futóművésze", Csorba Simon személyében, aki műtermébe befogadta, s ezzel lehetőséget teremtett számára, hogy létrehozza életműve újabb szakaszának műveit. Pár hónapos lendületes munka, s a kaposvári közös kiállítás után érte a megdöbbentő diagnózis: fehérvérűség! Már csak hónapjai vannak...

Az Árkád Galéria kiállítását a Képző- és Iparművészek Szövetségének kiállítótermében Csorba Salamon, s a művész utolsó hónapjainak önzetlen múzsája, szeretető társa, Rapp Éva rendezte meg. A bemutatott művészet a látogatók számára egyértelműen bizonyította: a kelet-európai értelmiség utóbbi évtizedeinek létállapota, kiszolgáltatottsága, kilátástalansága magas művészi szinten fogalmazódott vizuális üzenetté Ady József tevékenysége során . Ám a tárlatlátogatók jobbára a régi és új barátok voltak, tehát olyanok jöttek el, akik ezt már korábban is tudták. A nagy kérdés továbbra is megoldatlan: hogyan őrizhető meg a jövő számára az életmű úgy, hogy Ady József „fényes csíkját" azok is láthassák, akik, ha elveszítik üzeneteit, nem is tudhatják, mit veszítenek, de hogy a találkozhatnak vele, magasabbra helyezik majd, mint sok ma nagyra becsült alkotóét.

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

MAGYAR IFJÚSÁG
1982 DEC 10

1021

Ady Józsefnél Kolozsvárott

Egy hideg, esős hét után végre kisütött a nap. Télikabátom, mely ötödik napja nem került le rólam, most melegnek bizonyult. A napfény, a jó idő sétára invitált, a kabát két nehéz csomagommal együtt viszont soknak tűnt ehhez a programhoz. Ezért jutottam arra a döntésre, hogy a vonatom indulásáig hátralevő időben felkeresem festő- és grafikusművész barátomat, *Ady Józsefet*, aki három éve végzett a Képzőművészeti Főiskolán.

Csengetésem váratlanul érte, de nem kellett nagyon összepakolnia, hogy fogadni tudjon: 3×4 méteres lakása ugyanis nem is tesz lehetővé nagy pakolást.

— Ez a kicsiny garzon — mondja, amikor munkájáról kérdezem — a műtermem is. Sejtheted, hogy nagy méretű dolgokkal nem tudtam foglalkozni. Készítettem viszont színes, fekete-fehér metszeteket, s leginkább akvarelleket. Ha felállsz az ágyról, meg is tudom mutatni a lapokat — az ágynemű helyén tartom, s csak az ágyon tudom kirakni őket.

Előkerültek a munkák, amelyek a hevületeinek engedő, néha töprenkedő művész pillanatnyi bensó állapotáról adnak képet. A hang hol tragikus, hol irracionalitásba fordul.

— Van egy bizonyos fajta misztikus kapcsolódásom a saját munkáimhoz — mondja. — Soha nem dobom el azt, ami egyszer elkészült, még ha később kevésbé is érzem megoldottnak. Számomra készülésekor hordoz valamit belőlem, amiről nem akarok lemondani. És ha egyszer nem ilyen körülmények között dolgozhatom majd, talán éppen erre a valamire lesz szükségem egyszer volt önmagamból.

— *A linómetszetek közül a színesek inkább csak színpróbának tűnnek, a fekete-fehéreknél viszont érdekesnek tartom azt, ahogy némelyiknél megfordítod a relációt, s feketére nyomod a dúcot fehérrel. Ezáltal a lap konkrét drámaisága esztétikus poézissé válik.*

— Nehezen tudok nyomtatni: nincs gépem, csak kanállal, kézi erővel készülnek a nyomatok. Ezért a színeseket sokszor nem is szánom másra, mint amiről szóltál. A fekete-fehér variációkat én is szeretem, csak nincs hozzá megfelelő papírom, hogy ezzel a lehetőséggel rendszeresen éljek. Egyébként is a linók nagy részét lopva, a munkahelyemen eltöltött üres óráimban készítem.

(Ady József tovább lapozza a munkákat. Közben jegyzem meg, hogy a helyi színháznál dolgozik, napi 8 órát, mint díszletfestő.)

— Litográfiáimat is inkább csak „reprodukcióknak" érzem, nem kész műveknek. De sajnos, ezzel a technikával is csak akkor foglalkozhatom, ha főiskolás barátaim jóvoltából lehetőséget kapok erre. Ezért dolgozom legtöbbnyire akvarellel.

— *Epikus felfogásod eredményeként képeidnek — ha nem is klaszszikus értelemben, de — van története. S ez legtöbbször groteszk, abszurd, indulatos, drámai, s ha néha érzékeny, finom, akkor is pesszimisztikus. Ebből arra következtetek, hogy nem vagy túlzottan optimista.*

— Tudod, kevés olyan élményem volt, ami ezt erősíthette volna bennem. Képzőművészeti általános iskolába jártam, középiskolába nem, mert akkor nem éreztem biztosan, hogy festőnek kell lennem. Az írással kacérkodtam. De a katonaság ideje alatt György Csaba barátommal rájöttünk, hogy közös gyerekkori tervünk szerint, mégiscsak festővé leszünk. Felvételiztünk, s együtt végeztük el a főiskolát. (Azóta is szívesen állítunk ki együtt.) A végzés után pedig „már csak" az elhelyezkedés gondjai következtek. Annyit sikerült végül is elérnem, hogy majdnem a szakmámnak megfelelően dolgozom.

Az új utakat kereső fiatalok Médium című kiállításán láttam legutóbb Ady József munkáját. Olyan művészekkel együtt állított ki, mint Baász Imre, Elekes Károly, Szilágyi Zoltán. A szellemi irányultság tehát a lehető legjobb...

Chikán Bálint

Ady József: Sisakos

OROSZO

LETT SZOV

Területe: 63 700 km², a Szovjetunió területének 0,3%-a
Lakossága: 2 millió 512 ezer fő, a Szovjetunió népességének 1,0%-a

A LETT SZSZK RÉSZESEDÉSE A SZOVJETUNIÓ IPARI TERMELÉSÉBŐL (%)

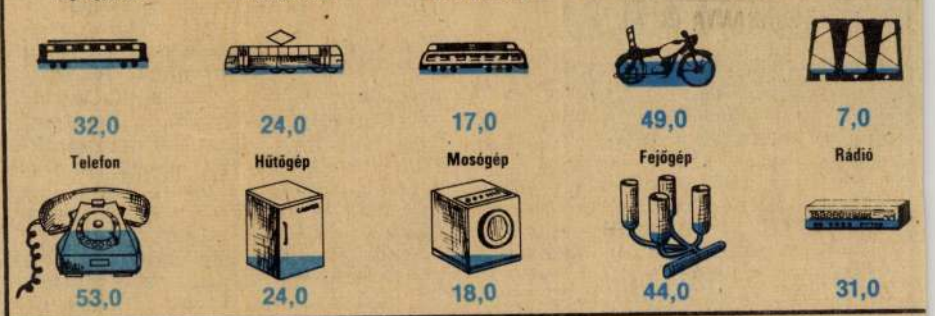

Választási győ

Lettorsz

A 13. század végén a hatalma fénykorát élő Német Lovagrend tartotta hatalma alatt a területet, majd a livóniai háború (16. sz. közepe) után lengyel fennhatóság alá került. A 18. század elején az „európai ablakért" harcoló *I. Péter* cár már a svédektől hódítja el Lettország nyugati és déli területeit. A 19. században a fejlettebb Oroszország hatására, a kereskedelmi átmenőforgalmat kihasználva, gazdasági föllendülés következett. Gyárakat építenek, s a jobbágyság 1819-es eltörlése is utat nyit a kapitalista fejlődésnek.

A fejlődő ipari proletariátus és a haladó értelmiség 1904-ben hozta létre a Lett Szociáldemokrata Munkáspártot, amely hamarosan csatlakozott az OSZDMP-hez. Az 1917-es februári forradalmat követően Lettországban is létrejöttek a munkások, parasztok, katonák szovjetjei. Az Ideiglenes Kormány csapatai kivonultak Rigából, hogy a helyüket német megszállók foglalhassák el. A még szabad északi területeken 1917 végén kikiáltották ugyan a szovjethatalmat, azonban a breszti békealkudozások idején Németország ezt az országrészt is megszállta.

A hazájukból menekülésre késztetett munkás-forradalmárok aktív szerepet játszottak a szovjethatalom oroszországi védelmében. A lett lövészek csapatai az ország számos részén vettek részt ellenforradalmi, eszer lázadások leverésében. A németországi forradalmat követően a Vörös Ha megkezdte Lettország szabadítását, s 191 nuárjára ez majdne jes egészében sikeri Ez év nyarán az kedvezőtlenre fordu katonai helyzet, s a országban helyreállítot burzsoázia uralmát.

Az egyre nyíltabba siszta bérenccé züll vezetéssel szembeni elégedetlenség 194 hozott fordulatot: a Kommunista Párt v tömegek új vála kényszerítették ki, népi kormányt ju hatalomra. Ez az új mány 1940. július kiáltotta ki a Lett S. Szocialista Köztársa amely augusztus 5-én lakozott a Szovjetun

H

Riga történelmi ne

Konokul

Feleltem-e a legfontosabbra?
Nem a válasz a valódi érdem.
Az ember, ha bölcsőjét kinőtte,
konokul a koporsóig kérdjen.

Mindhalálig

Tudja a fa, hogy lehull levele,
mégis mikor megérzi, hogy tavasz van,
minden ága lombokkal lesz tele:
levelet hajt halálig, hajthatatlan

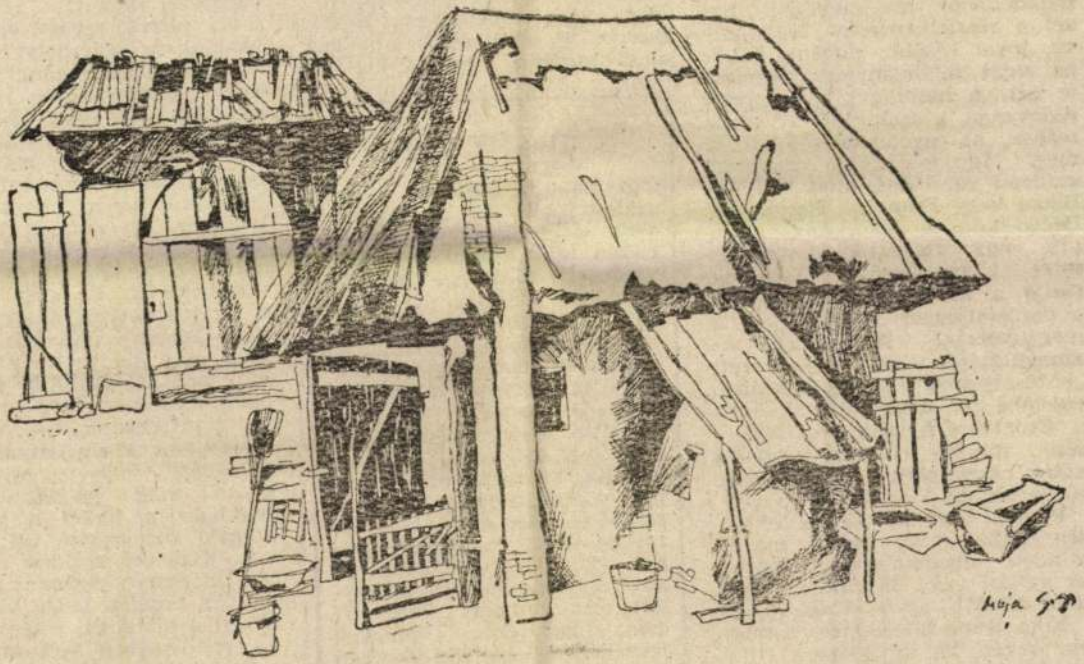

Major Gizella grafikája

Ady József csendje

Szakmai kereséseinkben több hasonlóság, párhuzamosság létezett, amit hol így, hol úgy értettek félre, még tanáraink is, de ez minket nem zavart. Ilyen közös problémánk volt a téri paradoxonok megjelenítése. Ezzel a részletkérdéssel foglalkozva, jóval később, néhány kolléga saját találmánynak tekintette ezt. A hasonlóak magáramaradottsága, a szakirányítás értelmében, az egyetemen sem szűnt meg. Így kerestünk választott szellemi vezetőket, mint William Blake vagy Francis Bacon. A Bacon-hatás érthető, mert közel állt úgy figuratív festészete, mint térproblémái. Blake-nak pedig a misztikus víziói. Ezzel a szellemiséggel együtt járt a magányosság! Ady József viszonyulásáról az úgynevezett „közösségekkel" kapcsolatban, eszembe jut, amit Hamvas látott a Csontváry-figurák arckifejezésén: mintha az igazi közösség utáni nosztalgiában elégő arcok lennének. Az ő arca is ilyen volt.

Persze, hogy az ideális közösség csak mítosz, utópia marad minden társadalomban, legyen az vallási vagy akármilyen, például MAMŰ nevű közösség.

Nem lenne hiteles róla a megemlékezés, ha kihagynánk humorát. Igen, a humor párhuzamosan jelen volt mint önirónia, fekete humor, karikatúra-kiállításokon való szereplés vagy akár mint egymás „villázása" a társaságban. Pl. egyik kollegájáról jelentette ki a bentlakásban: Pikának még a cipője is olyan, mint egy Rembrandt-festmény... Meg van repedezve! Nekem mondta a Mátyás-ház melletti olcsó menzán, mikor kettévágtam egy halat: — Olyan szépen nyitottad fel, mint egy bibliát. Mikor az egyetemen egyszer valami elvtársi látogatás volt, ő lábujjára kötözött ceruzával rajzolt!

Ha munkásságát viszonyítani akarjuk a vásárhelyi művészethez, észre kell venni, hogy a helyi előzményekhez nem hasonlítható! Generációjával együtt, ami körülbelül a MAMŰ-csoport, elkezdődött valami más. De mi is az a helyi előzmény? A Nagy Pál-szerű néhány kivételtől eltekintve, ha nem is bukólikus, de olyan Rousseau-szerű „kivonulás" a ronda társadalomból: tájfestészetbe. Ez még nem volt a talajvesztettség állapota — és nem ennek művészi feldolgozása, még hiányzott az a bátorság, ami például Ady Józsefnél, ezzel összehasonlítva mondhatni transzcendens — legalábbis a szellemi környezetváltás értelmében, mert az Ady útja a kijárt utak helyett — már a senkiföldjén járás! A titokzatos állandó környezetté vált műveiben. Képeinek sokszor nyomasztó, lidérces világában a rejtelmesség mindig jelen van, és ő ebben a világban, a tér és a lélek rejtelmeiben volt otthon.

Ezek után szükséges bizonyos dolgokat tisztáznom. Nem ün-

(Folytatás a 3. oldalon)

TÁRLAT

A fiatalon elhunyt, jeddi születésű grafikus és festőművész, Ady József munkáival ritkán találkozhatott Marosvásárhely közönsége. A halála után rendezett első nagy hazai emlékkiállítás most abban a városban is bemutatja életművét, ahol ígéretesen kezdődő művészi pályáján az útkereső kezdeti lépéseket megtette. A tárlat védnökségét a Megyei Művészeti Múzeum vállalta, de valószínűleg nem lett volna belőle semmi a család és főleg az egykori barát és pályatárs, Szabó Zoltán odaadó fáradozása nélkül. A megnyitón is ő méltatta Ady József kompozícióit, hagyatékát, esszészerű beszédében. Mellékletünkben ebből idézünk fel egy részletet.

Zenészeink Nyugat-Európában

Március utolsó két hetében német—francia turnén vett részt filharmóniánk szimfonikus zenekara a düsseldorfi Landes Regierung zenei szervezet meghívására. A hangversenykörút során Düsseldorfban, Wuppertbaalban, illetve Hildenben, Franciaországban pedig Párizsban, Rouenban és Orléans-ban, jól képzett német kórus és énekszólisták közreműködésével. Filharmóniánk hasonló körútjáról már írtunk, nem az első ilyen külhoni kiszállásuk a márciusi. Mi a magyarázata, hogy ilyen szívesen látott vendégek muzsikusaink az említett országokban, városokban? Efelől érdeklődtünk Csíky Boldizsár zeneszerzőtől, a marosvásárhelyi filharmónia igazgatójától.

— Mindenekelőtt annyit a turnéról, hogy erőltetett menet volt, zsúfolt programmal, sok fellépéssel, ami nagy koncentrálást igényelt minden szempontból. Az, hogy visszavártak, szerintem két dolognak köszönhető. Egyrészt annak, hogy rájöttünk, mi a szervezőink, meghívó-vendéglátóink „gyengéje", és tudatosan igazodtunk együttműködésünk során az általuk megszabott játékszabályokhoz. Gondolok itt a közismert német pontosságra, fegyelemre és a megállapodásainkban foglaltak iránti legmesszemenőbb korrektségükre. Szóval, mindezek tudatában és ismeretében cselekedtünk és semmi olyasmit nem követtünk el, ami együttműködésünket beárnyékolhatta volna. Tudjuk egyébként, hogy a számunkra biztosított szervezési, anyagi és művészi körülmények között bármikor hívhatnak hozzánk hasonló más, vagy még jobb együttest is Kelet-Európából. Hogy ennek ellenére ránk gondoltak ismét, az a fentieken kívül, bizonyára azzal is magyarázható, hogy művészi szempontból is megütöttük a mércét. Valóban, a zenekar minden tagja maximálisan koncentrált. Ezt egyébként meg is kívánta maga a műsor is.

— **Kérem, szóljunk részletesebben erről!**

— Mindig és mindenhol fontos az, hogy mit játszik a zenekar! A mi esetünkben pl. Haydn Teremtése és főleg Bach Máté passiója nagyon igénybeveszi a zenekar tagjait, olyan értelemben, hogy a hangszeres és vokálszimfonikus tevékenységre ill. az énekszólistákra kell figyelni egyidőben, ami különböző, eltérő minőségű alkalmazkodóképességet kíván. A Máté passiót végigjátszva, el lehet rontani a mű stílusát. Ha pusztán a professzionalizmus, a rutin oldaláról közelítünk hozzá, nagyon unalmassá válhat. Bele kell tudni illeszkedni rendkívül sokszínű hangulatába. A zenekar brillírozott. Igaz, sikerében osztoztak a kíváló német énekszólisták. A turné második részét a francia szereplés jelentette. Két alkalommal Párizsban, egyszer Rouenban és Orléans-ban vendégszerepeltünk. Hatalmas élményt jelentett mindannyiunk számára az, hogy Párizs két legrégibb templomában hangversenyeztünk: a **Saint Germain du Prés** és a **Saint Macloud**-ban. Tele volt mindkettő. Mind a Máté passió, mind a Teremtés fenköltségét, monumentalitását fokozta a templomi hangzás, akusztika. Csodálatra méltó volt a francia közönség értő türelme, mellyel végighallgatta a hosszú zenemű német nyelvű énekkari részét. Különben, tartottunk szimfonikus hangversenyeket is, Beethoven-művekből. A szervező a hegedűversenyt kérte és román szólistát. Gabriel Croitoru vittük. Nem vallottunk szégyent vele! Érdekességként említem meg, hogy hihetetlenül nagy a roueni Notre-Dame lélegzetelállító a gótikája! Hasonlóképpen felejthetetlen Orléans, Jeanne d'Arc mitoszával, terével, szobraival, a koronázási templom, az Eiffel torony... Különben, két szabad délelőttünk volt városnézésre... Megható az a tiszteletteljes szeretet, mellyel a roueniak lakják régi gerendavázas házaikat, az, ahogyan konzerválják a gerendákat... Valahogy szívélyesebbek a roueniak, mint a párizsiak. Melegebbek, mégis keményebbek is. Jobban odafigyelnek arra, amit mondanak de a partnereik által mondottakra is...

— **Megy-e még az idén külföldre a filharmónia?**

— Október második felében azonban számunkra fontosabb az itthoni évad. Az, hogy itt rendben menjenek a dolgok. Hogy megőrizzük munkánkban az egyensúlyt, a minőséget és — nem utolsósorban, vagy ebből következően — a közönségünket. Készülünk a Zenei Napokra, aztán a nemzetközi előadói fesztiválra. Visszatérve a turnéra, ezúton is köszönjük a Balló-Trans-nak, hogy mérsékelt tempóban, biztonságosan vitt el és pontosan mindenhova!

JÁRAY FEKETE KATALIN

Ki töri meg a hallgatást?

Hallgatást tört meg a fiatalon elhunyt festő emlékkiállítása. Ady József a MA(rosvásárhelyi) MŰ(hely) képzőművész-csoportosulás tagja volt. A nyolcvanas évek elején, az Apolló kisgalériában, vagy a Stúdió előcsarnokában csoportosan kiállító helyi avantgárd művészek — azóta több-

Ady József: Fiók

ségben Nyugat(abbra) menekült, és „ott és azóta" a világ-korszerűség áramlatában, mint „sajátos színezet", beilleszkedett -ista -izmusainak képviselői, — ám idehaza féltilalom, fél türelmetlenség övezi hírüket. Ady József kiállított munkái csak részlegesen mutatják a nyolcvanas éveknek, már a végzetes betegség tudatában fogant alkotásait, a félélet-mű is sokkal teljesebb a Kultúrpalota kiállítótermének befogadóképességénél. A kiállított munkák misztikumba hajlása nem véletlen: az egyéni sors-tudat, a keresztyén műveltség, és az egyetemes lét-kérdéseket kereső művészet felmenő létráján a képnyelvi „felsőfokot" használja. A bűnben fogantatás átérzésétől az asztrális Iker-test víziójáig terjedő skálán olyan grafikai-festészeti formajátékok-kísérletek bontakoznak ki szemünk előtt, melyek a tárlatlátogatóban is a „felismerés" hátborzongató érzését keltik. Micsoda hallgatást tört hát meg Ady József?!?! Azt, amit mi, itthon, megszólalni várunk??? Vagy azt, amit még mindig — bűnrészességgel!!! — elhallgat elölünk a MAMŰ csoportosulás??? Ezen munkák eredete vétetett e kisváros hangulatából; iskoláztatott idegenben, mint Apáczai, és... A marosvásárhelyi, még itthon maradt tárlatlátogató törzsközönség élménye lehet, hogy érthető: az avantgárd világszínvonalon leképzett gondolati-elvont kommunikáció értő „tájnyelvre" talál idehaza. A MAMŰ nem egy légüres térben született burok-lény, a Nagy Pál-i palettától a Vass Tamás-i érzékeny vonalokon át, a Mihály István, Szőcs László féle opart időszakon keresztül.. a MAMŰ hatásköre alatt álló Membrandt holland művésznőig, ez a formanyelv itthon van a Bernády György polgármester féle Cifrapalotában...!

VITUS K. GYÖRGY

NÉPÚJSÁG
MAROSVÁSÁRHELY

93. ápr. 22.

ADY JÓZSEF (1950-1991):
Boszorkányszombat (Hommage à Bulgakov), 1991.

A Magyar Alkotóművészeti Alapítvány tisztelettel meghívja Önt

ADY JÓZSEF (1950-1991) grafikusművész kiállításának megnyitójára

a DUNA GALÉRIÁBA
(Budapest, XIII., Pannónia u. 95.)

1993. november 11-én 17 órára

A kiállítást megnyitja:
ÁGOSTON VILMOS
író, filozófus

A kiállítás november 28-ig tekinthető meg, hétfő kivételével naponta 10 és 18 óra között

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZETI ALAPÍTVÁNY
DUNA GALÉRIA BUDAPEST, XIII., PANNÓNIA U. 95.

DÍJ HITELEZVE
BUDAPEST 5.
1365

Tímár Árpád
művészeti író
Budapest
Üllői út 119.IV/65.

1 0 9 1

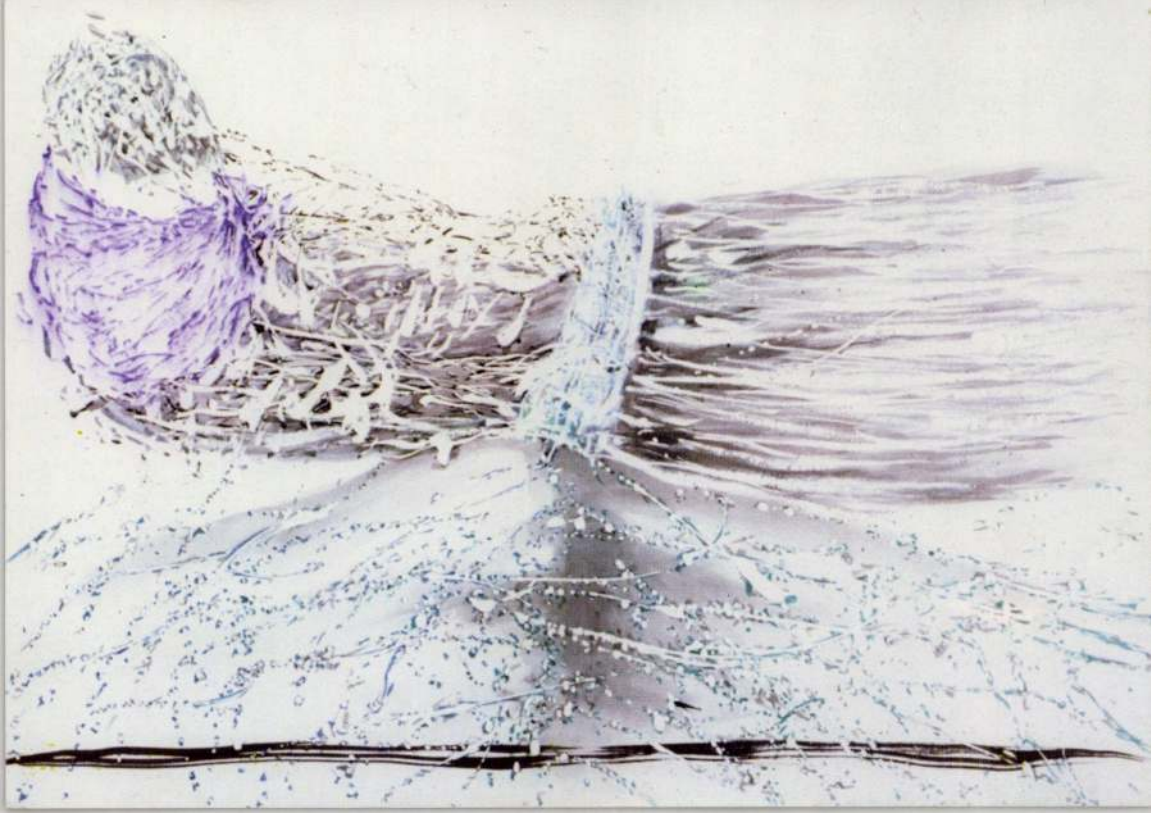

Ady József /Jedd,Maros m.,1950.ápr.4. -- Budapest,1991.nov.19./ grafikus -- Sz:Ady József ref.lelkész,Demeter Jolán htb. -- 1975/79:a Kv-i Ion Andreescu Képzőművészeti Főiskola festészeti szakán szerzett okl. 1979/85: a Kv-i Román Opera díszletfestője. Grafikai munkái tusrajzok,akvarellek,linómetszetek,kőnyomatok.Foglalkoztatt a a karikatúra,a plakátművészet,írt verseket is. Önálló kiállítása:1980,1983,1986:Kolozsvár,1990:Kaposvár /Csorba Simonnal/. 1978-tól részt vett a romániai országos humorszalonokon. A Marosvásárhelyi Műhely /MAMŰ/ tagja és kiállítója volt.

ADY József

EX LIBRIS

FŰZFA BALÁZS

ANCSEL ÉVA UTOLSÓ BEKEZDÉSEI

„Sárból igen. Erényekből nem lehet embert gyúrni" — mondja Ancsel Éva egyik utolsó szentenciájában. Félezernyi szöveget tartalmaz az a három kötet, melyek az utóbbi években az igazán széles olvasóközönség előtt is ismertté és méltán népszerűvé tették az etikus-filozófus szerzőt, akinek korábbi könyveiben is találkozhattunk a „bekezdésekre" emlékeztető aforizmaszerű részletekkel, megállapításokkal, de ezeket a könyveket bizonnyal inkább csak a filozófia iránt érdeklődők olvasták-forgatták. Az „áttörést" a *Százkilencvennégy* bekezdés az emberről című összeállítás jelentette 1987-ben, majd ezt követte 1989-ben a *Százkilencvankét új bekezdés...* S nemrégiben jelentek meg az immár sajnos utolsó méltósággal szóló, az embert végtelen derűvel és megbocsátással, olykor iróniával és megértő szomorúsággal vagy éppen humorral szemlélő szövegek.

A műfaj persze nem új, és mégis az: Ancsel Évá-san szólnak ezek a mondatok, beléjük szerkesztve évezredek (m)értékei, törvényei és törvényszegői, József Attilák, Bachok, Mozartok, Szophoklészek, tragédiák, tragikomédiák, vígjátékok. Meg nem írt versek és filozófiai értekezések. Könyvek. Visszafogott, nyugodt hangon, olykor azonban haragvón — minden erőszak el

A szerzőnek elsőbben rajzai, grafikái tűntek fel évekkel ezelőtt különböző lapok hasábjain, aztán jöttek a mesék. Ez a különös műfaj, mely elvarázsolt világával mégis rólunk beszél. Melyben hihető lesz a hihetetlen, melyben — ha szomorú is a történet, ha tragikus is a novella — mégis megmaradhat minden emberi léptékűnek. Igazságnak is, igazságtalanságnak is.

Az új kötet első története a *Születés* címet viseli: két embrió beszélget egymással, majd a különböző „Szervekkel" az anyaméhben. Megszületésükre várnak; ám egyikük fehér embernek készül a világra jönni, a másikuk cigánynak. S a szervek döntenek: Barna nem születhet meg (akadnak persze védelmezői is, mint az Agy vagy a Szív), csak Fehér. De végül minden fordítva történik: „ — Mutasd meg nekik... mutasd meg, hogy... bizonyíts... — suttogta Fehér, és örökre elcsendesedett". A világba segítette Barnát, testvérét.

Különös módon vegyül a mese, a mítosz a jelen — és a jövő — hétköznapi profanitásával; s nemcsak a történet témájában, jellegében, hanem az elbeszélés módjában is egyedi vonásokat felmutatva. Szomorúság és bizakodás — némi önirónia val fűszerezve — hatja át a cigányságönképet: Talán-talán változhat valami, de kevesebb annál, mint amennyi igazán szükséges volna (A fekete bálvány birodalma).

pár soros versek, a nem ritkán egyszavas sorok is. Mert minden szó élesen, tagoltan kiált a szabadságért. Az érzésért, mely a hétköznapok akár felejthető perceiben is ott kellene lüktessen.

Egyfajta kivonulás,- elfordulás-érzés is rejtőzik a sorok között — ezért talán az elkeseredettség: biztosan nem lehet rajtad segíteni, emberiség?

A Pörgő ezüsttalér darabjai egy tágas belső világ megnyilatkozásai — világképösszetartó erővel; megfogalmazásmódjukban igen közel az egyszerűség mélyvizeihez. A képalkotás bátran szuggesztív, higgadtságával mégis feszültséget mozdító; a metaforarendszer árnyalt, a motívum- és jelismétlések sajátos, az egész kompozícióban érezhető ritmust adnak a versbéli gondolatnak.

A tehetetlenség mozaikká karcolná-törné szét a világot, de az ezüsttallér tánca egy-egy villanással megállítja az időt: a költő visszafogott eleganciával, szelíden viseli a mi világunk nyűgeit, s behavazott arccal, a télnek közelében is a szabadságról álmodik.

(Cigány Kulturális és Közművelődési Egyesület, 62 oldal, 120 forint)

ÁLLAM ÉS POLGÁR

(Szerkesztette: Csepeli György, Kéri László, Stumpf István)

„Amennyiben a XIX. század a magyar polgárosodás kezdete, a XX. század — legalábbis eleddig — a polgárosodási folyamat permanens válsága" — olvashatjuk mintegy zárlatként és összefoglalásképpen is a kötet utolsó tanulmányának egyik indító gondolatát *Bőhm Antal* tollából. Szigorú és pontos ítélet, mely az egész tanulmánygyűjtemény témájául választott politikai szocializáció megannyi problémájára is frappáns magyarázatlehetőséget kínál. A túlságosan rö-

A kötet jellegéből adódóan hordoz magában ismétlődéseket, melyek nem mindig funkcionálisak, de a másfél tucatnyi szerző egy problémára irányuló, különböző nézőpontú vizsgálódása eredményeképpen létrejövő gyűjtemény sokszínűsége nemcsak az elmélet, hanem a politikai gyakorlat számára is példaértékű lehet.

(MTA Politikai Tudományok Intézete, 232 oldal, 190 forint)

KULTÚRA ÉS TÁRSADALOM EGY ÚJ KORSZAKBAN

(Szerkesztette: Miszlivetz Ferenc)

1991-93 között elhangzott előadásokból állt össze e kötet, mely a szombathelyi *Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola* nemrégiben létrejött könyvkiadójának egyik első kiadványa — a Pesti Szalonnal közösen indított *Átiratok* című, a kelet-európai átmenetekkel foglalkozó sorozat nyitódarabja. Az itt megszólaló szerzők az imént mögöttünk hagyott pár év történéseit igyekeznek elméleti keretbe ágyazni: karakterisztikus értekezők karakterisztikus szenvedéllyel és porblémaérzékenységgel bocsátják elénk vizsgálódásaik eredményeit.

Az átmeneti korszakot kitűnően jellemzi *Adam Przeworski* keserű iróniájú megjegyzése tanulmánya végén: „Valahányszor kormányösztöndíjért folyamodom, alá kell írnom egy nyilatkozatot, amelyben kijelentem, hogy nem fogok embereken kísérletezni. Jó lenne, ha ez a kötelezettség a kormányokra is vonatkozna". De ugyanebbe a csokorba köthető *Szelényi Iván* tragikomikus tényközlése is az életrajzok újraírásáról és az amnézia jelenségéről tudósítva. „A megkérdezettek mintegy negyede nem emlékszik már rá, hogy 88-ban melyik pártnak volt a tagja" (természetesen Magyarországról van szó). Szelényi *Bourdi-*

CHIKÁN BÁLINT: **Képzőművészet**

A Nagyherceg látogatásai Pannóniában

Nem fehér lovon érkezett és nem virágeső fogadta. Még csak azt sem tudták róla, hogy ő a Nagyherceg. Mert befeléfordulő volt, szűkszavú, és ahogy műveiben elénk tárta világát, abban egy végsőkig kiszolgáltatott egzisztencia mutatkozott meg. Ez pedig nem éppen arisztokrata jellegzetesség. Mégis őt, *Ady József* képzőművészt (1950—1991) nevezték Nagyhercegnek Marosvásárhelyen a hetvenes évek elején, a Tutun kávézóban találkozó, vitázó, eszmét cserélő fiatalok. A romániai beat nemzedékének képviselői voltak ők, írók, reménybeli képzőművészek, akik közül egy kicsit kirított, mert Schopenhauert, Kierkegaardot, Sartre-t olvasott.

A nagy Ady Endrével való rokonsága inspiráció helyett nyomasztotta: ki szeret örökké másodfokú unokaöccs lenni? Mégsem vált meg nevétől, hisz arra büszkén felelt igennel, ha valaki azt kérdezte neve hallatán: „Csak nem Jeddről jöttél? Csak nem a református lelkész fia vagy?" De Ady József elsősorban önmaga akart és tudott lenni. Kolozsvárott elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, és abban a városban küszködött további hét évig, mint a Román Opera díszletfestője (nem díszlettervező!, azaz nem szellemi, hanem fizikai dolgozó volt). Tenyérnyi szobában lakott, amelyet egy WC-zuhanyzó fülke „komfortosított" úgy, hogy ha tusolni kívánt, helyet kellett foglaljon az ülőkén...

Kolozsvárott az Utunk szerkesztőségében és a Magyar Színház előcsarnokában mutatta be aktuális műveit 1980-ban, 83-ban és 86-ban. Először akvarelleket, azután linómetszeteket, míg végül szénrajzokat. Egyre tömörítve a mondandót és egyre szűkszavúbbá téve a kifejezést. Az akvarellek szonorikus etűdök. A fekete-fehér linómetszetek romantikus elbeszélések, a szénrajzok tragikus kiáltások. 1986 végétől 1990 januárjáig szinte teljes alkotói csöndben élt. Ady József a romániai változás után Magyarországra került. Csorba Simon alkotói és baráti közelségét és segítségét élvezve eszközтára kiszínesedett. Kaposvárott 1990 nyarán közös kiállítást rendeztek, és eközben érte a drámai diagnózis: már csak hónapjai vannak hátra. Ady József, a festő a gyorsan elhatalmasodó leukémiával felvette a harcot. Utolsó időszakában remekmívű, akvarell alapú, vegyes technikájú művekben bizonyította s hagyta örökül számunkra: az élet szép. Pontosabban éppúgy önértékkel bír, mint az esztétikai tárgy. Ady József első pannóniai látogatása 1991. novemberi halálával ért véget, s alig pár ember vette észre, hogy itt járt.

És most az őt egyedül autentikusan képviselő művei láthatók ismét Pannóniában: a budapesti Pannónia utcai Duna Galériában. Rövidre szabott életének termése felragyog. Ez paradox — mondaná. A megnyomorított kelet-európai létállapotról szólnak a művek; hogyan lehet itt szó ragyogásról?! Csakhogy a dráma magas esztétikai értékkel párosul.

Régiónkban általános, egzisztenciálisan kiemelten fontos kérdéskört írt át képpé Ady József. Az eredendő bűntől megtisztulni vágyó, a lét értelmetlenségét leküzdeni akaró és a halál valóságát állandóan szem előtt tartó, kiszolgáltatott ember jóra és szépre éhezését élte át napra nap. Ezeket az élményeit hagyta ránk műveiben, amelyek első átfogó bemutatására került sor a Duna Galériában.

Immár nem maradhat észrevétlen a Nagyherceg újabb látogatása, mert a látogatásból tartózkodás lett, az elmúlásból pedig öröklét.

SZITÁNYI GYÖRGY: **Rádió**

Kontraverzió

Valahonnan valahova parizert visz Jani bá (*Vajda László* szép játéka), tempósan, biztosan, hogy a vizezett áruból jó ötkilónyi haszna legyen. Megérkezik egy helyre, rábeszélésre fölvesz egy stoppost, visszaindul, megáll, feljelenti a stoppost, és vége.

Ami közben történik, *Csiky László* hangjátéka, jó, mozgalmas dráma, ami közelről nézve a romániai magyarság nem túl változékony életéről, kissé távolabbról — a maga módján — a 68-as Európáról szól. Európáról egy vicc és egy asszociáció révén megfoghatóan (sorsként a maga valójában mint modell); a romániai magyarságról egy székelyföldi fuvaros munkaidejének tükrében, meg bölcsen rejtekezve 1989-nek mintegy előzetes elsiratásában.

A vicc arról szól, hogy egy fenét szállták meg Csehszlovákiát, azt nem hagyták volna az oroszok. Jellegzetes és fontos generációs különbségre mutat a sofőr és a Hamlet-beli második sírását idéző egyetemista kocsikísérő kettőse: a fiatalabbik nem érti ezt a viccet. (*Zalán János* jó választásnak bizonyult erre a szerepre.) A jövő (ma) ottani magyar értelmiségije már más kultúrában tompul. Az [illegible] jelen-

rajzi és szociológiai értékeket veszi leltárba, az összes megés túlélni vágyóval, valamint a teher- autón szülni kezdő fiatalasszonyt, akinek — ha semmi más vonatkozását nem néznénk — elsősorbani funkciója, hogy a családláncba beleépült sofőrnek a magyarokhoz való viszonyát tisztázza előttünk. Inkább hagyja száradni a parizert, hogy a két faluval odább eső kórházba vigye azt, aki, mire leadja az árut, már meg is szülte Laurát, akinek a nevét minden nyelven csak ekként lehet írni. A darab minden íze magán hordozza a tiltott együvé tartozást. Értelemszerűen a csehekkel való 68-ast is. A megmaradás — az egyetemistában kérdőjelt kapó — biztonságát, a gyökerek kitartását, és elágazásait. Hogy Jani bá 57-ben szabadult (Imre apját még bent tartották akkor), mert kellett a hely a romániai 56-osoknak. Csendben szinte, mintegy feltűnés nélkül áll össze a helyszíni közvetítés arról is, hogy van magyar, aki nem érdemli meg, hogy a boltja húsárut kapjon.

Ebben a mozgó, de mégis csak önmagáért való világban bukkan fel kézenfekvő természetességgel és bizonyossággal — mert precíz munkával előkészítetten, s mindenből nyilván-

ADY József

kiáll. Bp., Jókai Klub, 1984

ism. Ch.B.[CHIKÁN Bálint]: Ady József grafikái elé. = Müvészet, 26, 1985, 1. 58 - 59., ill.

[hibaigazitás: 5. 63.p.]

IERT TELJESÍTETTEM

annonius Tudományegyetem rektorával

NAPLÓ, ÁPRILIS 25.

az ő irányvonala nemzet, erős szociális töltettel, MDF akkori nézeteivel gy erősen pragmatikus eth Miklós köré csoporez akkoriban. Magam m, hogy alkatilag alkalpolitikai munkára, sokszakmámhoz, történész tam vissza.

alkalma arra is, hogy ztási időszakban átgon-

később derült ki, hogy a képviselői munka, és gyetem. Előre jeleztem, lom, de korábban a párt ogy engedjem magam lementem ebbe. Egyébiféle pártfunkcióm nem áni kivonulástól láttam kibontakozásra, és ezért

— Politikai nézeteit tekintve ma ellenzékinek számít.

— Soha emberi haladás nem ment végbe anélkül, hogy bizonyos emberek, azt mondják, uraim, ma sincs minden rendben. Ezt a szerepet a fasizmus és a sztálinizmus próbálta kiiktatni. Az emberi történelem nem más, mint állandó párbeszéd a hatalmon lévők között, azok között, akik kormányoznak, és akiket éppen kormányoznak. Ez a viszony jelenik meg a legkülönbözőbb formákban a történelem folyamán.

— Visszatérve az egyetemi dolgokra, mire a legbüszkébb?

— Létrejött két új kar, hallatlanul megerősödött a közgazdaságtudományi kar is, megszerveztük a pécsi Universitast, amely igen szoros szakmai együttműködést jelent a pécsi felsőoktatási intézmények között.

— Tovább tart a rekonstrukció a tanárképző szakon, az Egyetemi Könyvtár is ezen időszak alatt készült el, megszereztük a Damjanich úti házat is, a Szántó Kovács János úti kollégiumunkban nívós kulturális központ is

A Barátság Művelődési Központ
szeretettel meghívja
1994. november 5-én 17 órakor

ADY JÓZSEF

/1950-1991/

festőművész

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

A kiállítást megnyitja:
CHIKÁN BÁLINT
művészettörténész

A kiállítás a BMK társalgójában
kerül megrendezésre.
A kiállítás megtekinthető:
november 5-30-ig naponta 15-18 óráig.

Otthagyta az ágyneműtartót, a zsebkendőnyi zárka szabadságot, s jött Százhalombattára a MA-MÜ kiállításra, hogy megdöbbentő műveivel először arasson - későn jövő - kirobbanó sikert. Előéletéről annyit tudtam, hogy kortársai között ő volt az, akit a sors leginkább üldözött. A diktatúra szellemi, fizikai buldózere a tehetséges művészt a teljes fizikai kiszolgáltatottság, a nyomor, és éhenhalás árokszéléig sodorta.
Remetei élete során csupán egy-egy barát, egy-egy önzetlen támogató segítette. Fizikai lerobbanása oda vezetett, hogy a gyilkos kór beágyazódott szervezetébe...
Betegen olyan igyekezettel látott munkához, mint aki tudja, rövid idő adatott arra, hogy életművét kiteljesítse. Ülni alig tudott, de rajzolt. Liber Miserorum, a nyomorultak könyve címet adta utolsó napjaiban készült rajzainak.
Az Ady nemzetség egyik férfi sarja, Ady József képzőművész 41 évesen örökre elment Százhalombattáról...
Dajkálja tested az erdélyi anyaföld, lámpás szellemed sugározzon műveid által melegséget ebben a borús, fénytelen világban.

A borítón Ady József:
NEOMISZTIKA c. képe látható.

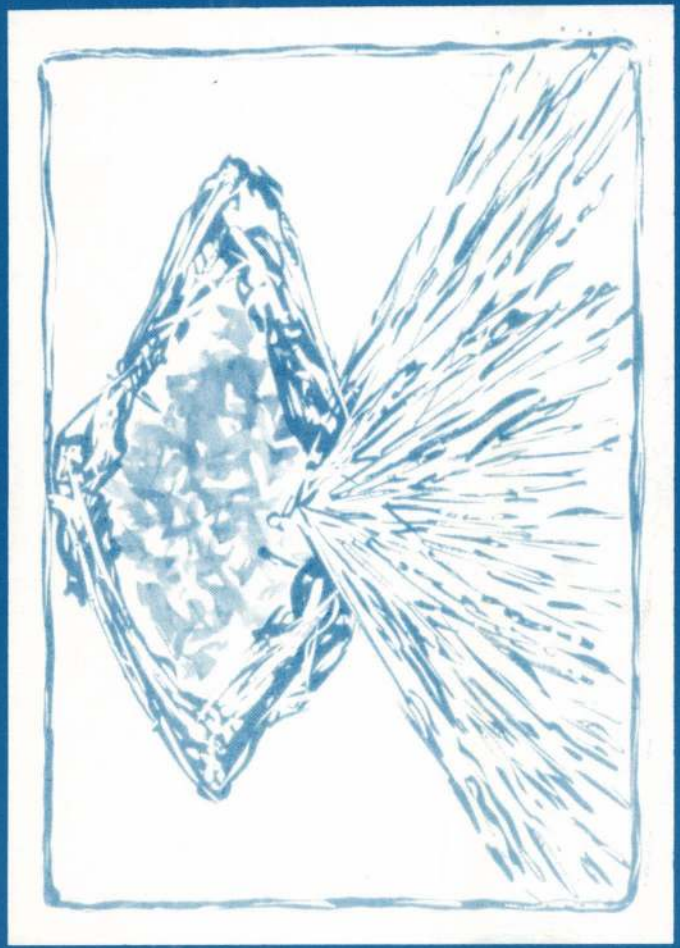

ZALAI HÍRLAP 3 1996. ápr. 30.

ADORJÁNI Endre szobrász

Közgyűlés Lentiben

Lenti város önkormányzata soros testületi ülésén — ma 16 órától, a helyi művelődési központban — egyebek között a városrészek rendezési tervét vitatja meg, valamint tájékoztató hangzik el a helyi kisebbségi önkormányzat működéséről.

Árpád-szobor

A rendszerváltáskor eltávolított sarkadi Lenin-szobor helyére az Adorjáni Endre szobrászművész által megalkotandó Árpád-szobrot állítja a kisváros.

Több m

Fokozott érdeklőd

Idén harmadik alkalommal nyílt lehetőségük a zalai általános iskoláknak, művelődési intézményeknek, hogy zsűri előtt megmérettetve bemutathassák az irányításukkal működő művészeti együttesek és csoportok tevékenységét.

A zalai gyermekek művészeti találkozójára invitáló felhívást nagy érdeklődés kísérte, ami azt is jelenti, hogy az iskolákban, a sokféle anyagi megszorítás ellenére is aktív alkotómunka folyik. Az április 26-27-én rende-

Adorjáni Endre, szobrászművész

Egyre mélyebbre süllyedünk az új romániai magyar szobrászattal szembeni adósságainkban. – Hevenyészett névsor*, idő- és értékrendi szempontok nélkül: Adorjáni Endre és a többi művész.

Bamer Zoltán: Korondi Jenő + 1 nemzedék.
Utunk, 1981. júl. 24. 7. old.

Adorjáni Endre

„Portré"

(szobor fej a műmellér-
leten)

Igaz Szó 1977/8

A Szentszék a CIA-vel együtt segítette a Szolidaritást

Lengyel kém a Vatikánban

Kínos botrány hozta kellemetlen helyzetbe a kommunista rendszerrel való szembenállásáról híressé vált lengyel egyházat. Varsóba vezetnek ugyanis a Stasi iratainak tanulmányozásakor közelmúltban kipattant vatikáni kémkedési ügynek a szálai. Ezek szerint valaki, beépülve a Szentszék felső köreibe, *évtizedekig informálta* a lengyel és a szovjet titkosszolgálatot a legszűkebb körű tárgyalásokról is. A *VI. Pál* pápa és Willy *Brandt*, valamint más politikusok vatikáni megbeszéléseiről szóló jelentések moszkvai közvetítéssel kerültek aztán a Stasihoz – 1963-tól 1988-ig több mint háromszáz oldal –, amelynek dokumentumait most az úgynevezett *Gauck-bizottság* vizsgálja. A Vatikán szóvivője, Joaquín *Navarro-Valls* hamisítványnak nevezte a jelentéseket, amelyekkel szerinte a lengyel titkosszolgálat csak jólértesültségét igyekezett bizonyítani Moszkva előtt. Igyekezvén elkenni a lengyelek számára fölöttébb kínos affért, hasonlóképpen vélekedik a kém létezéséről a *Gazeta Wyborcza* is. A cáfolatok azonban meglehetősen erőtlennek tűnnek, s a lengyel közvélemény inkább már azt találgatja, ki is lehetett a titokzatos informátor. Az illetőnek meglehetősen jól kellett ismernie a Vatikánt, s így a gyanúsítottak köre is leszűkült. Felmerült a Rómában tanult Tadeusz *Pieroneknek*, a püspöki konferencia titkárának a neve, s rávetődött a gyanú árnyéka a 14 évig a Szentszéknél szolgáló Tadeusz *Rakoczyra* is. A *Der Spiegel* megemlíti Juliusz *Paetz* poznani püspököt is, aki 15 évig a Vatikán és a lengyel kormány közötti kapcsolatokért felelt Rómában. Most sokan azt várják, hogy a titokról *Bosaknak* még a Gauck-bizottság felfedezése előtt bemutatott, egy vatikáni kémről szóló könyve lebbenti fel a fátylat. A címe: *Tiszt a központból.*

A lengyel szálat valószínűsíti az is, hogy a titkosszolgálat egykori főnöke, Henryk Bosak beismerte, abban az időben a szocialista táborból a lengyelek specializálódtak a Vatikánra. A kém személyének kiderítését azonban nehezíti, hogy Czeslaw *Kiszczak*, az utolsó kommunista belügyminiszter 1989-ben elégettette az egyházra vonatkozó iratokat. Jerzy *Urban* volt kormányszóvivő, ma a Nie szatirikus lap főszerkesztője szerint pedig ezek a dokumentumok sokat tudnának mesélni, s bemutathatnák az egyház eddig nem ismert arcát is. A katolikus körökkel közismerten nem rokonszenvező Urban szerint ugyanis még közvetlenül a rendszerváltozás előtt is mintegy 1800 egyházi személy működött együtt a titkosszolgálattal.

Az egyház ismertebb arcával foglalkozik egy szintén a közelmúltban megjelent másik könyv. Ez azt sugallja, hogy annak idején egyfajta „Szent Szövetség" kötött *II. János Pál* és Ronald *Reagan* között *Jaruzelski* tábornok megdöntésére. A Vatikán és a CIA szorosan együttműködött a nyolcvanas években, kölcsönösen informálták egymást a lengyel kormány gyengítése érdekében. A CIA és a Szentszék pénzzel is segítette a Szolidaritást, bár ez a finanszírozás a szakértők szerint korántsem volt olyan nagyszabású, mint azt a könyv írja.

(stier)

A **Magyar Nemzet** megkérdezte:

Emelte-e árait a Főtáv Rt.?

A gazdagréti lakótelep néhány lakója megdöbbenten vette kezébe nemrégiben a távhő-szolgáltatási díjról értesítő számlát. Lényegében az előzőleg fizetett összeg *kétszereséről* van szó, s ezt többen is nehezményezik. Lapunk arra volt kíváncsi: *emelte-e árait a Főtáv Részvénytársaság?*

– Természetesen *szó sincs emelésről*, hiszen legutóbb április elsején történt árrendezés – válaszolta *Scheithauer* Imre, a Főtáv Rt. szolgáltatási igazgatója. – Az október 15-e előtti lakásfűtések díját pedig csak a novemberi, illetve decemberi számlákra írják majd. Nyilvánvalóan egyedi esetről vagy a kissé bonyolult számla értelmezésének gondjáról lehet szó.

– Várható-e a közeljövőben áremelés?

– Díjaink jelenleg épphogy fedezik a költségeinket, melyek elsődleges meghatározói az árainknak. Összköltségünk 70 százalékát az energiaköltség, a fennmaradó 30 százalékot pedig a távhőrendszerek fenntartása, üzemeltetése teszi ki. Egyébként a legutóbbi két áremelésünk alkalmával ezt nem terheltük az inflációs mértékkel, aminek a korrigálására a későbbiekben szükség lesz. Az biztos: január elsejéig *nem emelkednek* az árak.

– Elképzelhető-e, hogy egy esetleges áremelés nagyobb mértékű lesz a kormányzat által ígért központi emeléseknél?

– Bár mindenképp szükséges egy árkorrekció, az ön által említett lehetőséget nem tartom valószínűnek.

Lapunk megkereste a Fővárosi Díjbeszedő Vállalat XI. kerületi kirendeltségét is.

– A fogyasztók az október 15-től indított *fűtési szezonnak* megfelelő díjak számláit kapták kézhez – mondta *Schlesinger* Andrásné kirendeltségvezető. – Mivel a nyári hónapokban csak az alapdíjat kell fizetniük, így ez most kiegészülve a fűtési díjjal, közel *kétszeres összeget* eredményez. Nyilvánvaló, hogy az egész fővárosban egységesek ezek az átalánydíjak.

– Ez tehát már a teljes összeget jelenti?

– Sajnos nem, hiszen októberben még csak fél hónapot számlázunk, ám novemberben már a teljes hónap összegét. Mivel díjbeszedőink nem tudják egyszerre végigjárni az érintett fogyasztókat, így van, aki a hónap elején, és van, aki a hónap végén kapja meg a számlát. Ez nem jelent gondot, hiszen nem leolvasás alapján történik a díjfizetés.

– Milyen díjakkal kell időszakonként számolni?

– Áprilisban és októberben – a félhavi fűtési átalánydíj miatt – *25,12* forinttal, májustól szeptemberig *12,56* forinttal kell szorozni légköbméterenként. A novemberi és decemberi emelt értékű díj pedig a korábbi 33,75 forint helyett 37,68 forint.

(kálmán)

„Leváltják" Barbie-t

Szörényi rockoperát ír

Sajtótájékoztatón jelentette be *Nikolényi* István, a *Szegedi Nemzeti Színház és a szabadtéri játékok* igazgatója, hogy *Szörényi* Levente újabb rockoperát ír *Kiátkozott* címmel a szegedi Dóm térre. A zenés mű *Kun* László élettörténetét, illetve a kunok letelepítéséből eredő korabeli társadalmi feszültségeket eleveníti fel.

A színház igazgatója arról is szólt, hogy a szegedi operatársulat a sikeres franciaországi turné után újabb vendégszereplés elé néz. Belgrádban a *Száva Kulturális Központban* mutatják be *Tutino–Pugacsov–Sosztakovics* lett a *Szegedi Kortárs Balett* is folytathatja külföldi fellépéseit. A társulat művészeti vezetője, *Juronics* Tamás ismertette azt a szegedi vállalkozást, mely iránt máris nagy az érdeklődés a határainkon túl is. Október 25-én, Szegeden a *Kamaraszínházban* tartják a *Sárember* című tánckompozíció bemutatóját. Ez az előadás *Polner* Zoltán szegedi költő gyűjtései nyomán a délalföldi népi hagyományokat, eredetmondákat viszi színre.

A néhai legendás szegedi színigazgató-karnagy, *Vaszy* Viktor emléke előtt is tisztelgésül mutatják be november 8-án *Cimarosa A*

Több mint száz halott Ecuadorban

Házakra zuhant a repülő

A felszállás után röviddel felrobbant egy amerikai teherszállító repülőgép kedd este az ecuadori Manta kikötőváros felett. A repülőgép lezuhanó darabjai lángba lobbantották a sűzait, ami következtében *több mint száz ember* életét vesztette. A gép ismeretlen okból robbant fel a levegőben. Az égő roncsdarabjaitól kigyulladt házakon négyszáz méteres magasságig

Ma

Napkelte: 7 óra 17 perc, napnyugta: 17 óra 38 perc.

Harald és ***Salamon*** nevű olvasóinkat.

A Harald germán eredetű, jelentése: hadsereg + merész. Jeles tulajdonosa volt e névnek Tangl Harald állatfiziológus, orvoskutató, a mezőgazdasági tudományok Kossuth-díjas doktora.

A Salamon héber név, jelentése: békés, szelíd. Salamon, Dávid és Betszabé fia bölcsességével – amit Sába királynője is elismert – szerezte meg a nép bizalmát. Uralkodása alatt élte Izrael virágkorát. Politikai hitvallása az volt, hogy a szomszédos népekkel békében kell élni. A magyarok Salamon királya – I. András fia – uralkodását sok viszontagság kísérte. A visegrádi Salamon-torony az ő emlékét őrzi.

A mai névnapok között az Antal név nem szerepel, de az egyház ma emlékezik Claret Szent Antalra, a takácsok és a takarékpénztárak pártfogójára, védőszentjére.

Évforduló

Harmincöt év után, csak az elmúlt évben hozták hivatalosan nyilvánosságra, hogy 1960. október 24-én Bajkonurban felrobbant az első R–16-os szovjet interkontinentális ballisztikus rakéta. A kilövőálláson lévő rakéta második fokozata egy hiba miatt beindult, majd berobbant az első fokozat, amelynek következtében a közelben tartózkodók közül kilencvenen szörnyethaltak, köztük a hadászati rakétacsapatok főparancsnoka, Mitrofan Nyegyelin légimarsall. E hajdan eltitkolt tragédia volt az egyik oka, hogy meghiúsult a szovjet holdutazás.

– Márai Sándor Kassai polgárok című művének szlovák nyelvű kiadását mutatta be Pozsonyban Huncík Péter, a Márai Alapítvány igazgatója. A Kassai

– Újraszentelték a Tiszántúl egyetlen barokk Kálváriáját szerdán Gyulán, amely a római katolikus egyház, a műemlékvédelem és a Kálvária Alapítvány támogatóinak közreműködésével újult meg. A kápolnában ismét a helyén áll a felújított hat fa barokk szobor, a keresztút lerombolt állomásai újraépültek; a tizennégy stáció fülkéibe Kiss György Munkácsy-díjas szobrászművész bronz domborműveit helyezték el.

Halász Judit állapota javult

Javult Halász Judit állapota, a művésznő túl van az életveszélyen. A János Kórház idegsebészeti osztályát egyelőre még nem hagyja el, szakorvosai további ellenőrző vizsgálatokat terveznek – tájékoztatta az MTI-t az idegsebészeti osztály ügyeletes orvosa. Göböl László idegsebész adjunktus nem tartotta kizártnak, hogy a művésznő már szombaton elhagyhatja a kórházat. Ez azonban még nem azt jelenti, hogy a kezelés véget ér, a művésznőre otthon még két hónapi lábadozás vár, de elképzelhető, hogy december végén ismét színpadra léphet.

– Adásszünet! Karbantartási munkák miatt ma, 12 és 16 óra között nem sugároz a komádi, a nagykanizsai, a kékesi és az aggteleki tv-adó. Ugyanebben az időben az URH rádióadás is szünetel ezekben a térségekben.

– A honfoglalás 1100. évfordulója tiszteletére állított emlékművet kedden avatta fel Vastagh Pál igazságügy-miniszter, a térség országgyűlési képviselője Csanádapácán. A békéscsanádi falu emlékhelyén a község török hódoltság utáni újratelepítésének 175. évfordulója alkalmából kopjafát is állítottak ezen a napon.

– Árpád vezér lovas szobrát, amelyet a millecentenárium tiszteletére állított a békés–bihari kisváros, Sarkad, tegnap avatták fel a Szent István téren, ott, ahol 1990-ig Lenin szobra állott. A legújabb Árpád-szobor alkotója, Adorjáni Endre 1950-ben Kolozsvárt született, s erdélyi pályakezdése után jelenleg Szekszárdon él.

Sajdik Ferenc karikatúrája

– A hétvégeken idén újra lezárják a Városligetet átszelő Kós Károly sétányt a gépjárműforgalom elől. A hét végi lezárás a tavalyihoz hasonlóan kiterjed a Kós Károly sétánytól a liget gépjárművek elől állandóan lezárt része felé kiágazó útszakaszokra is.

Apadnak a Körösök

Árad a Duna

Ausztria több tartományában árad a Duna. Alsó-Ausztriában, Kienstocknál kedden nyolcméteres vízállást mértek. A Duna Rajka és Vének közötti szakaszán másodfokú árvízvédelmi készültséget rendeltek el. Győrött a Mosoni-Duna várhatóan elönti a part menti csónakházakat

rel apadt. A Fehér-Körösön, a Kettős-Körösön és a Berettyón valószínűleg árvízvédelmi készültség elrendelése nélkül vonul le az ár. A folyók erdélyi vízgyűjtő területén az elmúlt napokban mindössze hét-nyolc milliméter csapadék hullott, ami lényegesen nem befolyá-

– Farkas Helga ügyében folytatódik a nyomozás. Emlékezetes, hogy a 18 éves lányt 1991 júliusában rabolták el, és a rendőrség azóta sem bukkant nyomára. Az ügy akkor vett újabb fordulatot, amikor a napokban sikerült azonosítani az 1995 áprilisában meggyilkolt Juhász Benedek holttestét, aki valószínűleg az emberrablás egyik elkövetője volt. Az érdemleges információt szolgáltatóknak egymillió forintos jutalom jár.

– Keresi a rendőrség Takács Pál 30 éves szigethalmi lakost, aki szeptember 15-én piros Ladájával elindult a Nagykőrösi úti autópiacra, hogy eladja járművét. A férfi azóta sem adott életjelt magáról, és nagy valószínűséggel bűncselekmény áldozata lett. Az

Bács-Kiskun megye

Új vezetők a rendőrség élén

Pintér Sándor altábornagy, országos rendőrfőkapitány felmentette beosztásából a Bács-Kiskun Megyei Rendőr-főkapitányság vezetőjét, Kocsis Attila ezredest, valamint bűnügyi helyettesét, Molnár István alezredest és nyugállományba helyezte őket – jelentette az MTI. Saját kérésére ugyancsak felmentette és rendelkezési állományba helyezte közbiztonsági helyettesi beosztásából Pálvölgyi István ezredest az országos rendőrfőkapitány. A felmentésekre azért került sor, mert Bács-Kiskun megye rendőri vezetőivel szemben a közbizalom megingott.

A felmentésekkel egyidejűleg Pintér Sándor ideiglenes jelleggel megbízta Gergényi Péter ezredest a megyei rendőr-főkapitányság vezetői, Horváth József ezredest a bűnügyi, Turi Sándor alezredest a közbiztonsági helyettesi teendők ellátásával.

– Beszorult, majd elsüllyedt egy szlovák vontatóhajó és több uszálya a bécsi freudenaui vízi erőmű nyitott zsilipjénél. Egy súlyosan sérült személyt sikerült kimenteni, aki elmondta: a fedélzetén kilencfős személyzet teljesített szolgálatot, nyolc társa a vízbe ugrott, de mindegyiküknek nyoma veszett a zsilipkamrában elsüllyedő Dumbier nevű hajó fölött keletkezett örvényekben. A térségben leállították a közlekedést.

Ösztöndíj egy évre

A Rézler Gyula Alapítvány, amely a munkaügyi vitákkal kapcsolatos elméleti és gyakorlati tevékenységek támogatásával, a fejlett piacgazdaságokban ismert eljárások magyarországi meghonosításával foglalkozik, hazai tanulmányi ösztöndíjat hirdet egyéves időtartamra.

50 éve írtuk

Budapest forgalmának a rendes keretekbe terelése érdekében a legközelebbi napokban hathatós intézkedések történnek. Néhány napon belül megjelenik a főkapitányi rendelet, amely ismét életbe lépteti a főbb és forgalmasabb útvonalakon a járművek egyirányú forgalmát. Egész sereg új villanyrendőr-berendezést is felszerelnek a forgalmi csomópontokon. Több egymáshoz közel eső jelzőlámpa automatikusan fog működni.

Észsömör

Családi mosópor. Családi sör. Családi szatír.

*

„Az élet egy nagy önértékelési zavar."

*

„Káros szenvedélyek? Kábítószer? Ital? Cigaretta?" „Doktor úr, szeretek írni..."

*

A gyávaság beismerése nagyobb bátorság, mint a gyávák vakmerősége.

*

Les Illusions perdu. Rendszerváltozás után: Ferdült illúziók.

*

A nagy értelmiségi utazás: Monotóniából Katatóniába.

*

Pártelittasodott.

(marafkó)

– Előzetes letartóztatásba helyezte a Hajdú-Bihar Megyei Rendőr-főkapitányság M. János nyíregyházi lakost, aki alaposan gyanúsítható azzal, hogy közreműködött a SECAB Rt. debreceni telepéről elrabolt 36 millió forint elrejtésében. A pénzszállítással és vagyonőrzéssel foglalkozó SECAB Rt. debrece-